MECMAU'Z-ZEVÂİD VE-MENBAU'L-FEVÂİD

Cilt 13

مجمع الزوائد ومنبع الفوائد

Nûreddîn el-Heysemî

Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Süleymân b.

Ebî Bekir b. Ömer

el-Kâhirî eş-Şâfiî el-Hâfız

(735-807 H.)

İÇİNDEKİLER

FİTNELER KİTABI	19
Büyük Savaşlar	17
İnsanlardan İlk Helak Olacaklar	21
Korku ve Umudun Bir Arada Bulunması	21
Dünya Alçak Oğlu Alçağın Mülkü Olmadan Yok Olmaz	22
İyiler Gider, Geride Kötüler Kalır	23
Emanet ve Utanma Duygularının Kalkması	24
Kıyamet Alâmetleri	25
Kıyamet Alâmetlerine Dair İkinci Bölüm	26
Kıyamet Öncesi Çıkacak Yalancılar	56
Deccâl Öncesi; "Deccâlden Kurtulan, Kurtulmuş Olur"	63
Deccâl, Ancak İnsanlar Onu Unutunca Çıkar	65
Deccâl'ın Çıkmasına Yakın Yaşanacak Zorluklar	66
Deccâl Hakkında Rivayetler	67
EDEB KİTABI	143
Büyüğe Hürmet ve Küçüğe Merhamet Etmek	141
Hayır ve Bereket Büyüklerle Beraberdir	144
Saygın Kişiye Değer Vermek	144
Müslümana Değer Vermek	148
İnsanları ve Şerrinden Emin Olunamayan Kimseleri İdare Etmek	149
Gereksiz Şeyleri Terk Etmesi Kişinin Müslümanlığının Güzelliğindendir	152
Nezaket (Rıfk) Hakkında	153

Yolculukta İlerlerken Yumuşak Olmak 159

Güzel Ahlâk Hakkında 160

Kötü Ahlâklı Kimseye Nasıl Davranılacağı 178

Hiddetli Olma Huyu 178

Utanma Duygusu ve Kabalığın Yasaklanması 179

Hayâ ile İlgili Başka Bir Bölüm 182

Akıl ve Akıllı Kimseler Hakkında 184

Selamlaşma, Selamı Yayma ve Selamın Fazileti Hakkında 187

Bir Günde veya Bir Gecede Müslümanlardan
Yirmi Kişiye Selam Verenler Hakkında 192

Selâmın Sevabı 192

Selam Hususunda Cimrilik Eden Hakkında 194

Tanıdığından Başkasına Selam Vermeyen Hakkında 195

Selam Vermeden Önce Soru Soranlar Hakkında 196

Selamı İlk Veren Olmak 197

Selamlaşmanın ve Onu Cevaplamanın Sınırı 199

Tekrar Karşılaşınca Yine Selam Vermek 201

Selamı İçinden Alanlar Hakkında 202

Selamlaşmanın Nasıl Olacağı 204

Bir Topluluğun Yanına Gelen veya
Oradan Ayrılan Kimsenin Selam Vermesi 204

Topluluk İçinden Birinin Selam Vermesi ve
Topluluk İçinden Birinin Selam Alması 205

Hayır İçinde veya Bunun Dışında Olan Bir
Topluluğa Selam Verenler Hakkında 206

Bir Bineğe Binmiş Olanın Selamlaşmaya
Önce Başlamasının Sünnet Olduğu ve Daha Başka Hususlar 206
Tokalaşma, Selamlaşma ve Benzeri Hususlar 208
Eve Girerken Selam Vermek 212
Kadınlara Selam Vermek 213
Namaz Kılarken Kendisine Selam Verilen Kimse Hakkında 213
Abdest Bozan Kimseye Selam Verenler Hakkında 214
Selam Verirken Yapılması Yasaklanan İşaretler Hakkında 214
İnsana Secde Etmekle Eğilmenin Yasak Oluşu 215
(Birine) Ayağa Kalkmak 217
Selam Göndermek 219
Zımmilere Selam Vermek 221
El Öpme 224
Çocuğu Öpme 226
Kapı Çalma 226
Birinin Yanına Girerken İzin İstemek ve İzinsiz
Olarak Bir Evin İçine Bakan Kimsenin Durumu 226
Hâli Sorulduğunda Kişi Nasıl Cevap Verir? 236
Yanında Kocası Olmayan Kadınların Yanına Girmek 237
İsimler ve Güzel İsimler Hakkında 237
Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) İsmi ve Künyesi Hakkında 240
(Takılması) Hoş Görülen İsimler 245
İsimleri Değiştirme, Yasaklanan İsimler, Hoş Görülen İsimler 248
Üzüme "Kerem" Demek 264
Kişiyi En Çok Hoşlandığı Adı ile Çağırmak 265
İnsan Adını Bilmediği Kimseleri Nasıl Çağırır? 265

Künyeler Hakkında 266

Aksırma Hakkında; Aksıran Ne Der,
Kendisine Nasıl Mukabele Edilir? 267

Aksıran Kimseden Önce Davranıp O Daha
"el-Hamdu lillah" Demeden "el-Hamdu lillah" Demek 271

Aksırıp da Allah'a Hamd Etmeyenler Hakkında 271

Aksıran Kimseye Teşmit Etmeyi (Yerhamukellah Demeye) Teşvik 273

Biri Konuşurken Onun Yanında Aksıran Olursa 274

Kıbleye Dönük Olarak Oturmak 275

Oturuş ; Oturuşun Nasıl Olacağı ve Meclislerin En Hayırlısı 276

Gelene Yer Açın ki Allah da Size Yer Açsın 279

Gölge ile Güneş Arasına Oturma Yasağı 279

Karanlıkta Oturma Yasağı 280

Yere Oturma 280

Birmikte Oturulacak İyi Arkadaş 281

Baba ile Oğul Arasına Oturulmaz 281

Oturduğu Yerden Kalkıp Sonra Oraya Dönen Kimse Hakkında 281

Yollar Üzerine Oturmak ve Yolun Hakkını Vermek 282

Meclislerde Yasaklanan Şeyler 285

Bir Topluluğun Halkasını Yararak Geçen Hakkında 286

Bakışları Yere İndirmek 286

İki Kişi Kendi Arasında Konuşurken Onlardan
İzin Almadan Kimse Aralarına Oturmasın 288

İki Kişi, Üçüncüyü Bırakıp da Kendi
Aralarında Fısıldaşarak Konuşmasın 289

Kendini Bilmez Kişiden Uzak Durmak ve Ondan Sarf-ı Nazar Etmek	290
Söz ve Fiilde Çirkin Davranışlar	291
Kin Hakkında	292
Dargınlık Hakkında	296
Öfke ve Kızgınlık ile İnsanların Öfke Bakımından Mertebeleri	301
Öfkelendiğinde Öfkesinden Vazgeçen Kimse	302
Öfke Anında Kendisine Hâkim Olan Kimse	302
Öfke ve Öfkelenmeyenin Kazandığı Sevap	304
İnsan Öfkelendiğinde Ne Diyecek ve Ne Yapacak?	308
Sultanın Öfkelenmesi Hakkında	309
Allah'ın Gazabını Üzerine Çekerek Hıncını Çıkaran Kimse Hakkında	310
Zamana Sövme Yasağı	310
Geceye, Gündüze ve Daha Başka Şeylere Sövme Yasağı	311
Lanet Etme ve Sövme Yasağı	312
Bir Müslümana Lanet Eden veya Onu Kâfirlikle Suçlayan Kimse Hakkında	315
Ana Babasına Sövülmesine Sebep Olan Hakkında	318
(Kişi) Birine İlla Sövecekse Ne Der?	318
Lanet Ehlinden Olmayana Lanet Eden Kimse Hakkında	319
Biri Kendisine Sövünce Ne Demelidir?	320
Birbirine Söven İki Kişi Hakkında	321
İnsanlarla Münakaşa Etme Yasağı	322
Ahlâksız İhtiyar, Ağzı Bozuk Kişi ve Zinâkar Hakkında	323
Ölülere Sövme Yasağı	323

Sövülmesi Yasaklanan Hayvanlar, Okunan Lanet
Bedduası Kabul Edildiğinde Hayvana Ne Yapılacağı 326
Haset ve Zan Hakkında 330
Gönlün İhanet ve Hasetten Arınmış Olması 331
Saf Kimseler Hakkında 334
İnsanların Arasını Düzeltmek Hakkında 334
Özür Dileme 339
Birbirinizi Affedin ki Aranızdaki Garezler Gitsin 340
Sevgiyi Berraklaştıran Şeyler 341
Tevazu Hakkında 341
Tevazu Hakkında Başka Bir Bölüm 345
Müslümanı Hakir Gören Hakkında 345
Kimsenin Kimseye Takvâdan Başka Üstünlüğü Yoktur 346
Cahiliye Halkı ile İftihar Edenler Hakkında 350
Nesep ve Benzeri Sebeplerle Başkalarını Kınayanlar Hakkında 353
İnananlar İçinde Müminin Yeri ve Misali 354
Mü'min Ülfet Eden ve Kendisi ile Ülfet Edilen Kimsedir 355
"Ruhlar Bir Araya Gelmiş Topluluklardır. Onlardan
Birbiriyle Tanışmış Olanlar Birbiriyle Uyuşurlar" Hadisi 357
Sevdiğini Ölçülü Sev 359
Mizah Hakkında Gelen Hadisler 359
"Arkadaşı İyi Seç ve Ona Karşı Dikkatli Ol!" Hadisi 361
İnsanlara Karşı Sû-i Zanla Tetikte Olun 362
İnsanlar Kurtlar Gibi (Açgözlü ve Hırslı) Olacak 362
Şerrinden Sakınılan, Hayrı Umulmayan Kimseler
ve Bunların Aksi Durumundakiler 363

Mümin Bir Delikten İki Defa Isırılmaz 363
İnsanları Deneyip Tecrübe Eden Onları Terk Eder 364
İnsanlara Tuttuğu Arkadaşlarına Göre İtibar Et! 364
Dürüst Gidişat ve Doğru Yol Hakkında 365
Zinde ve Canlı Olmak Hakkında 366
Gıybet ve Koğuculuk 367
Ayıplayarak Sahip Olmadığı Bir Sıfatla Bir Kimseden Bahsedenler 377
Kaçınılması Gereken Sözler Hakkında 378
Gıybeti Yapılan Müslümanı Savunan Hakkında 379
İki Yüzlü ve İki Dilli Olanlar 380
Müslümanlara Karşı Riyâ ve Gösteriş Yapan Hakkında 381
İstişare (Danışma) Hakkında 382
Söyleyenin Başkasına Aktarılmasını Hoş Görmediği Sözleri İşitenler386
Kendisine Verilmemiş Olan Sıfatlarla Kabaran Kimse 388
"O Seni Dürüst Bilip Dururken Senin
Kardeşini Yalancı Çıkarman, Çok Büyük Hıyanettir" 388
Mektupların Yazılması ve Mühürlenmesi Hakkında 389
Korumasız Damda Uyuyanlar ve Dalgalı Denizde
Yolculuğa Çıkanlar Hakkında 391
Müslüman Kışın Evine Nasıl Girer, Yazın Nasıl Çıkar? 392
Ayak Ayak Üstüne Atarak Yatan Kimseler Hakkında 393
Toplumun Önünde Yatmanın Yasaklanması 395
Yüz Üstü Yatanlar Hakkında 396
Erkeğin Erkeğe, Kadının da Kadına Çıplak
Olarak Dokunmasının Yasaklanması 398

Kadınlara Benzeyen Erkekler, Erkeklere
Benzeyen Kadınlar Hakkında 400
Yalnızlık Hakkında 404
Sahrada ve Köylerde Oturmak Hakkında 406
Çocukların ve Ev Halkının Terbiyesi; Kırbacı
Onların Görebileceği Bir Yere Asmak 409
Yüze Vurma ve Yüze Sövme Yasağı 410
Hayvanların Yanaklarına Vurmak ve Onları Dövmek Hakkında 412
Hayvanları Kürsü Edinerek Üzerinde Oturmanın Yasaklanması 413
"Bineğin Sahibi Onun Ön Tarafında Oturmaya Daha Layıktır" 413
Yükü Bineğin Arkasına Doğru Koymak 418
Bir Bineğe Üç Kişinin Binmesi 419
Yalın Ayak Olan Kimse Yolun, İyi Yerinde
Yürümeye Ayakkabılı Olandan Daha Layıktır 419
Hayvanların (Dağlanarak) İşaretlenmesi 420
Kavmini Müdafaa Eden Hakkında 423
"Kırbaların Ağzını Bağlayın, Kapıları Sıkıca Kapayın" Bölümü 423
Fare Fitili Çekip Götürür ve Evi Yakabilir 427
Sabahleyin Kandil Yakmanın Hoş Olmadığı 427
Kaylûle (Öğle Uykusu) 428
"Size Her Şeyin Orta Olanını Tavsiye Ederim" 428
Yıldız Kaydığında Yıldıza Bakmanın Yasaklanması 429
Bir Kimsenin Sudaki Gölgesine Bakmasının Yasaklanması 429
Zar Oyunları, Kumar ve Bahis 429
Kişi "Nefsim Kötüleşti" Demesin 432
Sesi Yükseltmek ve Kısmak 432

Islık Çalmak 432
Sümüğü Gömmek 433
Sağ Tarafına Tükürme! 433
"Şu ve Şu Yıldızın Batıp Doğması Sayesinde
Yağmura Kavuştuk" Demenin Yasak Oluşu 434
Kadınların Yolda Yürüyüş Şekli 435
Salıncaklar 436
Sedir Ağacını Kesenler 436
Bir Bölüm 437
İfade Tarzına Dikkat Etmek ve Şatafatlı Konuşmamak 438
Övme, Methetme ve Övenler Hakkında 442
Şiir ve Şairler Hakkında 446
Yatsı Vaktinden Sonra Şiir Okumak 454
Şiirin Sözdeki Yeri 455
Şirk Olmadıkça ve Bir Müslümanı Hicvetmedikçe Şiire Müsaade 456
Hiciv Hakkında 457
Bazı Şiirlerde Hikmet Vardır, Bazı İfadeler Büyüleyicidir 458
Müşrikleri Hicvetmek 460
Şiir Söylemenin ve Dinlemenin Caiz Oluşu 464
Kadınların Şarkı Söylemesi 478
Mahlûkatın Acayiplikleri 479
İnsana İnsan İsminin Verilmesi 494

BİRR (ERDEMLİ DAVRANIŞLAR) ve
SILA (SOSYAL İLİŞKİLER) KİTABI 487
Anne Babaya İyi Davranmakla İlgili Bölümler 495

İyilik Hakkında Bir Bölüm 505

Müşrik Babayla İlişkiyi Devam Ettirmek 515

Namazda İken Annesinin Çağırdığı Çocuk 516

Ebrar (İyiler) Hakkında 520

İyilik Hususunda Çocuklara Yardımcı Olmak 521

Öldükten Sonra İyilik 521

Babanın Arkadaşı 522

Babasına Öfkeyle Bakanlar Hakkında 522

Anne Babaya İsyan Hakkında 523

Anne Babasına Sövenler Hakkında 528

Büyük Kardeş (Ağabey) Hakkında 528

Sıla-i Rahim (Akraba ile İlişkiyi Sürdürmek) ve İlişkiyi Kesmek 529

İlişkiyi Kesmiş Olsalar da Akrabayı Ziyaret Etmek 542

Yakını Kendisinden Bir İyilik İsteyip de Bunu Ondan Esirgeyen Kimseler Hakkında 544

Uzak Kimselere İyilik Etmek 545

Evlatlar Hakkında Gelen Rivayetler 545

Aynı Konuya Dair: Evlat ve Akraba Hakkında. Onlar İçin Harcama Yapmanın Fazileti 551

Çocukların Oyun Oynaması 556

Çocukların Terbiyesi 557

Çocuğunun Terbiyesinde Baba Ne Zaman Mazur Sayılır? 558

Yüz Seneden Sonra Doğanlar Hakkında 558

Küçükleri Terbiye Edenler 559

Yetimler, Dullar ve Yoksullar Hakkında 560

Hizmetçi Hakkında 571

Komşu Hakkında 571

Komşu Hakkı ve Komşuya İyi Davranma 573

Komşuya İkram 580

Komşusu Açken Doyanlar Hakkında 582

Fakir Bir Komşusu Olup da Onunla İlgilenmeyen Hakkında 584

Komşuluğun Sınırı 584

Kötü Komşu, Kötü İdareci ve Kötü Hanım Hakkında 585

Komşuya Eziyet 585

Kıyamet Günü Komşuların Çekişmesi 591

Komşusunun Eziyetine Sabredenler 591

Müslümanlar Arasındaki Kardeşlik 593

Ant ve Antlaşmalar Hakkında 595

Ziyaret ve Ziyaretçilere İkram 600

Misafir Ağırlama Hakkında 607

Misafirin Uyacağı Âdab 616

Tekellüfte Bulunmanın Yasaklanması 617

Kendisine Takdim Edilen Şeyi Hakir Görenler 619

Kendisine Yemek Sunulan Kimse O Yemeği Sormadan Yesin 620

İyiliğe Teşekkür Etmek ve İyilik Yapanı Ödüllendirmek 621

İyiliği Tamamlamak 626

Aza Şükretmek 626

Hâli Hatırı Sorulduğunda Kişi Ne Der? 627

Hayrı Umulan Kişiler, İnsanların En Hayırlıları ve En Şerlileri 628

İyilik Yapılmaya Uygun Kimseler 630

Sevdiğini Ölçülü Sev, Belki O Bir Gün Nefret Ettiğin Kişi Olabilir 631

Tenakkah ve Tevekkah: Arkadaşı İyi Seç ve Ona Karşı Dikkatli Ol veya Günahlardan Sakın ve Cezasından Uzak Dur! 631
Tecrübe Et ki Bilesin 631
İnsanlar Kurtlar (Gibi Açgözlü ve Hırslı) Olacak 631
İnsanları İdare Etmek ve Kötülüğünden Emin Olunmayan Kimseler 631
Müslümanın Müslüman Üzerindeki Hakkı 632
Müslümana İkram Etmek 637
Kendin İçin İstediğini İnsanlar İçin de İste! 638
İnsanlara Merhamet Etmek 639
Ehl-i İman İçinde Müminin Misali ve Yeri 642
Üstün Ahlâkî Nitelikler ve Zulmedeni Affetmek 643
İhtiyaçları Karşılamanın Fazileti 651
İhtiyacını Arz Edene Acıyan Kimseler 662
İhtiyaç Sahibi Ne Yapar ve Kimden Yardım İster? 663
İyiliğe Teşekkür Etmek ve Onu Yapanı Övmek 666
İhtiyaçları Gizlemek 666
Nimetlerin Kadrini Bilmek ve İtaat ile Onları Bağlı Tutmak 667
Hayvanlara İyi Davranmak 667

(كِتَابُ الفِتَنِ - أَعَاذَنَا اللهُ مِنْهَا)

FİTNELER KİTABI (Devam)

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمَلاَحِمِ)

Büyük Savaşlar

١٢٤١٥ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بنْ عَمْرو عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِذَا مَلَكَ الْعَتِيقَانِ عَتِيْقُ العَرَبِ وَعَتِيْقُ الرُّومُ كَانَتْ عَلَى أَيْدِيْهِمَا الْمَلاَحِمُ

رواه الطبراني وفيه ابن لهيعة وفيه ضعف ومحمد بن سفيان الراوي عنه لم أعرفه .

12415. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki azatlı köle; Arapların azatlısı ve Bizanslıların azatlısı eğer hükümran olursa, onların elleriyle büyük harpler yaşanır"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa'da zayıflık vardır. Ayrıca onun ravisi Muhammed b. Süfyân'ı da tanımıyorum.

١٢٤١٦ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُشَيْرِيُّ ، ثَنَا أَرْطَاةُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، عَنْ أَبِي الْبَكَرَاتِ ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمَلاحِمُ عَلَى يَدَيِ الْخَامِسِ مِنْ آلِ هِرَقْلَ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن عبد الرحمن القشيري وهو متروك .

12416. Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyük harpler, Hiraklius hanedanlığının beşinci kıralı eliyle meydana gelecektir"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Abdirrahman el-Kuşeyrî metruktur.

١٢٤١٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا كَامِلُ بْنُ طَلْحَةَ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا النَّجْمِ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا ذَرٍّ ، يَقُولُ : إِنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ : " إِنَّهُ سَيَكُونُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي أُمَيَّةَ بِمِصْرَ يَلِي سُلْطَانًا ، ثُمَّ يَغْلِبُ عَلَى سُلْطَانِهِ ، أَوْ يَنْزِعُ مِنْهُ ، ثُمَّ يَفِرُّ إِلَى الرُّومِ ، فَيَأْتِي الرُّومُ إِلَى أَهْلِ الإِسْلامِ ، فَتِلْكَ أَوَّلُ الْمَلاحِمِ ".

رواه الطبراني في الأوسط . وأبو النجم صاحب أبي ذر لم أعرفه وابن لهيعة فيه ضعف .

12417. Ebû Zer, Allah'ın Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş:

"Ümeyye oğullarından (Emevilerden) bir adam çıkıp Mısır'da hâkimiyet kurar. Sonra onun hükümranlığına son verilir ve kendisi de Bizanslılara kaçar. Sonra o kişi Bizans'ı Müslümanların yurtlarına getirir ve işte o zaman ilk büyük savaş yaşanır."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Zer'in talebesi Ebu'n-Necm'i tanımıyorum. Ayrıca İbn Lehîa da zayıftır.

١٢٤١٨ - وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَنَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَيَأْرِزَنَّ الإِسْلاَمُ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرِزُ الحَيَّةُ إِلَى جُحْرِهَا فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ اشْتَعَلَتْ نَارُ العَرَبِ بِأَعْرَابِهَا فَيَخْرُجُ كُلُّ صَالِحٍ مِمَّنْ مَضَى وَخَيْرُ مِمن بَقِي حَتَّى يَلْتَقُونَ هُمْ وَالرُّومُ فَيَقْتَتِلُونَ

رواه الطبراني وفيه إسحاق بن عبد الله بن أبي فروة وهو متروك .

12418. Abdurrahman b. Senne, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş:

"Yılanın deliğine çekilip toplandığı gibi İslam da Mekke ile Medine arasına çekilecektir. Müslümanlar bu halde iken birden Arapların ateşi tutuşur. Sonra önceki milletlerden olan her bir salih kişi ile sonraki milletlere mensup her hayırlı kul meydana çıkar ve neticede Bizanslıların karşısına çıkarak onlarla savaşa tutuşurlar."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İshâk b. Abdillah b. Ebî Ferve metruktur.

١٢٤١٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ، ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ أَبِي صَغِيرَةَ ، ثنا الأَوْزَاعِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَبِيبٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَيَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الرُّومِ أَرْبَعُ هُدَنٍ ، تَقُومُ الرَّابِعَةُ عَلَى يَدِ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ هِرَقْلَ يَدُومُ سَبْعَ سِنِينَ " ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ يُقَالُ لَهُ الْمُسْتَوْرِدُ بْنُ خِيلانَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ إِمَامُ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ ؟ قَالَ : " مِنْ وُلْدِ أَرْبَعِينَ سَنَةً كَأَنَّ وَجْهَهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ ، فِي خَدِّهِ

الأَيْمَنِ خَالٌ أَسْوَدُ ، عَلَيْهِ عَبَاءَتَانِ قَعْوَايَتَانِ ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ بَنِي إِسْرَائِيلَ ، يَمْلِكُ عِشْرِينَ سَنَةً يَسْتَخْرِجُ الْكُنُوزَ ، وَيَفْتَحُ مَدَائِنَ الشِّرْكِ ".

رواه الطبراني وفيه عنبسة بن أبي صغيرة وهو ضعيف .

12419. Ebû Umâme anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Bizanslılar ile aranızda dört anlaşma yapılacaktır. Dördüncüsü Heraklius hanedanlığında bir şahıs eliyle gerçekleşecek ve yedi yıl sürecektir"* buyurdu.

Abdülkays'dan Müstevrid b. Haylân adında bir kişi: "Ya Resûlallah! O gün insanların yöneticisi kim olacaktır?" diye sordu.

"Benim neslimden kırk yaşında bir zat olacaktır. Yüzü âdeta bir yıldız gibi parlar. Sağ yanağında siyah bir nokta vardır. Üzerinde kısa püsküllü iki beyaz aba olur. İsrail oğullarının erkeklerine benzemektedir. Yirmi yıl hüküm sürer, bu sırada hazineleri çıkarır ve putperest şehirlerini fetheder."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Anbese b. Ebî Sağîre zayıftır.[1]

١٢٤٢٠ - حَدَّثَنَا طَالُوتُ بْنُ عَبَّادٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : " أَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو فِي بَيْتِهِ وَحَوْلَهُ سِمَاطَيْنِ مِنَ النَّاسِ ، وَلَيْسَ عَلَى فِرَاشِهِ أَحَدٌ فَجَلَسْتُ عَلَى فِرَاشِهِ مِمَّا يَلِي رِجْلَيْهِ ، فَجَاءَ رَجُلٌ أَحْمَرُ عَظِيمُ الْبَطْنِ فَجَلَسَ ، فَقَالَ : مَنِ الرَّجُلُ ؟ قُلْتُ : عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : مَنْ أَبُو بَكْرَةَ ؟ قُلْتُ : وَمَا تَذْكُرُ الرَّجُلَ الَّذِي وَثَبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سُوَرِ الطَّائِفِ ؟ فَقَالَ : بَلَى ، فَرَحَّبَ بِي ، ثُمَّ أَنْشَأَ يُحَدِّثُنَا فَقَالَ : يُوشِكُ أَنْ يَخْرُجَ ابْنُ حَمَلِ الضَّأْنِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، قُلْتُ : وَمَا حَمَلُ الضَّأْنِ ؟ قَالَ : رَجُلٌ ، أَحَدُ أَبَوَيْهِ شَيْطَانٌ يَمْلِكُ الرُّومَ يَجِيءُ فِي أَلْفِ أَلْفٍ مِنَ النَّاسِ خَمْسِ مِائَةِ أَلْفٍ فِي الْبَرِّ ، وَخَمْسِ مِائَةِ أَلْفٍ فِي الْبَحْرِ ، يَنْزِلُونَ أَرْضًا يُقَالُ لَهَا الْعَمِيقُ فَيَقُولُ لأَصْحَابِهِ : إِنَّ لِي فِي سَفِينَتِكُمْ بَقِيَّةً ، فَتَخَلَّفَ عَلَيْهَا فَيَحْرِقُهَا بِالنَّارِ ، ثُمَّ يَقُولُ : لا رُومِيَّةَ وَلا قُسْطَنْطِينِيَّةَ لَكُمْ مَنْ شَاءَ أَنْ يَفِرَّ فَلْيَفِرَّ ، وَيَسْتَمِدُّ الْمُسْلِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا ، حَتَّى يُمِدَّهُمْ أَهْلُ عَدَنَ أَبْيَنَ ، فَيَقُولُ لَهُمُ الْمُسْلِمُونَ : الْحَقُوا بِهِمْ فَكُونُوا فَاجًّا وَاحِدًا ، فَيَقْتَتِلُونَ شَهْرًا حَتَّى أَنَّ الْخَيْلَ لَتَخُوضُ فِي سَنَابِكِهَا الدِّمَاءُ ، وَلِلْمُؤْمِنِ يَوْمَئِذٍ كِفْلانِ مِنَ الأَجْرِ عَلَى مَا كَانَ قَبْلَهُ ، إِلا مَنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ،

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7495).

فَإِذَا كَانَ آخِرُ يَوْمٍ مِنَ الشَّهْرِ قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : الْيَوْمَ أَسُلُّ سَيْفِي ، وَأَنْصُرُ دِينِي ، وَأَنْتَقِمُ مِنْ عَدُوِّي فَيَجْعَلُ اللَّهُ الدَّائِرَةَ عَلَيْهِمْ فَيَهْزِمُهُمُ اللَّهُ حَتَّى تُسْتَفْتَحَ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ ، فَيَقُولُ أَمِيرُهُمْ لا غُلُولَ الْيَوْمَ ، فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ يَقْتَسِمُونَ بِتُرْسَتِهِمُ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ ، إِذْ نُودِيَ فِيهِمْ : أَلا إِنَّ الدَّجَّالَ قَدْ خَلَفَكُمْ فِي دِيَارِكُمْ ، فَيَدَعُونَ مَا بِأَيْدِيهِمْ وَيُقْبِلُونَ إِلَى الدَّجَّالِ "

رواه البزار موقوفا وفيه علي بن زيد وهو حسن الحديث وبقية رجاله ثقات .

12420. Abdurrahman b. Ebî Bekre anlatıyor:

Abdullah b. Amr'ı evinde ziyaret ettim. Etrafında iki sıra insan vardı. Yatağında kimse yoktu ve gidip yatağının ayak kısmına oturdum. Derken kızıl tenli, koca göbekli bir adam gelip oturdu. Abdullah: "Gelen kim?" diye sordu. "Abdurrahman b. Ebî Bekre" dedim. "Ebû Bekre de kim?" diye sordu. Ben de: "Tâif surlarından kendisini Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına atan adamı hatırlamıyor musun?" dedim. "Evet, hatırlıyorum" dedi ve sonra bize şunu anlattı:

"İbn Hamelu'd-Dâ'n'ın (Koyun kuzusu oğlunun) hurûc etmesi pek yakındır." Bunu üç kere tekrarladı. Ben: "Hamelu'Dâ'n (Koyun kuzusu) da nedir?" diye sordum. "Ebeveyninden biri şeytan olan bir adamdır ve Rumları yönetir. 500 000'ni kara kuvveti, 500 000'ni deniz kuvveti olmak üzere 1 000 000 kişilik bir ordu ile gelip Amîk denilen yerde kamp kurar. Sonra askerlerine: "Gemide bazı eşyalarım kaldı" der ve gidip gemiyi ateşe verir. Sonra "İçinizden kaçmak isteyenlere ne Roma, ne Kontantinopolis yurt olur" der. Müslümanlar ise birbirlerinden destek isterler. Nihayet Aden-i Ebyen halkı onlara yardıma gelir ve Müslümanlar gelenlere: "Siz de savaşanlara katılın ve (düşmana karşı) tek vücut olun" derler. Sonra bir ay savaşırlar. Ayakkabılarına kadar kana bulanırlar. O gün mümine, Muhammed'in ashâbı müstesna önceki milletlere kıyasla iki ölçek sevap verilir. Ayın son günü olunca Yüce Allah şöyle buyurur: "Bugün kılıcımı çekip dinime yardım edeceğim, düşmanımdan intikam alacağım." Böylece Allah savaşın kaderini düşmanlarının aleyhine çevirir ve onları hezimete uğratır. Bunun sonucunda Kontantinopolis fethedilir. Müslümanların kumandanı: "Bugün ganimet hırsızlığı yoktur" diye ilan eder. Onlar bu şekilde kalkanlarıyla altın ve gümüşleri bölüşürlerken birden "Deccâl geride yurtlarınızı işgal etti" diye bir çağrı duyulur. Hemen ellerindeki malları bırakıp Deccâl'in üzerine yürüyerek onu öldürürler.

★ Hadisi Bezzâr mevkuf (sahabi sözü) olarak rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd hadisi hasen biridir. Diğer ravileri ise güvenilirdir.[1]

(بَابُ أَوَّلُ النَّاسِ هَلاَكاً)

İnsanlardan İlk Helak Olacaklar

١٢٤٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنْ دَاوُدَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَقْبَلَ سَعْدٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَآهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ فِي وَجْهِ سَعْدٍ لَخَبَراً . قَالَ قُتِلَ كِسْرَى . قَالَ يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ اللَّهُ كِسْرَى إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ هَلاَكاً الْعَرَبُ ثُمَّ أَهْلُ فَارِسَ.

رواه أحمد وقد تقدم الكلام عليه .

12421. Ebû Hureyre anlatıyor: Bir gün Sa'd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına çıktı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"Sa'd'ın yüzünden önemli bir haber okunuyor"* buyurdu. Sa'd gelince: "Kisrâ öldürüldü" dedi. Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, Kisrâ'ya lanet etsin. Kuşkusuz insanlardan ilk helak olacaklar, Araplardır. Onları İranlılar takip eder"* buyurdu.

★ Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilmiş bu hadisin değerlendirmesi daha önce geçmişti.[2]

(بَابُ ظُهُورُ الرَّغْبَةُ وَالرَّهْبَةُ)

Korku ve Umudun Bir Arada Bulunması

١٢٤٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ أَوْسٍ عَنْ بِلاَلٍ الْعَبْسِيِّ عَنْ مَيْمُونَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ " كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا مَرِجَ الدِّينُ وَظَهَرَتْ إِمَارَةُ الرَّغْبَةِ وَاخْتَلَفَتِ الإِخْوَانُ وَحُرِّقَ الْبَيْتُ الْعَتِيقُ.

رواه أحمد والطبراني وزاد : " وشرف البنيان واختلف الإخوان " . ورجال أحمد ثقات .

12422. Meymûne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dinler birbirine karıştığı, her tarafta korku ile umut*

---

[1] Bezzâr (3387).

[2] 12260 nolu hadisin tekrarı.

birlikte var olduğu ve Beyt-i Atîk (Kâbe) yakıldığı zaman haliniz nice olur!" buyurmuştur.

★ Bunu Ahmed b. Hanbel ve *"yüksek yüksek binalar kurulduğu, kardeşler birbirine düştüğü zaman"* ilavesiyle Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilirdir.[1]

(بَابُ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى تَكُونَ لِلُكَعَ بِنْ لِكَعْ)

Dünya Alçak Oğlu Alçağın Mülkü Olmadan Yok Olmaz

١٢٤٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُمَيْعٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي الْجَهْمِ قَالَ أَقْبَلْتُ أَنَا وَزَيدُ بْنُ حَسَنٍ بَيْنَنَا ابْنُ رُمَّانَةَ مَوْلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مَرْوَانَ قَدْ نَصَبْنَا لَهُ أَيْدِيَنَا فَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَيْهَا دَاخِلَ الْمَسْجِدِ مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَهَى ابْنَ نِيَارٍ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ ائْتِنِي فَأَتَاهُ فَقَالَ رَأَيْتُ ابْنَ رُمَّانَةَ بَيْنَكُمَا يَتَوَكَّأُ عَلَيْكَ وَعَلَى زَيْدِ بْنِ حَسَنٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَنْ تَذْهَبَ الدُّنْيَا حَتَّى تَكُونَ عِنْدَ لُكَعِ بْنِ لُكَعٍ.

12423. Ebû Bekir b. Ebi'l-Cehm anlatıyor:

Ben ve Zeyd b. Hasan birlikte çıkıp mescide geldik. Aramızda Abdülazîz b. Mervân'ın azatlısı İbn Rummâne vardı. Biz kollarımızı diktik, İbn Rummâne Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mescidinde kollarımıza yaslanıyordu. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından İbn Niyar da oradaydı. Ebû Bekir'e haber göndererek yanıma gel dedi. Gelince şunları söyledi: "İbn Rummâne'yi sana ve Zeyd b. Hasan'a yaslanırken gördüm. Oysa ben, Allah'ın Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) «*Dünya, alçak oğlu alçağın mülküne geçmedikçe yok olmayacaktır*» diye buyururken işittim."[2]

١٢٤٢٤ - وفي رواية : "لا تَذْهَبَ الدُّنْيَا حَتَّى تَكُونَ عِنْدَ لُكَعِ بْنِ لُكَعٍ".

رواه كله أحمد والطبراني باختصار ورجاله ثقات .

12424. Diğer rivayette ise ifade *"Dünya, alçak oğlu alçağın mülküne geçmedikçe yok olmaz"* şeklindedir.

---

[1] Ahmed b. Hanbel (6/333); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/10, 26).

[2] Ahmed b. Hanbel (3/466).

★ Hadislerin hepsini Ahmed b. Hanbel ve muhtasar olarak Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir.[1]

١٢٤٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُوشِكُ أَنْ يَغْلِبَ عَلَى الدُّنْيَا لُكَعُ بْنُ لُكَعٍ وَأَفْضَلُ النَّاسِ مُؤْمِنٌ بَيْنَ كَرِيمَتَيْنِ.

رواه أحمد ولم يرفعه ورجاله ثقات قلت : ويأتي لهذا الحديث طرق في أمارات الساعة من حديث عمر بن الخطاب وأنس وأبي ذر رضي الله عنهم .

12425. Ebû Bekr b. Abdirrahmân b. el-Hâris b. Hişâm'ın Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zattan bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alçak oğlu alçağın dünyayı ele geçirmesi pek yakındır. O dönemde insanların en üstünü, iki değerli varlığıyla[2] yaşayan mümindir "* buyurmuştur.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel sahabi sözü olarak rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir.

Ben derim ki: Ömer b. el-Hattâb, Enes ve Ebû Zer hadislerinin yer aldığı Kıyamet Alâmetleri bölümünde hadisin başka varyantları da gelecektir.[3]

بَابُ يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ وَتَبْقَى حُثَالَةٌ

İyiler Gider, Geride Kötüler Kalır

١٢٤٢٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا سَعْدُ بْنُ زَنْبُورٍ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ ، عَنْ بَيَانٍ ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خالد ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ الْفَزَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَذْهَبُ الصَّالِحُونَ ، الأَوَّلُ فَالأَوَّلُ ، حَتَّى لا يَبْقَى إِلا حُثَالَةٌ كَحُثَالَةِ التَّمْرِ ، لا يُبَالِي اللَّهُ بِهِمْ .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

---

[1] Ahmed b. Hanbel (3/466); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/195).

[2] Şarihler "iki değerli varlık" ifadesine değişik anlamlar vermişlerdir. Yorumlarına göre bu ifadeyle iki değerli kısrak veya deve kastedilmektedir ki mümin onların sırtında cihad eder. Veya mümin olan ebeveyni veya aslı (atası) ile feri (çocuğu) kastedilmektedir. İbn Hanbel'de (5/430) ise "iki kerimesi" ifadesi geçmiştir ki bunun anlamı ise "iki kızı ile birlikte yaşayan" demektir. (Mütercim)

[3] Ahmed b. Hanbel (5/430).

12426. Müstevrid b. Şeddâd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"İyiler birbiri ardınca giderler, geride kalitesiz hurma gibi insanların kötüleri kalır ki Allah onlara hiç değer vermez" buyurmuştur.

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir.[1]

(بَابُ رَفْعِ الأَمَانَةِ وَالْحَيَاءِ)

Emanet ve Utanma Duygularının Kalkması

١٢٤٢٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ الرُّمَّانِيُّ الْمِصِّيصِيُّ ، حَدَّثَنَا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، حَدَّثَنَا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَوَّلُ مَا يُرْفَعُ مِنَ النَّاسِ الأَمَانَةُ ، وَآخِرُ مَا يَبْقَى الصَّلاةُ ، وَرُبَّ مُصَلٍّ ، لا خَيْرَ فِيهِ .

رواه الطبراني في الصغير وفيه حكيم بن نافع وثقه ابن معين وضعفه أبو زرعة وبقية رجاله ثقات .

12427. Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlardan ilk kalkacak şey emanet duygusu, en sona kalacak ise namazdır. Nice namaz kılan vardır ki hayırsızın tekidir"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Hakîm b. Nâfi'yi İbn Maîn güvenilir kabul ederken Ebû Zür'a zayıf görmüştür. Diğer ravileri ise güvenilirdir.

١٢٤٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمَخْرَمِيُّ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ بَرَازٍ ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَوَّلُ مَا يُرْفَعُ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ الْحَيَاءُ وَالأَمَانَةُ ، وَآخِرُ مَا يَبْقَى مِنْهَا الصَّلاةُ يُخَيَّلُ إِلَيَّ أَنْ قَالَ : ، وَقَدْ يُصَلِّي قَوْمٌ لا خَلاقَ لَهُمْ " .

رواه أبو يعلى وفيه أشعث بن براز وهو متروك . ويأتي قول ابن مسعود في الباب بنحوه .

12428. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmetten ilk kalkacak olan şey utanma ve emanet duygusudur. En sona kalacak olan ise namazdır"* buyurmuştur. Ebû Hureyre der ki:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (423-*Mecmau'l-Bahreyn)*; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/302, 310).

Hayal meyal hatırladığıma göre yine *"Bir takım kimseler namaz kılabilir; ama onlar nasipsizdirler"* buyurmuştu.

★ Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Eş'as b. Burâz metruktur.

Bir sonraki bölümde konuyla ilgili İbn Mes'ûd'un sözü gelecektir.

(بَابُ أَمَارَاتُ السَّاعَةِ وَآيَاتُهَا)

Kıyamet Alâmetleri

١٢٤٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا عَلِىٌّ يَعْنِى ابْنَ زَيْدٍ عَنْ خَالِدِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الآيَاتُ خَرَزَاتٌ مَنْظُومَاتٌ فِى سِلْكٍ فَإِنْ يُقْطَعِ السِّلْكُ يَتْبَعْ بَعْضُهَا بَعْضاً .

رواه أحمد وفيه علي بن زيد وهو حسن الحديث.

12429. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet alâmetleri, bir ipe dizilmiş boncuklar gibidir. İp koparsa, boncuklar birbiri ardınca dökülürler"* buyurmuştur.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd hadisi hasen biridir.

١٢٤٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : نا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " خُرُوجُ الآيَاتِ ، بَعْضِهَا عَلَى إِثْرِ بَعْضٍ ، يَتَتَابَعْنَ كَمَا تَتَتَابَعُ الْخَرَزُ فِي النِّظَامِ " .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن أحمد بن حنبل وداود الزهراني وكلاهما ثقة .

12430. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet alâmetleri birbiri ardınca zuhur eder ve ipe dizilmiş boncukların sıralandığı gibi birbirlerinizi izlerler."

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, Abdullah b. Ahmed b. Hanbel ve Dâvud ez-Zâhirî hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Bu iki zat da güvenilirdir.

(بَابُ ثَانٍ فِي أَمَارَاتِ السَّاعَةِ)

Kıyamet Alâmetlerine Dair İkinci Bölüm

١٢٤٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا خَلَفٌ - يَعْنِي ابْنَ خَلِيفَةَ - عَنْ أَبِي جَنَابٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ وُضُوءاً مَكِيثاً فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَقَالَ سِتٌّ فِيكُمْ أَيَّتُهَا الأُمَّةُ مَوْتُ نَبِيِّكُمْ . فَكَأَنَّمَا انْتَزَعَ قَلْبِي مِنْ مَكَانِهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاحِدَةٌ قَالَ وَيَفِيضُ الْمَالُ فِيكُمْ حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيُعْطَى عَشْرَةَ آلافٍ فَيَظَلُّ يَتَسَخَّطُهَا . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَيْنِ قَالَ وَفِتْنَةٌ تَدْخُلُ بَيْتَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْكُمْ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلاثٌ قَالَ وَمَوْتٌ كَقُعَاصِ الْغَنَمِ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعٌ وَهُدْنَةٌ تَكُونُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الأَصْفَرِ يَجْمَعُونَ لَكُمْ تِسْعَةَ أَشْهُرٍ كَقَدْرِ حَمْلِ الْمَرْأَةِ ثُمَّ يَكُونُونَ أَوْلَى بِالْغَدْرِ مِنْكُمْ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسٌ قَالَ وَفَتْحُ مَدِينَةٍ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتٌّ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ مَدِينَةٍ قَالَ قُسْطَنْطِينِيَّةُ ".

رواه أحمد والطبراني وفيه أبو جناب الكلبي وهو مدلس .

12431. Abdullah b. Amr anlatıyor:

Bir gün Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Ağır ağır abdest alıyordu. Başını kaldırıp bana baktı ve şöyle dedi:

"Ey ümmet! Sizde şu altı olay muhakkak gerçekleşecektir: Peygamberinizin ölümü, birincisi." O bunu söyleyince sanki kalbimi yerinden koparmış gibi oldu.

Sonra: *"Zenginliğiniz artacak öyle ki kişiye on bin (dirhem veya dinar) verilir de yine de memnun kalmaz. Bu ikincisi"* buyurdu.

Sonra: *"Sizden her haneye girecek olan fitne, üçüncüsü"* buyurdu.

"Koyun sürüsünü kısa sürede kıran/öldüren veba salgını gibi ölüm, dördüncüsü" buyurdu.

"Benû Asfar'la (Bizanslılarla) aranızda yapılacak anlaşma ki bu size bir kadının hamilelik süresi kadar dokuz ay zaman kazandırır. Ondan sonra anlaşmayı bozmaya onlar, sizden daha istekli olurlar. Bu, beşincisi" buyurdu.

"Şehrin fethi de, altıncısı" buyurdu. Ben "Ya Resûlallah! Hangi şehri kastediyorsunuz?" diye sordum. *"İstanbul'u"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Cenâb el-Kelbî müdellistir.

١٢٤٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ النَّهَّاسِ بْنِ قَهْمٍ حَدَّثَنِي شَدَّادٌ أَبُو عَمَّارٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " سِتٌّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ مَوْتِي وَفَتْحُ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَمَوْتٌ يَأْخُذُ فِي النَّاسِ كَقُعَاصِ الْغَنَمِ وَفِتْنَةٌ يَدْخُلُ حَرْبُهَا بَيْتَ كُلِّ مُسْلِمٍ وَأَنْ يُعْطَى الرَّجُلُ أَلْفَ دِينَارٍ فَيَتَسَخَّطَهَا وَأَنْ تَغْدِرَ الرُّومُ فَيَسِيرُونَ فِي ثَمَانِينَ بَنْداً تَحْتَ كُلِّ بَنْدٍ اثْنَا عَشَرَ أَلْفاً ".

رواه أحمد والطبراني وفيه النهاس بن قهم وهو ضعيف .

12432. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu altı şey, kıyamet alâmetlerindendir: Benim ölümüm. Kudüs'ün fethi, davar sürüsünü vuran veba gibi insanlar arasında salgın hale gelen ölüm, tahripkâr etkisi her Müslüman'ın hanesine giren fitne, kişinin kendisine bin dinar verilse bile yine memnun kalmaması/homurdanması, Rumların anlaşmayı bozarak her bir bayrak altında on iki bin asker bulunduğu seksen bayrakla (üzerinize) yürümeleri."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Nehhâs b. Kahm zayıftır.

١٢٤٣٣ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ : قَلَّ الجَرَادُ فِي سَنَةٍ مِنْ سِنِي عُمَرَ الَّتِي وَلِيَ فِيهَا فَسَأَلَ عَنْهَا فَلَمْ يُخْبَرْ بِشَيْءٍ فَاغْتَمَّ لِذَلِكَ فَأَرْسَلَ رَاكِبًا فَضَرَبَ إِلَى اليَمَنْ وَآخَرُ إِلَى الشَّامِ وَآخَرُ إِلَى العِرَاقِ يَسْأَلُ : هَلْ رَأَى مِنَ الجَرَادِ شَيْئًا أَمْ لاَ ؟ قَالَ : فَأَتَاهُ الرَّاكِبُ الَّذِي مِنْ قِبَلِ اليَمَنْ بِقَبْضَةٍ مِنْ جَرَادٍ فَأَلْقَاهَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَلَمَّا رَآهَا كَبَّرَ ثَلاَثاً ثُمَّ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : خَلَقَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَلْفَ أُمَّةٍ سِتُّمَائَةٍ فِي البَحْرِ وَأَرْبَعُمِائَةٍ فِي البَرِّ فَأَوَّلُ شَيْءٍ يَهْلَكُ مِنْ هَذِهِ الأُمَمْ الجَرَادَ فَإِذَا هَلَكَتْ تَتَابَعَتْ مِثْلُ النِّظَامُ إِذَا قَطَعَ سِلْكُهُ".

رواه أبو يعلى في الكبير وفيه عبيد بن واقد القيسي وهو ضعيف .

12433. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Hz. Ömer'in hilafeti sırasında bir yıl çekirge sayısında azalma oldu. Ömer bunun sebebini sordu; ama cevap alamadı. Bu durumdan kaygılandı ve çekirgelerden iz görecek mi, göremeyecek mi diye bir atlı Yemen'e, bir atlı Şam'a, bir atlı da Irak'a gönderdi. Sonra Yemen tarafına gönderdiği atlı bir avuç çekirge getirip önüne attı. Ömer onları görünce üç kere tekbir getirdi. Sonra şöyle dedi: Ben Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Yüce Allah bin topluluk (ümmet) yarattı. Bunların altı yüzü denizde, dört yüzü ise karadadır. Bu topluluklardan ilk yok olacak olanı çekirgelerdir. Çekirgeler yok olunca, ipi kopmuş boncuk dizisi gibi diğerleri de peş peşe gelirler."

★ Hadisi Ebû Ya'lâ *el-Müsnedu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ubeyd b. Vâkıd el-Kaysî zayıftır.

١٢٤٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا سَيْفُ بْنُ مِسْكِينٍ ، قَالَ : نَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عُتَيٍّ السَّعْدِيِّ ، قَالَ عُتَيٌّ : خَرَجْتُ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ حَتَّى قَدِمْتُ الْكُوفَةَ ، فَإِذَا أَنَا بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَهْلِ الْكُوفَةِ ، فَسَأَلْتُ عَنْهُ ، فَأُرْشِدْتُ إِلَيْهِ ، فَإِذَا هُوَ فِي مَسْجِدِهَا الأَعْظَمِ فَأَتَيْتُهُ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنِّي جِئْتُ أَضْرِبُ إِلَيْكَ أَلْتَمِسُ مِنْكَ عِلْمًا ، لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَنْفَعَنَا بِهِ بَعْدَكَ ، فَقَالَ لِي : مِمَّنِ الرَّجُلُ ؟ قُلْتُ : رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ ، قَالَ : مِمَّنْ ؟ قُلْتُ : مِنْ هَذَا الْحَيِّ مِنْ بَنِي سَعْدٍ ، فَقَالَ لِي : يَا سَعْدِيُّ ، لأُحَدِّثَنَّ فِيكُمْ بِحَدِيثٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَتَاهُ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى قَوْمٍ : كَثِيرَةٌ أَمْوَالُهُمْ ، كَثِيرَةٌ شَوْكَتُهُمْ ، تُصِيبُ مِنْهُمْ مَالا دَبْرًا ، أَوْ قَالَ : كَثِيرًا ؟ قَالَ : " مَنْ هُمْ ؟ " قَالَ : هَذَا الْحَيُّ مِنْ بَنِي سَعْدٍ ، مِنْ أَهْلِ الرِّمَالِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ : " مَهْ ، فَإِنَّ بَنِي سَعْدٍ عِنْدَ اللَّهِ ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ " سَلْ يَا سَعْدِيُّ ، قُلْتُ : أَبَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ ، هَلْ لِلسَّاعَةِ مِنْ عِلْمٍ تُعْرَفُ بِهِ السَّاعَةُ ؟ قَالَ : وَكَانَ مُتَّكِئًا فَاسْتَوَى جَالِسًا ، فَقَالَ : يَا سَعْدِيُّ ، سَأَلْتَنِي عَمَّا سَأَلْتُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَلْ لِلسَّاعَةِ مِنْ عِلْمٍ تُعْرَفُ بِهِ السَّاعَةُ ؟ فَقَالَ : " نَعَمْ ، يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ لِلسَّاعَةِ أَعْلامًا ، وَإِنَّ لِلسَّاعَةِ أَشْرَاطًا ، أَلا ، وَإِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا : أَنْ يَكُونَ الْوَلَدُ غَيْظًا ، وَأَنْ يَكُونَ الْمَطَرُ قَيْظًا ، وَأَنْ يَفِيضَ الأَشْرَارُ فَيْضًا . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يُؤْتَمَنَ الْخَائِنُ ، وَأَنْ يُخَوَّنَ الأَمِينُ . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ تُوَاصَلَ الأَطْبَاقُ ، وَأَنْ تُقَاطَعَ الأَرْحَامُ . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يَسُودَ كُلَّ قَبِيلَةٍ مُنَافِقُوهَا ، وَكُلَّ سُوقٍ فُجَّارُهَا . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ تُزَخْرَفَ الْمَحَارِيبُ ، وَأَنْ تُخَرَّبَ الْقُلُوبُ . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يَكُونَ الْمُؤْمِنُ فِي الْقَبِيلَةِ أَذَلَّ مِنَ النَّقَدِ . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يَكْتَفِيَ الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ ، وَالنِّسَاءُ

بالنِّسَاء . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا مُلْكُ الصِّبْيَانِ ، وَمُؤَامَرَةُ النِّسَاء . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ تُكَثَّفَ الْمَسَاجِدُ ، وَأَنْ تَعْلُوَ الْمَنَابِرُ ، يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يُعَمَّرَ خَرَابُ الدُّنْيَا ، وَيُخَرَّبَ عُمْرَانُهَا . يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ تَظْهَرَ الْمَعَازِفُ وَالْكِبْرُ ، وَشُرْبُ الْخُمُورِ ، يَا ابْنَ مَسْعُودٍ ، إِنَّ مِنْ أَعْلامِ السَّاعَةِ وَأَشْرَاطِهَا أَنْ يَكْثُرَ أَوْلادُ الزِّنَا " ، قُلْتُ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، وَهُمْ مُسْلِمُونَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، وَالْقُرْآنُ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، وَأَنَّى ذَلِكَ ؟ قَالَ : يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُطَلِّقُ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ ، ثُمَّ يَجْحَدُهَا طَلاقَهَا ، فَيُقِيمُ عَلَى فَرْجِهَا ، فَهُمَا زَانِيَانِ مَا أَقَامَا.

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه سيف بن مسكين وهو ضعيف .

12434. Uteyy es-Sa'dî anlatıyor: İlim tahsili için yolculuğa çıktım. Kûfe'ye geldiğimde, Abdullah b. Mes'ûd'un Kûfe halkı arasında olduğunu öğrendim ve nerede olduğunu sordum. Bana yerini gösterdiler. Kûfe'nin en büyük camiinde olduğu söylendi. Yanına giderek: "Ey Ebû Abdirrahman! Senden ilim tahsil etmek için geldim. Umulur ki Allah senden sonra beni o ilimden faydalandırır" dedim. Bana: "Kimlerdensin?" diye sordu. "Basra halkındanım" dedim. Yine: "Kimlerdensin?" diye sordu. Sa'd oğullarının şu boyundanım" dedim. Bunun üzerine dedi ki: "Bak Sa'dlı! Sana sizin hakkınızda Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir hadisi anlatacağım.

Ben Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle işittim: Bir gün yanına bir adam gelerek; "Ya Resûlallah! Sana çok zengin ve güçlü kuvvetli bir kavimden bahsedeyim mi? Belki onlardan pek çok mal elde edersin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimdir onlar?"* diye sordu. Adam: "Sa'd oğullarının şu kolu; Rimal halkı" deyince Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yavaş ol! Sa'd oğullarının Allah katındaki nasibi büyüktür"* buyurdu.

Sonra İbn Mes'ûd: "Sa'dlı! Şimdi istediğini sor" dedi.

Ben de: "Ey Ebû Abdirrahman! Kıyametin yaklaştığını gösteren bir işaret var mıdır?" diye sordum.

İbn Mes'ûd bir yere yaslanmış bir haldeydi. Doğrularak oturdu. Sonra "Bak Sa'dlı! Sen bana, daha önce benim Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğum bir şeyi sordun. Zira ben de Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) «Ya Resûlallah! Kıyametin yaklaştığını gösteren bir

işaret var mıdır?» diye sormuştum. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurmuştu:

"Elbette var, ey İbn Mes'ûd! Kıyametin pek çok alâmeti vardır. Dikkat et. Çocuğun öfkeli olması, yağmurun sıcak yağması ve kötülerin alabildiğine artması kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Hâine itimat edilmesi, güvenilir kişinin hain ilan edilmesi, yalancının tasdik edilip dürüst kimsenin yalanlanması, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Yabancılarla ilişkiler geliştirilip yakın akrabayla ilişkilerin koparılması, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Her kabileyi içlerindeki münafıkların ve her pazarı oranın fâsıklarının idare etmesi, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Mescitler süslenirken kalplerin kırılması, kıyametin alâmetleri ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Müminin kabilesi içinde paradan daha değersiz olması, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Erkeklerin erkeklerle, kadınların da kadınlarla (cinsel yönden) yetinmesi, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Küçük çocukların yönetimde söz sahibi olması ve kadınlara danışılması, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Dünyanın harabeleri imar edilirken mamur yerlerinin harabeye çevrilmesi, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Çalgı âletleri ve kibir duygusunun yaygınlaşması, içkilerin içilmesi, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Seçkinlerin, el kol hareketleri, kaş göz işaretleriyle insanları tahkir edenler(in çoğalması) kıyametin alâmet ve işaretlerindendir.

Ey İbn Mes'ûd! Veledi zinaların artması, kıyametin alâmet ve işaretlerindendir."

Ben: "Ey Ebû Abdirrahman! Onlar Müslüman mıdırlar?" diye sordum. "*Evet*" dedi. Ben: "Ey Ebû Abdirrahman! Kur'ân ellerinde değil midir?" dedim. "Evet, ellerindedir" dedi.

"Ey Ebû Abdirrahman! Öyleyse bu neden böyledir?" dedim. O zaman dedi ki: "Öyle bir devir gelecek ki o devirde erkek, hanımını boşar, sonra da boşadığını inkâr ederek onun yatağına girer. Onlar bu şekilde birlikte kaldıkları sürece zina etmiş olurlar."

★ Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Seyf b. Miskîn zayıftır.

١٢٤٣٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي ، ثنا يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَرْوَرُوذِيُّ ، ثنا أَبُو تَقِيٍّ عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مَعْدَانُ بْنُ سُلَيْمٍ الْحَضْرَمِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَجِيحٍ ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَيْفَ أَنْتَ يَا عَوْفُ إِذَا افْتَرَقَتْ هَذِهِ الأُمَّةُ عَلَى ثَلاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً ، وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَسَائِرُهُنَّ فِي النَّارِ ؟ " , قُلْتُ : وَمَتَى ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ , قَالَ : " إِذَا كَثُرَتِ الشُّرَطُ ، وَمَلَكَتِ الإِمَاءُ ، وَقَعَدَتِ الْحُمْلانُ عَلَى الْمَنَابِرِ ، وَاتَّخَذُوا الْقُرْآنَ مَزَامِيرَ ، وَزُخْرِفَتِ الْمَسَاجِدُ ، وَرُفِعَتِ الْمَنَابِرُ ، وَاتُّخِذَ الْفَيْءُ دُوَلا وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا ، وَالأَمَانَةُ مَغْنَمًا ، وَتُفُقِّهَ فِي الدِّينِ لِغَيْرِ اللَّهِ ، وَأَطَاعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ ، وَعَقَّ أُمَّهُ ، وَأَقْصَى أَبَاهُ ، وَلَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الأُمَّةِ أَوَّلَهَا ، وَسَادَ الْقَبِيلَةَ فَاسِقُهُمْ ، وَكَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرْذَلَهُمْ ، وَأُكْرِمَ الرَّجُلُ اتِّقَاءَ شَرِّهِ ، فَيَوْمَئِذٍ يَكُونُ ذَلِكَ ، وَيَفْزَعُ النَّاسُ يَوْمَئِذٍ إِلَى الشَّامِ تَعْصِمُهُمْ مِنْ عَدُوِّهِمْ ، قُلْتُ : وَهَلْ يُفْتَحُ الشَّامُ ؟ قَالَ : نَعَمْ وَشِيكًا ، ثُمَّ تَقَعُ الْفِتَنُ بَعْدَ فَتْحِهَا ، ثُمَّ تَجِيءُ فِتْنَةٌ غَبْرَاءُ مُظْلِمَةٌ ، ثُمَّ يَتْبَعُ الْفِتَنُ بَعْضُهَا بَعْضًا حَتَّى يَخْرُجَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يُقَالُ لَهُ الْمَهْدِيُّ ، فَإِنْ أَدْرَكْتَهُ فَاتَّبِعْهُ وَكُنْ مِنَ الْمُهْتَدِينَ " .

قلت : روى ابن ماجة طرفا من أوله رواه الطبراني وفيه عبد الحميد بن إبراهيم وثقه ابن حبان وهو ضعيف وفيه جماعة لم أعرفهم.

12435. Avf b. Mâlik el-Eşca'î anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Avf! Bu ümmet yetmiş üç fırkaya böländüğü zaman sen ne yaparsın (halin nice olur). Ki bu fırkalardan biri cennetlik, diğerleri ise cehennemliktir"* buyurdu.

Ben: "Bu ne zaman olacaktır, ya Resûlallah?" diye sordum. Şöyle buyurdu: *"Seçkinler çoğaldığı (devleti) cariyeler yönetmeye başladığı, toy ve tecrübesiz kişiler yargı kürsülerine oturduğu, Kur'ân musiki aletine dönüştürüldüğü, mescitler tezyinatla süslendiği, minberler yükseklere yerleştirildiği, ganimetler sadece belli kimseler arasında dolaşan bir zenginliğe dönüştüğü, zekât bir borç gibi ve emanet, ganimet gibi telakki edildiği, Allah rızası dışında bir amaçla dinde uzmanlaşıldığı, erkek hanımına itaat etip, annesine karşı geldiği, babasını reddettiği, bu ümmetin son neslinin ilk nesline lanet okuduğu, kabilenin başına fasıklarının geçtiği, kavmin lideri en şerefsizleri olduğu, kişiye, şerrinden korunmak için saygı gösterildiği zaman işte bu dediğim gerçekleşir ve insanlar Şam'a; Dımaşk denilen oradaki bir şehre kaçışırlar. Dımaşk, Şam'ın en güzel şehirlerindendir ve onları düşmanlarından korur."*

Ben: "Şam fethedilecek mi?" diye sordum. *"Evet. Hem de pek yakında. Oranın fethinden sonra fitne olayları patlak verir. Sonra tozu dumana katan kapkara bir fitne zuhur eder. Ardından fitne olayları birbirini izler. Sonunda Ehl-i beytimden Mehdi adıyla biri çıkar. Eğer sen o zata yetişirsen, ona uy ve doğru yolu bulanlardan ol"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Hadisin baş tarafından bir kısmını İbn Mâce de rivayet etmiştir.

Bu şekliyle ise onu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülhamîd b. İbrâhîm, İbn Hibbân tarafından güvenilir kabul edilse de zayıftır. Ayrıca senette tanımadığım bir grup ravi bulunmaktadır.[1]

١٢٤٣٦ – حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ ، عَنْ قَرَظَةَ بْنِ حَسَّانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ عَلَى مِنْبَرِ الْبَصْرَةِ ، يَقُولُ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ السَّاعَةِ وَأَنَا شَاهِدٌ ، فَقَالَ : " لا يَعْلَمُهَا إلا اللَّهُ ، لا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلا هُوَ ، وَلَكِنْ سَأُحَدِّثُكُمْ بِمَشَارِيطِهَا ، ومَا بَيْنَ أَيْدِيهَا ، إِنَّ بَيْنَ يَدَيْهَا رَدْمًا مِنَ الْفِتَنِ ، وَهَرْجًا " ، فَقِيلَ : وَمَا الْهَرْجُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " هُوَ بِلِسَانِ الْحَبَشَةِ : الْقَتْلُ ، وَأَنْ تَخِفَّ قُلُوبُ النَّاسِ ، وَأَنْ يُلْقَى بَيْنَهُمُ التَّنَاكُرُ ، فَلا يَكَادُ أَحَدٌ يَعْرِفُ أَحَدًا ، وَيُرْفَعُ ذَوُو الْحِجَى ، وَتَبْقَى رَجْرَجَةٌ مِنَ النَّاسِ لا تَعْرِفُ مَعْرُوفًا ، وَلا تُنْكِرُ مُنْكَرًا ".

قلت : في الصحيح طرف من أوله . رواه الطبراني وفيه من لم يسم .

12436. Ebû Mûsa anlatıyor: Benim de hazır bulunduğum bir yerde Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kıyamet(in ne zaman kopacağı) soruldu.

"Bunu Allah'tan başkası bilemez ve vakti gelince kıyameti koparacak olan da yine sadece O'dur. Fakat size alâmetlerinden ve öncesinde meydana gelecek olan hadiselerden bahsedebilirim. Dinleyin. Kıyametin öncesinde bir takım fitne olayları ve herc zuhur edecektir" buyurdu.

"Ya Resûlallah! Fitnenin ne olduğunu biliyoruz. Ya herc ne demektir?" diye soruldu.

"Habeş dilinde «öldürme» demektir. Sonra insanların arası bozulacak, kimse kimseyi tanımayacak ve insanların kalpleri bozulacak. Geride aklı ermezlerden bir güruh kalacak ki onlar da ne iyilik bilecekler, ne de çirkinliği reddedecekler" buyurdu.

★ Ben derim ki: Hadisin baş tarafından bir kısmı *Sahîh*'de de yer almıştır.

Hadisi bu şekliyle Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında ismi zikredilmeyenler vardır.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/51).

١٢٤٣٧ - وَعَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ كِتَابُ اللهِ عَارًا وَيَتَقَارَبُ الزَّمَانُ وَتَنْتَقِضُ عُرَاهُ وَتَنْتَقِصُ السُّنُونَ والثَّمَرَاتُ وَيُؤْتَمَنُ التُّهْمَاءُ وَيُتَّهَمُ الأُمَنَاءُ وَيُصَدَّقُ الكَاذِبُ وَيُكَذَّبُ الصَّادِقُ وَيَكْثُرُ الهَرَجُ قَالُوا : مَا الهَرَجُ يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ " القَتْلُ وَيَظْهَرُ البَغِي وَالحَسَدُ وَالشُّحُ وَتَخْتَلِفُ الأُمُورُ بَيْنَ النَّاسِ وَيَتَّبِعُ الهَوَى وَيَقْضِي بِالظَّنِّ وَيَقْبِضُ العِلْمَ وَيَظْهَرُ الجَهْلُ وَيَكُونُ الوَلَدُ غَيْظاً وَالشِّتَاءُ قَيْظًا وَيَجْهَرُ بِالْفَحْشَاءِ وَتَرْوى الأَرْضُ دَماً ".

قلت : في الصحيح طرف منه رواه الطبراني ورجاله ثقات وفي بعضهم خلاف.

12437. Yine aynı sahabiden nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın Kitabı ar olarak telakki edilmedikçe, zaman (uzun mesafeler) kısalmadıkça ve sapı bozulmadıkça, yıllar (insan ömrü) kısalmadıkça, meyveler bozulmadıkça, sahtekarlara güvenilirken asıl güvenilir kimseler itham edilmedikçe, yalancı tasdik edilirken gerçek dürüst kişi yalanlanmadıkça ve bir de herc çoğalmadıkça kıyamet kopmaz."

"Ya Resûlallah! Herc ne demektir?" diye sordular.

"Öldürme, demektir. Sonra azgınlık, haset ve cimrilik yaygınlaşır. Halk arasında ihtilaflar zuhur eder. Kişisel arzuların peşine düşülür ve zanna göre hüküm verilir. İlim kaldırılır ve cehalet yaygınlaşır. Çocuk öfkeli, kış sıcak olur. Çirkinlikler açıktan işlenir hale gelir, yeryüzü kana bulanır" buyurdu.

★ **Ben derim ki: Hadisin baş tarafından bir kısmı, *Sahîh*'de geçmiştir.**

Bu şekliyle ise onu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, bazıları hakkında ihtilaf bulunsa da genel olarak güvenilirdir.

١٢٤٣٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي زُفَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَرْدَكَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ وَالِبَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ ، لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَظْهَرَ الْفُحْشُ وَالْبُخْلُ ، وَيُخَوَّنَ الأَمِينُ وَيُؤْتَمَنُ الْخَائِنُ ، وَيَهْلِكُ الْوُعُولُ وَيَظْهَرُ التُّحُوتُ " ، قَالُوا

---

[1] Aynı hadisi Ebû Ya'lâ da (7228) başka bir isnâdla rivayet etmiştir. Senedinde ismi geçen Abdülğaffâr b. el-Kâsım'dan maksat Ebû Meryem el-Ensârî ise bu kişi hadis uydurmacılığı ile itham edilmiştir. Ayrıca Karaza b. Hassân'ı da sadece İbn Hibbân güvenilir kabul edilmiştir.

: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا الْوُعُولُ وَمَا التُّحُوتُ ؟ قَالَ : " الْوُعُولُ : وُجُوهُ النَّاسِ وَأَشْرَافُهُمْ ، وَالتُّحُوتُ : الَّذِينَ كَانُوا تَحْتَ أَقْدَامِ النَّاسِ لا يُعْلَمُ بِهِمْ " .

قلت : في الصحيح بعضه رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن سليمان بن والبة و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات .

12438. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Nefsim kudret elinde bulunan (Allah)a yemin ederim ki çirkin söz ve davranışlar ile cimrilik yayılmadıkça, güvenilir kimse hain ilan edilirken asıl hain olana güvenilmedikçe, eşraf (vuûl) ölüp giderken eşrar (tuhût) hakim duruma gelmedikçe kıyamet kopmaz."

"Ya Resûlallah! Vuûl ve tuhût ne demektir?" diye sordular.

"Vuûl insanların şereflileri, ulularıdır. Tuhût ise insanların ayak takımı olup onları kimse tanımaz" buyurdu.

★ Ben derim ki: Hadisin bir kısmı, *Sahîh*'de geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Süleymân b. Vâlibe'yi tanımıyorum. Diğer ravileri ise güvenilirdir.

١٢٤٣٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْغَنِيِّ ، ثَنَا أَبِي ، نا مُؤَمَّلٌ ، عَنْ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ يَعْلَى ، عَنْ أُمِّ عِيسَى ، عَنْ أُمِّ الضِّرَابِ ، قَالَتْ : تُوُفِّيَ أَبِي وَتَرَكَنِي وَأَخًا لِي ، وَلَمْ يَدَعْ لَنَا مَالا ، فَقَدِمَ عَمِّي مِنَ الْمَدِينَةِ ، فَأَخْرَجَنَا إِلَى عَائِشَةَ ، فَأَدْخَلَنِي مَعَهَا فِي الْخِدْرِ ، لأَنِّي كُنْتُ جَارِيَةً ، وَلَمْ يُدْخِلِ الْغُلامَ ، فَشَكَى عَمِّي إِلَيْهَا حَاجَتَهُ ، فَأَمَرَتْ لَنَا بِفَرِيصَتَيْنِ ، وَغَزَارَتَيْنِ ، وَمُعْقَدَيْنِ ، وَحِسْلٍ . ثُمَّ قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ الْوَلَدُ غَيْظًا ، وَالْمَطَرُ قَيْظًا ، وَيَفِيضُ اللِّئَامُ فَيْضًا ، وَيَغِيضُ الْكِرَامُ غَيْضًا ، وَيَجْتَرِئُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ ، وَاللَّئِيمُ عَلَى الْكَرِيمِ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه جماعة لم أعرفهم .

12439. Ümmü'd-Dırâb anlatıyor:

Babam vefat ettiğinde, geride benimle birlikte bir de erkek kardeşim kalmıştı ve babam bize hiç miras bırakmamıştı. Sonra Medine'den amcam geldi. Bizi Âişe'nin yanına götürdü. Âişe, kız olduğum için beni haremine soktu. Oğlanı ise sokmadı. Amcam Âişe'ye muhtaç durumda olduklarını söyledi. Bunun üzerine Âişe bize iki adet döş eti, iki çuval

(un/tahıl) ve iki de döşek verilmesini söyledi. Sonra şöyle dedi: Ben Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Çocuk öfkeli ve yağmur sıcak olmadıkça, alçaklar arttıkça artarken değerli kişilerin sayısı iyice azalmadıkça, küçük büyüğe ve alçak şerefliye edepsizlik etmedikçe kıyamet kopmaz."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadığım bir grup vardır.

١٢٤٤٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا سَيْفُ بْنُ مِسْكِينٍ ، قَالَ : نَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ الْمُنْتَصِرِ بْنِ عِمَارَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ وَكَانَ جَدَّهُ أَبُو ذَرٍّ الْغِفَارِيُّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ كَثُرَ لُبْسُ الطَّيَالِسَةِ ، وَكَثُرَتِ التِّجَارَةُ ، وَكَثُرَ الْمَالُ ، وَعُظِّمَ رَبُّ الْمَالِ لِمَالِهِ ، وَكَثُرَتِ الْفَاحِشَةُ ، وَكَانَتْ إِمْرَةُ الصِّبْيَانِ ، وَكَثُرَ الْفَسَادُ ، وَجَارَ السُّلْطَانُ ، وَطُفِّفَ فِي الْمِكْيَالِ وَالْمِيزَانِ ، وَيُرَبِّي الرَّجُلُ جِرْوَ كَلْبٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يُرَبِّيَ وَلَدًا ، وَلا يُوَقَّرُ كَبِيرٌ ، وَلا يُرْحَمُ صَغِيرٌ ، وَيَكْثُرُ أَوْلادُ الزِّنَا ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَغْشَ الْمَرْأَةَ عَلَى قَارِعَةِ الطَّرِيقِ ، فَيَقُولُ أَمْثَلُهُمْ فِي ذَاكُمُ الزَّمَانِ : لَوِ اعْتَزَلْتُمْ عَنِ الطَّرِيقِ ، يَلْبَسُونَ جُلُودَ الضَّأْنِ عَلَى قُلُوبِ الذِّئَابِ ، أَمْثَلُهُمْ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ الْمُدَاهِنُ ".

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سيف بن مسكين وهو ضعيف .

12440. Ebû Zer el-Ğıfârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Zaman kısaldığında sarık sarma âdeti yayılır, ticaret gelişir, zenginlik artar ve sermaye sahibi saygı görür, çirkin davranışlar çoğalır, çoluk çocuk işbaşına geçer, kadınların sayısı artar, yönetici zulmeder, ölçü ve tartılar eksik yapılır, kişinin bir köpek eniği beslemesi kendisi için bir çocuk yetiştirmekten daha hayırlı olur. Ne büyük sayılır, ne de küçüğe merhamet edilir. Veled-i zinaların sayısı artar. Öyle ki erkek yol ortasında kadının üzerine atlar. Onları bu halde gören zamanın en erdemlisi «Yolun kenarına çekilseniz ya» der. İnsanlar kuzu postu giyerler; lakin kurt kalbi taşırlar. O zamanda onların en ideali, yalakalık yapanıdır."

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Seyf b. Miskîn zayıftır.

١٢٤٤١ – حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ الْمِصِّيصِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ ذَرِيحٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ،

قَالَ : " مِنِ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ أَنْ يُرَى الْهِلالُ قِبَلا ، فَيُقَالُ : لِلَيْلَتَيْنِ ، وَأَنْ تُتَّخَذَ الْمَسَاجِدُ طُرُقًا ، وَأَنْ يَظْهَرَ مَوْتُ الْفُجَاءَةِ ".

رواه الطبراني في الصغير والأوسط عن شيخه الهيثم بن خالد المصيصي وهو ضعيف وقد تقدمت طرق هذا الحديث في الصيام في رؤية الهلال .

12441. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir gecelik iken görülen hilâlin iki gecelik olduğu söylenmesi, mescitlerin yolgeçen hanı yapılması ve ani ölümlerin (kalp krizi gibi) artması kıyametin yaklaştığını gösteren işaretlerdendir."

★ Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta zayıf biri olan hocası Heysem b. Hâlid el-Mıssîsî'den rivayet etmiştir.[1]

Hadisin varyantları Oruç Bölümünün Rüyet-i Hilâl bahsinde geçmişti.

١٢٤٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فُضَيْلٍ الْجَزَرِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا أَصْبَغُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّقِّيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بُرْقَانَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُغْلَبَ عَلَى الدُّنْيَا لُكَعُ بْنُ لُكَعٍ ، فَخَيْرُ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ مُؤْمِنٌ بَيْنَ كَرِيمَيْنِ " .

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين ورجال أحدهما ثقات .

12442. Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dünya üzerinde alçak oğlu alçağın hâkimiyet kurması, kıyamet alâmetlerindendir. O dönemde insanların en üstünü, iki değerli varlığıyla yaşayan mümindir " buyurmuştur.

★ Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki ayrı isnâdla rivayet etmiş olup isnâdlardan birinin ravileri güvenilirdir.

١٢٤٤٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مُسَرِّحٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ حَفْصِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَذْهَبُ الأَيَّامُ وَاللَّيَالِي حَتَّى يَكُونَ أَسْعَدُ النَّاسِ بِالدُّنْيَا لُكَعَ بْنَ لُكَعٍ " .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير الوليد بن عبد الملك بن مسرح وهو ثقة.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (1132). Rivayet zincirinde yer alan Şerîk el-Kâdî'nin hafızası zayıftır.

12443. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alçak oğlu alçak, dünyanın en mutlu kişisi olmadıkça günler ve geceler yok olmaz"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, Velîd b. Abdilmelik b. Muserrih müstesna *Sahîh*'in ravileridirler. Ancak Velîd de güvenilirdir.[1]

١٢٤٤٤ – حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عُقَيْلِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، أَنَّ عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ أَبِي بَكْرٍ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ أَبَا ذَرٍّ أَخْبَرَهُ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَغْلِبَ عَلَى الدُّنْيَا لُكَعُ بْنُ لُكَعٍ ، وَأَفْضَلُ النَّاسِ مُؤْمِنٌ بَيْنَ كَرِيمَيْنِ .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله وثقوا وفي بعضهم ضعف . قلت وقد تقدم باب في هذا المعنى .

12444. Ebû Zer, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş: *"Alçak oğlu alçak, dünyayı ele geçirmedikçe kıyamet kopmaz. O zaman insanların en üstünü, iki değerli varlığıyla yaşayan mümindir."*

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, bir kısmında zayıflık olsa da güvenilir kabul edilmişlerdir.

Ben derim ki: Daha önce bu meyanda bir bölüm geçmişti.

١٢٤٤٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاوِيَةَ النَّيْسَابُورِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْحَرَّانِيُّ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَيَجِيءُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ أَقْوَامٌ ، تَكُونُ وُجُوهُهُمْ وُجُوهَ الآدَمِيِّينَ ، وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبَ الشَّيَاطِينِ ، أَمْثَالُ الذِّئَابِ الضَّوَارِي ، لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ شَيْءٌ مِنَ الرَّحْمَةِ ، سَفَّاكُونَ لِلدِّمَاءِ ، لا يَرْعَوْنَ قَبِيحًا ، إِنْ تَابَعْتَهُمْ وَارَبُوكَ ، وَإِنْ تَوَارَيْتَ عَنْهُمُ اغْتَابُوكَ ، وَإِنْ حَدَّثُوكَ كَذَبُوكَ ، وَإِنْ أَمِنْتَهُمْ خَانُوكَ ، صَبِيُّهُمْ عَارِمٌ ، وَشَابُّهُمْ شَاطِرٌ ، وَشَيْخُهُمْ لا يَأْمُرُ بِمَعْرُوفٍ ، وَلا يَنْهَى عَنْ مُنْكَرٍ ، الاعْتِزَازُ بِهِمْ ذُلٌّ ، وَطَلَبُ مَا فِي أَيْدِيهِمْ فَقْرٌ ، الْحَلِيمُ فِيهِمْ غَاوٍ ، وَالآمِرُ بِالْمَعْرُوفِ فِيهِمْ مُتَّهَمٌ ، الْمُؤْمِنُ فِيهِمْ مُسْتَضْعَفٌ ، وَالْفَاسِقُ فِيهِمْ مُشَرَّفٌ ، السُّنَّةُ فِيهِمْ بِدْعَةٌ ، وَالْبِدْعَةُ فِيهِمْ سُنَّةٌ ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يُسَلِّطُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ شِرَارَهُمْ ، وَيَدْعُو أَخْيَارُهُمْ فَلا يُسْتَجَابُ لَهُمْ " .

رواه الطبراني وفيه محمد بن معاوية النيسابوري وهو متروك .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (632).

12445. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Âhir zamanda bir takım milletler çıkacaktır ki onların yüzleri insan yüzü, kalpleri şeytan kalbi gibidir. Azgın kurtlar gibi kalplerinde en ufak bir merhamet hissi taşımazlar. Kan dökücülerdir. Hiçbir çirkefliği işlemekten sakınmazlar. Eğer onlara uyarsan, seni gizlerler. Onlardan saklanırsan, gıybetini yaparlar. Seninle konuşsalar yalan söylerler. Onlara itimat edersen, sana ihanet ederler. Çocukları şirrettir. Gençleri yaramazdır. Yaşlıları da ne iyiliği emrederler ne de kötülükten menederler. Onlarla gurur duymak alçaklıktır. Onların elindekini istemek fakirliktir. Onlar arasında halim/mülayim olan azmış, iyiliği emreden de suçlu kabul edilir. Onlar içinde mümin zayıf, fâsık ise şereflidir. Yine onlara göre sünnet bidattir, bidat ise sünnettir. İşte o zamanda Allah insanlara en kötülerini musallat eder ve ondan sonra en hayırlıları dua etse de duaları kabul olunmaz."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Muâviye en-Nîsâbûrî metruktur.[1]

١٢٤٤٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بنْ عَمْرُو عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : "منْ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ أَنْ تَرْفَعَ الأَشْرَارُ وَيُوضَعُ الأَخْيَارُ وَيُقْبَحُ القَوْلُ وَيَخْبِسَن العَمَلْ وَيَقْرَأْ فِي القَوْمِ المَثْنَاة قُلْتُ : وَمَا المَثْنَاة ؟ قَالَ : " مَا كُتِبَ سِوَى كِتَابُ اللهِ ".

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

12446. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kötülerin yüceltilip iyilerin hor görülmesi ve sözlerin çirkinleştirilmesi kıyametin yaklaştığını gösteren alâmetlerdendir. O zaman amel terk edilir ve toplumda mesnâ okunur."

(Abdullah der ki) Ben: "Mesnâ nedir?" diye sordum. *"Allah'ın Kitabı dışındaki yazılanlar"* buyurdu.

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٤٤٧ - حَدَّثَنَا أَبو زَيْدٌ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبو الْيَمَانِ ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَزُولَ الْجِبَالُ عَنْ أَمَاكِنِهَا ، وَتَرَوْنَ الأُمُورَ الْعِظَامَ الَّتِي لَمْ تَكُونُوا تَرَوْنَهَا ".

[1] 12240 nolu hadisin tekrarı.

رواه الطبراني وفيه عفير بن معدان وهو ضعيف.

12447. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dağlar yerlerinden oynamadıkça ve sizler daha önce hiç görmediğiniz büyük olaylara tanık olmadıkça kıyamet kopmaz."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ufeyr b. Ma'dân zayıftır.[1]

١٢٤٤٨ - وعنه قال : وَبِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَوْفَ تَرَوْنَ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ أَشْيَاءَ تَسْتَنْكِرُونَهَا عِظَامًا ، تَقُولُونَ : هَلْ كُنَّا حُدِّثْنَا بِهَذَا ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ ، فَاذْكُرُوا اللَّهَ تَعَالَى ، وَاعْلَمُوا أَنَّهَا أَوَائِلُ السَّاعَةِ " ، حَتَّى قَالَ : " سَوْفَ تَرَوْنَ جِبَالا تَزُولُ قَبْلَ حَقِّ الصَّيْحَةِ " ، وَكَانَ يَقُولُ لَنَا : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَدُلَّ الْحَجَرُ عَلَى الْيَهُودِيِّ مُخْتَبِئًا كَانَ يَطْرُدُهُ رَجُلٌ مُسْلِمٌ ، فَاطَّلَعَ قُدَّامَهُ ، فَاخْتَفَى ، فَيَقُولُ الْحَجَرُ : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، هَذَا مَا تَبْغِي.

رواه الطبراني والبزار باختصار وإسناده ضعيف وفيه من لم أعرفهم .

12448. Yine Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizler kıyamet kopmadan önce daha önce hiç görmediğiniz bir takım büyük olaylara tanık olacaksınız. Diyeceksiniz ki: «Acaba bize bunlardan bahsedilmiş miydi?» O olayları gördüğünüzde Yüce Allah'ı zikre koşun ve bilin ki onlar kıyametin ilk habercileridirler." Sonra şöyle buyurdu: *"Yine çığlıktan önce dağların yerlerinden oynadığını göreceksiniz."*

Yine bize buyururdu ki: *"Bir Müslüman tarafından kovalanan ve gelip bir kayanın arkasına saklanan Yahudi'yi o kaya göstermedikçe kıyamet kopmaz. Yahudi Müslüman'ın önüne çıkar ve derken gözden kaybolur. O zaman kaya: «Ey Allah'ın kulu! Aradığın kişi buradadır» diyerek onun yerini haber verir."*

★ Bunu Taberânî ve muhtasar olarak Bezzâr rivayet etmiş olup senedi zayıftır. Ayrıca senedinde tanımadıklarım vardır.[2]

١٢٤٤٩ - حَدَّثَنَا أَبُو أَيُّوبَ أَحْمَدُ بْنُ بُشَيْرٍ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ ، قَالَ : قَدِمَ رَجُلٌ ، يُقَالُ لَهُ : أَبُو عَلْقَمَةَ ، حَلِيفٌ فِي بَنِي هَاشِمٍ ، وَكَانَ فِيمَا حَدَّثَنَا أَنَّهُ قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، يَقُولُ : " إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ : أَنْ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6857).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7083); Bezzâr (3414).

يَظْهَرَ الشُّحُّ ، وَالْفُحْشُ ، وَيُؤْتَمَنُ الْخَائِنُ ، وَيُخَوَّنُ الأَمِينُ ، وَيَظْهَرُ ثِيَابٌ يَلْبَسُهَا نِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ ، وَيَعْلُو التُّحوتُ الْوُعُولَ " ، أَكَذَاكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ سَمِعْتَهُ مِنْ حِبِّي ؟ قَالَ : نَعَمْ ، وَرَبِّ الْكَعْبَةِ ، قُلْنا : وَمَا التُّحوتُ ؟ قَالَ : فُسُولُ الرِّجَالِ ، وَأَهْلُ الْبُيُوتِ الْغامِضَةِ ، يُرْفَعُونَ فَوْقَ صَالِحِيهِمْ ، وَالْوُعُولُ : أَهْلُ الْبُيُوتِ الصَّالِحَةِ .

قلت : حديث أبي هريرة وحده في الصحيح بعضه ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن الحارث بن سفيان وهو ثقة .

12449. Ebû Hureyre der ki:

"Cimrilik ve çirkefliğin yayılması, haine itimat edilirken güvenilir kişinin hain ilan edilmesi, kadınların kendilerini çıplaklardan farksız kılan (dekolte) kıyafetler giymelerinin yaygınlaşması, kötülerin (tuhût) iyilere (vuûl) baskın gelmesi kıyamet alâmetlerindendir."

Sonra Ebû Hureyre: "Ey Abdullah b. Mes'ûd! Sen bunu sevgili dostumdan (Hz. Peygamber'den) bu şekilde mi işittin?" diye sordu.

Abdullah da: "Kâbe'nin Rabbi adına yemin ederim ki evet" dedi.

Biz: "Tuhût ne demektir?" diye sorduk. "İğrenç erkekler ve karanlık yerlerin adamlarıdır. Bunlar iyilerden üstte tutulurlar. Vuûl ise hayır dolu evlerin halkıdır" dedi.

★ Sadece Ebû Hureyre hadisinin bir kısmı *Sahîh*'de geçmiş olup ravileri, Muhammed b. el-Hâris b. Süfyân hariç *Sahîh*'in ravileridirler. Muhammed de güvenilirdir.[1]

١٢٤٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِى ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ سَمْعَانَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَظْهَرَ الْفِتَنُ وَيَكْثُرَ الْكَذِبُ وَيَتَقَارَبَ الأَسْوَاقُ وَيَتَقَارَبَ الزَّمَانُ وَيَكْثُرَ الْهَرْجُ . قِيلَ وَمَا الْهَرْجُ قَالَ الْقَتْلُ".

قلت : هو في الصحيح غير قوله : " ويكثر الكذب وتتقارب الأسواق .

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير سعيد بن سمعان وهو ثقة .

12450. Yine Ebû Hureyre bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fitne olayları zuhur etmedikçe, yalan çoğalmadıkça, pazaryerleri birbirine yakın yerlere kurulmadıkça, zaman kısalmadıkça[1] ve herc (öldürme) çoğalmadıkça kıyamet kopmaz"* buyurdu.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (752).

Ben: "Herc ne demektir?" diye sordum. *"Öldürmedir"* buyurdu.

★ Ben derim ki: *"yalan çoğalmadıkça, pazaryerleri birbirine yakın kurulmadıkça"* ifadesi hariç hadis *Sahîh*'de de geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri Saîd b. Sem'ân hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Saîd de güvenilirdir.[2]

١٢٤٥١ – وأَخْبَرَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ الدَّوْسِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَظْهَرَ الْفُحْشُ ، وَقَطِيعَةُ الرَّحِمِ ، وَسُوءُ الْجِوَارِ ، وَيُخَوَّنَ الأَمِينُ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَكَيْفَ الْمُؤْمِنُ يَوْمَئِذٍ ؟ قَالَ : كَالنَّخْلَةِ وَقَعَتْ فَلَمْ تُكْسَرْ ، وَأُكِلَتْ فَلَمْ تَفْسُدْ ، وَوَضَعَتْ طَيِّبًا ، وَكَقِطْعَةِ الذَّهَبِ أُدْخِلَتِ النَّارَ ، فَأُخْرِجَتْ فَلَمْ تَزْدَدْ إِلا جَوْدَةً " .

رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن مغراء وثقه أبو زرعة وجماعة وضعفه ابن المديني وبقية رجاله رجال الصحيح .

12451. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çirkin söz ve davranışlar, akrabalık ilişkilerinin kopması, kötü komşuluk yaygınlaşmadıkça ve güvenilir kimse hain ilan edilmedikçe kıyamet kopmaz"* buyurdu.

"Ya Resûlallah! O gün mümin nasıl olur?" diye soruldu.

"Arı gibidir; bir şeyin üzerine düşse, bozmaz; bir şey yese, kırmaz; (yediğini çıkarsa) tatlı/bal çıkarır. Yine ateşe sokulan ve ancak kalitesi daha da artmış olarak çıkan altın filizi gibidir."

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Mağrâ'yı Ebû Zür'a ve bir grup bilgin güvenilir kabul ederken İbnü'l-Medînî zayıf görmüştür. Diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[3]

١٢٤٥٢ – وعنه قال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَفَّانُ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، يَقُولُ :

---

[1] Orijinalinde "يتقارب الزمان" şeklinde geçen ifadeye şarihler dönemlerinin bilgi ve birikimlerine göre farklı anlamlar vermişlerdir. Kıyamet gününün yaklaşması, gece ile gündüz saatlerinin kısalması, zamanın hızlı akması vs. bu ifadeye verdikleri mânâlar cümlesindendir. Fakat geçmişte bir ayda ancak gidilebilen bir mesafeye bugün icat edilen modern ulaşım vasıtaları sonucunda bir saat gibi kısa sürede ulaşılabilmektedir. Şarihlerin doğal olarak pek dikkat çekmedikleri bu mânâ, bugün söz konusu ifadeye verilebilecek ilk akla gelen anlamlardan biridir. Bu sebeple söz konusu tabir "zamanın kısalması" şeklinde tercüme edilmiştir. (Mütercim).

[2] Ahmed b. Hanbel (2/519).

[3] Bezzâr (3409, 3410, 3411, 3412 muhtasar olarak)

سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَتَسَافَدُوا فِي الطُّرُقِ تَسَافُدَ الْحَمِيرِ .

رواه البزار والطبراني ورجال البزار رجال الصحيح .

12452. Yine Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eşeklerin birbiri üzerine çıkması gibi insanlar yollarda birbirleri üzerine çıkmadıkça (cinsel ilişki kurmadıkça) kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.[1]

★ Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup Bezzâr'ın ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٤٥٣ - وعن أنس بن مالك قال : قال رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ الْفُحْشُ وَالتَّفَحُّشُ ، وَقَطِيعَةُ الأَرْحَامِ ، ، وَائْتِمَانُ الْخَائِنِ " أحسبه قال : وَتَخْوِينُ الأَمِينِ أو كلمة نحوها.

رواه البزار وفيه شبيب بن بشر وهو لين ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ وبقية رجاله رجال الصحيح .

12453. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilerek ya da bilmeyerek söylenen çirkin söz ve davranışların yaygınlaşması, akrabalık bağlarının koparılması ve hain kişiye itimat beslenmesi, -sanırım güvenilir kimsenin de hain ilan edilmesi* -veya bunun gibi bir şey- *kıyamet alâmetlerindendir"* buyurmuştur.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Şebîb b. Bişr gevşek olmakla beraber İbn Hibbân kendisini güvenilir kabul ederek "Bazen hata eder" demiştir.[2]

١٢٤٥٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ حَبِيبِ بْنِ يَحْيَى الرَّقِّيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَبِيبِ بْنِ عَرَبِيٍّ ، قَالَ : نا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حَنَشٍ ، عَنْ عَطَاءٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَسُودَ كُلَّ قَبِيلَةٍ مُنَافِقِيهَا " .

رواه البزار والطبراني وفيه قصة وفيه حسين بن قيس وهو متروك.

12454. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kabilenin başına, mensuplarından münafık olanları geçmedikçe kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

---

1 Bezzâr (3408). Ayrıca demiştir ki: "Hadisi sahih bir tarikle sadece Abdullah b. Amr'dan bu senetle rivayet edildiğini biliyoruz."

2 Bezzâr (3413); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1378).

★ Hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Hüseyin b. Kays metruktur.[1]

١٢٤٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ كَثِيرٍ ، نَا حَبِيبُ بْنُ فَرُّوخٍ الْحَدَنِيُّ ، عَنْ مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَسُودَ كُلَّ قَوْمٍ مُنَافِقُوهُمْ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه مبارك بن فضالة وهو مدلس وحبيب بن فروخ لم أعرفه.

12455. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kabilenin başına üyelerinden münafık olanları geçmedikçe kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Mübârek b. Fadâle müdellis olmakla beraber bir grup bilgin tarafından güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca Habîb b. Ferrûh'u da tanımıyorum.

١٢٤٥٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُصَيْنِ الْقَيْسِيُّ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ أَرْقَمَ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَسَنِ بْنِ حَسَنٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الصُّبْحِ ، فَلَمَّا صَلَّى صَلاتَهُ نَادَاهُ رَجُلٌ : " مَتَى السَّاعَةُ ؟ فَزَبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَانْتَهَرَهُ وَقَالَ : " اسْكُتْ " ، حَتَّى إِذَا أَسْفَرَ رَفَعَ طَرْفَهُ إِلَى السَّمَاءِ ، فَقَالَ : " تَبَارَكَ رَافِعُهَا وَمُدَبِّرُهَا " ، ثُمَّ رَمَى بِبَصَرِهِ إِلَى الأَرْضِ ، فَقَالَ : " تَبَارَكَ دَاحِيهَا وَخَالِقُهَا " ، ثُمَّ قَالَ : " أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ السَّاعَةِ ؟ " فَجَثَا الرَّجُلُ عَلَى رُكْبَتَيْهِ ، فَقَالَ : أَنَا بِأَبِي وَأُمِّي سَأَلْتُكَ ، فَقَالَ : " ذَلِكَ عِنْدَ حَيْفِ الأَئِمَّةِ ، وَتَصْدِيقٍ بِالنُّجُومِ ، وَتَكْذِيبٍ بِالْقَدَرِ ، وَحِينَ تُتَّخَذُ الإِمَامَةُ مَغْنَمًا ، وَالصَّدَقَةُ مَغْرَمًا ، وَالْفَاحِشَةُ زِيَادَةً ، فَعِنْدَ ذَلِكَ هَلَكَ قَوْمُكَ " .

رواه البزار وفيه من لم أعرفهم .

12456. Hz. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize sabah namazını kıldırdı. Namazı kılınca bir adam: "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye bağırdı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Sus!"* diyerek adamı tersleyip azarladı. Sonra etraf aydınlandığında gözlerini göğe doğru kaldırarak *"Gökleri yükselten ve onu idare eden (Allah) ne yücedir"* dedi. Ardından bakışlarını yere indirerek *"Yeri (her*

---

[1] Bezzâr (3416). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisi Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Mes'ûd'dan başkasının rivayet ettiğini bilmediğimiz gibi hadisin bundan başka bir tariki bulunduğunu da bilmiyoruz. Bak *Silsiletu'l-ehâdîsi'd-daîfe* (1791).

türlü imkânla) donatan ve yaratan (Allah) ne yücedir" dedi. Sonra *"Kıyameti soran kişi nerede?"* diye sordu. Adam dizleri üzerine çökerek *"Anam babam sana feda olsun. Onu sana ben sordum"* dedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu:

"Kıyamet, yöneticilerin yoldan saptığı, yıldızlara inanıldığı, kaderin inkâr edildiği, hatta emanetin ganimet, sadakanın borç ve fuhşun ziyaret gibi görüldüğü anda kopacaktır. İşte o zaman kavmin helak olur."

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden tanımadıklarım vardır.[1]

١٢٤٥٧ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ قُطْبَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ قَالَ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالطَّاعَةِ ، وَالْجَمَاعَةِ فَإِنَّهُمَا حَبْلُ اللَّهِ الَّذِي أَمَرَ بِهِ ، وَإِنَّ مَا تَكْرَهُونَ فِي الطَّاعَةِ ، وَالْجَمَاعَةِ خَيْرٌ مِمَّا تُحِبُّونَ فِي الْفُرْقَةِ ، وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَخْلُقْ شَيْئًا إِلا جَعَلَ لَهُ نِهَايَةً يَنْتَهِي إِلَيْهَا ، وَإِنَّ الإِسْلامَ قَدْ أَقْبَلَ لَهُ ثَبَاتٌ ، وَإِنَّهُ يُوشِكُ أَنْ يَبْلُغَ نُهْيَتَهُ ثُمَّ يَرْتَدَّ ، وَيَنْقُصَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَآيَةُ ذَلِكَ أَنْ تَكْثُرَ الْفَاقَةُ ، وَيُقْطَعُ الأَرْحَامُ ، حَتَّى لا يَجِدَ الْفَقِيرُ مَنْ يَعُودُ عَلَيْهِ ، وَحَتَّى يَرَى الْغَنِيُّ أَنَّهُ لا يَكْفِيهِ مَا عِنْدَهُ وَحَتَّى أَنَّ الرَّجُلَ لَيَشْكُو إِلَى أَخِيهِ ، وَابْنِ عَمِّهِ ، وَلا يَعُودُ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ ، وَحَتَّى أَنَّ السَّائِلَ لَيَمْشِي بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ مَا يُوضَعُ فِي يَدِهِ شَيْءٌ ، حَتَّى إِذَا كَانَ ذَلِكَ خَارَتِ الأَرْضُ خَوْرَةً لا يَرَوْنَ أَهْلُ كُلِّ سَاحَةٍ إِلا أَنَّهَا خَارَتْ بِسَاحَتِهِمْ ، ثُمَّ تَهْدَأُ عَلَيْهِمْ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ تَفْجَأُهُمُ الأَرْضُ تَقِيءُ أَفْلاذَ كَبِدِهَا " قِيلَ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، وَمَا أَفْلاذُ كَبِدِهَا ؟ قَالَ : " أَسَاطِينُ ذَهَبٍ ، وَفِضَّةٍ ، فَمِنْ يَوْمَئِذٍ لا يُنْتَفَعُ بِذَهَبٍ ، وَلا فِضَّةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ".

رواه الطبراني بأسانيد وفيه مجالد وقد وثق وفيه خلاف وبقية رجال إحدى الطرق ثقات .

12457. Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Ey insanlar! Topluluktan ayrılmayın, itaat edin; zira bu, Allah'ın tutulmasını emrettiği ipidir. Toplulukla birlikteyken bazı şeylerin sizi rahatsız etmesi, topluluktan ayrıldığınızda sizi memnun edecek hususlardan daha hayırlıdır. Zira Yüce Allah yarattığı her şeye muhakkak bir son takdir etmiştir. İslam artık istikrara kavuşmuştur. Muhtemeldir ki pek yakında son noktasına (zirveye) ulaşır. Sonra kıyamet gününe değin kâh artar, kâh eksilir. Bunun belirtisi fakirliğin artmasıdır. O kadar ki fakir derdini anlatacak kimse bulamaz. Zengin de sahip olduklarının kendisine yetmediğini

---

[1] Bezzâr (3409).

düşünür. Yine, insan kendi kardeşine ve amcaoğluna yakınır da hiçbiri kendisine yardımcı olmaz. Yine, dilenci iki Cuma arasında dolaşır da eline hiçbir şey konmaz. Bu haller yaşandığında yeryüzü öyle bir kükrer ki her bölge halkı onun kendi bölgesinde kükrediğini sanır. Sonra Allah'ın dilediği bir süreye kadar sakinleşir. Sonra sürpriz yaparak ciğerparelerini kusar."

"Ey Ebû Abdirrahman! Yerin ciğerparelerinden maksat nedir?" diye soruldu.

"Altın ve gümüş sütunlardır. Fakat o günden sonra kıyamet gününe kadar ne altından, ne de gümüşten yararlanılır" dedi.

★ Hadisi Taberânî birkaç isnâdla rivayet etmiş olup ravilerinden Mücâlid güvenilir kabul edilmekle beraber güvenilirliği tartışmalıdır. Tariklerden birinin diğer ravileri ise güvenilirdir.

١٢٤٥٨ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ الرَّمْلِيُّ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ الْمُنْتَصِرِ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي عَمْرٍو السَّيْبَانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي وَاثِلَةُ بْنُ الأَسْقَعِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ عَشْرُ آيَاتٍ : خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ ، وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ ، وَخَسْفٌ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ ، وَالدَّجَّالُ ، وَنُزُولُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ، وَيَأْجُوجُ ، وَمَأْجُوجُ ، وَالدَّابَّةُ ، وَطُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا ، وَنَارٌ تَخْرُجُ مِنْ قَعْرِ عَدَنٍ تَسُوقُ النَّاسَ إِلَى الْمَحْشَرِ تَحْشُرُ الذَّرَّ وَالنَّمْلَ ".

رواه الطبراني وفيه عمران بن هارون وهو ضعيف .

12458. Vâsile b. el-Eska' der ki:

Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Şu on alâmet gerçekleşmedikçe kıyamet kopmaz: Doğuda bir güneş tutulması, Batıda bir güneş tutulması, Arap yarımadasında bir güneş tutulması, Deccâl(ın çıkması), Meryem oğlu İsa'nın inişi, Yecûc ve Mecûc(ün zuhuru), Dâbbe(nin zuhuru), Güneş'in Batıdan doğması, Aden'in derinliklerinden bir ateş çıkarak insanları mahşer yerine doğru sürmesi ve irili ufaklı bütün nesneleri ve karıncaları toplaması."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İmrân b. Hârun zayıftır.[1]

١٢٤٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا بَشِيرُ بْنُ سَلْمَانَ عَنْ سَيَّارٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ جُلُوساً فَجَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ قَدْ أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَقَامَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/79-80).

وَقُمْنَا مَعَهُ فَلَمَّا دَخَلْنَا الْمَسْجِدَ رَأَيْنَا النَّاسَ رُكُوعاً فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ فَكَبَّرَ وَرَكَعَ وَرَكَعْنَا ثُمَّ مَشَيْنَا وَصَنَعْنَا مِثْلَ الَّذِى صَنَعَ فَمَرَّ رَجُلٌ يُسْرِعُ فَقَالَ عَلَيْكَ السَّلاَمُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ. فَقَالَ صَدَقَ اللّهُ وَرَسُولُهُ. فَلَمَّا صَلَّيْنَا وَرَجَعْنَا دَخَلَ إِلَى أَهْلِهِ جَلَسْنَا فَقَالَ بَعْضُنَا لِبَعْضٍ أَمَا سَمِعْتُمْ رَدَّهُ عَلَى الرَّجُلِ صَدَقَ اللّهُ وَبَلَّغَتْ رُسُلُهُ أَيُّكُمْ يَسْأَلُهُ فَقَالَ طَارِقٌ أَنَا أَسْأَلُهُ فَسَأَلَهُ حِينَ خَرَجَ فَذَكَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بَيْنَ يَدَىِ السَّاعَةِ تَسْلِيمَ الْخَاصَّةِ وَفُشُوَّ التِّجَارَةِ حَتَّى تُعِينَ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا عَلَى التِّجَارَةِ وَقَطْعَ الأَرْحَامِ وَشَهَادَةَ الزُّورِ وَكِتْمَانَ شَهَادَةِ الْحَقِّ وَظُهُورَ الْقَلَمِ.

12459. Târık b. Şihâb anlatıyor: Abdullah (İbn Mes'ûd)'un yanında oturuyorduk. Derken bir adam çıkageldi ve: "Namaz için kamet getirildi" dedi. Hep birlikte kalktık. Mescidin girişine vardığımızda insanların rükûa gittiklerini gördük ve hemen İbn Mes'ûd tekbir alarak rükûa gitti. Onunla beraber biz de rükûa gittik. Sonra yürüyerek ilerledik; onun yaptığı gibi yaptık. Bu esnada yanından hızla bir adam geçti ve geçerken: "Selam olsun sana ey Ebû Abdirrahman" dedi. İbn Mes'ûd bunu görünce: "Allah ve Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) doğru söylemiş ve peygamberler tebliğlerini yapmışlar" dedi.

Namazı kılıp yerimize geri döndüğümüzde İbn Mes'ûd ailesinin yanına girdi. Biz ise oturduk. İçimizden biri: "«Allah ve Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) doğru söylemiş ve peygamberler tebliğlerini yapmışlar» diye adama verdiği cevabını duymadınız mı? Bunun sebebini kendisine kim sorar?" dedi. Târık: "Ben sorarım" dedi ve dışarı çıktığında sordu. O da Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletti:

"Kıyametten önce belli özel kişilere selam verilir ve ticaret yaygınlaşır; o derece ki kadın bile kocasının ticaretine yardımcı olur. Akrabalık ilişkileri kesilir, yalan şahitlik çoğalırken doğru şahitlik gizlenir ve kalem zuhur eder."[1]

١٢٤٦٠ - وفي رواية حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَيَّاشٍ الْعَامِرِىِّ عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُسَلِّمَ الرَّجُلُ عَلَى الرَّجُلِ لاَ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِلاَّ لِلْمَعْرِفَةِ".

رواه كله أحمد والبزار ببعضه وزاد : " وأن يجتاز الرجل بالمسجد فلا يصلي فيه ".

---

[1] Ahmed b. Hanbel (3870).

12460. Diğer bir rivayete göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişinin bir kimseye sadece onun şöhreti sebebiyle selam vermesi, kıyamet alâmetlerindendir."*

★ Ahmed b. Hanbel rivayetlerinin tamamını, Bezzâr ise bir kısmını "Kişinin mescitten geçtiği halde orada namaz kılmaması" ilavesiyle rivayet etmiştir.[1]

١٢٤٦١ – والطبراني إلا أنه قال : حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ مَيْمُونٍ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، قَالَ : لَقِيَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ أَعْرَابِيٌّ وَنَحْنُ مَعَهُ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، فَضَحِكَ ، فَقَالَ : صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ السَّلامُ عَلَى الْمَعْرِفَةِ ، وَإِنَّ هَذَا عَرَفَنِي مِنْ بَيْنِكُمْ فَسَلَّمَ عَلَيَّ ، وَحَتَّى تُتَّخَذَ الْمَسَاجِدُ طُرُقًا فَلا يُسْجَدُ لِلَّهِ فِيهَا ، وَحَتَّى يَبْعَثَ الْغُلامُ الشَّيْخَ بَرِيدًا بَيْنَ الأُفُقَيْنِ ، وَحَتَّى يَبْلُغَ التَّاجِرُ بَيْنَ الأُفُقَيْنِ فَلا يَجِدُ رِبْحًا ".

12461. Alkame anlatıyor: Abdullah b. Mes'ûd bizler onun yanındayken bir Bedeviye rastladı. Adam: "Selam sana ey Ebû Abdirrahman!" deyince Abdullah gülerek "Allah ve Resûlü doğru söylemiş" diyerek devam etti:

Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Ancak ünlülere selam verilmeye başlanmadıkça kıyamet kopmaz. «Bu kişi aranızda beni tanımış ve bana selam vermiştir» der. "Yine mescitler yol edinilip içinde Allah'a secde edilmesi ihmal edilmedikçe, gençler yaşlıları iki ufuk arasında postacı olarak göndermedikçe ve tacir iki ufuk arasını dolaştığı halde kâr edemeden dönmedikçe kıyamet kopmaz."[2]

١٢٤٦٢ – وفي رواية عنده : " وَأَنْ تَغْلُو النِّسَاءُ ، وَالْخَيْلُ ، ثُمَّ تَرْخُصُ فَلا تَغْلُو إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَأَنْ يَتَّجِرَ الرَّجُلُ ، وَالْمَرْأَةُ جَمِيعًا ".

ورجال أحمد والبزار رجال الصحيح .

12462. Başka rivayette ifade şöyledir:

"Kadınlarla atların bedelleri artmadıkça kıyamet kopmaz. Sonra ucuzlarlar ve kıyamet gününe kadar bir daha pahalılaşmazlar. Yine kadınla erkek birlikte ticaret yapmadıkça kıyamet kopmaz."

---

[1] Ahmed b. Hanbel (3848, 3664); Bezzâr (3407).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9490). Ravilerinden Ömer b. el-Muğîre ve Meymûn Ebû Hamza sebebiyle senedi hiçbir değer ifade etmemektedir.

★ Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr'ın ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٦٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَهْدِيٍّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، ثنا فَهْدُ بْنُ الْبَخْتَرِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ ، حَدَّثَنِي جَدِّي ، حَدَّثَنِي شُعَيْبُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : سَمِعْتُ الْعَدَّاءَ بْنَ خَالِدٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لا يُسَلِّمَ الرَّجُلُ إِلا عَلَى مَنْ يَعْرِفُ ، وَحَتَّى تُتَّخَذَ الْمَسَاجِدُ طُرُقًا ، وَحَتَّى تَتَجِّرَ الْمَرْأَةُ وَزَوْجُهَا ، وَحَتَّى تَرْخُصَ النِّسَاءُ وَالْخَيْلُ فَلا تَغْلُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " . رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

12463. Addâ b. Hâlid der ki:

Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Kişi sadece tanıdığına selam vermeye başlamadıkça, mescitler yol edinilmedikçe, kadın ve kocası birlikte ticaretle meşgul olmadıkça, kadınlarla atların bedelleri ucuzlayıp bir daha kıyamet gününe kadar artış göstermedikçe kıyamet kopmaz."*

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadıklarım vardır.[2]

١٢٤٦٤ – وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ مِنْ عَلامَاتِ الْبَلاءِ وَأَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تَعْزُبَ الْعُقُولُ وَتَنْقُصَ الأَحْلامُ وَيَكْثُرَ الْقَتْلُ وَتُرْفَعُ عَلامَاتُ الْخَيْرِ وَتَظْهَرُ الْفِتَنُ " . رواه الطبراني وفيه عافية بن أيوب وهو ضعيف .

12464. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Akılların gitmesi, basiretlerin eksilmesi, cinayetlerin artması, bereket izlerinin yok olması ve fitnelerin yaygınlaşması bela işaretlerinden ve kıyamet alâmetlerindendir."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Âfiye b. Eyyûb zayıftır.

١٢٤٦٥ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ إِسْرَائِيلَ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ مَعْقِلٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ ، يَقُولُ : " إِنَّ أَوَّلَ مَا تَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الأَمَانَةُ ، وَآخِرَ مَا يَبْقَى مِنْ دِينِكُمُ الصَّلاةُ ، وَلَيُصَلِّيَنَّ قَوْمٌ لا دِينَ لَهُمْ ، وَلَيُنْتَزَعَنَّ الْقُرْآنُ مِنْ بَيْنِ أَظْهُرِكُمْ " ، قَالُوا : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَلَسْنَا نَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَقَدْ أَثْبَتْنَاهُ فِي مَصَاحِفِنَا ؟

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9486).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/13).

قَالَ : " يُسْرَى عَلَى الْقُرْآنِ لَيْلا فَيُذْهَبُ بِهِ مِنْ أَجْوَافِ الرِّجَالِ فَلا يَبْقَى فِي الأَرْضِ مِنْهُ شَيْءٌ ". رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير شداد بن معقل وهو ثقة .

12465. Abdullah -İbn Mes'ûd- der ki: "Dininizin ilk kaybedeceğiniz esası, emanet duygusudur. Yine dininizin en sona kalacak esası, namaz ibadetidir. Öyle ki dinsiz bir topluluk dahi namaz kılacaktır. Kur'ân aranızdan çekip alınacaktır."

Yanındaki bir zat: "Ey Ebû Abdirrahman! Biz Kur'ân'ı mushaflara yazıp kaydetmişken onu okumayacak mıyız?" diye sordu.

O da: "Kur'ân üzerinden bir gece geçer ve sonra herkesin kalbinden Kur'ân silinir, yeryüzünde ondan eser kalmaz" dedi.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٦٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : شُكِيَ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ الْفُرَاتُ ، فَقَالُوا : إِنَّا نَخَافُ أَنْ يَنْبَثِقَ عَلَيْنَا فَلَوْ أَرْسَلْتَ إِلَيْهِ مَنْ يُسَكِّرُهُ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " لا نُسَكِّرُهُ فَوَاللَّهِ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَوِ الْتَمَسُوا فِيهِ عَلَى طَسْتٍ مِنْ مَاءٍ مَا وَجَدْتُمُوهُ ، لَيَرْجِعَنَّ كُلُّ مَاءٍ إِلَى عُنْصُرِهِ ، وَيَكُونُ فِيهِ الْمَاءُ ، وَالْمُسْلِمُونَ بِالشَّامِ ".

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن القاسم لم يدرك ابن مسعود .

12466. Kâsım anlatıyor: İnsanlar Fırat nehrinden şikâyetle İbn Mes'ûd'a: "Biz Fırat'ın taşıp bize zarar vermesinde endişe ediyoruz. Birini göndersen de onun üzerine set yapsa" dediler. İbn Mes'ûd ise şöyle dedi: "Ben onun üzerine set yapmam. Vallahi öyle bir zaman gelecek ki o zamanda sizler arasanız da Fırat'ta bir tas su dahi bulamayacaksınız. Zira her su, kaynağına geri çekilecek. Sonra Fırat'ta bir miktar su kalacak; ancak o zaman Müslümanlar Şam'da olacaklar."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ne var ki ravilerinden Kâsım, İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir.[2]

١٢٤٦٧ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابْلُتِّيُّ ، ثنا الأَوْزَاعِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خُرَاشَةَ ، حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّعْدِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ :

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8700).
[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8856).

" ثَلاثٌ إِذَا رَأَيْتَهُنَّ فَعِنْدَكَ عِنْدَكَ : إِخْرَابُ الْعَامِرِ ، وَإِعْمَارُ الْخَرَابِ ، وَأَنْ يَكُونَ الْغَزْوُ رِفْدًا ، وَأَنْ يَتَمَرَّسَ الرَّجُلُ بِأَمَانَتِهِ تَمَرُّسَ الْبَعِيرِ بِالشَّجَرَةِ ".

رواه الطبراني وفيه يحيى بن عبد الله البابلتي وهو ضعيف .

12467. Urve b. Muhammed es-Sa'dî babası kanalıyla Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir:

"Üç şey vardır ki onları gördüğünüzde kıyâmet kopar: İmar edilmiş bir yeri tahrip edip harap yeri imar etmek. Savaş ganimetlerinin (özel kişilere) atâ ve yardım olarak dağıtılması, devenin ağaçla oynadığı gibi kişinin kendisine emanet edilen malla oynaması."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Yahyâ b. Abdillah el-Bâbluttî zayıftır.[1]

١٢٤٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عِيسَى الرَّمْلِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي يَحْيَى ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُدِيرَ الرَّجُلُ أَمْرَ خَمْسِينَ امْرَأَةٍ ".

رواه الطبراني وفيه محمد بن عيسى الرملي و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات .

12468. Ka'b b. Ucre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir erkek, elli kadının geçimini üzerine alıp onları idare etmedikçe kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. İsa er-Ramlî'yi tanımıyorum. Diğer ravileri ise güvenilirdir.[2]

١٢٤٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَالْقَاسِمُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمُطَرِّزُ ، وَأَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، قَالُوا : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَكُونُ أَمَامَ الدَّجَّالِ سِنُونَ خَوَادِعُ ، يَكْثُرُ فِيهَا الْمَطَرُ ، وَيَقِلُّ فِيهَا النَّبْتُ ، وَيُكَذَّبُ فِيهَا الصَّادِقُ ، وَيُصَدَّقُ فِيهَا

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/243). Ravilerinden Muhammed b. Atıyye es-Sa'dî sahabi değildir. Dolayısıyla hadis mürseldir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/156). Senedinde Muhammed b. İsa er-Ramlî yerine Yahya b. İsa er-Ramlî ismi geçmiştir ki bu zat dürüst olmakla beraber bazen hata yapardı.

الْكَاذِبُ ، وَيُؤْتَمَنُ فِيهَا الْخَائِنُ ، وَيُخَوَّنُ فِيهَا الأَمِينُ ، وَتَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْبِضَةُ " , قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا الرُّوَيْبِضَةُ ؟ , قَالَ : " مَنْ لا يُؤْبَهُ لَهُ ".

رواه الطبراني بأسانيد وفي أحسنها ابن إسحاق وهو مدلس وبقية رجاله ثقات .

12469. Avf b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl öncesinde aldatıcı kıtlık yılları gelecektir. Bu yıllarda yağmur bol, fakat ürün az olur. Doğru kimse yalanlanırken yalancı tasdik edilir. Yine haine itimat edilirken güvenilir kimse hain muamelesi görür ve o yıllarda Ruveybiza konuşur."

"Ya Resûlallah! Ruveybıza ne demektir?" diye soruldu. *"Kendisine hiç değer verilmeyen kimse"* buyurdu.

★ Hadisi Taberânî birkaç isnâdla rivayet etmiş olup en kuvvetlisinde müdellis biri olan İbn İshâk yer almıştır. Diğer ravileri ise güvenilirdir.[1]

١٢٤٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ قَالَ حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ حَرْمَلَةَ الأَزْدِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُمْطَرَ النَّاسُ مَطَراً عَامًّا وَلاَ تَنْبُتَ الأَرْضُ شَيْئاً

رواه أحمد والبزار وأبو يعلى فقال : عن أنس

قال : حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، أنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، أنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لَا يُقَالَ فِي الأَرْضِ : اللَّهُ ، اللَّهُ ، وَحَتَّى تُمْطِرَ السَّمَاءُ وَلا تُنْبِتَ الأَرْضُ ، وَحَتَّى يَكُونَ لِلْخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ ، وَحَتَّى تَمُرَّ الْمَرْأَةُ بِالْبَعْلِ فَتَقُولُ : لَقَدْ كَانَ لَهَا مَرَّةً رَجُلٌ ".

وقال ذكره حماد هكذا . وقد ذكره حماد أيضا عن ثابت عن أنس عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ [لا يشك وقد قال له أيضا : ثابت عن أنس صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ] فيما أحسب . ورجال الجميع ثقات .

12470. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar üzerine bol yağmur yağdığı halde yeryüzü hiçbir şey bitirmez olmadıkça kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın rivayeti şöyledir:

Enes anlatıyor: Bizler aramızda şunları konuşurduk: "Gökten yağmur yağdığı halde yeryüzü bitki bitmez olmadıkça kıyamet kopmaz. Yine elli kadına bir erkek düşmedikçe; yine bir kadın bir erkeğin yanından geçerken erkek onu yakalayıp yüzüne bakarak «Bir zamanlar bunun bir erkeği vardı» demedikçe (kıyamet kopmaz)."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/67-68). Senetlerinden biri sahihtir.

Müellif der ki: Hammâd hadisi bu şekilde zikretmiştir. Hammâd aynı hadisi ayrıca Sâbit kanalıyla Enes'ten, o da Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) nakletmiştir.

Bütün kaynakların ravileri güvenilirdir.[1]

١٢٤٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، أَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، أَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لَا يُقَالَ فِي الأَرْضِ : اللَّهَ ، اللَّهَ ، وَحَتَّى تُمْطِرَ السَّمَاءُ وَلا تُنْبِتَ الأَرْضُ ، وَحَتَّى يَكُونَ لِلْخَمْسِينَ امْرَأَةً الْقَيِّمُ الْوَاحِدُ ، وَحَتَّى تَمُرَّ الْمَرْأَةُ بِالْبَعْلِ فَتَقُولُ : لَقَدْ كَانَ لَهَا مَرَّةً رَجُلٌ ."

قلت : في الصحيح بعضه . رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

12471. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu olaylar yaşanmadıkça kıyamet kopmaz: Yeryüzünde artık Allah Allah denilmez. İnsanlar üzerine yağmur yağar; ama yeryüzü ürün vermez. Elli kadına bir erkek düşer. Bir kadın bir ayakkabıya rastlar da der ki: «Bir zamanlar bunu giyen bir erkek vardı»."

★ Ben derim ki: *Sahîh*'de hadisin bir kısmı geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٢٤٧٢ - وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مِنْ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ كَثْرَةُ الْمَطَرِ وَقِلَّةُ النَّبَاتِ وَكَثْرَةُ الْقُرَّاءِ وَقِلَّةُ الْفُقَهَاءِ وَكَثْرَةُ الأُمَرَاءِ وَقِلَّةُ الأُمَنَاءِ

رواه الطبراني وفيه عبد الغفار بن القاسم وهو وضاع .

12472. Abdurrahman el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yağmurlar bollaşırken bitkilerin azalması, kâriler (hafızların) çoğalırken fakihlerin azalması, yöneticilerin sayısı artarken güvenilir olanların azalması kıyametin yaklaştığını gösteren işaretlerdendir."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülğaffâr b. el-Kâsım hadis uydurucusudur.

١٢٤٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ وَعَفَّانُ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ سُهَيْلٍ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ قَالَ أَخْبَرَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

[1] Ahmed b. Hanbel (3/140); Ebû Ya'lâ (3527); Bezzâr (3415).

[2] Bezzâr (3418).

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُمْطَرَ النَّاسُ مَطَراً لاَ تُكِنُّ مِنْهُ بُيُوتُ الْمَدَرِ وَلاَ تُكِنُّ مِنْهُ إِلاَّ بُيُوتُ الشَّعَرِ ". رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12473. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gökten öyle yağmur yağacak ki çamur (kerpiç) evler ona dayanamayacak. Ancak kıl çadırlar ona dayanacak. Bu dönem yaşanmadıkça kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٧٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ يَعْنِي ابْنَ زَكَرِيَّا عَنْ سُهَيْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَعُودَ أَرْضُ الْعَرَبِ مُرُوجاً وَأَنْهَاراً وَحَتَّى يَسِيرَ الرَّاكِبُ بَيْنَ الْعِرَاقِ وَمَكَّةَ لاَ يَخَافُ إِلاَّ ضَلاَلَ الطَّرِيقِ وَحَتَّى يَكْثُرَ الْهَرْجُ . قَالُوا وَمَا الْهَرْجُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْقَتْلُ".

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12474. Yine Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu olaylar gerçekleşmedikçe kıyamet kopmaz: Arap toprakları yemyeşil otlaklar ve nehirlere döner. Binekli bir yolcu, Mekke ile Irak arasında, yolunu şaşırmışlardan başka kimseden korkmadan yolculuk yapar. Ayrıca herc artar." "Herc nedir, ya Resûlallah?" diye sordular. *"Cinâyettir"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel[2] rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٤٧٥ – حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ ، حَدَّثَنَا سُهَيْلٌ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْتَرِبَ الزَّمَانُ ، وَتَكُونَ السَّنَةُ كَالشَّهْرِ ، وَالشَّهْرُ كَالْجُمُعَةِ ، وَالْجُمُعَةُ كَالْيَوْمِ ، وَالْيَوْمُ كَاحْتِرَاقِ الْخُوصَةِ يَعْنِي : السَّعَفَةَ".

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

12475. Yine Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur.

"Zaman kısalmadıkça; bir sene bir ay, bir ay bir hafta, bir hafta bir gün ve bir gün de hurma yaprağının tutuşup yanması için geçen süre kadar olmadıkça kıyamet kopmaz."

---

[1] Ahmed b. Hanbel (2/263).
[2] Ahmed b. Hanbel (2/371).

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٧٦ - حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ ، حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ خَلِيفَةَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لا تَفْنَى هَذِهِ الأُمَّةُ حَتَّى يَقُومَ الرَّجُلُ إِلَى الْمَرْأَةِ فَيَفْتَرِشَهَا فِي الطَّرِيقِ ، فَيَكُونَ خِيَارُهُمْ يَوْمَئِذٍ مَنْ يَقُولُ لَوْ وَارَيْتَهَا وَرَاءَ هَذَا الْحَائِطِ ". رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

12476. Yine Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Canım kudret elinde bulunan (Allah)a yemin ederim ki şöyle olaylar yaşanmadıkça bu ümmet yok olmaz: Erkek bir kadına tebelleş olup yol ortasında onunla cinsel ilişki kurmak ister. O zamanın en iyileri, «Onu şu duvarın arkasına götürsen ya!» diyenlerdir."

★ Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٢٤٧٧ - وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بنْ شَبَلْ أَنَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لاَ يَذْهَبَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارِ حَتَّى يُوجَدُ النَّعْلُ بِالقُمَامَةِ فَيُقَالُ : كَأَنَّهَا نَعْلُ قُرَشِيٍّ ".

رواه الطبراني وفيه من لم يسم ومن ضعفه الجمهور.

12477. Abdurrahman b. Şibl'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çöplükte bir ayakkabı bulunup da «Bu, sanki Kureyşli bir erkeğin ayakkabısına benziyor» denilmedikçe gece ile gündüz yok olmaz (kıyamet kopmaz)"* buyurmuştur.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında ismi zikredilmeyenler ve çoğunluk tarafından zayıf görülenler vardır.

١٢٤٧٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ أَبُو غَسَّانَ الْعَنْبَرِيُّ ، قَالَ : نا حَفْصٌ الْمُزَنِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عَائِشَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَظْهَرَ مَعَادِنُ كَثِيرَةٌ ، لا يَسْكُنُهَا إِلا رِذَالُ النَّاسِ ". رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه.

12478. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlardan sadece en değersizlerinin yaşadıkları bölgelerde pek çok maden çıkmadıkça kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

---

[1] Ebû Ya'lâ (6680); Ahmed b. Hanbel (2/537-538).

[2] Ebû Ya'lâ (6183).

★ Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadıklarım vardır.[1]

١٢٤٧٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : حدثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، قَالَ : نا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الرَّمْلِيُّ ، قَالَ : نا عُرْوَةُ بْنُ رُوَيْمٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا اسْتَحَلَّتْ أُمَّتِي سِتًّا فَعَلَيْهِمُ الدَّمَارُ : إِذَا ظَهَرَ فِيهِمُ التَّلاعُنُ ، وَشَرِبُوا الْخُمُورَ ، وَلَبِسُوا الْحَرِيرَ ، وَاتَّخَذُوا الْقِيَانَ ، وَاكْتَفَى الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ ، وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عباد بن كثير الرملي وثقه بن معين وغيره وضعفه جماعة .

12479. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetim şu altı şeyi helal görmeye başladığında helak olurlar: Birbirlerine lanet okumaları, içki içmeleri, ipek elbiseler giymeleri, kendilerini eğlendirmek için şarkıcılar tutmaları ve erkeklerin erkeklerle (homoseksüellik), kadınların da kadınlarla (lezbiyenlik) iktifa etmeleri."

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abbâd b. Kesîr er-Ramlî'yi İbn Maîn ve başkaları güvenilir görürken, bir grup bilgin zayıf olarak değerlendirmiştir.[2]

١٢٤٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا نَصْرُ بْنُ الْحَكَمِ الْمُؤَدِّبُ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ وَإِنَّ الْبَعِيرَ الضَّابِطَةَ وَالْمَزَادَتَيْنِ أَحَبُّ إِلَى الرَّجُلِ مِمَّا يَمْلِكُ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إسماعيل بن عياش وفيه ضعف فيما رواه عن غير الشاميين وهذا من روايته عن إسماعيل بن أبي خالد وهو كوفي وبقية رجاله ثقات قلت : وتأتي أبواب بعد الدجال في الخسف والمسخ وخروج يأجوج ومأجوج وفيمن تقوم عليهم الساعة نحو ذلك .

12480. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar öyle bir zamanda yaşayacaklar ki o zamanda güçlü bir deve ile iki su tulumu kişiye, sahip olduğu her şeyden daha sevimli gelecektir"* buyurmuştur.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1532); Ebû Ya'lâ (6421). Bu rivayette metin şöyledir: *"Süleym oğulları yurdunda adına firavn veya firân denilen bir yerde maden çıkar ve insanların en kötüleri o yere gider veya insanların en kötüleri o yerde toplanırlar."* Bu rivayetin ravileri genel olarak güvenilir kimselerdir. Sadece Ebu'l-Cehm Âsım b. Ru'be hakkında cerh ya da ta'dil zikredilmemiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1090).

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden İsmâîl b. Ayyâş, Şamlılar dışındakilerden yaptığı rivayetlerinde zayıftır. Bu da onun Kûfeli biri olan İsmâîl b. Ebî Hâlid'den rivayetidir. Diğer ravileri ise güvenilirdir.[1]

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْكَذَّابِيْنَ الَّذِيْنَ بَيْنَ يَدَيْ السَّاعَةِ)

Kıyamet Öncesi Çıkacak Yalancılar

١٢٤٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ يَعْنِى ابْنَ هِشَامٍ قَالَ وَجَدْتُ فِى كِتَابِ أَبِى بِخَطِّ يَدِهِ وَلَمْ أَسْمَعْهُ مِنْهُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِى مَعْشَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِىِّ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ حُذَيْفَةَ أَنَّ نَبِىَّ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "فِى أُمَّتِى كَذَّابُونَ وَدَجَّالُونَ سَبْعَةٌ وَعِشْرُونَ مِنْهُمْ أَرْبَعُ نِسْوَةٍ وَإِنِّى خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لاَ نَبِىَّ بَعْدِى".

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط والبزار ورجال البزار رجال الصحيح.

12481. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim arasından dördü kadın olmak üzere yirmi yedi yalancı ve deccâl çıkacaktır. Hiç kuşkusuz ben peygamberlerin sonuncusuyum ve benden sonra başka peygamber gelmeyecektir"* buyurmuştur.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr'ın ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٢٤٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ أَبِى بَكْرَةَ قَالَ أَكْثَرَ النَّاسُ فِى مُسَيْلِمَةَ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ شَيْئاً فَقَامَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطِيباً فَقَالَ "أَمَّا بَعْدُ فَفِى شَأْنِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِى قَدْ أَكْثَرْتُمْ فِيهِ وَإِنَّهُ كَذَّابٌ مِنْ ثَلاَثِينَ كَذَّاباً يَخْرُجُونَ بَيْنَ يَدَىِ السَّاعَةِ وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ بَلْدَةٍ إِلاَّ يَبْلُغُهَا رُعْبُ الْمَسِيحِ إِلاَّ الْمَدِينَةَ عَلَى كُلِّ نَقْبٍ مِنْ نِقَابِهَا مَلَكَانِ يَذُبَّانِ عَنْهَا رُعْبَ الْمَسِيحِ".

رواه أحمد والطبراني وأحد أسانيد أحمد والطبراني رجاله رجال الصحيح.

12482. Ebû Bekre anlatıyor:

Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), Müseyleme hakkında bir şey söylemeden insanlar onun hakkında pek çok şey söylediler. Bunun

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (626). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisi İsmâîl b. Ebî Hâlid'den sadece İsmâîl b. Ayyâş rivayet etmiştir."

2 Ahmed b. Hanbel (5/396); Bezzâr (3374 benzeri).

üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara hitap ederek konuyla ilgili şunları söyledi:

"İmdi. Hakkında pek çok şey söylediğiniz o adam hakkında şunu söyleyebilirim ki o, kıyamet öncesi çıkacak olan otuz yalancıdan biridir. (Kıyamet öncesi) Mesih(-i deccâl)in korkusu her şehri saracak. Ancak Medine bunun dışında kalacaktır. Çünkü Medine'ye çıkan her güzergâh üzerinde iki melek durur ve bunlar Medine'yi Mesih korkusuna karşı korurlar."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel ve Taberânî'nin senetlerinden birinin ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ كَذَّابُونَ مِنْهُمْ صَاحِبُ الْيَمَامَةِ وَصَاحِبُ صَنْعَاءَ الْعَنْسِيُّ وَمِنْهُمْ صَاحِبُ حِمْيَرَ وَمِنْهُمُ الدَّجَّالُ وَهُوَ أَعْظَمُهُمْ فِتْنَةً . قَالَ جَابِرٌ وَبَعْضُ أَصْحَابِي يَقُولُ قَرِيبٌ مِنْ ثَلَاثِينَ كَذَّابًا ".

رواه أحمد والبزار وفي إسناد البزار عبد الرحمن بن مغراء وثقه جماعة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح وفي إسناد أحمد ابن لهيعة وهو لين .

12483. Câbir der ki: Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kıyamet öncesinde bir takım yalancılar çıkacaktır. Yemâmeli şahıs, San'alı el-Ansî ve Himyerli (yalancı peygamberler) bunlardandır. Bir de Deccâl vardır ki bu onlar içinde en büyük fitneye sebep olanlarıdır."

Câbir der ki: "Arkadaşlarımdan biri, yaklaşık otuz yalancının (çıkacağını) söylemektedir."

★ Bunu Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr'ın senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Mağrâ', zayıf yönü bulunmasına rağmen bir grup bilgin tarafından güvenilir kabul edilmiştir. Diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler. Ahmed b. Hanbel'in senedinde yer alan İbn Lehîa ise (hadiste) gevşektir.[2]

١٢٤٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ عِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُ عَنِ الْمُخْتَارِ

---

[1] Ahmed b. Hanbel (5/41, 46).

[2] Ahmed b. Hanbel (3/345); Bezzâr (3375). Senedinde yer alan Ebu'z-Zübeyr de müdellis olup rivayetinde "an-an" sıygasını kullanmıştır. Ahmed b. Hanbel'in rivayeti "Arkadaşlarımdan biri der ki: yaklaşık..." ifadesiyle başlamaktadır.

فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ إِنْ كَانَ كَمَا تَقُولُ فَإِنِّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ بَيْنَ يَدَى السَّاعَةِ ثَلاَثِينَ دَجَّالاً كَذَّاباً".

12484. Abdullah b. Ömer, Kufeli bir adamın yanındaydı. Adam kendisine Muhtâr (es-Sekafî'den) bahsetmeye başlayınca İbn Ömer de şöyle dedi: Eğer dediğin doğruysa (bil ki) ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kıyamet öncesi otuz Deccâl ve yalancı çıkacaktır"* diye buyururken işittim.[1]

١٢٤٨٥ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ حَدَّثَنَا إِيَادٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نُعْمٍ أَوْ نُعَيْمٍ الأَعْرَجِىِّ شَكَّ أَبُو الْوَلِيدِ قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ ابْنَ عُمَرَ عَنِ الْمُتْعَةِ وَأَنَا عِنْدَهُ مُتْعَةِ النِّسَاءِ. فَقَالَ وَاللَّهِ مَا كُنَّا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَانِينَ وَلاَ مُسَافِحِينَ. ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيَكُونَنَّ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ وَكَذَّابُونَ ثَلاَثُونَ أَوْ أَكْثَرُ".

رواه كله أحمد وأبو يعلى بقصة المتعة وما بعدها والطبراني إلا أنه قال : بين يدي الساعة الدجال وبين يدي الدجال كذابون ثلاثون أو أكثر قلنا : ما آيتهم ؟ قال : " أن يأتوكم بسنة لم تكونوا عليها يغيروا بها سنتكم ودينكم فإذا رأيتموهم فاجتنبوهم وعادوهم " .

12485. Diğer bir rivayet ise şöyledir: Abdurrahman b. Ebî Nu'm veya Nuaym el-A'racî -ravi Ebu'l-Velîd burada tereddüt etmiştir- şöyle anlatmıştır: Bir adam -benim yanımda- İbn Ömer'e kadınlarla mut'a (nikahı) yapmayı sordu. İbn Ömer ise şöyle cevap verdi:

Vallahi biz Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ne zina ederdik, ne de fuhuş yapardık... Vallahi ben Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kıyamet öncesinde muhakkak Deccâl ve ayrıca otuz veya daha fazla yalancı çıkacaktır"* buyururken işittim.

★ Rivayetlerin hepsini mut'a ve devamıyla birlikte Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî hadisi şu ifadelerle de rivayet etmiştir:

Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet öncesi Deccâl çıkacaktır. Deccâl çıkmadan önce ise otuz veya daha fazla yalancı çıkacaktır"* buyurdu. Biz: "Onların alâmetleri nedir?" diye sorduk. *"Sizde bulunmayan bir gelenek icat etmeleri ve onunla sizin geleneğinizi ve dininizi değiştirmeleridir. Onlara tanıklık ettiğinizde, kendilerinden uzak durun ve onlara düşman olun"* buyurdu.[2]

---

[1] Ahmed b. Hanbel (2/117-118).

[2] Ahmed b. Hanbel (5694, 5695); Ebû Ya'lâ (5706, 5707). Ravilerinden Abdurrahman b. Ebî Nuaym meçhuldür.

١٢٤٨٦ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الأَسَدِيُّ ، حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ صَالِحٍ الْهَمْدَانِيُّ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي الْجُلاسِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَلِيًّا ، يَقُولُ لِعَبْدِ اللَّهِ السَّبَائِيِّ : وَيْلَكَ ، وَاللَّهِ مَا أَفْضَى إِلَيَّ بِشَيْءٍ كَتَمَهُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ ، وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ ثَلاثِينَ كَذَّابًا " وَإِنَّكَ لأَحَدُهُمْ ".

رواه أبو يعلى ورجاله ثقات .

12486. Ebu'l-Cülâs anlatıyor: Ben Hz. Ali'yi, Abdullah es-Sebâî'ye[1] şöyle derken işittim:

"Kahrolası herif! Vallahi (Allah'ın Resûlü) insanlardan sakladığı hiçbir hususu bana bildirmedi. Fakat onu: *"Kuşkusuz kıyamet öncesi otuz yalancı zuhur edecektir"* buyururken işittim ve sen onlardan birisin.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir.[2]

١٢٤٨٧ - وَعَنْ أُنَيْسَةَ بِنْتِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ أَنَّ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ دَخَلَ عَلَى الْمُخْتَارِ فَقَالَ : يَا أَبَا عَامِرٍ لَوْ سَبَقْتَ رَأَيْتَ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ قَالَ حُقِرْتَ وَنُقِرْتَ أَنْتَ أَهْوَنُ عَلَى اللهِ مِنْ ذَلِكَ كَذَّابٌ مُفْتَرٍ عَلَى اللهِ وَرَسُولِهِ".

رواه الطبراني وفيه ثابت بن زيد وهو ضعيف .

12487. Uneyse binti Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Zeyd b. Erkam, Muhtâr (İbn Ebî Ubeyd)'in yanına girer. Muhtâr: "Ey Ebû Âmir! Biraz erken geleydin (yanımda) Cebrail ile Mikail'i görürdün" dedi. Zeyd de: "Alçak herif! Sen Allah nezdinde o mertebede değilsin. Bilakis sen Allah ve Resûlü'ne iftira eden yalancının tekisin!" dedi.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Sâbit b. Zeyd zayıftır.[3]

---

[1] Hz. Osman halife iken, Abdullah bin Sebe' isminde Yemenli bir Yahudi, Medine'ye geldi. Halifeden yüz bulamayınca, Hz. Osman'ı kötüledi. Halife de, bunu Medine'den çıkardı. Bunun üzerine Mısır'a gidip, halifeyi kötülemeye başladı. Çok bilgili olduğundan, cahilleri etrafına topladı. "Her peygamberin bir veziri vardı. Hz. Peygamber'in veziri de Ali'dir. Hilafet, onun hakkı idi. Osman, onun hakkını elinden aldı" diye her yerde konuşmaya başladı. Daha sonra Hz. Ali onu sürgüne göndermiştir.

[2] Ebû Ya'lâ (449). Senedinde yer alan Ebu'l-Culâs el-Kûfî'den Hâris b. Abdirrahman'dan başkası rivayette bulunmamış ve hakkında cerh ya da ta'dil nakledilmemiştir. Hârun b. Sâlih'den de Muhammed b. Hasan b. ez-Zübeyr el-Esedî'den başkası rivayette bulunmamıştır. Fakat İbn Hibbân bu zatı güvenilir olarak değerlendirmiştir.

[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5127).

١٢٤٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، قَالَ : قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ : إِنَّ الْمُخْتَارَ يَزْعُمُ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْهِ ، فَقَالَ : " صَدَقَ ! وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ " .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح .

12488. Ebû İshâk anlatıyor: Abdullah b. Ömer'e: "Muhtâr(-ı Sekafî) kendisine vahiy geldiğini iddia ediyor" dedim. "Doğru söylemiş. «*Çünkü şeytanlar kendi dostlarına sizinle mücadele etmeleri için mutlaka vahyederler* (fısıldarlar)»"[1] dedi.

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٢٤٨٩ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ بِشْرٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَكُونُ قَبْلَ خُرُوجِ الدَّجَّالِ نَيِّفٌ عَلَى سَبْعِينَ دَجَّالا " .

رواه أبو يعلى وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبشر صاحب أنس لم أعرفه .

12489. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl'in ortaya çıkmasından önce yetmiş küsur Deccâl/yalancı çıkar"* buyurmuştur.

★ Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym müdellistir. Enes'in ravisi Bişr'i de tanımıyorum.[3]

١٢٤٩٠ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ سَبْعُونَ كَذَّابًا " .

رواه الطبراني وفيه يحيى بن عبد الحميد الحماني وهو ضعيف.

12490. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yetmiş yalancı zuhur etmedikçe kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî zayıftır.

---

[1] En'âm Sur. 121.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (928).
[3] Ebû Ya'lâ (4055). Leys, âhir ömründe bunadığı için zayıftır. Fakat müdellisler arasında ismi geçmemiştir. Bişr'den maksat ise İbn Dinâr olup İbn Hibbân onu güvenilir kabul etmiştir. -Doğrusunu Allah bilir.-

١٢٤٩١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، وَالْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، قَالا : حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ سُبَيْعٍ السَّلُولِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ ثَلاثِينَ كَذَّابًا ، مِنْهُمُ الأَسْوَدُ الْعَنْسِيُّ صَاحِبُ صَنْعَاءَ ، وَصَاحِبُ الْيَمَامَةِ " .

رواه الطبراني وأبو يعلى والبزار باختصار وفيه قيس بن الربيع وثقه شعبة والثوري وضعفه جماعة .

12491. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet öncesi otuz yalancı çıkacaktır. San'alı Esved el-Ansî ve Yemâmeli zat (Müseylemetu'l-Kezzâb) bunlardandır."

★ Bunu Taberânî, Ebû Ya'lâ ve muhtasar olarak Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Kays b. er-Rabî'yi Şu'be ve Sevrî güvenilir kabul ederken bir grup bilgin zayıf görmüştür.[1]

١٢٤٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَهْدِيٍّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْزُوقٍ ، ثنا صَالِحُ بْنُ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ جَدِّهِ شُعَيْبِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : حَجَجْنَا فَمَرَرْنَا بِطَرِيقِ الْمُنْكَدِرِ وَكَانَ النَّاسُ يَأْخُذُونَ فِيهِ ، فَضَلَلْنَا الطَّرِيقَ ، فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ ، إِذَا بِأَعْرَابِيٍّ كَأَنَّمَا نَبَعَ عَلَيْنَا مِنَ الأَرْضِ ، فَقَالَ لِي : يَا شَيْخُ ، تَدْرِي أَيْنَ أَنْتَ ؟ قُلْتُ : لا ، قَالَ : أَنْتَ بِالذَّوَائِبِ وَهَذَا التَّلُّ الأبيض الذي تراه عظام بكر بن وائل ، وتغلب ، وهذا قبر كليب أخي مهلهل ، ثم قَالَ لِي : هَلْ لَكَ فِي رَجُلٍ لَهُ صُحْبَةٌ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، صُحْبَةٌ تَسْمَعُ مِنْهُ ؟ , قُلْتُ : نَعَمْ ، فَذَهَبَ بِي إِلَى قُبَّةِ آدَمَ ، فَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ مَعْصُوبِ الْحَاجِبَيْنِ بِعِصَابٍ ، فَقُلْتُ : مَنْ هَذَا ؟ قَالَ : الْعَدَّاءُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَامِرٍ فَارِسُ الضَّحْيَةِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَقُلْتُ لَهُ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ حَدِّثْنَا بِحَدِيثٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ قَامَ قَوْمَةً لَهُ كَأَنَّهُ مُفْزَعٌ ، فَقَالَ لَهُ ابْنُ مَسْعُودٍ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قُمْتَ كَأَنَّكَ مُفْزَعٌ ، فَقَالَ : " إِيَّاكُمْ وَالدَّجَّالِينَ الثَّلاثَ " ، فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : بِأَبِي وَأُمِّي قَدْ أَخْبَرْتَنَا عَنِ

[1] Ebû Ya'lâ (6820); detaylı olarak başka bir isnâdla rivayet etmiş olup senedinde Subey' ismi düşmüştür. Ayrıca Şerîk el-Kâdî da hafızası zayıf biridir); Bezzâr (3376; "İsnâdı muttasıl; ancak ravileri arasında Kays yer almıştır", 3377). Bu sonuncu rivayetle ilgili olarak Bezzâr demiştir ki: "Bunu, Kays'dan başkasının *ceyyid* olarak değerlendirdiğini bilmiyoruz. Birden fazla kimse bunu Ebû İshâk kanalıyla onu bizzat İbnu'z-Zübeyr'den işiten kişiden nakletmiştir."

الدَّجَّالُ الأَعْوَرُ وَعَنْ أَكْذَبِ الْكَذَّابِيْنِ ، فَمَنِ الدَّجَّالُ الثَّالِثُ ؟ قَالَ : " رَجُلٌ يَخْرُجُ فِي قَوْمٍ ، أَوَّلُهُمْ مَثْبُورٌ ، وَآخِرُهُمْ مَبْتُورٌ ، عَلَيْهِمُ اللَّعْنَةُ دَائِمَةٌ فِي فِتْنَةٍ يُقَالُ لَهَا الْحَارِقَةُ ، وَهُوَ الدَّجَّالُ الأَطْلَسُ يَأْكُلُ عِبَادَ اللهِ ".

رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم .

12492. Şuayb b. Amr anlatıyor:

Hac etmek üzere yola çıkmıştık. el-Münkedir yoluna çıktık. İnsanlar o yoldan gidiyorlardı. Yolumuzu şaşırdık. Biz bu halde iken birden karşımıza bir bedevi çıkıverdi. Sanki yerden fışkırmıştı. Bana: "Ey ihtiyar! Nerede olduğunu biliyor musun?" diye sordu. "Hayır" dedim. "Zevâib'desin. Şu görmüş olduğun beyaz tepe, Bekr b. Vâil ve Ta'leb'in kemikleridir. Bu da Mühelhel'in kardeşi Kuleyb'in kabridir" dedi.

Sonra dedi ki: "Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) duyduğu bir sahifeye sahip birini görmek ister misin?" Ben de: "Evet, isterim" dedim. Bunun üzerine beni deri bir çadıra götürdü. Orada kaşları bir iple bağlı bir adamla karşılaştım. "Bu kimdir?" diye sordum. "Bu, Cahiliye döneminde Dahyâ süvarisi olan Addâ b. Hâlid b. Amr b. Âmir'dir" dedi. Kendisine: "Allah esirgesin. Bana Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) duyduğun bir hadis nakleder misin?" dedim. Şöyle anlattı:

Bizler Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte idik. Birden sıçrayıp ayağa kalktı. Sanki bir şeyden ürkmüştü. İbn Mes'ûd: "Anam babam sana feda olsun. Sanki bir şeyden ürkmüşsün gibi kalktın?!" deyince *"Üç Deccâlden/yalancıdan uzak durun"* buyurdu.

İbn Mes'ûd: "Anam babam sana feda olsun. Bize bir gözü kör olan Deccâl'i ve yalancıların yalancısını anlatmıştın. Ya üçüncü yalancı kimdir?" diye sordu. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Bu, başı helak olmuş, sonu tükenmiş, Harika (Yakıcı) adı verilen bir fitneyle birlikte sonsuza dek laneti hak etmiş bir kavim/topluluk içinde zuhur edecek bir kişidir. O, sinsi Deccâl'dir ve Allah'ın kullarını yer bitirir."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadığım bir grup ravi vardır.[1]

١٢٤٩٣ - وعن النعمان بن بشير قال : سمعت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول : " إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ كَذَّابِيْنَ ".

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/14).

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير جندل بن والق وهو ثقة .

12493. Nu'mân b. Beşîr der ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kuşkusuz kıyamet öncesinde bir takım yalancılar çıkacaktır"* buyururken işittim.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, Cendel b. Vâlık hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Ancak Cendel de güvenilirdir.

١٢٤٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمَّادٍ الْحَضْرَمِيُّ ، وَأَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، قَالا : ثنا وَكِيعٌ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي أُمُّ غُرَابٍ ، عَنْ عَقِيلَةَ ، مَوْلاةِ أُمِّ الْبَنِينَ ، عَنْ سَلامَةَ بِنْتِ الْحُرِّ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " فِي ثَقِيفٍ كَذَّابٌ ، وَمُبِيرٌ " .

رواه الطبراني وفيه نسوة مساتير.

12494. Selâme binti'l-Hurr der ki: Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Sakif kabilesi içinde bir yalancı ve bir tahripkâr (yıkıcı) çıkacaktır"* buyururken işittim.

★ Bunu Taberânî[1] rivayet etmiş olup senedinde durumu bilinmeyen kadın raviler bulunmaktadır.

(بَابُ فِيمَا قَبْلَ الدَّجَّالِ وَمَنْ نَجَا مِنْهُ نَجَا)

Deccâl Öncesi; "Deccâlden Kurtulan, Kurtulmuş Olur"

١٢٤٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الأَشْجَعِيُّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُجَيٍّ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَكَرْنَا الدَّجَّالَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ نَائِمٌ فَاسْتَيْقَظَ مُحْمَرًّا لَوْنُهُ فَقَالَ " غَيْرُ ذَلِكَ أَخْوَفُ لِي عَلَيْكُمْ ». ذَكَرَ كَلِمَةً.

رواه أحمد وفيه جابر الجعفي وهو ضعيف

12495. Hz. Ali anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uyuyordu. Yanı başında Deccâl'den bahis açıp konuşmaya başladık. Derken Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) rengi kıpkırmızı olmuş bir halde uyanarak: *"Ben sizin için başkasından daha çok endişe duymaktayım"* buyurdu....

★ Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Câbir el-Cu'fî zayıftır.[2]

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/310).

2 Ahmed b. Hanbel (765); Ebû Ya'lâ (466).

١٢٤٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ لَقِيطٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَوَالَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ نَجَا مِنْ ثَلاثٍ فَقَدْ نَجَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ وْتِي وَالدَّجَّالِ وَقَتْلِ خَلِيفَةٍ مُصْطَبِرٍ بِالْحَقِّ مُعْطِيهِ ".

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح غير ربيعة بن لقيط وهو ثقة.

12496. Abdullah b. Havâle'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu üç olayı selametle atlatan, gerçekte kurtulmuş demektir -Bu sözü üç kere tekrarladı-. *Benim ölümüm, Deccâl (in zuhuru) ve bir de hak yolunda sabredip adaletle hükmeden bir halifenin öldürülmesi."*

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri, güvenilir bir ravi olan Rabîa b. Lakît hariç, *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٤٩٧ - حدثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ الْمِصْرِيِّ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ مِرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْيَزَنِيِّ ، أَظُنُّهُ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثَةٌ مَنْ نَجَا مِنْهَا نَجَا : مَنْ نَجَا عِنْدَ قَتْلِ مُؤْمِنٍ فَقَدْ نَجَا ، وَمَنْ نَجَا عِنْدَ قَتْلِ خَلِيفَةٍ قُتِلَ مَظْلُومًا وَهُوَ مُصْطَبِرٌ يُعْطِي الْحَقَّ مِنْ نَفْسِهِ فَقَدْ نَجَا ، وَمَنْ نَجَا مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ فَقَدْ نَجَا ".

رواه الطبراني وفيه إبراهيم بن يزيد المصري و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات .

12497. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu üç olayı selametle atlatan, gerçekte kurtulmuş olur: Mümin biri öldürülürken bu işe bulaşmayan kurtulmuş olur. Bir halife haksız yere öldürülürken, sabredip haktan ayrılmayarak bu işe bulaşmayan kurtulmuş olur. Bir de Deccâl fitnesini atlatan kurtulmuş olur."

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İbrâhîm b. Yezîd el-Mısrî'yi tanımıyorum. Diğer ravileri ise güvenilirdir.[2]

١٢٤٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ الأَعْمَشَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لأَنَا لِفِتْنَةِ بَعْضِكُمْ

[1] Ahmed b. Hanbel (4/105-106).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/288).

أَخْوَفُ عِنْدِي مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَلَنْ يَنْجُوَ أَحَدٌ مِمَّا قَبْلَهَا إِلاَّ نَجَا مِنْهَا وَمَا صُنِعَتْ فِتْنَةٌ مُنْذُ كَانَتِ الدُّنْيَا صَغِيرَةٌ وَلاَ كَبِيرَةٌ إِلاَّ لِفِتْنَةِ الدَّجَّالِ ".

رواه أحمد والبزار ورجاله رجال الصحيح .

12498. Huzeyfe anlatıyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), yanında Deccâl anılınca şöyle buyurdu:

"Kuşkusuz ben, Deccâl fitnesinden çok sizden bazılarınızın sebep olacağı fitne konusunda endişeliyim. Deccâl fitnesinden önce yaşanan olayları selametle atlatanlar, muhakkak ondan da kurtulurlar. Dünyanın yaratılışından beri büyük küçük yaratılan her fitne sadece Deccâl fitnesine hazırlık olarak yaratılmıştır."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

(بَابُ لاَ يَخْرُجُ الدَّجَّالُ حَتَّى يُذْهِلَ النَّاسُ عَنْ ذِكْرِهِ)

Deccâl, Ancak İnsanlar Onu Unutunca Çıkar

١٢٤٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حُمَيْدٍ الْحِمْصِيُّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ سَيَّارٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ قَالَ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ لَمَّا فُتِحَتِ اصْطَخْرُ نَادَى مُنَادٍ أَلاَ إِنَّ الدَّجَّالَ قَدْ خَرَجَ. قَالَ فَلَقِيَهُمُ الصَّعْبُ بْنُ جَثَّامَةَ قَالَ فَقَالَ لَوْلاَ مَا تَقُولُونَ لأَخْبَرْتُكُمْ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يَخْرُجُ الدَّجَّالُ حَتَّى يَذْهَلَ النَّاسُ عَنْ ذِكْرِهِ وَحَتَّى تَتْرُكَ الأَئِمَّةُ ذِكْرَهُ عَلَى الْمَنَابِرِ ".

رواه عبد الله بن أحمد من رواية بقية عن صفوان بن عمرو وهي صحيحة كما قال ابن معين وبقية رجاله ثقات .

12499. Râşid b. Sa'd anlatıyor:

Istahr[2] fethedilince bir münadi çıkıp "Dinleyin! Deccâl zuhur etmiştir" diye çağrıda bulundu. Sonra Sa'b b. Cessâme'ye rastladılar ve Sa'b: "Eğer bunu söylemeseydiniz, ben size şunu bildirecektim: Ben Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl, insanlar onu unutmadıkça, imamlar adını minberlerde anmayı bırakmadıkça çıkmaz"* buyururken işittim.

[1] Ahmed b. Hanbel (5/389); Bezzâr (3392, 3391 muhtasar olarak).

[2] Istahr, İran topraklarında bir belde ismidir (Mütercim).

★ Hadisi Abdullah b. Ahmed, Bakıyye kanalıyla Safvân b. Amr'dan nakletmiş olup İbn Maîn'in belirttiği gibi rivayet sahihtir. Bakıyye dışındaki ravileri ise güvenilirdir.[1]

(بَابُ فِيْمَا بَيْنَ يَدَيِ الدَّجَّالِ مِنَ الْجُهْدِ)

Deccâl'ın Çıkmasına Yakın Yaşanacak Zorluklar

١٢٥٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ جَهْدًا يَكُونُ بَيْنَ يَدَى الدَّجَّالِ فَقَالُوا أَىُّ الْمَالِ خَيْرٌ يَوْمَئِذٍ قَالَ غُلاَمٌ شَدِيدٌ يَسْقِي أَهْلَهُ الْمَاءَ وَأَمَّا الطَّعَامُ فَلَيْسَ . قَالُوا فَما طَعَامُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَئِذٍ قَالَ التَّسْبِيحُ وَالتَّقْدِيسُ وَالتَّحْمِيدُ وَالتَّهْلِيلُ. قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَيْنَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ قَالَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ."

رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله رجال الصحيح . وتأتي أحاديث فيما بين يديه من الجهد طوال .

12500. Hz. Âişe anlatıyor:

Bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl'in çıkmasına yakın yaşanacak zorluklardan bahsetti. İnsanlar: "O gün hangi mal daha yararlıdır?" diye sordular.

"Güçlü kuvvetli bir delikanlı ki ailesinin su ihtiyacını karşılar. Fakat yiyecek ihtiyacını karşılayamaz" buyurdu. "O gün müminlerin yiyecekleri nedir?" diye sordular. *"Tesbih, tekbir ve tehlildir"* buyurdu. Âişe: "O gün Araplar nerede olacaklar?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O gün Arapların sayısı azdır"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.

Deccâl öncesi yaşanacak sıkıntılara dair birazdan uzun hadisler gelecektir.[2]

---

[1] Abdullah'ın, *Müsned*'e ziyadeleri içinde (4/71-72).

[2] Ahmed b. Hanbel (6/125); Ebû Ya'lâ (4607). Her iki rivayetin senedinde yer alan Ali b. Zeyd b. Cud'ân zayıftır. Hasan el-Basrî de müdellis olup rivayetinde "an-an" sıygasını kullanmıştır. Ayrıca kendisi Âişe'den hadis işitmemiştir. Allah bilir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الدَّجَّالِ)

Deccâl Hakkında Rivayetler

١٢٥٠١ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ الْعَبَّاسِ الأَرُزِّيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا أَهْبَطَ اللَّهُ إِلَى الأَرْضِ مُنْذُ خَلَقَ آدَمَ إِلَى أَنْ تَقُومَ السَّاعَةُ فِتْنَةً أَعْظَمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ ، وَقَدْ قُلْتُ فِيهِ قَوْلا لَمْ يَقُلْهُ أَحَدٌ قَبْلُ : إِنَّهُ آدَمُ ، جَعْدٌ ، مَمْسُوحُ عَيْنِ الْيَسَارِ ، عَلَى عَيْنِهِ ظَفَرَةٌ غَلِيظَةٌ ، وَإِنَّهُ يُبْرِئُ الأَكْمَهَ وَالأَبْرَصَ ، وَيَقُولُ : أَنَا رَبُّكُمْ ، فَمَنْ قَالَ : رَبِّيَ اللَّهُ ، فَلا فِتْنَةَ عَلَيْهِ ، وَمَنْ قَالَ : أَنْتَ رَبِّي ، فَقَدِ افْتُتِنَ ، يَلْبَثُ فِيكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ يَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعَلَى مِلَّتِهِ مَاتَ ، إِمَامًا مَهْدِيًّا ، وَحَكَمًا عَدْلا ، فَيَقْتُلُ الدَّجَّالَ " .فكان الحسن يقول : ونرى أن ذلك عند الساعة .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات وفي بعضهم ضعف لا يضر .

12501. Abdullah b. Muğaffel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah, Adem'i yarattığından beri yeryüzüne Deccâl fitnesinden daha büyük bir fitne indirmemiş ve kıyamet kopuncaya kadar da indirmeyecektir. Ben, onunla ilgili daha önce hiç kimsenin söylemediklerini söyledim. Deccâl son derece esmer, kıvırcık saçlı, sol gözü kör ve bir gözünde gözün tamamını saran kalın bir et tabakası bulunan biridir. Âmâyı ve alacalıyı iyileştirir ve «Ben sizin Rabbinizim» der. İşte o vakit «Benim Rabbim Allah» diyen, fitneye kapılmamış; «Sen benim Rabbimsin» diyen ise fitneye kapılmış olur. Deccâl, Allah'ın dilediği bir vakte kadar aranızda kalır. Sonra İsa b. Meryem iner ve Muhammed'i (sallallahu aleyhi vesellem) tasdik edip onun dini üzere hidayet sahibi bir lider ve adil bir yönetici olarak hareket ederek Deccâl'i öldürür."

Hasan derdi ki: Biz bunun kıyamete yakın bir zaman olacağını düşünmekteyiz.

★ Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir. Bazısında zayıflık bulunsa da bu zarar vermez.

١٢٥٠٢ – وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جُزْءٍ قَالَ : مَا كُنَّا نَسْمَعُ فَزْعَةً وَلا رَجَّةً فِي الْمَدِينَةِ إِلاَّ ظَنَنَّا أَنَّهُ الدَّجالُ لَمَّا كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَدِّثُنَا عَنْهُ وَيُقَرِّبُهُ لَنَا.

رواه الطبراني والبزار وفيه ابن لهيعة وفيه ضعف .

12502. Abdullah b. el-Hâris b. Cez anlatıyor:

Medine'de bir korku ya da gürültü duyduk mu mutlaka Deccâl çıktı sanırdık. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize ondan bahseder, zamanının çok yaklaştığını anlatırdı.

★ Bunu Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa'da zayıflık vardır.[1]

١٢٥٠٣ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ الْعَطَّارُ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حَمْزَةَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ ، أَنَّ سَهْلَ بْنَ حُنَيْفٍ حَدَّثَهُ , أَنَّهُ كَانَ بَيْنَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ وَبَيْنَ إِنْسَانٍ مُنَازَعَةٌ ، فَقَالَ سَلْمَانُ : " اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ كَاذِبًا فَلا تُمِتْهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ أَحَدُ الثَّلاثَةِ ، " فَلَمَّا سَكَنَ عَنْهُ الْغَضَبُ ، قُلْتُ : يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مَا الَّذِي دَعَوْتَ بِهِ عَلَى هَذَا ؟ قَالَ : " أُخْبِرُكَ : فِتْنَةُ الدَّجَّالِ ، وَفِتْنَةُ أَمِيرٍ كَفِتْنَةِ الدَّجَّالِ ، وَشُحٌّ شَحِيحٌ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ ، إِذَا أَصَابَ الرَّجُلُ الْمَالَ لا يُبَالِي مِمَّا أَصَابَهُ ."

رواه الطبراني وفيه كثير بن زيد الأسلمي وثقه ابن معين وجماعة وضعفه النسائي وجماعة.

12503. Sehl b. Huneyf anlatıyor: Selmân el-Fârisî ile bir adam arasında tartışma çıkmıştı. Selmân adama: "Allahım! Eğer yalancı ise üç şeyden birini görmedikçe onun canını alma" diye beddua etti. Sonra öfkesi dinince kendisine: "Ey Ebû Abdillah! Bu kişiye yaptığın beddua da neyin nesidir?" diye sordum. Şu karşılığı verdi:

"Sana Deccâl fitnesi, Deccâl fitnesi gibi (ağır ve şiddetli) yönetici/vali fitnesi ve bir de aşırı cimri birinin cimriliğinden bahsedeyim. Bu cimrilik duygusu insanlara verilirse, insan varlıklı olunca, daha önce başına gelenleri hatırlamaz."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Kesîr b. Zeyd el-Eslemî'yi İbn Maîn ve bir grup güvenilir kabul ederken Nesâî ile birlikte bir grup bilgin zayıf görmüştür.[2]

١٢٥٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الدَّجَّالُ خَارِجٌ ، وَهُوَ أَعْوَرُ عَيْنِ الشِّمَالِ ، عَلَيْهَا ظَفَرَةٌ غَلِيظَةٌ ، وَإِنَّهُ يُبْرِئُ الأَكْمَهَ وَالأَبْرَصَ وَيُحْيِي الْمَوْتَى ، وَيَقُولُ لِلنَّاسِ : أَنَا رَبُّكُمْ ، فَمَنْ قَالَ : أَنْتَ رَبِّي ، فَقَدْ فُتِنَ ، وَمَنْ قَالَ : رَبِّيَ اللَّهُ ، حَتَّى يَمُوتَ عَلَى ذَلِكَ ، فَقَدْ عُصِمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ ، وَلا

[1] Bezzâr (3385).
[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6052).

فِتْنَةَ عَلَيْهِ ، فَيَلْبَثُ فِي الأَرْضِ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ يَجِيءُ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ مِنْ قِبَلِ الْمَغْرِبِ مُصَدِّقًا بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيَقْتُلُ الدَّجَّالَ ، وَإِنَّمَا هُوَ قِيَامُ السَّاعَةِ " .

رواه الطبراني وأحمد ورجاله رجال الصحيح ورواه البزار بإسناد ضعيف.

12504. Semure b. Cundub'un naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl muhakkak çıkacaktır. Onun sol gözü şaşı olup gözünde, görmesini engelleyen kalın bir et parçası vardır. O, körü ve alacalıyı iyileştirir, ölüleri diriltir ve insanlara «Ben sizin Rabbinizim» der. O zaman kim «Sen benim Rabbimsin» derse, fitneye kapılmış olur. Kim de «Benim Rabbim Allah'tır» der ve bu inançla ölürse, Deccâl fitnesinden korunmuş olur ve bir daha fitneye maruz kalmaz. Deccâl bu şekilde yeryüzünde Allah'ın dilediği bir süreye kadar yaşar. Sonra Batı tarafından İsa b. Meryem çıkar ve Muhammed'i (sallallahu aleyhi vesellem) tasdik edip, Deccâl'i öldürür. Bu, ancak kıyametin kopma zamanında olur."

★ Hadisi Taberânî ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Aynı hadisi Bezzâr ise zayıf bir senetler rivayet etmiştir.[1]

١٢٥٠٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلا قَدْ أَنْذَرَ الدَّجَّالَ قَوْمَهُ ، وَإِنِّي أُنْذِرُكُمُوهُ ، إِنَّهُ أَعْوَرُ ذُو حَدَقَةٍ جَاحِظَةٍ ، وَلا يَخْفَى كَأَنَّهَا نُخَاعَةٌ فِي جَنْبِ جِدَارٍ ، وَعَيْنُهُ الْيُسْرَى كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ ، وَمَعَهُ مِثْلُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ، فَجَنَّتُهُ عَيْنٌ ذَاتُ دُخَانٍ ، وَنَارُهُ رَوْضَةٌ خَضْرَاءُ ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ رَجُلانِ يُنْذِرَانِ أَهْلَ الْقُرَى ، كُلَّمَا خَرَجَا مِنْ قَرْيَةٍ دَخَلَ أَوَائِلُهُمْ ، فَيُسَلَّطُ عَلَى رَجُلٍ لا يُسَلَّطُ عَلَى غَيْرِهِ فَيَذْبَحُهُ ثُمَّ يَضْرِبُهُ بِعَصَاهُ ، ثُمَّ يَقُولُ : قُمْ ، فَيَقُولُ لأَصْحَابِهِ : كَيْفَ تَرَوْنَ ، أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ؟ فَيَشْهَدُونَ لَهُ بِالشِّرْكِ ، فَيَقُولُ الرَّجُلُ الْمَذْبُوحُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ هَذَا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ الَّذِي أَنْذَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيَعُودُ أَيْضًا فَيَذْبَحُهُ ، ثُمَّ يَضْرِبُهُ بِعَصَاهُ ، فَيَقُولُ لَهُ : قُمْ ، فَيَقُولُ لأَصْحَابِهِ : كَيْفَ تَرَوْنَ ، أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ؟ فَيَشْهَدُونَ لَهُ بِالشِّرْكِ ، فَيَقُولُ الْمَذْبُوحُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، هَا إِنَّ هَذَا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ الَّذِي أَنْذَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا زَادَنِي هَذَا فِيكَ إِلا بَصِيرَةً ، وَيَعُودُ فَيَذْبَحُهُ الثَّالِثَةَ ، فَيَضْرِبُهُ بِعَصَاهُ ، فَيَقُولُ : قُمْ ، فَيَقُولُ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6918); Ahmed b. Hanbel (5/13); Bezzâr (3398 muhtasar olarak).

لأَصْحَابِهِ : كَيْفَ تَرَوْنَ ، أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ؟ فَيَشْهَدُونَ لَهُ بِالشِّرْكِ ، فَيَقُولُ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ هَذَا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ الَّذِي أَنْذَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا زَادَنِي هَذَا فِيكَ إِلا بَصِيرَةً ، ثُمَّ يَعُودُ فَيَذْبَحُهُ الرَّابِعَةَ ، فَيَضْرِبُ اللَّهُ عَلَى حَلْقِهِ بِصَفْحَةٍ نُحَاسٍ فَلا يَسْتَطِيعُ ذَبْحَهُ " ، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ : فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ النُّحَاسَ إِلا يَوْمَئِذٍ ، قَالَ : فَيَغْرِسُ النَّاسُ بَعْدَ ذَلِكَ وَيَزْرَعُونَ ، قَالَ أَبُو سَعِيدٍ : كُنَّا نَرَى ذَلِكَ الرَّجُلَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ لِمَا نَعْلَمُ مِنْ قُوَّتِهِ وَجَلَدِهِ. قلت : هو في الصحيح باختصار.

رواه أبو يعلى والبزار وفيه الحجاج بن أرطاة وهو مدلس وعطية ضعيف وقد وثق .

12505. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her peygamber muhakkak kavmini Deccâl'e karşı uyarmıştır. Ben de sizi ona karşı uyarıyorum. O, bir gözü şaşı ve hissedilir derecede patlak gözlü biridir. Bir duvara atılmış balgama benzer. Sol gözü ise parlak bir yıldız gibidir. Yanında cennet ve cehennemin kopyaları vardır. Onun cenneti dumanlı bir gözedir. Cehennemi ise yeşil bir bahçedir. Önünde iki adam vardır ve onlar köylüleri uyarırlar. Bunlar bir köyden çıktıklarında oraya Deccâl'in öncüleri girer. Sonra Deccâl bir adama musallat olur, başkasına musallat olmaz. Adamı önce boğazlar, sonra sopasıyla vurarak «Haydi kalk (diril)!» der. Sonra askerlerine «Ne düşünüyorsunuz? Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» der. Onlar da onun rablığına tanıklık ederek (Allah'a) şirk koşarlar. Boğazlanan adam ise: «Ey insanlar! Bu, Allah'ın Resûlü'nün bize bildirdiği Mesih-i Deccâl'dir» der. Bunu duyan Deccâl tekrar dönüp adamı boğazlar. Sonra asasıyla vurarak «Kalk!» der. Sonra da askerlerine dönüp: «Ne düşünüyorsunuz? Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» der. Onlar da onu rablığına tanıklık ederek (Allah'a) şirk koşarlar. Boğazlanan adam ise: «Ey insanlar! Bu, Allah'ın Resûlü'nün bize bildirdiği Mesh-i Deccâl'dir. Bu yaptığın, sadece seni daha iyi tanımamı sağladı» der. Bunun üzerine Deccâl dönüp üçüncü kez onu boğazlar. Sonra asasıyla vurarak «Haydi kalk!» der. Sonra askerlerine «Ne düşünüyorsunuz? Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» der. Onlar da onun rablığına tanıklık ederek şirk koşarlar. Boğazlanan adam ise: «Ey insanlar! Bu, Allah'ın Resûlü'nün bize bildirdiği Mesih-i Deccâl'dir. Bu yaptığın, sadece seni daha iyi tanımamı sağladı» der. Deccâl dönüp dördüncü kez onu boğazlamak isteyince Allah bakır çubukla onun boynuna vurur ve adamı boğazlayamaz."*

Ebû Saîd ekledi: Vallahi ben bakırı ancak o gün gördüm. *"Sonra insanlar yeniden ağaç dikip ekin ekerler."*

Ebû Saîd der ki: Biz o (boğazlanan) adamın Ömer b. el-Hattâb olacağını düşünürdük. Çünkü onun güçlü ve sabırlı biri olduğunu bilirdik.

★ Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'de muhtasar olarak geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Haccâc b. Ertât müdellistir. Atıyye de zayıftır. Bununla beraber güvenilir olarak da değerlendirilmiştir.[1]

١٢٥٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلاَّ وَصَفَ الدَّجَّالَ لأُمَّتِهِ وَلأَصِفَنَّهُ صِفَةً لَمْ يَصِفْهَا أَحَدٌ كَانَ قَبْلِي إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرَ".

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار وفيه ابن إسحاق وهو مدلس.

12506. Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Her peygamber muhakkak Deccâl'i ümmetine tarif etmiştir. Ben de onu daha evvel hiç kimsenin tarif etmediği açıklıkta size tarif edeceğim. Onun bir gözü kördür. Yüce Allah ise kör değildir."

★ Bunu Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden İbn İshâk müdellistir.[2]

١٢٥٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" الدَّجَّالُ أَعْوَرُ بِعَيْنِ الشِّمَالِ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ الأُمِّيُّ وَالْكَاتِبُ.

رواه أحمد ورجاله ثقات.

12507. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl'in sol gözü kördür ve iki gözü arasında kâfir diye yazılıdır. Bunu okuma yazma bilen de, bilmeyen de okur"* buyurmuştur.

★ Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdir.[3]

١٢٥٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حَبِيبِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي الْهُذَيْلِ سَمِعَ ابْنَ أَبْزَى سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خَبَّابٍ سَمِعَ أَبِيًّا يُحَدِّثُ

---

[1] Ebû Ya'lâ (1074, detaylı olarak; 1266 kısa metinle); Bezzâr (3394, 3395 kısa metinle).
[2] Ahmed b. Hanbel (1526); Ebû Ya'lâ (725); Bezzâr (3379 kısa metinle).
[3] Ahmed b. Hanbel (5/123).

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِحْدَى عَيْنَيْهِ كَأَنَّهَا زُجَاجَةٌ خَضْرَاءُ وَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

رواه أحمد ورجاله ثقات .

12508. Ubey (b. Ka'b)'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl'den bahisle; *"Gözlerinden biri yeşil bir cama benzer. Kabir azabından Allah'a sığının"* buyurmuştur.

١٢٥٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ فِي الدَّجَّالِ أَعْوَرُ هِجَانٌ أَزْهَرُ كَأَنَّ رَأْسَهُ أَصَلَةٌ أَشْبَهُ النَّاسِ بِعَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قَطَنٍ فَإِمَّا هَلَكَ الْهُلَّكُ فَإِنَّ رَبَّكُمْ تَعَالَى لَيْسَ بِأَعْوَرَ.

رواه أحمد والطبراني.

12509. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl hakkında şunları söylemiş:

"Onun bir gözü bembeyaz olup şaşıdır. Başı, yılanbaşına benzer. O, insanlar içinde Abdüluzzâ b. Katan'a en çok benzeyenidir. Helak olan helak olur. Ama Yüce Rabbiniz şaşı değildir."

★ Bunu Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir.[1]

١٢٥١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالَ : نا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " الدَّجَّالُ أَحْمَرُ هِجَانٌ ، ضَخْمٌ فَيْلَمِيٌّ ، كَأَنَّ شَعْرَ رَأْسِهِ أَغْصَانُ شَجَرَةٍ ، كَأَنَّ عَيْنَهُ كَوْكَبُ الصُّبْحِ ، فَشَبَّهْتُهُ بِعَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قَطَنٍ ، مِنْ خُزَاعَةَ " ورجال الجميع رجال الصحيح .

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده ضعيف.

12510. Diğer bir rivayete göre ise Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl'i bembeyaz ve iri gövdeli biri olarak gördüm. Saçları ağaç dalları gibi ve bir gözü kördür. Gözleri adeta sabahyıldızı gibiydi. Huzâalı Abdüluzza b. Katan'a çok benziyordu."

★ Hepsinin ravileri de *Sahîh*'in ravileridirler.

Aynı hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ise zayıf bir isnâdla rivayet etmiştir.[1]

---

[1] Ahmed b. Hanbel (2148, 2854); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11711, 11712, 11713).

١٢٥١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَخِيهِ عُمَرَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ يَعْنِي أَبَا عُمَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ كُنَّا نُحَدَّثُ بِحَجَّةِ الْوَدَاعِ وَلاَ نَدْرِي أَنَّهُ الْوَدَاعُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا كَانَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ خَطَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ فَأَطْنَبَ فِي ذِكْرِهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَعَثَ اللَّهُ مِنْ نَبِيٍّ إِلاَّ قَدْ أَنْذَرَهُ أُمَّتَهُ لَقَدْ أَنْذَرَهُ نُوحٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّتَهُ وَالنَّبِيُّونَ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ مِنْ بَعْدِهِ أَلاَ مَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلاَ يَخْفَيَنَّ عَلَيْكُمْ أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ أَلاَ مَا خَفِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِهِ فَلاَ يَخْفَيَنَّ عَلَيْكُمْ أَنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ .

قلت : في الصحيح بعضه .رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12511. Abdullah b. Ömer anlatıyor: Veda haccını konuşurduk; fakat onun Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) için bir vedalaşma olduğunu bilmezdik. Veda haccında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir hutbe verdi ve hutbesinde Mesih-i Deccâl'i anarak onu uzun uzun anlattı. Sonra şöyle buyurdu:

"Yüce Allah'ın gönderdiği her peygamber muhakkak ümmetini Deccâl'e karşı uyarmıştır. Nuh ve ondan sonra gelen peygamberler (ümmetlerini) ona karşı uyarmışlardır. Dinleyin! Eğer onunla ilgili bir şey size gizli kalmışsa, en azından Yüce Rabbinizin kör olmadığı size gizli kalmasın."[2]

★ Ben derim ki: *Sahîh*'de hadisin bir kısmı geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٥١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ قَالَ حَدَّثَنَا حَرْبُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَضْرَمِيُّ بْنُ لاَحِقٍ أَنَّ ذَكْوَانَ أَبَا صَالِحٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي. فَقَالَ لِي مَا يُبْكِيكِ . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتُ الدَّجَّالَ فَبَكَيْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ يَخْرُجِ الدَّجَّالُ وَأَنَا حَيٌّ كَفَيْتُكُمُوهُ وَإِنْ يَخْرُجِ الدَّجَّالُ بَعْدِي فَإِنَّ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرَ إِنَّهُ يَخْرُجُ فِي يَهُودِيَّةِ أَصْبَهَانَ حَتَّى يَأْتِيَ الْمَدِينَةَ فَيَنْزِلَ نَاحِيَتَهَا وَلَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ أَبْوَابٍ عَلَى كُلِّ نَقْبٍ مِنْهَا مَلَكَانِ فَيَخْرُجَ إِلَيْهِ شِرَارُ أَهْلِهَا حَتَّى الشَّامِ مَدِينَةٍ بِفِلَسْطِينَ بِبَابِ لُدٍّ وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ مَرَّةً حَتَّى يَأْتِيَ فِلَسْطِينَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11843); *el-Mu'cemu'l-evsat* (1669).

[2] Bu ifade Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde (2/135) üç kez tekrarlanmıştır.

بَابَ لُدٍّ فَيَنْزِلَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَيَقْتُلَهُ ثُمَّ يَمْكُثُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ سَنَةً إِمَامًا عَدْلاً وَحَكَمًا مُقْسِطًا ".

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير الحضرمي بن لاحق وهو ثقة .

12512. Hz. Âişe anlatıyor: Bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi. Ben ağlıyordum. *"Niçin ağlıyorsun?"* diye sordu. "Ya Resûlallah! Sen Deccâl'i anlatınca ben de ağladım" dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Deccâl ben aranızdayken çıkarsa, onu atlatırsınız. Eğer benden sonra çıkarsa (bilin ki) Yüce Rabbiniz kör değildir. O, İsfahan Yahudileri arasından çıkacaktır. Sonra Medine'ye gelir ve orada bir bölgeye yerleşir. O dönemde Medine'nin yedi kapısı olur ve her güzergâhında iki melek bekler. Medine halkının en kötüleri ona katılırlar. Sonra Deccâl, Filistin şehri Şam'a Lüdd kapısına gider." -diğer bir rivayette ise *"Filistin şehrine Lüdd kapısına gelir ve İsa b. Meryem inerek onu öldürür. İsa yeryüzünde kırk yıl kalır ve bu süre içinde adil bir lider ve adalet dağıtan bir hâkim gibi hareket eder."*

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri, Hadramî b. Lâhık hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Hadramî de güvenilirdir.[1]

١٢٥١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَخْرُجُ الدَّجَّالُ مِنْ يَهُودِيَّةِ أَصْبَهَانَ رواه أحمد وأبو يعلى وزاد : " مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفاً مِنَ الْيَهُودِ عَلَيْهِمُ التِّيجَانُ ".

من رواية محمد بن مصعب عن الأوزاعي وروايته عنه جيدة وقد وثقه أحمد وغيره وضعفه جماعة وبقية رجالهما رجال الصحيح . ورواه الطبراني في الأوسط.

12513. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl, İsfahan Yahudilerinden çıkacaktır"* buyurmuştur.

★ Bunu Ahmed b. Hanbel ve *"Onunla beraber yetmiş bin siyah sarıklı Yahudi taraftarı vardır"* ilavesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

Hadis, Muhammed b. Mus'ab'ın Evzâî'den rivayeti olup derecesi ceyyiddir. Ahmed b. Hanbel ve başkaları kendisini güvenilir kabul ederken bir grup bilgin onu zayıf görmüştür. İki kaynağın da diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta aynı ifadelerle rivayet etmiştir.[2]

---

[1] Ahmed b. Hanbel (6/75).
[2] Ahmed b. Hanbel (3/224 detaylı olarak); Ebû Ya'lâ (3639).
Bu konuda gözden kaçırılmış zevâidden biri de şöyledir:

١٢٥١٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُكَيْرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا خُنَيْسُ بْنُ عَامِرِ بْنِ يَحْيَى الْمَعَافِرِيُّ، عَنْ أَبِي قَبِيلٍ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ، أَنَّ قَوْمًا دَخَلُوا عَلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ، وَهُوَ مَرِيضٌ فَقَالُوا: حَدِّثْنَا حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَشْتَبِهْ عَلَيْكَ، قَالَ: " أَجْلِسُونِي، فَأَخَذَ بَعْضُ الْقَوْمِ بِيَدِهِ فَجَلَسَ، فَقَالَ: لا أُحَدِّثُكُمْ إِلا حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلا وَقَدْ حَذَّرَ قَوْمَهُ الدَّجَّالَ، وَأَنَا أُحَذِّرُكُمُ الدَّجَّالَ، إِنَّهُ أَعْوَرُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ الْكَاتِبُ، وَغَيْرُ الْكَاتِبِ، مَعَهُ جَنَّةٌ وَنَارٌ فَجَنَّتُهُ نَارٌ، وَنَارُهُ جَنَّةٌ "،

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه خنيس بن عامر و لم أعرفه وبقية رجاله وثقوا.

12514. Cunâde b. Ebî Umeyye'nin bildirdiğine göre bir topluluk, hastayken Muâz b. Cebel'in yanına girdi ve ona: "Bize Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) duyduğun ve emin olduğun bir hadis naklet" dediler. O da "Beni oturtun" dedi. Topluluktan biri elinden tutarak onu oturttu. Sonra şöyle dedi: Size sadece Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim bir hadisi anlatacağım. Buyurdu ki:

"Her peygamber muhakkak Deccâl'e karşı ümmetini uyarmıştır. Ben de sizi Deccâl'e karşı uyarıyorum. Onun bir gözü kördür ve iki gözü arasında, okuma yazma bilsin veya bilmesin herkesin okuyabileceği şekilde kâfir yazılıdır. Yanında bir cennet, bir de cehennem vardır. Onun cehennemi cennet, cenneti ise cehennemdir."

★ Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Huneys b. Âmir'i tanımıyorum. Diğer ravileri ise güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

١٢٥١٤ - (مكرر) وَعَنْ عِمْرَانِ بْنَ حُصَيْنٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَخْرُجُ الدَّجَّالُ مِنْ قِبَلِ أَصْبَهَانَ.

رواه الطبراني في الأوسط عن محمد بن محمويه الجوهري و لم أعرفه.

Ebû Bürde'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl'den bahsederek: *"Şuradan şuradan gelir. Hayır, şuradan şuradan* gelir" buyurdu. Bunu derken Şam tarafına işaret etti. Bunu Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de (736) rivayet etmiş olup ravilerinden Amr b. Ebî Kays el-Ezrak'ı İbn Hibbân güvenilir kabul ederken Ebû Dâvud: "Sakıncasızdır. Ancak hadisinde hata vardır" der. Basra kadısı Bilâl b. Ebî Bürde hakkında ise Ömer b. Şebbe "Çok zalim biriydi" ifadesini kullanır.

[1] Bezzâr (3388); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (197); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/61). Bezzâr demiştir ki: "Bunu birden fazla ravi Cunâde'den, o da Ubâde b. es-Sâmit'ten rivayet etmiştir.

12514a. İmran b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl, İsfahan taraflarından çıkacaktır"* buyurmuştur.

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Muhammed b. Mahmeveyh el-Cevherî'den rivayet etmiştir ki bu zatı tanımıyorum.[1]

١٢٥١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا سَيْفُ بْنُ مِسْكِينٍ الأُسْوَارِيُّ ، قَالَ : نَا أَبُو الأَشْهَبِ جَعْفَرُ بْنُ حَيَّانَ ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنَادِي : الصَّلاةُ جَامِعَةٌ ، فَخَرَجْتُ فِي نِسْوَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ حَتَّى أَتَيْنَا الْمَسْجِدَ ، فَصَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الظُّهْرِ ، ثُمَّ صَعَدَ الْمِنْبَرَ ...

قَالَتْ فَاطِمَةُ : فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَافِعًا يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ ، إِنَّ هَذِهِ طَيْبَةُ " ثَلاثًا ، ثُمَّ قَالَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِأَنَّهُ فِي بَحْرِ الشَّامِ ؟ " ثُمَّ أُغْمِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ، ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ ، ثُمَّ قَالَ : " بَلْ هُوَ فِي بَحْرِ الْيَمَنِ " ، ثُمَّ أُغْمِيَ عَلَيْهِ سَاعَةً ، ثُمَّ سُرِّيَ عَنْهُ ، فَقَالَ : " هُوَ فِي بَحْرِ الْعِرَاقِ " ثَلاثًا " يَخْرُجُ حِينَ يَخْرُجُ مِنْ بَلْدَةٍ ، يُقَالُ لَهَا : أَصْبَهَانُ ، مِنْ قَرْيَةٍ مِنْ قُرَاهَا ، يُقَالُ لَهَا : رُسْتُقْبَادُ ، يَخْرُجُ حِينَ يَخْرُجُ عَلَى مُقَدِّمَتِهِ سَبْعُونَ أَلْفًا ، عَلَيْهِمُ السِّيجَانُ ، مَعَهُ نَهْرَانِ : نَهَرٌ مِنْ مَاءٍ ، وَنَهَرٌ مِنْ نَارٍ ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ ، فَقِيلَ لَهُ : ادْخُلِ الْمَاءَ ، فَلا يَدْخُلْهُ ، فَإِنَّهُ نَارٌ ، وَإِذَا قِيلَ لَهُ : ادْخُلِ النَّارَ ، فَلْيَدْخُلْهَا ، فَإِنَّهُ مَاءٌ " .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط في حديثها الطويل وفيه سيف بن مسكين وهو ضعيف جدا .

12515. Fâtıma binti Kays anlatıyor: Ben, Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) *"Namaza toplanın!"* diye ilan ettirdiğini işittim ve bir grup Ensarlı kadınla birlikte çıkıp Mescid'e gittik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize öğle namazını kıldırdı, sonra minbere çıktı...

Fâtıma der ki: Ben (minberde) Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini havaya kaldırdığını gördüm. O kadar ki koltuk altının beyazlığını bile gördüm. Sonra üç kez: *"Size bu beldenin Taybe olduğunu söyleyeyim mi?"* buyurdu. Sonra *"Size onun Şam denizinde zuhur edeceğini bildireyim mi?"* dedi. Sonra üzerine kısa bir baygınlık geldi. Sonra rahatlayıp bu hali geçince şöyle devam etti:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (433-*Mecmau'l-Bahreyn*); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/154-155). İki kaynağın da senedinde yer alan Muhammed b. Hayve el-Cevherî'dir, Mahmeveyh değil.

"Hayır. Asıl Irak denizinde çıkacak. Asıl Irak denizinde çıkacak. Rustekâbâz[1] *denilen bölgeye bağlı köylerden İsfahan adlı köyde zuhur ettiğinde çıkmış olacak. Zuhur ettiğinde ise o yetmiş bin siyah sarıklıdan oluşan öncü birliğiyle çıkacaktır. Yanında iki nehir olur; biri su nehri, diğeri ateş nehri. Sizden kim ona yetişir de kendisine «Su nehrine gir!» denirse, girmesin. Zira o (gerçekte) ateş nehridir. Eğer «Ateş nehrine gir!» denirse, girsin. Zira o (gerçekte) su nehridir."*

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta uzunca bir hadis içerisinde rivayet etmiş olup ravilerinden Seyf b. Miskîn son derece zayıftır.[2]

١٢٥١٦ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، ثنا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، قَالَ : أَقْبَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قِبَلِ الْعَقِيقِ ، حَتَّى إِذَا كُنَّا عَلَى الثَّنِيَّةِ الَّتِي يُقَالُ لَهَا ثَنِيَّةُ الْحَوْضِ ، الَّتِي بِالْعَقِيقِ أَوْمَأَ بِيَدِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ ، فَقَالَ : " إِنِّي لأَنْظُرُ إِلَى مَوَاقِعِ عَدُوِّ اللَّهِ الْمَسِيحِ ، إِنَّهُ يُقْبِلُ حَتَّى يَنْزِلَ مِنْ كَذَا حَتَّى يَخْرُجَ إِلَيْهِ غَوْغَاءُ النَّاسِ ، مَا مِنْ نَقْبٍ مِنْ أَنْقَابِ الْمَدِينَةِ إِلا عَلَيْهِ مَلَكٌ أَوْ مَلَكَانِ يَحْرُسَانِهِ ، مَعَهُ صُورَتَانِ : صُورَةُ الْجَنَّةِ , وَصُورَةُ النَّارِ حَمْرَاءُ ، مَعَهُ شَيَاطِينُ يَتَشَبَّهُونَ بِالأَمْوَاتِ ، يَقُولُونَ لِلْحَيِّ : تَعْرِفُنِي ؟ أَنَا أَخُوكَ ، أَنَا أَبُوكَ ، أَنَا ذُو قَرَابَةٍ مِنْكَ ، أَلَسْتُ قَدْ مِتُّ ؟ هَذَا رَبُّنَا فَاتَّبِعْهُ ، فَيَقْضِي اللَّهُ مَا يَشَاءُ مِنْهُ ، وَيَبْعَثُ اللَّهُ لَهُ رَجُلا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، فَيُسْكِتُهُ وَيُبَكِّتُهُ ، فَيَقُولُ : هَذَا الْكَذَّابُ أَيُّهَا النَّاسُ ، لا يَغُرَّنَّكُمْ , فَإِنَّهُ كَذَّابٌ ، وَيَقُولُ بَاطِلا ، وَلَيْسَ رَبُّكُمْ بِأَعْوَرَ ، فَيَقُولُ : هَلْ أَنْتَ مُتَّبِعِي ؟ فَيَأْبَى , فَيَشُقُّهُ شِقَّتَيْنِ ، وَيُعْطَى ذَلِكَ , فَيَقُولُ : أُعِيدُهُ لَكُمْ ، فَيَبْعَثُهُ اللَّهُ أَشَدَّ مَا كَانَ لَهُ تَكْذِيبًا , وَأَشَدَّهُ شَتْمًا ، فَيَقُولُ : أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ مَا رَأَيْتُمْ بَلاءٌ ابْتُلِيتُمْ بِهِ , وَفِتْنَةٌ افْتُتِنْتُمْ بِهَا ، إِنْ كَانَ صَادِقًا فَلْيُعِدْنِي مَرَّةً أُخْرَى ، أَلا هُوَ كَذَّابٌ , فَيَأْمُرُ بِهِ إِلَى هَذِهِ النَّارِ ، وَهِيَ صُورَةُ الْجَنَّةِ ، يَخْرُجُ قِبَلَ الشَّامِ".

رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة الربذي وهو ضعيف جدا .

12516. Seleme b. el-Ekva' anlatıyor:

---

[1] Rustekubâz, Destuva bölgesinde bir yerdir. Rüstemâbâz ise Kazvin'de bir yerdir. Bak. *Mu'cemu'l-Buldân* (3/42). Metinde geçen yer ise bunlar değildir. Doğrusunu Allah bilir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* 24/388 (1270).

Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Akîk'den yola çıktım. Akîk'deki Seniyyetu'l-Havz denilen tepeye geldiğimizde Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Doğu tarafına doğru işaret ederek *"Ben Allah'ın düşmanı Mesih'in yerlerini seyrediyorum. O, gelip şu yerden aşağı iner. Ona insanların en değersizleri katılırlar. Medine'nin bütün geçitlerini/güzergâhlarını bir ya da iki melek tutar, onu korurlar. Deccâl'in yanında iki suret vardır; biri cennetin sureti, diğeri ise yeşil renkli cehennemin sûretidir. Yine yanında bazı şeytanlar vardır ki ölülere benzerler. Diriye derler ki: «Beni tanıdın mı? Ben senin kardeşinim, senin babanım ya da bir yakınınım? Ben ölmemiş miydim? İşte Rabbimiz! Onu takip et!» Böylece Allah onun eliyle dilediğine hükmeder. Sonra Müslümanlardan bir kişiyi dirilterek onu susturup azarlar. Der ki: «Bu yalancıdır. Ey insanlar! Sakın sizi aldatmasın. Zira o bir yalancıdır. Batıl fikirler aşılamaktadır. Çünkü sizin Rabbiniz kör değildir.» Deccâl ona: «Sen bana uyacak mısın?» der. Uymayı reddedince, onu ortadan ikiye ayırır. Sonra: "Bunu sizin için eski haline döndüreyim mi?" der. Yüce Allah o kişiyi diriltir ve bu sefer Müslüman en şiddetli biçimde Deccâl'i yalanlar ve en sert biçimde onu tahkir eder. Der ki: «Ey insanlar! Bu gördüğünüz sizi sınamak için yapılmış bir imtihan ve sizi denemek için yaratılmış bir fitnedir. Eğer bu kişi sözünde sadık ise beni bir kez daha eski halime döndürsün. Dikkat edin! O yalancının tekidir.» Bunun üzerine Deccâl onun cennet suretindeki cehenneme atılmasını emreder. O, Şam tarafından ortaya çıkacaktır."*

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Ubeyde er-Rabezî son derece zayıftır.

١٢٥١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا حَشْرَجٌ حَدَّثَنِى سَعِيدُ بْنُ جُمْهَانَ عَنْ سَفِينَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَلاَ إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ قَبْلِى إِلاَّ قَدْ حَذَّرَ الدَّجَّالَ أُمَّتَهُ هُوَ أَعْوَرُ عَيْنُهُ الْيُسْرَى بِعَيْنِهِ الْيُمْنَى ظُفْرَةٌ غَلِيظَةٌ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ يَخْرُجُ مَعَهُ وَادِيَانِ أَحَدُهُمَا جَنَّةٌ وَالآخَرُ نَارٌ فَنَارُهُ جَنَّةٌ وَجَنَّتُهُ نَارٌ مَعَهُ مَلَكَانِ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ يُشْبِهَانِ نَبِيَّيْنِ مِنَ الأَنْبِيَاءِ لَوْ شِئْتُ سَمَّيْتُهُمَا بِأَسْمَائِهِمَا وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمَا وَاحِدٌ مِنْهُمَا عَنْ يَمِينِهِ وَالآخَرُ عَنْ شِمَالِهِ وَذَلِكَ فِتْنَةٌ فَيَقُولُ الدَّجَّالُ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ أَلَسْتُ أُحْيِي وَأُمِيتُ فَيَقُولُ لَهُ أَحَدُ الْمَلَكَيْنِ كَذَبْتَ مَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ إِلاَّ صَاحِبُهُ فَيَقُولُ لَهُ صَدَقْتَ فَيَسْمَعُهُ النَّاسُ فَيَظُنُّونَ إِنَّمَا يُصَدِّقُ الدَّجَّالَ وَذَلِكَ فِتْنَةٌ ثُمَّ يَسِيرُ حَتَّى يَأْتِىَ الْمَدِينَةَ فَلاَ يُؤْذَنُ لَهُ فِيهَا فَيَقُولُ هَذِهِ قَرْيَةُ ذَلِكَ الرَّجُلِ ثُمَّ يَسِيرُ حَتَّى يَأْتِىَ الشَّامَ فَيُهْلِكُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ عَقَبَةِ أَفِيقَ.

رواه أحمد الطبراني واللفظ له ورجاله ثقات وفي بعضهم كلام لا يضر .

12517. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sefîne anlatıyor: Bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir hutbe vererek şöyle buyurdu:

"Benden önce her peygamber muhakkak ümmetini Deccâl'e karşı uyarmıştır. O'nun sol gözü kör ve sağ gözünde göz bebeğini saran bir et parçası vardır. İki gözü arasında «kâfir» ibaresi yazar. Beraberinde iki vadi vardır; biri cennet, diğeri ise cehennemdir. Onun cenneti gerçekte cehennem, cehennemi ise gerçekte cennettir. Yine onunla beraber biri sağında, diğeri solunda olmak üzere peygamberlerden iki peygambere benzetilen iki melek bulunur. İşte insanların gerçek imtihanı budur. Deccâl: «Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Ben de diriltip öldürmüyor muyum?» der. Meleklerden biri: «Yalan söylüyorsun» der. Fakat onu insanlardan kimse duymaz. Yalnızca kendi arkadaşı duyar ve «Doğru söyledin» der. İnsanlar onun bu sözünü duyarlar ve onun Deccâl'i doğruladığını sanırlar. İşte bu bir fitnedir. Sonra Deccâl yoluna devam ederek Medine'ye gelir. Ama Medine'ye girmesine izin verilmez. Bunun üzerine: «Burası o kişinin kasabası» deyip yoluna devam ederek Şam'a gelir ve Efîk adlı sarp dağ yolunda Yüce Allah onun canını alır."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir. İfade Taberânî'ye ait olup ravileri güvenilirdir. Bazıları hakkında tenkit bulunsa da bu onların değerinden bir şey düşürmez.

١٢٥١٨ – حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَنْبَسَةَ، قَالُوا: ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ الْكُوفِيُّ، ثنا سَلامُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي سُلَيْمَان بنْ شِهَابٍ قَالَ: نَزَلَ عَلَي عَبْدُ اللهِ بنْ مُعْتَمٍ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَنِي عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: الدَّجَّالُ لَيْسَ بِهِ خَفَاءٌ إِنَّهُ يَجِيءُ مِنْ قِبَلِ المَشْرِقِ فَيَدْعُو لِي فَيَتَّبِعُ وَيَنْصَبُ لِلنَّاسِ فَيُقَاتِلُهُمْ وَيَظْهَرُ عَلَيْهِمْ فَلا يَزَالُ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى يَقْدُمُ الكُوفَةَ فَيَظْهَرُ دِيْنُ اللهِ وَيَعْمَلُ بِهِ فَيَتَّبِعُ وَيُحِبُّ عَلَى ذَلِكَ ثُم يَقُولُ بَعْدَ ذَلِكَ: إِنِّي نَبِيٌّ فَيَفْزَعُ مِنْ ذَلِكَ كُلُّ ذِي لُبٍّ وَيُفَارِقُهُ فَيَمْكُثُ بَعْدَ ذَلِكَ حَتَّى يَقُولُ: أَنَا اللهُ فَتَغْشَى عَيْنَهُ وَتَقْطَعُ أُذُنَهُ وَيَكْتُبُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِر فَلا يَخْفَى عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ فَيُفَارِقُهُ كُلُّ أَحَدٍ مِنَ الخَلْقِ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ وَيَكُونُ أَصْحَابُهُ وَجُنُودُهُ المَجُوسَ وَاليَهُودَ وَالنَّصَارَى وَهَذِهِ الأَعَاجِمُ مِنَ المُشْرِكِيْنَ ثُمَّ يَدْعُو بِرَجُلٍ فِيْمَا يَرَوْنَ فَيُؤْمَرُ بِهِ فَيُقْتَلُ ثُمَّ يَقْطَعُ أَعْضَاءَهُ كُلُّ عُضْوٍ عَلَى حِدَى فَيُفَرِّقُ بَيْنَهَا حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ ثُمَّ يَجْمَعُ بَيْنَهَا ثُمَّ يَضْرِبُ بِعَصَاهُ فَإِذَا هُوَ قَائِمٌ فَيَقُولُ: أَنَا اللهُ أُحْيِي وَأُمِيْتُ وَذَلِكَ كُلُّهُ سِحْرٌ يَسْحَرُ بِهِ أَعْيُنَ النَّاسِ لَيْسَ يَعْمَلُ مِنْ ذَلِكَ شَيْئاً

رواه الطبراني وفيه سعيد بن محمد الوراق وهو متروك .

12518. Süleymân b. Şihâb anlatıyor:

Bir gün Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Abdullah b. Mu'tem bana konuk oldu. O zaman bana Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakletti:

"Deccâl kimseye gizli değildir. O, Doğu tarafında zuhur edecektir. Benim adıma davette bulunacak ve takipçileri olacaktır. İnsanların karşısına çıkıp onlarla savaşacak ve onlara galip gelecektir. Kûfe'ye varıncaya kadar bu şekilde hareket edecektir. Kûfe'de Allah'ın dinini yayacak, onu uygulayacaktır. Bunun üzerine kendisine uyulacak ve bu yüzden sevilecektir.

Daha sonra «Ben peygamberim» der. Onun bu sözü her aklıselim sahibini ürkütür ve ondan ayrılırlar. Bir süre bu şekilde kaldıktan sonra Deccâl: «Ben Allah'ım» der. Bunun sonucunda gözüne perde iner (kör olur), kulağı kesilir ve iki gözü arasına «kâfir» ibaresi yazılır. Böylece o hiçbir Müslüman'a gizli kalmaz. Kalbinde hardal tanesi kadar iman bulunan herkes onu terk eder. Onun dostları ve askerleri, Mecusiler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve bir de şu putperest Acemler olur. Sonra Deccâl insanların görebileceği şekilde bir adam getirtir ve emir vererek onu öldürtür. Sonra onun tek tek bütün organlarını keserek, insanların görebileceği şekilde onları birbirinden ayırır. Sonra hepsini bir yerde toplar ve asasıyla vurur. O anda adam ayağa kalkar. Bunun üzerine Deccâl: «İşte ben dirilten ve öldüren o Allah'ım» der. Oysaki bütün bunlar büyüden ibarettir. Bununla o insanların gözlerini büyüler. Gerçekte bunlardan hiçbirini yapamaz."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Saîd b. Muhammed el-Verrâk metruktur.[1]

١٢٥١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ حَدَّثَنِى ثَعْلَبَةُ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبْدِىُّ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ قَالَ شَهِدْتُ يَوْماً خُطْبَةً لِسَمُرَةَ بْنِ جُنْدَب فَذَكَرَ فِى خُطْبَتِهِ حَدِيثاً عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلّٰى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ: فَذَكَرَ حَدِيثَ كُسُوفِ الشَّمْسِ حَتَّى قَالَ: فَوَافَقَ تَجَلِّى الشَّمْسِ جُلُوسُهُ فِى الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ. قَالَ زُهَيْرٌ حَسِبْتُهُ قَالَ فَسَلَّمَ فَحَمِدَ اللّٰهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَشَهِدَ أَنَّهُ عَبْدُ اللّٰهِ وَرَسُولُهُ ثُمَّ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ أَنْشُدُكُمْ بِاللّٰهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّى قَصَّرْتُ عَنْ شَىْءٍ مِنْ تَبْلِيغِ رِسَالاَتِ رَبِّى عَزَّ وَجَلَّ لَمَا أَخْبَرْتُمُونِى ذَاكَ فَبَلَّغْتُ رِسَالاَتِ رَبِّى كَمَا يَنْبَغِى لَهَا أَنْ تَبْلُغَ وَإِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّى بَلَّغْتُ رِسَالاَتِ رَبِّى لَمَا أَخْبَرْتُمُونِى ذَاكَ . قَالَ فَقَامَ رِجَالٌ فَقَالُوا نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسَالاَتِ رَبِّكَ وَنَصَحْتَ لأُمَّتِكَ وَقَضَيْتَ الَّذِى عَلَيْكَ. ثُمَّ سَكَتُوا ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ رِجَالاً يَزْعُمُونَ أَنَّ كُسُوفَ هَذِهِ الشَّمْسِ وَكُسُوفَ

[1] Ahmed b. Hanbel (5/221-222); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6445).

هَذَا الْقَمَرِ وَزَوَالَ هَذِهِ النُّجُومِ عَنْ مَطَالِعِهَا لِمَوْتِ رِجَالٍ عُظَمَاءَ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ وَإِنَّهُمْ قَدْ كَذَبُوا وَلَكِنَّهَا آيَاتٌ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَعْتَبِرُ بِهَا عِبَادُهُ فَيَنْظُرُ مَنْ يُحْدِثُ لَهُ مِنْهُمْ تَوْبَةً وَايْمُ اللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ مُنْذُ قُمْتُ أُصَلِّي مَا أَنْتُمْ لاَقُونَ فِي أَمْرِ دُنْيَاكُمْ وَآخِرَتِكُمْ وَإِنَّهُ وَاللَّهِ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ ثَلاَثُونَ كَذَّاباً آخِرُهُمُ الأَعْوَرُ الدَّجَّالُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى كَأَنَّهَا عَيْنُ أَبِي تِحْيَى لِشَيْخٍ حِينَئِذٍ مِنَ الأَنْصَارِ بَيْنَهُ وَبَيْنَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ وَإِنَّهُ مَتَى يَخْرُجُ أَوْ قَالَ مَتَى مَا يَخْرُجُ فَإِنَّهُ سَوْفَ يَزْعُمُ أَنَّهُ اللَّهُ فَمَنْ آمَنَ بِهِ وَصَدَّقَهُ وَاتَّبَعَهُ لَمْ يَنْفَعْهُ صَالِحٌ مِنْ عَمَلِهِ سَلَفَ وَمَنْ كَفَرَ بِهِ وَكَذَّبَهُ لَمْ يُعَاقَبْ بِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِهِ وَقَالَ حَسَنٌ الأَشْيَبُ بِسَيِّئٍ مِنْ عَمَلِهِ سَلَفَ وَإِنَّهُ سَيَظْهَرُ أَوْ قَالَ سَوْفَ يَظْهَرُ عَلَى الأَرْضِ كُلِّهَا إِلاَّ الْحَرَمَ وَبَيْتَ الْمَقْدِسِ وَإِنَّهُ يَحْصُرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ فَيُزَلْزَلُونَ زِلْزَالاً شَدِيداً ثُمَّ يُهْلِكُهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَجُنُودَهُ حَتَّى إِنَّ جِذْمَ الْحَائِطِ أَوْ قَالَ أَصْلَ الْحَائِطِ. وَ قَالَ حَسَنٌ الأَشْيَبُ وَأَصْلُ الشَّجَرَةِ لَيُنَادِي أَوْ قَالَ يَقُولُ يَا مُؤْمِنُ أَوْ قَالَ يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ أَوْ قَالَ هَذَا كَافِرٌ تَعَالَ فَاقْتُلْهُ. قَالَ وَلَنْ يَكُونَ ذَلِكَ كَذَلِكَ حَتَّى تَرَوْا أُمُوراً يَتَفَاقَمُ شَأْنُهَا فِي أَنْفُسِكُمْ وَتَسَاءَلُونَ بَيْنَكُمْ هَلْ كَانَ نَبِيُّكُمْ ذَكَرَ لَكُمْ مِنْهَا ذِكْراً وَحَتَّى تَزُولَ جِبَالٌ عَنْ مَرَاتِبِهَا ثُمَّ عَلَى أَثَرِ ذَلِكَ الْقَبْضُ ".

قَالَ ثُمَّ شَهِدْتُ خُطْبَةً لِسَمُرَةَ ذَكَرَ فِيهَا هَذَا الْحَدِيثَ فَمَا قَدَّمَ كَلِمَةً وَلاَ أَخَّرَهَا عَنْ مَوْضِعِهَا.

رواه أحمد والبزار ببعضه وقال فيه : " فمن اعتصم بالله فقال : ربي الله حي لا يموت فلا عذاب عليه ومن قال : أنت ربي فقد فتن " . ورجال أحمد رجال الصحيح غير ثعلبة بن عباد وثقه ابن حبان.

12519. Basra halkından Sa'lebe b. Abbâd el-Abdî anlatıyor:

Bir gün Semure b. Cundub'un hutbesini dinledim. Hutbesinde Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir hadis nakletti... Güneş tutulması ve o esnada kıldırdığı küsûf namazından bahsederek dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ikinci rekâta oturduğunda Güneş açıldı. -Ravi Züheyr ekledi: Sanırım şöyle demişti:- Sonra selam verdi. Ardından Yüce Allah'a hamd edip övdükten ve kendisinin Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şahadet ettikten sonra şöyle buyurdu: *"Ey insanlar, Allah aşkına söyleyin benim Rabbimin mesajlarından herhangi birini tebliğde kusur ettiğimi bilip de bana bildirmediğiniz var mı?"*

Bunun üzerine bazı kimseler ayağa kalkarak: "Biz şahitlik ederiz ki sen Rabbinin mesajlarını tebliğ ettin, ümmetine nasihat görevini ifa ettin, üzerine düşeni yaptın" dediler. Sonra sustular.

Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sözlerine şöyle devam etti:

"İmdi, bazı kişiler sanıyorlar ki bu güneş tutulması, ay tutulması ve yıldızların kaybolması, yeryüzü halklarından bazı ulu kişilerin ölmesi yüzündendir. Yanılıyorlar. Doğrusu bunlar, Yüce Allah'ın (yaratılış) işaretlerinden bazı işaretlerdir. Allah bunlarla kullarını sınar ve onlardan kimlerin tövbe ettiğine bakar. Ben, vallahi namaz kılmaya kalktığım andan beri sizlerin dünya ve âhirette karşılaşacağınız şeylere muttali oldum. Vallahi otuz yalancı ortaya çıkmadan kıyamet kopmaz. Bunların sonuncusu bir gözü kör olan, sol gözü görmeyen Deccâl'dir. Gözü, Ebû Tahyâ'nın gözü gibidir. -Ebû Tahyâ, o esnada Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile Âişe'nin odası arasında bulunan Ensarlı bir ihtiyardı-. *Deccâl çıktığında kendisinin Allah olduğunu iddia eder. Ona inanıp onu tasdik edene, daha evvel yapmış olduğu hiçbir salih ameli fayda vermez. Onu inkâr edip yalanlayana da daha evvel işlemiş olduğu hiçbir amel sebebiyle azap edilmez.* -Hasan el-Eşyeb: *"Hiçbir günah sebebiyle"* ifadesini kullanmıştır- *Deccâl muhakkak zuhur edecek* - veya şöyle buyurdu *"Harem ve Beytü'l-Makdis dışında bütün yeryüzünde hâkimiyet kuracaktır-. Müminler Beytül-Makdis'te sıkışıp kalır ve şiddetli bir sarsıntıyla sarsılırlar. Sonra Yüce Allah onu öldürür. Öyle ki duvar dipleri* - veya Hasan el-Eşyeb'in ifadesiyle- *ağaç gövdeleri bile «Ey mümin -veya- ey Müslüman, bu Yahudi'dir -veya- bu kâfirdir. Gel de onu öldür» diye seslenecektir. Bu gerçekleşmeden önce sizler gözünüzde büyüttüğünüz bir takım olaylara tanık olacak ve birbirinize «Peygamberiniz size bundan hiç bahsetmiş miydi?» diye soracaksınız. Yine dağlar yerlerinden oynayacaktır. Sonra peşinden kabz (ölüm) gerçekleşir."*

Sonra Semure'nin bir hutbesine daha tanık oldum. Onda da bu hadisi zikretti. Ondan ne bir kelime ileri aldı, ne de bir kelime geri bıraktı.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve bir kısmını Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr'ın rivayetinde şu ifade de geçmiştir: *"Kim Allah'a sığınır ve «Benim Rabbim Allah'tır. O diridir, asla ölmez» derse, azap görmez. Kim de «Sen benim rabbimsin» derse, fitneye kapılmış olur."*

Ahmed b. Hanbel'in ravileri, Sa'lebe b. Abbâd hariç *Sahîh*'in ravileridirler. Sa'lebe'yi de İbn Hibbân güvenilir olarak değerlendirmiştir.

١٢٥٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ قَالَ أَتَيْنَا عُثْمَانَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ لِنَعْرِضَ عَلَيْهِ مُصْحَفاً لَنَا عَلَى مُصْحَفِهِ فَلَمَّا حَضَرَتِ الْجُمُعَةُ أَمَرَنَا فَاغْتَسَلْنَا ثُمَّ أُتِينَا بِطِيبٍ فَتَطَيَّبْنَا ثُمَّ جِئْنَا الْمَسْجِدَ

فَجَلَسْنَا إِلَى رَجُلٍ فَحَدَّثَنَا عَنِ الدَّجَّالِ ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ فَقُمْنَا إِلَيْهِ فَجَلَسْنَا فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَكُونُ لِلْمُسْلِمِينَ ثَلاَثَةُ أَمْصَارٍ مِصْرٌ بِمُلْتَقَى الْبَحْرَيْنِ وَمِصْرٌ بِالْحِيرَةِ وَمِصْرٌ بِالشَّامِ فَيَفْزَعُ النَّاسُ ثَلاَثَ فَزَعَاتٍ فَيَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِي أَعْرَاضِ النَّاسِ فَيَهْزِمُ مَنْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ فَأَوَّلُ مِصْرٍ يَرِدُهُ الْمِصْرُ الَّذِي بِمُلْتَقَى الْبَحْرَيْنِ فَيَصِيرُ أَهْلُهُ ثَلاَثَ فِرَقٍ فِرْقَةٌ تُقِيمُ تَقُولُ نُشَامُّهُ نَنْظُرُ مَا هُوَ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالأَعْرَابِ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالْمِصْرِ الَّذِي يَلِيهِمْ وَمَعَ الدَّجَّالِ سَبْعُونَ أَلْفاً عَلَيْهِمُ السِّيجَانُ وَأَكْثَرُ تَبَعِهِ الْيَهُودُ وَالنِّسَاءُ ثُمَّ يَأْتِي الْمِصْرَ الَّذِي يَلِيهِ فَيَصِيرُ أَهْلُهُ ثَلاَثَ فِرَقٍ فِرْقَةٌ تَقُولُ نُشَامُّهُ وَنَنْظُرُ مَا هُوَ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالأَعْرَابِ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالْمِصْرِ الَّذِي يَلِيهِمْ بِغَرْبِيِّ الشَّامِ وَيَنْحَازُ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَقَبَةِ أَفِيقٍ فَيَبْعَثُونَ سَرْحاً لَهُمْ فَيُصَابُ سَرْحُهُمْ فَيَشْتَدُّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَتُصِيبُهُمْ مَجَاعَةٌ شَدِيدَةٌ وَجَهْدٌ شَدِيدٌ حَتَّى إِنَّ أَحَدَهُمْ لَيُحْرِقُ وَتَرَ قَوْسِهِ فَيَأْكُلُهُ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ نَادَى مُنَادٍ مِنَ السَّحَرِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَتَاكُمُ الْغَوْثُ ثَلاَثاً فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ إِنَّ هَذَا لَصَوْتُ رَجُلٍ شَبْعَانَ وَيَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ عِنْدَ صَلاَةِ الْفَجْرِ فَيَقُولُ لَهُ أَمِيرُهُمْ يَا رُوحَ اللَّهِ تَقَدَّمْ صَلِّ. فَيَقُولُ هَذِهِ الأُمَّةُ أُمَرَاءُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ. فَيَتَقَدَّمُ أَمِيرُهُمْ فَيُصَلِّي فَإِذَا قَضَى صَلاَتَهُ أَخَذَ عِيسَى حَرْبَتَهُ فَيَذْهَبُ نَحْوَ الدَّجَّالِ فَإِذَا رَآهُ الدَّجَّالُ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الرَّصَاصُ فَيَضَعُ حَرْبَتَهُ بَيْنَ ثَنْدُوَتِهِ فَيَقْتُلُهُ وَيَنْهَزِمُ أَصْحَابُهُ فَلَيْسَ يَوْمَئِذٍ شَيْءٌ يُوَارِي مِنْهُمْ أَحَداً حَتَّى إِنَّ الشَّجَرَةَ لَتَقُولُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ. وَيَقُولُ الْحَجَرُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ.

رواه أحمد والطبراني وفيه علي بن زيد وفيه ضعف وقد وثق وبقية رجالهما رجال الصحيح.

12520. Ebû Nadre anlatıyor:

Bir Cuma günü elimizdeki bir mushafı onun mushafıyla karşılaştırmak maksadıyla Osmân b. Ebi'l-Âs'ın yanına gittik. Cuma saati gelince bize yıkanmamızı emretti, yıkandık. Sonra güzel koku getirildi, koku süründük. Sonra mescide gidip oturduk. Osmân (hutbesinde) dedi ki: Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Müslümanların üç şehri olur: İki denizin birleştiği yerde bir şehir, Hire'de bir şehir ve Şam'da bir şehir. İnsanlar üç kez dehşet anı yaşarlar. Deccâl insanlar arasından çıkar ve Doğu tarafında hezimete uğrar. Deccâl ve ordusunun ilk indiği şehir, iki denizin birleştiği yerdeki şehirdir. Deccâl çıkınca şehir halkı üç gruba ayrılır: Bir grup «Ona yaklaşıp ne olduğuna bakalım»

derler. Bir grup Bedevilere katılır. Bir grup da yakınlarındaki başka şehre sığınırlar. Deccâl'in yetmiş bin sarıklı askeri vardır. Ona tâbi olanların ekserisi Yahudiler ve kadınlardan oluşur. Sonra Deccâl bir sonraki şehre gider. Bu şehrin halkı da üç gruba ayrılır: Bir grup «Yakınına gidip ne olduğuna bakalım» derler. Diğer bir grup Bedevilere katılır. Diğer grup da Şam'ın batısında bulunan kendilerine en yakın şehre sığınırlar. Müslümanlar Efik[1] *sarpına çekilirler. Sonra sürülerini salarlar. Ancak sürülerine el konur. Bu, yaşadıkları sıkıntılarını artırır. Şiddetli bir açlık felaketi ve büyük bir sıkıntı ile karşı karşıya kalırlar. Hatta kimisi yayının kirişini yakıp yer. Onlar bu haldeyken seher vakti bir münadi üç kere «Ey insanlar! İmdadınıza cevap geldi» diye seslenir. Bunun üzerine birbirlerine «Bu, tok bir insanın sesine benzemektedir» derler. Nihayet sabah namazı vaktinde İsa b. Meryem iner. Liderleri ona: «Ey Ruhullah! İleri geç, namazı kıldır» der. Fakat İsa: «Bu ümmetin liderleri, kendilerindendir» der ve bunun üzerine liderleri öne geçerek namazı kıldırır. Namazı bitirince mızrağını alıp Deccâl'in üzerine yürür. Deccâl, İsa'yı görünce kurşunun erimesi gibi erir. Hz. İsa, mızrağını Deccâl'in göğsüne saplayarak onu öldürür. Bunu gören Deccâl'in askerleri de hezimet yaşarlar. O gün hiçbir şey onlardan bir kimseyi saklamaz. Hatta ağaç «Ey mümin! İşte kâfir burada!»; taş «Ey mümin! İşte kâfir burada!» der."*

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd'de zayıflık vardır. Bununla beraber güvenilir de kabul edilmiştir. Diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٢٥٢١ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ رَأْسَ الدَّجَّالِ مِنْ وَرَائِهِ حُبُكٌ حُبُكٌ فَمَنْ قَالَ أَنْتَ رَبِّي افْتُتِنَ وَمَنْ قَالَ كَذَبْتَ رَبِّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ فَلَا يَضُرُّهُ أَوْ قَالَ فَلَا فِتْنَةَ عَلَيْهِ .

قلت : له حديث في الصحيح غير هذا .

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح ورواه الطبراني .

12521. Hişâm b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deccâl'in başı, arka kısmında kıvrım kıvrımdır. Kim «Sen benim Rabbimsin» derse, fitneye kapılmış olur. Kim de «Sen yalancısın. Benim Rabbim Allah'tır. Ben ona güvenip dayandım» derse, Deccâl kendisine zarar veremez"* veya *"o kimse hiçbir fitneye kapılmaz"* buyurmuştur.

★ Ben derim ki: Hişâm'ın konuyla ilgili *Sahîh*'de bundan başka bir hadisi daha vardır.

---

[1] Efik, Suriye'nin Gûr bölgesinde Ürdün'e nazır bir köy olup Şam'dan iki buçuk günlük bir mesafededir. İki mil uzunluğunda bir dağ yoludur.

[2] Ahmed b. Hanbel (4/216, 217); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8392).

Bu hadisi ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Aynı hadisi Taberânî de rivayet etmiştir.

١٢٥٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلَابَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَجُلاً بِالْمَدِينَةِ وَقَدْ طَافَ النَّاسُ بِهِ وَهُوَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّ مِنْ بَعْدِكُمُ الْكَذَّابَ الْمُضِلَّ وَإِنَّ رَأْسَهُ مِنْ بَعْدِهِ حُبُكٌ حُبُكٌ حُبُكٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَإِنَّهُ سَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ فَمَنْ قَالَ لَسْتَ رَبَّنَا لَكِنْ رَبُّنَا اللَّهُ عَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْهِ أَنَبْنَا نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكَ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَلَيْهِ سُلْطَانٌ .

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12522. Ebû Kılâbe anlatıyor: Ben, Medine'de insanlar tarafından etrafı sarılmış bir adam gördüm. Adam: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki" diye başlayıp bir şeyler konuşuyordu. Baktım ki Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zat! Dedi ki: Ben (Allah'ın Resûlü'nü) şöyle buyururken işittim:

"Kuşkusuz sizden sonra saptırıcı yalancı çıkacaktır. Onun başının arka kısmı, kıvrımlı yollar şeklindedir. Diyecek ki: «Ben sizin Rabbinizim». Kim «Sen bizim Rabbimiz değilsin. Bilakis bizim Rabbimiz Allah'tır. Biz ona güvenip dayandık, ona yöneldik. Senin şerrinden ona sığınırız» derse, Deccâl'in ona yapabileceği hiç bir şey yoktur."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٥٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقُلْنَا لَهُ حَدِّثْنَا بِمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا تُحَدِّثْنَا بِمَا سَمِعْتَ مِنَ النَّاسِ. قَالُوا قَالَ فَشَدَّدُوا عَلَيْهِ فَقَالَ قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أُنْذِرُكُمُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أُنْذِرُكُمُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ وَهُوَ رَجُلٌ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ . قَالَ ابْنُ عَوْنٍ أَظُنُّهُ قَالَ الْيُسْرَى يَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً مَعَهُ جِبَالُ خُبْزٍ وَأَنْهَارُ مَاءٍ يَبْلُغُ سُلْطَانُهُ كُلَّ مَنْهَلٍ لَا يَأْتِي أَرْبَعَةَ مَسَاجِدَ . فَذَكَرَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَالْمَسْجِدَ الْأَقْصَى وَالطُّورَ وَالْمَدِينَةَ غَيْرَ أَنَّ مَا كَانَ مِنْ ذَلِكَ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ لَيْسَ اللَّهُ بِأَعْوَرَ لَيْسَ اللَّهُ بِأَعْوَرَ . قَالَ ابْنُ عَوْنٍ وَأَظُنُّ فِي حَدِيثِهِ يُسَلَّطُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْبَشَرِ فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يُحْيِيهِ وَلَا يُسَلَّطُ عَلَى غَيْرِهِ ".

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12523. Cunâde b. Ebî Umeyye anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Ensarlı bir zata geldim ve yanına girdim. Biz bastırınca, dayanamayıp şöyle dedi: Bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ayağa kalkarak bize şöyle buyurdu:

"Sizi Mesih'e karşı uyarırım. Onun bir gözü kördür. -Sanırım: Sol gözü, dedi.- *Onunla birlikte dağlar gibi ekmek ve nehirler gibi su taşınır. Alâmeti şudur: Yeryüzünde kırk gün (sabah) kalır, hâkimiyeti her yerleşim yerine kadar uzanır. Sadece şu dört mescide yaklaşamaz: Kâbe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mescidi, Mescid-i Aksâ ve Tûr (mescidi). Her ne olursa olsun bilin ki Yüce Allah kör değildir."*

(Ravi) İbn Avn der ki: Sanırım *"Bir adama musallat olur ve onu öldürüp diriltir. Ondan başkasına ise musallat olamaz"* demişti.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٥٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ وَمَنْصُورٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِى أُمَيَّةَ الأَزْدِىِّ قَالَ ذَهَبْتُ أَنَا وَرَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا حَدِّثْنَا مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُذْكَرُ فِى الدَّجَّالِ وَلاَ تُحَدِّثْنَا عَنْ غَيْرِهِ وَإِنْ كَانَ مُصَدَّقاً. قَالَ خَطَبَنَا النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " أَنْذَرْتُكُمُ الدَّجَّالَ ثَلاَثاً فَإِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِىٌّ قَبْلِى إِلاَّ قَدْ أَنْذَرَهُ أُمَّتَهُ وَإِنَّهُ فِيكُمْ أَيَّتُهَا الأُمَّةُ وَإِنَّهُ جَعْدٌ آدَمُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى مَعَهُ جَنَّةٌ وَنَارٌ فَنَارُهُ جَنَّةٌ وَجَنَّتُهُ نَارٌ وَمَعَهُ جَبَلٌ مِنْ خُبْزٍ وَنَهْرٌ مِنْ مَاءٍ وَإِنَّهُ يُمْطِرُ الْمَطَرَ وَلاَ يُنْبِتُ الشَّجَرَ وَإِنَّهُ يُسَلَّطُ عَلَى نَفْسٍ فَيَقْتُلُهَا وَلاَ يُسَلَّطُ عَلَى غَيْرِهَا وَإِنَّهُ يَمْكُثُ فِى الأَرْضِ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً يَبْلُغُ فِيهَا كُلَّ مَنْهَلٍ وَلاَ يَقْرَبُ أَرْبَعَةَ مَسَاجِدَ مَسْجِدَ الْحَرَامِ وَمَسْجِدَ الْمَدِينَةِ وَمَسْجِدَ الطُّورِ وَمَسْجِدَ الأَقْصَى وَمَا يُشَبَّهُ عَلَيْكُمْ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ".

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12524. Cunâde b. Ebî Umeyye el-Ezdî anlatıyor: Ben ve Ensar'dan bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zatın yanına gittik. Dedik ki: Bize Allah'ın Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğin ve içinde Deccâl'den bahsettiği bir söz/hadis naklet. O da şöyle anlattı: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize hutbe irat ederek buyurdu ki:

"Sizi Deccâl'e karşı uyarırım. -Üç kere- *Kuşkusuz her peygamber (ümmetini) ona karşı uyarmıştır. Ey ümmet! O sizin içinizden çıkacaktır. Kıvırcık saçlı, esmer ve sol gözü kör biridir. Yanında cennet ve cehennem vardır. Yine beraberinde ekmek dağları ve bir su nehri bulunur. Yağmur yağdırır, fakat ağaç bitirmez. Bir cana musallat olup onu öldürür. Başka birine ise musallat olamaz. Yeryüzünde kırk gün (sabah) kalır ve (hâkimiyeti) her yerleşim birimine kadar uzanır. Sadece dört mescide yaklaşamaz: Mescid-i Harâm, Medine mescidi, Tûr mescidi ve Mescid-i Aksa. Eğer onun hakkında aklınız karışırsa (hiç değilse şunu unutmayın) sizin Rabbiniz kör değildir."*

★ Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٥٢٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِي خَفْقَةٍ مِنَ الدِّينِ وَإِدْبَارٍ مِنَ الْعِلْمِ فَلَهُ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً يَسِيحُهَا فِي الأَرْضِ الْيَوْمُ مِنْهَا كَالسَّنَةِ وَالْيَوْمُ مِنْهَا كَالشَّهْرِ وَالْيَوْمُ مِنْهَا كَالْجُمُعَةِ ثُمَّ سَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ هَذِهِ وَلَهُ حِمَارٌ يَرْكَبُهُ عَرْضُ مَا بَيْنَ أُذُنَيْهِ أَرْبَعُونَ ذِرَاعاً فَيَقُولُ لِلنَّاسِ أَنَا رَبُّكُمْ. وَهُوَ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ك ف ر مُهَجَّاةٌ يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٌ وَغَيْرُ كَاتِبٍ يَرِدُ كُلَّ مَاءٍ وَمَنْهَلٍ إِلاَّ الْمَدِينَةَ وَمَكَّةَ حَرَّمَهُمَا اللَّهُ عَلَيْهِ وَقَامَتِ الْمَلاَئِكَةُ بِأَبْوَابِهَا وَمَعَهُ جِبَالٌ مِنْ خُبْزٍ وَالنَّاسُ فِي جَهْدٍ إِلاَّ مَنْ تَبِعَهُ وَمَعَهُ نَهْرَانِ أَنَا أَعْلَمُ بِهِمَا مِنْهُ نَهَرٌ يَقُولُ الْجَنَّةُ وَنَهَرٌ يَقُولُ النَّارُ فَمَنْ أُدْخِلَ الَّذِي يُسَمِّيهِ الْجَنَّةَ فَهُوَ النَّارُ وَمَنْ أُدْخِلَ الَّذِي يُسَمِّيهِ النَّارَ فَهُوَ الْجَنَّةُ قَالَ وَيَبْعَثُ اللَّهُ مَعَهُ شَيَاطِينَ تُكَلِّمُ النَّاسَ وَمَعَهُ فِتْنَةٌ عَظِيمَةٌ يَأْمُرُ السَّمَاءَ فَتُمْطِرُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ يَقْتُلُ نَفْساً ثُمَّ يُحْيِيهَا فِيمَا يَرَى النَّاسُ لاَ يُسَلَّطُ عَلَى غَيْرِهَا مِنَ النَّاسِ وَيَقُولُ أَيُّهَا النَّاسُ هَلْ يَفْعَلُ مِثْلَ هَذَا إِلاَّ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ يَفِرُّ الْمُسْلِمُونَ إِلَى جَبَلِ الدُّخَانِ بِالشَّامِ فَيَأْتِيهِمْ فَيُحَاصِرُهُمْ فَيَشْتَدُّ حِصَارُهُمْ وَيُجْهِدُهُمْ جَهْداً شَدِيداً ثُمَّ يَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيُنَادِي مِنَ السَّحَرِ فَيَقُولُ ا أَيُّهَا النَّاسُ مَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تَخْرُجُوا إِلَى الْكَذَّابِ الْخَبِيثِ فَيَقُولُونَ ذَا رَجُلٌ جِنِّيٌّ. فَيَنْطَلِقُونَ فَإِذَا هُمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتُقَامُ الصَّلاَةُ فَيُقَالُ لَهُ تَقَدَّمْ يا رُوحَ اللَّهِ. فَيَقُولُ لِيَتَقَدَّمْ إِمَامُكُمْ فَلْيُصَلِّ بِكُمْ فَإِذَا صَلَّى صَلاَةَ الصُّبْحِ خَرَجُوا إِلَيْهِ قَالَ فَحِينَ يَرَى الْكَذَّابُ يَنْمَاثُ كَمَا يَنْمَاثُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ فَيَمْشِي إِلَيْهِ فَيَقْتُلُهُ حَتَّى إِنَّ الشَّجَرَةَ وَالْحَجَرَ يُنَادِي يَا رُوحَ اللَّهِ هَذَا يَهُودِيٌّ فَلاَ يَتْرُكُ مِمَّنْ كَانَ يَتْبَعُهُ أَحَداً إِلاَّ قَتَلَهُ.

رواه أحمد بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح . قلت : ولجابر حديث تقدم في فضل المدينة في الحج.

12525. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl, dini yaşantının zayıfladığı, ilmin gerilediği bir dönemde çıkar ve kırk gece yeryüzünde dolaşır. Onun bir günü bir sene, bir günü bir ay, bir günü bir hafta gibidir. Kalan günleri ise sizin şu günleriniz gibidir. Onun bindiği bir eşeği vardır ki iki kulağının arası, kırk arşın genişliğindedir. İnsanlara «Ben sizin Rabbinizim» der ve bir gözü kördür. Oysaki sizin Yüce Rabbiniz kör değildir. Yine Deccâl'in iki gözü arasında " ك ف ر *" şeklinde harf harf «kâfir» yazar ki okuma yazma bilsin veya bilmesin her mümin onu okur. Her su ve kaynağa ulaşır. Sadece Medine ve Mekke'ye giremez. Çünkü Yüce Allah onun bu iki şehre girmesini yasaklamıştır. Melekler oraların kapılarında nöbet tutarlar. Kendisine tâbi olanlar dışındaki insanlar darlık/kıtlık yaşarken onun yanında dağlar kadar ekmek bulunur. Yine onun yanında iki nehir vardır ki ben onların mahiyetini ondan daha iyi bilirim. Fakat o bir nehri cennet diye, diğerini de cehennem diye tanıtır. Onun cennet diye isimlendirdiği nehre giren (bilsin ki) o cehennemdir. Onun cehennem diye isimlendirdiği nehre giren de (bilsin) ki o cennettir."*

Yine şöyle buyurdu:

"Onunla beraber şeytanlar da gönderilir. Bunlar insanlarla konuşurlar. Deccâl olayı büyük bir sınavdır. O, insanların gözleri önünde göğe emreder, yağmur yağdırır. Sonra insanlara: «Ey insanlar! Bunu Rabden başkası yapabilir mi?» der."

Yine şöyle buyurdu:

"İnsanlar Şam'daki Duhân dağına kaçarlar. Deccâl onları kuşatır ve kuşatmayı daraltır. Sonra onları şiddetli açlığa mahkûm eder. Sonra Hz. İsa inerek seher vakti: «Ey insanlar! Niçin bu iğrenç yalancının üzerine yürümüyorsunuz?» diye seslenir. İnsanlar (sesin sahibi hakkında): «Bu, cinlerden biridir» derler. Sonra yanına çıktıklarında bakarlar ki Hz. İsa. Hemen namaz için kamet getirilir. Kendisine «Öne geç ey Ruhullah» denir. O da: «İmamınız öne geçip namazınızı kıldırsın» der. Sonra sabah namazını kılınca, Deccâl'in üzerine yürür."

Yalancı (Deccâl) onu görünce, tuzun suda eridiği gibi erir. İsa da yanına kadar giderek onu öldürür. Hatta ağaçlar, taşlar «İşte bir Yahudi!» diye seslenirler. Böylece İsa, Deccâl'e tâbi olanlardan kimseyi sağ bırakmaz, hepsini öldürür."

★ **Hadisi Ahmed b. Hanbel iki ayrı isnâdla rivayet etmiş olup ikisinin de ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.**

Ben derim ki: Hac bölümünde Medine'nin faziletine dair Câbir'den bir hadis nakledilmişti.

١٢٥٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ الأَنْصَارِيَّةِ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي فَذَكَرَ الدَّجَّالَ فَقَالَ إِنَّ بَيْنَ يَدَيْهِ ثَلاثَ سِنِينَ سَنَةٌ تُمْسِكُ السَّمَاءُ ثُلُثَ قَطْرِهَا وَالأَرْضُ ثُلُثَ نَبَاتِهَا وَالثَّانِيَةُ تُمْسِكُ السَّمَاءُ ثُلُثَيْ قَطْرِهَا وَالأَرْضُ ثُلُثَيْ نَبَاتِهَا وَالثَّالِثَةُ تُمْسِكُ السَّمَاءُ قَطْرَهَا كُلَّهُ وَالأَرْضُ نَبَاتَهَا كُلَّهُ فَلاَ تَبْقَى ذَاتُ ضِرْسٍ وَلاَ ذَاتُ ظِلْفٍ مِنَ الْبَهَائِمِ إِلاَّ هَلَكَتْ وَإِنَّ أَشَدَّ فِتْنَتِهِ أَنْ يَأْتِيَ الأَعْرَابِيَّ فَيَقُولُ أَرَأَيْتَ إِنْ أَحْيَيْتُ لَكَ إِبِلَكَ أَلَسْتَ تَعْلَمُ أَنِّي رَبُّكَ قَالَ فَيَقُولُ بَلَى. فَتَمَثَّلَ لَهُ الشَّيَاطِينُ نَحْوَ إِبِلِهِ كَأَحْسَنِ مَا تَكُونُ ضُرُوعُهَا وَأَعْظَمِهِ أَسْنِمَةً. قَالَ وَيَأْتِي الرَّجُلَ قَدْ مَاتَ أَخُوهُ وَمَاتَ أَبُوهُ فَيَقُولُ أَرَأَيْتَ إِنْ أَحْيَيْتُ لَكَ أَبَاكَ وَأَحْيَيْتُ لَكَ أَخَاكَ أَلَسْتَ تَعْلَمُ أَنِّي رَبُّكَ فَيَقُولُ بَلَى فَتَمَثَّلَ لَهُ الشَّيَاطِينُ نَحْوَ أَبِيهِ وَنَحْوَ أَخِيهِ . قَالَتْ ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَةٍ ثُمَّ رَجَعَ قَالَتْ - وَالْقَوْمُ فِي اهْتِمَامٍ وَغَمٍّ مِمَّا حَدَّثَهُمْ بِهِ قَالَتْ فَأَخَذَ بِلُجْمَتَيِ الْبَابِ وَقَالَ مَهْيَمْ أَسْمَاءُ . قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ خَلَعْتَ أَفْئِدَتَنَا بِذِكْرِ الدَّجَّالِ. قَالَ وَإِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا حَيٌّ فَأَنَا حَجِيجُهُ وَإِلاَّ فَإِنَّ رَبِّي خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ . قَالَتْ أَسْمَاءُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا وَاللَّهِ لَنَعْجِنُ عَجِينَتَنَا فَمَا نَخْتَبِزُهَا حَتَّى نَجُوعَ فَكَيْفَ بِالْمُؤْمِنِينَ يَوْمَئِذٍ قَالَ يَجْزِيهِمْ مَا يَجْزِي أَهْلَ السَّمَاءِ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّقْدِيسِ.

12526. Esmâ binti Yezîd el-Ensâriyye anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benim evindeydi ve Deccâl'den bahis açarak şöyle buyurdu:

"Deccâl öncesinde üç yıl kıtlık yaşanır. Birinci kıtlık yılında gök, yağmurunun üçte birini tutar, yağdırmaz. Yeryüzü de bitkisinin üçte birini bitirmez. İkinci kıtlık yılında gök yağmurunun üçte ikisini tutar, yağdırmaz. Yeryüzü de bitkisinin üçte ikisini bitirmez. Üçüncü kıtlık yılında ise gök, bütün yağmurlarını tutar, yağdırmaz. Yeryüzü de hiçbir bitki bitirmez. Bunun sonucunda tırnaklı ya da azı dişli hiçbir hayvan kalmaz, hepsi helak olur.

Deccâl'in en zor sınavından biri şudur: Bir bedevinin yanına vararak «Eğer senin develerini diriltirsem, benim senin Rabbin olduğumu anlamaz mısın?» der. O da: «Elbette anlarım» diye karşılık verir. Bunun üzerine şeytanlar ona, dopdolu memeleri ve koca koca hörgüçleriyle kendi develeri gibi görünürler."

"Yine Deccâl babası ve kardeşi ölmüş bulunan bir adama gelerek «Eğer babanı ve kardeşini diriltirsem, benim senin Rabbin olduğumu anlamaz mısın?» der. O da: «Elbette anlarım» diye cevap verir. Bunun üzerine yine şeytanlar ona babası ve kardeşi gibi görünürler."

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir iş için dışarı çıkıp geldi. Cemaat hâlâ anlattıklarının tesiri ve şokundaydı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kapının iki tarafından tutarak *"Ne oldu ey Esmâ?"* diye sordu. Ben de: "Ya Resûlallah! Deccâl'i anarak yüreğimizi ağzımıza getirdin" dedim. Bunun üzerine *"Ben hayatta iken çıkarsa, ben onu mağlup ederim. Değilse Yüce Rabbim benim vekilimdir, O her mümini korur."*

Esmâ dedi ki: "Vallahi ey Allah'ın Resûlü! Biz hamurumuzu yoğuruyoruz, fakat acıkıncaya kadar onu ekmek yapmıyoruz. Ya o günkü müminlerin hali nasıl olacak?" Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sema ehli için yeterli olan tesbih ve takdis, müminler için de yeterli olacaktır"* buyurdu.

١٢٥٢٧ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا شَهْرٌ قَالَ وَحَدَّثَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ يَزِيدَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ مَجْلِساً مَرَّةً يُحَدِّثُهُمْ عَنْ أَعْوَرِ الدَّجَّالِ فَذَكَرَ نَحْوَهُ وَزَادَ فِيهِ فَقَالَ مَهْيَمْ. وَكَانَتْ كَلِمَةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ يَقُولُ مَهْيَمْ. وَزَادَ فِيهِ فَمَنْ حَضَرَ مَجْلِسِي وَسَمِعَ قَوْلِي فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ مِنْكُمُ الْغَائِبَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ صَحِيحٌ وَلَيْسَ بِأَعْوَرَ وَأَنَّ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ بَيْنَ عَيْنَيْهِ مَكْتُوبٌ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٍ وَغَيْرِ كَاتِبٍ".

رواه كله أحمد والطبراني من طرق وفي إحداها : " يكون قبل خروجه سنون خمس جدب " وفيه شهر بن حوشب وفيه ضعف وقد وثق .

12527. Diğer bir rivayet ise şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir keresinde oturup bir gözü kör olan Deccâl'i anlattı... Ayrıca bu rivayette şu ilave yer almıştır: *"Mehyem (ne oldu?)"* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kendisine bir şey soruldu mu "mehyem" derdi. Yine şu ilave yer almıştır:

"Benim bu sohbetime katılıp söylediklerimi dinleyen, onları burada hazır bulunmayanlara anlatsın. Bilin ki Yüce Allah sağlıklıdır, kör değildir. Deccâl ise bir gözü kör ve perdelidir. İki gözü arasında «kâfir» yazılıdır ve onu okuma yazma bilsin veya bilmesin her mümin okuyabilir."

★ Bütün bu rivayetleri Ahmed b. Hanbel ve Taberânî birkaç tarikle rivayet etmiş olup tariklerden birinde *"Deccâl çıkmadan beş yıl kıtlık yaşanır"* ifadesi yer almıştır. Senedinde ismi geçen Şehr b. Havşeb zayıf olmakla beraber güvenilir olarak da değerlendirilmiştir.

١٢٥٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ حَازِمٍ عَنْ مُحَمَّدٍ يَعْنِي ابْنَ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لَيَنْزِلَنَّ الدَّجَّالُ خُوزَ وَكَرْمَانَ فِي سَبْعِينَ أَلْفاً وُجُوهُهُمْ كَالْمَجَانّ الْمُطْرَقَةِ ".

رواه أحمد وأبو يعلى ورجالهما ثقات إلا أن ابن إسحاق مدلس . وورواه البزار أتم.

12528. Ebû Hureyre der ki: Ben, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Deccâl kuşkusuz yüzleri kat kat dövülmüş kalkan gibi yetmiş bin[1] askeriyle birlikte Hûz ve Kirman'a inecektir."

★ Bunu Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ikisinin de ravileri güvenilirdir. Yalnız İbn İshâk müdellistir. Aynı hadisi Bezzâr daha ayrıntılı olarak rivayet etmiştir.[2]

١٢٥٢٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : رَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَجْمَعِ السُّيُولِ ، فَقَالَ : " أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِمَنْزِلِ الدَّجَّالِ مِنَ الْمَدِينَةِ ؟ " ، فَقَالَ : " هَذَا مَنْزِلُهُ.

رواه أبو يعلى وفيه أبو معشر وهو ضعيف .

12529. Ebû Hureyre anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bineğine binip Mecmau's-Süyûl'e gitti ve: *"Size Deccâl'in Medine'deki konaklama yerini bildireyim mi? İşte burası"* buyurdu.

★ Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Ma'şer zayıftır.[3]

١٢٥٣٠ - وعنه قال : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا الْمَسْعُودِيُّ. وَأَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ الْمَعْنَى عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجْتُ إِلَيْكُمْ وَقَدْ بُيِّنَتْ لِي لَيْلَةُ الْقَدْرِ وَمَسِيحُ الضَّلاَلَةِ فَكَانَ تَلاَحِي بَيْنَ رَجُلَيْنِ بِسُدَّةِ الْمَسْجِدِ فَأَتَيْتُهُمَا لأَحْجزَ بَيْنَهُمَا فَأُنْسِيتُهُمَا وَسَأَشْدُو لَكُمْ مِنْهُمَا شَدْواً أَمَّا لَيْلَةُ الْقَدْرِ فَالْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ وِتْراً وَأَمَّا مَسِيحُ الضَّلاَلَةِ فَإِنَّهُ أَعْوَرُ الْعَيْنِ أَجْلَى الْجَبْهَةِ عَرِيضُ

---

[1] Bezzâr'ın rivayetinde "seksen bin" ifadesi geçmiştir.

[2] Ahmed b. Hanbel (2/337-338); Bezzâr (3390). Bezzâr demiştir ki: "Bu ifadeyle hadisin sadece İbn İshâk kanalıyla Muhammed b. İbrâhîm'den, sonra Ebû Seleme'den, sonra Ebû Hureyre'den rivayet edildiğini biliyoruz."

[3] Ebû Ya'lâ (6544 uzun şekliyle).

النَّحْرِ فِيهِ دَفًا كَأَنَّهُ قَطَنُ بْنُ عَبْدِ الْعُزَّى. قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ يَضُرُّنِى شَبَهُهُ قَالَ لاَ أَنْتَ امْرُؤٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ امْرُؤٌ كَافِرٌ".

رواه أحمد وفيه المسعودي وقد اختلط . قلت : ويأتي حديث الفلتان بن عاصم .

12530. Yine Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yanınıza çıktığım zaman bana Kadir gecesi ve sapıklık Mesihi açıklanmıştı. Sonra Mescid'in kapısında iki kişi tartışıyordu. Aralarını ayırmak için yanlarına gittim ve bu iki husus bana unutturuldu. Bu sebeple size onunla ilgili pek az şey anlatacağım. Kadir gecesini (Ramazan'ın) son on gün(ü) içinde arayınız. Dalâlet (sapıklık) Mesihi'nin ise bir gözü kör, alnı dazlak, boynu geniş ve beli büküktür. Sanki Katan b. Abdüluzzâ'ya[1] *benzemektedir."* Bunun üzerine Katan: "Ya Resûlallah! Ona benzemenin bana bir zararı olur mu?" diye sordu. *"Hayır. Sen Müslüman bir kişisin. O ise kâfirdir"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Mes'ûdî bunamıştı.

Ben derim ki: İleride konuyla ilgili Feltân b. Âsım hadisi gelecektir.

١٢٥٣١ – حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِنَا ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا لِبَعْضِ حَاجَتِهِ ، ثُمَّ خَرَجَ فَشَكَتْ إِلَيْهِ الْحَاجَةَ ، فَقَالَ : " كَيْفَ بِكُمْ إِذَا ابْتُلِيتُمْ بِعَبْدٍ قَدْ سُخِّرَتْ لَهُ أَنْهَارُ الأَرْضِ وَثِمَارُهَا فَمَنِ اتَّبَعَهُ أَطْعَمَهُ وَأَكْفَرَهُ ، وَمَنْ عَصَاهُ حَرَمَهُ وَمَنَعَهُ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ الْجَارِيَةَ لَتُحْبَسُ عَلَى التَّنُّورِ سَاعَةً تَخْبِزُهَا ، فَأَكَادُ أَفْتَتِنُ فِي صَلاتِي فَكَيْفَ بِنَا إِذَا كَانَ ذَلِكَ ؟ فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ يَعْصِمُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَئِذٍ بِمَا يَعْصِمُ بِهِ الْمَلائِكَةَ مِنَ التَّسْبِيحِ ، إِنَّ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرًا يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٍ وَغَيْرِ كَاتِبٍ ".

رواه الطبراني وفيه راو لم يسم وبقية رجاله رجال الصحيح .

12531. Esmâ binti Umeys'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir işi için onun yanına girmiş ve sonra çıkmış. Devamını Esmâ şöyle anlatıyor:

Kendisine bir husustan yakındım. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

---

[1] Mes'ûdî, bu şahsı Katan diye isimlendirmekle hata etmiştir. Zira gerçekte o zatın adı, Eksem b. el-Cûn'dur. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) soru soran kişi budur. Bak. *Fethu'l-Bârî* (13/89); *Şerhu'l-Müsned* (7892).

"Ya yeryüzünün nehirleri ve meyveleri hizmetine verilmiş olan bir kulla imtihan edildiğinizde haliniz nice olur! Ki o kendisine tâbi olanlara o meyvelerden yedirir ve böylece onları küfre sevk eder. Kendisine karşı gelenleri ise ondan mahrum eder, onlara hiçbir şey vermez."

Ben: "Ya Resûlallah! Cariye ekmek pişirmek için bir saat fırının başına oturuyor da ben neredeyse namazımı kaçıracak oluyorum. Bu dediğin gerçekleştiğinde acaba halimiz nasıl olur?" dedim. Buyurdu ki: *"O gün Allah, melekleri koruduğu gibi müminleri de tesbih duasıyla (açlıktan) korur. Onun iki gözü arasında «kâfir» yazılıdır ve onu okuma yazma bilsin veya bilmesin her mümin okur."*

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır. Diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٢٥٣٢ - حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ جُمَيْعٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَقَالَ : " يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنِّي لَمْ أَجْمَعْكُمْ لِخَبَرٍ جَاءَ مِنَ السَّمَاءِ " فذكر حديث الجَسَّاسَة

وزادَ فِيهِ: هُوَ الْمَسِيحُ تُطْوَى لَهُ الأَرْضُ فِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا إِلا مَا كَانَ مِنْ طَيْبَةَ " . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا وَإِنَّ طَيْبَةَ هِيَ الْمَدِينَةُ ، مَا مِنْ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِهَا إِلا مَلَكٌ صَالِتٌ سَيْفَهُ يَمْنَعُهُ مِنْهَا ، وَبِمَكَّةَ مِثْلُ ذَلِكَ ".

رواه أبو يعلى بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح .

12532. Câbir anlatıyor:

Bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıkarak şöyle buyurdu: *"Ey insanlar ben sizi gökten gelen bir haber dolayısıyla toplamadım....."* Devamında ravi Cessâse hadisini anlattı.

Ayrıca şu ifadeler yer almıştır: *"O, Mesih'tir. Kırk gün yeryüzü onun için dürülür. Bundan sadece Taybe (Medine) istisna edilir."* Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etmiştir: *"Taybe, Medine'dir. Onun her bir kapısında bir melek, kılıcını çekmiş bekler ve onun oraya girmesine engel olur. Aynı durum, Mekke için de geçerlidir."*

★ Bunu Ebû Ya'lâ iki ayrı isnâdla rivayet etmiş olup bunlardan birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/157).

[2] Ebû Ya'lâ (2164).

١٢٥٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُتَعَالِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِىُّ حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ عَنْ أَبِى الْوَدَّاكِ قَالَ قَالَ لِى أَبُو سَعِيدٍ هَلْ يُقِرُّ الْخَوَارِجُ بِالدَّجَّالِ فَقُلْتُ لاَ. فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" إِنِّى خَاتَمُ أَلْفِ نَبِىٍّ أَوْ أَكْثَرُ مَا بُعِثَ نَبِىٌّ يُتَّبَعُ إِلاَّ قَدْ حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ وَإِنِّى قَدْ بُيِّنَ لِى مِنْ أَمْرِهِ مَا لَمْ يُبَيَّنْ لأَحَدٍ وَإِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَعَيْنُهُ الْيُمْنَى عَوْرَاءُ جَاحِظَةٌ وَلاَ تَخْفَى كَأَنَّهَا نُخَامَةٌ فِى حَائِطٍ مُجَصَّصٍ وَعَيْنُهُ الْيُسْرَى كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّىٌّ مَعَهُ مِنْ كُلِّ لِسَانٍ وَمَعَهُ صُورَةُ الْجَنَّةِ خَضْرَاءُ يَجْرِى فِيهَا الْمَاءُ وَصُورَةُ النَّارِ سَوْدَاءُ تَدْخَنُ".

رواه أحمد وفيه مجالد بن سعيد وثقه النسائي في رواية وقال في أخرى : ليس بالقوي وضعفه جماعة.

12533. Ebu'l-Veddâk anlatıyor:

Bana Ebû Saîd "Hariciler Deccâl'i kabul ediyorlar mı?" diye sordu. "Hayır" dedim. Bunun üzerine dedi ki: Halbuki Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştu:

"Ben sayıları bin veya daha fazla olan peygamberlerin sonuncusuyum. Taraftarları bulunan hiçbir peygamber gelmemiştir ki ümmetini Deccâl konusunda uyarmamış olsun. Onunla ilgili bana, başka hiç kimseye yapılmayan açıklamalar yapıldı. Onun bir gözü kördür. Fakat sizin gerçek Rabbiniz kör değildir. Yine onun sağ gözü hissedilir derecede kör ve patlaktır. Sanki boyalı bir duvara atılmış balgama benzemektedir. Sol gözü ise parlak bir yıldıza benzer. Onda her dil vardır. Yine yanında cennetin sureti vardır; orası içinden sular akan yeşil bir yerdir. Aynı şekilde cehennemin sureti de vardır; orası kapkara dumanlarla kaplı bir yerdir."

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Mücâlid b. Saîd'i bir rivayete göre Nesâî güvenilir görürken diğer bir rivayete göre hakkında "sağlam değildir" demiştir. Ayrıca bir grup bilgin de onu zayıf olarak değerlendirmiştir.[1]

١٢٥٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ الدَّجَّالُ فِى هَذِهِ السَّبَخَةِ بِمَرِّ قَنَاةَ فَيَكُونُ أَكْثَرَ مَنْ يَخْرُجُ إِلَيْهِ النِّسَاءُ حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَرْجِعُ إِلَى حَمِيمِهِ وَإِلَى أُمِّهِ وَابْنَتِهِ وَأُخْتِهِ وَعَمَّتِهِ فَيُوثِقُهَا رِبَاطاً مَخَافَةَ أَنْ تَخْرُجَ إِلَيْهِ ثُمَّ يُسَلِّطُ اللَّهُ

1 Ahmed b. Hanbel (3/79).

الْمُسْلِمِينَ عَلَيْهِ فَيَقْتُلُونَهُ وَيَقْتُلُونَ شِيعَتَهُ حَتَّى إِنَّ الْيَهُودِيَّ لَيَخْتَبِئُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ أَوِ الْحَجَرِ فَيَقُولُ الْحَجَرُ أَوِ الشَّجَرَةُ لِلْمُسْلِمِ هَذَا يَهُودِيٌّ تَحْتِي فَاقْتُلْهُ".

رواه أحمد والطبراني في الأوسط وفيه ابن إسحاق وهو مدلس .

12534. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl Merr-i Kanât'taki[1] şu tuzlu topraklarda ortaya çıkacak ve ona katılanların çoğu kadınlardan oluşacaktır. Öyle ki erkek, sevgilisi, annesi, kızı, kız kardeşi ve teyzesinin yanına giderek onları sağlamca bağlar ki gidip Deccâl'e katılmasınlar. Sonra Allah Müslümanları onun üzerine salar ve Müslümanlar Deccâl'i ve taraftarlarını öldürürler. Hatta Yahudi ağaç altına veya taş arkasına saklanır da taş veya ağaç Müslüman'a: «İşte Yahudi altımda. Onu öldür» der."

★ Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'de geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İbn İshâk müdellistir.[2]

١٢٥٣٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ خُثَيْمٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ أَصْحَابِهِ ، يَقُولُ : " أُحَذِّرُكُمُ الْمَسِيحَ وَأُنْذِرُكُمُوهُ ، وَكُلُّ نَبِيٍّ قَدْ حَذَّرَ قَوْمَهُ ، وَهُوَ فِيكُمْ أَيَّتُهَا الأُمَّةُ ، وَسَأَحْكِي لَكُمْ مِنْ نَعْتِهِ مَا لَمْ يَحْكِ الأَنْبِيَاءُ قَبْلِي لِقَوْمِهِمْ : يَكُونُ قَبْلَ خُرُوجِهِ سِنُونَ خَمْسٌ جَدْبٌ حَتَّى يَهْلِكَ كُلُّ ذِي حَافِرٍ " فَنَادَاهُ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ فَبِمَ يَعِيشُ الْمُؤْمِنُونَ ؟ قَالَ : " بِمَا يَعِيشُ بِهِ الْمَلائِكَةُ ، ثُمَّ يَخْرُجُ وَهُوَ أَعْوَرُ وَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْوَرَ ، وَبَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٍ وَغَيْرِ كَاتِبٍ ، أَكْثَرُ مِنْ يَتْبَعُهُ الْيَهُودُ وَالنِّسَاءُ وَالأَعْرَابُ ، يَرَوْنَ السَّمَاءَ تُمْطِرُ وَهِيَ لا تُمْطِرُ ، وَالأَرْضَ تُنْبِتُ وَهِيَ لا تُنْبِتُ ، وَيَقُولُ لِلأَعْرَابِ : مَا تَبْغُونَ مِنِّي ؟ أَلَمْ أُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ؟ وَأُحْيِي لَكُمْ أَنْعَامَكُمْ شَاخِصَةً ذُرَاهَا ، خَارِجَةً خَوَاصِرُهَا ، دَارَّةً أَلْبَانُهَا ؟ وَتُبْعَثُ مَعَهُ الشَّيَاطِينُ عَلَى صُورَةِ مَنْ قَدْ مَاتَ مِنَ الآبَاءِ وَالإِخْوَانِ وَالْمَعَارِفِ ، فَيَأْتِي أَحَدُهُمْ إِلَى أَبِيهِ أَوْ أَخِيهِ أَوْ ذَوِي رَحِمِهِ ، فَيَقُولُ : أَلَسْتَ فُلانًا ؟ أَلَسْتَ تَعْرِفُنِي ؟ هُوَ رَبُّكَ فَاتَّبِعْهُ ،

---

[1] Merr-i Kanât, ya Taif'ten gelirken Medine'ye yakın bir vadinin adıdır ya da Sincar taraflarında bir yerdir.

[2] Ahmed b. Hanbel (5353); Taberânî (13197).

يَعْمُرُ أَرْبَعِينَ سَنَةً ، السَّنَةَ الأُولَى كَالشَّهْرِ ، وَالشَّهْرِ كَالْجُمُعَةِ ، وَالْجُمُعَةِ كَالْيَوْمِ ، وَالْيَوْمِ كَالسَّاعَةِ وَالسَّاعَةِ كَاحْتِرَاقِ السَّعَفَةِ فِي النَّارِ ، يَرِدُ كُلَّ مَنْهَلٍ إِلا الْمَسْجِدَيْنِ " ، ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ ، فَسَمِعَ بُكَاءَ النَّاسِ وَشَهِيقَهُمْ ، فَرَجَعَ إِلَيْهِمْ فَقَامَ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ ، فَقَالَ : " أَبْشِرُوا ، فَإِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ فَاللَّهُ كَافِيكُمْ وَرَسُولُهُ ، وَإِنْ يَخْرُجْ بَعْدِي فَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ".

رواه الطبراني وفيه شهر بن حوشب ولا يحتمل مخالفته للأحاديث الصحيحة إنه يلبث في الأرض أربعين يوما وفي هذا أربعين سنة وبقية رجاله ثقات .

12535. Esmâ binti Yezîd, Allah'ın Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının arasında şöyle buyururken işitmiş:

"Sizi Mesih'e karşı uyarır, dikkatli olmanızı salık veririm. Nitekim her peygamber kavmini ona karşı uyarmıştır. Ey ümmet! O sizin içinizde çıkacaktır. Ben size onun, benden önce peygamberlerin kavimlerine hiç anlatmadıkları özelliklerini anlatacağım. Deccâl ortaya çıkmadan beş kıtlık yılı yaşanacak ve bütün tek tırnaklı hayvanlar telef olacaktır."

Bunun üzerine bir adam uzaktan bağırarak: "Ya Resûlallah! O zaman müminler nasıl hayatta kalacaklar?" diye sordu.

"Meleklerin yaşadığı gibi (zikirle)" buyurdu ve sonra sözlerine şöyle devam etti: *"Onun bir gözü kördür. Ama Allah kör değildir. Yine iki gözü arasında kâfir yazar ki bunu okuma yazma bilsin veya bilmesin her mümin okuyabilir. Ona tâbi olanların ekserisi Yahudiler, kadınlar ve bedevilerden oluşur. Gökten gerçekte yağmur yağmadığı halde yağmur yağıyormuş gibi görürsünüz. Yeryüzü gerçekte bitki bitirmediği halde sanki bitki bitiyormuş gibi görürsünüz. Bedevilere der ki: «Benden ne istersiniz? Sizin için gökten bol bol yağmur yağdırmadım mı, hayvanlarınızı sırtları ve böğürleri bol etli ve memeleri sütle dolu olarak diriltmedim mi?». Sonra onunla beraber, ölmüş babalar, kardeşler ve yakınlar suretinde şeytanlar gönderilir. Bunlardan biri babası, kardeşi ve(ya) yakınının yanına gelerek «Sen falan kimse değil misin? Beni tanımadın mı? O senin Rabbindir. Ona tâbi ol» der. Deccâl kırk yıl ömür sürer. Bu zaman zarfında yıl ay gibi, ay hafta gibi, hafta bir gün gibi, bir gün bir saat gibi, bir saat de hurma dalının ateşte tutuşup yandığı süre kadardır. O, her yerleşim birimine ulaşır. Sadece iki mescid müstesna."*

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almaya kalktı. İnsanların ağlamaları ve hıçkırıklarını işitince hemen geri dönüp yine ortalarında ayakta: *"Sevinin! Şayet Deccâl, ben aranızda iken çıkarsa, Allah ve Resûlü onu sizden uzaklaştırır. Benden sonra çıkarsa, Allah benim vekilimdir; o her Müslüman'ı korur"* buyurdu.

★ Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Şehr b. Havşeb'in sahih hadislere ters rivayetlerini hoş görmek mümkün değildir. Mesela, Deccâl yeryüzünde gerçekte kırk gün kalır. Fakat bu rivayette kırk sene kalacağı belirtilmiştir. Rivayetin kalan ravileri ise güvenilirdir.[1]

١٢٥٣٦ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنِّي لَخَاتَمُ أَلْفِ نَبِيٍّ أَوْ أَكْثَرَ وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْهُمْ نَبِيٌّ إِلاَّ قَدْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ وَإِنَّهُ قَدْ تَبَيَّنَ لِي مَا لَمْ يَتَبَيَّنْ لِأَحَدٍ مِنْهُمْ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ.

رواه البزار وفيه مجالد بن سعيد وقد ضعفه الجمهور وفيه توثيق .

12536. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ben sayıları bin veya daha fazla olan peygamberlerin sonuncusuyum. Bu peygamberlerden her biri muhakkak kavmini Deccâl konusunda uyarmıştır. Ancak Deccâl hakkında onlardan hiçbirinin öğrenemediğini ben öğrendim; onun bir gözü kördür. Oysaki sizin Rabbiniz kör değildir."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Mücâlid b. Saîd'i çoğunluk zayıf görmüştür. Fakat kendisini güvenilir kabul edenler de vardır.[2]

١٢٥٣٧ - وعن جبير بن نفير عن أبيه أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذكر الدجال فقال : إِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فيكم ، فَأَنَا حَجِيجُكم ، وَإِنْ يَخْرُجْ ولست فِيكُمْ فَكُلُّ امْرِئٍ حَجِيجُ نَفْسِهِ ، وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ.

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن صالح كاتب الليث وقد وثق وضعفه جماعة وبقية رجاله رجال الصحيح .

12537. Cübeyr b. Nüfeyr'in babası kanalıyla naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl'i anarak şöyle buyurmuştur:

"Deccâl, şayet ben hayatta iken çıkarsa, ben onu mağlup ederim. Ben aranızdan ayrıldıktan sonra çıkarsa, herkes kendi kendini savunur. Ayrıca Allah benim vekilimdir; O (benim adıma) her bir Müslüman'ı korur."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Leys'in katibi Abdullah b. Sâlih güvenilir görülse de bir grup bilgin tarafından zayıf olarak değerlendirilmiştir. Diğer ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[3]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/169-170).

[2] Bezzâr (3380).

[3] Bezzâr (3381).

١٢٥٣٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّجَّالِ قَالَ : أحسبه قال : يَخْرُجُ مِنْ نَحْوَ الْمَشْرِقِ.

رواه البزار وفيه مجالد بن سعيد وهو ضعيف وقد وثق

12538. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl konusu sorulduğunda sanırım *"O, Doğu taraflarında çıkacaktır"* buyurmuştu.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Mücâlid b. Saîd zayıf olmakla beraber güvenilir de kabul edilmiştir.[1]

١٢٥٣٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَالِهِ الْفَلَتَانِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُرِيتُ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ثُمَّ أُنْسِيتُهَا ، وَأُرِيتُ مَسِيحَ الضَّلالَةِ ، فَرَأَيْتُ رَجُلَيْنِ يَتَلاحَيَانِ فَحُجِزْتُ بَيْنَهُمَا فَأُنْسِيتُهَا فَاطْلُبُوهَا فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ وِتْرًا ، فَأَمَّا مَسِيحُ الضَّلالَةِ فَرَجُلٌ أَجْلَى الْجَبْهَةِ ، مَمْسُوحُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى ، عَرِيضُ النَّحْرِ كَأَنَّهُ عَبْدُ الْعُزَّى بْنُ قَطَنٍ " .

رواه البزار ورجاله ثقات . وقد تقدم حديث أبي هريرة بنحوه.

12539. Feletân b. Âsım'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bana (rüyada) Kadir gecesi gösterilmişti. Fakat sonra unutturuldu. Yine ben sapıklık Mesihini de görmüştüm. Sonra falan kimsenin buğday yığını hakkında iki kişinin tartıştığını gördüm. Aralarını ayırdım. Bu sırada o da bana unutturuldu. Fakat siz Kadir gecesini (Ramazan'ın) son on gün(ü) içinde arayınız. Dalâlet Mesihi ise alnı açık (dazlak) sol gözü kör, geniş boyunlu biridir. Sanki Katan b. Abdüluzzâ'ya benzemektedir."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdirler.

Daha evvel benzer ifadelerle Ebû Hureyre hadisi geçmişti.[2]

١٢٥٤٠ - أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى تَكُونَ رَابِطَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ بِمَوْضِعٍ يُقَالُ لَهُ : بُولانُ ، حَتَّى يُقَاتِلُونَ بَنِي

[1] Bezzâr (3383).

[2] Bezzâr (3384); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/334-335). Ayrıca bak. 12530 nolu hadis.

الأَصْفَرِ ، يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، لا تَأْخُذُهُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ ، حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قُسْطَنْطِينَةَ وَرُومِيَّةَ بِالتَّسْبِيحِ وَالتَّكْبِيرِ ، فَيُهْدَمُ حِصْنُهَا ، وَحَتَّى يَقْتَسِمُونَ الْمَالَ بِالأَتْرِسَةِ " ، قَالَ : " ثُمَّ يَصْرُخُ صَارِخٌ ، يَا أَهْلَ الإِسْلامِ قَدْ خَرَجَ الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ فِي بِلادِكُمْ وَدِيَارِكُمْ ، فَيَقُولُونَ : مَنْ هَذَا الصَّارِخُ ؟ فَلا يَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ ، فَيَبْعَثُونَ طَلِيعَةً يَنْظُرُ هَلْ هُوَ الْمَسِيحُ ؟ ، فَيَرْجِعُونَ إِلَيْهِمْ فَيَقُولُونَ : لَمْ نَرَ شَيْئًا وَلَمْ نَسْمَعْهُ ، فَيَقُولُونَ : إِنَّهُ وَاللَّهِ مَا صَرَخَ الصَّارِخَ إِلا مِنَ السَّمَاءِ أَوْ مِنَ الأَرْضِ ، تَعَالَوْا نَخْرُجُ بِأَجْمَعِنَا ، فَإِنْ يَكُنِ الْمَسِيحُ بِهَا نُقَاتِلْهُ ، حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ ، وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ وَإِنْ يَكُنِ الأُخْرَى فَإِنَّهَا بِلادُكُمْ وَعَسَاكِيرُكُمْ وَعَشَائِرِكُمْ رَجَعْتُمْ إِلَيْهَا .

قلت : رواه ابن ماجة باختصار رواه البزار وفيه كثير بن عبد الله ضعفه الجمهور وحسن الترمذي حديثه .

12540. Amr b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şu olaylar gerçekleşmedikçe dünya yok olmaz: Bevlân[1] denilen yere Müslümanların öncü/muhafız birlikleri yerleşirler. Müslümanlar, Allah yolunda cihad ederek Bizanslılarla (Benû Asfar ile) savaşa tutuşurlar. Allah için kınayanın kınamasına aldırmazlar. Sonra tesbih ve tekbirlerle Allah kendilerine Kostantinopolis ve Bizans'ın fethini müyesser kılar. Böylece kaleleri yıkılır ve Müslümanlar serveti aralarında kalkanlarla bölüşürler.

Sonra bir zat «Ey İslam ehli! Mesih-i Deccâl yurdunuzda ve ülkenizde çıktı!» diye bağırır. Müslümanlar «Kim bu bağıran?» diye sorarlar. Fakat kim olduğunu öğrenemezler. Sonra o zatın Mesih olup olmadığına bakması için öncü birliği gönderirler. Öncü birliği geri dönerek «Biz ne bir şey gördük, ne de bir şey duyduk» derler. Bunun üzerine Müslümanlar aralarında: «Vallahi bu ses ya gökten geldi, ya da yerden. Gelin hep birlikte sefere çıkalım. Eğer Mesih orada ise Allah onunla bizim aramızdaki hükmünü verinceye kadar kendisiyle savaşırız. Zira O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır. Değilse ülkeniz, kaleleriniz ve kabileleriniz güvende demektir. Memleketimize ve ailelerimize geri döneriz» diye konuşurlar."

★ Ben derim ki: İbn Mâce bu hadisi muhtasar olarak rivayet etmiştir.

Bu şekliyle ise onu Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Kesîr b. Abdillah'ı çoğunluk zayıf görürken Tirmizî hadisini *hasen* olarak değerlendirmiştir.[2]

---

[1] Bevlân, Basralı hacıların güzergâhı üzerinde Nibâc yakınında bir yerdir.

[2] Bezzâr (3386).

١٢٥٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا بَحِيرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ ، أَنَّهُ : حَدَّثَهُمْ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، أَنَّهُ قَالَ : " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : إِنِّي قَدْ حَدَّثْتُكُمْ عَنِ الدَّجَّالِ حَتَّى خَشِيتُ ، وَذَكَرَ كَلِمَةً ، أَلا وَإِنَّهُ رَجُلٌ قَصِيرٌ أَفْحَجُ جَعْدٌ أَعْوَرُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ لَيْسَتْ بِقَائِمَةٍ ، وَلا جَحْرَاءَ فَإِنِ الْتَبَسَ عَلَيْكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ لَنْ تَرَوْنَ رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا ".

رواه البزار وفيه بقية وهو مدلس .

12541. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kuşkusuz ben size Deccâl'i anlattım. Sanırım şöyle demiştim..... Dikkat edin! O kısa boylu uyluklarının arası açık (çatal veya eğri bacaklı), kıvırcık saçlı ve bir gözü kör bir adamdır. Gözü ne patlaktır, ne de çukurdur (aksine düzlenmiştir). Eğer (bu söylediklerimden) kafanız karışırsa, bilin ki siz ölünceye kadar Rabbinizi göremeyeceksiniz."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Bakıyye müdellistir.[1]

١٢٥٤٢ - وَعَنْ نَهِيكِ بْنِ صُرَيْمٍ السَّكُونِي قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَتُقَاتِلُنَّ الْمُشْرِكِيْنَ حَتَّى يُقَاتِلَ بَقِيَّتُكُمْ الدَّجَّالَ عَلَى نَهْرِ الأُرْدُنِ أَنْتُمْ شَرْقِيَّهُ وَهُمْ غَرْبِيَّهُ وَلا أَدْرِي أَيْنَ الأُرْدُنَ يَوْمَئِذٍ.

رواه الطبراني والبزار ورجال البزار ثقات .

12542. Nehîk b. Suraym es-Sekûnî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Müşriklerle savaşmaya devam edeceksiniz. En son kalanlarınız da Ürdün nehri kıyısında Deccâl'le savaşacaktır. Sizler nehrin batısında, onlar ise doğusunda karargâh kuracaksınız."

Ravi der ki: O zaman Ürdün'ün yeryüzünün neresinde bulunduğunu bilmiyordum.

★ Bunu Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr'ın ravileri güvenilirdirler.[2]

---

[1] Bezzâr (3389).

[2] Bezzâr (3387). Ravilerinden Muhammed b. Ebân el-Kuraşî'yi Ebû Dâvud ve İbn Maîn zayıf görürlerken Buhârî de sağlam olmadığını belirtmiştir. Bak. *Silsiletu'l-ehâdisi'd-daîfe* (1297).

١٢٥٤٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا القَاسِمْ الصَّادِقِ المَصْدُوقْ يَقُولُ : يَخْرُجُ أَعْوَرْ الدَّجَّالَ مَسِيحِ الضَّلَالَةِ قِبَلَ المَشْرِقِ فِي زَمَنِ اخْتِلَافِ مِنْ النَّاسِ وَرَقَةً فَيَبْلُغُ مَا شَاءَ اللهُ أَنْ يَبْلُغَ مِنَ الأَرْضِ فِي أَرْبَعِينَ يَوْماً اللهُ أَعْلَمُ مَا مِقْدَارِهَا فَيَلْقَى المُؤْمِنُونَ شِدَّةً شَدِيْدَةً ثُمَّ يَنْزِلُ عِيْسَى بنْ مَرْيَمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ السَّمَاءِ فَيَؤُمُّ النَّاسُ فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنْ رَكْعَتِهِ قَالَ : سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ قتل اللهُ المَسِيحَ الدَّجَّالَ وَظَهَرَ المُسْلِمُونَ فَأَحْلَفُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا القَاسِمِ الصَّادِقِ المَصْدُوق صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمِ قَالَ : إِنَّهُ لَحَقٌّ وَأَمَّا إِنَّهُ قَرِيْبُ فَكُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيْب.

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير علي بن المنذر وهو ثقة .

12543. Ebû Hureyre der ki: Ben sözüyle özüyle doğru olan Ebu'l-Kâsım'ı şöyle buyururken işittim:

"Bir gözü kör olan dalâlet Mesihi Deccâl, insanların ihtilaf ve ayrılığa düştükleri bir zamanda Doğu tarafında zuhur edecek ve kırk gün içinde yeryüzünde Allah'ın dilediği yere kadar egemenlik kuracaktır. Bunun sınırlarını en iyi Allah bilir. Bu zaman zarfında müminler büyük sıkıntıyla karşılaşacaklar. Sonra Meryem oğlu İsa gökten inerek insanlara lider olacaktır. Başını rükûdan kaldırıp "Allah kendisine hamd edenin sesini duyar" dediğinde Allah Mesih-i Deccâl'i öldürür ve böylece Müslümanlar galip gelirler."

Yine yemin ederim ki sözü ve özüyle doğru olan Ebu'l-Kâsım şöyle demiştir: *"Bu muhakkak gerçekleşecektir ve gerçekleşmesi yakındır; ayrıca her gelecek yakındır."*

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, Ali b. el-Münzir hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Ali b. Münzir de güvenilirdir.[1]

١٢٥٤٤ - وعن أبي هريرة قال : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ مَدِينَةَ هِرَقْلَ ، أَوْ قَيْصَرَ ، وتَقْتَسِمُونَ أَمْوَالَهَا بالتِّرَسَةِ ، وَيُسْمِعُهُمُ الصَّرِيخُ أَنَّ الدَّجَّالَ قَدْ خَلَفَهُمْ فِي أَهَالِيهِمْ ، فَيُلْقُونَ مَا مَعَهُمْ ، وَيَخْرُجُونَ فَيُقَاتِلُونَ " .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات .

12544. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

[1] Bezzâr (3396).

"Sizler Heraklius veya Kayser'in şehrini fethedecek ve mallarını kalkanla bölüşeceksiniz. Sonra biri size duyuracak şekilde «Deccâl onların geride bıraktıkları aileleri üzerine saldırdı» diye bağıracaktır: Bunun üzerine ellerindeki ganimetleri bir tarafa atıp hemen harekete geçerek (Deccâl'le) savaşırlar."

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdirler.[1]

١٢٥٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : نَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَنْزِلُ الدَّجَّالُ الْمَدِينَةَ ، وَلَكِنَّهُ يَنْزِلُ الْخَنْدَقَ ، وَعَلَى كُلِّ نَقْبٍ مِنْهَا مَلائِكَةٌ يَحْرُسُونَهَا ، فَأَوَّلُ مَنْ يَتْبَعُهُ النِّسَاءُ وَالإِمَاءُ ، فَيَذْهَبُ فَيَتْبَعُهُ النَّاسُ فَيَرُدُّونَهُ ، فَيَرْجِعُ غَضْبَانَ حَتَّى يَنْزِلَ الْخَنْدَقَ ، فَيَنْزِلُ عِنْدَ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ".

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير عقبة بن مكرم بن عقبة الضبي وهو ثقة .

12545. Yine Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Deccâl, Medine'ye yerleşemez. Zira oraya götüren her hendekte ve güzergâhta melekler bekler ve orasını korurlar. Deccâl'e ilk uyanlar kadınlardır. Kadınlar onu rahatsız edince o da öfkeyle geri dönerek bir hendeğe iner. Tam o sırada Meryem oğlu İsa da (gökten) iner."

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, güvenilir bir ravi olan Ukbe b. Mukrem b. Ukbe ed-Dabbî hariç, *Sahîh*'in ravileridirler.

١٢٥٤٦ - وَبِهِ ، قَالَ : ذَكَرَ زَمْعَةُ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَذْكُرُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ : " إِنِّي سَأَقُولُ لَكُمْ فِيهِ كَلِمَةً مَا قَالَهَا نَبِيٌّ قَبْلِي : إِنَّهُ أَعْوَرُ ، وَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْوَرَ ، بَيْنَ عَيْنَيْهِ كِتَابٌ : كَافِرٌ " ، قَالَ جَابِرٌ : عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَقْرَأُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٍ وَغَيْرِ كَاتِبٍ ، يَسِيحُ فِي الأَرْضِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ، يَرِدُ كُلَّ بَلَدٍ غَيْرَ هَاتَيْنِ : الْمَدِينَةِ وَمَكَّةَ ، حَرَّمَهُمَا اللَّهُ عَلَيْهِ ، يَوْمٌ مِنْ أَيَّامِهِ كَالسَّنَةِ ، وَيَوْمٌ كَالشَّهْرِ ، وَيَوْمٌ كَالْجُمُعَةِ ، ثُمَّ بَقِيَّةُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ هَذِهِ ، لا يَبْقَى إِلا أَرْبَعِينَ يَوْمًا ".

رواه الطبراني في الأوسط وفيه زمعة بن صالح وهو ضعيف .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (627). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisi İsmâîl b. Ebî Hâlid'den sadece İsmâîl b. Ayyâş rivayet etmiştir." İsmâîl b. Ebî Hâlid ise Kufeli'dir ve İbn Ayyâş'ın Şamlılar dışındakilerden yaptığı rivayetleri zayıftır.

12546. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mesih-i Deccâl'den bahisle şöyle buyurmuştur:

"Ben size onun hakkında benden önce hiçbir peygamberin söylemediği bir şeyi söyleyeceğim. Onun bir gözü kördür. Ama Allah, kör değildir. Yine iki gözü arasında «kâfir» yazılıdır."

Câbir, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şu ilaveyi nakletmiştir:

"Okuma yazma bilsin veya bilmesin her mümin o yazıyı okur. Deccâl yeryüzünde kırk gün dolaşır. Mekke ile Medine dışında her beldeye girer. Mekke ile Medine'ye girmesine ise Allah engel olmuştur. Onun günlerinden bir gün bir yıl gibi, bir gün bir ay gibi, bir gün bir hafta gibidir. Kalan günleri ise sizin şu günleriniz gibidir.(Yeryüzünde) kırk günden fazla kalmaz."

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Zem'a b. Sâlih zayıftır.

١٢٥٤٧ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا أَبُو الأَسْوَدِ مُعَاوِيَةُ بْنُ وَاهِبِ بْنِ سَوَّارٍ الْجَرْمِيُّ ، قَالَ : نا عَمِّي أُنَيْسُ بْنُ سَوَّارٍ ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَا أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَشْفَعُ ، وَسَيُدْرِكُ رِجَالٌ مِنْ أُمَّتِي عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ، وَيَشْهَدُونَ قِتَالَ الدَّجَّالِ .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه معاوية بن واهب و لم أعرفه .

12547. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü cennete ilk ben girer, şefaat ederim. Benim ümmetimden bazı kimseler Meryem oğlu İsa'ya yetişecek (onun) Deccâl'le savaşına tanık olacaklardır."

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muâviye b. Vâhib'i tanımıyorum.[1]

١٢٥٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ شَيْبَةَ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ شُعَيْبٍ السِّمْسَارُ ، نا مَعْنُ بْنُ عِيسَى الْقَزَّازُ ، نا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي الْوَازِعِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرٍ السُّلَمِيِّ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " لَيُدْرِكَنَّ الدَّجَّالُ مَنْ أَدْرَكَنِي ، أَوْ لَيَكُونَنَّ قَرِيبًا مِنْ مَوْتِي " .

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه محمد بن عيسى بن شعيب و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

---

[1] Bak. 12251 nolu hadis. Ayrıca bak. Ebû Ya'lâ (2820, başka bir isnâdla kısa metinle); Hâkim, *Müstedrek* (4/544-545). Her iki kaynağın da senedinde zayıf biri olan Abbâd b. Mansûr yer almıştır.

12548. Abdullah b. Busr es-Sülemî, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş.

"Deccâl, muhakkak bana yetişenlere yetişecek veya ölümüme yakın bir zamanda zuhur edecektir."

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta hocası Muhammed b. İsa b. Şuayb'dan rivayet etmiş olup hocasını tanımıyorum. Diğer ravileri ise güvenilirdirler.

١٢٥٤٩ - وَعَنْ العَرِيَانَ بنْ الهَيْثَم قَالَ : دَخَلْتُ عَلى يَزِيْد بْنِ مُعَاوِية فَبَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ جلوسه إذ أتاه رجل فأخذ مرفقته فاتكأ عليها قلنا : ما هذا ؟ قال بعضهم : هذا عبد الله بن عمرو قال بعضنا : يا عبد الله بن عمرو إنَّا نُحَدَّثُ عَنْكَ أَحَادِيث، فَقَالَ " إِنَّكُمْ مَعْشَرَ أَهْلِ الْعِرَاقِ تَأْخُذُونَ الْأَحَادِيثَ مِنْ أَسَافِلِهَا؟ وَلَا تَأْخُذُونَهَا مِنْ أَعَالِيهَا، وَذَكَرُوا الدَّجَّالَ، فَقَالَ، إِنَّ بِأَرْضِكُمْ أَرْضًا، يُقَالُ لَهَا: كُوثَا، ذَاتَ سِبَاخٍ وَنَخْلٍ؟ فَقَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْهَا الدَّجَّالُ.

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12549. Uryân b. el-Heysem anlatıyor:

Bir gün Yezîd b. Muâviye'nin huzuruna girdim. Bizler Yezîd'in yanında otururken, bir adam çıkageldi, dirseğini dayayıp üzerine yaslandı. Biz: "Bu kimdir?" diye sorduk. Biri: "Bu Abdullah b. Amr'dır" dedi. Sonra birimiz: "Ey Abdullah b. Amr! Bizler senden bir takım hadisler nakletmekteyiz" dedik. Dedi ki: "Siz Iraklılar hadisleri Irak'ın en alçaklarından öğreniyor, en değerlilerinden almıyorsunuz" dedi. Sonra Deccâl'i anarak "Sizin topraklarınızda Kûsâ adıyla, hurma ağaçlarının bulunduğu çorak bir arazi var mı?" diye sordu. Biz de "Evet, var" deyince "İşte Deccâl orada zuhur edecektir" dedi.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdirler.

١٢٥٥٠ - وَعَنْ عَبْدُ الله بنْ عَمْرو عَنْ رَسُول الله صَلّى اللهُ عَلَيهِ وَ سَلَّمَ أَنّه قَالَ فِي الدَّجَالَ : مَا شَبَهُ عَلَيْكُم مِنْهُ فَإِنَ الله عَزَّ وَ جَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرٍ يَخْرُجُ فَيَكُونُ فِي الأَرْضِ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً يَرِدُ مِنْهَا كَلَّ مَنْهَلٍ إلاَّ الكَعْبَة وَبَيْتَ المَقْدِسَ وَالمَدِيْنَة الشَّهْرُ كَالجُمُعَةِ وَالجُمُعَةُ كَاليَوْمِ وَمَعَهُ جَنَّةٌ وَنَارَ فَنَارُهُ جَنَّة وَجَنَّتُهُ نَارٌ مَعَهُ جَبَلٌ مِنْ خُبْزٍ وَنَهْرٌ مِنْ مَاءٍ يَدْعُو بِرَجُلٍ لاَ يُسَلِطَهُ اللهُ إلاَّ عَلَيْهِ فَيَقُولُ : مَا تَقُوْلُ فِي ؟ فَيَقُولُ : أَنْتَ عَدُّو الله وَأَنْتَ الدَّجَالُ الكَذَّاب فَيَدْعُو بِمِنْشَار فَيَضَعُهُ حُذُو رَأْسِهِ فَيَشُقَهُ حَتَّى يَقَعَ عَلَى الأَرْضِ ثُمَّ يُحْيِيهُ فَيَقُولُ : مَا تَقُولُ ؟ فَيَقُولُ : وَالله

مَا كُنْتَ أَشَدَّ بَصِيرَةٍ مِنِّي فِيْكَ الآنَ أَنْتَ عَدُوُّ اللهِ الدَّجَالُ الذِّي أَخْبَرَنَا عَنْكَ رَسُولُ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ قَالَ : فَيَهْوِي إِلَيْهِ بِسَيْفِهِ فَلا يَسْتَطِيعُهُ فَيَقُولُ : أَخِّرُوهُ عَنِّي ".

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم .

12550. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl hakkında şunları söylemiştir.

"Eğer Deccâl konusunda kafanız karışırsa (bilin ki) Yüce Allah'ın bir gözü kör değildir. Zuhur ettiğinde yeryüzünde kırk sabah kalır. Bu süre zarfında Kâbe, Beytü'l-Makdis (Kudüs) ve Medine hariç yeryüzünün her bölgesine ulaşır. Onun bir ayı, bir hafta gibi, bir haftası bir gün gibidir. Yanında cennet ve cehennem vardır. Onun cehennemi cennet, cenneti de cehennemdir. Yine yanında dağ gibi ekmek yığını ve bir tatlı su nehri vardır. Bir adam çağırır ki onu, Allah sadece o adama musallat eder. Adama: «Benim hakkımda ne dersin?» diye sorar. Adam: «Sen Allah'ın düşmanısın. Sen yalancı Deccâl'sın» deyince bir testere getirtir. Testereyi başının ortasına koyarak onu ortadan ikiye böler. Adam cansız yere yıkılır. Sonra onu dirilterek «Şimdi ne diyorsun?» diye sorar. O da: «Vallahi şimdi seni daha iyi tanıdım. Sen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) daha evvel bize haber verdiği Allah düşmanı Deccâl'sın» der. Bunun üzerine Deccâl kılıcıyla adamın üzerine saldırır; fakat ona ulaşamaz. Ulaşamayınca «Onu benden uzaklaştırın» der.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadıklarım vardır.

١٢٥٥١ - وَعَنْ جُبَيْرِ بن نُفَيْرٍ عَنْ أَبِيْهِ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلّى اللهُ عَلَيهِ وَ سَلّمَ ذَكَرَ الدَّجَالَ فَقَالَ : وإِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فِيكُمْ فَأَنَا حَجِيجُكم منه وَإِنْ يَخْرُجْ وَلَسْتُ فِيكُمْ فكل امْرُؤٌ حَجِيجُ نَفْسِهِ وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ. ألا وإنه مَطْمُوسُ الْعَيْنِ كَأَنَّهُ عَبْدُ الْعُزَّى بْنُ قَطَنٍ " الخزاعي ألا وَإِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ ، فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ فليقرأ عليه بفاتحة الكتاب ألا وإني رأيته يَخْرُجُ مِنْ خَلَّةٍ بَيْنَ الْعِرَاقِ وَالشَّامِ عَاثَ يَمِينًا ، وَعَاثَ شِمَالا : يَا عِبَادَ اللَّهِ اثْبُتُوا ثلاثا . قِيْلَ : يَا رَسُولَ الله فَمَا سُرْعَتُهُ فِي الأَرْضِ ؟ قَالَ : " كَالسَّحَابِ اسْتَدْبَرَتْهُ الرِّيحُ " . قِيْلَ : يَا رَسُولَ الله فَمَا مُكْثُهُ فِي الأَرْضِ ؟ قَالَ : " أَرْبَعُونَ يوماً يَوْمٌ مِنْ أَيَّامِهِ كَالسَّنَةِ ، وَيَوْمٌ كَالشَّهْرِ ، وَيَوْمٌ كَالْجُمُعَةِ ، ثُمَّ بَقِيَّةُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ هَذِهِ ، " . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ فَكَيْفَ نَصْنَعُ بِالصَّلاةِ يَوْمَئِذٍ صَلاةَ يَوْمٍ أَوْ نَقْدِرَ لَهَ ؟ قَالَ : " بل اقْدُرُوا لَهُ ".

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن صالح وقد وثق وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات.

12551. Cübeyr b. Nüfeyr'in babası kanalıyla naklettiğine göre bir gün Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl'den söz ederek buyurdu ki: *"Deccâl, eğer ben aranızda iken çıkarsa, ben onu sizden savarım. Ben aranızdan ayrıldıktan sonra çıkarsa, herkes kendisini savunur. Ayrıca Allah benim vekilimdir; O (benim adıma) her Müslüman'ı korur. Dikkat edin! Deccâl'in gözü kördür. Adetâ Abdüluzzâ b. Katan el-Huzâî'ye benzemektedir. Dikkat edin! Onun iki gözü arasında «kâfir» yazılıdır ve bunu her Müslüman okur. Sizden onunla karşılaşan, ona karşı Fatiha sûresini okusun. Dikkat edin! Ben (rüyamda) onun Şam ile Irak arasındaki bir geçitten çıktığını gördüm. Çıkınca sağda solda bozgunculuk yapar. Ey Allah'ın kulları sebat ediniz!"* Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözünü üç kere tekrarladı.

"Ya Resûlallah! Yeryüzündeki hızı nedir?" diye soruldu. *"Rüzgârın sürüklediği bulut gibidir"* buyurdu.

"Ya Resûlallah! Yeryüzünde ne kadar kalacaktır?" diye soruldu. *"Kırk gün. Onun bir günü, bir yıl gibi, bir günü bir ay gibi, bir günü bir hafta gibi, sair günleri ise sizin bu günleriniz gibidir"* buyurdu.

Ashâbı: "Ya Resûlallah! O günlerde namazı nasıl kılalım? Bir günlük namaz mı kılalım, yoksa namaz vakitlerini hesaplayarak takdir mi edelim?" diye sordular. *"Hayır. Hesaplayıp takdir edin"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Sâlih güvenilir kabul edilmekle beraber bir grup tarafından zayıf görülmüştür. Diğer ravileri ise güvenilirdir.

١٢٥٥٢ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ الطَّحَّانُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، قَالَ أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ : ذَكَرْتُ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ لَيْلَةً فَلَمْ يَأْتِنِي النَّوْمُ ، فَلَمَّا أَصْبَحْتُ غَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ : " لا تَفْعَلِي ، فَإِنَّهُ إِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فِيكُمْ يَكْفِيكُمُ اللَّهُ بِي ، وَإِنْ يَخْرُجْ بَعْدَ أَنْ أَمُوتَ يَكْفِيكُمُوهُ بِالصَّالِحِينَ " ، ثُمَّ قَامَ ، فَذَكَرَ الدَّجَّالَ ، فَقَالَ : " مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلا قَدْ حَذَّرَهُ أُمَّتَهُ ، وَأَنَا أُحَذِّرُكُمُوهُ ، إِنَّهُ أَعْوَرُ ، وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِأَعْوَرَ ، أَلا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ ".

رواه الطبراني ورجاله ثقات إلا أن شيخ الطبراني أحمد بن محمد بن نافع الطحان لم أعرفه .

12552. Ümmü Seleme der ki: Ben bir gece Deccâl'i hatırladım ve uykum kaçtı. Sabah olunca doğruca Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) giderek bu durumu kendisine anlattım. Buyurdu ki: *"Onu düşünme! Çünkü ben aranızda iken çıkarsa, Allah benim vasıtamla sizi ondan*

kurtarır. Eğer ben öldükten sonra zuhur ederse, o zaman da salih kullar vasıtasıyla sizi ondan kurtarır."

Sonra ayağa kalkarak Deccâl'i şöyle anlattı: *"Hiçbir peygamber yoktur ki ümmetini Deccâl konusunda uyarmış olmasın. Ben de sizi ona karşı uyarıyorum. Onun bir gözü kördür. Fakat Allah kör değildir. Dikkat edin! Mesih-i Deccâl'in gözü sanki patlamış üzüm tanesi gibidir."*

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdirler. Ancak Taberânî'nin hocası Ahmed b. Muhammed b. Nâfi et-Tahhân'ı tanımıyorum.[1]

١٢٥٥٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِي صَادِقٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " إِنِّي لأَعْلَمُ أَهْلَ أَبْيَاتٍ يُفْزِعُهُمُ الدَّجَّالُ " ، قَالُوا : مَنْ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ؟ ، قَالَ : " بُيُوتُ أَهْلِ الْكُوفَةِ ".

رواه الطبراني ورجاله ثقات إلا أن أبا صادق لم يدرك ابن مسعود.

12553. Ebû Sâdık'ın bildirdiğine göre Abdullah (İbn Mes'ûd) der ki: "Ben Deccâl'in korkutacağı hane halklarını biliyorum." Yanındakiler: "Ey Ebû Abdirrahman! Kimlerdir onlar?" diye sorunca da "Kufe halkı" demiştir.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilirdirler. Ancak Ebû Sâdık, İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir.[2]

١٢٥٥٤ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، فَقَالَ : " لا تُكْثِرُوا ذِكْرَهُ فَإِنَّ الأَمْرَ إِذَا قُضِيَ فِي السَّمَاءِ كَانَ أَسْرَعُ لِنُزُولِهِ إِلَى الأَرْضِ أَنْ يَظْهَرَ عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ " ، قَالَ : " أَلا وَكَيْفَ بِكُمْ وَالْقَوْمُ آمِنُونَ وَأَنْتُمْ خَائِفُونَ ؟ وَكَيْفَ بِكُمْ وَالْقَوْمُ فِي الظِّلِّ وَأَنْتُمْ فِي الضِّحِّ ؟ ".

رواه الطبراني وفيه المسعودي وقد اختلط . وقد روى الإمام أحمد أن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال: لاَ يَخْرُجُ الدَّجَّالُ حَتَّى يَذْهَلَ النَّاسُ عَنْ ذِكْرِهِ وَحَتَّى تَتْرُكَ الأَئِمَّةُ ذِكْرَهُ عَلَى الْمَنَابِرِ.

12554. Ebu'ş-Şa'sâ anlatıyor: Bir gün Abdullah b. Mes'ûd'un yanında Deccâl'den konu açıldı. Abdullah: "Onu bu kadar sık anmayın. Zira gökte hüküm verilince daha insanlar onu ağızlarına almadan o yeryüzüne iner. O zaman insanlar güvende iken sizler korku yaşarsanız

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/268).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8509). Senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırâr b. Surad zayıftır.

haliniz nice olur? İnsanlar gölge altında iken sizler güneşin altında kalırsanız haliniz nice olur?"

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Mes'ûdî bunamıştır.

İmam Ahmed'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar Deccâl'i unutmadıkça, yine imamlar minberlerde onun adını anmayı bırakmadıkça Deccâl çıkmaz"* buyurmuştur.[1]

١٢٥٥٥ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ خَيْثَمَةَ ، قَالَ : ذَكَرُوا الدَّجَّالَ عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ لَوْ خَرَجَ لَرَمَيْنَاهُ بِالْحِجَارَةِ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " لَوْ أَصْبَحَ بِبَابِلَ أَصْبَحَ بَعْضُهُمْ يَشْكُو إِلَيْهِ الْحَفَاءَ مِنَ السُّرْعَةِ.

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن خيثمة لم أجد من قال: إنه سمع من ابن مسعود, والله أعلم.

12555. Hayseme anlatıyor: Bir gün Abdullah (b. Mes'ûd)'un yanında Deccâl'den söz açıldı ve biri: "Eğer ortaya çıkarsa, ona taş atarız" dedi. Abdullah da: "Eğer Deccâl sabah Babil'de olsa, insanlardan bazısı (ona yürüyerek katılmak için) aceleden ayaklarının altının su topladığından şikayet eder."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ancak Hayseme'nin İbn Mes'ûd'dan hadis işittiğini söyleyene rastlamadım.[2] Doğrusunu Allah bilir.

١٢٥٥٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، قَالَ : نَا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ طَاوُسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " ذُكِرَ الدَّجَّالُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : تَلِدُهُ أُمُّهُ ، وَهِيَ مَنْبُوذَةٌ فِي قَبْرِهَا ، فَإِذَا وَلَدَتْهُ حَمَلَتِ النِّسَاءُ بِالْخَطَّائِينَ ".

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عثمان بن عبد الرحمن الجمحي قال البخاري : مجهول.

12556. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve selem) yanında Deccâl'den söz edilince: *"Annesi onu, kendisi mezarına atılmış bir halde iken doğuracak. Onu doğurduğu zaman, artık kadınlar günahkâr kimselere hamile kalacak"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Osman b. Abdirrahman el-Cumahî vardır ki Buhârî onun için "meçhuldür" demiştir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8510). Ayrıca bak. 12499 nolu hadis.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8511). Senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırâr b. Surad zayıftır

١٢٥٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ أَكَلَ الطَّعَامَ وَمَشَى فِي الأَسْوَاقِ . يَعْنِي الدَّجَّالَ.

رواه أحمد والطبراني وفي إسناد أحمد علي بن زيد وحديثه حسن وبقية رجاله رجال الصحيح . وفي إسناد الطبراني محمد بن منصور النحوي الأهوازي و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح

12557. İmrân b. Husayn, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) -Deccâl'i kastederek-: *"O yemek yer ve çarşılarda dolaşır"* derken işitmiş.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in isnâdında Ali b. Zeyd vardır ki onun hadisi hasendir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir. Taberânî'nin isnâdında Muhammed b. Mansûr en-Nahvî el-Ehvâzî vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٥٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ الْمَكِّيُّ ، نا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنِ ابْنِ مُغَفَّلٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَقَدْ أَكَلَ الطَّعَامَ ، وَمَشَى فِي الأَسْوَاقِ " يَعْنِي : الدَّجَّالَ .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير علي بن زيد بن جدعان وهو لين وثقه العجلي وغيره وضعفه جماعة .

12558. Ma'kil b. Yesâr, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) -Deccâl'i kastederek-: *"O yemek yer ve çarşılarda dolaşır"* derken işitmiş.

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Râvileri, Ali b. Zeyd b. Cüd'ân hariç, *Sahîh* ravileridir. Bu ravi gevşektir. Iclî ve başkaları onu güvenilir görmüş, çoğunluk ise zayıf addetmiştir.

---

[1] Ahmed, 4/444; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* 18/155. Bunun isnadında İbn Mansur'dan diye belirtilmemiştir. Bilakis bundan önceki hadisin müsnedinde vardır. Ayrıca bunu Bezzâr da rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Bundan daha güzel bir kanaldan kimsenin rivayette bulunduğunu bilmiyoruz. Buna rağmen Ali b. Zeyd'den dolayı bu hadiste ihtilaf edilmiştir. Çoğunluk demiştir ki: Senedi, *"an Ali b. Zeyd ani'l-Hasan an İmrân"* şeklindedir. Birçok kişi de şöyle demiştir: *"an Ali ani'l-Hasan an Abdillah b. Muğaffel"* şeklindedir. Sanırım İbn Uyeyne bir kez bunu böyle, bir kez de öyle rivayet etmiştir. Hammâd b. Seleme de demiştir ki: "Doğrusu mürsel olarak *«an Ali b. Zeyd ani'l-Hasan»* şeklindedir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي ابْنِ صَيَّادٍ)

İbn Sayyâd Hakkında

١٢٥٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ حَصِيرَةَ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ وَهْبٍ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ لأَنْ أَحْلِفَ عَشْرَ مِرَارٍ أَنَّ ابْنَ صَائِدٍ هُوَ الدَّجَّالُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَحْلِفَ مَرَّةً وَاحِدَةً أَنَّهُ لَيْسَ بِهِ قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَنِي إِلَى أُمِّهِ قَالَ سَلْهَا كَمْ حَمَلَتْ بِهِ، قَالَ فَأَتَيْتُهَا فَسَأَلْتُهَا فَقَالَتْ حَمَلْتُ بِهِ اثْنَيْ عَشَرَ شَهْراً، قَالَ ثُمَّ أَرْسَلَنِي إِلَيْهَا فَقَالَ سَلْهَا عَنْ صَيْحَتِهِ حِينَ وَقَعَ، قَالَ فَرَجَعْتُ إِلَيْهَا فَسَأَلْتُهَا فَقَالَتْ صَاحَ صَيْحَةَ الصَّبِيِّ ابْنِ شَهْرٍ، ثُمَّ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبْئاً، قَالَ خَبَأْتَ لِي خَطْمَ شَاةٍ عَفْرَاءَ وَالدُّخَانَ، قَالَ فَأَرَادَ أَنْ يَقُولَ الدُّخَانَ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَقَالَ الدُّخُ الدُّخُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْسَأْ فَإِنَّكَ لَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ.

رواه أحمد والبزار وقال : " إني قد خبأت لك خبأ فما هو؟ " . والطبراني في الأوسط ورجال أحمد رجال الصحيح غير الحارث بن حصيرة وهو ثقة .

12559. Ebû Zer anlatıyor: İbn Sayyâd'ın Deccâl olduğuna on kere yemin etmem, onun o olmadığına bir kere yemin etmemden bana daha sevimlidir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni onun annesine gönderip *"Sor bakalım; onu ne kadar karnında taşıdı"* diye sordurdu. Ben de gidip sordum; annesi: "Onu on iki ay karnımda taşıdım" dedi. Sonra yine beni gönderip *"Doğduğunda çıkardığı sesi sor bakalım"* buyurdu. Ben de dönüp sordum; annesi: "Bir aylık çocuk gibi ağladı" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Doğrusu ben sana bir şey sakladım (bil bakalım nedir)?"* dedi. O da: "Sen bana bir koyunun toza bulanmış ağzını ve duhan'ı (duman) sakladın!" dedi. O duhan kelimesini söylemek istedi; ancak bunu tam söyleyemedi ve "Duh" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Defol! Şu bir gerçektir ki sen haddini aşamayacaksın"* dedi.

★ Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr hadisi: *"Doğrusu ben sana aklımda tuttuğum bir şey sakladım. Bil bakalım nedir o?"* ibaresiyle vermiştir. Taberânî de bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri, güvenilir bir ravi olan Hâris b. Hasîra hariç, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed 5/148; Bezzâr, no. 3400.

١٢٥٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ امْرَأَةً مِنَ الْيَهُودِ بِالْمَدِينَةِ وَلَدَتْ غُلَامًا مَمْسُوحَةٌ عَيْنُهُ طَالِعَةٌ نَاتِئَةٌ فَأَشْفَقَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَنْ يَكُونَ الدَّجَّالَ فَوَجَدَهُ تَحْتَ قَطِيفَةٍ يُهَمْهِمُ فَآذَنَتْهُ أُمُّهُ فَقَالَتْ ا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا أَبُو الْقَاسِمِ قَدْ جَاءَ فَاخْرُجْ إِلَيْهِ. فَخَرَجَ مِنَ الْقَطِيفَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَهَا قَاتَلَهَا اللَّهُ لَوْ تَرَكَتْهُ لَبَيَّنَ . ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ صَائِدٍ مَا تَرَى . قَالَ رَى حَقًّا وَأَرَى بَاطِلاً وَأَرَى عَرْشاً عَلَى الْمَاءِ. قَالَ فَلُبِسَ عَلَيْهِ . فَقَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ . فَقَالَ هُوَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ . ثُمَّ خَرَجَ وَتَرَكَهُ ثُمَّ أَتَاهُ مَرَّةً أُخْرَى فَوَجَدَهُ فِي نَخْلٍ لَهُ يُهَمْهِمُ فَآذَنَتْهُ أُمُّهُ فَقَالَتْ ا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا أَبُو الْقَاسِمِ قَدْ جَاءَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَهَا قَاتَلَهَا اللَّهُ لَوْ تَرَكَتْهُ لَبَيَّنَ . قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطْمَعُ أَنْ يَسْمَعَ مِنْ كَلَامِهِ شَيْئاً فَيَعْلَمُ هُوَ هُوَ أَمْ لَا قَالَ يَا ابْنَ صَائِدٍ مَا تَرَى . قَالَ رَى حَقًّا وَأَرَى بَاطِلاً وَأَرَى عَرْشاً عَلَى الْمَاءِ. قَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ . قَالَ هُوَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ. فَلُبِسَ عَلَيْهِ ثُمَّ خَرَجَ فَتَرَكَهُ وَجَاءَ فِي الثَّالِثَةِ أَوِ الرَّابِعَةِ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي نَفَرٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنْصَارِ وَأَنَا مَعَهُ قَالَ فَبَادَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَيْدِينَا وَرَجَا أَنْ يَسْمَعَ مِنْ كَلَامِهِ شَيْئاً فَسَبَقَتْهُ أُمُّهُ إِلَيْهِ فَقَالَتْ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا أَبُو الْقَاسِمِ قَدْ جَاءَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَهَا قَاتَلَهَا اللَّهُ لَوْ تَرَكَتْهُ لَبَيَّنَ . فَقَالَ يَا ابْنَ صَائِدٍ مَا تَرَى . قَالَ رَى حَقًّا وَأَرَى بَاطِلاً وَأَرَى عَرْشاً عَلَى الْمَاءِ. قَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ .قَالَ تَشْهَدُ أَنْتَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَلُبِسَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا ابْنَ صَائِدٍ إِنَّا قَدْ خَبَّأْنَا لَكَ خَبِيئاً فَمَا هُوَ . قَالَ لِدُخٌّ الدُّخُّ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْسَأْ اخْسَأْ ، فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ئْذَنْ لِي فَأَقْتُلَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ يَكُنْ هُوَ فَلَسْتَ صَاحِبَهُ إِنَّمَا صَاحِبُهُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَإِنْ لَا يَكُنْ هُوَ فَلَيْسَ لَكَ أَنْ تَقْتُلَ رَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْعَهْدِ

قَالَ فَلَمْ يَزَلْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُشْفِقاً أَنَّهُ الدَّجَّالُ.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12560. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Yahudi bir kadın Medine'de gözü silinmiş, şişkin bir çocuk doğurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun Deccâl olmasından endişe etti. Gidip baktı ki bir kadife örtünün altında hımhım diye ses çıkarıyor. Bu sırada annesi ona haber vererek: "Ey Allah'ın kulu! Bu gelen Ebû'l-Kâsım! Onun yanına çık!" dedi. O da kadifenin altından çıktı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dedi: *"O kadına ne ki! Allah onu kahretsin! Eğer onu kendi haline bıraksaydı (durumunu) açıklardı."* Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra ona: *"Ey İbn Sayyâd! Ne görüyorsun?"* diye sordu. O da: "Hakkı da bâtılı da görüyorum. Suyun üzerinde bir taht görüyorum" dedi. Bu sırada örtüyü üzerine çekti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet ediyor musun?"* diye sordu. O da: "Peki sen benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet ediyor musun?" dedi. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben Allah'a ve peygamberlerine iman ettim"* diye karşılık verdi. Sonra onu bırakarak oradan ayrıldı. Daha sonra bir kez daha onun yanına geldi. Geldiğinde onu kendisine ait hurma bahçesinde kendi kendine konuşurken buldu. Bu sırada annesi ona haber vererek: "Ey Allah'ın kulu! Bu gelen Ebû'l-Kasım!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O kadına ne ki! Allah onu kahretsin! Eğer onu kendi haline bıraksaydı (durumunu) açıklardı"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun konuştuğu sözlerden bir şeyler işitmek ve o, o mudur, yoksa değil midir, bunu bilmek istiyordu. Ona: *"Ey İbn Sayyâd! Ne görüyorsun?"* diye sordu. O da: "Benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet ediyor musun?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Ben Allah'a ve peygamberlerine iman ettim"* diye karşılık verdi. Sonra örtüyü üzerine çekti, onu bırakarak oradan ayrıldı. Daha sonra üçüncü veya dördücü defa onun yanına uğradı. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer ile bir grup Muhacir ve Ensar da vardı. Ben de onun yanındaydım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizden önce davrandı ve acele etti. Çünkü o, onun konuştuğu sözlerden bir şeyler işitmeyi umuyordu. Ancak annesi hemen atılıp: "Ey Allah'ın kulu! Bu gelen Ebû'l-Kasım!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O kadına ne ki! Allah onu kahretsin! Eğer onu kendi haline bıraksaydı (durumunu) açıklardı"* dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey İbn Sayyâd! Ne görüyorsun?"* diye sordu. O da: "Hakkı da, bâtılı da görüyorum. Suyun üzerinde bir taht görüyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet ediyor musun?"* diye sordu. O da: "Peki sen benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet ediyor musun?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ben Allah'a ve peygamberlerine iman ettim"* dedi. Bu sırada üstünü örttü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey İbn Sayyâd! Doğrusu ben sana bir şey sakladım (bil bakalım nedir)?"*

dedi. O da: (Duhan: Duman kelimesini yarım yamalak söyleyerek) "O Duh'tur!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kaybol!"* dedi. Bu arada Ömer b. el-Hattâb: "Yâ Resûlallah! Bana izin ver!" diyerek, onu öldürmek için müsaade istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Eğer o, o (Deccâl) ise, sen bunun ehli değilsin. O işin ehli İsa b. Meryem'dir. Eğer bu o değilse, bu durumda senin, anlaşmalı kimselerden (zımmilerden) birini öldürmeye hakkın yoktur!"* buyurdu. Ravi dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her zaman onun Deccâl olduğundan emin idi."

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ عِمْرَانَ الْمَازِنِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الطُّفَيْلِ وَسُئِلَ هَلْ رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ. قِيلَ فَهَلْ كَلَّمْتَهُ قَالَ لَا وَلَكِنْ رَأَيْتُهُ انْطَلَقَ مَكَانَ كَذَا وَكَذَا وَمَعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَأُنَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى أَتَى دَارَ قَوْرَاءَ فَقَالَ افْتَحُوا هَذَا الْبَابَ . فَفُتِحَ وَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَخَلْتُ مَعَهُ فَإِذَا قَطِيفَةٌ فِي وَسَطِ الْبَيْتِ فَقَالَ ارْفَعُوا هَذِهِ الْقَطِيفَةَ . فَرَفَعُوا الْقَطِيفَةَ فَإِذَا غُلَامٌ أَعْوَرُ تَحْتَ الْقَطِيفَةِ فَقَالَ قُمْ يَا غُلَامُ . فَقَامَ الْغُلَامُ فَقَالَ يَا غُلَامُ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ . قَالَ الْغُلَامُ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ قَالَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ . قَالَ الْغُلَامُ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ هَذَا . مَرَّتَيْنِ.

رواه أحمد والطبراني وفيه مهدي بن عمران قال البخاري : لا يتابع على حديثه

12561. Ebû't-Tufeyl'den nakledildiğine göre kendisine "Sen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i gördün mü?" diye sorulunca o; "Evet!" dedi. "Peki, onunla konuştun mu?" diye sorduklarında ise şunu anlattı:

Hayır. Ancak ben onu şu ve şu yerlere giderken gördüm. Yanında Abdullah b. Mes'ûd ile bir grup sahabe vardı. Gidip içi oyulmuş bir eve vardılar. *"Şu kapıyı açın!"* buyurdu, kapı açıldı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girdi, ben de onun yanında içeri girdim. Baktık ki evin ortasında bir kadife örtü. *"Kadifeyi kaldırın!"* buyurdu, kadifeyi kaldırdılar. Bir de ne görelim; kadifenin altında tek gözlü bir çocuk çıktı. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ayağa kalk ey çocuk!"* dedi. Çocuk da kalktı. Efendimiz ona: *"Ey çocuk, benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet ediyor musun?"* diye sordu. O da: "Peki sen benim Allah'ın Resulü

[1] Ahmed, 3/368. Senedinde Ebû'z-Zübeyr vardır ki müdellis bir ravidir ve an'ane yoluyla rivayette bulunmuştur.

olduğuma şehadet ediyor musun?" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki defa: *"Bunun şerrinden Allah'a sığının!"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mehdî b. İmrân vardır ki Buhârî onun hakkında: "Onun hadisine mutabaat edilmez" demiştir.

١٢٥٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرٍ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَابِقٍ ، قَالَ : نا زِيَادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ فُرَاتٍ الْقَزَّازُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ فُرَاتٍ الْقَزَّازِ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ : " انْطَلِقْ " فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَصْحَابُهُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلُوا بَيْنَ حَائِطَيْنِ فِي زُقَاقٍ طَوِيلٍ ، فَلَمَّا انْتَهَوْا إِلَى الدَّارِ إِذَا امْرَأَةٌ قَاعِدَةٌ ، وَإِذَا قِرْبَةٌ عَظِيمَةٌ مَلأَى مَاءً ، فَقَالَ : النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَرَى قِرْبَةً وَلا أَرَى حَامِلَهَا " فَأَشَارَتِ الْمَرْأَةُ إِلَى قَطِيفَةٍ فِي نَاحِيَةِ الدَّارِ ، فَقَامُوا إِلَى الْقَطِيفَةِ ، فَكَشَفُوهَا فَإِذَا تَحْتَهَا إِنْسَانٌ ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " شَاهَ الْوَجْهُ " ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، لِمَ تَفْحَشُ عَلَيَّ ؟ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنِّي قَدْ خَبَأْتُ لَكَ خَبْئًا ، فَأَخْبِرْنِي مَا هُوَ " ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ خَبَأَ لَهُ سُورَةَ الدُّخَانِ ، فَقَالَ : " الدُّخُ " ، فَقَالَ : اخْسَأْ ، مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ " ، ثُمَّ انْصَرَفَ .

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط وفيه زياد بن الحسن بن فرات ضعفه أبو حاتم ووثقه ابن حبان

12562. Zeyd b. Hârise anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bazılarına: *"Haydi gelin!"* dedi ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaki ashâbıyla yola çıkarak iki bahçe arasındaki uzun bir sokaktan geçerek bir eve vardılar. Eve vardıklarında kötürüm bir kadına rastladılar. Bir de içi su dolu küçük bir kırba vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kırbayı görüyorum; ancak onu taşıyanı göremiyorum!"* dedi. Kadın da evin bir ucundaki kadifeye işaret etti. Kadifenin yanına gidip içini açtılar ki altında bir insan var. Aniden başını kaldırınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüzler çirkinleşsin!"* buyurdu. O ise: "Ey Muhammed! Niçin bana çirkin konuşuyorsun?" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu ben sana içimden bir şey tuttum; söyle bakalım o nedir?"* dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona, içinden Duhân suresini tutmuştu. O da: (Duhanı kelimesini yarım yamalak söyleyerek) "O Duh'tur!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Defol! Allah'ın dilediği olacak!"* dedi ve oradan ayrıldı.

[1] Ahmed, 5/454.

★ Bu hadisi Bezzâr ve *M. el-Kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ziyâd b. el-Hasan b. Furât vardır ki Ebû Hâtim onu zayıf, İbn Hibbân ise güvenilir görmüştür.

١٢٥٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ - يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيٍّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لابْنِ صَائِدٍ مَا تَرَى . قَالَ أَرَى عَرْشاً عَلَى الْبَحْرِ حَوْلَهُ الْحَيَّاتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرَى عَرْشَ إِبْلِيسَ "

رواه أحمد وفيه علي بن زيد وهو حسن الحديث وبقية رجاله ثقات

12563. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) İbn Sayyâd'a: *"Ne görüyorsun?"* diye sordu; o da: "Denizin üzerinde bir taht görüyorum, etrafında da yılanlar var!" cevabını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"İblis'in tahtını görüyor"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Zeyd vardır ki hadisi *hasen* biridir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٥٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمُتَعَالِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ عَنْ أَبِي الوَدَّاكِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ ذُكِرَ ابْنُ صَيَّادٍ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَقَالَ عُمَرُ إِنَّهُ يَزْعُمُ أَنَّهُ لاَ يَمُرُّ بِشَيْءٍ إِلاَّ كَلَّمَهُ.

رواه أحمد وفيه مجالد بن سعيد وهو ضعيف وقد وثق وبقية رجاله ثقات

12564. Yine aynı ravi bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında İbn Sayyâd'dan bahsedilince Hz. Ömer dedi ki: "Doğrusu o rastladığı her şeyin kendisiyle konuştuğunu iddia ediyor" dedi.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Senedinde Mücâlid b. Saîd vardır ki zayıf bir ravidir. Onu güvenilir gören de olmuştur. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٥٦٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلُّوَيَةَ الْقَطَّانُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْعَطَّارُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جِمِّيرٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " لأَنْ أَحْلِفَ تِسْعًا أَنَّ ابْنَ صَيَّادٍ هُوَ الدَّجَّالُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَحْلِفَ وَاحِدَةً ، وَلأَنْ أَحْلِفَ تِسْعَةً أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُتِلَ شَهِيدًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَحْلِفَ وَاحِدَةً أَنَّهُ لَمْ يُقْتَلْ ، ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَهُ نَبِيًّا ، وَاتَّخَذَهُ شَهِيدًا ".

---

[1] Bezzâr, no. 3399; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 4666.
[2] Ahmed, 3/66, 97; Ebû Ya'lâ, no. 1220 ve 1316.
[3] İlave Ahmed'den yapılmıştır (3/79).

رواه الطبراني وأبو يعلى بنحوه باختصار ورجال أبي يعلى رجال الصحيح

12565. Abdullah b. Mes'ûd der ki: İbn Sayyâd'ın Deccâl olduğuna on kere yemin etmem, onun Deccâl olmadığına bir kere yemin etmemden bana daha sevimlidir. Yine and olsun ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şehid olarak öldürüldüğüne dokuz kere yemin etmem, onun öldürülmediğine yemin etmemden benim için daha sevimlidir. Çünkü Yüce Allah onu peygamber yapmış ve şehit edinmiştir.

★ Bunu Taberânî ve benzer ifadeyle ve kısa metinle Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٦٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ حُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يُحَدِّثُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَّأَ لِابْنِ صَائِدٍ دُخَانًا ، فَسَأَلَهُ عَمَّا خَبَّأَ لَهُ ، فَقَالَ : دُخٌّ ، فَقَالَ : " اخْسَأْ فَلَنْ تَعْدُوَ قَدْرَكَ " ، فَلَمَّا وَلَّى ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا قَالَ ؟ " ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : دُخٌّ ، وَقَالَ بَعْضُهُمْ : بَلْ قَالَ : زُخٌّ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَدِ اخْتَلَفْتُمْ وَأَنَا بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ ، فَأَنْتُمْ بَعْدِي أَشَدُّ اخْتِلَافًا "

رواه الطبراني بإسنادين ورجال أحدهما رجال الصحيح

12566. Hz. Hüseyin b. Ali bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) İbn Sayyâd için "Duhan" (duman) kelimesini içinde tutup sakladı ve ne sakladığını ona sordu. O da "Duh" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Defol! Sen asla haddini aşamayacaksın"* dedi. Oradan dönünce Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "O ne dedi?" diye sordu; bazıları: "O, «Vah» dedi", bazıları da: "Bilakis o «Duh» dedi" diye cevap verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben daha içinizde iken ihtilafa düştünüz; benden sonra daha çetin ihtilaflara düşersiniz"* buyurdu.

★ Taberânî bunu iki isnâdla rivayet etmiştir.[2] İki isnâddan birinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جُمْهُورُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ ، عَنْ بَيَانٍ ، عَنْ قَيْسٍ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ، قَالَ : مَا سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الدَّجَّالِ أَكْثَرَ مِمَّا سَأَلْتُهُ ، فَقَالَ : " مَا تَصْنَعُ ؟ لَيْسَ بِضَارِّكَ " ، قُلْتُ : أَلا أَقْتُلُ ابْنَ صَيَّادٍ ؟ قَالَ : " مَا

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10119; Ebû Ya'lâ no. 5207 (aynı lafızla).
[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 2908 ve 2909).

تَصْنَعُ بِقَتْلِهِ ؟ إِنْ كَانَ هُوَ الدَّجَّالُ فَلَنْ تَخْلُصَ إِلَى قَتْلِهِ ، وَإِنْ لَمْ يَكُنِ الدَّجَّالَ فَمَا تَصْنَعُ بِهِ؟ ".

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير جهور بن منصور وهو ثقة.

12567. Mugîre b. Şu'be bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Deccâl hakkında benim sorduğumdan daha fazla sorulmadı. Sonunda buyurdu ki: *"Onu ne yapacaksın? Sana zarar verecek değildir."* Ben de: "İbn Sayyâd'ı öldürsem olmaz mı?" dedim; Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu öldürüp ne yapacaksın! Eğer o Deccâl ise onu öldürmen için sana müsaade edilmez; Deccâl değilse de onu ne yapacaksın?"* buyurdu.

★ Ben derim ki: İbn Sayyâd'ı öldürme bahsi geçmeksizin bu hadis, *Sahîh*'te yer almıştır.

Buradaki hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Cehver b. Mansûr, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ نُزُولِ عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ عليه السلام)

İsa b. Meryem'in İnişi

١٢٥٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ قَالَ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوشِكُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ أَنْ يَنْزِلَ حَكَماً قِسْطاً وَإِمَاماً عَدْلاً فَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَتَكُونَ الدَّعْوَةُ وَاحِدَةً . فَأَقْرِئُوهُ أَوْ أَقْرِئْهُ السَّلاَمَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُحَدِّثُهُ فَيُصَدِّقُنِي فَلَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ أَقْرِئُوهُ مِنِّي السَّلاَمَ.. قلت في الصحيح بعضه

رواه أحمد وفيه كثير بن زيد وثقه أحمد وجماعة وضعفه النسائي وغيره وبقية رجاله ثقات.

12568. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mesîh İsa b. Meryem'in adaletli bir hakem ve âdil bir imam olarak inmesi yakındır. O inip, domuzu öldürecek ve haçı kıracak. Davet bir tek olacaktır. Resûlullah'tan* (sallallahu aleyhi vesellem) *ona selam söyleyin veya söyletin. Ben onunla konuşurum; o da beni tasdik eder."* Vefat anı geldiğinde Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim selamımı ona iletin"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadisin bir kısmı, *Sahîh*'te mevcuttur.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* 20/399.

Bunu Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Kesîr b. Zeyd vardır ki Ahmed ve çoğunluk onu güvenilir görürken, Nesâî ve başkaları zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٥٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِنِّي لأَرْجُو إِنْ طَالَ بِي عُمُرٌ أَنْ أَلْقَى عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَإِنْ عَجِلَ بِي مَوْتٌ فَمَنْ لَقِيَهُ مِنْكُمْ فَلْيُقْرِئْهُ مِنِّي السَّلاَمَ .

رواه أحمد بإسنادين مرفوع وهو هذا وموقوف ورجالهما رجال الصحيح

12569. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"And olsun ki ben, eğer ömrüm olursa, İsa b. Meryem ile görüşmeyi umuyorum. Ölüm bana hemen gelirse, sizden onunla karşılaşan kimse benden ona selam söylesin"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed iki isnâdla, merfû ve mevkuf olarak -ki buradaki merfûdur- rivayet etmiştir.[2] Her ikisinin ravileri de *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ)

Ye'cûc ve Me'cûc Hakkında

١٢٥٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ عَمْرٍو عَنِ ابْنِ حَرْمَلَةَ عَنْ خَالَتِهِ قَالَتْ خَطَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَاصِبٌ أُصْبُعَهُ مِنْ لَدْغَةِ عَقْرَبٍ فَقَالَ إِنَّكُمْ تَقُولُونَ لاَ عَدُوَّ وَإِنَّكُمْ لاَ تَزَالُونَ تُقَاتِلُونَ عَدُوًّا حَتَّى يَأْتِيَ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ عِرَاضُ الْوُجُوهِ صِغَارُ الْعُيُونِ صُهْبُ الشِّعَافِ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الْمَجَانُّ الْمُطْرَقَةُ.

رواه أحمد والطبراني ورجالهما رجال الصحيح

12570. Hâlid b. Abdillah b. Harmele, teyzesinden naklediyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün, akrep sokmasından dolayı eli sarılı bir halde cemaate hutbe okudu. Hutbesinde buyurdu ki: *"Siz: «Artık düşmanımız yoktur!» diyorsunuz. Hâlbuki siz, Ye'cuc ve Me'cuc ile savaşana kadar düşmanla savaşmaya devam edeceksiniz. Onların yüzleri enli,*

---

[1] Ahmed, 2/394; Ebû Ya'lâ, no. 6584 (kısa metniyle).

[2] No. 7958 ve 7959. Hadisi Hz. Peygamber'e nisbet etmek, sağlamlığını artırır ki makbul bir durumdur. Şu'be b. el-Haccâc ise, ihtiyaten çoğu kez *merfû* hadisleri *mevkuf* olarak nakletmiştir.

gözleri küçük, saçları kahverengidir. Her tepeden aşağı doğru dökülürler. Onların yüzleri, baş tarafı öne eğik ve çekiçlenmiş kalkanı andırır."

★ Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Her ikisinin ravileri de *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٧١ - حَدَّثَنَا مُنْتَصِرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعِ بْنِ الْوَلِيدِ ، ثَنَا أَبِي ، عَنْ زِيَادِ بْنِ خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ ، أَنَّ وَهْبَ بْنَ جَابِرٍ حَدَّثَهُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ يَمُوتُ مِنْهُمُ الرَّجُلُ ، وَأَقَلُّ مَا يَدَعُ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ أَلْفًا أَوْ يَزِيدُونَ ، وَإِنَّ مِنْ وَرَائِهِمْ أُمَمًا : منسكٌ ، وَتَاوِيلَ ، وَتَارِيسَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات

12571. Abdullah b. Amr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Ye'cuc-Me'cuc, Hz. Âdem'in neslindendir. Onlar insanlara gönderilirse, onların yaşantılarını (bütünüyle) ifsad ederler. Onlardan biri, ardında zürriyetinden binden fazla kişi bırakmadan ölmeyecek. Onların neslinden üç ümmet vardır: Tâvil, Târis ve Mensek"* buyurdu.

★ Bunu *M. el-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir ravilerdir.

١٢٥٧٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ، قَالَ : سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ ؟ قَالَ : " يَأْجُوجُ أُمَّةٌ ، وَمَأْجُوجُ أُمَّةٌ ، كُلُّ أُمَّةٍ أَرْبَعُمِائَةِ أَلْفِ أُمَّةٍ ، لا يَمُوتُ الرَّجُلُ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى أَلْفِ ذَكَرٍ بَيْنَ يَدَيْهِ مِنْ صُلْبِهِ ، كُلٌّ وَاحِدٍ قَدْ حَمَلَ السِّلاحَ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، صِفْهُمْ لَنَا ؟ قَالَ : " هُمْ ثَلاثَةُ أَصْنَافٍ : صِنْفٌ مِنْهُمْ أَمْثَالُ الأَرْزِ " ، قُلْتُ : وَمَا الأَرْزِ ؟ قَالَ : " شَجَرٌ بِالشَّامِ طُولُ الشَّجَرَةِ عِشْرُونَ وَمِائَةُ ذِرَاعٍ فِي السَّمَاءِ " ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَؤُلاءِ الَّذِينَ لا يَقُومُ لَهُمْ حَيْلٌ وَلا حَدِيدٌ ، وَصِنْفٌ مِنْهُمْ يَفْتَرِشُ بِأُذُنِهِ ، وَيَلْتَحِفُ بِالأُخْرَى ، لا يَمُرُّونَ بِفِيلٍ وَلا وَحْشٍ وَلا جَمَلٍ وَلا خِنْزِيرٍ إِلا أَكَلُوهُ ، وَمَنْ مَاتَ مِنْهُمْ أَكَلُوهُ ، مُقَدِّمَتُهُمْ بِالشَّامِ ، وَسَاقَتُهُمْ بِخُرَاسَانَ ، يَشْرَبُونَ أَنْهَارَ الْمَشْرِقِ ، وَبُحَيْرَةَ طَبَرِيَّةَ " .

---

[1] Ahmed 5/271.

[2] Tayâlisî, *Müsned* (2282); İbn Kesîr de *Nihâye*'de (1/145) Taberâni hadisi olarak irad etmiş ve şöyle demiştir: "Tek kanallı bir hadistir. Bazen Abdullah b. Amr'ın hadislerinde böyle şeyler oluyor. En doğrusunu Allah bilir."

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن سعيد العطار وهو ضعيف

12572. Huzeyfe b. el-Yemân anlatıyor: Allah Resulü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) Ye'cuc ve Me'cuc hakkında sordum, şu cevabı verdi: *"Ye'cuc bir ümmettir; Me'cuc de bir ümmettir. Her bir ümmet dört yüz bin ümmettir. Onlardan bir adam, önünde sulbünden eli silahlı tam bin erkek görmeden ölmez."* Ben: "Onları bize tavsif et" dedim; *"Ye'cuc ve Me'cuc, üç sınıftır. Onların bir sınıfı erz (selvi) gibidir."* "Yâ Resûlallah! Erz nedir?" diye sordumda: *"O, Şam'da bir ağaçtır ki o ağacın uzunluğu göğe doğru yüz yirmi arşındır"* buyurdu. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şunu ilave etti: *"İşte bunlara ne atlar dayanır, ne de demir... Onların bir sınıfı da kulaklarının birini yere serer; ötekini de kendisine yorgan yapıp yatar. Fil, yabani hayvan, deve ve domuz ne görürlerse yerler. İçlerinden birisi öldüğünde de onu yerler. Onların baş tarafı Şam'da, ayak kısmı da Horasan'da olacaktır. Doğu nehirlerini ve Taberiye gölünü içeceklerdir."*

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Yahya b. Saîd el-Attâr vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ خُرُوجُ الدَّابَّةِ)

Dâbbe'nin Çıkışı

١٢٥٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِى ابْنَ أَبِى سَلَمَةَ الْمَاجِشُونَ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَطِيَّةَ بْنِ دِلاَفٍ الْمُزَنِىِّ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَخْرُجُ الدَّابَّةُ فَتَسِمُ النَّاسَ عَلَى خَرَاطِيمِهِمْ ثُمَّ يَغْمُرُونَ فِيكُمْ حَتَّى يَشْتَرِىَ الرَّجُلُ الْبَعِيرَ فَيَقُولُ مِمَّنِ اشْتَرَيْتَهُ فَيَقُولُ اشْتَرَيْتُهُ مِنْ أَحَدِ الْمُخَطَّمِينَ .

12573. Ebû Umâme'ni bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dâbbe çıkıp insanların burnunu damgalayacak. Sonra (damgalılar) aranızda yaşayacak. Hatta deve satın alan birine başka biri: «Bunu kimden satın aldın?» diye soracak o da: «Alnı damgalıların birinden satın aldım» diyecek."*[1]

١٢٥٧٤ - وفي رواية : " ثُمَّ يَغْمُرُونَ فِيكُمْ .

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير عمر بن عبد الرحمن بن عطية وهو ثقة

12574. Bir rivayette: *"Sonra onlar aranızda yaşayacak"* şeklinde geçmektedir.

[1] Ahmed 5/268.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Ömer b. Abdirrahman b. Atiyye hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٧٥ - حَدَّثَنَا وَاصِلُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى، حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَامِرٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ : أَلا أُرِيكُمُ الْمَكَانَ الَّذِي قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ دَابَّةَ الأَرْضِ تَخْرُجُ مِنْهُ " ، فَضَرَبَ بِعَصَاهُ الشَّقَّ الَّذِي فِي الصَّفَا ، فَقَالَ : " وَإِنَّهَا ذَاتُ رِيشٍ وَزَغَبٍ ، وَإِنَّهُ لَيَخْرُجُ ثُلُثُهَا حُضْرَ الْفَرَسِ الْجَوَادِ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، وَثَلاثَ لَيَالٍ ، وَإِنَّهَا لَتَمُرُّ عَلَيْهِمْ ، وَإِنَّهُمْ لَيَفِرُّونَ مِنْهَا إِلَى الْمَسَاجِدِ ، فَتَقُولُ لَهُمْ : أَتَرَوْنَ الْمَسَاجِدَ تُنْجِيكُمْ مِنِّي ؟ فَتَخْطِمُهُمْ يُسَاقُونَ فِي الأَسْوَاقِ ، وَتَقُولُ : يَا كَافِرُ ! يَا مُؤْمِنُ ! "

رواه أبو يعلى وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجاله ثقات

12575. İbn Ömer: "Size Resûlullah'ın: «*Şüphesiz Dâbbe buradan çıkacak*» dediği yeri göstereyim mi?" dedi ve asasıyla Safa'daki yarığa vurdu. Şöyle dedi: "Şüphesiz o, kıllı ve tüylüdür. Onun üçte biri, iyi cins atın üç gün ve üç gecelik koşması kadar bir zamanda çıkar. O, insanların karşısına günlerce çıkar; halk ondan mescidlere kaçarlar. Onlara: «Mescidlerin sizi kurtaracağını mı düşünüyorsunuz?» der ve çarşılarda sevk olundukları halde onları «Ey kâfir! Ey mümin!» diyerek damgalar."

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٥٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الدَّابَّةُ يَكُونُ لَهَا ثَلاثُ خَرَجَاتٍ مِنَ الدَّهْرِ : فَتَخْرُجُ خَرْجَةً فِي أَقْصَى الْيَمَنِ حَتَّى يَفْشُوَ ذِكْرُهَا فِي أَهْلِ الْبَادِيَةِ ، وَلا يَدْخُلُ ذِكْرُهَا الْقَرْيَةَ ، ثُمَّ تَكْمُنُ زَمَانًا طَوِيلا بَعْدَ ذَلِكَ ، ثُمَّ تَخْرُجُ أُخْرَى قَرِيبًا مِنْ مَكَّةَ ، فَيَفْشُو ذِكْرُهَا فِي أَهْلِ الْبَادِيَةِ ، وَيَفْشُو ذِكْرُهَا بِمَكَّةَ ، ثُمَّ تَكْمُنُ زَمَانًا طَوِيلا ، ثُمَّ بَيْنَا النَّاسُ يَوْمًا بِأَعْظَمِ الْمَسَاجِدِ عَلَى اللَّهِ حُرْمَةً ، وَخَيْرِهَا وَأَكْرَمِهَا عَلَى اللَّهِ ، الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ، لَمْ يَرُعْهُمْ إِلا نَاحِيَةَ الْمَسْجِدِ تَرْبُو مَا بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ إِلَى بَابِ بَنِي مَخْزُومٍ عَلَى يَمِينِ الْخَارِجِ مِنَ الْمَسْجِدِ ،

---

[1] Ahmed 5/268.

[2] Ebû Ya'lâ (5703). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir ravidir; ancak müdellis raviler arasında zikredilmemiştir.

فَانْفَضَّ النَّاسُ عَنْهَا شَتَّى وَمَعًا ، وَثَبَتَ لَهَا عِصَابَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، وَعَرَفُوا أَنَّهُمْ لَنْ يُعْجِزُوا اللَّهَ ، فَخَرَجَتْ عَلَيْهِمْ تَنْفُضُ عَنْ رَأْسِهَا التُّرَابَ ، فَبَدَتْ لَهُمْ ، فَجَلَّتْ وُجُوهَهُمْ حَتَّى تَرَكَتْهَا كَأَنَّهَا الْكَوَاكِبُ الدُّرِّيَّةُ ، ثُمَّ وَلَّتْ فِي الأَرْضِ لا يُدْرِكُهَا طَالِبٌ وَلا يُعْجِزُهَا هَارِبٌ ، حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَقُومُ يَتَعَوَّذُ مِنْهَا بِالصَّلاةِ ، فَتَأْتِيهِ فَتَقُولُ : أَيْ فُلانُ ، الآنَ تُصَلِّي ؟ فَيُقْبِلُ عَلَيْهَا بِوَجْهِهِ ، فَتَسِمُهُ فِي وَجْهِهِ ثُمَّ تَذْهَبُ ، وَيَتَجَاوَرُ النَّاسُ فِي دُورِهِمْ فِي أَسْفَارِهِمْ ، وَيَشْتَرِكُونَ فِي الأَمْوَالِ ، وَيُعْرَفُ الْكَافِرُ مِنَ الْمُؤْمِنِ ، حَتَّى إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَقُولُ لِلْكَافِرِ : يَا كَافِرُ ، اقْضِنِي حَقِّي ، وَحَتَّى إِنَّ الْكَافِرَ ، يَقُولُ : يَا مُؤْمِنُ ، اقْضِنِي حَقِّي ".

رواه الطبراني وفيه طلحة بن عمرو وهو متروك

12576. Ebû Serîha'nın -yani Huzeyfe b. Esîd'in- bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dâbbe'nin üç çıkış zamanı olur: Bir çıkışı Yemen'in en ucunda olacak ve çölde onun şöhreti yayılacak; ancak bahsi daha köye girmemiş olacak. Bundan sonra uzunca bir zaman gizlenecek. Ardından Mekke'ye yakın bir yerden çıkışı olacak. Bedeviler arasında onun şöhreti yayılacak, Mekke'de de adı yayılacak. Sonra uzun bir zaman geçecek. Ardından Allah nezdinde hürmet bakımından en büyüğü, en hayırlısı ve en değerlisi olan Mescid-i Haram'da insanlara saldıracak. İnsanlar ondan kendilerini kurtaracak yer olarak mescidin köşesini bulacaklar. O da Rükün ile Makam arasındakileri yakalamayı umarak onları Mahzum oğulları kapısına sürecek, Mescid'in dış tarafının sağından çıkacaklar. İnsanlar oradan grup grup ve tek tek dağılacaklar. Onun karşısında Müslümanlardan bir grup sebat edecek. Sonunda, Yüce Allah'ı âciz bırakamayacaklarını anlayacaklar, Dâbbe onların huzuruna çıkacak. Başından aşağı toprak saçacak, topraklar etrafa dağılacak. Sonunda onların yüzleri parlayacak, inci tanelerini andırır bir halde onları terk edecekler. Sonra yeryüzünde dolaşacaklar. Onu arayan ona yetişemeyecek, kaçan da ondan kurtulamayacak. Hatta adam ondan kaçarak namaza sığınacak. Namaz kılanın yanına gidip: «Ey filan! Şimdi mi namaz kılıyorsun?» diyecek, yüzüyle ona yönelip onun yüzünü damgalayacak. Sonra geçip gidecektir. Evlerde ve yolculuklarında insanlara komşu olacak. İnsanlara mallarında ortak olacak. Kâfir mümini tanıyacak; öyle ki kâfire: «Ey kâfir! Hakkımı ver!» diyecek. Kâfir de mümine: «Ey mümin! Hakkımı ver!» diyecek."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Talha b. Amr vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* no. 3035; *el-Ehâdîsu't-Tıvâl* no. 34. İbn Kesîr'in *el-Bidâye*'de (1/161) dediği gibi bunun Hz. Peygamber'e nisbet edilmesinde garabet vardır.

١٢٥٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا رَبَاحُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِئْسَ الشِّعْبُ جِيَادٌ " ، قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثَةً ، قَالُوا : فِيمَ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " تَخْرُجُ الدَّابَّةُ ، فَتَصْرُخُ ثَلاثَ صَرَخَاتٍ ، فَيَسْمَعُهَا مَا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ " . رواه الطبراني في الأوسط وفيه رياح بن عبيد الله بن عمر وهو ضعيف

12577. Ebû Hureyre bildiriyor: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) iki veya üç defa: *"Ciyâd ne kötü bir vadidir"* buyurdu. "Neden ey Allah'ın Resulü?" diye sorduklarında: *"Çünkü oradan Dâbbe çıkıp üç kere haykıracak; doğu ile batı arasında yaşayan kimseler o sesi duyacak"* buyurdu.

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[1] Senedinde Riyâh b. Ubeydillah b. Ömer vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٥٧٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا حَمْزَةُ بْنُ سَعِيدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أَسِيدٍ ، أُرَاهُ رَفَعَهُ قَالَ : " تَخْرُجُ الدَّابَّةُ مِنْ أَعْظَمِ الْمَسَاجِدِ حُرْمَةً ، فَبَيْنَا هُمْ قُعُودٌ ، إِذْ رَنَّتِ الأَرْضُ ، فَبَيْنَا هُمْ كَذَلِكَ ، إِذْ تَصَدَّعَتْ " ، قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ : " تَخْرُجُ حِينَ يَسْرِي الإِمَامُ مِنْ جَمْعٍ ، وَإِنَّمَا جَعَلَ سَابِقُ الْحَاجِّ لِيُخْبِرَ النَّاسَ أَنَّ الدَّابَّةَ لَمْ تَخْرُجْ " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات

12578. Huzeyfe b. Esîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Dâbbe, mescidlerin en büyüğünden çıkacaktır. Onlar o halde iken birden yer çınlayacak ve bu ses üzerine yer aniden çatlayacaktır."*

İbn Uyeyne dedi ki: "Siyasi lider, Müzdelife'den hareket ettiğinde Dâbbe çıkar. Lider hacıların önünden gider ki insanlara Dabbe'nin çıkmadığını söylesin."

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Tabeânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* no. 1657.

[2] Tabeânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* no. 94. Demiştir ki: "Bu hadis Abdullah b. Amr'dan sadece bu isnadla rivayet edilir. "

(بَابُ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا)

Güneş'in Battığı Yerden Doğması

١٢٥٧٨ - (كَذَا فِي الأَصْلِ بِتِكْرَارِ الرَّقَمِ) حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ كَثِيرِ بْنِ دِينَارٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ حُيَيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمَعَافِرِيِّ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا ، يَخِرُّ إِبْلِيسُ سَاجِدًا يُنَادِي : إِلَهِي ، مُرْنِي أَنْ أَسْجُدَ لِمَنْ شِئْتَ ، فَتَجْتَمِعُ إِلَيْهِ زَبَانِيَتُهُ ، فَيَقُولُونَ : يَا سَيِّدَهُمْ ، مَا هَذَا التَّضَرُّعُ ؟ فَيَقُولُ : إِنَّمَا سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ يُنْظِرَنِي إِلَى الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ، وَهَذَا الْوَقْتُ الْمَعْلُومُ ، ثُمَّ تَخْرُجُ دَابَّةُ الأَرْضِ مِنْ صَدْعٍ فِي الصَّفَا ، فَأَوَّلُ خَطْوَةٍ تَضَعُهَا بِأَنْطَاكِيَّةَ ، ثُمَّ تَأْتِي إِبْلِيسَ فَتَلْطِمُهُ "

. رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه إسحاق بن إبراهيم بن زبريق وهو ضعيف

12578M. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş battığı yerden doğduğu zaman, İblis secde için yere kapanacak ve açıktan şöyle seslenecek: «Tanrım! Emret bana da istediğine secde edeyim.» Zebaniler de hemen onun yanına üşüşüp şöyle diyecekler: «Ey onların efendisi! Nedir bu yalvarış yakarış?». O da: «Rabbim'den, belirli bir vakte kadar bana süre vermesini diledim, işte o belirli vakit geldi» diye cevap verecek"* buyurdu. Devamla: *"Sonra Safa'nın yarık yerinden Dâbbe çıkacak. İlk adımını Antakya'ya atacak, İblis'in yanına gidip onu tokatlayacak"* dedi.

★ **Hadisi *M. el-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde zayıf bir ravi olan İshâk b. İbrâhîm b. Zibrîk vardır.**

١٢٥٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِى ابْنَ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ عَنْ أَبِى زُرْعَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ جَرِيرٍ قَالَ جَلَسَ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَى مَرْوَانَ بِالْمَدِينَةِ فَسَمِعُوهُ وَهُوَ يُحَدِّثُ فِى الآيَاتِ أَنَّ أَوَّلَهَا خُرُوجُ الدَّجَّالِ. قَالَ فَانْصَرَفَ النَّفَرُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو فَحَدَّثُوهُ بِالَّذِى سَمِعُوهُ مِنْ مَرْوَانَ فِى الآيَاتِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَمْ يَقُلْ مَرْوَانُ شَيْئاً قَدْ حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى مِثْلِ ذَلِكَ حَدِيثاً لَمْ أَنْسَهُ بَعْدُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ أَوَّلَ الآيَاتِ خُرُوجاً طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَخُرُوجُ الدَّابَّةِ ضُحًى فَأَيَّتُهُمَا مَا كَانَتْ قَبْلَ صَاحِبَتِهَا فَالأُخْرَى عَلَى أَثَرِهَا . ثُمَّ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَكَانَ يَقْرَأُ الْكُتُبَ وَأَظُنُّ أُولاَهَا خُرُوجاً طُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَذَلِكَ أَنَّهَا كُلَّمَا غَرَبَتْ أَتَتْ تَحْتَ الْعَرْشِ

فَسَجَدَتْ وَاسْتَأْذَنَتْ فِي الرُّجُوعِ فَأَذِنَ لَهَا فِي الرُّجُوعِ حَتَّى إِذَا بَدَا لِلَّهِ أَنْ تَطْلُعَ مِنْ مَغْرِبِهَا فَعَلَتْ كَمَا كَانَتْ تَفْعَلُ أَتَتْ تَحْتَ الْعَرْشِ فَسَجَدَتْ فَاسْتَأْذَنَتْ فِي الرُّجُوعِ فَلَمْ يُرَدَّ عَلَيْهَا شَيْءٌ ثُمَّ تَسْتَأْذِنُ فِي الرُّجوعِ فَلاَ يُرَدُّ عَلَيْهَا شَيْءٌ ثُمَّ تَسْتَأْذِنُ فَلاَ يُرَدُّ عَلَيْهَا شَيْءٌ حَتَّى إِذَا ذَهَبَ مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَذْهَبَ وَعَرَفَتْ أَنَّهُ إِنْ أُذِنَ لَهَا فِي الرُّجُوعِ لَمْ تُدْرِكِ الْمَشْرِق قَالَتْ رَبِّ مَا أَبْعَدَ الْمَشْرِقَ مَنْ لِي بِالنَّاسِ. حَتَّى إِذَا صَارَ الأُفُقُ كَأَنَّهُ طَوْقٌ اسْتَأْذَنَتْ فِي الرُّجُوعِ فَيُقَالُ لَهَا مِنْ مَكَانِكِ فَاطْلُعِي.فَطَلَعَتْ عَلَى النَّاسِ مِنْ مَغْرِبِهَا. ثُمَّ تَلاَ عَبْدُ اللَّهِ هَذِهِ الآيَةَ ﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لاَ يَنْفَعُ نَفْساً إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا خَيْراً﴾. قلت : في الصحيح طرف من أوله

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح

12579. Ebû Zür'a b. Amr b. Cerîr anlatıyor: Müslümanlardan üç kişi Medine'de Mervan'ın yanında oturup kıyamet alâmetlerini anlatırken onu dinlediler. Diyordu ki: "Bunların ilki, Deccâl'ın çıkışıdır." Bu kişiler oradan ayrılınca Abdullah b. Amr'ın yanına gittiler ve kıyamet alametleri hususunda Mervan'dan işittiklerini ona söylediler. Abdullah da: "Mervan, bu gibi konularda Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ezberleyip henüz unutmadığım bir hadisi söylememiş. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet alâmetlerinin çıkış itibariyle ilki, güneşin battığı yerden doğması ve kuşluk vakti Dâbbe'nin çıkışıdır. Bu ikisinden hangisi arkadaşından önce gelirse, diğeri onu takip eder"* buyurduğunu işittim. Sonra Abdullah devam etti -ki kendisi kutsal kitapları okuyan biriydi-: "Zannedersem çıkış itibariyle bu alâmetlerin ilki, güneşin battığı yerden doğmasıdır. Bu şöyle olur: Güneş her battığında Arş'ın altına gelip secde eder ve dönmek için izin ister; onun dönüşüne izin verilir. Bu, Allah'ın, güneşi battığı yerden doğdurmasına kadar devam eder. Battığı yerden doğunca yine daha önce yaptığı gibi Arş'ın altına gelip secde eder ve dönmek için izin ister; ancak ondan hiçbir şey geri çevrilmez. Nihayet Allah'ın geçmesini dilediği kadar geceler geçince ve güneş, dönüşüne izin verilse de doğuya yetişemeyeceğini anlayınca: «Ey Rabbim! Doğu ne kadar da uzak! İnsanları bana kim getirebilir?» der ve gidip ufukta yer alır, gerdanlığı andıran bir hale gelir ve dönmek için izin ister. Ona denir ki: «Bulunduğun yerden doğ!» İşte bu şekilde insanların üzerine battığı yerden doğar. Sonra Abdullah şu âyeti okudu: "**...Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz.**" (En'âm Sur. 158)

★ Ben derim ki: Bunun baş tarafından bir bölümü, *Sahîh*'te mevcuttur.

Bu hadisi Ahmed, Bezzâr ve *M. el-Kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٨٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ أَبِي سَرِيحَةَ حُذَيْفَةَ بْنِ أُسَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَجِيءُ الرِّيحُ الَّذِي يَقْبِضُ اللَّهُ فِيهَا نَفْسَ كُلِّ مُؤْمِنٍ ، ثُمَّ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا ، وَهِيَ الآيَةُ الَّتِي ذَكَرَهَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ ".

رواه الطبراني وفيه عبيد بن إسحاق العطار وهو متروك.

12580. Ebû Serîha -yani Huzeyfe b. Esîd- Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın, her müminin ruhunu kabzedeceği bir rüzgâr gelir, ardından Güneş battığı yerden doğar. İşte bu, Allah'ın Kitab'ında zikrettiği (kıyamet için) bir işarettir"* buyurduğunu nakletmiştir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ubeyd b. İshâk el-Attâr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٥٨١ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْحِنَّائِيُّ وَمُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ ، قَالا : ثنا طَالُوتُ بْنُ عَبَّادٍ ، ثنا فَضَالُ بْنُ جُبَيْرٍ ، ثنا أَبُو أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَوَّلُ الآيَاتِ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا ".

رواه الطبراني في الأوسط وفيه فضالة بن جبير وهو ضعيف وأنكر هذا الحديث.

12581. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alâmetlerin ilki, Güneşin battığı yerden doğmasıdır"* buyurdu.

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Fadâle b. Cübeyr vardır ki zayıf bir ravidir. Taberânî bu hadisi münker görmüştür.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمَسْخِ وَالْقَذْفِ وَإِرْسَالِ الشَّيَاطِينِ وَالصَّوَاعِقِ)

İnsan Suretlerinin Değiştirilmesi, Havadan Taş Yağdırılması, Şeytan ve Yıldırımların Gönderilmesi

١٢٥٨٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي الْعَلاَءِ بْنِ الشِّخِّيرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صُحَارٍ الْعَبْدِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَقُومُ

---

1 Ahmed 2/201; Bezzâr no. 3401 (kısaltarak).

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* no. 3037.

السَّاعَةُ حَتَّى يُخْسَفَ بِقَبَائِلَ فَيُقَالُ مَنْ بَقِيَ مِنْ بَنِي فُلاَنٍ . قَالَ عَرَفْتُ حِينَ قَالَ قَبَائِلَ أَنَّهَا الْعَرَبُ لأَنَّ الْعَجَمَ تُنْسَبُ إِلَى قُرَاهَا. رواه أحمد والطبراني وأبو يعلى والبزار ورجاله ثقات.

12582. Suhâr el-Abdî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birtakım kabileler yere batırılmadıkça kıyamet kopmaz. Yere batırılanlar öyle çok olur ki, «Filan oğullarından kim kaldı?» diye sorulur"* buyurdu.

Ravi dedi ki: "Kabileler" dediğinde bu yere batırılacakların Araplar olduğunu anladım; çünkü Arap olmayanlar köylerine nispet edilir."

★ Hadisi Ahmed, Taberânî, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ravileri güvenilir ravilerdir.

١٢٥٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الرَّازِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ عَنْ بُقَيْرَةَ امْرَأَةِ الْقَعْقَاعِ قَالَتْ إِنِّي لَجَالِسَةٌ فِي صُفَّةِ النِّسَاءِ فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ وَهُوَ يُشِيرُ بِيَدِهِ الْيُسْرَى فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِذَا سَمِعْتُمْ بِخَسْفٍ هَاهُنَا قَرِيباً فَقَدْ أَظَلَّتِ السَّاعَةُ .

رواه أحمد والطبراني وفيه ابن إسحاق وهو مدلس وبقية رجال أحد إسنادي أحمد رجال الصحيح

12583. Ka'kâ'nın hanımı Bukayra anlatıyor: Hanımlar sofasında otururken Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe verdiğini ve sol eliyle işaret ederek şöyle dediğini işittim: *"Ey insanlar! Eğer burada bir yere batırılma hadisesi işitirseniz biliniz ki kıyamet yaklaşmıştır."*

★ Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir. Ahmed'in iki isnâdından birinin geri kalan ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٢٥٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَكْثُرُ الصَّوَاعِقُ عِنْدَ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ حَتَّى يَأْتِيَ الرَّجُلُ الْقَوْمَ فَيَقُولُ مَنْ صَعِقَ قِبَلَكُمُ الْغَدَاةَ فَيَقُولُونَ صَعِقَ فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ .

رواه أحمد عن محمد بن مصعب وهو ضعيف.

12584. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet yaklaştığında yıldırımlar çok olur. Öyle ki, bir adam gelir ve:*

---

1 Ahmed, 3/483 ve 5/31; Ebû Ya'lâ, no. 6834; Bezzâr, no. 3403; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 740.

2 Ahmed, 6/379; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 24/204.

«Dün sabah sizin tarafta kimleri yıldırım çarptı?» diye sorar; «Filan ve falanı yıldırım çarptı» diye cevap verirler" buyurdu.

★ Bu hadisi, Muhammed b. Mus'ab'dan Ahmed rivayet etmiştir.[1] Bu ravi zayıf bir ravidir.

١٢٥٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي عَطَاءٍ السَّكْسَكِيِّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ سَعْدٍ السَّكْسَكِيِّ عَنْ جُنَادَةَ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَذْكُرُ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ مَا مُدَّةُ أُمَّتِكَ مِنَ الرَّخَاءِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ شَيْئاً حَتَّى سَأَلَهُ ثَلاَثَ مِرَارٍ كُلُّ ذَلِكَ لاَ يُجِيبُهُ ثُمَّ انْصَرَفَ الرَّجُلُ ثُمَّ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ . فَرَدُّوهُ عَلَيْهِ فَقَالَ لَقَدْ سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي مُدَّةُ أُمَّتِي مِنَ الرَّخَاءِ مِائَةُ سَنَةٍ . قَالَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللهِ فَهَلْ لِذَلِكَ مِنْ أَمَارَةٍ أَوْ عَلاَمَةٍ أَوْ آيَةٍ فَقَالَ نَعَمِ الْخَسْفُ وَالرَّجْفُ وَإِرْسَالُ الشَّيَاطِينِ الْمُجَلَّبَةِ عَلَى النَّاسِ . رواه أحمد والطبراني وفيه يزيد بن سعد و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات .

12585. Ubâde b. es-Sâmit bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek "Yâ Resûlallah! Ümmetinin rahatlık ve bolluk müddeti ne kadardır?" diye sordu. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona hiçbir cevap vermedi. Nihayet adam üç kere aynı soruyu sordu ve hiçbirine cevap alamadı. Sonra adam oradan ayrıldı. Daha sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Soru soran nerede?"* dedi. Gidip adamı getirdiler. Buyurdu ki: *"And olsun ki sen bana, daha önce ümmetimden hiç kimsenin sormadığı bir şeyi sordun. Ümmetinin rahatlık ve bolluk müddeti yüz senedir."* Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bunu iki veya üç defa tekrarladı. Bunun üzerine adam: "Yâ Resûlallah! Bunun bir emaresi veya bir alameti veya bir işareti var mıdır?" diye sordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Yere batırılma, taşlanma ve celp edilen şeytanların insanların üzerine gönderilmesidir"* cevabını verdi.

★ Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yezîd b. Sa'd vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٥٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ الْكَوْسَجُ أَنْبَأَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى عَنْ فَرْقَدٍ السَّبَخِيِّ حَدَّثَنَا أَبُو مُنِيبٍ الشَّامِيُّ عَنْ أَبِي عَطَاءٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ رَسُولِ اللهِ

---

[1] Ahmed 3/64-65.

[2] Ahmed 5/325. Senedinde Yezîd b. Sa'd b. Zî Usvan es-Sülemî eş-Şâmî vardır ki İbn Hibban onu güvenilir raviler arasında zikretmiştir (7/624) ve "Bazen hata ederdi" demiştir. Bak: *el-İkmâl*, el-Hüseynî, no. 951.

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدَّثَنِي شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَحَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قَالَ وَحَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَوْ حُدِّثْتُ عَنْهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَيَبِيتَنَّ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى أَشَرٍ وَبَطَرٍ وَلَعِبٍ وَلَهْوٍ فَيُصْبِحُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ بِاسْتِحْلاَلِهِمُ الْمَحَارِمَ وَاتِّخَاذِهِمُ الْقَيْنَاتِ وَشُرْبِهِمُ الْخَمْرَ وَأَكْلِهِمُ الرِّبَا وَلُبْسِهِمُ الْحَرِيرَ .

رواه عبد الله ورواه الطبراني من حديث أبي أمامة فقط وفرقد ضعيف.

12586. Ubâde b. es-Sâmit, Ebû Umâme ve İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhammed'in canı kudret elinde bulunan zâta and olsun ki, ümmetimden birtakım kimseler, arsızlık, mağrurluk ve eğlence üzerinde geceyi geçirecekler ve o sabah kalktıklarında, maymunlara ve domuzlara çevrilecekler. Bunun sebebi, haramları mubah saymaları, kadın şarkıcılar edinmeleri, alkollü içki içmeleri, faiz yemeleri ve ipek giymeleridir"* buyurdu.

★ Hadisi Abdullah (b. Ahmed b. Hanbel) rivayet etmiştir.[1] Taberânî de sadece Ebû Umâme hadisi olarak rivayet etmiştir. Ferkad zayıf bir ravidir.

١٢٥٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكٌ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَيَكُونُ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ خَسْفٌ ، وَمَسْخٌ ، وَرَجْفٌ ، وَقَذْفٌ " .

رواه أبو يعلى والبزار وفيه مبارك بن سحيم وهو متروك .

12587. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmet içinde yere batırılma, suretlerin çevrilmesi, sarsıntı ve taşlanma hâdiseleri vuku bulacak"* buyurdu.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mübârek b. Suhaym vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٥٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ لا تَنْقَضِي الدُّنْيَا حَتَّى يَقَعَ بِهِمُ الْخَسْفُ ، وَالْمَسْخُ ، وَالْقَذْفُ " ، قَالُوا : وَمَتَى ذَاكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ؟ قَالَ : " إِذَا رَأَيْتَ النِّسَاءَ رَكِبْنَ السُّرُوجَ ، وَكَثُرَتِ الْقَيْنَاتُ ،

---

[1] Ahmed, 5/329. Ebû Munîb eş-Şâmî araştırılmalıdır. Daha önce geçen 8215. hadise bakınız.

[2] Ebû Ya'lâ, no. 3945; Bezzâr, no. 3404. Bezzâr dedi ki: "Mübârek'e ait münker hadisler vardır. Onlara mutabaat edilmemiştir. O, mevlâsından bir şey işitmemiştir."

وَشُهِدَ بِشَهَادَاتِ الزُّورِ ، وَشَرِبَ الْمُصَلُّونَ فِي آنِيَةِ أَهْلِ الشِّرْكِ : الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ ، وَاسْتَغْنَى الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ ، وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ ، فَاسْتَذْفِرُوا وَاسْتَعِدُّوا " ، وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ فَوَضَعَهَا عَلَى جَبْهَتِهِ يَسْتُرُ وَجْهَهُ.

رواه البزار والطبراني في الأوسط وزاد : " وَشَرِبَ الْمُصَلُّونَ فِي آنِيَةِ أَهْلِ الشِّرْكِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، " . قال : وَاسْتَغْنَى الرِّجَالُ بِالرِّجَالِ، وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ، فَاسْتَذْفِرُوا وَاسْتَعِدُّوا "، وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ فَوَضَعَهَا عَلَى جَبْهَتِهِ يَسْتُرُ وَجْهَهُ . وفيه سليمان بن داود اليمامي وهو متروك.

12588. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Beni hak ile gönderen zâta and olsun ki onların arasında yere batırılma, taşlanma ve suretlerin çevrilmesi hâdiseleri vuku bulmadan dünya yıkılıp gitmez."* Bunu duyan ashab: "Yâ Resûlallah! Bunlar ne zaman olacak?" diye sordu. O da şöyle buyurdu: *"Kadınların eğerlere bindiğini, şarkıcı kadınların çoğaldığını, yalan şahitliğin yayıldığını ve erkeklerle erkeklerin, kadınlarla kadınların yetindiğini gördüğün zaman bunlar olur."*

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Taberânî de bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta şu ilaveyle vermiştir: *"Şirk kapları olan altın ve gümüş kaplardan namaz kılanlar içtiğinde bu gerçekleşir." "Erkeklerle erkeklerin, kadınlarla kadınların yetindiği, bu konuda birbirlerinden yardım isteyip birbirlerini kışkırttıkları zaman bunlar olur."* Ravi bunu söylerken eliyle işaret etti, yüzünü örtmek için elini alnına koydu. Senedinde Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٥٨٩ – حُصَيْنٍ الْقَاضِي ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قَالا : أنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَسْلَمَ ، حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ ، حَدَّثَنِي سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ خَسْفٌ ، وَقَذْفٌ ، وَمَسْخٌ " ، قِيلَ : وَمَتَى ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " إِذَا ظَهَرَتِ الْمَعَازِفُ وَالْقَيْنَاتُ ، وَاسْتُحِلَّتِ الْخَمْرُ " .

قلت : روى ابن ماجة طرفا من أوله رواه الطبراني وفيه عبد الله بن أبي الزناد وفيه ضعف وبقية رجال إحدى الطريقين رجال الصحيح .

12589. Sehl b. Sa'd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Âhir zamanda yere batırılma, taşlanma ve suretlerin çevrilmesi hâdiseleri vuku bulacak."* Ashâb da: "Yâ Resûlallah! Bunlar ne zaman olacak?" diye sordu. *"Bunlar, çalgı aletleri ve kadın şarkıcılar zuhur ettiği ve alkollü içkiler mubah sayıldığı zaman olacaktır"* buyurdu

---

[1] Bezzâr, no. 3405. Bezzâr dedi ki: "Süleyman'ın hadisine mutabaat edilmez. O kuvvetli değildir."

Ben derim ki: İbn Mâce bu hadisin başından bir bölümünü rivayet etmiştir.

★ Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem vardır ki kendisinde zayıflık vardır. İki tarikten birinin diğer ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٢٥٩٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَمَّالُ الأَصْبَهَانِيُّ الْفَقِيهُ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ يُونُسَ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ ، حَدَّثَنَا فَرْقَدٌ السَّبَخِيُّ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَيَبِيتَنَّ قَوْمٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ عَلَى طَعَامٍ وَشَرَابٍ وَلَهْوٍ ، وَيُصْبِحُوا قَدْ مُسِخُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ ".

رواه الطبراني في الصغير وفيه فرقد السبخي وهو ضعيف .

12590. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmetten bir topluluk yeme-içme ve eğlence üzerinde geceyi geçirecekler ve maymunlarla domuzlara çevrilmiş olarak sabaha çıkacaklar"* buyurdu.

★ Bu hadisi *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ferkad es-Sebahî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٥٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ أَبِي حَنْظَلَةَ الصَّيْدَاوِيُّ ، بِمَدِينَةِ صَيْدَاءَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَدَقَةَ الْجِيلانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، حَدَّثَنَا زِيَادٌ الْجَصَّاصِ ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَكُونُ فِي هَذِهِ الأُمَّةِ خَسْفٌ وَمَسْخٌ وَقَذْفٌ فِي مُتَّخِذِي الْقِيَانِ وَشَارِبِي الْخَمْرِ وَلابِسِي الْحَرِيرِ ".

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه زياد بن أبي زياد الجصاص وثقه ابن حبان وضعفه الجمهور وبقية رجاله ثقات .

12591. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ümmet içinde, şarkıcı kadınlar edinenler, içki içenler ve ipek giyenler arasında yere batırılma, suretlerin çevrilmesi ve taşlanma hadiseleri vuku bulacak"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ziyâd b. Ebî Ziyâd el-Cassâs vardır ki İbn Hibban ona güvenilir derken, çoğunluk zayıf saymıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5810.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr*, no. 168.

[3] Taberânî, *M. es-Sağîr*, no. 973. Hocası Muhammed b. el-Muâfâ b. Ebî Hanzale ile es-Saydâvî'nin biyografileri verilmemiştir.

١٢٥٩٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى، ثَنَا بَقِيَّةُ، ثَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنِي سَوَّادُ بْنُ عُتْبَةَ، وَعَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَجَّاجِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُنْدَعِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بِشْرٍ صَاحِبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : سَمِعْتُهُ يَقُولُ: إِنَّهُ يَكُونُ فِي آخِرِ هَذِهِ الأُمَّةِ قَوْمٌ بَيْنَا هُمْ فِي شُرْبِ الخَمْرِ وَضَرْبِ المَعَازِفِ حَتَّى يَأْفِكَ اللهُ عَلَيْهِمْ فَيَعُودُوا قِرَدَةً وَخَنَازِيرَ. رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم.

12592. Abdullah b. Bişr anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bir gerçektir ki bu ümmetin sonunda öyle bir topluluk olacak ki onlar içki içerken ve çalgı aletleri çalarken Yüce Allah onları yakalayacak; maymunlara ve domuzlara dönecekler"* buyurduğunu işittim.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٥٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ح ، وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُجَمِّعٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ خَبَّابٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَاشِدٍ ، وَقَالَ الْحَضْرَمِيُّ : عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ فِي أُمَّتِي خَسْفًا ، وَمَسْخًا ، وَقَذْفًا ".

رواه الطبراني والبزار بنحوه وفيه عمرو بن مجمع وهو ضعيف.

12593. Saîd b. Ebî Râşid bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki ümmetim içinde yere batırılma, suretlerin çevrilmesi ve taşlanma hadiseleri vuku bulacak"* dediğini işittim.

★ Taberânî ve benzer ifadelerle Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Amr b. Mucemmi' vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٥٩٤ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ نَغْلَبٌ الْبَصْرِيُّ ، قال : نا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ الدِّرْهَمِيُّ ، قال : نا عَبْدُ الْخَالِقِ أَبُو هَانِئٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي زِيَادُ بْنُ الأَبْرَصِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ ، تُدَاوِي الْجَرْحَى فِي عَسْكَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَوْ دَعَوْتَ اللَّهَ لابْنِي ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُنَيْسٌ ؟ " قَالَتْ : نَعَمْ ، فَأَقْعَدَنِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَمَسَحَ عَلَى رَأْسِي ، فَقَالَ : " يَا أُنَيْسُ ، إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يَتَمَصَّرُونَ بَعْدِي أَمْصَارًا ، مِمَّا يُمَصِّرُونَ مِصْرًا ، يُقَالُ لَهَا : الْبَصْرَةُ ، فَإِنْ أَنْتَ وَرَدْتَهَا فَإِيَّاكَ وَفَيْضَهَا وَسُوقَهَا وَبَابَ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5537; Bezzâr, no. 3402. Bunda da Yûnus b. Habbâb vardır ki Buhârî onun hadisinin *münker* olduğunu söylemiştir. Bu hadisin şahidleri vardır.

سُلْطَانِهَا ، فَإِنَّهَا سَيَكُونُ بِهَا خَسْفٌ ، وَمَسْخٌ ، وَقَذْفٌ ، آيَةُ ذَلِكَ الزَّمَانِ أَنْ يَمُوتَ الْعَدْلُ ، وَيَفْشُو فِيهِ الْجَوْرُ ، وَيَكْثُرُ فِيهِ الزِّنَا ، وَيَفْشُو فِيهِ شَهَادَةُ الزُّورِ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه جماعة لم أعرفهم .

12594. Enes b. Mâlik anlatıyor: Ümmü Süleym, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) askerleri arasındaki yaraları tedavi eden bir kadındı. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Yâ Resûlallah! Oğlum için Allah'a dua etsen!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Enesciğe mi?"* diye sordu. O da "Evet!" dedi. Resul-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) beni önüne oturttu, başımı okşadı ve: *"Ey Enescik! Müslümanlar benden sonra bazı yerleri kendilerine şehir yapacaklar. Basra denen bir şehir olacak ki eğer oraya gidersen oranın çarşı pazarına ve sultanın kapısına uğramaktan sakın! Zira orada yere batırılma, suretlerin çevrilmesi ve taşlanma hadiseleri vuku bulacak. Bunun işareti, orada adaletin ölmesi ve zulmün yayılması, orada zinanın çoğalması ve orada yalancı şahitliğin yayılmasıdır"* buyurdu.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٥٩٥ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ ، تَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " سَيَكُونُ بَعْدِي خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ ، وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ ، وَخَسْفٌ فِي جَزِيرَةِ الْعَرَبِ " ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُخْسَفُ بِالأَرْضِ وَفِيهِمُ الصَّالِحُونَ ؟ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَعَمْ إِذَا كَانَ أَكْثَرُ أَهْلِهَا الْخَبَثِ " .

قلت : في الصحيح بعضه رواه الطبراني في الأوسط وفيه حكيم بن نافع وثقه ابن معين وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات

12595. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benden sonra Arap yarımadasında bir doğuda yere batırılma, bir de batıda yere batırılma hadiseleri vuku bulacak"* dediğini işittim ve: "Yâ Resûlallah! Onların arasında salih kimseler olduğu halde mi yere batırılacaklar?" diye sordum. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ahalisinin çoğu kötü olunca bunlar olur"* buyurdu.

Ben derim ki: *Sahîh*'te bunun bir kısmı vardır.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hakîm b. Nâfi' vardır ki İbn Maîn onu güvenilir görürken başkaları zayıf görmüştür. Diğer ravileri güvenilir ravilerdir.

١٢٥٩٦ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنِ الْمَعْرُورِ بْنِ سُوَيْدٍ ، عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّنْ مُسِخَ ، أَيَكُونُ لَهُ نَسْلٌ ؟ فَقَالَ : " مَا مُسِخَ أَحَدٌ قَطُّ ، فَكَانَ لَهُ نَسْلٌ وَلا عَقِبٌ "

رواه أبو يعلى والطبراني وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجالهما رجال الصحيح

12596. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) suretleri çevrilecekler hakkında "Onların nesli olur mu?" diye sordum; bana: *"Bir kimsenin sureti (maymuna veya domuza) çevrilince, onun daha soyu-sopu olmaz"* diye cevap verdi.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٥٩٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مُسِخَتْ أُمَّةٌ قَطُّ ، فَيَكُونُ لَهَا نَسْلٌ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه مسلمة بن علي وهو ضعيف.

12597. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir ümmetin sureti (maymuna veya domuza) çevrilince, onun daha nesli olmaz"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Mesleme b. Ali vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* 23/271. İbn Maîn bir rivayetinde Hakîm'i zayıf bulmuştur.

[2] Ebû Ya'lâ, no. 6967; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* 23/325. Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir ravidir; ancak müdellis raviler arasında zikredilmemiştir.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât,* no. 299. Bunda da Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdîn vardır ki hadis uyduran biridir.

(بَابُ قَبْضُ رُوحُ كُلِّ مُؤْمِنٍ قَبْلَ السَّاعَةِ)

Kıyamet Kopmadan Önce Her Müminin Ruhunun Alınacağı

١٢٥٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَيَّاشِ بْنِ أَبِي رَبِيعَةَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ تَجِيءُ رِيحٌ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ تُقْبَضُ فِيهَا أَرْوَاحُ كُلِّ مُؤْمِنٍ .

رواه أحمد والبزار وقال : " تُقْبَضُ فِيهَا رُوحِ كُلِّ مُؤْمِنٍ " . ورجاله رجال الصحيح إلا أن نافعا لم يسمع من عياش

12598. Ayyâş b. Ebî Rebîa bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamete kopmaya yakın bir rüzgâr çıkar, bununla her müminin ruhları alınır"* buyurduğunu işittim.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'daki ibare: *"Bunda her müminin ruhu alınır"* şeklindedir. Onun ravileri *Sahîh* ravileridir; ancak Nâfi', Ayyâş'tan hadis işitmemiştir.

(بَابُ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ عَلَى أَحَدٍ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ)

Lâ İlâhe İllallâh Diyen Hiç Kimsenin Üzerine Kıyamet Kopmaz

١٢٥٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لاَ يُقَالَ فِي الأَرْضِ لاَ إِلَهَ الاَّ اللهُ . قلت : له في الصحيح : " حتى لا يقال في الأرض : الله الله " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12599. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yeryüzünde Lâ ilâhe illallâh denmeyinceye kadar kıyamet kopmaz"* buyurdu.

Ben derim ki: *Sahîh*'te Enes'e ait şöyle bir rivayet vardır: *"Yeryüzünde Allah, Allah denmedikçe kıyamet kopmaz."*

★ Bunu Ahmed rivayet etti ve ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ خُرُوجُ النَّارِ)

Ateşin Çıkışı

١٢٦٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ الأَعْمَشَ يُحَدِّثُ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ حَبِيبِ بْنِ حِمَازٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ

---

[1] Ahmed, 3/420; Bezzâr, no. 3417.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَزَلْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَتَعَجَّلَتْ رِجَالٌ إِلَى الْمَدِينَةِ وَبَاتَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِتْنَا مَعَهُ فَلَمَّا أَصْبَحَ سَأَلَ عَنْهُمْ فَقِيلَ تَعَجَّلُوا إِلَى الْمَدِينَةِ . فَقَالَ تَعَجَّلُوا إِلَى الْمَدِينَةِ وَالنِّسَاءِ أَمَا إِنَّهُمْ سَيَدَعُونَهَا أَحْسَنَ مَا كَانَتْ . ثُمَّ قَالَ لَيْتَ شِعْرِى مَتَى تَخْرُجُ نَارٌ مِنَ الْيَمَنِ مِنْ جَبَلِ الْوِرَاقِ تُضِيءُ مِنْهَا أَعْنَاقُ الإِبِلِ بُرُوكاً بِبُصْرَى كَضَوْءِ النَّهَارِ . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير حبيب بن حبان وهو ثقة

12600. Ebû Zer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yola çıkıp Zu'l-Huleyfe'de konakladık. Bu arada birtakım kimseler Medine'ye gitmek için acele ettiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise geceyi orada geçirdi, biz de onun yanında kaldık. Sabah olunca o gidenleri sorunca "Onlar Medine'ye gitmek için acele ettiler" denildi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onlar Medine'ye ve kadınlara alel acele gittiler. Hâlbuki onlar Medine'yi en güzel haliyle bırakacaklar."* Ardından devam ederek: *"Yemen'deki Virâk dağından bir ateşin çıkıp da onunla Busra'daki develerin boyunlarının gündüz aydınlığı gibi ne zaman aydınlatılacağını keşke bileydim!"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Habîb b. Hibbân hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ أَبُو جَعْفَرٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ بِشْرٍ أَوْ بُسْرٍ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُوشِكُ أَنْ تَخْرُجَ نَارٌ مِنْ حُبْسِ سَيَلٍ تَسِيرُ سَيْرَ بَطِيئَةِ الإِبِلِ تَسِيرُ النَّهَارَ وَتُقِيمُ اللَّيْلَ تَغْدُو وَتَرُوحُ يُقَالُ غَدَتِ النَّارُ أَيُّهَا النَّاسُ فَاغْدُوا قَالَتِ النَّارُ أَيُّهَا النَّاسُ فَأَقِيلُوا رَاحَتِ النَّارُ أَيُّهَا النَّاسُ فَرُوحُوا مَنْ أَدْرَكَتْهُ أَكَلَتْهُ .

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح غير رافع وهو ثقة .

12601. Râfi' b. Bişr veya Busr es-Sülemî, babasından Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir: *" Hibsu Seyel'den [2] bir ateşin çıkması yakındır. O ateş yavaş develer gibi hareket eder. Gündüzün gider, gece kalır. Sabah akşam gidişi sürer. «Ey insanlar! Bu sabah ateş yola çıktı, haydi siz de hareket edin!» denir. Ateş de der ki: «Ey insanlar! Uyuyun! Ateş mola verdi ey insanlar, siz de mola verin!». O ateş kime yetişirse onu yer."*

[1] Ahmed, 5/144.
[2] Benû Süleym'in arazisinde bir yer.

★ Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ricali, güvenilir bir ravi olan Râfi' hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٢٦٠٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ الْحَجَّاجِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ سَيْفٍ ، عَنِ الْمُهَلَّبِ بْنِ أَبِي صُفْرَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تُبْعَثُ نَارٌ عَلَى أَهْلِ الْمَشْرِقِ فَتَحْشُرُهُمْ إِلَى الْمَغْرِبِ ، تَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا ، وَتَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا ، يَكُونُ لَهَا مَا سَقَطَ مِنْهُمْ وَتَخَلَّفَ , تَسُوقُهُمْ سُوقَ الْجَمَلِ الْكَسِيرِ " . رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات .

12602. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğu ahalisine bir ateş gönderilir. Onları batıya doğru sürer. O da insanların geceledikleri yerde onlarla beraber geceyi geçirir; öğleyin uyudukları yerde onların yanında o da uyur. Onlardan düşüp geri kalanlar o ateşin olur. Ateş insanları bozguna uğramış develeri sürer gibi sürer"* buyurdu.

★ Hadisi *M. el-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir ravilerdir.

١٢٦٠٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أَوَّلِ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَوَّلَ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْمَشْرِقِ ، وَتَحْشُرُهُمْ إِلَى الْمَغْرِبِ " . رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح

12603. Abdullah b. Selâm bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) kıyamet alametlerinin ilki soruldu; Allah'ın Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz kıyamet alametlerinin ilki, doğudan çıkıp da onları batıya sürecek olan ateştir"* buyurdu.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٠٤ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِدْرِيسَ ، حَدَّثَنَا عَبَايَةُ بْنُ بَكْرِ بْنِ أَبِي لَيْلَى الْمُزَنِيُّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُجَمِّعٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو الْبَدَّاحِ بْنُ عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ عَاصِمٍ ، أَنَّهُ قَالَ : سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[1] Ahmed, 3/443; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1229; Ebû Ya'lâ, no. 934; Hâkim, 4/442-443. Zehebî de bunu sahih görmüş, ardından şunu eklemiştir: "Râfi', meçhul biridir."

[2] Tabeânî, *el-Mu'cemu'l-evsât*, no. 158.

وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَيْنَ حَبْسُ سَيْلٍ ؟ قُلْنَا : لا نَدْرِي ، فَمَرَّ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ ، قُلْتُ : مِنْ أَيْنَ جِئْتَ ؟ قَالَ : مِنْ حَبْسِ سَيْلٍ ، قَالَ : فَدَعَوْتُ بِنَعْلَيَّ ، وَانْحَدَرْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا الرَّجُلُ مِنْهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيْنَ أَهْلُكَ قَالَ : بِحَبْسِ سَيْلٍ ، قَالَ : أَخْرِجْ أَهْلَكَ مِنْهُ ، فَإِنَّهُ يُوشِكُ أَنْ تَخْرُجَ مِنْهُ نَارٌ تُضِيءُ أَعْنَاقَ الإِبِلِ بِبُصْرَى. رواه الطبراني وفيه إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع وهو ضعيف

12604. Âsım b. Adiy el-Ensârî anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelecek olayları sorduk; *"Hibsu Seyel neredEdir?"* diye sordu. "Bilmiyoruz" dedik. Bu arada bana Süleym oğullarından bir adam rastladı. Ona: "Sen nereden geldin?" diye sordum; "Hibsu Seyel'den geldim" dedi. Hemen onu ayakkabım mukabilinde çağırdım ve alıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına getirdim. "Yâ Resûlallah! Sen bize Hibsu Seyel'i sormuştun; biz de, «Onunla ilgili bilgimiz yok» demiştik. Durum şu ki, bu adam bana rast geldi, ona sordum, ailesinin orada olduğunu söyledi." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ailen nerede?"* diye sordu. "Hibsu Seyel'de" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Aileni oradan çıkar! Çünkü oradan, Busra'daki develerin boyunlarını aydınlatacak bir ateşin çıkması yakındır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbrâhîm b. İsmâîl b. Mücemmi' vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ تَقُومُ عَلَيْهِمُ السَّاعَةُ)

Kıyamet Kimlerin Üzerine Kopacak?

١٢٦٠٥ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ حَدَّثَنِى عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ الأَنْصَارِىُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عِلْبَاءَ السُّلَمِىِّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ إِلاَّ عَلَى حُثَالَةِ النَّاسِ . رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني ورجاله ثقات.

12605. İlbâ es-Sülemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayırsız insanlardan başkası üzerine kıyamet kopmaz"* buyurmuştur.

★ Bu hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir ravilerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 17/173.

[2] Ahmed, 3/499; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 18/84-85. Bunu Ebû Ya'lâ'nın matbu eserinde bulamadım; herhalde *el-Kübrâ*'dadır.

١٢٦٠٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَأْخُذَ اللَّهُ شَرِيطَتَهُ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ فَيَبْقَى فِيهَا عَجَاجَةٌ لاَ يَعْرِفُونَ مَعْرُوفاً وَلاَ يُنْكِرُونَ مُنْكَراً .

رواه أحمد مرفوعا وموقوفا ورجالهما رجال الصحيح .

12606. Abdullah b. Amr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yeryüzü ahalisinin iyilerini alıncaya kadar kıyamet kopmaz. Bu vaki olunca orada, iyiliği iyi bilmeyen, kötülüğü de kötü görmeyen rezil ve hayırsız kimseler kalır"* buyurdu.

★ Bu hadisi merfu ve mevkuf olarak Ahmed rivayet etmiştir.[1] Her iki senedin ravileri de *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٠٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : ثنا أَبُو دَاوُدَ ، قَالَ : ثنا سَلاَّمٌ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ : مَنْ تَقُومُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ ، وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ ، وَالَّذِينَ يَشْهَدُونَ بِالشَّهَادَةِ قَبْلَ أَنْ يُسْأَلُوهَا " رواه البزار وفيه الحارث بن عبد الله الأعور وهو ضعيف جدا ووثقه ابن معين

12607. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyametin kendilerine hayatta iken yetiştiği kimseler, kabirleri mescid edinenler ve şahitlik istenmeden şahitlik edenler, muhakkak ki insanların en kötülerindendir"* buyurdu.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hâris b. Abdillah el-A'ver vardır ki oldukça zayıf bir ravidir. İbn Maîn ise onu güvenilir görmüştür.

١٢٦٠٨ – حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ ، عَنْ زَائِدَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ " رواه البزار بإسنادين في أحدهما عاصم بن بهدلة وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

12608. Abdullah -yani İbn Mes'ûd- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü bildiriyor: *"Kıyametin kendilerine hayatta iken yetiştiği kimseler ile kabirleri mescid edinenler, muhakkak ki insanların en şerlilerindendir."*

---

[1] Ahmed, 2/210.

[2] Bezzâr, no. 3419. Bu hadisin Hz. Ali'den bundan başka bir isnadla rivayet edildiğini bilmiyoruz.

★ Bu hadisi iki isnâdla Bezzâr rivayet etmiştir.[1] İki isnâdın birinde Âsım b. Behdele vardır ki kendisinde zayıflık olmasına rağmen güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٠٩ – حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي , عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، قَالَ : قَالَ مُعَاوِيَةُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا يَزْدَادُ الأَمْرُ إِلا شِدَّةً ، وَلا يَزْدَادُ النَّاسُ إِلا شُحًّا ، وَلا تَقُومُ السَّاعَةُ إِلا عَلَى شِرَارِ النَّاسِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

12609. Muâviye der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu işin ancak şiddeti artar, insanların ancak cimriliği ziyadeleşir, kıyamet de ancak insanların kötüleri üzerine kopar"* dediğini işittim

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

[1] Bezzâr, no. 3420 ve 3421; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10413.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 19/357.

(كِتَابُ الأَدَب)

EDEB KİTABI

(بَابُ تَوْقِيْرُ الكَبِيْرِ وَرَحْمَةُ الصَّغِيْرِ)

Büyüğe Hürmet ve Küçüğe Merhamet Etmek

١٢٦١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ الْخَيْرِ الزَّبَادِيُّ عَنْ أَبِي قَبِيلٍ الْمَعَافِرِيِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُجِلَّ كَبِيرَنَا وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ لِعَالِمِنَا . رواه أحمد والطبراني وإسناده حسن.

12610. Ubâde b. es-Sâmit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyüğümüze hürmet etmeyen, küçüğümüze merhamet etmeyen ve âlimimizin hakkını bilmeyen kimse, benim ümmetimden değildir"* buyurdu.

★Bu hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٢٦١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عُثْمَانَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ لَيْثٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوَقِّرِ الْكَبِيرَ وَيَرْحَمِ الصَّغِيرَ وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ .

رواه أحمد والبزار بنحوه والطبراني باختصار وزاد : " ويعرف لنا حقنا " . وفي أحد إسنادي البزار قيس بن الربيع وثقه شعبة والثوري وضعفه غيرهما وبقية رجاله ثقات . وفي إسناد أحمد ليث بن أبي سليم وهو مدلس.

12611. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir: *"Büyüğe hürmet etmeyen, küçüğe merhamet etmeyen, iyiliği emretmeyen ve kötülükten men etmeyen kimse, bizden değildir."*

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Aynısını Bezzâr ve kısaltarak Taberânî de rivayet etmişlerdir. Taberânî şu ilaveyle hadisi vermiştir: *"Bizim hakkımızı tanımayan kimse de bizden değildir."* Bezzâr'ın iki isnâdından birinde Kays b. er-Rebî' vardır ki Şu'be ile Sevrî

---

[1] Ahmed (5/323); Hâkim, *Müstedrek* (1/122; Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etmiştir).

[2] Ahmed (2329); Bezzâr (1955 ve 1956); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11083 ve 12276); Tirmizi (1921); İbn Hibbân, *Sahih* (458). Leys ise ezberindekileri karıştırmasından dolayı zayıf bir ravidir. O, müdellis raviler arasında sayılmamıştır.

onu güvenilir görürken, diğerleri zayıf görmüştür. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir. Ahmed'in isnâdında ise müdellis bir ravi olan Leys b. Ebî Süleym vardır.

١٢٦١٢ - حَدَّثَنَا أَبُو يَاسِرٍ عَمَّارُ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا ، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط وزاد : " ويؤاخي فينا ويزور " وفي إسناد أبي يعلى يوسف بن عطية وهو متروك وفي إسناد الطبراني غير واحد ضعيف.

12612. Enes b. Mâlik, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyüğümüze hürmet etmeyen, küçüğümüze merhamet etmeyen kimse bizden değildir"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî şu ilaveyle hadisi vermiştir: *"Bizim aramızda kardeşlik göstermeyen ve ziyaret etmeyen kimse de bizden değildir."* Ebû Ya'lâ'nın senedinde Yûsuf b. Atiyye yer almıştır ki metrûk bir ravidir. Taberânî'nin senedinde ise birden fazla zayıf ravi mevcuttur.

١٢٦١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، قال : ثنا سَهْلُ بْنُ تَمَّامِ بْنِ بَزِيعٍ ، قال : ثنا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا ، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا " .

رواه أبو يعلى الطبراني في الأوسط وفيه مبارك بن فضالة وثقه العجلي وغيره ولكنه مدلس وفيه ضعف وسهل بن تمام ثقة يخطئ

12613. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyüğümüze saygı, küçüğümüze de şefkat göstermeyen kimse bizden değildir"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mübârek b. Fadâle vardır ki el-Iclî ve daha başkası onu güvenilir görmüştür; ancak o müdellis bir ravidir ve kendisinde zayıflık vardır. Sehl b. Temmâm ise güvenilir bir ravidir; ancak hata eden biridir.

١٢٦١٤ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ النَّوْفَلِيُّ الْمَدَنِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا مَعْنُ بْنُ عِيسَى ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَطَاءِ بْنِ سُلَيْكٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُجِلُّ كَبِيرَنَا " . رواه الطبراني والزهري لم يسمع من واثلة

---

[1] Ebû Ya'lâ (3476, 4241, 4242); Tirmizi (1919).

[2] Bunu Ebû Ya'lâ'nın matbu eserinde bulamadım; herhalde *Müsned el-Kübrâ*'dadır.

12614. Vâsile -yani İbnü'l-Eska'- bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüze hürmet göstermeyen kimse bizden değildir"* buyurdu

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ancak Zührî, Vâsile'den hadis işitmemiştir.

١٢٦١٥ - عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُجِلَّ كَبِيرَنَا ، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا " . رواه الطبراني وفيه عفير بن معدان وهو ضعيف جدا.

12615. Ebû Umâme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyüğümüze hürmet etmeyen, küçüğümüze merhamet etmeyen kimse bizden değildir"* buyurduğunu iletmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ufeyr b. Ma'dân vardır ki oldukça zayıf bir ravidir.

١٢٦١٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ نَصْرٍ الْحَذَّاءُ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ ، وَعُمَرُ ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ إِذْ أُتِيَ بِقَدَحٍ فِيهِ شَرَابٌ ، فَنَاوَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا عُبَيْدَةَ ، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ : أَنْتَ أَوْلَى بِهِ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، قَالَ : " خُذْ " ، فَأَخَذَ أَبُو عُبَيْدَةَ الْقَدَحَ ، ثُمَّ قَالَ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَشْرَبَ : خُذْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اشْرَبْ ، فَإِنَّ الْبَرَكَةَ فِي أَكَابِرِنَا ، فَمَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا ، وَيُجِلَّ كَبِيرَنَا فَلَيْسَ مِنَّا " .

رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو ضعيف.

12616. Yine Ebû Umâme anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yanında Hz. Ebû Bekir, Ömer, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh da varken bir grup ashabıyla birlikteyken içinde meşrubat olan bir bardak getirildi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) onu Ebû Ubeyde'ye verdi. Ebû Ubeyde ise: "Ey Allah'ın Peygamberi! Sen ona daha layıksın!" dedi. Ancak o: *"Al!"* dedi. Ebû Ubeyde bardağı aldı. İçmeden önce yine: "Ey Allah'ın Peygamberi! Sen al!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen iç! Zira şu bir gerçektir ki bereket büyüklerimizle beraberdir. Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüze hürmet göstermeyen kimse bizden değildir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/95).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7703 ve 7922).

١٢٦١٧ - وَعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْكُبْرَ الْكُبْرَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن أبي ليلى وهو سيئ الحفظ ورواه البزار

12617. Câbir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Büyüklere dikkat edin, büyüklere dikkat edin!"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Ebî Leyla vardır ki ezberi bozuk bir ravidir. Ayrıca bu hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir.

(بَابُ الْخَيْرِ وَالْبَرَكَةِ مَعَ الأَكَابِرِ)

Hayır ve Bereket Büyüklerle Beraberdir

١٢٦١٨ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الْخَيْرُ مَعَ أَكَابِرُكُمْ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط إلا أنه قال : " البركة مع أكابركم "

وفي إسناد البزار نعيم بن حماد وثقه جماعة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

12618. İbn Abbâs, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır büyüklerinizle beraberdir"* buyurduğunu bildirdi.

★Bu hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ancak Taberânî hadisi: *"Bereket büyüklerinizle beraberdir"* ibaresiyle vermiştir

Bezzâr'ın isnâdında Nuaym b. Hammâd vardır bir cemaat onu güvenilir görmüştür; ancak onda zayıflık vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ إِكْرَامُ الْكَرِيمِ)

Saygın Kişiye Değer Vermek

١٢٦١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الضَّبِّيُّ التُّرْكِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عَزِيزُ بْنُ عَمْرٍو الْقَيْسِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِيَاسٍ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، " أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ مَدْحُوسٍ مِنَ النَّاسِ ، فَقَامَ فِي الْبَابِ ، فَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمِينًا وَشِمَالا ، فَلَمْ يَرَ مَوْضِعًا ، فَأَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7895).

2 Bezzâr (1958).

3 Bezzâr (1957). İbn Hibbân, *Sahih* (559). İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-Mütenâhiye* (4); Hâkim, *Müstedrek* (1/62; Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etmiştir). İbn Hibbân: "Bu hadis, İbnü'l-Mübarek'in kitaplarında merfu olarak mevcut değildir" demiştir. İbnü'l-Cevzî ise şöyle demiştir: "İbn Adiy dedi ki: Bu sadece merfu olarak İbnü'l-Mübarek'ten rivayet edilir. Aslında onda mürseldir."

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِدَاءَهُ فَلَفَّهُ ، ثُمَّ رَمَى بِهِ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : يَا جَرِيرُ ، اجْلِسْ عَلَيْهِ ، فَأَخَذَهُ جَرِيرٌ ، فَضَمَّهُ وَقَبَّلَهُ ، ثُمَّ رَدَّهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : أَكْرَمَكَ اللهُ ، يَا رَسُولَ اللهِ كَمَا أَكْرَمْتَنِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ " .

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه عون بن عمرو القيسي وهو ضعيف.

12619. Cerîr b. Abdillah el-Becelî'nin bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmişti. O sırada Hz. Peygamber insanlarla dolu bir evde bulunuyordu. Cerîr kapıda ayakta durdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sağa ve sola baktı, Cerîr'in oturacağı bir yer bulamadı. Bunun üzerine hırkasını toplayıp ona attı ve: *"Al bunun üzerine otur!"* buyurdu. Cerîr Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hırkasını alıp göğsüne bastırdı, öptü, onu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geri verdi ve: "Yâ Resûlallah! Sen bana nasıl değer verdinse, Cenâb-ı Allah da sana öyle değer versin" dedi. Bundan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanınıza bir toplumun büyüğü geldiğinde ona hürmet edin"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'da Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Avn b. Amr el-Kaysî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا حُصَيْنُ بْنُ عُمَرَ الأَحْمَسِيُّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : لَمَّا بُعِثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَيْتُهُ ، فَقَالَ لِي : " يَا جَرِيرُ ، لأَيِّ شَيْءٍ جِئْتَنَا ؟ " قُلْتُ : لأُسْلِمَ عَلَى يَدَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ ، فَأَلْقَى إِلَيَّ كِسَاءَهُ ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه حصين بن عمر وهو متروك.

12620. Yine Cerîr'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) peygamber olunca onun yanına gittim, bana: *"Ey Cerîr! Hangi maksatla yanımıza geldin?"* diye sordu. Ben de: "Ey Allah'ın Resûlü! Senin elinle Müslüman olmak için geldim" dedim. Bunun üzerine bana giysisini attı, sonra ashâbına dönüp şöyle dedi: *"Yanınıza bir toplumun büyüğü geldiğinde ona saygı gösterin."*

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[1] Senedinde Husayn b. Ömer vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (793). Taberânî şöyle demiştir: "Aziz b. Amr el-Kaysî ile kardeşi Riyâh b. Amr bu hadiste tek kalmışlardır." Bunu destekleyen hadisler (şahidler) vardır.

١٢٦٢١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُصَيْنِ الشَّامِيُّ ، قَالَ : نَا مُرَاجِمُ بْنُ الْعَوَّامِ ، قَالَ : ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ دَخَلَ الْبَيْتَ ، وَهُوَ مَمْلُوءٌ ، فَلَمْ يَجِدْ مَجْلِسًا ، فَرَمَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِزَارِهِ أَوْ بِرِدَائِهِ ، وَقَالَ : " اجْلِسْ عَلَى هَذِهِ " ، فَأَخَذَهُ وَقَبَّلَهُ ، وَضَمَّهُ إِلَيْهِ ، وَقَالَ : أَكْرَمَكَ اللَّهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَمَا أَكْرَمْتَنِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط والبزار باختصار كثير وفيه من لم أعرفهم.

12621. Ebû Hureyre'den: Cerîr b. Abdillah, içi insanlarla dolu olan bir eve girdi ve oturacak bir yer bulamadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) izarını veya ridasını ona fırlatıp: *"Bunun üzerine otur!"* buyurdu. Cerîr onu alıp öptü, göğsüne bastırdı ve şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Sen bana nasıl değer verdinse, Cenâb-ı Allah da sana öyle değer versin." Bundan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yanınıza bir toplumun büyüğü geldiğinde ona hürmet edin."*

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Bezzâr da bayağı kısa metinle vermiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٦٢٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ أَيُّوبَ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ضُمَيْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا ، وَلَمْ يَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرِنَا ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّنَا ، وَلا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ مُؤْمِنًا حَتَّى يُحِبَّ لِلْمُؤْمِنِينَ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ "

رواه الطبراني . وحسين بن عبد الله بن ضميرة كذاب

12622. Abdullah b. Dumeyra, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün hakkını tanımayan kimse bizden değildir. Bizi aldatan bizden değildir. Kendisi için istediğini müminler için de istemedikçe mümin, mümin olamaz"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Hüseyin b. Abdillah b. Damîra (veya Dumeyra) hadis uyduran biridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2266 ve 2358 bir kısmı); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (762). *Târîhu Bağdâd* kitabında (7/94) Husayn'a mutabaat edilmiştir.

[2] Bezzâr (1959). Bunu destekleyen hadisler vardır. Bak. *es-Sahîha* (1205).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8154).

١٢٦٢٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا حُسَيْنُ بْنُ يُوسُفَ التَّمِيمِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفي إسناد الكبير عيينة بن يقظان وثقه ابن حبان وكذلك مالك بن الحسن بن مالك بن الحويرث وفيهما ضعف وبقية رجال الكبير ثقات

12623. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size, bir toplumun büyüğü geldiğinde ona değer verin"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki hadisin isnâdında Uyeyne b. Yakzân vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür. Mâlik b. Hasan b. Mâlik b. Huveyris de böyledir. Her ikisinde de zayıflık vardır. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki hadisin diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٦٢٤ – حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزْدَادَ التَّوَّزِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ خَالِدٍ الرَّقِّيِّ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيُّ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَبِي الْحُسَيْنِ ، عَنْ عُقْبَةَ شَيْخٍ مِنْ فَزَارَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : دَخَلَ عُيَيْنَةُ بْنُ بَدْرٍ وَحِصْنٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَهُمْ جُلُوسٌ جَمِيعًا عَلَى الأَرْضِ ، فَدَعَا لِعُيَيْنَةَ بِنُمْرُقَةٍ ، فَأَجْلَسَهُ عَلَيْهَا ، وَقَالَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ "

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم

12624. İbn Abbâs anlatıyor: Uyeyne b. Bedr ve Hısn, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna girdiler. O sırada yanında Hz. Ebû Bekir ile Ömer vardı, hepsi yere oturmuşlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uyeyne için bir yastık istedi, onu yastığın üzerine oturttu ve: *"Yanınıza bir toplumun büyüğü geldiğinde ona saygı gösterin"* dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٦٢٥ – وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ "

رواه الطبراني وفيه الحسن بن عمارة وهو ضعيف وقال عيسى بن يونس : شيخ صالح

12625. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size bir toplumun büyüğü geldiğinde ona değer verin"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11811).

[2] İlave kısım Taberânî'den verilmiştir: *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/160).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hasan b. Umâre vardır ki zayıf bir ravidir. İsa b. Yûnus ise onun hakkında "Sâlih bir hadis üstadıdır" demiştir.

١٢٦٢٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خِرَاشٍ ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ "

رواه الطبراني وشهر لم يدرك معاذا وعبد الله بن خراش ضعيف وقد وثقه ابن حبان وقال : ربما أخطأ

12626. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Size bir toplumun büyüğü geldiğinde ona değer verin*" buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Şehr, Muâz'a yetişmemiştir. Abdullah b. Hirâş ise zayıf bir ravidir. İbn Hibbân onu güvenilir görmüş ve "Bazen hata etmiş" demiştir.

(بَابُ إِكْرَامُ الْمُسْلِمِ)

Müslümana Değer Vermek

١٢٦٢٧ - وَبِهِ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ بَحْرٍ السَّقَّاءِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكْرَمَ امْرَأً مُسْلِمًا ، فَإِنَّمَا يُكْرِمُ اللَّهَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه بحر بن كثير وهو متروك

12627. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kim Müslüman kişiye değer verirse o, ancak Allah'a değer veriyor demektir*" buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Bahr b. Kesîr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٦٢٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا مُصْعَبُ بْنُ سَلَامٍ ، عَنِ الْحَجَّاجِ يَعْنِي ابْنَ أَرْطَاةَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، رَفَعَهُ قَالَ : " إِذَا أَكْرَمَ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَإِنَّمَا يُكْرِمُ رَبَّهُ " .

رواه البزار وفيه الحجاج بن أرطاة ومصعب بن سلام وهما ضعيفان وقد وثقا وبقية رجاله رجال الصحيح

ويأتي في البر والصلة في حق المسلم ورحمة الناس.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2358).
[2] Asıl nüshada *"Bir toplumun büyüğü"* şeklindedir. Düzeltme *el-Mu'cemu'l-kebîr*'den yapılmıştır (20/104).

12628. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi kardeşine değer verdiği zaman o, Rabbine değer veriyor demektir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Haccâc b. Artaat ile Mus'ab b. Selâm vardır ki her ikisi de zayıf ravilerdir; ancak kimilerince güvenilir görülmüşlerdir. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir. Bu hadis, Erdemli Davranışlar kitabının Müslümanın Hakkı ve İnsanlara Merhamet Etmek bölümünde gelecektir.

١٢٦٢٩ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمَازِنِيُّ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي سُلَيْمَانُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَمْسَكَ بِرِكَابِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ ، لا يَرْجُوهُ وَلا يَخَافُهُ ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه حفص بن عمر المازني و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

12629. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim, kendisinden bir şey ummadığı ve korkmadığı halde Müslüman kardeşinin üzengisini tutarsa, Allah onu bağışlar"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hafs b. Ömer el-Mâzinî vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مُدَارَاةِ النَّاسِ وَمَنْ لا يُؤْمَنُ شَرُّهُ)

İnsanları ve Şerrinden Emin Olunamayan Kimseleri İdare Etmek

١٢٦٣٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُدَارَاةُ النَّاسِ صَدَقَةٌ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يوسف بن محمد بن المنكدر وهو متروك وقال ابن عدي : أرجو أنه لا بأس به.

12630. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanları idare etmek (onlarla geçinmek) sadakadır"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yûsuf b. Muhammed b. el-Münkedir vardır ki metrûk bir ravidir. İbn Adiy onun hakkında: "Mahzurlu bir durumunun olmadığını umuyorum" demiştir.

---

[1] Bezzâr (1905). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) ancak bu isnâdla geldiğini biliyoruz. Mus'ab da kuvvetli bir ravi değildir. O Kufelidir, birçok kişi ondan sarf-ı nazar etmiştir."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1016).

١٢٦٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ وَسُرَيْجٌ يَعْنِي ابْنَ النُّعْمَانِ قَالاَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَعْمَرٍ عَنْ أَبِي يُونُسَ مَوْلَى عَائِشَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتِ اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بِئْسَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ . فَلَمَّا دَخَلَ هَشَّ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَانْبَسَطَ إِلَيْهِ ثُمَّ خَرَجَ فَاسْتَأْذَنَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَ ابْنُ الْعَشِيرَةِ . فَلَمَّا دَخَلَ لَمْ يَنْبَسِطْ إِلَيْهِ كَمَا انْبَسَطَ إِلَى الآخَرِ وَلَمْ يَهَشَّ لَهُ كَمَا هَشَّ فَلَمَّا خَرَجَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ اسْتَأْذَنَ فُلاَنٌ فَقُلْتَ لَهُ مَا قُلْتَ ثُمَّ هَشَشْتَ لَهُ وَانْبَسَطْتَ إِلَيْهِ وَقُلْتَ لِفُلاَنٍ مَا قُلْتَ وَلَمْ أَرَكَ صَنَعْتَ بِهِ مَا صَنَعْتَ لِلآخَرِ. فَقَالَ يَا عَائِشَةُ إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنِ اتُّقِيَ لِفُحْشِهِ .

قلت : في الصحيح بعضه رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

12631. Hz. Âişe anlatıyor: Bir adam Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girmek için izin istedi; o da: *"Aşiretin oğlu ne kötüdür!"* dedi. Ancak adam içeri girince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu güler yüzle ve neşeli karşıladı. Sonra adam çıkıp gitti. Derken bir başka adam girmek için izin istedi, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aşiretin oğlu ne iyidir!"* dedi. İçeri girince de diğerini karşıladığı gibi onu güler yüzle ve neşeli bir halde karşılamadı. Adam çıkınca: "Yâ Resûlallah! Filan senden izin istedi, sen de ona dediğini dedin, sonra da onu güler yüzle ve neşeli bir halde karşıladın! Filana da dediğini dedin; ancak diğerine yaptığını ona yaptığını göremedim! Bunun sebebi nedir?" diye sordum. Bana: *"Ey Âişe! Kötülüğünden endişe edilen kimseler, insanların en kötüleridir"* cevabını verdi.

Ben derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin bir bölümü vardır.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٣٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ ، قَالَ : نَا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَجُلا أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَثْنَوْا عَلَيْهِ شَرًّا ، فَرَحَّبَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَفَّى ، قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ شِرَارَ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ يَخَافُ النَّاسُ شَرَّهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عثمان بن مطير وهو ضعيف جدا .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (466). İbn Hacer, *Feth*'de (10/528) şöyle demiştir: "İbn Ebî Âsım bu hadisi *Âdâbu'l-Hukemâ* adlı eserinde bundan daha hasen bir senedle tahric etmiştir." İbn Hibbân da bunu *Sahih*'inde (471) başka bir zayıf isnâdla rivayet etmiştir.

[2] Ahmed (6/1508).

12632. Enes b. Mâlik anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir adam geldi; ashabı onun şerrinden bahsetti. Ancak Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onu iyi karşıladı. Adam kalkıp gidince de: *"Kıyamet günü Allah katında insanların en kötü konumda olanları, insanların şerrinden korktuğu kimselerdir"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Osman b. Matîr vardır ki gerçekten oldukça zayıf bir ravidir.

١٢٦٣٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا هِلالُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نا عَوْنُ بْنُ عُمَارَةَ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ ، عَنْ وَاصِلٍ مَوْلَى أَبِي عُيَيْنَةَ ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ ، فَأَدْنَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَرَّبَهُ ، فَلَمَّا قَامَ قَالَ : " يَا بُرَيْدَةُ ، أَتَعْرِفُ هَذَا ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ ، هَذَا أَوْسَطُ قُرَيْشٍ حَسَبًا ، وَأَكْثَرُهُمْ مَالا ، ثَلاثًا ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنْبَأْتُكَ بِعِلْمِي فِيهِ ، فَأَنْتَ أَعْلَمُ ، فَقَالَ : " هَذَا مِمَّنْ لا يَقُومُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عون بن عمارة وهو ضعيف

12633. Büreyde anlatıyor: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken Kureyşli bir adam çıkageldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu kendine yaklaştırdı ve ona sıcak davrandı. Adam kalkıp gidince: *"Ey Büreyde, bunu tanıyor musun?"* diye sordu. Ben de üç defa: "Evet, bu soyluluk bakımından Kureyş'in en üstünü ve onlar içinde en varlıklı olanı. Yâ Resûlallah! Sen daha iyi bildiğin halde ben sana onun hakkında bildiğimi haber verdim!" Bunun üzerine: *"Bu, kıyamet gününde Allah'ın kendilerine hiçbir ölçü tutmayacağı (kadar değersiz) kimselerdendir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Avn b. Umâre vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قال : نا عُبَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ ، قال : ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ " .

رواه البزار وفيه عبيد الله بن عمرو أو ابن عمر القيسي وهو ضعيف . ويأتي حديث علي في باب العقل.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1945). Taberânî dedi ki: "Bunu Ali b. Zeyd-an Saîd kanalıyla mürsel olarak Huşeym rivayet etmiştir. Abdullah b. Amr ise hâfız sayılmaz, özellikle güvenilir ravilere muhalefet ettiğinde..."

12634. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a imandan sonra aklın başı, insanlara sevgi göstermektir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde Ubeydullah b. Amr veya Ubeydullah b. Ömer el-Kaysî vardır ki zayıf bir ravidir. Ayrıca akıl bahsinde Hz. Ali'nin rivayet ettiği hadis gelecektir.

١٢٦٣٥ - وَعَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : سَيَأْتِيكُمْ رُكَبٌ مُبْغِضُونَ فَإِذَا جَاءُوكُمْ فَرَحِّبُوا بِهِمْ.

قلت : فذكر الحديث رواه البزار وقد تقدم في باب رضا المصدق في الزكاة ورجاله ثقات.

12635. Câbir, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin yanınıza kendilerinden nefret edilen bir kafile gelecektir; onlar size geldiğinde onları hoş karşılayın"* dediğini bildirmiştir.

Ben derim ki: Ravi bunu söyledikten sonra hadisin devamını anlatmıştır.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Zekât bölümünde zekât verenin rızası bahsinde (no. 4426) bu hadis geçmişti. Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ)

Gereksiz Şeyleri Terk Etmesi Kişinin Müslümanlığının Güzelliğindendir

١٢٦٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ .

12636. Hz. Hüseyin b. Ali b. Ebî Tâlib dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine gerekli olmayan şeyleri terk etmesi, kişinin Müslümanlığının güzelliğindendir"*[2] buyurdu.

١٢٦٣٧ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ وَيَعْلَى قَالَا حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ يَعْنِي ابْنَ دِينَارٍ الْوَاسِطِيَّ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ قِلَّةَ الْكَلَامِ فِيمَا لَا يَعْنِيهِ .

---

[1] Bezzâr (1946).

[2] Ahmed (1737); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2886); Taberânî, *M. es-Sağîr* (1080); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (194) sahih bir isnâdla.

رواه أحمد والطبراني في الثلاثة بالرواية الأولى ورجال أحمد والكبير ثقات.

12637. Bir rivayette şöyle geçer: *"Kendisini ilgilendirmeyen şeylerde az konuşması, muhakkak kişinin Müslümanlığının güzelliğindendir."*

★Bu hadisi Ahmed ve üç *Mu'cem*'inde -birinci rivayetle- Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٢٦٣٨ - وَبِهِ عَنْ زَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مِنْ حُسْنِ إِسْلامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لا يَعْنِيهِ " .

رواه الطبراني في الصغير وفيه محمد بن كثير بن مروان وهو ضعيف.

12638. Zeyd b. Sâbit dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Lüzumsuz şeyleri terk etmesi, kişinin Müslümanlığının güzelliğindendir"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Kesîr b. Mervân vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الرِّفْقِ)

Nezaket (Rıfk) Hakkında

١٢٦٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُمَرَ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ أَبِي سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي خَلِيفَةَ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لاَ يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ .

رواه أحمد والبزار وأبو يعلى وأبو خليفة لم يضعفه أحد وبقية رجاله ثقات.

12639. Ali b. Ebî Tâlib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah kullarına karşı yumuşaklıkla muamele eder ve yumuşak davranılmasını da sever. Sert ve kaba davranışlar karşılığında vermediği lütuf ve iyiliği, yumuşak söz ve davranış için verir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] (Kilit ravi konumundaki) Ebû Halîfe'yi de kimse zayıf görmemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed (1732). Bunda kopukluk vardır.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (884). Taberânî dedi ki: "Muhammed b. Kesîr b. Mervân bu hadisin rivayetinde tek kalmıştır."

[3] Ahmed (1/112); Bezzâr (1960); Ebû Ya'lâ (490).

١٢٦٤٠ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، نَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ صَاحِبُ اللُّؤْلُؤِ ، نَا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ ". رواه البزار والطبراني في الأوسط والصغير وأحد إسنادي البزار ثقات وفي بعضهم خلاف

12640. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah kullarına karşı yumuşaklıkla muamele eder ve yumuşak davranılmasını sever. Sert ve kaba davranışlar karşılığında vermediğini yumuşak söz ve davranış için verir"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın iki isnâdından birinin ravileri, bazılarında ihtilaf olmasına rağmen güvenilir ravilerdir.

١٢٦٤١ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ بَحْرٍ ، نَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ ، نَا كَثِيرُ بْنُ حَبِيبٍ اللَّيْثِيُّ ، نَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا كَانَ الرِّفْقُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا زَانَهُ ، وَلَا كَانَ الْخُرْقُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا شَانَهُ وَإِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ " .

رواه البزار وفيه كثير بن حبيب وثقه ابن أبي حاتم وفيه لين وبقية رجاله ثقات .

12641. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir şeyde nezaket bulunursa mutlaka onu güzelleştirir; bir şeyde kabalık bulunursa mutlaka ona halel getirir. Muhakkak ki Yüce Allah kullarına karşı yumuşaktır; yumuşak davranılmasını sever"* buyurdu.

★Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Kesîr b. Habîb vardır ki, hadis rivayetinde *leyyin* olduğu halde İbn Ebî Hâtim onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٦٤٢ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَيُعْطِي عَلَيْهِ مَا لا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ " .

رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن أبي بكر الجدعاني وهو ضعيف

12642. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah kullarına karşı yumuşaklıkla muamele eder ve yumuşak davranılmasını sever. Sert ve kaba davranışlar karşılığında vermediği lütuf ve iyiliği, yumuşak söz ve davranış için verir"* buyurdu.

---

[1] Bezzâr (1961 ve 1962); Taberânî, *M. es-Sağîr* (221).
[2] Bezzâr (1963); Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (466); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (793).

★Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdurrahman b. Ebî Bekir vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي النَّضْرِ ، ح وثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّارُ ، قَالا : ثنا خَلَفُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُهَاجِرِ ، قَالَ : سَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ بْنَ أَبِي خَالِدٍ ، يُحَدِّثُ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ " قلت : له في الصحيح : " من يحرم الرفق يحرم الخير " . فقط رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12643. Cerîr b. Abdillah, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah sert ve kaba davranışlar karşılığında vermediği lütuf ve iyiliği, yumuşak söz ve davranış için verir. Allah bir kulu sevdiği zaman ona yumuşak huy verir. Yumuşaklık ve nezaketten mahrum olan, hiçbir hane halkı yoktur ki (hayırdan) mahrum olmasınlar"* buyurduğunu bildirmiştir.

Ben derim ki: *Sahîh*'te ona ait sadece şu rivayet yer alır: *"Nezaketten mahrum olan hayırdan da mahrum olur."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٤٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الأَعْرَجُ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ عَمِّهِ ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الرِّفْقُ فِيهِ الزِّيَادَةُ ، وَالْبَرَكَةُ ، وَمَنْ يُحْرَمِ الرِّفْقَ يُحْرَمِ الْخَيْرَ ".

رواه الطبراني وفيه عمر بن ثابت وهو متروك.

12644. Yine ondan: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nezaket öyle bir şeydir ki onda ziyâde ve bereket vardır. Nezaketten mahrum olan hayırdan mahrum olur"* dediğini işittim.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Amr b. Sâbit vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (1964). Bezzâr dedi ki: "Abdurrahman b. Ebî Bekir'den başka Zühri'den bu hadisi bu şekilde rivayet eden kimse bilmiyoruz. O, hadisi *leyyin* biridir." Bu hadisi İbn Mâce (3688) ve sahih bir isnâdla İbn Hibbân da (549) rivayet etmiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2458). Kudâî de bunu *Müsnedü'ş-Şihâb*'da (51) aynı isnâdla şu ifade ile rivayet etmiştir: *"Nezaket, hikmetin başıdır."*

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/365); İbn Ebi Şeybe, *Musannef* (8/512).

١٢٦٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُعَيْبٍ الرَّحَابِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ الْبَحْرَانِيُّ ، ثنا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ زِيَادٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ ، وَيَرْضَاهُ ، وَيُعِينُ عَلَيْهِ مَا لا يُعِينُ عَلَى الْعُنْفِ.

فذكر الحديث رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

12645. Hâlid b. Ma'dân, babasından naklen Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Yüce Allah, kullarına karşı yumuşaklıkla muamele eder; yumuşak davranılmasını sever ve bundan razı olur. Sert ve kaba davranışlar karşılığında yapmadığı yardımı, yumuşak söz ve davranış karşılığında yapar."* buyurduğunu bildirmiştir. Hadis aslında devam ediyor.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٢٦٤٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا هُشَيْمٌ ، حَدَّثَنِي الْمَدِينِيُّ ، عَنْ أَبِي الْحُوَيْرِثِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " إِذَا كَانَتِ الأَرْضُ مُخْصِبَةً ، فَتَقَصَّدُوا فِي السَّيْرِ ، وَأَعْطُوا الرِّكَابَ حَقَّهَا ، فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ . رواه الطبراني وفيه من لم يسم.

12646. İbn Abbâs dedi ki: "Toprak mümbit olduğunda seyrü seferde biraz oyalanın ve bineklere haklarını verin; zira Allah yumuşaklık sahibidir, yumuşaklıkla muameleyi sever."

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde adını vermediği ravi vardır.

١٢٦٤٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الرِّفْقَ وَيَرْضَاهُ ، وَيُعِينُ عَلَيْهِ مَا لا يُعِينُ عَلَى الْعُنْفِ ".

رواه الطبراني وفيه صدقة بن عبد الله السمين وثقه أبو حاتم الرازي وضعفه الجمهور وبقية رجاله ثقات.

12647. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Yüce Allah kullarına karşı yumuşaklıkla muamele eder; yumuşak davranılmasını sever ve bundan razı olur. Sert ve kaba davranışlar karşılığında yapmadığı yardımı, o kulun yumuşak söz ve davranışı karşılığında yapar"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10811).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7477).

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sadaka b. Abdillah es-Semîn vardır ki Ebû Hâtim er-Râzî onu güvenilir, çoğunluk ise zayıf görmüştür. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ يَعْنِي ابْنَ بِلَالٍ عَنْ شَرِيكٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي نَمِرٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا يَا عَائِشَةُ ارْفُقِي فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْراً دَلَّهُمْ عَلَى بَابِ الرِّفْقِ .

12648. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Ey Âişe, nazik ol! Zira Allah bir ev halkına hayır dilerse onları nezaket kapısına yönlendirir"*[1] demiş.

١٢٦٤٩ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ قَالَ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَهْلِ بَيْتٍ خَيْرًا أَدْخَلَ عَلَيْهِمُ الرِّفْقَ. رواه أحمد ورجال الثانية رجال الصحيح

12649. Bir rivayette ise şöyle geçer: *"Allah bir ev halkına hayır dilerse onların içine nezaketi dâhil eder."*

★Son iki hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] İkincisinin ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٥٠ - وَعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : أَعْطَانِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاقَةً سَوْدَاءَ كَأَنَّهَا فَحْمَةٌ ضَعِيفَةٌ لَمْ تَخْطُمْ فَمَسَحَهَا ثُمَّ دَعَا عَلَيْهَا بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ قَالَ : " يَا عَائِشَةَ اِرْكَبِي وَأَرْفُقِي " . وَفِي رِوَايَةٍ : فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهَا رواه البزار بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح.

12650. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana, yuları olmayan kömür gibi siyah ve zayıf bir deve verdi; onu sıvazladıktan sonra ona bereketle dua etti; ardından: *"Ey Âişe! Buna bin ve nazik davran!"* dedi.

Bir rivayette "Ben ona vurmaya başlayınca bana böyle dedi" diye geçer.

★Hadisi iki isnâdla Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Onlardan birinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٥١ - وَعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا أَرَادَ اللهُ بِقَوْمٍ خَيْرًا أَدْخَلَ عَلَيْهِمُ الرِّفْقَ " رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

---

[1] Ahmed (6/104-105). İlave kısım buradan verilmiştir.
[2] Ahmed (6/71).
[3] Bezzâr (1966).

12651. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah bir topluma hayır dilerse onların içine nezaketi sokar"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٥٢ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ يَزِيدَ ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " التَّأَنِّي مِنَ اللَّهِ ، وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ ، وَمَا شَيْءٌ أَكْثَرَ مَعَاذِيرَ مِنَ اللَّهِ ، وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْحَمْدِ " *

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح

12652. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Teenni (ağır davranmak) Allah'tan; acele ise şeytandandır. Kendisine özür dilemeye Allah'tan daha layık olan kimse yoktur (yani Allah özürleri kabul eder). Allah'a, hamd etmekten daha sevimli gelen bir şey yoktur."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٥٣ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ تَوْبَةَ الْقَزْوِينِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ، عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ عُرْفَانَ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الرِّفْقُ يُمْنٌ ، وَالْخَرْقُ شُؤْمٌ " . رواه الطبراني في الأوسط وفيه المعلى بن عرفان وهو متروك

12653. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nezaket uğurdur; kabalık da uğursuzluktur"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muallâ b. Urfân vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٦٥٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ خَالَوَيْهِ الْوَاسِطِيُّ , ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ , ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ , عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " مَا أُعْطِيَ أَهْلُ بَيْتِ الرِّفْقَ إِلا نَفَعَهُمْ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير إبراهيم بن الحجاج السامي وهو ثقة

12654. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir ev halkına nezaket verilmişse, bu onlara mutlaka fayda verir"* buyurdu.

---

[1] Bezzâr (1965).

[2] Ebû Ya'lâ (4256); Beyhaki, *es-Sünenü'l-Kübrâ* (10/104). İkisinde de Sa'd b. Sinân veya Sinân b. Sa'd vardır ki *Sahih* ricalinden değildir; ancak hadisi hasen biridir. Bak: *es-Sahîha* (1795).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan İbrâhîm b. Haccâc es-Sâmî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٥٥ - حدثنا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْفَيَّاضِ الرَّقِّيُّ ، ثنا أَشْهَبُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ ، عَنْ مِشْرَحِ بْنِ هَاعَانَ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تَأَنَّى أَصَابَ أَوْ كَادَ ، وَمَنْ عَجِلَ أَخْطَأَ أَوْ كَادَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط عن شيخه بكر بن سهل وهو مقارب الحال وضعفه النسائي وابن لهيعة فيه ضعف . وقد تقدم حديث جابر وأنس في البيع في السماحة في البيع

12655. Ukbe b. Âmir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim teenni ile hareket ederse (doğruya) isabet eder veya buna yaklaşır. Kim de acele ederse hata eder veya hataya yaklaşır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Bekir b. Sehl'den Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bekir b. Sehl, *mukaribu'l-hâl* biridir. Nesâi ise onu zayıf görmüştür. İbn Lehîa ise, kendisinde zayıflık olan bir ravidir. Daha önce Alışveriş Kitabının Alışverişte Müsamahalı Davranmak bahsinde Câbir ve Enes hadisleri geçmişti.

(بَابُ الرِّفْقِ فِي السَّيْرِ)

Yolculukta İlerlerken Yumuşak Olmak

١٢٦٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَسُوقُ بِأُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ فَاشْتَدَّ فِي السِّيَاقَةِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَنْجَشَةُ رُوَيْدَكَ سَوْقًا بِالْقَوَارِيرِ. رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12656. Ümmü Süleym'in bildirdiğine göre, kendisi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarıyla beraber iken onları deve süren kimseler sevk ediyordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o sırada: *"Ey Enceşe! Şişeleri (şişeler gibi nazik hanımları) sevk ederken yavaş ol!"* dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13261).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/310).
[3] Ahmed (6/376); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/121).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي حُسْنِ الْخُلُقِ)

Güzel Ahlâk Hakkında

١٢٦٥٧ - حَدَّثَنَا أَسْوَدُ ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : اللَّهُمَّ أَحْسَنْتَ خَلْقِي ، فَأَحْسِنْ خُلُقِي.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12657. Hz. Âişe'den: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Sen benim yaratılışımı güzel yaptın; ahlâkımı da güzel eyle!"* derdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٢٦٥٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عِيَاضٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " حُسْنُ الْخُلُقِ خُلُقُ اللَّهِ الأَعْظَمُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عمرو بن الحصين وهو متروك

12658. Ammâr b. Yasir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlâk, en büyük olan Allah'ın ahlâkıdır"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. el-Husayn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٦٥٩ - حدثنا مِقْدَامٌ ، نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَسْلَمَةَ الأُمَوِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، حَدَّثَنِي عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ جِبْرِيلَ ، عَنِ اللَّهِ تَعَالَى ، قَالَ : " إِنَّ هَذَا الدِّينَ ارْتَضَيْتُهُ لِنَفْسِي ، وَلَنْ يَصْلُحَ لَهُ ، إِلا السَّخَاءُ ، وَحُسْنُ الْخُلُقِ ، فَأَكْرِمُوهُ بِهِمَا مَا صَحِبْتُمُوهُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إبراهيم بن أبي بكر بن المنكدر وهو ضعيف وكذلك مقدام بن داود

12659. Câbir b. Abdillah, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem), o Cibril'den, Cibril de Yüce Allah'dan şu (kudsî) hadisi nakletmiştir: *"Şüphesiz bu, kendim için razı olduğum dindir. Buna cömertlik ve güzel ahlâktan başkası asla uygun olmaz. Öyleyse bu ikisiyle ona değer veriniz; ona sahip olursunuz."*

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbrâhîm b. Ebî Bekir b. el-Münkedir vardır ki zayıf bir ravidir. Mikdâm b. Dâvud da öyledir.

---

[1] Ahmed (6/68, 155).

١٢٦٦٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اسْتَخْلَصَ هَذَا الدِّينَ لِنَفْسِهِ ، وَلا يَصْلُحُ لِدِينِكُمْ إِلا السَّخَاءُ وَحَسَنُ الْخَلْقِ ، فَزَيِّنُوا دِينَكُمْ بِهِمَا " رواه الطبراني وفيه عمرو بن الحصين وهو متروك

12660. İmran b. Husayn bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Allah bu dini kendisi için seçmiştir. Dininize cömertlik ve güzel ahlâktan başkası uygun olmaz. Öyleyse dikkat edin; onu bu ikisiyle süsleyin"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Amr b. Husayn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٦٦١ - حَدَّثَنَا مَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ ، ثَنَا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ ، نا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذِهِ الأَخْلاقَ مِنَ اللَّهِ ، فَمَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا مَنَحَهُ خُلُقًا حَسَنًا ، وَمَنْ أَرَادَ بِهِ سُوءًا مَنَحَهُ سَيِّئًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه مسلمة بن علي وهو ضعيف

12661. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz şu huylar Allah'tandır; Yüce Allah kimin hakkında hayır dilerse ona güzel huy verir, kimin hakkında kötülük dilerse ona da kötüsünü verir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mesleme b. Ali vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ سَوَادٍ السَّرْحِيُّ ، ثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الثَّقَفِيُّ ، عَنْ أَبِي أُمَيَّةَ بْنِ يَعْلَى ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَوْحَى اللَّهُ إِلَى إِبْرَاهِيمَ : يَا خَلِيلِي ، حَسِّنْ خُلُقَكَ ، وَلَوْ مَعَ الْكَافِرِ تَدْخُلُ مَدْخَلَ الأَبْرَارِ ، فَإِنَّ كَلِمَتِي سَبَقَتْ لِمَنْ حَسَّنَ خُلُقَهُ أَنْ أُظِلَّهُ تَحْتَ عَرْشِي ، وَأَنْ أَسْقِيَهُ مِنْ حَظِيرَةِ قُدْسِي ، وَأَنْ أُدْنِيَهُ مِنْ جِوَارِي " رواه الطبراني في الأوسط وفيه مؤمل بن عبد الرحمن الثقفي وهو ضعيف

12662. Yine o, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildirmiştir: *"Yüce Allah Hz. İbrâhîm'e şöyle vahyetti: «Ey dostum! Kâfirlere karşı da olsa huylarını güzelleştir ki iyilerin girdiği yere giresin. Zira ben daha önce, huylarını güzelleştiren kimse için, onu Arş'ımın altında*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/159); *el-Mu'cemu'l-evsât* (123), *Mecmau'l-bahreyn.*

gölgelendireceğim, ona hazîre-i kudsümden su içireceğim ve onu yakınıma yaklaştıracağım diye söz verdim»"

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muemmel b. Abdirrahman es-Sakafî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، نَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، نَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ الْبَكْرِيُّ ، ثَنَا أَبُو غَسَّانَ مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ دَاوُدَ بْنَ فَرَاهِيجَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " وَاللَّهِ مَا حَسَّنَ اللَّهُ خَلْقَ رَجُلٍ وَخُلُقَهُ فَتَطْعَمُهُ النَّارُ أَبَدًا " رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الله بن يزيد البكري وهو ضعيف

12663. Yine ondan: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah bir kişinin huylarını ve beden yapısını, asla onu ateşe yedirsin (cehenneme gıda olsun) diye güzelleştirmemiştir"* dediğini işittim.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah b. Yezîd el-Bekrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٦٤ - وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّمَا يَهْدِيَ أَحْسَنَ الأَخْلَاقِ وَيَصْرِفُ سَيِّئَهَا هُوَ " رواه الطبراني

12664. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ahlâkın en güzeline ancak O erdirir, en çirkininden de ancak O çevirir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1]

١٢٦٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى عَدِىٍّ عَنْ دَاوُدَ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أَبِى ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِىِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَحَبَّكُمْ إِلَىَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّى فِى الآخِرَةِ مَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقاً وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَىَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّى فِى الآخِرَةِ مَسَاوِيكُمْ أَخْلَاقاً الثَّرْثَارُونَ الْمُتَفَيْهِقُونَ الْمُتَشَدِّقُونَ. رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح

12665. Ebû Sa'lebe el-Huşenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhirette bana en sevimli ve en yakın olanlarınız, ahlâkça en güzel olanlarınızdır. Âhirette bana en sevimsiz ve benden en uzak olanlarınız da ahlâkça en kötü olanlarınızdır. Bunlar, geveze, boşboğaz ve avurtlarını şişirerek yapmacık konuşan kibirli kimselerdir"* buyurdu.

★Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10896). Senedinde Şâhîn b. Hayyân vardır ki Ebû Hâtim onu zayıf görmüştür. Ezdî ise "hadisi münkerdir" demiştir.

١٢٦٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ وَأَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ قَالا حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ الْهَادِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِساً يَوْمَ الْقِيَامَةِ . فَسَكَتَ الْقَوْمُ فَأَعَادَهَا مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً قَالَ الْقَوْمُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ أَحْسَنُكُمْ خُلُقاً. قلت : له في الصحيح : " إن من أحبكم إلي أحسنكم خلقا " . فقط

رواه أحمد وإسناده جيد

12666. Abdullah b. Amr anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size kıyamet günü bana en sevimli ve meclis bakımından en yakın olacaklarınızı haber vereyim mi?"* diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu iki veya üç defa tekrarladı. Ashâb-ı kiram: "Olur, yâ Resûlallah!" dediler; *"Ahlâkça en güzel olanlarınız"* buyurdu.

Ben derim ki: *Sahîh*'te bu raviye ait sadece şu hadis vardır: *"Muhakkak ki bana en sevimli olanlarınız, ahlâkça en güzel olanlarınızdır"* dediğini işitmiştir.

★Buradaki hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٢٦٦٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْوَلِيدِ الْغُبَرِيُّ ، ثنا حَبَّانُ بْنُ هِلالٍ ، ثنا صَدَقَةُ الرَّمَّانِيُّ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، يَرْفَعُهُ ، قَالَ : " إِنَّ أَحَبَّكُمْ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاقًا ، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَشَدِّقُونَ الْمُتَفَيْهِقُونَ " ، قُلْتُ لابْنِ بَهْدَلَةَ : مَا الْمُتَفَيْهِقُونَ ؟ قَالَ : الْمُتَكَبِّرُونَ

رواه الطبراني والبزار ولفظه : حَدَّثَنَا أَوْسُ بْنُ مُكْرَمٍ الْبَاهِلِيُّ ، قَالَ : نا حَبَّانُ بْنُ هِلالٍ ، قَالَ : نا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ ؟ ، قَالُوا : بَلَى ، قَالَ : خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ أَخْلاقًا ، أَحْسَبُهُ قَالَ : الْمُوَطَّئُونَ أَكْنَافًا " . وفي إسناد البزار صدقة بن موسى وهو ضعيف .

وفي إسناد الطبراني عبد الله الرمادي و لم أعرفه

12667. Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Muhakkak ki kıyamet günü bana en sevimli olanlarınız, ahlâkça en güzel olanlarınızdır. Yine kıyamet günü bana en sevimsiz olanlarınız, avurtlarını şişirerek boş konuşan geveze mütefeyhiklardır."*

---

[1] Ahmed (4/193-194); İbn Hibbân, *Sahih* (482). İkisinde de kopukluk vardır; zira Mekhûl, Ebû Sa'lebe'den hadis işitmemiştir.

[2] Ahmed (6735 ve 7035); İbn Hibbân, *Sahih* (485). İkisinde de Muhammed b. Abdillah b. Amr vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür, hadisi hasendir.

İbn Behdele'ye: "Bu mütefeyhıklar kimdir?" diye sordum; *"Büyüklük taslayanlardır"* diye cevap verdi.

Bunu Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın lafzı şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size en iyilerinizi haber vereyim mi?"* diye sordu. Ashâb: "Olur!" dediler. *"Sizin en iyileriniz, ahlâkça en güzel olanlarınızdır."* Zannedersem bir de şöyle dedi: *"Onlar mülayim kimselerdir."*

★Bezzâr'ın isnâdında Sadaka b. Mûsa vardır ki zayıf bir ravidir. Taberânî'nin isnâdında ise Abdullah er-Remâdî yer almıştır ki kendisini tanımıyorum.

١٢٦٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ جَابِرٍ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ ، حَدَّثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَحَبَّكُمْ إِلَيَّ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاقًا ، الْمُوَطَّئُونَ أَكْنَافًا ، الَّذِينَ يَأْلَفُونَ وَيُؤْلَفُونَ ، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ الْمَشَّاءُونَ بِالنَّمِيمَةِ ، الْمُفَرِّقُونَ بَيْنَ الأَحِبَّةِ ، الْمُلْتَمِسُونَ لِلْبُرَآءِ الْعَنَتَ ، الْعَيْبَ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه صالح بن بشير المري وهو ضعيف

12668. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki sizin bana en sevimli olanlarınız, ahlâkı en güzel ve mülayim olanlarınızdır. Onlar insanlara ısınırlar, insanlar da onlara ısınırlar. Şu da bir gerçektir ki sizin bana en sevimsiz olanlarınız; koğuculuk yaparak söz taşıyanlar, ahbaplar arasını açanlar ve temiz kimseler için kusur araştıranlardır"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Sâlih b. Beşîr el-Mürrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الأَشْعَثِ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ أَبِي عَبَّادٍ الْقَلْزُمِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحَاسِنُهُمْ أَخْلاقًا ، الْمُوَطَّئُونَ أَكْنَافًا ، الَّذِينَ يَأْلَفُونَ وَيُؤْلَفُونَ ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ لا يَأْلَفُ وَلا يُؤْلَفُ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير بنحوه وفيه يعقوب بن أبي عباد القلزمي و لم أعرفه

12669. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mü'minlerin iman bakımından en olgun olanları, ahlâkı en güzel ve mülayim olanlarıdır. Onlar insanlara ısınırlar, insanlar da onlara ısınır. İnsanlara ısınmayan ve kendisine ısınılmayan kimse bizden değildir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10424); Bezzâr (1969).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (835).

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ya'kûb b. Ebî Abbâd el-Kalzumî vardır ki kendisini tanımıyorum.

١٢٦٧٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ أَخْبَرَنِي الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ الأَكْبَرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ "إِنَّ الْمُسْلِمَ الْمُسَدِّدَ لَيُدْرِكُ دَرَجَةَ الصَّوَّامِ الْقَوَّامِ بِآيَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لِكَرَمِ ضَرِيبَتِهِ وَحُسْنِ خُلُقِهِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط وفيه ابن لهيعة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

12670. Abdullah b. Amr anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki düzgün Müslüman, güzel ahlâkı ve erdemli tabiatı sayesinde, (gündüzleri nafile) oruç tutan ve geceleri Allah'ın âyetleriyle geçiren kimselerin derecesine erişir"* dediğini işittim.

★Hadisi Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Lehîa vardır ki, kendisinde zayıflık olan bir ravidir. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٧١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ زُفَرَ عَنْ بَعْضِ بَنِي رَافِعِ بْنِ مُكَيْثٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ مُكَيْثٍ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ الْحُدَيْبِيَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "حُسْنُ الْخُلُقِ نَمَاءٌ وَسُوءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ وَالْبِرُّ زِيَادَةٌ فِي الْعُمُرِ وَالصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مِيتَةَ السَّوْءِ"

قلت : روى له أبو داود : " سوء الخلق شؤم " . فقط رواه أحمد من طريق بعض بني رافع و لم يسمه وبقية رجاله ثقات

12671. -Hudeybiye biatına katılmış olan- Râfi' b. Mekîs, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlâk, büyüme ve gelişmedir. Kötü ahlâk uğursuzluktur. İyilik, ömürde artış(a sebebtir). Sadaka da kötü ölüme mani olur"* buyurduğunu bildirmiştir.

Ben derim ki: Ebû Dâvud ise bu raviye ait sadece şu hadisi vermiştir: *"Kötü ahlâk, uğursuzluktur."*

★Buradaki hadisi, Râfi'nin bir oğlunun tarikinden Ahmed rivayet etmiş; ancak onun adını vermemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (605). İbnü'l-Esîr, Ya'kûb el-Kalzumî'yi *Lübâb*'da (3/51) zikretmiş ve güvenilir olduğunu söylemiştir.

[2] Ahmed bunu Râfi' b. Mekîs'in oğullarından birinden rivayet etmiş; Râfi'den diye belirtmemiştir. 13393 numarada gelecek hadise bakın.

١٢٦٧٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، حَدَّثَنَا بَشَّارُ بْنُ الْحَكَمِ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا ذَرٍّ فَقَالَ : " يَا أَبَا ذَرٍّ ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى خَصْلَتَيْنِ هُمَا أَخَفُّ عَلَى الظَّهْرِ وَأَثْقَلُ فِي الْمِيزَانِ مِنْ غَيْرِهَا ؟ " . قَالَ : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : " عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْخُلُقِ وَطُولِ الصَّمْتِ ، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، مَا تَجَمَّلَ الْخَلائِقُ بِمِثْلِهَا "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط ورجال أبي يعلى ثقات

12672. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Zer ile karşılaştı ve: *"Ey Ebû Zer! Sana, diğerlerinden sırtta daha hafif, Mizan'da ise daha ağır iki haslet söyleyeyim mi?"* diye sordu. Ebû Zer: "Olur, yâ Resûlallah!" deyince Hz. Peygamber: *"Sana güzel ahlâkı ve uzun uzadıya susmayı tavsiye ederim. Canım elinde olan zâta and olsun ki yaratılanlar bunlar gibi (başka) bir şeyle güzel olamaz"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın ricâli, güvenilir kimselerdir.

١٢٦٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو مُوسَى ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الطَّائِيُّ أَبُو مَالِكٍ ، حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ الْحَبْحَابِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَكْمَلُ النَّاسِ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ، وَإِنَّ حُسْنَ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ دَرَجَةَ الصَّوْمِ وَالصَّلاةِ "

رواه أبو يعلى وفيه زكريا بن يحيى أبو مالك الطائي و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

12673. Yine ondan; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminlerin iman bakımından en olgunu, ahlâk bakımından en güzel olanıdır. Muhakkak ki güzel ahlâk, oruç ve namazın derecesine ulaşır"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Zekeriyyâ b. Yahyâ Ebû Mâlik et-Tâî vardır ki kendisini tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٧٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ ، قَالَ : نا حِبَّانُ بْنُ هِلالٍ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ

---

1 Ebû Ya'lâ (3298); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (7245); Bezzâr (3573). Bunların senedinde Beşşâr b. Hakem ed-Dabbî vardır ki Sâbit'ten rivayetleri münkerdir. Bu rivayet de onlardandır. Ancak bu hadisi destekleyen hadisler (şahid hadisler) vardır. Bunun için bak: *es-Sahîha* (1938).

2 Ebû Ya'lâ (4166); Bezzâr (35). Zekeriyyâ b. Yahyâ eğer İbn Ömer et-Tâî Ebû's-Sikkîn el-Kûfî ise o, Buhâri'nin ricalindendir. Hatib Bağdadî onu güvenilir görmüştür. Yok başkası ise, onu tanımıyorum. Buna göre ona "Ebû Malik" ve "Ebû'l-Miskin" denir. En doğrusunu Allah bilir. Ebû Ya'lâ *Müsned*'inde bu hususa dikkat çekilmemiştir.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ لَيُبْلِغُ الْعَبْدَ بِحُسْنِ الْخَلْقِ دَرَجَةَ الصَّوْمِ وَالصَّلاةِ " . رواه

الطبراني في الأوسط وفيه علي بن سعيد بن بشير قال الدارقطني : ليس بذاك وبقية رجاله رجال الصحيح

12674. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah, güzel ahlâkından dolayı kulu oruç ve namazın derecesine ulaştırır"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ali b. Saîd b. Beşîr vardır ki Dârekutnî onun hakkında "Beş para etmez" ifadesini kullanmıştır. Kalan ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٦٧٥ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ الأَخْنَسِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّكُمْ لَنْ تَسَعُوا النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ ، وَلَكِنْ يَسَعُهُمْ مِنْكُمْ بَسْطُ الْوَجْهِ "

رواه أبو يعلى والبزار وزاد : " وحسن الخلق " . وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو ضعيف

12675. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz siz insanları mallarınızla memnun edemezsiniz; buna karşılık sizin güler yüzünüz onları memnun etsin"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr "ve güzel ahlâk" ilavesiyle hadisi vermiştir. Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٧٦ - حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ ، نَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ ، نَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي حَزْمٍ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ ؟ قَالُوا : بَلَى قَالَ : أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاقًا ، أَوْ قَالَ : أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا "

رواه البزار وفيه سهيل بن أبي حزم وثقه ابن معين وضعفه جماعة

12676. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size en iyilerinizi haber vereyim mi?"* deyince Ashâb-ı Kirâm: "Evet!" dedi. Hz. Peygamber'de: *"Ahlâk bakımından en güzel olanlarınızdır."* Veya *"Huy bakımından en güzel olanınızdır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süheyl b. Ebî Hâzım vardır ki İbn Maîn onu güvenilir görürken, çoğunluk zayıf addetmiştir.

---

1 Ebû Ya'lâ (6550); Bezzar (1977, 1978, 1979). Ebû Ya'lâ'nın isnâdında yine Ahmed b. İmran el-Ahnesî vardır ki zayıftır. Bezzar'ın isnâdlarından birinin (1979 nolu hadisin) ricali güvenilir ravilerdir. Münzirî, *et-Tergîb vet-Terhîb*'de buna işaret etmiştir (3/260). *ed-Daîfe*'de 634. hadisteki husus buradan düzeltilebilir.

2 Bezzâr (1970).

١٢٦٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ . قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ خِيَارُكُمْ أَطْوَلُكُمْ أَعْمَاراً وَأَحْسَنُكُمْ أَخْلاَقاً.

رواه البزار وفيه ابن إسحاق وهو مدلس

12677. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en iyileriniz, ömürleri en uzun olanlarınız ve ahlâkı en güzel olanlarınızdır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde müdellis bir ravi olan İbn İshâk vardır.

١٢٦٧٨ - وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ ، قَالَ : نا ابْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرٍو ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ يَعْلَى بْنِ مَمْلَكٍ ، عَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَيْءٌ أَثْقَلُ مِنْ خُلُقٍ حَسَنٍ "

وَزَادَ ابْنُ عُيَيْنَةَ فِي حَدِيثِهِ : " وَإِنَّ حُسْنَ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ بِصَاحِبِهِ دَرَجَةَ الصَّوْمِ وَالصَّلاةِ " قلت : رواه الترمذي باختصار رواه البزار ورجاله ثقات

12678. Ebû'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mizana güzel ahlâktan daha ağır bir şey konmayacak. Doğrusu güzel ahlâk, sahibini oruç ve namazın derecesine ulaştırır."*

★Ben derim ki: Tirmizî bu hadisi kısa metniyle vermiştir.

Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُصَيْنِ الْقِصَاصُ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ شُعَيْبٍ ، عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَامِرَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَا زَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ ، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ ، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ ، لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا ، وَتَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا ، وَحَسُنَ خُلُقُهُ " .

رواه الطبراني في الثلاثة والبزار وفي إسناد الطبراني محمد بن الحصين و لم أعرفه والظاهر أنه التميمي وهو ثقة وبقية رجاله ثقات

[1] Bezzâr (1971); Ahmed (7211 ve 9224 uzun metniyle). Bezzâr demiştir ki: "Bu lafızla bu isnâddan daha hasen bir isnâdla hadisin rivayet edildiğini bilmiyoruz."

[2] Bezzâr (1975). Bezzâr demiştir ki: "Hadis, isnâdı hasen olan bir hadistir." Tirmizi de bu hadisi detaylı metniyle vermiştir (*Tuhfetü'l-Ahvezî*, 3/146).

12679. Muâz b. Cebel bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haklı olduğu halde münakaşayı terk eden kimseye Cennetin kenarlarında bir köşk; şaka yaparken yalan söylemeyen kişiye Cennetin ortasında bir köşk; ahlâkı güzel olana da Cennetin en yüksek yerinde bir köşk verileceğine ben kefilim"* buyurdu.

★Bu hadisi üç *Mu'cem*'inde Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin isnâdında Muhammed b. Husayn vardır ki onu tanımıyorum. Anlaşıldığına göre o Temim'lidir, güvenilir biridir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٨٠ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ رَاوِيَةُ عَطَاءٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَنَا الزَّعِيمُ بِبَيْتٍ فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ ، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلاهَا ، وَبِبَيْتٍ فِي أَسْفَلِهَا لِمَنْ تَرَكَ الْجَدَلَ وَهُوَ مُحِقٌّ ، وَتَرَكَ الْكَذِبَ وَهُوَ لاعِبٌ ، وَحَسَّنَ خُلُقَهُ لِلنَّاسِ "

رواه الطبراني وفيه أبو حاتم سويد بن إبراهيم ضعفه الجمهور ووثقه ابن معين وبقية رجاله رجال الصحيح

12680. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir: *"Haklı olduğu halde münakaşayı terk eden, şaka yaparken yalan söylemeyen ve ahlâkı güzel olan kimselere Cennetin bahçelerinde bir köşk, onun en yüksek yerinde bir köşk ve onun en alçak yerinde bir köşk verileceğine ben kefilim."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû Hâtim Süveyd b. İbrâhîm vardır ki çoğunluk onu zayıf, İbn Maîn ise güvenilir görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٦٨١ – حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَدَائِنِيُّ ، نَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَيْتٌ فِي عُرْفِ الْجَنَّةِ ، وَبَيْتٌ فِي فِنَاءِ الْجَنَّةِ ، وَبَيْتٌ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا ، وَلِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا ، وَلِمَنْ حَسُنَ خُلُقُهُ "

رواه البزار وفيه عبد الواحد بن سليم وثقه ابن حبان وضعفه جماعة

12681. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şaka yaparken yalanı terk eden, haklı olduğu halde münakaşayı terk eden ve ahlâkı güzel olan kimselere Cennetin odalarında bir köşk, onun avlusunda bir köşk ve onun ortasında bir köşk vardır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulvâhid b. Süleym vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir, çoğunluk ise zayıf görmüştür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/110), *M. es-Sağîr* (805). Bu hadisi destekleyen hadisler (şahid hadisler) vardır. Onlara bak: *es-Sahîha* (2/151).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11290). Bak: *es-Sahîha* (273).

١٢٦٨٢ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، قَالَ يَزِيدُ لا أَعْلَمُهُ إِلا قَالَ : عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي رَجُلٌ أُحِبُّ الْجَمَالَ ، وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أُحْمَدَ كَأَنَّهُ يَخَافُ عَلَى نَفْسِهِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَمَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُحِبَّ أَنْ تَعِيشَ حَمِيدًا ، وَتَمُوتَ فَقِيدًا ؟ وَإِنَّمَا بُعِثْتُ عَلَى تَمَامِ مَحَاسِنِ الأَخْلاقِ " رواه الطبراني والبزار إلا أنه قال : " إنما بعثت بمحاسن الأخلاق "

وفيه عبد الرحمن بن أبي بكر الجدعاني وهو ضعيف

12682. Muâz b. Cebel anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir adam gelerek dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ben güzelliği severim, diğer taraftan ben övülmeyi de severim." Adam bunları adeta kendi durumundan endişe ederek söyledi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Övülerek yaşamayı sevmene ve said (cennetlik) olarak ölmene ne engel olabilir ki? Ben ancak ahlâkın güzelliklerini tamamlamak üzere gönderildim"* dedi

★Hadisi Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Ancak Bezzâr hadisi şu ibareyle vermiştir: *"Ben ancak güzel ahlâkla gönderildim."*

Senedinde Abdurrahman b. Ebî Bekir el-Cüd'ânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٨٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ دَاوُدَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ عُفَيْرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ إِلَى قَوْمٍ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " أَوْصِنِي ، قَالَ : أَفْشِ السَّلامَ ، وَابْذُلِ الطَّعَامَ ، اسْتَحِي اللَّهَ اسْتِحْيَاءَ رَجُلٍ ذِي هَيْبَةٍ مِنْ أَهْلِكِ ، وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ وَلْتُحْسِنْ خُلُقَكَ مَا اسْتَطَعْتَ "

رواه البزار وفيه ابن لهيعة وفيه لين وبقية رجاله ثقات

12683. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu bir kavme gönderdi. O da: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyede bulun!" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şunları tavsiye etti: *"Selamı yay, yemeği bolca dağıt, heybetli bir kişinin senin ailenden utanması gibi Allah'tan utan, kötülük yaptığında hemen ardından iyilik yap ve gücün yettiği kadar ahlâkın güzel olsun!"*

[1] Bezzâr (1976).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/65); Bezzâr (1973).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٦٨٤ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبٌ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي حَرْمَلَةُ بْنُ عِمْرَانَ ، أَنَّ أَبَا السُّمَيْطِ سَعِيدَ بْنَ أَبِي سَعِيدٍ الْمَهْرِيَّ حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَوْصِنِي ، قَالَ : " اعْبُدِ اللَّهَ لا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، زِدْنِي ، قَالَ : " إِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، زِدْنِي ، قَالَ : " اسْتَقِمْ ، وَلْيَحْسُنْ خُلُقُكَ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الله بن صالح وقد وثق وضعفه جماعة وأبو السميط سعيد بن أبي سويد مولى المهري لم أعرفه

12684. Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın bildirdiğine göre Muâz b. Cebel: "Bana tavsiyede bulun, yâ Resûlallah!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiçbir şeyi kendisine şirk koşmadan Allah'a kulluk et"* buyurdu. Muâz: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyelerini artır" deyince Hz. Peygamber: *"Kötülük yaptığında hemen (peşinden) iyilik yap"* buyurdu O yine: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyelerini artır" deyince, Allah'ın Resûlü: *"Dosdoğru ol! Ahlâkın güzel olsun"* diye tavsiye etti.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Sâlih vardır ki sağlam görülmüştür; ancak cemaat onu zayıf görmüştür. Mihrî'nin azatlısı Ebû's-Semît Saîd b. Ebi Süveyd'i ise tanımıyorum.

١٢٦٨٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ ، ثنا سِنَانُ بْنُ هَارُونَ الْبُرْجُمِيُّ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْمَرْأَةُ مِنَّا يَكُونُ لَهَا زَوْجَانِ ، ثُمَّ تَمُوتُ فَتَدْخُلُ الْجَنَّةَ هِيَ وَزَوْجَاهَا ، لأَيِّهِمَا تَكُونُ ، لِلأَوَّلِ أَوْ لِلآخِرِ ؟ ، قَالَ : " تَخَيَّرُ أَحْسَنَهُمَا خُلُقًا كَانَ مَعَهَا فِي الدُّنْيَا يَكُونُ زَوْجَهَا فِي الْجَنَّةِ يَا أُمَّ حَبِيبَةَ ، ذَهَبَ حُسْنُ الْخُلُقِ بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ "

رواه الطبراني والبزار باختصار وفيه عبيد بن إسحاق وهو متروك وقد رضيه أبو حاتم وهو أسوأ أهل الإسناد حالا . وقد تقدمت لهذا الحديث طرق في النكاح

[1] Bezzâr (1972); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8022). Bezzâr demiştir ki: "Bu lafızla hadisin sadece Muâz'dan geldiğini biliyoruz."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/39); Hâkim, *Müstedrek* (4/244; Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etmiştir). Saîd b. Ebi's-Semît'in biyografisini ise Buharî *et-Tarihu'l-Kebîr*'de, İbn Ebî Hâtim ise *el-Cerh ve't-Ta'dîl*'de vermişler, onun hakkında ne cerh, ne de tadil, hiçbir şey söylememişlerdir. İbn Hibbân, onu güvenilir raviler arasında sayar. Bak: *es-Sahîha* (1228).

12685. Enes anlatıyor: Ümmü Habîbe: "Yâ Resûlallah! Kadının iki kocası olur da sonra ölüp kendisi ve o iki kocası cennete girerlerse kadın hangi kocanın olur; birincinin mi, ikincinin mi?" diye sordu. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlardan, dünyada iken kendisine karşı (tutumlarında) ahlâkı en güzel olanı seçer. Cennetteki kocası işte o olur. Ey Ümmü Habîbe, güzel ahlâk, dünya ve âhiretin en iyisini alıp götürmüştür."* diye cevap verdi.

★Taberânî ve –kısa metniyle- Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ubeyd b. İshâk vardır ki metrûk bir ravidir. Ebû Hâtim ise ondan razı olmuştur. O, hal-i hazırda isnâd ehlinin en kötüsüdür. Nikah bölümünde bu hadisin başka tarikleri geçmişti.

١٢٦٨٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ رَوَاحَةَ ، قَالَ : نَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نَا حُسَيْنُ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ : التَّحَبُّبُ إِلَى النَّاسِ "

وَبِهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ فَلَيْسَ مِنِّي وَلا مِنَ اللَّهِ ، قِيلَ : وَمَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : حِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ جَهْلَ جَاهِلٍ ، وَحُسْنُ خُلُقٍ يَعِيشُ بِهِ النَّاسُ ، وَوَرَعٌ يَحْجِزُهُ عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه كله الطبراني في الأوسط والصغير وفيه جماعة لم أعرفهم

12686. Ali b. Ebî Tâlib anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a imandan sonra aklın başı, insanlara sevgiyle yaklaşmaktır"* buyurdu.

Yine onun bir rivayeti şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç şey vardır ki onlardan biri kimde olmazsa benden değildir, Allah'tan da değildir."* "Onlar nelerdir, yâ Resûlallah?" diye soruldu, Resul-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kendisiyle cahilin cehaletinin geri çevrileceği hilim, sayesinde insanların içinde yaşayacağı güzel ahlâk ve Allah'ın yasaklarından kendisini men edecek vera (günaha girme korkusu)."*

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde bir grup ravi vardır ki kendilerini tanımıyorum.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/222); Bezzâr (1980).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (705 ve 706). Taberânî der ki: " Hz. Ali'den bu hadis sadece bu isnâdla rivayet edilir. Senedinde Ebû Kureyb Muhammed b. Alâ Hemedanî tek kalmıştır."

١٢٦٨٧ - وَعَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِالْحِلْمِ درَجَةَ الصَّائِمِ الْقَائِمِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيُكْتَبُ جَبَّاراً وَمَا يَمْلِكُ إِلاَّ أَهْلَ بَيْتِهِ

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الحميد بن عبيد الله بن حمزة وهو ضعيف جدا

12687. Ali b. Ebi Tâlib'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bir gerçektir ki hilim ile kişi, (gündüzleri nafile) oruç tutan ve geceleri namaz kılan kimsenin derecesine yetişir. Yine muhakkak kişi, ev halkından başkasına sahip olmadığı halde zorba (cebbâr) yazılır"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdulhamîd b. Ubeydillah b. Hamza vardır ki gerçekten zayıf bir ravidir.

١٢٦٨٨ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَفَاضِلُكُمْ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاَقاً وَحُسْنُ الْخُلُقِ مِنَ الإِيمَانِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه وفيه سويد بن عبد العزيز وهو متروك

12688. Ebû Umâme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Sizin en faziletlileriniz, ahlâkı en güzel olanlarınızdır. Güzel ahlâk, imandandır."*

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve –aynısını- *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Süveyd b. Abdilazîz vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٦٨٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَسَّانَ الأَنْمَاطِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحَارِثِ الذِّمَارِيُّ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ ، وَأَعْطَى لِلَّهِ ، وَمَنَعَ لِلَّهِ ، فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الإِيمَانَ ، وَإِنَّ مِنْ أَقْرَبِكُمْ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلاَقاً "

رواه الطبراني في حديث طويل بإسنادين ورجال أحدهما ثقات

12689. Yine ondan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğu nakledilmiştir: *"Doğrusu kıyamet günü bana en yakın olanlarınız, ahlâkı en güzel olanlarınızdır."*

★Taberânî bunu uzun bir hadis içinde iki isnâdla rivayet etmiştir.[2] İki isnâdından birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7756). Taberâni hadisi şu ifadeyle vermiştir: *"Muhakkak ki güzel ahlâk imandandır. Sizin iman bakımından en üstününüz, ahlâken en güzel olanınızdır."*

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7737).

١٢٦٩٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْخُلُقُ الْحَسَنُ يُذِيبُ الْخَطَايَا كَمَا يُذِيبُ الْمَاءُ الْجَلِيدَ ، وَالْخُلُقُ السُّوءُ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عيسى بن ميمون المدني وهو ضعيف

12690. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlâk, suyun buzu erittiği gibi hataları (günahları) eritir. Kötü ahlâk ise, sirkenin balı bozduğu gibi ameli bozar"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsa b. Meymûn el-Medenî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٩١ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّمَا عَلَى رُؤُوسِنَا الطَّيْرُ مَا يَتَكَلَّمُ مِنَّا مُتَكَلِّمٌ إِذْ جَاءَهُ نَاسٌ فَقَالُوا : مَنْ أَحَبُّ عِبَادُ اللهِ إِلَى اللهِ تَعَالَى ؟ قَالَ : " حَسَنُهُمْ أَخْلاَقًا " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

12691. Usâme b. Şerîk anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında adeta başlarımız üzerinde kuşlar varmış gibi oturuyorduk. Aramızdan kimse konuşmuyordu. Bu sırada birtakım insanlar gelip: "Allah'ın kullarından Yüce Allah'a en sevimli olanlar kimlerdir?" diye sordular. O da: *"Ahlâken en güzel olanları"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٦٩٢ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا أَبُو الأَسْوَدِ النَّضْرُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، ثنا نُوحُ بْنُ عَبَّادٍ الْقُرَشِيُّ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ الْعَبْدَ لَيَبْلُغُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ عَظِيمَ دَرَجَاتِ الآخِرَةِ ، وَشَرَفَ الْمَنَازِلِ ، وَإِنَّهُ لَضَعِيفُ الْعِبَادَةِ ، وَإِنَّهُ لَيَبْلُغُ بِسُوءِ خُلُقِهِ أَسْفَلَ دَرَجَةٍ فِي جَهَنَّمَ "

رواه الطبراني عن شيخه المقدام بن داود وهو ضعيف وقال ابن دقيق العيد في الإمام : إنه وثق وبقية رجاله ثقات

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10777); *el-Mu'cemu'l-evsât* (854). Taberânî der ki: "Bu hadis İbn Abbâs'tan sadece bu isnâdla rivayet edilir. Ravilerden İsa b. Meymûn rivayetinde tek kalmıştır."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (470, 471, 475); *el-Mu'cemu'l-evsât* (369, farklı anlatımla). İbn Hibbân da bunu *Sahîh*'inde kısa metinle vermiştir (478).

12692. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz kul, ibadeti zayıf olduğu halde, güzel ahlâkıyla büyük âhiret derecelerine ve şerefli konumlara ulaşır. Yine muhakkak ki kötü ahlâkıyla o, cehennemdeki en aşağı dereceye düşer."*

★Bu hadisi, hocası Mikdâm b. Dâvud'dan -ki o zayıf bir ravidir- Taberânî rivayet etmiştir.[1] İbn Dakîkü'l-Îd, *el-İmâm*'da "O güvenilir görülmüştür" der. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٦٩٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالا : ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالا : ثنا أَبُو أُسَامَةَ عَمُّ زَكَرِيَّا بْنِ سِيَاهٍ ، حَدَّثَنِي عِمْرَانُ بْنُ رَبَاحٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُمَارَةَ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : كُنْتُ فِي مَجْلِسِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَمُرَةُ ، وَأَبُو أُمَامَةَ ، فَقَالَ : " إِنَّ الْفُحْشَ وَالتَّفَحُّشَ لَيْسَا مِنَ الإِسْلامِ فِي شَيْءٍ ، وَإِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ إِسْلامًا أَحَاسِنُهُمْ أَخْلاقًا "

رواه الطبراني واللفظ له وأحمد وابنه وقال : " وإن خير الناس إسلاما أحسنهم خلقا " . وأبو يعلى بنحوه ورجاله ثقات

12693. Câbir b. Semure anlatıyor: İçinde Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Semure ve Ebû Umâme'nin bulunduğu bir mecliste idim; Resûlullah buyurdu ki: *"Ahlâksızlık ve çirkinlik, hiçbir şekilde İslam'dan değildir. Muhakkak ki insanlar arasında Müslümanlığı en güzel olan, ahlâkı en güzel olandır."*

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[2] Lafız ona aittir. Ahmed ve oğlu da bunu rivayet etmiş, şu ifadeyi vermişlerdir: *"Muhakkak ki Müslümanlık bakımından insanların en iyisi, onların içinde ahlâkı en güzel olanıdır."* Bu hadisi benzer metniyle Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. Onun ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٢٦٩٤ - وَبِإِسْنَادِهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ خُلُقِهِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ بِاللَّيْلِ الظَّامِئِ بِالْهَوَاجِرِ "

رواه الطبراني وفيه عفير بن معدان وهو ضعيف

12694. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu muhakkak ki bir insan güzel ahlâkıyla, geceleri namaz kılan, öğle sıcaklarında da susuz kalan kimsenin derecesine yetişir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (754).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2072); Ahmed (5/89); onun oğlu (5/89, 99); Ebû Ya'lâ (7468). Senedlerinde Ali b. Umâra vardır ki onu sadece İbn Hibbân güvenilir görmüştür.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ufeyr b. Ma'dân vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٩٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَمَّالُ الأَصْبَهَانِيُّ , ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ رُسْتَةُ , ثنا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ , ثنا نَافِعُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ , عَنْ فَرْوَةَ بْنِ قَيْسٍ , عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , قَالَ : سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ ؟ قَالَ : " أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا "

رواه الطبراني وفيه من لم يوثق من رجال الكتب

12695. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) "İnsanların en iyisi hangisidir?" diye soruldu. *"Ahlâkı en güzel olandır"* diye cevap verdi.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde sağlam görülmeyen raviler vardır.

١٢٦٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَسَّالُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثنا أَبُو مَرْيَمَ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ أَبِي شَبِيبٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَوْصِنِي ، فَقَالَ : " عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْخُلُقِ ، فَإِنَّ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا أَحْسَنُهُمْ دِينًا "

رواه الطبراني وفيه عبد الغفار بن القاسم وهو وضاع

12696. Muâz b. Cebel anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderdi. Ben o zaman "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyede bulun!" dedim. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana şu tavsiyede bulundu: *"Sana güzel ahlâkı tavsiye ederim. Zira insanlar arasında ahlâkı en güzel olanlar, dini en güzel olanlarıdır."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdulgaffar b. el-Kâsım vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٦٩٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَهْوَازِيُّ ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ أَبُو عُمَرَ الدُّورِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ جُمَيْعٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ شَيْءٍ إِلا لَهُ تَوْبَةٌ ، إِلا صَاحِبُ سُوءِ الْخُلُقِ فَإِنَّهُ لا يَتُوبُ مِنْ ذَنْبٍ إِلا عَادَ فِي شَرٍّ مِنْهُ " رواه الطبراني في الصغير وفيه عمرو بن جميع وهو كذاب

12697. Hz. Âişe, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tövbesi olmayan hiçbir şey yoktur; ancak kötü ahlâk sahibi hariç. Çünkü o, daha bir günaha tövbe etmeden ondan daha kötüsüne döner"* dediğini bildirmiştir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7709).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* 15/666 (16716).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Amr b. Cumey' vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٦٩٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ الْحَسَنِ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَابْلُتِّيُّ ، قَالَ : نا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ الْغَسَّانِيُّ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الشُّؤْمُ سُوءُ الْخُلُقِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه أبو بكر بن أبي مريم وهو ضعيف

12698. Yine Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uğursuzluk, kötü ahlâktır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû Bekir b. Ebî Meryem vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٦٩٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، قال : ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ حَكِيمٍ الْخُزَاعِيُّ ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عِيسَى الرَّقَاشِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ قِيلَ : يَا رَسُولَ اللهِ ، مَا الشُّؤْمُ ؟ قَالَ : " سُوءُ الْخُلُقِ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الفضل بن عيسى الرقاشي وهو ضعيف وقد تقدم حديث رافع بن مكيث وهو عند ابن ماجة باختصار

12699. Câbir bildiriyor: "Yâ Resûlallah! Uğursuzluk nedir?" diye sordular; *"Kötü ahlâktır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Fadl b. İsa er-Rakkâşî vardır ki zayıf bir ravidir.

Daha önce Râfi' b. Mekîs hadisi geçmişti. O hadis kısaltılarak İbn Mâce'de verilmiştir.

١٢٧٠٠ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبٌ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ الصَّلْتِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ حُمْرَانَ ، عَنْ لَقِيطِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " شَرُّ النَّاسِ الضَّيِّقُ عَلَى أَهْلِهِ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ، وَكَيْفَ يَكُونُ ضَيِّقًا عَلَى أَهْلِهِ ؟ ، قَالَ : " الرَّجُلُ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ خَشَعَتِ امْرَأَتُهُ ، وَهَرَبَ وَلَدُهُ ، وَفَرَّ عَبْدُهُ ، فَإِذَا خَرَجَ ضَحِكَتِ امْرَأَتُهُ ، وَاسْتَأْنَسَ أَهْلُ بَيْتِهِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الله بن يزيد بن الصلت وهو متروك

12700. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların en kötüsü, ailesine sıkıntı verendir"* buyurdu. Ashâb-ı

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (553). Taberânî şöyle der: "Bu hadisi Yahyâ b. Saîd el-Ensâri'den sadece Amr b. Cumey' nakletmiştir. Âişe'den de ancak bu isnâdla rivayet edilir. Taberânî'nin hocası Ali b. İbrâhîm el-Ehvâzî'nin biyografisi verilmemiştir.

[2] Ahmed de rivayet etmiştir (6/85). Bak: *ed-Daîfe* (793).

[3] Bunu Cürcan *Tarihi*'nde aynı isnâdla Ebû'l-Kâsım es-Sehmî de rivayet etmiştir (99).

Kirâm: "Yâ Resûlallah! İnsan ailesine nasıl sıkıntı verir?" diye sordu. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) de bunu şöyle açıkladı: *"Kişi evine girdiğinde karısı korkar, çocuğu da arkasına bakmadan kaçar. Evden çıktığında ise karısının yüzü güler, ev halkı birbirine karşı samimi ve sıcak olur."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah b. Yezîd b. Salt vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ مَا يَفْعَلُ بِمَنْ هُوَ سَيِّئُ الْخُلُقِ)

Kötü Ahlâklı Kimseye Nasıl Davranılacağı

١٢٧٠١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، قَالَ : نا الْحَكَمُ بْنُ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ الْمُحَارِبِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِي خَلَفٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ مِنَ الرَّقِيقِ وَالدَّوَابِّ وَالصِّبْيَانِ ، فَاقْرَءُوا فِي أُذُنَيْهِ : ﴿أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ﴾

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن عبد الله بن عبيد بن عمير وهو متروك

12701. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kölelerden, hayvanlardan ve çocuklardan ahlâkı kötü (=huysuz) olanların kulağına şu âyeti okuyun:* **«Göklerde ve yerdekiler, ister istemez O'na teslim olduğu halde onlar (Ehl-i kitap), Allah'ın dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki O'na döndürüleceklerdir»**" (Âl-i İmran Sur. 83)

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Abdillah b. Ubeyd b. Umeyr vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ حِدَّةِ الْخُلُقِ)

Hiddetli Olma Huyu

١٢٧٠٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْفَرَّاءُ ، قال : نا ابْنُ قَنْبَرٍ ، قال : نا أَبِي قَنْبَرٌ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خِيَارُ أُمَّتِي أَحِدَّاؤُهُمْ ، الَّذِينَ إِذَا غَضِبُوا رَجَعُوا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يغنم بن سالم بن قنبر وهو كذاب

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (64). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Enes'den sadece bu isnâdla rivayet edilir." Bunun senedinde de Hakem b. Ya'lâ ile Ebû Halef vardır ki bu ikisi metruk ravilerdir.

12702. Hz. Ali bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin en iyileri onların hiddetli olanlarıdır ki onlar kızdıkları zaman hemen bundan vazgeçerler"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yağnem b Sâlim b. Kanber vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٧٠٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا سَلامُ الطَّوِيلُ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " تَعْتَرِي الْحِدَّةُ خِيَارَ أُمَّتِي " رواه الطبراني وأبو يعلى وفيه سلام بن مسلم الطويل وهو متروك

12703. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiddet gelip ümmetimin iyilerini bulur"* buyurdu.

★Taberânî ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Selâm b. Müslim et-Tavîl vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابَانِ فِي الْحَيَاءِ)

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْحَيَاءِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُلاحَاةِ)

Utanma Duygusu ve Kabalığın Yasaklanması

١٢٧٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَدْخُلُ بَيْتِى الَّذِى دُفِنَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِى فَأَضَعُ ثَوْبِى فَأَقُولُ إِنَّمَا هُوَ زَوْجِى وَأَبِى فَلَمَّا دُفِنَ عُمَرُ مَعَهُمْ فَوَاللَّهِ مَا دَخَلْتُ إِلاَّ وَأَنَا مَشْدُودَةٌ عَلَىَّ ثِيَابِى حَيَاءً مِنْ عُمَرَ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12704. Hz. Âişe anlatıyor: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ve babamın (medfun) bulunduğu odama girer, kendi kendime "Bu kocam, bu da babam" diyerek elbisemi çıkarırdım. Ne zaman ki Ömer onların yanına defnedildi, ona duyduğum hayâdan dolayı, oraya mutlaka elbisemi sıkıca giyinerek girdim.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (2450); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11332 ve 11471).

[2] Ahmed (6/202).

١٢٧٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، نَا أَبِي ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا ، وَكَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ وقال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " الحياء خير كله "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن عمر المقدمي وهو ثقة

12705. Enes anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), çadırında bulunan bâkire kızdan daha utangaçtı. Bir şey hoşuna gitmediği zaman, bunu onun yüzünden anlardık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Hayâ (utanma duygusu) öyle bir şeydir ki, onun tamamı hayırdan ibarettir"*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Muhammed b. Ömer el-Mukaddemî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٠٦ - حَدَّثَنَا مُسَبِّحُ بْنُ حَاتِمٍ الْعُكْلِيُّ ، نا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : خَطَبَ الْمَأْمُونُ ، فَذَكَرَ الْحَيَاءَ فَأَكْثَرَ ، ثُمَّ قَالَ : نا هُشَيْمٌ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، قَالا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْحَيَاءُ مِنَ الإِيمَانِ ، وَالإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ ، وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ ، وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ "

رواه الطبراني وفيه محمد بن موسى بن أبي نعيم وثقه أبو حاتم وجماعة وكذبه ابن معين وبقية رجاله رجال الصحيح

12706. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayâ imandandır, iman ise cennettedir. Müstehcenlik kabalıktandır, kabalık da cehennemdedir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Mûsa b. Ebî Nuaym vardır ki Ebû Hâtim ile cemaat onu güvenilir kabul etmiş, İbn Maîn ise yalancı saymıştır. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٧٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وُهَيْبٍ الْغَزِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ الْعَسْقَلانِيُّ ، ثنا بَكْرُ بْنُ بِشْرٍ التِّرْمِذِيُّ ، وَكَانَ إِمَامَنَا بِعَسْقَلانَ مَاتَ سَنَةَ اثْنَتَيْنِ وَثَمَانِينَ وَمِائَةٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سَوَّارٍ ، حَدَّثَنِي إِيَاسُ

---

[1] Bezzâr (1968). Bezzâr demiştir ki: "Muâz b. Hişâm'dan hadis rivayet eden kimse olarak Muhammed b. Ömer el-Mukaddemî'den başkasını işitmedik. O, güvenilir biriydi. Bunu ancak Abdullah b. Ebî Utbe hadisinden ve Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayetinden anlıyoruz." Bu hadisi Ebû Ya'lâ da kısa metinle rivayet etmiştir (3124). Bunun senedinde Ömer b. Saîd el-Ebah vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/178). Ancak bu hadisi destekleyen hadisler (şahid hadisler) vardır. Onlar için bak: *es-Sahîha* (495).

بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي قُرَّةَ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذُكِرَ عِنْدَهُ الْحَيَاءُ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْحَيَاءُ مِنَ الدِّينِ ؟ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَلْ هُوَ الدِّينُ كُلُّهُ " . ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْحَيَاءَ ، وَالْعَفَافَ ، وَالْعِيَّ ، عِيُّ اللِّسَانِ لا عِيُّ الْقَلْبِ ، وَالْعَمَلَ ، مِنَ الإِيمَانِ ، وَإِنَّهُنَّ يَزِدْنَ فِي الآخِرَةِ ، وَيُنْقِصْنَ مِنَ الدُّنْيَا ، وَلَمَا يَزِدْنَ فِي الآخِرَةِ ، أَكْثَرُ مِمَّا يُنْقِصْنَ فِي الدُّنْيَا ، فَإِنَّ الشُّحَّ ، وَالْبَذَاءَ مِنَ النِّفَاقِ ، وَإِنَّهُنَّ يَزِدْنَ فِي الدُّنْيَا ، وَيُنْقِصْنَ مِنَ الآخِرَةِ ، وَلَمَا يُنْقِصْنَ فِي الآخِرَةِ أَكْثَرُ مِمَّا يَزِدْنَ فِي الدُّنْيَا "

رواه الطبراني وفيه عبد الحميد بن سوار وهو ضعيف

12707. Kurre b. İyâs anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken hayâdan (utanma duygusundan) bahsedilerek: "Yâ Resûlallah! Hayâ dinden midir?" diye soruldu. *"Hatta onun tamamı, dinin ta kendisidir"* buyurdu Sonra Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) devam ederek: *"Muhakkak ki hayâ, iffetli olmaktır. Meramını ifade edememe ise dilde olur, kalpte değil. Amel de imandandır. Şüphesiz bunlar âhirette artırırlar, dünyada azaltırlar. Ne zaman ki bunlar dünyada artırırlar, dünyada artırdıklarından daha çok âhirette azaltırlar"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulhamîd b. Sevvâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٧٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعُتْبِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ النَّضْرِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عَائِشَةُ ، لَوْ كَانَ الْحَيَاءُ رَجُلا لَكَانَ رَجُلا صَالِحًا ، وَلَوْ كَانَ الْبَذَاءُ رَجُلا لَكَانَ رَجُلَ سَوْءٍ " .

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه ابن لهيعة وهو لين وبقية رجاله رجال الصحيح

12708. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe! Eğer hayâ (utanma duygusu canlanıp) bir adam olsaydı, iyi bir adam olurdu"* buyurdu.

★Bu hadisi *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/29).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (674); *el-Mu'cemu'l-evsât* (333) –başka bir senedle uzun metinle-.

١٢٧٠٩ - وَعَنْ دَاوُدِ بْنِ مُصْعَبٍ عَنْ أَبِيْهِ قَالَ : كُنَّا مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ فَاسْتَقْبَلَنَا النَّاسُ قَدْ انْصَرَفُوا مِنَ الْجُمْعَةِ فَدَخَلَ دَاراً وَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : مَنْ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ النَّاسِ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ اللهِ

رواه الطبراني في الأوسط وفيه جماعة لم أعرفهم . وقد تقدمت أحاديث في الحياء في كتاب الإيمان

12709. Dâvud b. Mus'ab, babasından bildiriyor: Biz Enes b. Mâlik ile beraber iken cumadan ayrılan cemaatle karşılaştık. Enes bir eve girdi ve şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlardan utanmayan Allah'tan da utanmaz"* dediğini işittim.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır. İman kitabında hayâ ile ilgili bazı hadisler geçmişti.

١٢٧١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنَ ، قَالا : ثنا أَبُو عَقِيلٍ يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ رَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنْ كَانَ أَوَّلَ مَا عَهِدَ إِلَيَّ فِيهِ رَبِّي وَنَهَانِي عَنْهُ بَعْدَ عِبَادَةِ الأَوْثَانِ ، وَشُرْبِ الْخَمْرِ لَمُلاحَاةُ الرِّجَالِ "

رواه الطبراني وفيه يحيى بن المتوكل وهو ضعيف عند الجمهور ووثقه ابن معين في رواية

12710. Ümmü Seleme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu, putlara tapmamak ve içki içmemekten sonra Rabbimin benden aldığı ilk söz ve men ettiği ilk şey, insanlara karşı kaba konuşmaktır"* dediğini bildiriyor.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yahyâ b. el-Mütevekkil vardır ki çoğunluğa göre zayıf bir ravidir. İbn Maîn ise onu bir rivayette güvenilir görmüştür.

(بَابٌ)

Hayâ ile İlgili Başka Bir Bölüm

١٢٧١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِىُّ عَنْ رِبْعِىِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ أَمْرِ النُّبُوَّةِ الأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِى فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/250, 263).

12711. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanların ilk peygamberlik sözlerinden[1] idrâk ettiği söz şudur: Utanmadıktan sonra dilediğini yap"* buyurdu.

١٢٧١٢ – وفي رواية : " وَإِنَّ آخِرَ مَا تَعَلَّقَ بِهِ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ إِذَا لَمْ تَسْتَحِي فَافْعَلْ مَا شِئْتَ. رواه أحمد والبزار ورجاله رجال الصحيح

12712. Bir rivayet de şöyledir: *"Cahiliye halkının ilk peygamberlik sözlerinden son tutunduğu söz budur."*

★Bu hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧١٣ – حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ ، نَا عَلِيُّ بْنُ سَيَابَةَ الْكُوفِيُّ ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ هِشَامٍ ، نَا سُلَيْمَانُ الْبَصْرِيُّ هُوَ الْقَافْلَانِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " كَانَ يُقَالُ : إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسَ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ : إِذَا لَمْ تَسْتَحْيِي ، فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم

12713. Ebu't-Tufeyl'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şöyle denirdi: İnsanların peygamberlik sözlerinden idrak ettiği söz şudur: Utanmadıktan sonra dilediğini yap"*buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٧١٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا عَمْرٌو أَنَّ سُلَيْمَانَ بْنَ زِيَادٍ الْحَضْرَمِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ الزُّبَيْدِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّهُ مَرَّ وَصَاحِبٌ لَهُ بِأَيْمَنَ وَفِئَةٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدْ حَلُّوا أُزُرَهُمْ فَجَعَلُوهَا مَخَارِيقَ يَجْتَلِدُونَ بِهَا وَهُمْ عُرَاةٌ. قَالَ عَبْدُ اللهِ فَلَمَّا مَرَرْنَا بِهِمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ قِسِّيسُونَ فَدَعُوهُمْ. ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَيْهِمْ فَلَمَّا أَبْصَرُوهُ تَبَدَّدُوا فَرَجَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُغْضَباً حَتَّى دَخَلَ وَكُنْتُ أَنَا وَرَاءَ الْحُجْرَةِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سُبْحَانَ اللهِ لَا مِنَ اللهِ اسْتَحْيَوْا وَلَا مِنْ رَسُولِهِ اسْتَتَرُوا. وَأُمُّ أَيْمَنَ عِنْدَهُ تَقُولُ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ يَا رَسُولَ اللهِ. قَالَ عَبْدُ اللهِ فَبِلَأْيٍ مَا اسْتَغْفَرَ لَهُمْ"

رواه أحمد وأبو يعلى قال : قال عبد الله يعني ابن الحارث : فتأبي ما استغفر لهم

والبزار والطبراني وأحد إسنادي الطبراني ثقات

---

[1] Ahmed'in (5/383)rivayetinde "sözlerinden" yerine "durumundan" ifadesi geçmiştir. Yukarıdaki ifade ise Bezzâr'ın 2028 numarada rivayet ettiği hadise muvafıktır.

[2] Ahmed (5/405).

12714. Abdullah b. el-Hâris b. Cez ez-Zübeydî'nin bildirdiğine göre kendisi ve bir arkadaşı, izârlarını çıkarıp onları topaç yapmış ve çıplak halde birbirlerine vuran bazı Kureyşli gençlere rastlamışlar. Onlara rastladığımızda: "Bunlar rahiplerdir! Onları bırakın" dediler. Sonra onların yanına Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıktı. Onu görünce dağıldılar. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) kızgın bir halde dönerek içeri girdi. Ben odanın arkasındaydım, onun şöyle buyurduğunu işittim: *"Sübhânallah! Ne Allah'tan utandılar, ne de Resûlü'ne karşı örtündüler."* Bu sırada yanında bulunan Ümmü Eymen: "Onlar için bağışlanma dile, yâ Resûlallah" diyordu. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlar için mağfiret dilemedi.

★Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın ibaresi: Abdullah –İbnü'l-Hâris- şöyle dedi: "Babama yemin olsun ki onlar için istiğfar etmedi." Ayrıca hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî'nin iki isnâdından birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي العَقْلِ وَالعُقَلاءِ)

Akıl ve Akıllı Kimseler Hakkında

١٢٧١٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَنْجَوَيْهِ الْقَطَّانُ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ الرَّيَّانِ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ قَاضِي حَلَبَ ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عِيسَى الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْعَقْلَ قَالَ لَهُ : قُمْ ، فَقَامَ ، ثُمَّ قَالَ لَهُ : أَدْبِرْ ، فَأَدْبَرَ ، ثُمَّ قَالَ لَهُ : اقْعُدْ ، فَقَعَدَ ، فَقَالَ : وَعِزَّتِي ، مَا خَلَقْتُ خَيْرًا مِنْكَ ، وَلا أَكْرَمَ مِنْكَ ، وَلا أَفْضَلَ مِنْكَ ، وَلا أَحْسَنَ ، بِكَ آخُذُ ، وَبِكَ أُعْطِي ، وَبِكَ أُعْرَفُ ، وَبِكَ أُعَاقِبُ ، وَبِكَ الثَّوَابُ ، وَعَلَيْكَ الْعِقَابُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الفضل بن عيسى الرقاشي وهو مجمع على ضعفه

12715. Ebû Hureyre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, aklı yarattığında ona «Ayağa kalk! » dedi, o da ayağa kalktı. Sonra ona: «Arkanı dön!» dedi, o da döndü. Sonra ona «Otur!» dedi, o da oturdu. Sonra buyurdu ki: «Ben senden daha iyi, daha değerli, daha üstün ve daha güzel bir mahlûk yaratmadım. Seninle alırım, seninle veririm. Seninle tanınırım. Sevap da senden dolayı, ceza da»"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Fadl b. İsa er-Rakkâşî vardır ki zayıflığı hususunda görüş birliği edilmiştir.

---

[1] Ahmed ve oğlu (4/191); Ebû Ya'lâ (1540); Bezzâr (2029).

١٢٧١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَبُو هَمَّامٍ الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ الْفَضْلِ الْقُرَشِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ الْعَتَكِيُّ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْعَقْلَ ، قَالَ لَهُ : أَقْبِلْ فَأَقْبَلَ ، ثُمَّ قَالَ لَهُ : أَدْبِرْ فَأَدْبَرَ ، قَالَ : وَعِزَّتِي مَا خَلَقْتُ خَلْقًا أَعْجَبَ إِلَيَّ مِنْكَ ، بِكَ آخُذُ وَبِكَ أُعْطِي وَبِكَ الثَّوَابُ ، وَعَلَيْكَ الْعِقَابُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عمر بن أبي صالح قال الذهبي : لا يعرف

12716. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, aklı yarattığında ona önce «Gel!» dedi, o da geldi. Sonra «Git!» dedi, o da gitti. Sonra "Ben senden daha çok beğendiğim bir mahlûk yaratmadım. Seninle alırım, seninle veririm. Sevap da senden dolayı, ceza da»"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ömer b. Ebî Sâlih vardır ki Zehebî onun tanınmadığını söylemiştir.

١٢٧١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ رَوَاحَةَ ، قَالَ : نَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نَا حُسَيْنُ بْنُ حُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ : التَّحَبُّبُ إِلَى النَّاسِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير وفيه من لم أعرفهم

12717. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a imandan sonra aklın başı, insanlara muhabbet duymaktır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٧١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ ثَابِتٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قال : نا عُبَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ ، قال : ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه عبيد الله بن عمرو أو ابن عمر القيسي وهو ضعيف وقد تقدمت أحاديث في التودد إلى الناس

12718. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a imandan sonra aklın başı, insanlara sevgi göstermektir"* buyurdu.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "Seninle alırım" ifadesi yoktur (8086).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (705).

★Hadisi Bezzâr ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ubeydullah b. Amr veya Ubeydullah b. Ömer el-Kaysî vardır ki zayıf bir ravidir. İnsanlara Sevgi Duymak bahsinde konuyla ilgili bazı hadisler geçmişti.

١٢٧١٩ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى بْنِ صَالِحِ بْنِ شَيْخِ بْنِ عُمَيْرَةَ الأَسَدِيُّ ، قَالَ : نا مَنْصُورُ بْنُ صُقَيْرٍ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ مِنْ أَهْلِ الصَّلاةِ وَالزَّكَاةِ وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَالْجِهَادِ " ، حَتَّى ذَكَرَ سِهَامَ الْخَيْرِ ، " وَمَا يُجْزَىٰ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلا بِقَدْرِ عَقْلِهِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه منصور بن صقير قال ابن معين : ليس بالقوي وسقط من الإسناد إسحاق بن عبد الله بن أبي فروة وهو متروك

12719. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki bir adam namaz kılan, zekât veren, hacc eden, umre yapan, cihad eden biri olur* -daha başka hayır amelleri de saydı-; *ancak kıyamet günü aklının miktarına göre karşılık görür"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mansûr b. Sukayr vardır ki İbn Maîn onun güçlü olmadığını söylemiştir. Metrûk biri olan İshâk b. Abdillah b. Ebî Ferve de isnâddan düşmüştür.

١٢٧٢٠ - حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلانِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَجَاءٍ السَّخْتِيَانِيُّ ، ثنا ابْنُ عُثْمَانَ ، ثنا الزُّبَيْدِيُّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَدْ يَتَوَجَّهُ الرَّجُلانِ إِلَى الْمَسْجِدِ وَيَنْصَرِفُ أَحَدُهُمَا وَصَلاتُهُ أَفْضَلُ مِنَ الآخَرِ إِذَا كَانَ أَفْضَلَهُمَا عَقْلًا وَيَنْصَرِفُ الآخَرُ وَصَلاتُهُ لا تَعْدِلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ " رواه الطبراني وفيه محمد بن رجاء السختياني و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

12720. Ebû Eyyûb Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki kişi mescide yönelip namaz kılarlar. Eğer biri diğerinden daha akıllı ise, onun namazı daha ağır gelir ve bu şekilde oradan ayrılır. Diğerinin namazı ise zerre miktarında ağırlığa bile denk gelmez ve bu şekilde oradan ayrılır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Muhammed b. Recâ es-Sahtiyânî vardır ki kendisini tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] 12634. hadisin tekrarıdır.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (299). Demiştir ki: "Bu rivayette Mansûr b. Sukayr tek kalmıştır."

[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3970).

١٢٧٢١ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ إِذَا بَلَغَهُ عَنْ رَجُلٍ شِدَّةَ عِبَادَةٍ سَأَلَ عَنْ عَقْلِهِ فَإِنْ قَالُوا : حَسَنٌ قَالَ : " أَرْجُو لَهُ " . وَإِنْ قَالُوا غَيْرَ ذَلِكَ قَالَ : " لاَ يَبْلُغُ صَاحِبُكُمْ حَيْثُ تَظُنُّونَ " رواه الطبراني وفيه مروان بن سالم وهو متروك

12721. Ebû'd-Derdâ anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir kimsenin çok ibadet ettiği haberi ulaşınca onun aklını sorardı, eğer "İyi" derlerse *"Ondan ümitliyim"*, başka bir şey derlerse *"Arkadaşınız sizin zannettiğiniz yere ulaşamaz"* derdi.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mervân b. Sâlim vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٢٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ مَنْصُورٍ الْحَارِثِيُّ الْبَصْرِيُّ ، قال : نا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَلُوسِيُّ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْبَاهِلِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَا الشَّاهِدُ عَلَى اللَّهِ ، أَنْ لا يَعْثُرُ عَاقِلٌ إِلا رَفَعَهُ حَتَّى يَجْعَلَ مَصِيرَهُ إِلَى الْجَنَّةِ " .

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه محمد بن عمر بن الرومي وثقه ابن حبان وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات

12722. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben Yüce Allah adına şahitlik ederim ki, akıllı kimsenin ayağı takıldığında Allah onu mutlaka kaldırır. Sonra bir daha takıldığında yine kaldırır. Sonra yine kaldırır. Sonunda onu Cennete koyuncaya kadar bu böyle devam eder"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Ömer b. er-Rûmî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir, çoğunluk ise zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّلَامِ وَإِفْشَائِهِ)

Selamlaşma, Selamı Yayma ve Selamın Fazileti Hakkında

١٢٧٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : أَعْطَانِي ابْنُ الأَشْجَعِيِّ كُتُبًا عَنْ أَبِيهِ فَكَانَ فِيهَا ، عَنْ سُفْيَانَ ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ ، قَالَ : " إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَذْلُ السَّلامِ ، وَحُسْنُ الْكَلامِ "

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (852).

رواه الطبراني وفيه أبو عبيدة بن عبد الله الأشجعي روى عنه أحمد بن حنبل وغيره و لم يضعفه أحد وبقية رجاله رجال الصحيح

12723. Hâni b. Yezîd Ebû Şureyh dedi ki: "Yâ Resûlallah!" dedim, "Beni cennete sokacak bir amel göster!" Şöyle buyurdu: *"Muhakkak ki selamı yaymak ve güzel konuşmak, bağışlanmaya sebep olan hususlardandır."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Ubeyde b. Abdillah el-Eşcaî vardır ki Ahmed b. Hanbel ve başkaları ondan rivayette bulunmuş, kimse kendisini zayıf görmemiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٧٢٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ بِشْرٍ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ السَّلامَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ وَضَعَهُ فِي الأَرْضِ ، فَأَفْشُوهُ فِيكُمْ ، فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا سَلَّمَ عَلَى الْقَوْمِ فَرَدُّوا عَلَيْهِ ، كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ فَضْلُ دَرَجَةٍ ، لأَنَّهُ ذَكَّرَهُمْ ، فَإِنْ لَمْ يَرُدُّوا عَلَيْهِ رَدَّ عَلَيْهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ وَأَطْيَبُ " .

رواه البزار بإسنادين والطبراني بأسانيد وأحدهما رجاله رجال الصحيح عند البزار والطبراني

12724. Abdullah -İbn Mes'ûd- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selâm, Yüce Allah'ın yeryüzüne koyduğu isimlerinden biridir. Bu nedenle onu aranızda yaygın hale getirin! Müslüman bir adam bir kavme uğrayıp da selâm verirse ve onlar da onun selâmını alırlarsa, onlara selâmı hatırlattığı için onlardan bir derece daha fazla sevap alır. Eğer selâmını almazlarsa, onun selâmını onlardan daha iyi ve daha hoş varlıklar alır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Bu hadisi Bezzâr iki isnâdla, Taberânî ise birtakım isnâdlarla rivayet etmiştir.[2] Bezzâr ve Taberânî'nin iki isnâdından birinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا قَنَانُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّهْمِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْسَجَةَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْشُوا السَّلاَمَ تَسْلَمُوا وَالأَشَرَةُ شَرٌّ.

رواه أحمد وأبو يعلى وقال : قال أبو معاوية : الأشرة يعني : كثرة الغيث . ورجاله ثقات

12725. Berâ b. Âzib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamı yayın ki selamete eresiniz. Mağrur olmak, kötülüktür"* buyurdu.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/ 467-470); İbn Hibbân, *Sahih* (490).

[2] Bezzâr (1999); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10391 ve 10392). Bezzâr demiştir ki: "Bir çok kişi bunu *mevkûf* olarak rivayet etmiştir."

★Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ demiştir ki: Ebû Muaviye hadiste geçen *"eşera"* kelimesini bol yağmur olarak açıklamıştır. Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٧٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَيُّوبَ الأَنْصَارِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأُنَيْسِيُّ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ، حَدَّثَنَا عِصْمَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ السَّلامَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى وَضَعَهُ فِي الأَرْضِ تَحِيَّةً لأَهْلِ دِينِنَا ، وَأَمَانًا لأَهْلِ ذِمَّتِنَا "

رواه الطبراني في الصغير وفيه عصمة بن محمد الأنصاري وهو متروك

12726. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Selâm, Allah'ın isimlerinden biridir. Allah onu, bizim dinimizde olanlara bir selam; zimmetimizde olanlar için de eman ve güvence işareti olarak yeryüzüne indirdi"* buyurduğunu bildirdi.

★Bunu *M.es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İsmet b. Muhammed el-Ensârî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٢٧ - حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، قَالَ : نا إِدْرِيسُ بْنُ زِيَادٍ الأَلْهَانِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الأَلْهَانِيُّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ السَّلامَ تَحِيَّةً لأُمَّتِنَا وأَمَانًا لأَهْلِ ذِمَّتِنَا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه وعمرو بن هاشم البيروتي وثق وفيه ضعف

12727. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah selamı, bizim ümmetimize bir selam; zimmetimizde olanlar için de eman ve güvence kıldı"* buyurduğunu işittim.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır. Amr b. Hâşim el-Beyrûtî de kendisinde zayıflık olmakla beraber güvenilir görülmüştür.

١٢٧٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : أَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، قَالَ : أَنَا بِشْرُ بْنُ رَافِعٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ السَّلامَ اسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ ، فَأَفْشُوهُ بَيْنَكُمْ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه بشر بن رافع وهو ضعيف

---

[1] Ahmed (4/286); Ebû Ya'lâ (1687); İbn Hibbân (491) –kısa metinle-. Ravilerin arasında Kanân b. Abdillah es-Nehmî vardır ki İbn Hibbân ve İbn Maîn onu güvenilir görmüş; Nesâî de "Güçlü değildir" demiştir.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (203).

12728. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selâm, Allah'ın isimlerindendir. Onu aranızda yayınız"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Bişr b. Râfi' vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٧٢٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْشُوا السَّلَامَ فَإِنَّهُ لِلَّهِ رِضًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سالم بن عبد الأعلى أبو الفيض وهو متروك

12729. Yine Ebû Hureyre, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamı yayınız; zira o, Allah'ın rızasıdır"* dediğini bildirdi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû'l-Feyd Sâlim b. Abdi'l-A'lâ vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ الْحَلَبِيُّ ، ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا ، أَلا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ ؟ إِفْشَاءُ السَّلامِ بَيْنَكُمْ "

رواه الطبراني وفيه عطاء بن مسلم وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات

12730. Abdullah'ın -yani İbn Mes'ûd'un- bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz iman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de (gerçek mânâda) iman etmiş olmazsınız. Ben size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir hususa işaret edeyim mi? Aranızda selâmı yaymak"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Atâ b. Müslim vardır ki kendisinde zayıflık olmakla beraber güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٧٣١ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : لَنْ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا تَحَابُّونَ عَلَيْهِ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ : " أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ تَدْخُلُوا الجَنَّةَ حَتَّى تَرَاحَمُوا " . قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّنَا رَحِيمٌ . قَالَ : " إِنَّهُ لَيْسَ بِرَحْمَةِ أَحَدِكُمْ صَاحِبَهُ وَلَكِنْ رَحْمَةَ العَامَّةِ "

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن صالح وقد وثق وضعفه جماعة . ولهذا الحديث طريق في كتاب التوبة

12731. Ebû Mûsa el-Eş'arî anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birbirinizi sevmedikçe asla iman etmiş olmazsınız. Size birbirinizi*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10396).

seveceğiniz bir yol göstereyim mi?" diye sorunca ashâb: "Olur, yâ Resûlallah!" dediler. *"Aranızda selamı yayınız. Canım kudret elinde olan zâta yemin ederim ki, birbirinize merhamet etmedikçe Cennete giremezsiniz."* Dediler ki: "Yâ Resûlallah, hepimiz merhametliyiz." O ise: *"Bu birinizin arkadaşına merhametiyle olmaz; lakin tüm insanlara merhamet(le)!"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah b. Sâlih vardır ki güvenilir gören de vardır, ancak çoğunluk onu zayıf addetmiştir. Tövbe bölümünde bu hadisin bir tariki mevcuttur.

١٢٧٣٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ سَيَّارٍ ، قَالَ : نا خَلَفُ بْنُ مُوسَى بْنِ خَلَفٍ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ يَعِيشَ بْنِ الْوَلِيدِ ، مَوْلَى لابْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ ابْنِ الزُّبَيْرِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الأُمَمِ قَبْلَكُمُ الْبَغْضَاءُ وَالْحَسَدُ ، وَالْبَغْضَاءُ وَهِيَ الْحَالِقَةُ ، لَيْسَ حَالِقَةَ الشَّعْرِ لَكِنْ حَالِقَةَ الدِّينِ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا ، أَفَلا أُنَبِّئُكُمْ أَظُنُّهُ بِمَا يُثْبِتُ لَكُمْ أَفْشُوا السَّلامَ بَيْنَكُمْ "

رواه البزار وإسناده جيد

12732. Zübeyr, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size, önceki ümmetlerin hastalığı sirayet etti: Bu, kin ve hasettir. Kin kazıyıcıdır! Bilesiniz; kazıyıcı derken saçı kazır demiyorum; o dini kazıyıcıdır. Nefsimi elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim ki, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Size bunu sağlayacak şeyi haber vereyim mi? Aranızda selâmı yayın"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] İsnâdı ceyyiddir.

١٢٧٣٣ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَفْشُوا السَّلاَمَ كَيْ تَعْلُوا"

رواه الطبراني وإسناده جيد

12733. Ebû'd-Derdâ, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamı yayın ki yücelesiniz"* buyurduğunu bildiriyor.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

---

[1] Bezzâr (2002). Bezzâr der ki: "Mûsa b. Halef hadisi böyle rivayet etmiştir. Destuvâî'nin arkadaşı lakaplı Hişâm da bu hadisi İbnü'z-Zübeyr'in azatlısı Yaîş kanalıyla Zübeyr'den rivayet etmiştir." Ayrıca Ahmed (1/165, 167); Ebû Ya'lâ (669) ve Tirmizi (2512) Zübeyr'den naklettiler. Orada da aynı şekilde Zübeyir'in azatlısının kim olduğu konusunda belirsizlik vardır.

[2] Matbu nüshada "isnâdı ceyyid" şeklindedir.

(بَابُ فِيْمَنْ سَلَّمَ عَلَى عِشْرِيْنَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ فِي يَوْمَ أَوْ لَيْلَةٍ)

Bir Günde veya Bir Gecede Müslümanlardan Yirmi Kişiye Selam Verenler Hakkında

١٢٧٣٤ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ سَلَّمَ عَلَى عِشْرِيْنَ رَجُلاً مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ فِي يَوْمٍ جَمَاعَةٍ أَوْ فُرَادَى ثُمَّ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ ذَلِكَ وَجَبَتْ لَهُ الجَنَّةَ وَفِي لَيْلَةٍ مِثْلَ ذَلِكَ

رواه الطبراني وفيه مسلمة بن علي وهو ضعيف

12734. İbn Ömer'in bildirdiğine göre, Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim herhangi bir günde, ister cemaat halinde, isterse fert fert olsun, müslümanlardan yirmi kişiye selâm verip de o gün ölürse, ona cennet gerekli olur. Gece de buna dâhildir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mesleme b. Ali vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ أَجْرُ السَّلاَمِ)

Selâmın Sevabı

١٢٧٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : ثنا عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ ، قَالَ : ثنا الْمُخْتَارُ أَبُو إِسْحَاقَ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَبِي حَيَّانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ ، فَإِذَا أَنَا بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عُصْبَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَقُلْتُ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَقَالَ : وَعَلَيْكُمُ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ عِشْرُونَ لِي وَعَشْرٌ لَكَ ، قَالَ : فَدَخَلْتُ الثَّانِيَةَ ، فَقُلْتُ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ، فَقَالَ : وَعَلَيْكَ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ثَلاثُونَ لِي وَعِشْرُونَ لَكَ ، فَدَخَلْتُ الثَّالِثَةَ ، فَقُلْتُ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، فَقَالَ : وَعَلَيْكَ السَّلامُ وَرَحِمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ثَلاثُونَ لِي وَثَلاثُونَ لَكَ ، أَنَا وَأَنْتَ يَا عَلِيُّ فِي السَّلامِ سَوَاءٌ ، إِنَّهُ يَا عَلِيُّ مَنْ مَرَّ عَلَى مَجْلِسٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ ، وَمَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ ، وَرَفَعَ لَهُ عَشْرَ دَرَجَاتٍ "

رواه البزار وفيه مختار بن نافع التيمي وهو ضعيف وفيه عبيد بن إسحاق العطار وهو متروك

12735. Ali -b. Ebî Tâlib- anlatıyor: Mescid'e girdim ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grupla birlikte oturduğunu gördüm. "Esselâmu aleyküm" dedim; Peygamberimiz: *"Ve aleykumüsselâm ve rahmetullah. Yirmi bana, on da sana"* dedi.

Hz. Ali: Yine bir defasında içeri girip: "Esselâmu aleyküm ve rahmetullah" diyerek selam verdim. Hz. Peygamber: *"Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berekâtuh. Otuz bana, yirmi de sana"* dedi.

Yine bir defasında içeri girerken: "Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuh" diyerek selam verdim. Hz. Peygamber: *"Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berekâtuh. Otuz bana, otuz da sana. Ey Ali! Ben ve sen, selamda eşit olduk. Ey Ali, şu bir gerçektir ki bir meclise gelip oradakilere selam veren hiçbir kimse yoktur ki Allah ona on sevap yazmasın, onun on günahını silmesin ve onu on derece yükseltmesin"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhtâr b. Nâfi' et-Teymî vardır ki zayıf bir ravidir. Ayrıca senedinde Ubeyd b. İshâk el-Attâr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي هَارُونَ الْعَبْدِيِّ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : كُنَّا حَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَجُلٌ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ . فَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلامُ : " عَشْرُ حَسَنَاتٍ " . ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ . فَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلامُ : " عِشْرُونَ " . ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ . فَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلامُ : " ثَلاثُونَ حَسَنَةً " .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه أبو هارون العبدي عمارة بن جوين وهو متروك

12736. İbn Ömer anlatıyor: Bir adam Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip "Esselâmu aleyküm" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: *"On (sevap kazandı)"* buyurdu. Sonra bir başkası gelip "Esselâmu aleyküm ve rahmetullah" diyerek selam verdi. Resûlullah bu adam için de: *"Yirmi (sevab kazandı)"* buyurdu. Sonra bir başkası daha geldi. O da: "Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh" diye selâm verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu adam için de: *"Otuz (sevap kazandı)"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû Hârun el-Abdî Umâra b. Cüveyn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٣٧ - ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالا : ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ ، وَمَنْ قَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ كُتِبَ

[1] Bezzâr (2001).

لَهُ عِشْرُونَ حَسَنَةً ، وَمَنْ قَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ كُتِبَ لَهُ ثَلاثُونَ حَسَنَةً "

رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة الربذي وهو ضعيف

12737. Sehl b. Huneyf bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim «Esselâmu aleyküm» diye selam verirse, ona ona sevap yazılır. Kim «Esselâmu aleyküm ve rahmetullah» diye selam verirse, ona yirmi sevap yazılır. Kim de «Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuh» diye selam verirse, ona da otuz sevap yazılır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mûsa b. Ubeyde er-Rebezî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٧٣٨ - ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو أُسَامَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ التَّيْهَانِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ السَّلامُ عَلَيْكُمْ كُتِبَتْ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ ، وَمَنْ قَالَ السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ كُتِبَتْ لَهُ عِشْرُونَ حَسَنَةً ، وَمَنْ قَالَ السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ كُتِبَتْ لَهُ خَمْسُونَ حَسَنَةً "

رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة الربذي وهو ضعيف

12738. Mâlik b. et-Teyyihân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim «Esselâmu aleyküm» derse, ona ona sevap yazılır. Kim «Esselâmu aleyküm ve rahmetullah» derse, ona yirmi sevap yazılır. Kim de «Esselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtuh» diye selam verirse, ona da elli sevap yazılır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mûsa b. Ubeyde er-Rebezî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ بُخِلَ بِالسَّلامِ)

Selam Hususunda Cimrilik Eden Hakkında

١٢٧٣٩ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَعْجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ فِي الدُّعَاءِ ، وَأَبْخَلُ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلامِ"

رواه الطبراني في الأوسط وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد ورجاله رجال الصحيح غير مسروق بن المرزبان وهو ثقة

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5563).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/259).

12739. Ebû Hureyre bildiriyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"İnsanların en âcizi, dua etmekte aciz olan; insanların en cimrisi de selâm vermekte cimri olandır."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir." Mesrûk b. el-Merzubân hariç, ravileri *Sahîh* ravileridir. Mesrûk da güvenilir bir ravidir.

١٢٧٤٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ لِفُلاَنٍ فِي حَائِطِي عَذْقاً وَإِنَّهُ قَدْ آذانِي وَشَقَّ عَلَيَّ مَكَانُ عَذْقِهِ. فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقَالَ بِعْنِي عَذْقَكَ الَّذِي فِي حَائِطِ فُلاَنٍ . قَالَ لاَ. قَالَ فَهَبْهُ لِي . قَالَ لاَ. قَالَ فَبِعْنِيهِ بِعَذْقٍ فِي الْجَنَّةِ . قَالَ لاَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا رَأَيْتُ الَّذِي هُوَ أَبْخَلُ مِنْكَ إِلاَّ الَّذِي يَبْخَلُ بِالسَّلاَمِ " رواه أحمد والبزار وفيه عبد الله بن محمد بن عقيل وحديثه حسن وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

12740. Câbir anlatıyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Filan kişinin benim bahçemde bir hurma salkımı var. Salkımın uzamasının sebep olduğu zorluk bana sıkıntı verdi" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o adama *"Filanın bahçesindeki salkımını bana sat!"* diye haber gönderdi. O ise: "Olmaz" dedi. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse onu bana bağışla"* diye teklif etti, adam yine "Olmaz" diye cevap verdi. Bu defa: *"Cennette bir salkım karşılığında onu bana sat"* diye teklif etti, adam yine "Hayır" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamda cimrilik eden hariç, senden daha cimri kimse görmedim!"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. Muhammed b. Akîl vardır ki kendisinde zayıflık olmakla beraber onun hadisleri hasendir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ فِيْمَنْ لَمْ يُسَلِّمْ إِلاَّ عَلَى مَنْ يَعْرِفُهُ)

Tanıdığından Başkasına Selam Vermeyen Hakkında

١٢٧٤١ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا عُمَرُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ مَيْمُونٍ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عن عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ قالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكُونَ السَّلاَمُ عَلَى الْمَعْرِفَةِ ، وَإِنَّ هَذَا عَرَفَنِي مِنْ بَيْنِكُمْ فَسَلَّمَ عَلَيَّ ،

[1] 4704. hadisin tekrarı.

وَحَتَّى تُتَّخَذَ الْمَسَاجِدُ طُرُقًا فَلا يُسْجَدُ لِلَّهِ فِيهَا ، وَحَتَّى يَبْعَثَ الْغُلامُ الشَّيْخَ بَرِيدًا بَيْنَ الأُفُقَيْنِ ، وَحَتَّى يَبْلُغَ التَّاجِرُ بَيْنَ الأُفُقَيْنِ فَلا يَجِدُ رِبْحًا "

رواه الطبراني في حديث طويل تقدم في أمارات الساعة من حديثه وغيره

12741. Abdullah -İbn Mes'ûd- bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sadece tanıdık kimselere selâm verilmedikçe kıyamet kopmaz. Eğer aranızdan bu beni tanırsa selam verir"* dediğini işittim.

★Taberânî bunu uzunca bir hadis içinde rivayet etmiştir.[1] Kıyamet alametleri bahsinde onun hadisi ve daha başka hadisler geçmişti.

(بَابُ فِيمَنْ سَأَلَ وَلَمْ يُسَلِّمْ)

Selam Vermeden Önce Soru Soranlar Hakkında

١٢٧٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ السَّرِيِّ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : نا هَارُونُ أَبُو الطَّيِّبِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَدَأَ بِالسُّؤَالِ قَبْلَ السَّلامِ فَلا تُجِيبُوهُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه هارون بن محمد - أبو الطيب - وهو كذاب

12742. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim selam vermeden önce soru sorarsa, ona cevap vermeyin"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hârun b. Muhammed –Ebû't-Tayyib- vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٧٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ ، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، وَالْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُغِيثٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تَأْذَنُوا لِمَنْ لَمْ يَبْدَأْ بِالسَّلامِ "

قلت : له حديث عند الترمذي بغير هذا السياق رواه أبو يعلى وفيه من لم أعرفه

12743. Câbir, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber verdi: *"Selamla başlamadan izin isteyene izin vermeyin!"*

★Ben derim ki: Câbir'in Tirmizî'de bu ifadeden farklı bir hadisi mevcuttur.

Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9490). Çok zayıf bir isnâdla rivayet etmiştir.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (431).

١٢٧٤٤ - حَدَّثَنَا مُنْتَصِرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، نا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ سَجَّادَةُ ، نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَشُكُّ فِي رَفْعِهِ ، قَالَ : " لا يُؤْذَنُ لِلْمُسْتَأْذِنِ حَتَّى يَبْدَأَ بِالسَّلامِ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات إلا أن عبد الملك لم أجد له سماعا من أبي هريرة . قال ابن حبان : روى عن يزيد بن الأصم

12744. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"(İçeriye girmek için) izin isteyen kimseye, selâm vermedikçe izin verilmez."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri, güvenilir kimselerdir; ancak Abdulmelik'in Ebû Hureyre'den hadis işittiğine dair bir şey bulamadım. İbn Hibbân demiştir ki: "O, Yezîd b. el-Asam'dan rivayette bulunmuştur."

(بَابُ الْبَدَاءَةِ بِالسَّلَامِ)

Selamı İlk Veren Olmak

١٢٧٤٥ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَلْتَقِي فَأَيُّنَا يَبْدَأُ بِالسَّلامِ ؟ قَالَ : " أَطْوَعُكُمْ فِيهِ "

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم

12745. Ebû'd-Derdâ: Biz "Yâ Resûlallah! Karşılaştığımızda hangimiz önce selam verecek?" diye sorduk; *"Ona en çok gönüllü olan!"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٧٤٦ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ الرَّازِيُّ ، ثنا أَبُو زُهَيْرٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، أَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ الأَغَرِّ ، أَغَرِّ مُزَيْنَةَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ لِي بِجُزْءٍ مِنْ تَمْرٍ عِنْدَ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَمَطَلَنِي بِهِ ، فَكَلَّمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " اغْدُ مَعَهُ يَا أَبَا بَكْرٍ فَخُذْ لَهُ تَمْرَهُ " ، فَوَعَدَنِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ الْمَسْجِدَ إِذَا صَلَّيْنَا الصُّبْحَ ، فَوَجَدْتُهُ حَيْثُ وَعَدَنِي ، فَانْطَلَقْنَا ، فَكُلَّمَا رَأَى أَبَا بَكْرٍ رَجُلٌ مِنْ بَعِيدٍ سَلَّمَ عَلَيْهِ ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : أَمَا تَرَى مَا يُصِيبُ الْقَوْمُ عَلَيْكَ مِنَ الْفَضْلِ ، لا يَسْبِقْكَ إِلَى السَّلامِ أَحَدٌ ، فَكُنَّا إِذَا طَلَعَ الرَّجُلُ بَادَرْنَاهُ بِالسَّلامِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيْنَا"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وأحد إسنادي الكبير رجاله رجال الصحيح

[1] Ebû Ya'lâ (1809). Ricali tanınan kimselerdir. İçlerinden İbrâhîm b. Yezîd el-Hûzî, metrûk bir ravidir.

12746. Müzeyne'li el-Ağar anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan birinin yanındaki bir parça hurmanın bana verilmesini emretmişti; ancak Ensarî bunu vermeyi geciktirdi. Ben de bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söyledim. Bunun üzerine: *"Ey Ebû Bekir! Sabahleyin onunla git de hurmasını al"* buyurdu. Ebû Bekir bana, sabah namazını kıldığımızda Mescid'de buluşmak için söz verdi. Nitekim bana söz verdiği yerde onu buldum. Mescid'den çıkıp giderken Ebû Bekir ta uzakta gördüğü kimselere hep selam verdi ve şöyle dedi: "Senden önce selam veren kimselerin senden üstünlüğünü düşünmüyor musun? Selamda kimse seni geçmesin." Bunun üzerine biz, biri göründüğünde daha o bize selam vermeden erken davranıp ona selam vermeye başladık.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki iki isnâddan birinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٤٧ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ زِيَادٍ الأَلْهَانِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ الأَلْهَانِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، أَنَّهُ كَانَ يُسَلِّمُ عَلَى كُلِّ مَنْ لَقِيَهُ ، قَالَ : فَمَا عَلِمْتُ أَحَدًا سَبَقَهُ بِالسَّلامِ ، إِلا يَهُودِيًّا مَرَّةً اخْتَبَأَ لَهُ خَلْفَ أُسْطُوَانَةٍ ، فَخَرَجَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ ، فَقَالَ لَهُ أَبُو أُمَامَةَ : وَيْحَكَ يَا يَهُودِيُّ ، مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ ؟ قَالَ : رَأَيْتُكَ رَجُلا تُكْثِرُ السَّلامَ ، فَعَلِمْتُ أَنَّهُ فَضْلٌ ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ آخُذَ بِهِ ، فَقَالَ أَبُو أُمَامَةَ : وَيْحَكَ ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ السَّلامَ تَحِيَّةً لأُمَّتِنَا ، وَأَمَانًا لأَهْلِ ذِمَّتِنَا "

رواه الطبراني عن شيخه بكر بن سهل الدمياطي ضعفه النسائي وقال غيره : مقارب الحديث

12747. Ebû Umâme el-Bâhilî'den bildirildiğine göre o, her karşılaştığına selam verirdi. Ravi dedi ki: Birinin ondan önce selam verdiğini bilmiyorum. Ancak bir defasında bir Yahudi direğin arkasına saklanıp birden ortaya çıktı ve ona selam verdi. Ebû Umâme de ona: "Yazık sana ey Yahudi! Bu yaptığına seni sevk eden nedir?" diye sordu. O da: "Ben seni çok selam veren biri olarak gördüm ve bunun bir üstünlük olduğunu anladım. Bu yüzden o üstünlüğü senden almak istedim." Bunun üzerine Ebû Umâme ona şu karşılığı verdi: "Yazık sana! Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Muhakkak ki Allah, selamı bizim ümmetimize bir selam; zimmetimizde olanlar için de eman ve güvence kıldı*» dediğini işittim."

★Bunu hocası Bekr b. Sehl ed-Dimyâtî'den Taberânî rivayet etmiştir.[2] Nesâî onu zayıf görmüş, ondan başkaları ise "*Mukâribu'l-hadîs* biridir" demiştir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (879 ve 880).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7518).

(بَابُ حَدِّ السَّلَامِ وَالرَّدِّ)

Selamlaşmanın ve Onu Cevaplamanın Sınırı

١٢٧٤٨ - وَبِإِسْنَادِهِ ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ فَسَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ " ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ، فَقَالَ : السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ، قَالَ : " وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ " ، ثُمَّ جَاءَ آخَرُ ، فَقَالَ : السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَعَلَيْكَ " ، فَقَالَ الرَّجُلُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَتَاكَ فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَحَيَّيْتَهُمَا بِأَفْضَلَ مِمَّا حَيَّيْتَنِي ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّكَ لَنْ أَوْ لَمْ تَدَعْ شَيْئًا ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا﴾ فَرَدَدْتُ عَلَيْكَ التَّحِيَّةَ "

رواه الطبراني وفيه هشام بن لاحق قواه النسائي وترك أحمد حديثه وبقية رجاله رجال الصحيح

12748. Selmân anlatıyor: Bir adam gelerek Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) "Selam üzerine olsun, ey Allah'ın Resulü" diye selam verdi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun"* diyerek selamını aldı. Ardından başka biri geldi ve: "Selam ve Allah'ın rahmeti üzerine olsun, ey Allah'ın Resulü" diye selam verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun"* diyerek selamını aldı. Sonra başka biri geldi ve: "Selam, Allah'ın rahmeti ve bereketleri üzerine olsun, ey Allah'ın Resulü" diye selam verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Senin de üzerine olsun"* diyerek selamını aldı. Bunun üzerine adam: "Yâ Resûlallah! Filan ve filan kişi senin yanına gelmişti; onların selamını benimkinden daha üstün bir şekilde aldın!" diye sitem etti. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Çünkü sen (bana) hiçbir şey bırakmadın! Yüce Allah şöyle buyurmuştur:* **«Size selam verildiğinde ondan daha güzeliyle mukabele edin veya onu aynı şekilde alın»** (Nisa Sur. 86). *İşte ben senin selamını verdiğin şekilde aldım"* cevabını verdi.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hişâm b. Lâhık vardır ki Nesâî onu kuvvetli bir ravi görmüş, Ahmed ise hadisini almamıştır. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6114); İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (1196).

١٢٧٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، قال : نا أبو ظُفُرٍ عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُطَهَّرٍ ، قال : نا نَافِعٌ أبو هُرْمُزٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : جَاءَ ثَلاثَةُ نَفَرٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ الأَوَّلُ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَرَدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَلامٌ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ " فَجَاءَ الثَّانِي ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ، فَرَدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَلامٌ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ " وَجَاءَ الثَّالِثُ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، فَرَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَعَلَيْكُمْ " . وَأَبُو الْفَتَى جَالِسٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، زِدْتَ فُلانًا وَفُلانًا ، وَلَمْ تَزِدِ ابْنِي شَيْئًا ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا وَجَدْنَا لَهُ مَزِيدًا ، فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ مَا ، قَالَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه نافع بن هرمز وهو ضعيف جدا

12749. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına üç kişi geldi. Onlardan biri: "es-Selâmu aleykum: Selam sizin üzerinize olsun" diye selam verdi. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selam da, Allah'ın rahmeti de senin üzerine olsun"* diye onun selamını aldı. Ardından ikincisi geldi ve: "es-Selâmu aleykum ve rahmetullah: Selam ve Allah'ın rahmeti sizin üzerinize olsun" diye selam verdi. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın rahmeti ve bereketleri de senin üzerine olsun"* diye onun selamını aldı. Sonra üçüncüsü geldi ve: "es-Selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh: Selam, Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinize olsun" diye selam verdi. Bu sefer Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun selamını: *"Sizin de üzerinize olsun"* diyerek aldı. O sırada selamı veren gencin babası Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otuyordu. Adam: "Yâ Resûlallah! Filan ve filanca kişinin selamını artırarak aldın; benim oğlumun selamına ise bir eklemede bulunmadın" diyerek sitem etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamın bu sözüne: *"Onun selamına ilave edecek bir şey bulamadık! Bundan ötürü selamını dediği şekilde aldık"* karşılığını verdi.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmişti.[1] Senedinde Nâfi' b. Hürmüz vardır ki çok zayıf bir ravidir.

١٢٧٥٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ الْعَوَّامِ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لَهَا : " يَا عَائِشَةُ ، هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلامَ " ، فَقُلْتُ : وَعَلَيْهِ السَّلامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، فَذَهَبْتُ تَزِيدُ ،

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12007).

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِلَى هَذَا انْتَهَى السَّلَامُ " ، فَقَالَ : " رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح

12750. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey Âişe, bu gelen Cibril'dir, sana selam söylüyor"* demiş. Hz. Âişe: "Ben de «Selam, Allah'ın rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun» diye selamını aldım." Hz. Âişe bunu söyledikten sonra selama ilave yapmaya yeltenince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Buraya kadar! Selam bitti"* buyurdu. Cibril bunun üzerine: **"Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinize olsun, ey hâne halkı!"** (Hud Sur. 73) dedi.

★Ben derim ki: Bu hadis, *Sahîh*'te kısa metniyle vardır.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ricali, *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ تِكْرَارُ السَّلَامِ عِنْدَ اللِّقَاءِ)

Tekrar Karşılaşınca Yine Selam Vermek

١٢٧٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْمِصْرِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ الْمَكِّيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي نَافِعٌ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا لَقِيَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فِي النَّهَارِ مِرَارًا ، فَلْيُسَلِّمْ عَلَيْهِ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن عقبة بن أبي العيزار وهو كذاب

12751. İbn Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz (din) kardeşiyle tekrar karşılaştığında, ona tekrar selam versin"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yahyâ b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٧٥٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا سَهْلُ بْنُ صَالِحٍ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : رَأَيْتُ يَزِيدَ بْنَ أَبِي مَنْصُورٍ ، فَقَالَ : ثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : " إِذَا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَتُفَرِّقُ بَيْنَنَا الشَّجَرَةُ ، فَإِذَا الْتَقَيْنَا يُسَلِّمُ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (786).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (250). Bunda da Taberânî'nin hadis aldığı kimse Ahmed b. Rişdîn vardır ki hadis uyduran biridir.

12752. Enes b. Mâlik anlatıyor: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında yürürken bazen aramıza bir ağaç girerdi, tekrar karşılaşınca birbirimize selam verirdik.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ فِيمَنْ رَدَّ السَّلَامَ سِرًّا)

Selamı İçinden Alanlar Hakkında

١٢٧٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسٍ أَوْ غَيْرِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَأْذَنَ عَلَى سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ. فَقَالَ سَعْدٌ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ. وَلَمْ يُسْمِعِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَلَّمَ ثَلَاثًا وَرَدَّ عَلَيْهِ سَعْدٌ ثَلَاثًا وَلَمْ يُسْمِعْهُ فَرَجَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاتَّبَعَهُ سَعْدٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي مَا سَلَّمْتَ تَسْلِيمَةً إِلَّا هِيَ بِأُذُنِي وَلَقَدْ رَدَدْتُ عَلَيْكَ وَلَمْ أُسْمِعْكَ أَحْبَبْتُ أَنْ أَسْتَكْثِرَ مِنْ سَلَامِكَ وَمِنَ الْبَرَكَةِ. ثُمَّ أَدْخَلَهُ الْبَيْتَ فَقَرَّبَ لَهُ زَبِيبًا فَأَكَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ أَكَلَ طَعَامَكُمُ الْأَبْرَارُ وَصَلَّتْ عَلَيْكُمُ الْمَلَائِكَةُ وَأَفْطَرَ عِنْدَكُمُ الصَّائِمُونَ

. رواه أحمد والبزار وقال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، نَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُورُ الْأَنْصَارَ ، فَإِذَا جَاءَ إِلَى دُورِ الْأَنْصَارِ ، جَاءَ صِبْيَانُ الْأَنْصَارِ حَوْلَهُ ، فَيَدْعُو لَهُمْ ، وَيَمْسَحُ رُءُوسَهُمْ ، وَيُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ ، فَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَابَ سَعْدٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ : " السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ " فَرَدَّ سَعْدٌ ، فَلَمْ يَسْمَعِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزِيدُ عَلَى ثَلَاثِ تَسْلِيمَاتٍ ، فَإِنْ أُذِنَ لَهُ وَإِلَّا انْصَرَفَ فَرَجَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" ذكر نحوه ورجالهما رجال الصحيح.

12753. Sâbit el-Bünânî, Enes'den veya başka birinden nakilediyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), Sa'd b. Ubâde'nin yanına girmek için izin isteyerek *"es-Selâmu aleykum ve rahmetullahi: Selam ve Allah'ın rahmeti sizin üzerinize olsun"* diye selam verdi. Sa'd da: "Selam ve Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun" diye selamı aldı. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun cevabını duymayıp selamını üç defa tekrarladı. Sa'd da üç defa selamı aldı. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun sesini işitmeyince geri döndü. Bunun üzerine Sa'd hemen peşinden koşup şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Anam babam sana feda olsun, aslında her verdiğin selamı benim kulaklarım işitmiştir. Ancak sana işittirmeden

selamını aldım. İstedim ki senin selamını ve bereketi çok almış olayım." Bunu dedikten sonra Sa'd onu içeri aldı, kuru üzüm ikram etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yedi. Yemeği bitirince de şöyle dua etti: *"Yemeğinizi takva sahipleri yesin, Melekler sizin için istiğfarda bulunsun ve sofranızda oruçlular iftar etsin".*

Ben derim ki: Ebû Dâvud'da bu hadisin bir kısmı mevcuttur.

★Bu hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr, hadisin sadece Enes'ten geldiğini söylemiş; "veya başkasından" ifadesini kullanmamıştır. Ayrıca şunu da anlatmıştır: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'ı ziyaret ederdi. Ensar'ın evlerine geldiği zaman onların çocukları etrafını sarardı. Onlara dua eder, başlarını okşar ve onlara selam verirdi. Bir defasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd'ın kapısına geldi ve onlara "es-Selâmu aleykum ve rahmetullah: Selam ve Allah'ın rahmeti sizin üzerinize olsun" diyerek selam verdi. Sa'd, selamı aldı; ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bunu duymayıp üç kere selamını tekrarladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üçten fazla selam vermezdi. Eğer bu üç selamda izin verilirse içeri girer, aksi takdirde oradan ayrılıp giderdi."

Bezzâr bunları verdikten sonra önceki hadiste geçen benzer ifadeleri zikretmiştir. Her iki hadisin ricâli de *Sahîh* ricâlidir.

١٢٧٥٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْصَارِىِّ عَنْ أُمِّ طَارِقٍ مَوْلاَةِ سَعْدٍ قَالَتْ جَاءَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى سَعْدٍ فَاسْتَأْذَنَ فَسَكَتَ سَعْدٌ ثُمَّ أَعَادَ فَسَكَتَ سَعْدٌ ثُمَّ عَادَ فَسَكَتَ سَعْدٌ فَانْصَرَفَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ فَأَرْسَلَنِى إِلَيْهِ سَعْدٌ أَنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنَا أَنْ نَأْذَنَ لَكَ إِلاَّ أَنَّا أَرَدْنَا أَنْ تَزِيدَنَا. قَالَتْ فَسَمِعْتُ صَوْتاً عَلَى الْبَابِ يَسْتَأْذِنُ وَلاَ أَرَى شَيْئاً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَنْتِ . قَالَتْ أُمُّ مِلْدَمٍ. قَالَ لاَ مَرْحَباً بِكِ وَلاَ أَهْلاً أَتَهْدِينَ إِلَى أَهْلِ قُبَا . قَالَتْ نَعَمْ. قَالَ فَاذْهَبِى إِلَيْهِمْ "

فذكر الحديث وهو بتمامه في الطب في باب الحمى.

12754. Sa'd'ın azatlı cariyesi Ümmü Târık anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd'ın evine geldi ve içeri girmek için izin istedi. Sa'd ise sustu. Sonra yine izin istedi; Sa'd yine sustu. Bunu tekrarladığında; Sa'd yine sustu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp gitti. Sa'd hemen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ardından adam gönderip şu bilgiyi verdi: "Bizim sana izin vermemize mani olan şey ancak, bize selam vermeyi artırmanı istememizdir…"

★Bu hadisin tam şekli Tıp kitabında Yüksek Ateş bölümündedir.

---

[1] Ahmed (3/138); Bezzâr (2007).

(بَابُ كَيْفِيَّةُ السَّلَامِ وَالرَّدِّ)

Selamlaşmanın Nasıl Olacağı

١٢٧٥٥ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا ابْنُ فُضَيْلٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ ، فَلا تَبْدَءُوا بِشَيْءٍ قَبْلَهُ ، فَإِذَا قِيلَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَقُولُوا : السَّلامُ عَلَيْكُمْ "

12755. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dediğini rivayet ediyor: *"Şüphesiz Allah, Selam'ın ta kendisidir. Ondan önce herhangi bir şeyle başlamayın! «es-Selâmu aleykum» dendiğinde siz de «es-Selâmu aleykum»* deyin".[1]

١٢٧٥٦ - وفي رواية : " حَدَّثَنَا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمُ السَّلامَ فَلْيَقُلِ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلامُ ، وَلا تَبْدَءُوا قَبْلَ اللَّهِ بِشَيْءٍ "

رواه أبو يعلى وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو ضعيف جدا . وقد تقدمت أحاديث في حد السلام

12756. Bir rivayette de: *"Sizden biri selam vermek istediğinde «es-Selâmu aleykum» desin. Şüphesiz Allah, es-Selâm olandır. Allah'tan önce herhangi bir şeyle başlamayın!"* şeklinde geçer.

★Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki çok zayıf bir ravidir. Selamın sınırı konusunda konuyla ilgili bazı hadisler geçmişti.

(بَابُ السَّلَامُ عَلَى مَنْ أَتَى جَمَاعَةً أَوْ فَارَقَهُمْ)

Bir Topluluğun Yanına Gelen veya Oradan Ayrılan Kimsenin Selam Vermesi

١٢٧٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ حَقٌّ عَلَى مَنْ قَامَ عَلَى مَجْلِسٍ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيْهِمْ وَحَقٌّ عَلَى مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسٍ أَنْ يُسَلِّمَ . فَقَامَ رَجُلٌ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَكَلَّمُ فَلَمْ يُسَلِّمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَسْرَعَ مَا نَسِيَ"

رواه أحمد والطبراني وفيه ابن لهيعة وزبان بن فائد وقد ضعفا وحسن حديثهما.

---

[1] Ebû Ya'lâ (6574).

[2] Ebû Ya'lâ (6565).

12757. Muâz b. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber veriyor: *"Bir topluluğun yanına gelen kimsenin onlara selam vermesi üzerine bir borçtur. Bir meclisten kalkanın selam vermesi de bir borçtur."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konuşurken bir adam kalktı; ancak selam vermedi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne çabuk unuttu"* dedi.

★Taberânî ve Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn Lehîa ile Zebbân b. Fâid vardır ki her ikisi de zayıf görülmüş ravilerdir; ancak hadisleri hasen sayılmıştır.

(بَابٌ فِي الْجَمَاعَةِ يُسَلِّمُ أَحَدُهُمْ وَالْجَمَاعَةُ يَرُدُّ أَحَدُهُمْ)

Topluluk İçinden Birinin Selam Vermesi ve Topluluk İçinden Birinin Selam Alması

١٢٧٥٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا كَثِيرُ بْنُ يَحْيَى ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقَاشِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَسَنِ بْنِ حَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " الْقَوْمُ يَأْتُونَ الدَّارَ فَيَسْتَأْذِنُ وَاحِدٌ مِنْهُمْ ، أَيُجْزِئُ عَنْهُمْ جَمِيعًا ؟ قَالَ : نَعَمْ " ، قِيلَ : " فَيَرُدُّ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ ، أَيُجْزِئُ عَنِ الْجَمِيعِ ؟ قَالَ : نَعَمْ " ، قِيلَ : " الْقَوْمُ يَمُرُّونَ فَيُسَلِّمُ وَاحِدٌ مِنْهُمْ ، أَيُجْزِئُ عَنِ الْجَمِيعِ ؟ قَالَ : نَعَمْ "

رواه الطبراني وفيه كثير بن يحيى وهو ضعيف

12758. Hasan b. Ali anlatıyor: "Yâ Resûlallah! Bir topluluk eve geldiğinde içlerinden biri izin istese, bu hepsine yeterli olur mu?" diye soruldu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* diye cevap verdi. Bu defa: "Peki topluluktan biri selamı alsa, bu hepsine yeter mi?" diye soruldu; *"Evet"* buyurdu. Yine: "Bir topluluk geçerken onlardan biri selam verse, bu selam hepsi adına yeterli olur mu?" diye soruldu; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu. "Peki topluluktan biri selamı alsa, bu hepsine yeter mi?" diye soruldu; Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Kesîr b. Yahyâ vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Ahmed (3/438); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/186).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2730).

(بَابُ فِيْمِنْ سَلَّمَ عَلَى قَوْمٍ وَهُمْ فِي خَيْرٍ أَوْ غَيْرِهِ)

Hayır İçinde veya Bunun Dışında Olan Bir Topluluğa Selam Verenler Hakkında

١٢٧٥٩ – عَنْ مُعَاوِيَةِ بْنِ قُرَّةَ قَالَ : قَالَ أَبِي : إِذَا مَرَرْتَ بِمَجْلِسٍ فِسَلِّمْ عَلَى أَهْلِهِ فَإِنْ يَكُونُوا فِي خَيْرٍ كُنْتَ شَرِيْكَهُمْ وَإِنْ يَكُونُوا فِي غَيْرِ ذَلِكَ كَانَ لَكَ أَجْرٌ هَكَذَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ رواه الطبراني وفيه من لم أعرفه.

12759. Muâviye bin Kurre bildiriyor: Babam dedi ki: *"Bir meclise uğradığın zaman, oradakilere selâm ver! Eğer onlar bir hayır üzerinde toplanmışlarsa sen de bu hayırda onlara ortak olursun. Bunun dışında bir amaçla toplanmışlarsa, yine de bunda (selâm vermekte) senin için sevap vardır."* Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) böyle dediğini işittim."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٢٧٦٠ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا بِسْطَامُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " يَا بُنَيَّ ، إِذَا كُنْتَ فِي مَجْلِسٍ تَرْجُو خَيْرَهُ ، فَعَجَّلَتْ بِكَ حَاجَةٌ ، فَقُلْتَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَإِنَّكَ شَرِيكُهُمْ فِيمَا يُصِيبُونَ فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير بسطام بن مسلم وهو ثقة.

12760. Muâviye bin Kurre, babasının şöyle dediğini rivayet ediyor: "Evladım! Hayrını umduğun bir mecliste iken aniden bir işin çıkarsa «es-Selâmu aleykum» diyerek çık. Bu sayede o mecliste kazandıkları hayırlara ortak olursun."

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Bistâm b. Müslim hariç *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ فِيْمَنْ يَسُنُّ البِدَاءَةَ بِالسَّلاَمِ مِنَ الرَّاكِبِ وَغَيْرِهِ)

Bir Bineğe Binmiş Olanın Selamlaşmaya Önce Başlamasının Sünnet Olduğu ve Daha Başka Hususlar

١٢٧٦١ – عَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ وَالْمَاشِيَانِ أَيُّهُمَا بَدَأَ فَهُوَ أَفْضَلُ"

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/28).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/25).

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

12761. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Binen yürüyene, yürüyen oturana selam verir. Yürüyen iki kişi karşı karşıya geldiklerinde hangisi daha önce selam verirse o daha faziletlidir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ سَلَّامٍ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كَتَبَ مُعَاوِيَةُ إِلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شِبْلٍ أَنْ عَلِّمِ النَّاسَ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم-. فَجَمَعَهُمْ فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ فَإِذَا عَلِمْتُمُوهُ فَلاَ تَغْلُوا فِيهِ وَلاَ تَجْفُوا عَنْهُ وَلاَ تَأْكُلُوا بِهِ وَلاَ تَسْتَكْثِرُوا بِهِ . ثُمَّ قَالَ إِنَّ التُّجَّارَ هُمُ الْفُجَّارُ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَيْسَ قَدْ أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا قَالَ بَلَى وَلَكِنَّهُمْ يَحْلِفُونَ وَيَأْثَمُونَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْفُسَّاقَ هُمْ أَهْلُ النَّارِ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنِ الْفُسَّاقُ قَالَ النِّسَاءُ. قَالُوا ا رَسُولَ اللَّهِ أَلَسْنَ أُمَّهَاتِنَا وَبَنَاتِنَا وَأَخَوَاتِنَا قَالَ بَلَى وَلَكِنَّهُنَّ إِذَا أُعْطِينَ لَمْ يَشْكُرْنَ وَإِذَا ابْتُلِينَ لَمْ يَصْبِرْنَ ثُمَّ قَالَ يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الرَّاجِلِ وَالرَّاجِلُ عَلَى الْجَالِسِ وَالأَقَلُّ عَلَى الأَكْثَرِ مَنْ أَجَابَ السَّلاَمَ كَانَ لَهُ وَمَنْ لَمْ يُجِبْ فَلاَ شَيْءَ لَهُ"

رواه الطبراني واللفظ له وأحمد ورجالهما رجال الصحيح.

12762. Ebû Selâm anlatıyor: Muaviye, Abdurrahman b. Şibl'e "Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işittiklerini öğret!" diye bir mektup gönderdi. O da onları topladı ve: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kur'ân'ı öğrenin! Onu öğrettiğinizde aşırıya gitmeyin, bu hususta kaba davranmayın, onu vasıta kılarak yemeyin ve onunla mal çoğaltmayı talep etmeyin»* buyurduğunu işittim" dedi.

Sonra şöyle buyurdu: *"Doğrusu şu tüccar var ya, füccar olanlar (günahkâr kimseler) onlardır"*. Dediler ki: "Yâ Resûlallah! Allah alışverişi helal, faizi haram kılmış değil midir?" *"Evet, öyle. Ancak onlar yemin eder ve böylece günaha girerler. Günahkârlar, cehennem ehlidir"* buyurdu. "Yâ Resûlallah! Günahkârlar kimlerdir?" diye sordular. *"Kadınlardır"* buyurdu. Buna karşı dediler ki: "Onlar bizim annelerimiz, kızlarımız ve kız kardeşlerimiz değil midir?" *"Evet, öyle. Ancak onlar nimet verilince şükretmezler, belâya uğrayınca sabretmezler."* Ardından: *"Binmiş olan yürüyene, yürüyen oturana selam verir. (Öncelikle) az olan grup, çok olana*

[1] Bezzâr (2006). İbn Hibbân, *Sahih* (498). Bak: *es-Sahîha* (1146).

selam verir. Kim selamı alırsa ona sevabı vardır. Kim de almazsa ona hiçbir şey yoktur" buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] İfade ona aittir. Hadisi Ahmed de rivayet etmiştir. Her ikisinin ravileri de *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ الْمُصَافَحَةِ وَالسَّلَامِ وَنَحْوِ ذَلِكَ)

Tokalaşma, Selamlaşma ve Benzeri Hususlar

١٢٧٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى بْنِ يَزِيدَ السَّامِيُّ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْغُدَانِيُّ ، ثنا النَّضْرُ بْنُ مَنْصُورٍ ، عَنْ سَهْلٍ الْفَزَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جُنْدُبٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا لَقِيَ أَصْحَابَهُ لَمْ يُصَافِحْهُمْ حَتَّى يُسَلِّمَ عَلَيْهِمْ " رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم

12763. Cundub bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), ashabı ile buluştuğu zaman onlara selâm vermeden musafaha yapmazdı."

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٧٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا مَيْمُونٌ الْمَرَائِيُّ حَدَّثَنَا مَيْمُونُ بْنُ سِيَاهٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ الْتَقَيَا فَأَخَذَ أَحَدُهُمَا بِيَدِ صَاحِبِهِ إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَحْضُرَ دُعَاءَهُمَا وَلَا يُفَرِّقَ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا حَتَّى يَغْفِرَ لَهُمَا

رواه أحمد والبزار وأبو يعلى إلا أنه قال : " كان حقا على الله أن يجيب دعاءهما ولا يرد أيديهما حتى يغفر لهما"

ورجال أحمد رجال الصحيح غير ميمون بن عجلان وثقه ابن حبان و لم يضعفه أحد

12764. Enes, Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki Müslüman karşılaşıp onlardan biri arkadaşının elini tutarsa, onların dualarını hazırlaması ve onları bağışlamadan ellerini birbirinden ayırmaması Yüce Allah üzerine bir haktır"* buyurduğunu bildirdi.

★Hadisi Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] Ancak Ebû Ya'lâ 'nin ifadesi şöyledir: *"Onların dualarını kabul etmesi ve onları bağışlamadan ellerini geri çevirmemesi Yüce Allah üzerine bir haktır."*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/314; kısa metinle); Ahmed (3/444); Bak: *es-Sahîha* (366 ve 1147); Ebû Cafer et-Taberî *Tehzîbu'l-Âsâr, -Müsnedu Ali-*, s. 49.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1721).

[3] Ahmed (3/142); Bezzâr (2004); Ebû Ya'lâ (2960).

Ahmed'in ricâli, -Meymun b. Aclân hariç- *Sahîh* ricâlidir. İbn Hibbân, Meymûn'u güvenilir saymıştır; kimse de onu zayıf görmemiştir.

١٢٧٦٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ شُعْبَةَ ، عَنْ قتادة ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَلاقَوْا تَصَافَحُوا ، وَإِذَا قَدِمُوا مِنْ سَفَرٍ تَعَانَقُوا "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح

12765. Yine aynı ravi bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı birbirleriyle karşılaştıklarında tokalaşırlar, yolculuktan geldiklerinde ise kucaklaşırlardı.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٦٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ رَبِيعَةَ بْنِ مُوسَى بْنِ سُوَيْدٍ الْجُمَحِيُّ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ ، عَنْ يَعْقُوبَ الْحُرَقِيِّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ ، وَأَخَذَ بِيَدِهِ ، فَصَافَحَهُ ، تَنَاثَرَتْ خَطَايَاهُمَا ، كَمَا يَتَنَاثَرُ وَرَقُ الشَّجَرِ "

رواه الطبراني في الأوسط . ويعقوب بن محمد بن الطحلاء روى عنه غير واحد و لم يضعفه أحد وبقية رجاله ثقات

12766. Huzeyfe b. el-Yemân, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir mü'min bir mü'minle karşılaşıp, ona selam verdiği ve elini alıp tokalaştığı zaman, her ikisinin de günahları, ağaç yapraklarının etrafa saçıldığı gibi saçılır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedindeki ravi Ya'kûb b. Muhammed b. et-Tahlâ'dan birçok kişi rivayette bulunmuştur. Kimse onu zayıf görmemiştir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٧٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقِ بْنِ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ عِمْرَانَ السَّعْدِيُّ أَبُو حَفْصٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ الْحَسَنِ قَاضِي الْبَصْرَةِ ، قَالَ : نا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا الْتَقَى الرَّجُلانِ الْمُسْلِمَانِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (97). Taberânî der ki: "Bu hadisi Şu'be'den sadece Abdusselâm b. Harb rivayet etmiştir. Yahyâ b. Süleymân el-Cu'fî de rivayette tek kalmıştır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (247). Bunda da Taberânî'nin kendisinden hadis aldığı kimse Ahmed b. Rişdîn vardır ki hadis uydurmakla suçlanmıştır.

فَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ فَإِنَّ أَحَبَّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُهُمَا بِشْرًا بِصَاحِبِهِ ، فَإِذَا تَصَافَحَا نَزَلَتْ عَلَيْهِمَا مِائَةُ رَحْمَةٍ ، لِلْبَادِي مِنْهُمَا تِسْعُونَ وَلِلْمُصَافِحِ عَشْرَةٌ "

رواه البزار وفيه من لم أعرفه.

12767. Ömer b. el-Hattâb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki müslüman buluşup da onlardan biri arkadaşına selam verdiğinde, bu ikisinden Allah'a daha çok sevgili olanı, arkadaşına karşı güler yüzlülükte daha önde olanıdır. Mûsafaha ettiklerinde ise onların üzerine yüz rahmet iner; ilk başlayana doksan, musafaha edene ise on rahmet verilir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٢٧٦٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ حُذَيْفَةَ فَأَرَادَ أَنْ يُصَافِحَهُ فَتَنَحَّى حُذَيْفَةَ فَقَالَ : إِنِّي كُنْتُ جُنُبًا . فَقَالَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا صَافَحَ أَخَاهُ تَحَاتَتْ خَطَايَاهُمَا كَمَا يَتَحَاتُ وَرَقُ الشَّجَرِ "

رواه البزار وفيه مصعب بن ثابت وثقه ابن حبان وضعفه الجمهور.

12768. Ebû Hureyre anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Huzeyfe ile karşılaştı ve onunla tokalaşmak istedi. Ancak Huzeyfe geri çekildi ve "Ben cünübüm!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman, kardeşiyle tokalaştığı zaman ağacın yapraklarının döküldüğü gibi her ikisinin günahları dökülür"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mus'ab b. Sâbit vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir sayarken, çoğunluk zayıf addetmiştir.

١٢٧٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الإِصْطَخْرِيُّ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَيْنِ إِذَا الْتَقَيَا فَتَصَافَحَا وتَسَاءَلا أَنْزَلَ اللَّهُ بَيْنَهُمَا مِائَةَ رَحْمَةٍ ، تِسْعَةٌ وَتِسْعِينَ لأَبَشِّهِمَا ، وأَطْلَقِهِمَا ، وَأَبَرِّهِمَا ، وَأَحْسَنِهِمَا مُسَاءَلَةً بِأَخِيهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الحسن بن كثير بن عدي و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

12769. Yine aynı raviden: *"İki müslüman karşılaşıp tokalaşarak birbirinin hatırını sorarlarsa, Allah ikisinin arasına yüz rahmet indirir; doksan dokuzu o*

---

[1] Bezzâr (2003). Bezzâr der ki: "Bu hadisin bu isnâdla Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'den sadece bu kanaldan geldiğini biliyoruz. Ömer b. İmrân'a mütabaat edilmemiştir."

[2] Bezzâr (2005).

ikisinden en cana yakın olanı, en güler yüzlü, en fazla iyilik yapanı, müslüman kardeşinin dileğini en iyi yerine getireni içindir."

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında Hasan b. Kesîr b. Adiy adlı ravi vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٧٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ الرَّازِيُّ ، نَا الْفُرَاتُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ ، عَنْ أَبِي دَاوُدَ قَالَ : لَقِيَنِي الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ ، فَأَخَذَ بِيَدِي وصافَحَنِي ، وَضَحِكَ فِي وَجْهِي ، ثُمَّ قَالَ : تَدْرِي لِمَ أَخَذْتُ بِيَدِكَ ؟ قُلْتُ : لَا ، إلا أَنِّي ظَنَنْتُكَ لَمْ تَفْعَلْهُ إلا لِخَيْرٍ ، فَقَالَ : إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَنِي فَفَعَلَ بِي ذَلِكَ ، ثُمَّ قَالَ : أَتَدْرِي لِمَ فَعَلْتُ بِكَ ذَلِكَ ؟ قُلْتُ : لا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَيْنِ إِذَا الْتَقَيَا وَتَصَافَحَا وَضَحِكَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي وَجْهِ صَاحِبِهِ ، لا يَفْعَلانِ ذَلِكَ إلا لِلَّهِ ، لَمْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُمَا "

قلت : رواه أبو داود باختصار رواه الطبراني في الأوسط . وأبو داود الراوي عن البراء متروك

12770. Ebû Dâvud dedi ki: Berâ b. Âzib benimle karşılaştı, elimi tutup tokalaştı, yüzüme gülümsedi ve sonra: "Niye elini tuttum, biliyor musun?" diye sordu. "Hayır. Fakat bunu ancak bir hayır için yaptığını zannettim" dedim. O da şöyle anlattı: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benimle karşılaştı ve bana böyle yaptı. Sonra *«Bunu sana niye yaptım, biliyor musun?»* diye sordu. Ben: «Hayır» dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *«Şu bir gerçektir ki iki Müslüman birbiriyle karşılaşıp tokalaştıklarında ve her biri arkadaşının yüzüne güldüğünde -ki bunu ancak Allah için yaparlar- daha onlar birbirinden ayrılmadan bağışlanırlar»* buyurdu."

★Ben derim ki: Bunu kısa metniyle Ebû Dâvud da rivayet etmiştir.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Berâ'dan rivayette bulunan ravi Ebû Dâvud, metruk bir ravidir.

١٢٧٧١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، ثنا سَالِمُ بْنُ غَيْلانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَعْدًا أَبَا عُثْمَانَ ، يَقُولُ : حَدَّثَنِي أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا لَقِيَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فَأَخَذَ بِيَدِهِ تَحَاتَّتْ عَنْهُمَا ذُنُوبُهُمَا ، كَمَا تَتَحَاتُّ الْوَرَقُ مِنَ الشَّجَرَةِ الْيَابِسَةِ فِي يَوْمِ رِيحٍ عَاصِفٍ ، وَإِلا غُفِرَ لَهُمَا ، وَلَوْ كَانَتْ ذُنُوبُهُمَا مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ "

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (531, baş tarafını kısaltarak).

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير سالم بن غيلان وهو ثقة

12771. Selmân-ı Farisî bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman, Müslüman kardeşiyle karşılaşıp onun elini tuttuğunda, âdeta şiddetli rüzgarı olan bir günde kuru ağaçtan yapraklar dökülürcesine onların günahları dökülür ve günahları denizin köpüğü kadar da olsa, mutlaka bağışlanır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Sâlim b. Gaylan hariç *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٧٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا مُهَلَّبُ بْنُ الْعَلاءِ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ بَيَانَ الصَّفَّارُ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا تَصَافَحَ الْمُسْلِمَانِ لَمْ تُفَرَّقْ أَكُفُّهُمَا حَتَّى يُغْفَرَ لَهُمَا "

رواه الطبراني وفيه مهلب بن العلاء و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

12772. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki Müslüman tokalaştığında, daha avuçlarını çekmeden bağışlanırlar."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mühelleb b. el-Alâ vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ السَّلاَمِ عِنْدَ دُخُولِ الْمَنْزِلِ)

Eve Girerken Selam Vermek

١٢٧٧٣ – عَنْ سَلْمَانَ وَبِإِسْنَادِهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ سَرَّهُ أَنْ لا يَجِدَ الشَّيْطَانُ عِنْدَهُ طَعَامًا ، وَلا مَقِيلا ، فَلْيُسَلِّمْ إِذَا دَخَلَ بَيْتَهُ ، وَيُسَمِّ عَلَى طَعَامِهِ "

رواه الطبراني وفيه أبو الصباح عبد الغفور وهو متروك

12773. Selmân -yani Selmân-ı Farisî- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim şeytanın kendi yanında yemek, dinlenme yeri ve geceleme yeri bulamamasından mutlu olacaksa, evine girdiğinde selam versin ve yemeğine başlarken Besmele çeksin"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû's-Sabâh Abdulgafûr vardır ki metruk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6150).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7076).
[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de 6102 numarada bu hadis yoktur.

(بَابُ السَّلَامُ عَلَى النِّسَاءِ)

Kadınlara Selam Vermek

١٢٧٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَابِرٍ قَالَ حَدَّثَنِي رَجُلٌ عَنْ طَارِقٍ التَّمِيمِيِّ عَنْ جَرِيرٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِنِسَاءٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِنَّ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني وفي أحد إسنادي أحمد عن شعبة عن جابر عن طارق التميمي . وفي الآخر عن شعبة عن جابر عن طارق التميمي عن جرير وجابر بن طارق و لم أعرفه وجابر عن طارق فإن كان جابر هو الجعفي فهو ضعيف

12774. Cerîr dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) birtakım kadınlara rastladı ve onlara selam verdi."

★Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in iki isnâdının birinde Şu'be-Câbir-Târık et-Temîmî senedi vardır. Diğerinde ise Şu'be-Câbir-Târık et-Temîmî-Cerîr ve Câbir b. Târık senedi vardır. Ben Câbir b. Târık'ı tanımıyorum. Câbir'in Târık'tan rivayetine gelince, eğer o, Câbir el-Cu'fî ise zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي)

Namaz Kılarken Kendisine Selam Verilen Kimse Hakkında

١٢٧٧٥ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلَانَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ رَجُلًا سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ ، فَرَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِشَارَةً ، فَلَمَّا سَلَّمَ ، قَالَ : " كُنَّا نَرُدُّ السَّلَامَ فِي الصَّلَاةِ ، فَنُهِينَا عَنْ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الله بن صالح كاتب الليث وقد وثق وضعفه جماعة وبقية رجاله رجال الصحيح

12775. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Bir adam, namazda iken Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) selam verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise onun selamını işaretle aldı. Selam verip namazı bitirince de: *"Biz (daha önce namazda) selam alırdık; ancak artık bize yasaklandı"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde –Leys'in kâtibi- Abdullah b. Sâlih vardır ki güvenilir görülmüştür. Bir grup ise onu zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed (4/357-363); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2486); Ebû Ya'lâ (7508). Buradaki Câbir ise el-Cu'fî olandır.

١٢٧٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبو يَعْلَى التَّوْزِيُّ ، قال : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ الْمَكِّيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَرَرْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ، فَأَشَارَ إِلَيَّ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط ورجاله رجال الصحيح

12776. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına uğramıştım, namaz kılıyordu. Selam verdim, bana işarette bulundu."

★Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٧٧ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : لَوْ دَخَلْتَ عَلَى قَوْمٍ وَهُمْ يُصَلُّونَ مَا سَلَّمْتَ عَلَيْهِمْ

رواه وأبو يعلى ورجاله رجال الصحيح

12777. Câbir der ki: "Namaz kılan bir cemaate rastlasam onlara selam vermem."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ فِيمَنْ سَلَّمَ عَلَى أَحَدٍ وَهُوَ يَبُولُ)

Abdest Bozan Kimseye Selam Verenler Hakkında

تَقَدَّمَ فِي الطَّهَارَةِ فِي بَابِ ذِكْرُ اللهِ تَعَالَى لِلْمُحْدِثِ

Abdestsiz kimsenin Yüce Allah'ın adını anması meselesi, Tahâret (Temizlik) bölümünde geçmişti (no. 1504).

(بابُ مَا نُهِيَ عَنْهُ مِنَ الإِشَارَةِ فِي السَّلَامِ)

Selam Verirken Yapılması Yasaklanan İşaretler Hakkında

١٢٧٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ ، قَالَ : نا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : نا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَسْلِيمُ الرَّجُلِ بِأُصْبُعٍ وَاحِدَةٍ يُشِيرُ بِهَا فِعْلُ الْيَهُودِ " .

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (842). Şeyhi Muhammed b. Muhammed et-Temmâr el-Basrî hakkında İbn Hacer, *el-Lisan*'da şöyle der (5/358): "İbn Hibbân onu güvenilir raviler arasında sayar ve bazen hata etmiştir." Bu zat, *Sahih* ricalinden değildir.

[2] Ebû Ya'lâ (2314).

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط واللفظ له ورجال أبي يعلى رجال الصحيح

12778. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir parmakla işaret ederek kişinin selam vermesi, Yahudilerin âdetidir"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. [1] İfade Taberânî'ye aittir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٧٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شَوْذَبٍ ، ثَنَا أَبُو الْمُسَيَّبِ سَلامُ بْنُ مُسْلِمٍ ، نَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَظُنُّهُ مَرْفُوعًا ، قَالَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا ، لا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ وَلا بِالنَّصَارَى ، فَإِنَّ تَسْلِيمَ الْيَهُودِ الإِشَارَةُ بِالأَصَابِعِ ، وَإِنَّ تَسْلِيمَ النَّصَارَى بِالأَكُفِّ ، وَلا تَقُصُّوا النَّوَاصِيَ ، وَأَحْفُوا الشَّوَارِبَ ، وَأَعْفُوا اللِّحَى ، وَلا تَمْشُوا فِي الْمَسَاجِدِ وَالأَسْوَاقِ وَعَلَيْكُمُ الْقُمُصُ إِلا وَتَحْتَهَا الأُزُرُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه.

12779. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bizden başkasına benzeyen bizden değildir. Yahudilere de, Hıristiyanlara da benzemeyin. Yahudinin selamı parmak ile işaret, Hıristiyanların selamı da elin içiyle işarettir. Perçemleri kırpmayın, bıyıkları kesin ve sakalı salıverin. Mescidlerde ve çarşılarda dolaşmayın. Size, mutlaka altında izar (iç donu) bulunan entarileri (giymenizi) tavsiye ederim."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ السُّجُودِ وَالانْحِنَاءِ)

İnsana Secde Etmekle Eğilmenin Yasak Oluşu

١٢٧٨٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى التَّيْمِيُّ ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَعَثَ ثَلاثَةَ نَفَرٍ إِلَى قَيْصَرَ وَإِلَى كِسْرَى ، وَإِلَى صَاحِبِ الإِسْكَنْدَرِيَّةِ ، وَبَعَثَ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ إِلَى النَّجَاشِيِّ " ، فَلَمَّا أَتَى عَمْرٌو النَّجَاشِيَّ ، وَجَدَ مَنْ كَانَ عِنْدَهُ يَدْخُلُونَ مُكَفِّرِينَ مِنْ خَوْخَةٍ ، فَلَمَّا رَأَى عَمْرٌو الْخَوْخَةَ ، وَدُخُولَهُمْ عَلَيْهِ وَلَّى ظَهْرَهُ ، ثُمَّ دَخَلَ يَمْشِي الْقَهْقَرَى ، فَلَمَّا دَخَلَ مِنْهَا اعْتَدَلَ ، فَفَزِعَتِ

---

[1] Ebû Ya'lâ (1875); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (4598); Bak: *es-Sahîha* (1783).

الْحَبَشَةُ ، وَهَمُّوا بِقَتْلِهِ ، قَالُوا : مَا مَنَعَكَ أَنْ تَدْخُلَ كَمَا دَخَلْنَا ؟ فَقَالَ : لا نَصْنَعُ ذَلِكَ بِنَبِيِّنَا ، فَهُوَ أَحَقُّ أَنْ يُصْنَعَ ذَلِكَ بِهِ ، فَقَالَ النَّجَاشِيُّ : اتْرُكُوهُ ، صَدَقَ"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات وفي بعضهم كلام لا يضر.

12780. Amr b. Umeyye ed-Damrî anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), biri Bizans Kayseri, biri İran Kisrası, biri de İskenderiye sahibine olmak üzere üç kişiyi elçi olarak gönderdi. Amr'ı da Necâşî'ye gönderdi. Amr, Necâşi'ye gidince gördü ki onun yanındakiler küçük bir kapıdan eğilerek giriyorlar. Bu küçük kapıyı ve onların böyle girişini görünce sırtını dönüp gerisin geriye yürüyerek içeri girdi. İçeri girince de doğruldu. Habeşliler onun bu hareketinden ürküp onu öldürmeye yeltendiler ve "Bizim girdiğimiz gibi girmene mani olan nedir?" diye sordular. O da: "Kendisi buna layık olduğu halde, biz bunu Peygamberimiz'e bile yapmayız" dedi. Bunun üzerine Necâşî: "Onu bırakın, o doğru söyledi" dedi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Her ne kadar bazıları hakkında zararı olmayan eleştiriler yapılmışsa da, ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٧٨١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ ، وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ وَهْبِ بْنِ زَمْعَةَ ، يزيد بعضهم على بعض عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْمُسْلِمِينَ بِمَكَّةَ حِينَ شَطَّتْ بِهِمْ عَشَائِرُهُمْ : " تَفَرَّقُوا فِي الأَرْضِ " ، فَتَفَرَّقُوا إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ ، فَبَعَثَتْ قُرَيْشٌ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ ، وَعَمْرَو بْنَ الْعَاصِ ، فَكَانَ مِمَّا قَالَ عَمْرٌو وَعَبْدُ اللَّهِ لِلنَّجَاشِيِّ : إِنَّهُمْ لا يُحَيُّونَكَ بِالتَّحِيَّةِ الَّتِي يُحَيِّيكَ بِهَا مَنْ دَخَلَ عَلَيْكَ مِنَّا ، فَقَالَ لِجَعْفَرٍ ، وَأَصْحَابِهِ : مَا لَكُمْ لا تُحَيُّونِي كَمَا يُحَيِّي أَصْحَابُكُمْ ؟ قَالُوا : نُحَيِّيكَ بِتَحِيَّةِ نَبِيِّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : السَّلامُ ، أَخْبَرَنَا نَبِيُّنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا تَحِيَّةُ أَهْلِ الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يعقوب بن محمد الزهري وثقه غير واحد وضعفه بسبب التدليس وقد صرح بالتحديث عن شيخ ثقة وبقية رجاله ثقات . وقد تقدمت أحاديث في قوله : " لو أمرت أحدا أن يسجد لأحد لأمرت المرأة أن تسجد لزوجها " من طرق في النكاح.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (493).

12781. Ümmü Seleme bildiriyor: Kendi kabileleri (Müşrikler) aşırı baskı yaptığı zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Müslümanlara Mekke'de: *"Yeryüzüne dağılın!"* buyurdu. Müslümanlar da Habeş yurduna doğru dağıldılar. Bunun üzerine Kureyş, Abdullah b. Ebî Rebîa ile Amr b. el-Âs'ı onların peşinden gönderdi. Amr ile Abdullah'ın Necâşi'ye söyledikleri arasında şu ifade de vardı: 'Onlar senin huzuruna girenlerin selamladığı gibi seni selamlamazlar!'. Bunu duyan Necâşî, Câfer ve arkadaşlarına: "Neden beni arkadaşlarınızın selamladığı gibi selamlamıyorsunuz?" diye sordu. O da şöyle cevap verdi: "Biz sizi Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem)'in selamıyla selamlarız. Zira bu, cennet ahalisinin selamıdır."

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî vardır ki bir kaç kişi onu güvenilir addederken tedlîs sebebiyle zayıf görülmüştür. O, hadisi güvenilir bir hadis üstadından naklettiğini açıklamıştır. Geriye kalan ravileri, güvenilir kimselerdir. Nikah kitabında *"Eğer bir kimsenin bir kimseye secde etmesini emretseydim, elbette kadının kocasına secde etmesini emrederdim"* hadisini aktarırken hadisin farklı versiyonları geçmişti.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْقِيَامِ)

(Birine) Ayağa Kalkmak

١٢٧٨٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْخُزَاعِيُّ الأَهْوَازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ بْنِ دَلْهَاتٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ دَلْهَاتٍ ، عَنْ أَبِيهِ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ أَبَاهُ مُسْرِعُ بْنُ يَاسِرٍ حَدَّثَهُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرِّجَالُ بَيْنَ يَدَيْهِ قِيَامًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه جماعة لم أعرفهم.

12782. Amr b. Murre el-Cuhenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim, insanların kendi huzurunda ayağa kalkmasından hoşlanırsa, cehennemde oturacağı yeri hazırlasın"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٧٨٣ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِأَنَّهُمْ عَظَّمُوا مُلُوكَهُمْ بِأَنْ قَامُوا وَقَعَدُوا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الحسن بن قتيبة وهو متروك

12783. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden öncekiler ancak, ayağa kalkmak ve oturmak suretiyle krallarına aşırı tazim göstermelerinden dolayı helâk olmuşlardır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hasan b. Kuteybe vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ أَنَّ رَجُلاً سَمِعَ عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ يَقُولُ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ قُومُوا نَسْتَغِيثُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ هَذَا الْمُنَافِقِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يُقَامُ لِي إِنَّمَا يُقَامُ لِلَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى "

رواه أحمد وفيه راو لم يسم وابن لهيعة.

12784. Ubâde b. es-Sâmit anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza gelince Hz. Ebû Bekir: "Ayağa kalkın da şu münafığa karşı Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) yardım isteyelim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim için ayağa kalkılmaz; ancak Yüce Allah için ayağa kalkılır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde adını vermediği bir ravi ile İbn Lehîa vardır.

١٢٧٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَقُومُ الرَّجُلُ مِنْ مَجْلِسِهِ لأَخِيهِ إِلا بَنِي هَاشِمٍ لا يَقُومُونَ لأَحَدٍ "

رواه الطبراني وفيه جعفر بن الزبير وهو متروك

12785. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi kardeşi için yerinden kalkar; ancak Hâşim oğulları müstesna. Onlar kimse için ayağa kalkmazlar"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Câfer b. Zübeyr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٧٨٦ - وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ هِلاَلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَرَجَ قُمْنَا لَهُ حَتَّى يَدْخُلَ بَيْتَهُ

---

1 Ahmed (5/317).

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7946); Bak: *ed-Daîfe* (1/350).

رواه البزار وهكذا وجدته فيما جمعته ولعله عن محمد بن هلال عن أبيه عن أبي هريرة وهو الظاهر فإن هلالا تابعي ثقة أو عن محمد بن هلال بن أبي هلال عن أبيه عن جده وهو بعيد ورجال البزار ثقات

12786. Muhammed b. Hilâl, babasından naklediyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıktığı zaman, evine girinceye kadar biz onun için ayağa kalkardık.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ben derlemiş olduğum hadisler arasında bunu böyle buldum. Herhalde bu hadis, Muhammed b. Hilâl'in babasından, onun da Ebû Hureyre'den rivayetidir. Öyle görünüyor; çünkü Hilâl, güvenilir bir tâbiîdir. Ya da bu hadis, Muhammed b. Hilâl b. Ebî Hilâl'in babasından, onun da dedesinden rivayetidir ki bu uzak bir ihtimaldir. Bezzâr'ın ricâli, güvenilir ravilerdir.

١٢٧٨٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الأَذَنِيُّ ، ثنا أَبُو عُمَيْرِ بْنِ النَّحَّاسِ ، قَالَ : ثنا الْفِرْيَابِيُّ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : " دَخَلَ رَجُلٌ الْمَسْجِدَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ وَحْدَهُ فَتَزَحْزَحَ لَهُ ، فَقَالَ الرَّجُلُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ الْمَكَانَ وَاسِعٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ لِلْمُسْلِمِ حَقًّا "

رواه الطبراني ورجاله ثقات إلا أن أبا عمير عيسى بن محمد النحاس لم أجد له سماعا من أبي الأسود والله أعلم.

12787. Vasıla -b. el-Eska-'nın bildirdiğine göre kendisi Mescid'e girdi ve Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) orada yalnız başına otururken buldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o geldiği için hareket edince bir adam: "Yâ Resûlallah! Doğrusu mekân geniştir!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Müslümanın hakkı vardır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri, güvenilir kimselerdir. Ancak Ebû Umeyr İsa b. Muhammed en-Nehhâs'ın Ebû'l-Esved'den hadis işittiğine rastlamadım. En doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ إِرْسَالِ السَّلامِ)

Selam Göndermek

١٢٧٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ مَعْنٍ الْمَسْعُودِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ ، قَالَ : " جَاءَ

---

1 Bezzâr (2012). Bezzâr der ki: "Muhammed b. Hilâl'in babasından oğlundan başkasının rivayette bulunduğunu bilmiyoruz. O, babasıyla meşhurdur. Babası da oğluyla tanınır."

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/95).

الأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ ، وَجَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيُّ إِلَى سَلْمَانَ فَدَخَلا عَلَيْهِ فِي خُصٍّ فِي نَاحِيَةِ الْمَدَائِنِ ، فَأَتَيَاهُ فَسَلَّمَا عَلَيْهِ وَحَيَّيَاهُ ، ثُمَّ قَالا : أَنْتَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالا : أَنْتَ صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَ : لا أَدْرِي ، فَارْتَابَا ، وَقَالا : لَعَلَّهُ لَيْسَ الَّذِي نُرِيدُ ، قَالَ لَهُمَا : أَنَا صَاحِبُكُمَا الَّذِي تُرِيدَانِ ، قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَالَسْتُهُ ، وَإِنَّمَا صَاحِبُهُ مَنْ دَخَلَ مَعَهُ الْجَنَّةَ فَمَا حَاجَتُكُمَا ؟ قَالا : جِئْنَاكَ مِنْ عِنْدِ أَخٍ لَكَ بِالشَّامِ ، قَالَ : مَنْ هُوَ ؟ قَالا : أَبُو الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : فَأَيْنَ هَدِيَّتُهُ الَّتِي أَرْسَلَ بِهَا مَعَكُمَا ؟ قَالا : مَا أَرْسَلَ مَعَنَا بِهَدِيَّةٍ ، قَالَ : اتَّقِيَا اللَّهَ وَأَدِّيَا الأَمَانَةَ ، مَا جَاءَ أَحَدٌ مِنْ عِنْدِهِ إِلا جَاءَ مَعَهُ بِهَدِيَّةٍ ، قَالا : لا تَرْفَعْ عَلَيْنَا هَذَا ، إِنَّ لَنَا أَمْوَالا فَاحْتَكِمْ فِيهَا ، قَالَ : مَا أُرِيدُ أَمْوَالَكُمَا ، وَلَكِنِّي أُرِيدُ الْهَدِيَّةَ الَّتِي بَعَثَ بِهَا مَعَكُمَا ، قَالا : وَاللَّهِ مَا بَعَثَ مَعَنَا بِشَيْءٍ إِلا أَنَّهُ قَالَ : إِنَّ فِيكُمْ رَجُلا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلا بِهِ لَمْ يَبْغِ أَحَدٌ غَيْرَهُ فَإِذَا أَتَيْتُمَاهُ فَأَقْرِآهُ مِنِّي السَّلامَ ، قَالَ : هَدِيَّةً كُنْتُ أُرِيدُ مِنْكُمَا غَيْرَ هَذِهِ ، وَأَيُّ هَدِيَّةٍ أَفْضَلُ مِنَ السَّلامِ ؟ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير يحيى بن إبراهيم المسعودي وهو ثقة.

12788. Ebû'l-Bahterî anlatıyor: Eş'as b. Kays ile Cerîr b. Abdillah el-Becelî, Selmân-ı Fârisi'ye ziyarete geldiler. Medâin yöresinde bir kalede onun yanına girdiler. Onu selamladılar ve: "Sen Selmân-ı Fârisi misin?" diye sordular. Selmân da "Evet" dedi. Bu defa "Sen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi misin?" diye sordular. O da: "Bilmiyorum" dedi. Bu cevap üzerine şüpheye düştüler ve: "Herhalde bu aradığımız kimse değil" dediler. O ise şöyle dedi: "Sizin aradığınız arkadaşınız benim. Muhakkak ki ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm, onunla birlikte oturdum. Ancak onun sahabisi, onunla birlikte cennete girendir. Derdiniz nedir?" "Şam'daki bir kardeşinin yanından sana geldik" deyince "Kimdir o?" diye sordu. "Ebû'd-Derdâ" dediler. "Sizinle birlikte gönderdiği hediyesi nerede?" diye sordu. "Bizimle bir hediye göndermedi ki!" dediler. Bunun üzerine: "Allah'tan sakının ve emaneti teslim edin. Onun yanından gelen herkes mutlaka yanında bir hediye getirdi." "Bize bu konuda dava açılmasın. Sen bizim mallarımızda dilediğin gibi hüküm ver; sen onların arasından istediğini al" dediler. Selmân ise: "Ben sizin mallarınızı istemiyorum. Ben sizinle birlikte gönderdiği hediyeyi istiyorum" dedi. Onlar da: "Vallahi bizimle birlikte bir şey göndermedi. Ancak bize: «Sizin içinizde öyle biri vardır ki

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onunla baş başa kaldığı zaman ondan başka kimseyi yanında istemezdi. Onun yanına gidince benden selam söyleyin» dedi." Bunun üzerine Selmân: "Ben bundan başka sizden hangi hediyeyi istiyordum ki! Hangi hediye, Allah nezdinde mübarek ve hoş bir selamlaşma olan selamdan daha üstündür?" dedi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Yahyâ b. İbrâhîm el-Mes'udî hariç, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ السَّلَامِ عَلَى أَهْلِ الذِّمَّةِ)

Zımmilere Selam Vermek

١٢٧٨٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ يَعْنِي الرُّؤَاسِيَّ ، حَدَّثَنِي حُسْنُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " مَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ ، فَارْدُدْ عَلَيْهِ ، وَإِنْ كَانَ مَجُوسِيًّا ، فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ : ﴿وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا﴾

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح غير إسحاق بن أبي إسرائيل وهو ثقة.

12789. İbn Abbâs der ki: Allah'ın mahlûkatından kim sana selam verirse ona karşılık ver. Mecusi de olsa selamını al. Çünkü Allah şöyle buyurur: **"Bir selamla size selam verildiğinde ondan daha güzeliyle mukabele edin veya o selamı alın."** (Nisâ Sur. 86)

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan İshâk b. Ebî İsrâil hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٩٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ ، قَالَ : " مَشَى مَعَ عَبْدِ اللَّهِ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الشِّرْكِ ، فَلَمَّا بَلَغَ بَابَ الْقَصْرِ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن تميم بن سلمة لم يدرك ابن مسعود

12790. Temîm b. Seleme dedi ki: "Müşriklerden bazı kimseler Abdullah (b. Mes'ûd)'un yanında yürüdüler, sarayın kapısına ulaşınca onlara selam verdi."

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir. Ancak Temîm b. Seleme, Abdullah b. Mes'ûd'a yetişmemiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6058).

[2] Ebû Ya'lâ (1530; Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (1107).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8955).

١٢٧٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي بَصْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّا غَادُونَ عَلَى يَهُودَ فَلاَ تَبْدَءُوهُمْ بِالسَّلاَمِ فَإِذَا سَلَّمُوا عَلَيْكُمْ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ .

رواه أحمد والطبراني في الكبير وزاد : فلما جئناهم سلموا علينا فقلنا : وعليكم وأحد إسنادي أحمد والطبراني رجاله رجال الصحيح

12791. Ebû Basra bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biz şimdi Yahudilerin yanına gitmekteyiz. Siz onlardan önce selam vermeyin. Onlar size selam verirlerse «Ve aleykum: Sizin de üzerinize olsun» deyin"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî şu ilaveyle hadisi vermiştir: "Bunun üzerine onların yanına gittiğimizde bize selam verdiler, biz de «Ve aleykum» dedik."

Ahmed'in iki isnâdından biri ile Taberânî'nin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ أَنْبَأَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ زَادَوَيْهِ قَالَ قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ نُهِينَا أَوْ قَالَ أُمِرْنَا أَنْ لاَ نَزِيدَ أَهْلَ الْكِتَابِ عَلَى وَعَلَيْكُمْ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12792. Enes dedi ki: "Biz Ehl-i Kitab'ın selamına «Ve aleykum» ifadesinden daha fazla bir karşılık vermekten men olunduk -veya böyle yapmamız bize emredildi-."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَساً يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكُمْ. فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلاَ أَضْرِبُ عُنُقَهُ قَالَ لاَ إِذَا سَلَّمُوا عَلَيْكُمْ فَقُولُوا وَعَلَيْكُمْ . قلت : هو في الصحيح خلا استئذان عمر في قتله

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12793. Enes dedi ki: Ehl-i Kitab'dan bir adam gelip Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "es-Sâmu aleykum: Ölüm üzerinize olsun" dedi. Bunun üzerine Ömer: "Yâ Resûlallah! Boynunu vurayım mı?" diye izin istedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayır"* dedi.

---

[1] Ahmed (6/398); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2162, 2163 ve 2164).

[2] Ahmed (3/99, 140, 144, 212, 214, 218, 234, 262). Ancak bu lafızla hadisi bulamadım.

★Ben derim ki: Hz. Ömer'in onu öldürme konusundaki izin isteme meselesi hariç, bu hadis *Sahîh*'te mevcuttur.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٩٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ ، نَا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَجْلِسٍ فَمَرَّ يَهُودِيٌّ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : " هَلْ تَدْرُونَ مَا قَالَ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ ، سَلَّمَ قَالَ : " فَإِنَّهُ قَالَ : السَّامُ عَلَيْكُمْ ، أَيْ تسامونَ دِينَكُمْ رُدُّوهُ عَلَيْهِ " قَالُوا : كَيْفَ ؟ قَالَ : " قُولُوا : السَّامُ عَلَيْكَ " فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ فَقُولُوا : عَلَيْكُمْ أَيْ : عَلَيْكُمْ مَا قُلْتُمْ " .

قلت : لأنس حديث في الصحيح غير هذا رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

12794. Enes anlatıyor: Bir mecliste Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber iken bir Yahudi geldi ve oradakilere selam verdi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı da onun selamını aldı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Onun ne dediğini biliyor musunuz?"* diye sordu. "Evet!" dediler; ancak Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki o «es-Sâmu aleykum -yani dininizden bıkasınız- dedi"* buyurdu. Ona dönerek: *"Bana tekrar söyle bakalım; sen nasıl dedin?"* diye sordu. Yahudi: "es-Sâmu aleykum: Bıkkınlık ve ölüm üzerinize olsun" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ehl-i Kitab size selam verdiğinde «aleykum: yani söylediğiniz şey sizin üzerinize olsun» deyin"* buyurdu.

★Ben derim ki: *Sahîh*'te Enes'e ait bundan başka konuyla ilgili bir hadisi vardır.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٧٩٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، نَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، نَا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ ، نَا عَبْدُ النُّورِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانَ الْقَيْسِيِّ ، عَنْ هَارُونَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، قَالَ : بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَقْبَلَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ يُقَالُ لَهُ : ثَعْلَبَةُ بْنُ الْحَارِثِ ، فَقَالَ : السَّامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ ، فَقَالَ : وَعَلَيْكُمْ "

رواه الطبراني وفيه عبد النور بن عبد الله وهو كذاب.

---

1 Ahmed (3/2120).

2 Bezzâr (2010); Ebû Ya'lâ (3089).

12795. Zeyd b. Erkam dedi ki: Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken Yahudilerden Sa'lebe b. el-Hâris adında bir adam geldi ve "es-Sâmu aleyke yâ Muhammed: Ölüm üzerine olsun ey Muhammed" dedi. Resul-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Ve aleyke: Senin üzerine olsun"* diye karşılık verdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdunnûr b. Abdillah vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٢٧٩٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعِ بْنِ الْجَرَّاحِ ، ثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُصَافِحُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سفيان بن وكيع وهو ضعيف.

12796. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yahudi ve Hıristiyanlarla tokalaşmayın!"*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süfyân b. Vekî' vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ قُبْلَةُ اليَدِ)

El Öpme

١٢٧٩٧ – عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ لَمَّا نَزَلَ عُذْرَهُ أَتَى النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَهُ بِيَدِهِ فَقَبَّلَهَا

رواه الطبراني وفيه يحيى بن عبد الحميد الحماني وهو ضعيف.

12797. Kâ'b bin Mâlik bildiriyor: "O, mazeretinin (tövbesinin) kabul edildiği âyet nazil olunca, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip elini aldı ve öptü."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yahyâ b. Abdilhamîd el-Himmânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٧٩٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ بَكَّارٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّاطَرِيُّ ، ثنا أَبُو عَبْدِ الْمَلِكِ الْفَزَارِيُّ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ الْحَارِثِ الذِّمَارِيُّ ، قَالَ : لَقِيتُ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5014).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1995). Bunda da İshâk b. Ferve vardır ki metruk biridir. Abdusselâm b. Harb ise güvenilir ve hafız biridir, ancak münker hadisleri vardır.

وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ ، فقلت : " بَايَعْتَ بِيَدِكَ هَذِهِ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " ، فَقَالَ : " نَعَمْ " ، فَقُلْتُ : " أَعْطِنِي يَدَكَ أُقَبِّلُهَا فَأَعْطَانِيهَا فَقَبَّلْتُهَا "

رواه الطبراني وفيه عبد الملك الفزاري و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

12798. Yahyâ b. el-Hâris ez-Zimârî bildiriyor: Vâsıle b. el-Eska' ile karşılaştım ve ona: "Bu elinle Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettin ha" dedim. "Evet" dedi. "Elini ver de öpeyim" dedim. O da elini verdi; öptüm.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Abdilmelik el-Fezârî vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٧٩٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو نَصْرٍ التَّمَّارُ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : نا عَطَّافُ بْنُ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَزِينٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، قَالَ : " بَايَعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي هَذِهِ ، فَقَبَّلْنَاهَا ، فَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ "

قلت : في الصحيح منه البيعة رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات.

12799. Abdurrahman b. Rezîn'in bildirdiğine göre Seleme b. el-Ekva': "Ben şu elimle Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat ettim" dedi. Biz de elini alıp öpünce o bunu yadırgamadı.

★Ben derim ki: *Sahîh*'te biat bahsinde ondan rivayet edilen bir hadis vardır.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ قَبَّلَ يَدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه أبو يعلى وفيه يزيد بن أبي زياد وهو لين الحديث وبقية رجاله رجال الصحيح

12800. İbn Ömer'in bildirdiğine göre kendisi, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) elini öpmüştür.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] Senedinde Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki *leyyinu'l-hadis* olan biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/94). İbnü'l-A'râbî de bu hadisi sahih bir isnâdla *Kitâbu'l-Kubl vel-muânaka vel-musâfaha*'da rivayet etmiştir (s. 22).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (661); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10483).

[3] Ebû Ya'lâ (5597) –"Elini öptük" ifadesiyle-. Ebû Ya'lâ'da 5737. hadiste ise aynı ibare ve isnâdla geçmiştir.

(بَابُ قُبْلَةِ الوَلَدِ)

Çocuğu Öpme

١٢٨٠١ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا الْحَسَنُ بْنُ عُمَرَ بْنِ شَقِيقٍ ، قَالَ : نا أَسْوَدُ بْنُ حَفْصٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ يَزِيدَ النَّحْوِيِّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ قَبَّلَ ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات وفي بعضهم ضعف لا يضر.

12801. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuktan geldiğinde kızı Hz. Fâtıma'yı öperdi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bazılarında zararı olmayan bir zayıflık olmakla beraber ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ قَرْعُ البَابِ)

Kapı Çalma

١٢٨٠٢ - وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ : كَانَ بَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقْرَعُ بِالأَظَافِيرِ"

رواه البزار وفيه ضرار بن صرد وهو ضعيف.

12802. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kapısı tırnaklarla çalınırdı.

★Bu hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِي الاِسْتِئْذَانِ وَفِيمَنْ اطَّلَعَ فِي دَارٍ بِغَيْرِ إِذْنٍ)

Birinin Yanına Girerken İzin İstemek ve İzinsiz Olarak Bir Evin İçine Bakan Kimsenin Durumu

١٢٨٠٣ - عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلاً اطَّلَعَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُودُ فَقَالَ : لَوْ أَعْلَمُ تَنْظُرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنَكِ أو نحو هذا"

رواه البزار وفيه سويد بن إبراهيم أبو حاتم وهو ضعيف ووثق

---

[1] Ebû Ya'lâ (2466). Bunun senedinde de Esved b. Hafs el-Mervezî hata eden biridir.

[2] Bezzâr (2008).

12803. Enes anlatıyor: Bir adam, aniden Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) karşısında peydah oldu. O sırada Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir değnek vardı. Adama: *"Beni gözetlediğini bilsem bunu gözüne sokardım"* dedi veya buna benzer bir ifade kullandı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Süveyd b. İbrâhîm Ebû Hâtim vardır ki zayıf bir ravidir. Onu güvenilir görenler de olmuştur.

١٢٨٠٤ - وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّمَا رَجُلٍ كَشَفَ سِتْرًا فَأَدْخَلَ بَصَرَهُ قَبْلَ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ فَقَدْ أَتَى حَدًّا لاَ يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَأْتِيَهِ وَلَوْ أَنَّ رَجُلاً فَقَأَ عَيْنَهُ لَهُدِرَتْ وَلَوْ أَنَّ رَجُلاً مَرَّ عَلَى بَابٍ لاَ سِتْرَ لَهُ فَرَأَى عَوْرَةً فَلاَ خَطِيئَةَ عَلَيْهِ إِنَّمَا الخَطِيئَةُ عَلَى أَهْلِ البَيْتِ"

قُلْتُ : عَزَاهُ إِلَى التِّرْمِذِي وَلَمْ أَجِدْهُ رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

12804. Ebû Zer bildiriyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse kendisine izin verilmeden bir evin perdesini açıp da içeriye bakarsa, işlemesi kendisine helal olmayan bir suç (şeri ceza) işlemiştir. Bir adam onun gözünü çıkarsa, bundan dolayı diyet gerekmez. Eğer bir kişi, perdesi olmayan bir kapıya rastlayıp bir avret yeri görürse, o zaman suç bakanın değil, hane sahibinin olur"* buyurdu.

★Ben derim ki: Bunu Tirmizî'ye nisbet etmiştir; ancak ben bulamadım.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا عُبَادَةُ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ , ثنا مُدْرِكُ بْنُ سُلَيْمَانَ الطَّائِيُّ , عَنِ الأَجْلَحِ , عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : إِنَّمَا كَانَ " نَفْيُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَكَمَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ مِنَ الْمَدِينَةِ إِلَى الطَّائِفِ , بَيْنَمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حُجْرَتِهِ فَإِذَا هُوَ إِنْسَانٌ يَطَّلِعُ عَلَيْهِ , فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْوَزَغُ , الْوَزَغُ " , فَنَظَرَ فَإِذَا هُوَ الْحَكَمُ , فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اخْرُجْ لا تُسَاكِنِّي بِالْمَدِينَةِ مَا بَقِيتُ , فَنَفَاهُ إِلَى الطَّائِفِ "

رواه الطبراني وفيه ملك بن سليمان و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

12805. İbn Abbâs anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Hakem bin Ebi'l-Âs'ı Medine'den Taif'e sürgün edişinin sebebi şudur: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) odasındayken kendisini gözetleyen bir

---

[1] Bezzâr (2009). Bezzâr der ki: "Süveyd'den başka, Katade-Enes yoluyla rivayette bulunan kimse bilmiyoruz."

[2] 10762. hadisin tekrarı. Ahmed (5/181).

insanla karşılaştı. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Keler var, keler var!"* diye bağırdı. Gelenler bakan kişinin Hakem olduğunu gördüler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hakem'e: *"Çık buradan! Ben burada kaldıkça, sen Medine'de kalamazsın"* dedi ve onu Taif'e sürdü.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdında Müdrik bin Süleyman vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٠٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَوْفٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنِ السَّفْرِ بْنِ نُسَيْرٍ ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، فَلا يَشْهَدِ الصَّلاةَ حَاقِنًا حَتَّى يَتَخَفَّفَ " ، وَمَنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، فَأَمَّ قَوْمًا ، فَلا يَخْتَصُّ نَفْسَهُ بِالدُّعَاءِ ، وَمَنْ كَانَ يَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ ، فَلا يَدْخُلْ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ حَتَّى يَسْتَأْنِسَ وَيُسَلِّمَ ، فَإِذَا نَظَرَ فِي قَعْرِ الْبَيْتِ فَقَدْ دَخَلَ "

12806. Ebû Umâme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet eden kimse, abdesti sıkışık iken, rahatlayıncaya kadar namaza durmasın. Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet eden kimse, bir topluluğa imam olduğunda sadece kendisine yönelik dua etmesin. Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet eden kimse, istînâs etmeden (geldiğini bir tesbih, tekbir veya tahmid ile veya öksürerek haber vermeden) ve selam vermeden bir hane halkının yanına girmesin. Ayrıca izinsiz evin içine baktığında zaten girmiş sayılır"* buyurduğunu bildirmiştir.[2]

١٢٨٠٧ - وفي رواية : حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، وَمُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنِ السَّفْرِ بْنِ نُسَيْرٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ شُرَيْحٍ الْحَضْرَمِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَأْتِي أَحَدُكُمُ الصَّلاةَ ، وَهُوَ حَاقِنٌ حَتَّى يُخَفِّفَ مَنْ أَدْخَلَ عَيْنَيْهِ فِي بَيْتٍ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهِ فَقَدْ دَمَّرَ وَمَنْ صَلَّى بِقَوْمٍ ، فَخَصَّ نَفْسَهُ بِدَعْوَةٍ دُونَهُمْ فَقَدْ خَانَهُمْ"

رواه الطبراني وأحمد بالرواية الثانية وفي إسناد الأول السفر بن نسير وثقه ابن حبان وضعفه غيره وعبد الله بن رجاء الشيباني لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12724). Bunun senedinde de Ebû Salih Bâzâm vardır ki zayıf bir ravidir. Ubâde b. Ziyâde el-Esedî ise Şiilikte fanatik biridir.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7505).

12807. Bir rivayette ise: *"İçindekilerin izni olmadan kim bir evin içini gözetlerse, o helâk olmuştur. Kim bir topluluğa namaz kıldırır da sadece kendisine mahsus dua ederse o, cemaate hıyanet etmiştir"* şeklindedir.

★Bu hadisi Ahmed, öncekini de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Birincinin isnâdında Sefer b. Nuseyr vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir, ondan başkası ise zayıf görmüştür. Ravi Abdullah b. Recâ eş-Şeybânî'yi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٨٠٨ - وَعَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ أَنَّهُ اسْتَأْذَنَ وَهُوَ مُسْتَقْبِلُ الْبَابَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لاَ تَسْتَأْذِنْ وَأَنْتَ مُسْتَقْبِلُ الْبَابِ

12808. Sa'd b. Ubâde'nin bildirdiğine göre o, yüzü kapıya dönükken izin istemiş, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Kapıya dönükken izin isteme"* buyurmuş.[2]

١٢٨٠٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا عُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ طَلْحَةَ الْيَامِيِّ ، عَنْ هُذَيْلِ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ ، قَالَ : جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ ، فَقُمْتُ مُقَابِلَ الْبَابِ ، فَاسْتَأْذَنْتُ ، فَأَشَارَ إِلَيَّ أَنْ تَبَاعَدْ ، ثُمَّ جِئْتُ ، فَاسْتَأْذَنْتُ ، فَقَالَ : " وَهَلِ الاسْتِئْذَانُ إِلا مِنَ النَّظَرِ " رواه الطبراني ورجال الرواية الثانية رجال الصحيح

12809. Bir rivayette de şöyle geçer: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim; o sırada bir odada bulunuyordu. Ben kalkıp kapıya dönerek girmek için izin istedim; o ise bana "uzaklaş" diye işaret etti. Daha sonra gidip yine izin istedim; *"İzin isteme, (istenilmeyen) bakışı engellemekten başka bir şeyden dolayı değildir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] İkinci rivayetin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨١٠ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ الرُّخَامِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْيَحْصِبِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ بُسْرٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا ، وَلَكِنِ ائْتُوهَا مِنْ جَوَانِبِهَا ، ثُمَّ سَلِّمُوا فَإِنْ أُذِنَ لَكُمْ فَادْخُلُوا ، وَإِلا فَارْجِعُوا "

---

[1] Ahmed (5/250, 260, 261); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7507). Bunun senedinde de Sefer b. Nuseyr ile Abdullah b. Sâlih vardır ki her ikisi de zayıf ravilerdir. Onları güvenilir görenler de mevcuttur.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5393).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* 5386.

قلت : له حديث رواه أبو داود غير هذا رواه الطبراني من طرق ورجال هذا رجال الصحيح غير محمد بن عبد الرحمن بن عرق وهو ثقة

12810. Abdullah b. Bişr bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlere doğrudan (ortalayarak) kapılarından girmeyin; yan taraflarından gelin ve (önce kenarda durup) izin isteyin. Size izin verilirse girin, aksi takdirde geri dönün"* buyurduğunu işittim.

★Ben derim ki: Bu ravinin, Ebû Dâvud'un rivayet ettiği bundan başka bir hadisi vardır.

Bu hadisi Taberânî birçok tarikten rivayet etmiştir. Bunun ravileri, güvenilir bir ravi olan Muhammed b. Abdirrahman b. Irk hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨١١ - وَعَنْ عُبَادَةَ يَعْنِي ابْنَ الصَّامِتْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الاِسْتِئْذَانِ فِي الْبُيُوتِ فَقَالَ : " مَنْ دَخَلَتْ عَيْنُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْتَأْذِنَ وَيُسَلِّمَ فَلاَ إِذْنَ وَقَدْ عَصَى رَبَّهُ " رواه الطبراني وإسحاق بن يحيى لم يدرك عبادة وبقية رجاله ثقات.

12811. Ubâde -b. es-Sâmit- bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) evlere girerken izin isteme hususu soruldu, o da şöyle açıkladı: *"İzin istemeden ve selam vermeden kimin gözü evin içine girerse, ona izin yoktur. O, Rabbine isyan etmiştir."*

★Taberânî rivayet etmiştir. İshâk b. Yahyâ, Ubade'ye yetişmemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٨١٢ - وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : جَاءَ عُمَرُ إِلَى النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ فَقَالَ : السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللهِ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ أَيَدْخُلُ عُمَرُ؟"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12812. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Ömer, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) odasında iken yanına geldi ve: "es-Selâmu aleyke yâ Resûlallah! es-Selâmu aleyküm, Ömer girebilir mi?" diye önce selam verdi, sonra izin istedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنَ أَبِي مُوسَى قَالَ أَرْسَلَنِي مُدْرِكٌ أَوِ ابْنُ مُدْرِكٍ إِلَى عَائِشَةَ أَسْأَلُهَا عَنْ أَشْيَاءَ قَالَ فَأَتَيْتُهَا فَإِذَا هِيَ تُصَلِّي الضُّحَى فَقُلْتُ أَقْعُدُ حَتَّى تَفْرُغَ. فَقَالُوا هَيْهَاتَ. فَقُلْتُ

[1] Ahmed (1/303).

لآذِنها كَيْفَ أَسْتَأْذِنُ عَلَيْهَا فَقَالَ قُلِ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ السَّلاَمُ عَلَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ أَوْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ.. فذكر الحديث

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12813. Abdullah b. Ebî Mûsa anlatıyor: Müdrik -veya İbn Müdrik- bazı şeyleri sorayım diye beni Hz. Âişe'ye gönderdi. Ben de onun yanına gittiğimde baktım ki kuşluk namazı kılıyor. Ben: "Bitirene kadar oturayım"; ancak onlar: "Heyhat! (Çok beklersin)" dediler. Ben de izin görevlisine: "Nasıl izin isteyeyim?" diye sordum; bana şöyle dedi: "De ki: Ey Peygamber, selam, Allah'ın rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun! Selam bizim üzerimize ve Allah'ın salih kullarının üzerine olsun. Selam, müminlerin annelerinin veya Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarının üzerine olsun. Selam sizin üzerinize olsun..."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ عَنْ بَرَكَةَ بْنِ يَعْلَى التَّيْمِيِّ حَدَّثَنِي أَبُو سُوَيْدٍ الْعَبْدِيُّ قَالَ أَتَيْنَا ابْنَ عُمَرَ فَجَلَسْنَا بِبَابِهِ لِيُؤْذَنَ لَنَا قَالَ فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا الإِذْنُ. قَالَ فَقُمْتُ إِلَى جُحْرٍ فِي الْبَابِ فَجَعَلْتُ أَطَّلِعُ فِيهِ فَفَطِنَ بِي فَلَمَّا أَذِنَ لَنَا جَلَسْنَا فَقَالَ أَيُّكُمْ اطَّلَعَ آنفاً فِي دَارِي قَالَ قُلْتُ أَنَا . قَالَ بِأَيِّ شَيْءٍ اسْتَحْلَلْتَ أَنْ تَطَّلِعَ فِي دَارِي قَالَ قُلْتُ أَبْطَأَ عَلَيْنَا الإِذْنُ فَنَظَرْتُ فَلَمْ أَتَعَمَّدْ ذَلِكَ. قَالَ ثُمَّ سَأَلُوهُ عَنْ أَشْيَاءَ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصِيَامِ رَمَضَانَ . قُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَا تَقُولُ فِي الْجِهَادِ قَالَ مَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ.

رواه أحمد وأبو الأسود وبركة بن يعلى التميمي لم أعرفهما

12814. Ebû Süveyd el-Abdî anlatıyor: Abdullah İbn Ömer'in evine gittik ve izin verilsin diye kapısında oturup bekledik. Ancak izin gecikti. Ben kalkıp kapının deliğinden bakmaya başladım. Bu sırada o beni fark etti. Nihayet bize izin verilince girip oturduk. Abdullah: "Az önce evimi gözetleyen hanginiz idi?" diye sordu. "Ben" diye cevap verdim. Dedi ki: "Hangi şeye dayanarak benim evimi gözetlemeyi helal gördün?" "Müsaade gecikince ben de baktım. Ancak bunu kasıtlı yapmadım" dedim. Sonra ona birtakım hususları sordular. Ben de: "Ey Ebû

---

[1] Ahmed (6/125-126) -uzun metniyle-.

Abdirrahman! Cihad hakkında ne dersin?" diye sordum. Şöyle cevap verdi: "Kim cihad ederse, o ancak kendisi için cihad ediyor demektir."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ebû'l-Esved ile Bereke b. Ya'lâ et-Temîmî'yi tanımıyorum.

١٢٨١٥ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْعَبَّاسِ الأَرْزَنِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ صَدَقَةَ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حُجْرَتِهِ ، إِذْ طَلَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَصَائِصِ الْبَيْتِ ، فَنَظَرَ وَمَعَهُ مِدْرًى ، فَقَالَ : " لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْتَظِرُنِي لَقُمْتُ حَتَّى أُدْخِلَ هَذَا فِي عَيْنَيْكَ ، فَإِنَّمَا الإِذْنُ لِيَكُفَّ الْبَصَرَ "

قلت : هكذا رواه الطبراني من رواية سفيان بن حسين عن الزهري وهي ضعيفة.

12815. Sehl b. Huneyf, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şu hâdiseyi naklediyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) odasında iken bir ara odasının aralığından göründü ve dışarı baktı. Elinde bir sırık vardı. Şöyle dedi: *"Senin beni gözetlediğini bilseydim, elbette bunu senin gözüne sokmak için kalkardım! İzin ancak, bakışa mani olsun diye vardır."*

★Ben derim ki: Taberânî bunu Süfyân b. Hüseyin'in Zührî'den rivayeti olarak vermiştir.[2] Zayıf bir rivayettir.

١٢٨١٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُطِيعٍ الشَّيْبَانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي غَنِيَّةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ قَيْسٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، أَنَّ عُيَيْنَةَ بْنَ حِصْنٍ دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ عَائِشَةُ ، فَقَالَ : مَنْ هَذِهِ الْجَالِسَةُ إِلَى جَانِبِكَ ؟ قَالَ : " عَائِشَةُ " ، قَالَ : أَفَلا أَنْزِلُ لَكَ عَنْ خَيْرٍ مِنْهَا ؟ يَعْنِي امْرَأَتَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا " ، قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اخْرُجْ فَاسْتَأْذِنْ " ، قَالَ : إِنَّهَا يَمِينٌ عَلَيَّ أَنْ لا أَسْتَأْذِنَ عَلَى مُضَرِيٍّ ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ رَحِمَهَا اللَّهُ : مَنْ هَذَا ؟ ، قَالَ : " هَذَا أَحْمَقُ مُتَّبَعٌ "

رواه الطبراني عن شيخه علي بن سعيد بن بشير وهو حافظ رحال قيل فيه : ليس بذاك وبقية رجاله رجال الصحيح غير يحيى بن محمد بن مطيع وهو ثقة

12816. Cerîr anlatıyor: Uyeyne b. Hısn, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna girdi. O sırada Efendimiz'in yanında Hz. Âişe vardı. Uyeyne: "Bu yanındaki kim?" diye sordu. *"Âişe"* dedi. Uyeyne –

[1] Ahmed (5672). Hüseynî'nin *İkmâl*'inde "Teymî" şeklinde geçer.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5585 ve 5660).

hanımını kastederek-: "Yâ Resûlallah! Onun iyiliği hakkında sana vahiy indirilmedi mi?" diye sordu. *"Hayır"* diye cevap verdi. Bunun ardından Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Çık ve girmek için izin iste!"* buyurdu. O ise şöyle dedi: "Mudar'lı birinden izin istemeyeceğime dair benim yeminim var." Hz. Âişe: "Bu kim?" diye sorunca Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ardından gidilen bir ahmak"* karşılığını verdi.

★Bu hadisi, hocası Ali b. Saîd b. Beşîr'den Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu zat, hafız ve hadis uğruna çok seyahat etmiş (rıhlet yapmış) biridir. Onun hakkında: "İşe yaramaz" ifadesi kullanılmıştır. Kalan ricâli, güvenilir bir ravi olan Yahyâ b. Muhammed b. Mutî' hariç *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨١٧ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ ذَرٍّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " بَعَثَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَجِئْنَا فَاسْتَأْذَنَّا "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح غير إسحاق بن أبي إسرائيل وهو ثقة

12817. Ebû Hureyre dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize adam gönder(ip çağırt)mıştı, gittik ve içeri girmek için izin istedik."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan İshâk b. Ebî İsrâil hariç *Sahîh* ravileridir.

١٢٨١٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا ضِرَارُ بْنُ صُرَدَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبَجَلِيِّ ، عَنْ سَفِينَةَ ، قَالَ : " كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَجَاءَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَسْتَأْذِنُ ، فَدَقَّ الْبَابَ دَقًّا خَفِيفًا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا سَفِينَةُ افْتَحْ لَهُ

رواه الطبراني وفيه ضرار بن صرد وهو ضعيف

12818. Sefîne bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydım, o sırada Hz. Ali geldi ve kapıyı hafif bir şekilde çalarak izin istedi. Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sefîne! Ona kapıyı aç!"* buyurdu.

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٨١٩ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ ، ثنا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَسَنَ ، يَقُولُ : اجْتَمَعَ أَشْرَافُ قُرَيْشٍ عِنْدَ بَابِ عُمَرَ ، فِيهِمُ الْحَارِثُ بْنُ هِشَامٍ ، وَأَبُو

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2269).
[2] Ebû Ya'lâ (6129).
[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6436).

سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ ، وَسُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو وَتِلْكَ الْعَبِيدُ ، وَالْمَوَالِي مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَخَرَجَ إِذْنُهُ فَأَذِنَ لِبِلالٍ ، وَصُهَيْبٍ وَنَحْوِهِمَا ، وَتَرَكَ الآخَرِينَ ، فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ : لَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ ، إِنَّهُ أَذِنَ لِهَذِهِ الْعَبِيدِ ، وَتَرَكَنَا جُلُوسًا بِبَابِهِ لا يَأْذَنُ لَنَا ، فَقَالَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو وَكَانَ رَجُلا عَاقِلا : " أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنِّي وَاللَّهِ لَقَدْ أَرَى الَّذِي فِي وُجُوهِكُمْ ، فَإِنْ كُنْتُمْ غِضَابًا فَاغْضَبُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، دُعِيَ الْقَوْمُ وَدُعِيتُمْ فَأَسْرَعُوا وَأَبْطَأْتُمْ ، أَمْ وَاللَّهِ لَمَا سَبَقْتُمْ إِلَيْهِ مِنَ الْفَضْلِ أَشَدُّ عَلَيْكُمْ فَوْتًا مِنْ بَابِكُمُ الَّذِي تَنَافَسْتُمْ عَلَيْهِ " ، قَالَ الْحَسَنُ : لا يَجْعَلُ اللَّهُ عَبْدًا أَسْرَعَ إِلَيْهِ كَعَبْدٍ أَبْطَأَ عَنْهُ سُهَيْلُ بْنُ حَنْظَلَةَ .

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن الحسن لم يسمع من عمر.

12819. Hasan(-ı Basrî) anlatıyor: Kureyş eşrafı Ömer b. el-Hattâb'ın kapısında toplandılar. İçlerinde Hâris b. Hişâm, Ebû Süfyân b. Harb, Süheyl b. Amr ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından köleler ile azatlılar vardı. Derken odacısı dışarı çıkıp Bilâl'e, Suheyb'e ve ondan başkalarına izin verip diğerlerini bıraktı. Bunun üzerine Ebû Süfyân şöyle dedi: "Böyle bir gün görmedim! Şu kölelere izin verdi, bize izin vermeyip kapısında oturtmakta!" Aklı başında bir adam olan Süheyl b. Amr ise şöyle dedi: "Ey insanlar! Allah'a and olsun ki ben sizin yüzünüzdeki hali görmekteyim. Ancak kızacaksanız kendinize kızın! Çünkü bu kimseler de davet edildi, siz de davet edildiniz; ancak onlar hemen koştular, siz ise ağırdan aldınız." Sonra sözüne şöyle devam etti: "Vallahi, siz, önünüze geçirilen fazileti, önünde yarıştığınız kapınızdan daha hızlı kaçırmışsınız!"

Hasan ekledi: "Vallahi, Allah kendisine koşan kula, kendisine karşı ağırdan alan gibi muamele etmez!"

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir; ancak Hasan, Ömer'den hadis işitmemiştir.

١٢٨٢٠ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَمْزَةَ بْنِ عُمَارَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَاتِمٍ ، ثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، ثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ جُنْدُبٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِذَا اسْتَأْذَنَ أَحَدُكُمْ ثَلاثًا فَلَمْ يُؤْذَنْ لَهُ فَلْيَرْجِعْ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله رجال الصحيح غير العباس بن محمد الدوري وهو ثقة.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6038).

12820. Cundub b. Süfyân bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): "*Sizden biri üç defa izin istediğinde kendisine izin verilmezse geri dönsün*" dediğini işittim.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Abbâs b. Muhammed ed-Dûrî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٢١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا أَعْيَنُ الْجَرَامِيزِيُّ ، قَالَ : أَتَيْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ وَهُوَ فِي دِهْلِيزِهِ ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ، قُلْتُ : أَأَدْخُلُ ؟ ، قَالَ : " هَذَا مَكَانٌ لا يُسْتَأْذَنُ فِيهِ " رواه الطبراني وأعين مجهول.

12821. A'yen el-Cerâmîzî anlatıyor: Enes b. Mâlik'in yanına gittim, o sırada evinin giriş bölümündeydi. Ona selâm verdim ve "Gireyim mi?" dedim; "Burası izin istenmeyecek bir yerdir, gir" karşılığını verdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] A'yen meçhul bir ravidir.

١٢٨٢٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " إِذَا دَعَوْتَ الرَّجُلَ فَقَدْ أَذِنْتَ لَهُ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

12822. Abdullah -yani İbn Mes'ûd-: "Bir kimseyi davet ettiğinde ona izin vermiş sayılırsın" dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٢٣ – حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، أنا شُعْبَةُ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ رَجُلٍ ، أَنَّهُ قَالَ : اسْتَأْذَنَّا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بَعْدَ صَلاةِ الصُّبْحِ ، فَأَذِنَ لَنَا وَأَلْقَى عَلَى امْرَأَتِهِ قَطِيفَةً ، وَقَالَ : " إِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أَحْبِسَكُمْ " رواه الطبراني . والرجل لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح

12823. Bir raviden şöyle nakledilmiştir: "Sabah namazından sonra Abdullah b. Mes'ûd'un yanına girmek için izin istedik; bize izin verdi. Hanımının üzerine de bir kadife örtüp: "Sizi alıkoymayı hoş görmedim" dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[4] Raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1687).
[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (697).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8559).
[4] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8797).

١٢٨٢٤ - حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَرُوفٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَدْخُلُوا بُيُوتَ أَهْلِ الذِّمَّةِ إِلا بِإِذْنٍ "

رواه الطبراني وفيه عبد المنعم بن بشير وهو ضعيف

12824. Sehl b. Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zımmilerin evlerine izinsiz girmeyin"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulmun'im b. Beşîr vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا سُئِلَ عَنْ حَالِهِ)

Hâli Sorulduğunda Kişi Nasıl Cevap Verir?

١٢٨٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وُهَيْبٍ الْغَزِّيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ : " كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَا فُلانُ ؟ " قَالَ : أَحْمَدُ اللَّهَ إِلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَذَا الَّذِي أَرَدْتُ مِنْكَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه رشدين بن سعد وهو ضعيف وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد.

12825. Abdullah b. Amr bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama: *"Nasılsın, ey filan?"* diye sordu; o da: "Yâ Resûlallah! Senin sayende Allah'a hamd ediyorum" cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte senden istediğim cevap buydu"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Rişdîn b. Sa'd vardır ki zayıf bir ravidir. Taberânî ekledi: "Hadis, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'den sadece bu isnâdla rivayet olunmuştur."

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5850). Bunun senedinde de Abdulhamîd b. Süleymân vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ الدُّخُولُ عَلَى النِّسَاءِ)

Yanında Kocası Olmayan Kadınların Yanına Girmek

١٢٨٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِى صَالِحٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ عَلَى فَاطِمَةَ فَأَذِنَتْ لَهُ قَالَ ثَمَّ عَلِيٌّ قَالُوا لاَ. قَالَ فَرَجَعَ ثُمَّ اسْتَأْذَنَ عَلَيْهَا مَرَّةً أُخْرَى فَقَالَ ثَمَّ عَلِيٌّ قَالُوا نَعَمْ. فَدَخَلَ عَلَيْهَا فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَدْخُلَ حِينَ لَمْ تَجِدْنِى هَا هُنَا قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا أَنْ نَدْخُلَ عَلَى الْمُغِيبَاتِ"

قلت : رواه الترمذي إلا أنه جعل مكان فاطمة أسماء رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح إلا أن أبا صالح لم يسمع من فاطمة وقد سمع من عمرو.

12826. Ebû Sâlih anlatıyor: Amr b. el-Âs, Hz. Fatıma'nın yanına girmek için izin istedi; o da ona izin verdi. Amr bunun üzerine: "Ali orada mı?" diye sordu. "Hayır, yok" dediler; o da hemen döndü. Daha sonra geldiğinde tekrar ondan izin istedi ve "Ali orada mı?" diye sordu; "Evet!" dediler, o da içeri girdi. Bunun üzerine Ali ona: "Beni burada bulamadığın zaman içeri girmene mani olan neydi?" diye sordu. O da şöyle cevap verdi: "Şüphesiz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yanında kocası olmayan kadınların yanına girmekten bizi men etti."

★Ben derim ki: Bu hadisi Tirmizî rivayet etmiştir. Ancak Fatıma yerine Esmâ adını vermiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir. Ancak Ebû Sâlih, Fâtıma'dan hadis işitmemiş, Amr'dan ise işitmiştir.

(بَابُ الأَسْمَاءُ وَمَا جَاءَ فِي الأَسْمَاءِ الحَسَنَةِ)

İsimler ve Güzel İsimler Hakkında

١٢٨٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ عَبْدُ اللهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِى سُلَيْمٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَفَاءَلُ وَلاَ يَتَطَيَّرُ وَيُعْجِبُهُ الاِسْمُ الْحَسَنُ"

رواه أحمد والطبراني وفيه ليث بن أبي سليم وهو ضعيف بغير كذب.

[1] Ahmed (4/205);Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1413); Ebû Ya'lâ (7348).

12827. İbn Abbâs dedi ki: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uğurlu saymayı sever, uğursuz görmekten hoşlanmazdı. Güzel isim onun hoşuna giderdi."

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir ravidir; ancak uyduruculuğu yoktur.

١٢٨٢٨ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الشِّخِّيرِ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَأَلَ عَنْ اسْمِ الرَّجُلِ وَكَانَ حَسَنًا عُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ كَرِهَهُ فَإِذَا نَزَلَ بِالْقَرْيَةِ سَأَلَ عَنْ اسْمِهَا فَإِنْ كَانَ اسْمُهَا حَسَنًا سَرَّ بِذَلِكَ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ رُئِيَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله رجال الصحيح غير سعيد بن بشير وهو ثقة وفيه ضعف

12828. Abdullah b. eş-Şıhhîr dedi ki: Bir kimsenin ismi sorulur da ismi güzel çıkarsa bu, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünden belli olurdu. Aksi olursa, bu durum hoşuna gitmezdi. Bir köyde konakladığı zaman oranın adını sorar, adı güzelse bundan memnun olur, aksi takdirde memnuniyetsizliği yüzünden anlaşılırdı.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri, *Sahîh* ravileridir; ancak güvenilir bir ravi olan Saîd b. Beşîr hariç; ancak kendisinde zayıflık vardır.

١٢٨٢٩ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ مِنْ حَقِّ الوَلَدِ عَلَى الوَالِدِ أَنْ يُحْسِنَ اسْمَهُ وَأَنْ يُحْسِنَ أَدَبَهُ

رواه البزار وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو متروك.

12829. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Adını güzel koyması ve terbiyesini güzel vermesi, çocuğun baba üzerindeki hakkındandır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَبْرَدْتُمْ إِلَيَّ بَرِيدًا ؛ فَأَبْرِدُوهُ حَسَنَ الْوَجْهِ ، حَسَنَ الاسْمِ "

---

[1] Ahmed (2328, 2767, 2927); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11294). Bunun sahih bir isnâdı vardır. Bak: *es-Sahîha* (2/420-421).

[2] Bezzâr (1984). Bezzâr der ki: Abdullah b. Saîd, senedinde tek kalmıştır, ona mutabaat edilmemiştir.

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفي إسناد الطبراني عمر بن راشد وثقه العجلي وضعفه جمهور الأئمة وبقية رجاله ثقات وطرق البزار ضعيفة.

12830. Yine Ebû Hureyre'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana bir postacı gönderdiğinizde yüzü güzel ve adı güzel olanı gönderin"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr[1] ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî'nin isnâdında Ömer b. Râşid vardır ki el-Iclî onu güvenilir kabul ederken, çoğunluk zayıf görmüştür. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir. Bezzâr'ın kanalları ise zayıftır.

١٢٨٣١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ يَعِيشَ الْغِفَارِيِّ ، قَالَ : " دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَاقَةٍ يَوْمًا ، فَقَالَ : مَنْ يَحْلُبُهَا ، فَقَالَ رَجُلٌ : أَنَا ، قَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ مُرَّةُ ، قَالَ : اقْعُدْ ، ثُمَّ قَامَ آخَرُ ، فَقَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ : مُرَّةَ ، قَالَ : اقْعُدْ ، ثُمَّ قَامَ آخَرُ ، فَقَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ : جَمْرَةُ ، قَالَ : اقْعُدْ ، ثُمَّ قَامَ يَعِيشُ ، فَقَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ : يَعِيشُ ، قَالَ : احْلُبْهَا " رواه الطبراني وإسناده حسن.

12831. Yaîş el-Gıfârî anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün bir deve getirtti ve: *"Bu deveyi kim sağacak?"* diye sordu. Hemen bir adam kalktı ve "Ben" dedi. Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Senin ismin nedir?"* diye sorunca, adam "Murre (acı)" dedi. Ona *"Otur"* dedi. Yine bir adam kalktı. *"Senin ismin nedir?"* diye sordu. Adam "Murre (acı)" dedi. Ona da *"Otur"* dedi. Yine bir adam kalktı. *"Senin ismin nedir?"* diye sordu. Adam "Cemre (ateş koru)" dedi. Ona da *"Otur"* dedi. Sonra Yaîş (=yaşar) kalktı. Ona: *"Senin ismin nedir?"* diye sorunca adam "Yaîş'tir" diye cevap verdi. Ona *"Haydi sen sağ"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı hasendir.

١٢٨٣٢ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا أَبُو مُوسَى ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ ، ثنا حَمَدُ بْنُ بَشِيرِ بْنِ أَبِي حَدْرَدٍ الأَسْلَمِيِّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَمِّي ، عَنْ أَبِي حَدْرَدٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ يَسُوقُ إِبِلَنَا هَذِهِ أَوْ مَنْ يُبَلِّغُ إِبِلَنَا هَذِهِ ؟ فَقَامَ رَجُلٌ ، فَقَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ : فُلانٌ ، قَالَ : اجْلِسْ ، ثُمَّ قَامَ آخَرُ ، قَالَ : أَنَا ، فَقَالَ : مَا اسْمُكَ ؟ قَالَ : نَاجِيَةُ ، فَقَالَ : أَنْتَ لَهَا فَسُقْهَا "

---

[1] Bezzâr (1986). Bak: *es-Sahîha* (1186). Bezzâr bunu sahih bir isnâdla 1985 numarada rivayet etmiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/277).

رواه الطبراني من طريق أحمد بن بشير عن عمه و لم أر فيهما جرحا ولا تعديلا وبقية رجاله ثقات.

12832. Ebû Hadred'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Şu develerimizi kim sürecek?"* veya *"Şu develerimizi kim yerine ulaştıracak?"* diye sordu. Hemen bir adam ayağa kalktı. Efendimiz ona: *"Senin adın nedir?"* diye sordu. Adam: "Filan'" diye cevap verdi. Ona *"Otur!"* dedi. Sonra başka biri kalktı ve "Ben" dedi. Ona da *"Senin adın nedir?"* diye sordu. Adam: "Nâciye (kurtulan)" diye cevap verdi. Efendimiz ona: *"Bu senin işin. Haydi, onları sevk et"* buyurdu.

★Bu hadisi, Ahmed b. Beşîr kanalıyla amcasından Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ben bu iki ravi hakkında ne olumlu, ne de olumsuz bir değenlendirmeye rastladım. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي اسْمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُنْيَتُهُ)

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) İsmi ve Künyesi Hakkında

١٢٨٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عَمِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَجْمَعُوا بَيْنَ اسْمِي وَكُنْيَتِي " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12833. Abdurrahman b. Ebî Amra, amcasından naklen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim ismimle künyemi (bir kişide) bir arada kullanmayın"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٣٤ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ مَسْمُولٍ ، قَالَ : نَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي سَبْرَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تَسَمَّى بِاسْمِي ، فَلا يَكْتَنِي بِكُنْيَتِي "

رواه البزار وفيه أبو بكر بن أبي سبرة وهو متروك

12834. Ebû Humeyd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim ismimi alan kimse künyemi kullanmasın!"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû Bekir b. Ebî Sebre vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/353); Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (812).

[2] Ahmed (3/450).

[3] Bezzâr (1990). Bezzâr der ki: "Ebû Humeyd için bundan başka bir tarik bilmiyoruz. İbn Ebî Sebre de hadisi *leyyin* olan biridir."

١٢٨٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ الْمُحَارِبِيُّ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى بْنِ الْحَارِثِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ بَكْرِ بْنِ وَائِلٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "تَسَمَّوْا بِاسْمِي، وَلَا تَكَنَّوْا بِكُنْيَتِي"

رواه الطبراني بإسنادين ورجال أحدهما ثقات

12835. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsmimi takın; ancak künyemi takmayın"* buyurdu.

★Bu hadisi iki isnâdla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu iki isnâddan birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٢٨٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيِّ. ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ التُّسْتَرِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ، قَالَا: ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ، ثنا إِدْرِيسُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ فَضَالَةَ، حَدَّثَنِي جَدِّي، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ، وَأَنَا ابْنُ أُسْبُوعَيْنِ، فَأُتِيَ بِي إِلَيْهِ، فَمَسَحَ عَلَى رَأْسِي، وَقَالَ: "سَمُّوهُ بِاسْمِي، وَلَا تُكَنُّوهُ بِكُنْيَتِي"، وَحَجَّ بِي مَعَهُ حَجَّةَ الْوَدَاعِ وَأَنَا ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ، قَالَ: فَلَقَدْ عُمِّرَ مُحَمَّدٌ حَتَّى شَابَ رَأْسُهُ، وَمَا شَابَ مَوْضِعُ يَدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه الطبراني وفيه يعقوب بن محمد الزهري وثقه ابن حبان وغيره وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات.

12836. Muhammed b. Fedâle -yani ez-Zufrî- anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye geldiğinde ben daha iki haftalık bir bebekmişim, beni ona götürmüşler, başımı okşayıp: *"Ona adımı verin; ancak ona künyemi vermeyin!"* buyurmuş. Ben on yaşında iken babam Vedâ haccında onun yanında hac yaptı.

Bunu anlatan ravi Muhammed, saçı ağarana kadar yaşadı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elinin değdiği yerler ise ağarmadı.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdında Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî vardır ki İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görürken, çoğunluk zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12513, 12770).

[2] İlave kısım *el-Mu'cemu'l-kebîr* 'den verilmiştir (19/244).

١٢٨٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَةَ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ رَبِيعَةَ ، عَنْ غَزِيَّةَ ، عَنْ أَبِي غَزِيَّةَ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَجْمَعُوا بَيْنَ اسْمِي وَكُنْيَتِي "

رواه الطبراني وفيه يزيد بن ربيعة الرحبي وهو متروك

12837. Ebû Gaziyye el-Ensârî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Benim ismimle künyemi (bir kişide) bir arada kullanmayın."*

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. Rebîa er-Rahbî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٣٨ - وعن البراء بن عازب قال: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا تَجْمَعُوا بَيْنَ اسْمِي وَكُنْيَتِي"

رواه الطبراني وفيه حفصة بنت البراء و لم أعرفها ومن اختلف في الاحتجاج به.

12838. Berâ b. Âzib dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Benim ismimle künyemi bir arada kullanmayın."*

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hafsa binti Ubeyd b. Âzib ile hakkında ihtilaf edilen diğer kimseleri de tanımıyorum.

١٢٨٣٩ - حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى ، حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عَطِيَّةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تُسَمُّونَهُمْ مُحَمَّدًا ثُمَّ تَلْعَنُونَهُمْ ؟!"

رواه أبو يعلى والبزار وفيه الحكم بن عطية وثقه أحمد وضعفه غيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

12839. Enes, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlara Muhammed adını koyuyorsunuz, sonra da lanet ediyorsunuz"* buyurduğunu bildiriyor.

★Bu hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hakem b. Atıyye vardır ki Ahmed onu güvenilir görürken başkaları zayıf bulmuştur. Kalan ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٤٠ - حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نَا يُوسُفُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِذَا سَمَّيْتُمْ مُحَمَّدًا فَلا تَضْرِبُوهُ وَلا تَحْرِمُوهُ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/329).

[2] Ebû Ya'lâ (3386); Bezzâr (1987). Bezzâr der ki: "Bunu Sâbit'ten sadece Hakem'in rivayet ettiğini biliyoruz. Hakem, Basralıdır, onda mahzuru yoktur. O, Sâbit'ten rivayetinde tek kaldığı bir takım hadisler nakletmiştir."

رواه البزار عن شيخه غسان بن عبيد وثقه ابن حبان وغيره وفيه ضعف

12840. Ebû Râfi' dedi ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer çocuğa Muhammed adını verirseniz, onu dövmeyin ve onu mahrum etmeyin!"* derken işittim.

★Bu hadisi, hocası Gassân b. Ubeyd'den Bezzâr rivayet etmiştir.[1] İbn Hibbân ve başkaları Gassân'ı güvenilir görmüştür; ancak kendisinde zayıflık vardır.

١٢٨٤١ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ ، ثنا فَهْدُ بْنُ عَوْفٍ أَبُو رَبِيعَةَ ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ هِلالٍ الْوَزَّانِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، قَالَ : نَظَرَ عُمَرُ إِلَى بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، وَكَانَ اسْمُهُ مُحَمَّدًا ، وَرَجُلٌ يَقُولُ لَهُ : فَعَلَ اللَّهُ بِكَ يَا مُحَمَّدُ ، وَجَعَلَ يَسُبُّهُ ، فَدَعَاهُ عُمَرُ ، فَقَالَ : يَا ابْنَ زَيْدٍ ، لا أَرَى مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَبُّ بِكَ ، وَاللَّهِ لا تُدْعَى مُحَمَّدًا أَبَدًا مَا دُمْتُ حَيًّا ، فَسَمَّاهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ ، فَأَرْسَلَ إِلَى بَنِي طَلْحَةَ ، وَهُمْ سَبْعَةٌ وَسَيِّدُهُمْ وَكَبِيرُهُمْ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ ، لِيُغَيِّرَ أَسْمَاءَهُمْ ، فَقَالَ مُحَمَّدٌ : أُذَكِّرُكَ اللَّهَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، فَوَاللَّهِ لَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمَّانِي مُحَمَّدًا ، فَقَالَ : " قُومُوا لا سَبِيلَ إِلَى شَيْءٍ سَمَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني واللفظ له وأحمد ورجال أحمد رجال الصحيح

12841. Abdurrahman b. Ebî Leylâ anlatıyor: Hz. Ömer, Abdülhamîd'in Muhammed adındaki oğluna birisinin: "Ey Muhammed! Allah sana şöyle şöyle yapsın" dediğini gördü. Bunun üzerine ona hemen Abdurrahman adını taktı ve yedi kişiden teşekkül eden ve büyüklerinin adı Muhammed olan Talhaoğulları'na haber göndererek onların isimlerini değiştirdi. Muhammed adını taşıyan dedi ki: "Ey Müminlerin emîri! Bu ismi bana Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) verdiğini hatırlatırım." Bunun üzerine Ömer: "Haydi kalkın, ben Allah Resulü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) taktığı ismi değiştirmem" dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İfade ona aittir. Hadisi Ahmed de rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Bezzâr (1988).

[2] Ahmed (4/216). Buradaki onun lafzıdır. Ayrıca Taberânî de benzer şekilde rivayet etmiştir (*el-Mu'cemu'l-kebîr* 19/242).

١٢٨٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا أَبُو خَيْثَمَةَ مُصْعَبُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ وُلِدَ لَهُ ثَلاثَةٌ فَلَمْ يُسَمِّ أَحَدَهُمْ مُحَمَّدًا فَقَدْ جَهِلَ "

رواه الطبراني وفيه مصعب بن سعيد وهو ضعيف

12842. İbn Abbâs dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin üç çocuğu doğup da içlerinden birine Muhammed adını koymazsa cahilce davranmış olur"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mus'ab b. Saîd vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٨٤٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، قَالَ : ثنا عَلِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ الرَّقِّيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُوسَى ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ وُلِدَ لَهُ ثَلاثَةُ أَوْلادٍ لَمْ يُسَمِّ أَحَدَهُمْ مُحَمَّدًا فَقَدْ جَهِلَ "

رواه الطبراني وفيه عمر بن موسى بن وجيه وهو كذاب.

12843. Vâsıle dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin üç çocuğu olup da onlardan birine Muhammed adını koymazsa cahillik etmiş olur"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ömer b. Mûsa b. Vecîh vardır ki hadis uyduran biridir.

١٢٨٤٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُثْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ ، حَدَّثَنِي ظِئْرٌ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ ، قَالَ : " لَمَّا وُلِدَ مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : مَا سَمُّوهُ ؟ قُلْنَا : مُحَمَّدٌ . قَالَ : هَذَا اسْمِي ، وَكُنْيَتُهُ أَبُو الْقَاسِمِ "

رواه الطبراني وفيه إبراهيم بن عثمان أبو شيبة وهو متروك . قال الطبراني : محمد بن طلحة بن عبيد الله ولد في حياة رسول الله صلى الله عليه و سلم وسماه محمدا وكناه أبا القاسم.

12844. İsa b. Talha dedi ki: Bana Muhammed b. Talha'nın sütannesinin kocası şunu anlattı: Muhammed b. Talha doğduğunda onu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüm. *"Adını ne koydunuz?"* diye sordu; "Muhammed" dedik. Buyurdu ki: *"Bu, benim ismimdir. Onun künyesi Ebû'l-Kâsım olsun."*

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbrâhîm b. Osman Ebû Şeybe vardır ki metruk bir ravidir.

Taberânî (önbilgi olarak sahabi hakkında) der ki: "Muhammed b. Talha b. Ubeydillah, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hayatta iken doğdu. Resûl-i Ekrem ona Muhammed ismini verdi ve Ebû'l-Kasım künyesini taktı."

(بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الأَسْمَاءِ)

(Takılması) Hoş Görülen İsimler

١٢٨٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحَبُّ الأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ : عَبْدُ اللَّهِ ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ ، وَالْحَارِثُ "

رواه أبو يعلى وفيه إسماعيل بن مسلم المكي وهو ضعيف.

12845. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın en çok sevdiği isimler, Abdullah, Abdurrahman ve Hâris'tir"* buyurdu

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Senedinde İsmâîl b. Müslim el-Mekkî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٨٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ أَنَّ أَبَاهُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ ذَهَبَ مَعَ جَدِّهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اسْمُ ابْنِكَ . قَالَ عَزِيزٌ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تُسَمِّهِ عَزِيزاً وَلَكِنْ سَمِّهِ عَبْدَ الرَّحْمَنِ . ثُمَّ قَالَ إِنَّ خَيْرَ الأَسْمَاءِ عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ وَالْحَارِثُ .

12846. Hayseme b. Abdirrahman b. Sebre'nin anlattığına göre, babası, dedesiyle birlikte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmiş. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oğlunun adı nedir?"* diye sormuş. O da "Azîz" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona Azîz deme. Ona Abdurrahman adını ver"* buyurmuş. Ardından: *"Muhakkak ki isimlerin en iyileri, Abdullah, Abdurrahman ve Hâris'tir"* demiştir.

١٢٨٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ خَيْثَمَةَ قَالَ وَلَدَ جَدِّي غُلاَماً فَسَمَّاهُ عَزِيزاً فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وُلِدَ لِي غُلاَمٌ. قَالَ فَمَا سَمَّيْتَهُ . قَالَ قُلْتُ عَزِيزاً. قَالَ لاَ بَلْ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ "

12847. Hayseme'den gelen bir rivayet de şöyledir: Dedemin bir çocuğu oldu, ona "Azîz" ismini verdi ve Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gidip "Benim bir erkek çocuğum oldu" diye haber verdi.

Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adını ne koydun?"* diye sorunca, -kendisi diyor ki-: "Ben de «Azîz»" dedim. Buyurdu ki: *"Hayır!, Bilakis o Abdurrahman'dır"*

١٢٨٤٨ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ اسْمُ أَبِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ عَزِيزاً فَسَمَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ"

رواه أحمد بأسانيد رجالها رجال الصحيح ولكن ظاهر الروايتين الأولين الإرسال.

12848. Hayseme'nin babasından naklettiği bir rivayet ise şöyledir: Cahiliye döneminde babamın adı Azîz idi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Abdurrahman adını verdi.

★**Bunları birtakım isnâdlarla Ahmed rivayet etmiştir. Râvileri *Sahîh* ravileridir; ancak ilk iki rivayetin dış görünümü, mürsel olduğu yönündedir.**

١٢٨٤٩ - وَعَنْ خَيْثَمَةِ بْنِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيْهِ قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ مَعَ أَبِي وَأَنَا غُلاَمٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : " مَا اسْمُ ابْنُكَ هَذَا ؟ " . قَالَ : اسْمُهُ عَزِيْزًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : " لاَ تُسَمِّهِ عَزِيْزًا وَلَكِنْ سَمِّهِ عَبْدُ الرَّحْمَن فَإِنَّ أَحَبَّ الأَسْمَاءِ إِلَى اللهِ : عَبْدُ اللهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَن "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

12849. Hayseme b. Abdirrahman, babasından naklediyor: Ben çocukken babamla birlikte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) babama: *"Bu oğlunun adı nedir?"* diye sordu. "Azîz" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ona Azîz deme. Ona Abdurrahman adını ver! Muhakkak Allah'a en sevimli gelen isimler, Abdullah ve Abdurrahman'dır."*

★**Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri *Sahîh* ravileridir.**

١٢٨٥٠ - وَعَنْ خَيْثَمَةِ بْنِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيْهِ عن أبيه قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ فَقَالَ لِي : " مَا اسْمُكَ ؟ " . فَقُلْتُ : عَبْدِ العُزَّى . قَالَ : " بَلْ أَنْتَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ "

رواه الطبراني والبزار بنحوه إلا أنه قال : ما اسمك ؟ قلت : عزيز . قال : " الله العزيز " ورجال الطبراني رجال الصحيح.

12850. Hayseme b. Abdirrahman, babasından, o da kendi babasından bildiriyor: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Bana

"Adın nedir?" diye sordu. Ben "Abdu'l-Uzzâ: Uzza'nın kulu" deyince; *"Hayır sen (artık) Abdurrahman'sın: Rahman'ın kulusun"* buyurdu."

★Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr da bu hadisi benzer şekilde rivayet etmiştir. Ancak onun anlatımı şöyledir: "İsmin nedir?" diye sordu. "Azîz'dir" dedim. Bunun üzerine: *"Azîz (ancak) Allah'tır"* buyurdu.

Taberânî'nin ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٥١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا زِيَادٌ أَوْ عَبَّادٌ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ عُمَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ سَبْرَةَ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا وَلَدُكَ . قَالَ فُلَانٌ وَفُلَانٌ وَعَبْدُ الْعُزَّى. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ إِنَّ مِنْ أَحَقِّ أَسْمَائِكُمْ أَوْ مِنْ خَيْرِ أَسْمَائِكُمْ إِنْ سَمَّيْتُمْ عَبْدَ اللَّهِ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ وَالْحَارِثَ "

رواه أحمد وفيه الحجاج بن أرطاة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12851. Sebre b. Ebî Sebre, babasından naklen anlatıyor: O, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğinde *"Çocuklarının adları nedir?"* diye sormuş. Babam da: "Filan, filan ve Abduluzza" diye cevap vermiş. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O, Abdurrahman'dır. Zira bu öyle bir isimdir ki, bu ismi verdiğiniz takdirde en çok bu değeri hak eden ve en hayırlı olandır"* buyurmuş.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Senedinde zayıf bir ravi olan Haccâc b. Arta'at vardır. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٥٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ سَعِيدٍ الْحَنَفِيِّ ، عَنْ سَبْرَةَ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ أَنَّ أَبَاهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَا وَلَدُكَ ؟ فَقَالَ : عَبْدُ الْعُزَّى ، وَسَبْرَةُ ، وَالْحَارِثُ ، قَالَ : لا تُسَمِّ عَبْدَ الْعُزَّى ، وَسَمِّ عَبْدَ اللَّهِ ، فَإِنَّ خَيْرَ الأَسْمَاءِ عَبْدُ اللَّهِ ، وَعُبَيْدُ اللَّهِ ، وَالْحَارِثُ ، وَهَمَّامٌ ، وَدَعَا لِوَلَدِهِ " ، فَمَا زَالُوا فِي شَرَفٍ إِلَى الْيَوْمِ"

رواه الطبراني وفيه الحجاج بن أرطاة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12852. Sebre b. Ebî Sebre'nin bildirdiğine göre babası, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğinde Efendimiz: *"Çocuklarının adları nedir?"* diye sormuş. O da: "Abduluzza, Sebre ve Hâris" diye cevap vermiş. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona Abduluzza adını verme! Abdullah adını ver. Zira isimlerin en iyileri, Abdullah, Ubeydullah, Hâris ve Hemmam'dır"* buyurmuş. Nitekim o da çocuklarına bu isimleri vermiş, bugüne kadar şeref ve onurla yaşamışlar.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde zayıf bir ravi olan Haccâc b. Arta'at vardır. Diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٥٣ - وَعَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيْهِ قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لأَبِي : " هَذَا ابْنُكَ ؟ " . قُلْتُ : نَعَمْ . قَالَ : " مَا اسْمُهُ ؟ " . قَالَ : الحَبَّابُ . قَالَ : " لاَ تُسَمِّهِ الحَبَّابُ فَإِنَّ الحَبَّابَ شَيْطَانٌ وَلَكِنْ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ " . فَذَكَرَ الحَدِيْثَ . وَقَدْ تَقَدَّمَ فِي النَّفَقَاتِ رواه الطبراني وفيه السري بن إسماعيل وهو متروك.

12853. Hayseme b. Abdirrahman, babasından naklediyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gittim, bana *"Bu senin oğlun mu?"* diye sordu. "Evet!" dedim. *"Adı nedir?"* diye sordu; "Hubâb!" dedim. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Oğluna Hubâb adını verme, çünkü Hubâb, şeytandır. Lâkin ona Abdurrahman adını tak!"* Hayseme daha sonra hadisi anlatmaya devam etmiştir. Nafakalar kitabında bu hadis (no. 4677) geçmişti.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Seriy b. İsmâîl vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٥٤ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا أبو أُمَيَّةَ بْنُ يَعْلَى الثَّقَفِيُّ ، عَنْ أبيهِ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي زُهَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا سَمَّيْتُمْ فَعَبِّدُوا" رواه الطبراني وفيه أبو أمية بن يعلى وهو ضعيف جدا.

12854. Ebû Züheyr es-Sekafî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsim verdiğinizde «abd (=kul)» ifadesini kullanarak isim verin"* buyurdu.

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Umeyye b. Ya'lâ vardır ki oldukça zayıf bir ravidir.

(بَابُ تَغْيِيرُ الأَسْمَاءِ وَمَا نُهِيَ عَنْهُ فِيْهَا وَمَا يُسْتَحَبُّ)

İsimleri Değiştirme, Yasaklanan İsimler, Hoş Görülen İsimler

وَقَدْ تَقَدَّمَ قَبْلَهُ أَحَادِيْثُ أَيْ مِنْهُ

Bu konuya dair bazı hadisler daha önce geçti.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/179).

١٢٨٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ مَلِكُ الأَمْلاكِ "

رواه الطبراني وفيه أبو شيبة إبراهيم بن عثمان وهو متروك

12855. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisinin krallar kralı (melikü'l-emlâk) olduğunu iddia eden kimseye Allah'ın gazabı arttıkça artmıştır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Şeybe İbrâhîm b. Osman vardır ki metrûk biridir.

١٢٨٥٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُسَمِّيَ الرَّجُلُ عَبْدَهُ أَوْ وَلَدَهُ حَارِثًا أَوْ مُرَّةَ أَوْ وَلِيْدًا أَوْحَكَمًا أَوْ أَبَا الحَكَمِ أَوْ أَفْلَحَ أَوْ نَجِيْحًا أَوْ يَسَارًا وَقَالَ : " أَحَبُّ الأَسْمَاءِ إِلَى اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَا يُعَبَّدُ بِهِ وَأَصْدَقُ الأَسْمَاءِ هُمَامٌ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه محمد بن محصن العكاشي وهو متروك

12856. Abdullah -yani İbn Mes'ûd- bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin kölesine veya çocuğuna Hâris, Murre (acı), Velîd, Hakem, Ebû'l-Hakem, Eflah (en iyi kurtulan), Necîh (çok başarılı) veya Yesâr (sol) isimlerini vermesini yasakladı ve: *"Yüce Allah'a en sevimli gelen isimler, kul anlamı ifade eden isimlerdir. İsimlerin en doğrusu da Hümâm'dır"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Mihsan el-Ukkâşî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا أَبُو الشَّعْثَاءِ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ غُرَابٍ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ حَيَّانَ ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنْ يُسَمَّى كَلْبٌ ، أَوْ كُلَيْبٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه صالح بن حيان وهو ضعيف

12857. Büreyde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insana Kelb (köpek) veya Kuleyb (küçük köpek) isimlerinin takılmasını yasakladı.

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[1] Senedinde Sâlih b. Hayyân vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12113).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (698); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9992, kısa metinle). Ukkaşî, uydurmacı biridir. Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi Süfyân-i Sevrî'den Muhammed b. Mihsan el-Ukkâşî'den başkası rivayet etmemiştir. Bak: *ed-Daîfe* (408).

١٢٨٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ بَكْرِ بْنِ زُرْعَةَ الْخَوْلاَنِيِّ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ الأَزْدِيِّ قَالَ جَاءَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ قُرْطٍ الأَزْدِيُّ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اسْمُكَ . قَالَ شَيْطَانُ بْنُ قُرْطٍ. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ قُرْطٍ" رواه أحمد ورجاله ثقات

12858. Müslim b. Abdillah el-Ezdî bildiriyor: Abdullah b. Kurt el-Ezdî Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelmişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adın ne?"* diye sordu. "Şeytan bin Kurt!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sen, Abdullah b. Kurt'sun"* diyerek adını değiştirdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٥٩ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ قُرْطٍ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اسْمُكَ . قَالَ شَيْطَانُ بْنُ قُرْطٍ. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتَ عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ قُرْطٍ " رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12859. Abdullah b. Kurt'un bildirdiğine göre o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelmişti. Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adın ne?"* diye sorduğunda: "Şeytan b. Kurt!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Sen, (bundan böyle) Abdullah b. Kurt'sun"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ قَالَ أَنْبَأَنَا عِمْرَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَارَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاً يَقُولُ لِرَجُلٍ مَا اسْمُكَ قَالَ شِهَابٌ. فَقَالَ أَنْتَ هِشَامٌ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط بنحوه وفيه عمران القطان وثقه ابن حبان وغيره وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12860. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kimsenin bir adama "Adın ne?" diye sorduğunu işitti. Adam: "Şihâb" diye cevap verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Sen (artık) Hişâm'sın"* dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Taberânî de bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta benzer şekilde rivayet etmiştir. Senedinde İmran el-Kattân vardır ki kendisinde zayıflık olduğu halde İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1163). Bunun senedinde de Ali b. Gurâb vardır ki müdellis biridir, ayrıca *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

[2] Ahmed (4/350).

١٢٨٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ سَمِعَهُ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ يَا حَرَامُ فَقَالَ "يَا حَلَالُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12861. Cüheyneli bir adamdan bildiriliyor: Hz Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), onun (birini çağırırken): "Ey Haram!" dediğini duydu. Bunun üzerine: *"Ey Helâl"*buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٢ - حدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدَةُ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " مَرَّ بِأَرْضٍ تُسَمَّى غَدِرَةَ ، فَسَمَّاهَا خَضِرَةً "

12862. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) "Gadira=çorak" diye isimlendirilmiş bir yere uğradı. Orasını "Hadıra=yeşil" diye isimlendirdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ebû Ya'lâ'nın ricâli *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٦٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ يَاسِرٍ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الأَزْهَرِ الْوَاسِطِيُّ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا سَمِعَ اسْمًا قَبِيحًا غَيَّرَهُ، فَمَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ يُقَالُ لَهَا: عُفْرَةُ، فَسَمَّاهَا خَضِرَةً "

رواه الطبراني في الصغير ورجاله رجال الصحيح.

12863. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çirkin bir isim işitse onu değiştirirdi. Bir defasında "akire=çorak" diye isimlendirilmiş bir yere uğradı. Orasını "hadıra=yeşil" diye isimlendirdi.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[4] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِى بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللّٰهِ بْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ السَّدُوسِىُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ لَيْلَى امْرَأَةِ بَشِيرٍ ابْنِ الْخَصَاصِيَّةِ عَنْ بَشِيرٍ قَالَ وَكَانَ قَدْ أَتَى النَّبِىَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اسْمُهُ زَحْمٌ فَسَمَّاهُ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشِيرًا" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

---

[1] Ahmed (6/75).
[2] Ahmed (3/471).
[3] Ebû Ya'lâ (4556); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (652).
[4] Taberânî, *M. es-Sağîr* (349).

12864. Beşîr b. el-Hasâsiyye'den bildirildiğine göre o, adı Zahm (zahmet, sıkıntı) iken Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi; Efendimiz ona "Beşîr (müjdeci)" adını verdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ الشَّيْبَانِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ لَيْلَى امْرَأَةِ بَشِيرِ ابْنِ الْخَصَاصِيَّةِ عَنْ بَشِيرٍ قَالَ وَكَانَ قَدْ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اسْمُهُ زَحْمٌ فَسَمَّاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشِيراً"

رواه الطبراني وفيه أبو جناب وهو مدلس وبقية رجاله رجال الصحيح

12865. Beşîr b. el-Hasâsiyye'nin hanımı Cehdeme anlatıyor: Beşîr'in adı Zahm (zahmet, sıkıntı) idi; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona "Beşîr (müjdeci)" adını verdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû Cenâb vardır ki müdellis biridir. Kalan ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٦ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى ، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ ، يُقَالُ لَهُ : شِهَابٌ ، فَقَالَ بَلْ أَنْتَ هِشَامٌ"

رواه الطبراني وفيه علي بن زيد وهو حسن الحديث وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12866. Hişâm b. Âmir'in bildirdiğine göre o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adın ne?"* diye sordu, o da: "Şihâb" diye cevap verdi. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Bilakis sen Hişâm'sın"* diye düzeltti.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ali b. Zeyd vardır ki, kendisinde zayıflık olmakla birlikte hadisi *hasen* bir ravidir. Kalan ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٧ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، وَأَبُو زَيْدٍ الْحَوْطِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو الْيَمَانِ , نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ عُتْبَةُ بْنُ عَبْدٍ السُّلَمِيُّ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا أَتَاهُ الرَّجُلُ وَلَهُ الاسْمُ لا يُحِبُّهُ حَوَّلَهُ ، وَلَقَدْ أَتَيْنَاهُ وَإِنَّا لَسَبْعَةٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ أَكْبَرُنَا الْعِرْبَاضُ بْنُ سَارِيَةَ فَبَايَعْنَاهُ جَمِيعًا مَعًا "

[1] Ahmed (5/83, 225).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/207-208).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/171).

رواه الطبراني ورجاله ثقات وفي بعضهم خلاف

12867. Utbe b. Abd es-Sülemî dedi ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir adam geldiği zaman, eğer gelen kimsenin sevmediği bir ismi varsa onu değiştirirdi. Biz Süleym oğullarından yedi kişi onun yanına gitmiştik. En büyüğümüz Irbâd b. Sâriye idi. Hepimiz birlikte ona biat ettik.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bazılarında ihtilaf olmakla birlikte ricâli güvenilir kimselerdir.

١٢٨٦٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ عَدِىٍّ أَنْبَأَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِىٍّ عَنْ عَلِىٍّ قَالَ لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ سَمَّاهُ حَمْزَةَ فَلَمَّا وُلِدَ الْحُسَيْنُ سَمَّاهُ بِعَمِّهِ جَعْفَرٍ. قَالَ فَدَعَانِى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنِّى أُمِرْتُ أَنْ أُغَيِّرَ اسْمَ هَذَيْنِ . فَقُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. فَسَمَّاهُمَا حَسَناً وَحُسَيْناً"

رواه أحمد وأبو يعلى بنحوه والبزار والطبراني وفيه عبد الله بن محمد بن عقيل وحديثه حسن وبقية رجاله رجال الصحيح.

12868. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre kendisi, oğlu Hasan doğduğunda ismini Hamza taktı. Hüseyin doğduğu zaman ona amcasının adı olan Câfer'i taktı. Ali şöyle anlatıyor: Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırıp dedi ki: *«Bana bu iki oğlumun adını değiştirmem emr edildi.»* Ben de: "Allah ve Resûlü en iyi bilendir" dedim. Bunun üzerine onlara Hasan ve Hüseyin adlarını taktı."

★Hadisi Ahmed, -benzer metinle- Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Muhammed b. Akîl vardır ki onun hadisi hasendir. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٦٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ عَنْ عَلِىٍّ قَالَ لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ سَمَّيْتُهُ حَرْباً فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِى ابْنِى مَا سَمَّيْتُمُوهُ . قَالَ قُلْتُ حَرْباً. قَالَ بَلْ هُوَ حَسَنٌ . فَلَمَّا وُلِدَ الْحُسَيْنُ سَمَّيْتُهُ حَرْباً فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِى ابْنِى مَا سَمَّيْتُمُوهُ . قَالَ قُلْتُ حَرْباً. قَالَ بَلْ هُوَ حُسَيْنٌ . فَلَمَّا وُلِدَ الثَّالِثُ سَمَّيْتُهُ حَرْباً فَجَاءَ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَرُونِى ابْنِى مَا

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/119).

[2] Ahmed (1370); Bezzâr (1996); Ebû Ya'lâ (498). Gelecek olan hadis daha sahihtir.

سَمَّيْتُمُوهُ . قُلْتُ حَرْباً. قَالَ بَلْ هُوَ مُحَسِّنٌ . ثُمَّ قَالَ سَمَّيْتُهُمْ بِأَسْمَاءِ وَلَدِ هَارُونَ شَبَّرُ وَشَبِيرُ وَمُشَبِّرٌ "

رواه أحمد والبزار إلا أنه قال : " سميتهم بأسماء ولد هارون : جبر وجبير ومجبر " والطبراني ورجال أحمد والبزار رجال الصحيح غير هانئ بن هانئ وهو ثقة.

12869. Hz. Ali bildiriyor: Hz. Hasan doğduğu zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: *"Oğlumu bana gösterin, bakalım ne isim koydunuz?"* buyurdu. "Ona Harb ismini verdim" dedim. *"Bilakis, o Hasan'dır"* buyurdu. Sonra Hüseyin doğdu. Onun da adını Harb koydum. Gelip şöyle buyurdu: *"Oğlumu bana gösterin, bakalım ne ad koydunuz?"* "Ona Harb ismini verdim" deyince: *"Hayır, o Hüseyin'dir"* buyurdu.

Üçüncü oğlum doğduğunda ona da Harb ismini verdim. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: *"Oğlumu bana gösterin, bakalım ne isim koydunuz?"* buyurdu. "Ona Harb adını koydum" dediğimde, *"Hayır o, Muhessin'dir"* dedi ve devam ederek: *"Ben onlara Harun'un şu çocuklarının isimlerini taktım: Bişr, Beşîr ve Mübeşşir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ancak Bezzar'da şu ibare geçer: *"Ben onlara Harun'un şu çocuklarının isimlerini taktım: Cebr, Cübeyr ve Mücebbir."*

Hadisi Taberânî de rivayet etmiştir. Ahmed ve Bezzâr'ın ricâli, güvenilir bir ravi olan Hâni b. Hâni hariç *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ ، قَالَ : نا قَيْسٌ ابن الربيع ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : لَمَّا وُلِدَ الْحَسَنُ سميته حربا ، وكنت أحب أَنْ أُكْتَنِيَ بِأَبِي حَرْبٍ ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَنَّكَهُ ، فَقَالَ : " مَا سَمَّيْتُمُ ابْنِي ؟ " فَقُلْنَا : حَرْبًا ، فَقَالَ : " هُوَ الْحَسَنُ " ثُمَّ وُلِدَ الْحُسَيْنُ ، فَسَمَّيْتُهُ حَرْبًا ، فَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَنَّكَهُ ، فَقَالَ : " مَا سَمَّيْتُمُ ابْنِي ؟ " فَقُلْنَا : حَرْبًا ، قَالَ : " هُوَ الْحُسَيْنُ"

رواه البزار والطبراني بنحوه بأسانيد ورجال أحدها رجال الصحيح.

12870. Yine ondan: Hasan doğduğunda ona Harb ismini verdim. Ben "Ebû Harb (Harb'in babası)" künyesi ile çağrılmak istiyordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip onu tahnîk etti (ağzında çiğnediği hurma vs.yi damağına sürdü) ve: *"Oğluma ne ismini verdiniz?"* diye sordu. "Harb" dedik. Buyurdu ki: *"O, Hasan'dır."* Sonra Hüseyin doğdu. Ona da Harb adını verdim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gelip onu

---

[1] Ahmed (769 ve 953); Bezzâr (1997); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2773 ve 2774).

tahnîk etti ve: *"Oğluma ne ismini verdiniz?"* diye sordu. "Harb" dedik. *"O, Hüseyin'dir!"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve -benzer lafızlarla- birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu isnâdlardan birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٧١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا عَمْرُو بْنُ حُرَيْثٍ ، ثنا بَرْذَعَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَمَّيْتُهُمَا ، يَعْنِي الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ ، بِاسْمِ ابْنَيْ هَارُونَ ؛ شَبَرٍ وَشُبَيْرٍ "

رواه الطبراني وفيه بردعة بن عبد الرحمن وهو ضعيف ويأتي حديث امرأة يقال لها : سودة في مناقب الحسن إن شاء الله.

12871. Selmân bildiriyor; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben o ikisine yani Hasan ve Hüseyin'e, Harun'un iki oğlunun isimlerini taktım: Şeber ve Şubeyr"* buyurdu.

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Berzea bin Abdirrahman vardır ki zayıf bir ravidir. Sevde adlı bir kadının hadisi Hz. Hasan'ın menkıbelerinde inşallah gelecektir.

١٢٨٧٢ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ ، قَالا : ثنا مُسْلِمُ بْنُ سِنَانٍ الْعَوَقِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ أَبْزَى الْمَكِّيُّ ، حَدَّثَتْنِي أُمِّي رَائِطَةُ بِنْتُ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِيهَا ، قَالَ : شَهِدْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُنَيْنًا ، فَقَالَ : " مَا اسْمُكَ ؟ " قُلْتُ : غُرَابٌ ، قَالَ : " أَنْتَ مُسْلِمٌ "

رواه الطبراني وأبو يعلى والبزار بنحوه ورائطة لم يضعفها أحد و لم يوثقها وبقية رجال أبي يعلى ثقات.

12872. Raita binti Müslim, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile Huneyn savaşına katıldım. Bana *"Adın nedir?"* diye sordu, "Gurab -yani karga-" dedim. Bunun üzerine: *"Sen Müslim'sin (yani Müslüman'sın)"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, Ebû Ya'la ve benzer şekilde Bezzar rivayet etmiştir.[3] Raita'yı kimse zayıf görmemiştir, güvenilir de görmemiştir. Ebû Ya'la'nın diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr (1998); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2775); Hâkim, *Müstedrek* (3/180).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6168).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/433); Ebû Ya'lâ (6840); Bezzâr (1995); Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (824). Râita adındaki raviyi İbn Hibbân güvenilir görmüştür.

١٢٨٧٣ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ح ، وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا لَيْثُ بْنُ هَارُونَ الْعُكْلِيُّ ، وَحَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، قَالُوا : ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعِيدٍ الْمَخْزُومِيُّ ، حَدَّثَنِي جَدِّي ، عَنْ أَبِيهِ سَعِيدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لَهُ : " أَيُّنَا أَكْبَرُ ؟ " ، قَالَ : أَنْتَ أَكْبَرُ وَخَيْرٌ مِنِّي ، وَأَنَا أَقْدَمُ سِنًّا ، فَسَمَّاهُ سَعِيدًا ، وَقَالَ : الصرم قَدْ ذَهَبَ"

رواه الطبراني بأسانيد والبزار باختصار ورجاله ثقات.

12873. Saîd b. Yerbû bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangimiz daha büyüğüz?"* diye sorunca o: "Sen benden daha büyük ve daha iyisin. Ben ise yaş bakımından senden daha eskiyim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Saîd adını verdi ve *"Sırm gitti"* dedi. Yani daha önce onun adı Sırm idi; bunun için böyle söyledi.

★Bunu Taberânî birtakım isnâdlarla rivayet etmiştir. Bezzar da kısa metinle vermiştir.[1] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : كَانَ اسْمِي عَبْدَ عَمْرٍو " فَسَمَّانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : عَبْدَ الرَّحْمَنِ "

رواه البزار وفيه يعقوب بن محمد الزهري وهو ضعيف.

12874. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Benim adım Abd-i Amr (Amr'ın kulu) idi; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana Abdurrahman adını taktı..

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٨٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : أَنَا أَبُو صَالِحٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ الزُّبَيْدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ مِمَّنْ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ ، فَأَسْلَمَ غَرِيبٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عِنْدَ الْقَبْرِ : " مَا اسْمُكَ ؟ " فَقُلْتُ : الْعَاصِي ، وَقَالَ لابْنِ عُمَرَ : " مَا اسْمُكَ ؟ " فَقَالَ : الْعَاصِي ، وَقَالَ لِلْعَاصِي :

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5528); Bezzâr (1994).

[2] Bezzâr (1992); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (254); Hâkim, *Müstedrek* (3/306). Hâkim bu hadisi sahih görmüş, Zehebi de ona muvafakat etmiştir.

" مَا اسْمُكَ ؟ " فَقَالَ الْعَاصِي : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتُمْ عُبَيْدُ اللَّهِ انْزِلُوا " ، قَالَ : فَوَارَيْنَا صَاحِبَنَا ، ثُمَّ خَرَجْنَا مِنَ الْقَبْرِ ، وَقَدْ بُدِّلَتْ أَسْمَاؤُنَا"

رواه البزار والطبراني وفيه عبد الله بن صالح كاتب الليث وقد وثق وضعفه غير واحد وبقية رجال البزار رجال الصحيح.

12875. Abdullah b. el-Hâris b. Cez anlatıyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelen kimselerden bir adam vefat etmişti. Adam yalnız olarak Müslüman olmuştu, kimsesi yoktu. Onu gömerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabrin başında bana: *"Adın ne?"* diye sordu. Ben: "el-Âsî (isyankâr)" dedim. Bu defa İbn Ömer'e: *"Adın ne?"* diye sordu. O da: "el-Âsî (isyankâr)" dedi. Sonra Âsî'ye: *"Adın ne?"* diye sordu. O da: "el-Âsî (âsi)" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler, (artık) adı Abdullah olanlarsınız! Haydi mezara inin bakalım!"* dedi.

Ravi diyor ki: "Bunun üzerine arkadaşımızı gömdük. Sonra da isimlerimiz değiştirilmiş olarak mezardan çıktık."

★Bunu Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih vardır ki güvenilir görülmüştür. Birkaçı da onu zayıf addetmiştir. Bezzâr'ın ricâlinden geri kalanları, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٨٧٦ - حدثنا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّائِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قِيرَاطٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ بِنْتِ شُرَحْبِيلَ . ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّائِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ عُتْبَةَ بْنَ عَبْدٍ ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ أَتَى فِي نَاسٍ يُرِيدُونَ أَنْ يُغَيِّرُوا أَسْمَاءَهُمْ ، قَالَ : فَلَمَّا رَآنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، دَعَانِي وَأَنَا غُلامٌ حَدَثٌ ، فَقَالَ : " مَا اسْمُكَ ؟ " فَقُلْتُ : عُتْلَةُ بْنُ عَبْدٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَلْ أَنْتَ عُتْبَةُ بْنُ عَبْدٍ ، أَرِنِي سَيْفَكَ " , فَسَلَّهُ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ سَيْفٌ فِيهِ دِقَّةٌ وَضَعْفٌ ، فَقَالَ : " لا تَضْرِبْ بِهَذَا ، وَلَكِنِ اطْعَنْ بِهِ طَعْنًا "

رواه الطبراني من طرق ورجال بعضها ثقات.

12876. Utbe b. Abdirrahman, kendisinin, isimlerini değiştirmek isteyen birtakım kimselerle Resûl-i Ekrem'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğini belirterek şunu anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni görünce yanına çağırdı. Ben o zaman delikanlılık çağındaydım. Bana:

---

[1] Bezzâr (1991).

"Adın ne?" diye sordu. Ben: "Utle b. Abd" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Bilakis sen Utbe b. Abd'sın! Kılıcını göster bakalım"* dedi. O da kılıcını sıyırdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) baktı ki ince ve zayıf bir kılıç olduğundan; *"Bununla vurma! Ancak yaraladıkça yarala!"* buyurdu.

★Bunu Taberânî birtakım kanallardan rivayet etmiştir.[1] Bu tariklerden bazılarının ricâli güvenilir kimselerdir.

١٢٨٧٧ - وَعَنْهُ أَنَّهُ بَايَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ : " مَا اسْمُكَ ؟ " . قَالَ : شَيْبَةُ .
قَالَ : " أَنْتَ عُتْبَةُ بْنِ عَبْدٍ " رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12877. Yine bildirildiğine göre o, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat etmiş, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adın ne?"* diye sormuş, o da: "Şeybe" diye cevap vermiş. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Sen Utbe b. Abd'sın"* demiş.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ricali güvenilir kimselerdir.

١٢٨٧٨ - وَعَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ : " مَا اسْمُكَ ؟ " .
قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : " بَلْ عَبْدُ اللهِ " رواه الطبراني والأوسط ورجاله ثقات

12878. Berâ b. Âzib bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama: *"Adın ne?"* diye sordu. Adam: "Neam (deve)" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) : *"Bilakis Abdullah(sın)"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ricali güvenilir kimselerdir.

١٢٨٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَلادٍ أَبُو أُمَيَّةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عِمْرَانَ ، عَنْ جَهْمِ بْنِ مُطِيعٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَهْمٍ الْبَلَوِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : وَافَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَسَأَلَنَا مَنْ نَحْنُ ؟ فَقُلْنَا : نَحْنُ بَنُو عَبْدِ مَنَافٍ ، فَقَالَ : " أَنْتُمْ بَنُو عَبْدِ اللَّهِ "

رواه الطبراني وفيه يعقوب بن محمد الزهري وهو متروك.

12879. Ali b. Cehm el-Belevî, babasından naklediyor: Cuma günü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardık. Bize kim olduğumuzu sordu; "Biz, Abd-i Menâf oğullarıyız" dedik. O ise: *"Siz Abdullah oğullarısınız"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/120).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/120).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1173); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1696).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ya'kûb d. Muhammed ez-Zührî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شُعَيْبٍ النَّسَائِيُّ ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ نَصْرٍ ، أنا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ دِينَارٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِرَجُلٍ : " مَا اسْمُكَ ؟ " قَالَ : نُعْمٌ ، قَالَ : " بَلْ أَنْتَ عَبْدُ اللَّهِ "

رواه الطبراني وجعل أن هذا قتل يوم بدر شهيدا وفي إسناده أبو أمية بن يعلى وهو متروك.

12880. Hakem b. Saîd der ki: "Biat etmek için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım, bana: *"Adın ne?"* diye sordu. "Hakem" dedim. *"Bilakis sen Abdullah'sın"* buyurdu.

★Bunu Taberânî rivayet etmiş ve bu ravinin Bedir günü şehid olduğunu belirtmiştir.[2] Bunun isnâdında Ebû Umeyye b. Ya'lâ vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٨١ - وَعَنِ الحَكَمِ بْنِ سَعِيْدِ بْنِ العَاصِ أَنَّهُ أَتَى النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَقَال لَهُ : " مَا اسْمُكَ ؟ " . قَالَ : الحَكَمُ . قَالَ : " أَنْتَ عَبْدُ اللهِ " . قَالَ : أَنَا عَبْدُ اللهِ يَا رَسُولَ اللهِ"

رواه الطبراني وفرق بينه وبين الذي قبله وذكر هذا فيمن اسمه عبد الله وذكر الذي قبله فيمن اسمه الحكم ورجاله ثقات إن شاء الله.

12881. Hakem b. Saîd b. el-Âs'dan bildirildiğine göre o, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmişti, selam verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Adın ne?"* diye sordu, o da: "Hakem!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Sen, Abdullah'sın!"* buyurdu. O da: "Yâ Resûlallah! Ben Abdullah'ım!" dedi.

★Bunu Taberânî rivayet etmiş ve bu rivayetle öncekini ayırmış ve buradaki raviyi, adı Abdullah olanlar arasında zikretmiş, önceki raviyi de adı Hakem olanlar arasında zikretmiştir. İnşallah ricâli, güvenilir kimselerdir.

١٢٨٨٢ - وَعَنْ قَيُّومٍ وَيُكَنَّى أَبَا عُبَيْدٍ قَالَ : كُنْتُ مَعَ أَبِي رَاشِدٍ الأَزْدِي عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِيْنَ وَفَدَ عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَبِي رَاشِدٍ : " مَا اسْمُكَ ؟ " . قَالَ : عَبْدُ العُزَّى أَبُو مُعَاوِيَةَ . قَالَ : " لاَ وَلَكِنَّكَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَبُو رَاشِدٍ " . قَالَ : " فَمَنْ هَذَا مَعَكَ ؟ " . قَالَ : مَوْلاَيَ . قَالَ : " مَا اسْمُهُ ؟ " . قَالَ : قَيُّومُ . قَالَ : " لاَ وَلَكِنَّهُ عَبْدُ القَيُّومِ أَبُو عُبَيْدَةَ "

رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2155).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3169).

12882. Kayyûm -künyesi Ebû Ubeyde'dir- bildiriyor: Elçiler heyeti ile geldiği sırada Ebû Râşid el-Ezdî ile birlikte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında idim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Râşid'e: *"Adın ne?"* diye sordu. O da: "Abduluzzâ (Uzzâ putunun kulu) Ebû Muâviye!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Hayır, asla! Sen ancak Abdurrahman Ebû Râşid'sin"* dedi. Bu defa: *"Bu yanındaki kim?"* diye sordu. O: "Efendim" dedi. *"Adı ne?"* diye sordu. "Kayyûm!" diye cevap verdi. Bunun üzerine: *"Hayır, bilakis o, Abdulkayyûm (Kayyûm olan Allah'ın kulu) Ebû Ubeyde'dir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٨٨٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ الْعَسْقَلانِيُّ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْهَيْصَمِ ، ثنا زِيَادُ بْنُ سَيَّارٍ ، عَنْ عَزَّةَ بِنْتِ عِيَاضٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ أَبَا قِرْصَافَةَ ، يَقُولُ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَلْ لَكَ عَقِبٌ ؟ " , قُلْتُ : لِي أَخٌ ، قَالَ : " فَجِئْ بِهِ " ، فَرَفَقْتُ بِأَخِي وَكَانَ غُلامًا صَغِيرًا حَتَّى جَاءَ مَعِي ، فَلَمَّا دَنَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَرَبَ ، فَأَخَذْتُهُ فَضَمَمْتُ يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ ، ثُمَّ جِئْتُ بِهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَبَايَعَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ اسْمُهُ مِيسَمًا ، فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا اسْمُهُ يَا أَبَا قِرْصَافَةَ ؟ " قُلْتُ : اسْمُهُ مِيسَمٌ ، قَالَ : " بَلِ اسْمُهُ مُسْلِمٌ " ، فَقُلْتُ : مُسْلِمٌ مَعَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم

12883. Ebû Kırsâfe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana *"Soyun var mı?"* diye sordu. Ben de: "Bir erkek kardeşim var" dedim. *"Onu (yanıma) getir"* buyurdu. Kardeşimi getirdim. O zaman küçük bir çocuktu. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yaklaşınca kaçtı. Ben de onu tutup ellerini ve ayaklarını sarmaladım ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına götürdüm. Müslüman olup Allah'ın Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat etti. Adı Meysem idi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ebû Kırsâfe! Onun adı ne?"* diye sordu. "Meysem" dedim. *"Bilakis onun adı Müslim'dir"* buyurdu. Ben de: "Yâ Resûlallah! Senin yanında o bir müslimdir (müslümandır)" dedim.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٨٨٤ – وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ : كَانَ اسْمِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ غَيْلَانَ فَسَمَّانِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُ اللهِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2514).

قلت : رواه ابن ماجة غير قوله : كان اسمي في الجاهلية غيلان رواه الطبراني وفيه يحى بن يعلى وهو ضعيف.

12884. Abdullah b. Selâm bildiriyor: Cahiliye'de adım Gaylân idi; Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana Abdullah adını verdi.

★ Ben derim ki: Bu rivayeti İbn Mâce "Cahiliye'de adım Gaylân idi" ifadesi olmadan vermiştir.

Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yahyâ b. Ya'lâ vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٨٨٥ – حَدَّثَنَا حَفصُ بْنُ عُمَرَ الرَّقِّيُّ ، حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ ، ثنا بَشِيرُ بْنُ مَيْمُونٍ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ أَخْدَرِيٍّ ، عَنْ أَصْرَمَ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي اشْتَرَيْتُ عَبْدًا فَادْعُ اللَّهَ لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَسَمِّهِ ، فَقَالَ : " مَا اسْمُكَ ؟ " ، قَالَ : أَصْرَمُ ، قَالَ : " بَلْ أَنْتَ زُرْعَةُ " ، قَالَ : " فَمَا تُرِيدُهُ ؟ ، قَالَ : زَرَّاعًا ، قَالَ : فَهُوَ عَاصِمٌ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12885. Asram dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ben bir köle satın aldım, onun bana hayırlı olması için dua et ve ona isim tak!" dedim. *"Adın ne?"* diye sordu. "Asram" dedim. Şöyle buyurdu: *"Bilakis sen Zür'a'sın! Onun ne yapmasını istiyorsun?"* O da: "Çiftçi(lik)!" dedi. *"O, Âsım olsun"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٨٦ – ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ ، قَالا : ثنا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ عَمِّهِ أُسَامَةَ بْنِ أَخْدَرِيٍّ ، أَنَّ رَجُلا مِنْ بَنِي شَقْرَةَ يُقَالُ لَهُ : أَصْرَمُ كَانَ فِي النَّفَرِ الَّذِينَ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَأَتَاهُ بِغُلامٍ لَهُ حَبَشِيٍّ اشْتَرَاهُ بِتِلْكَ الْبِلادِ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، اشْتَرَيْتُ هَذَا فَأَحْبَبْتُ أَنْ تُسَمِّيَهُ وَتَدْعُوَ لَهُ بِالْبَرَكَةِ ، قَالَ : " مَا اسْمُكَ أَنْتَ ؟ " قَالَ : قَالَ : أَصْرَمُ ، قَالَ : " بَلِ أَنْتَ زُرْعَةُ " ، قَالَ : " فَمَا تُرِيدُهُ ؟ " قَالَ : أُرِيدُهُ رَاعِيًا ، قَالَ : " فَهُوَ عَاصِمٌ " وَقَبَضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفَّهُ "

قلت : رواه أبو داود باختصار قصة الغلام الحبشي رواه الطبراني ورجاله ثقات .

12886. Usâme b. Ahderî anlatıyor: Şukra oğullarından Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelen heyet içinde kendisine "Asram" denilen bir adam vardı. Bu adam, o diyarda satın almış olduğu Habeşli bir köleyi de yanında getirmişti. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ben bunu satın aldım. Ona isim takmanı ve hayırlı olması

---

[1] Bkz: Ebû Ya'lâ (7498).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (874).

için dua etmeni istiyorum." Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Senin adın nedir?"* diye sordu. O da: "Asram" dedi. *"Sen Zür'a'sın! Onun ne yapmasını istiyorsun?"* diye sorunca "Onu çoban yapmak istiyorum" dedi. *"O, Âsım'dır"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun elini avucunun içine aldı.

★Ben derim ki: Habeşli kölenin hikâyesini Ebû Dâvud da kısa metinle vermiştir.

Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٨٨٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مَسْعُودٍ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُثَنَّى ، حَدَّثَنَا أَبِي الْمُثَنَّى ، عَنْ أَبِيهِ مُطَاعٍ ، عَنْ أَبِيهِ عِيسَى ، عَنْ أَبِيهِ مُطَاعٍ ، عَنْ أَبِيهِ زِيَادٍ ، عَنْ جَدِّهِ مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمَّاهُ مُطَاعًا وَقَالَ لَهُ : " يَا مُطَاعُ ، أَنْتَ مُطَاعٌ فِي قَوْمِكَ " وَقَالَ لَهُ : " امْضِ إِلَى أَصْحَابِكَ " ، وَحَمَلَهُ عَلَى فَرَسٍ أَبْلَقَ ، وَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ ، وَقَالَ : " مَنْ دَخَلَ تَحْتَ رَايَتِي هَذِهِ فَقَدْ أَمِنَ مِنَ الْعَذَابِ "

رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم

12887. Mesûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Mutâ' (Sözü dinlenen) adını verdi ve dedi ki: *"Sen (zaten) kabilenin içinde sözü dinlenen birisin."* Sonra ona: *"Haydi arkadaşlarının yanına git"* buyurdu. Onu boz bir ata bindirdi, sancağı verdikten sonra: *"Kim senin şu sancağının altına girerse azaptan emîn olur"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٢٨٨٨ - وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ قَالَ : رَأَيْتُ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُتِيَ بِثَوْبٍ مِنَ القِصَارِ وَعَلَيْهِ مَكْتُوبٌ : شَيْطَانٌ فَأَمَرَ بِهِ فَمُحِيَ وَقَالَ : " أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ "

رواه الطبراني مرفوعا وموقوفا ورجالهما رجال الصحيح إلا أن الطبراني صحح الوقف على الرفع.

12888. Ebû Cuhayfe bildiriyor: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm; ona üzerinde "şeytan" yazılı kısa bir örtü getirildi; onun silinmesini emretti ve *"Şeytandan Allah'a sığınırım"* buyurdu.

★Bunu merfû' ve mevkuf olarak Taberânî rivayet etmiştir.[3] İki rivayetin ravileri de *Sahîh* ravileridir; ancak mevkuf olanı merfu olandan daha *sahîh* görmüştür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (523).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/331).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/129). Bunun senedinde Zekeriyyâ b. Adiy vardır ki zayıf bir ravidir. Mevkuf hadisin ifadesi şöyledir: İsmâîl b. Ebî Halid der ki: "Ebû Cuhayfe üzerine şeytan ibaresini yazmış olduğum giysiyi yanımdayken gördü ve beni bundan (giymekten) men etti."

١٢٨٨٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَلاءِ مِنْ آلِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ لَهُ : " وُلِدَتْ لِي اللَّيْلَةَ جَارِيَةٌ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَاللَّيْلَةَ أُنْزِلَتْ عَلَيَّ سُورَةُ مَرْيَمَ سَمِّهَا مَرْيَمَ فَكَانَتْ تُسَمَّى مَرْيَمَ "

رواه الطبراني وفيه سليمان بن سلمة الخبائري وهو متروك.

12889. Ebû Bekir b. Ebî Meryem, babası kanalıyla dedesinden bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gidip "Bu gece bir kızım oldu" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise şöyle buyurdu: *"Bu gece bana Meryem Sûresi nâzil oldu; o halde onun adını Meryem koy!"* Böylece o kız Meryem adıyla çağrılır oldu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Süleyman b. Seleme el-Habâirî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٨٩٠ - وَعَنْ سُهَيْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ : كَانَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْمُهُ أَسْوَدُ فَسَمَّاهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْيَضُ" رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

12890. Süheyl b. Sa'd haber veriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birinin adı "Esved (siyah)" idi; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona "Ebyad (beyaz)" adını taktı.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

١٢٨٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى ، حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدِ اللَّهِ ابْنُ أَخِي هِلالِ الْيَايِ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَطَّارُ ، نَا نَاصِحٌ أَبُو الْعَلاءِ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ أَبِي عَمَّارٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : " كَانَ اسْمِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ عَبْدَ كُلالٍ ، فَسَمَّانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه ناصح أبو العلاء وهو ضعيف.

12891. Abdrrahman b. Semure bildiriyor: Cahiliye devrinde benim adım Abd-i Külâl idi; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana Abdurrahman adını taktı.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Nâsıh Ebû'l-Alâ vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/332). Bunun senedinde de Ebûbekir b. Ebî Meryem vardır ki zayıf bir ravidir. Bakiyye b. el-Velîd, müdellis bir ravidir, *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

١٢٨٩٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُنِيبِ أَبُو الدَّرْدَاءِ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ اسْمُهُ عَبْدُ كَلُوبٍ ، فَسَمَّاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ ، فَمَرَّ بِهِ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ ، فَقَالَ : تَعَالَ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ ، فَقَالَ لَهُ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَطْلُبِ الإِمَارَةَ ، فَإِنَّكَ إِنْ طَلَبْتَهَا فَأُوتِيتَهَا وُكِّلْتَ إِلَيْهَا ، وَإِنْ لَمْ تَطْلُبْهَا أُعِنْتَ عَلَيْهَا "

رواه الطبراني في الأوسط مرسلا من طريق إسحاق بن عبد الله بن كيسان وهو ضعيف.

12892. İkrime anlatıyor: Abdurrahman b. Semure'nin adı Abd-i Kelûb idi; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Abdurrahman adını verdi. Bu şöyle oldu: O abdest alırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona rastladı ve: *"Gel ey Abdurrahman!"* dedi. Ayrıca Allah'ın Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"İdareciliğe talip olma! Zira onu istersen ve o sana verilirse, sen o işle baş başa bırakılırsın (kendin mücadele edersin). Eğer idareciliği istemeden (sana verilirse) o zaman sana o hususta (işin zorluklarına karşı) yardım edilir"* dedi.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta İshâk b. Abdillah b. Keysân kanalından mürsel olarak rivayet etmiştir. İshâk, zayıf bir ravidir.

(بَابُ التَّسْمِيَةِ بِالْكَرَمِ)

Üzüme "Kerem" Demek

١٢٨٩٣ - وَبِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ لَنَا : " إِنَّ اسْمَ الرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ فِي الْكُتُبِ الْكَرْمُ ، مِنْ أَجْلِ مَا كَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى الْخَلِيقَةِ ، وَإِنَّكُمْ تَدْعُونَ الْحَائِطَ مِنَ الْعِنَبِ الْكَرْمَ ، وَإِنَّمَا اسْمُهُ الْحَفْرُ ، وَالرَّجُلُ هُوَ الْكَرْمُ "

رواه الطبراني والبزار بنحوه إلا أنه قال : " إِنَّكُمْ تَدْعُونَ الْعِنَبَ ، وَإِنَّمَا اسْمُهُ الْجَوْهَرُ وفي إسناد الطبراني مجاهيل وفي إسناد البزار يوسف بن خالد السمتي وهو متروك.

12893. Semure diyor ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize: *"Kitaplarda mümin kişinin adı «kerm»dir. Çünkü Allah onu mahlûkatın en değerlisi yapmıştır. Siz ise bağdaki üzüme «kerm» diyorsunuz. Dikkat edin; onun adı «hafr»dır. Mümin kişi ise «kerm»dir"* buyurdu.[1]

---

1 Cahiliye Arapları, üzüm şırasından elde edilen şarabın iyilik ve cömertlik hasletine götürücü olduğuna inanarak, üzüme *kerm* (fazilet ve kerem) diyorlardı (Mütercim).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr benzer şekilde rivayet etmiş, ancak o şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Siz ona (üzüme) «ineb» dersiniz; fakat onun ismi «cevher»dir."*

Taberânî'nin isnâdında mechul raviler vardır. Bezzâr'ın isnâdında ise Yûsuf b. Hâlid es-Semtî vardır ki metrûk biridir.

(بَابُ دُعَاءِ الرَّجُلِ بِأَحَبِّ أَسْمَائِهِ إِلَيْهِ)

Kişiyi En Çok Hoşlandığı Adı ile Çağırmak

١٢٨٩٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا ذَيَّالُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ حَنْظَلَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ جَدِّي حَنْظَلَةَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يُعْجِبُهُ أَنْ يَدْعُوَ الرَّجُلَ بِأَحَبِّ أَسْمَائِهِ إِلَيْهِ وَأَحَبِّ كُنَاهُ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات . قلت : ويأتي غير حديث فيما يصفي الود إن شاء الله.

12894. Hanzala b. Huzeym bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişiyi en çok hoşlandığı adı ve en sevdiği künyesi ile çağırmayı severdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir. Ben derim ki: Bu konuyla ilgili başka hadisler "Sevgiyi Berraklaştıran Hususlar" bölümünde inşallah gelecektir.

(بَابُ كَيْفَ يَدْعُو مَنْ لَمْ يَعْرِفْ اسْمَهُ)

İnsan Adını Bilmediği Kimseleri Nasıl Çağırır?

١٢٨٩٥ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ النَّحَّاسُ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ الأَسَدِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو أَيُّوبَ الأَنْصَارِيُّ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ جَارِيَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ الأَنْصَارِيِّ الأَنْمَاطِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ " إِذَا لَمْ يَحْفَظِ اسْمَ الرَّجُلِ ، قَالَ : يَا ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ"

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه أيوب الأنماطي أو أبو أيوب الأنصاري و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

12895. Yezîd bin Câriye el-Ensârî rivayet ediyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunduğumda, birisinin ismini bilemezse, *"Ey Abdullah [Allah'ın kulunun] oğlu"* derdi.

★Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Eyyub el-Enmâtî veya Ebû Eyyûb el-Ensârî vardır ki kendisini tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7087); Bezzâr (1989).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3499).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْكُنَى)

Künyeler Hakkında

١٢٨٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَنَّاهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمنِ وَلَمْ يُولَدْ لَهُ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

12896. Abdullah -yani İbn Mes'ûd-, henüz çocuğu olmadığı halde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine Ebû Abdirrahman künyesini taktığını söylemiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٨٩٧ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَلادٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حَمْزَةَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَمْزَةَ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَنَّاهُ أَبَا صَالِحٍ"

رواه الطبراني وفيه يعقوب بن محمد الزهري وثقه ابن حبان وضعفه جمهور الأئمة.

12897. Hamza b. Ömer el-Eslemî, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine Ebû Sâlih künyesini verdiğini söylemiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüş, çoğunluk ise zayıf addetmiştir.

١٢٨٩٨ - وَعَنْ أَبِي الْوَرْدِ قَالَ : رَآنِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ فَرَآنِي رَجُلاً أَحْمَرَ فَقَالَ : " أَنْتَ أَبُو الْوَرْدِ "

رواه الطبراني وفيه جبارة بن المغلس وثقه ابن نمير ونسبه غير واحد إلى الكذب.

12898. Ebû'l-Verd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni görünce, kızıl tenli biri olduğum için bana (Gülün babası anlamına gelen) *"Sen Ebû'l-Verd'sin!"* dedi.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sagîr* (360). Taberânî demiştir ki: "Seleme b. Küheyl'den bu hadisi sadece Ebû Eyyûb el-Enmatî rivayet etmiştir, bu rivayette Abbâd b. Ya'kûb el-Esedî tek kalmıştır."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8405).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2960).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Cubâra b. el-Muğallis vardır ki İbn Nümeyr onu güvenilir görmüş, birçokları da onu hadis uydurmakla suçlamıştır.

(بَابُ فِي العَطَاسِ وَمَا يَقُولُ العَاطِسُ وَمَا يُقَالُ لَهُ)

Aksırma Hakkında; Aksıran Ne Der, Kendisine Nasıl Mukabele Edilir?

١٢٨٩٩ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَطَسَ احْمَرَّ وَجْهُهُ وَخَفَضَ صَوْتَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إسماعيل بن عمرو البجلي ومندل بن علي وقد وثقا وضعفهما جماعة وبقية رجاله رجال الصحيح.

12899. İbn Ömer dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aksırdığı zaman yüzü kızarır, sesini de kısmaya çalışırdı."

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde İsmâîl b. Amr el-Becelî ile Mendel b. Ali vardır ki güvenilir görülmüşlerdir; ancak bir grup onları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى وَيَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ قَالَا حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدًا ابْنَ أُمِّ كِلَابٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ أَحَدُهُمَا ذِي الْجَنَاحَيْنِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا عَطَسَ حَمِدَ اللَّهَ فَيُقَالُ لَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ فَيَقُولُ يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ "

رواه أحمد والطبراني وفيه ابن لهيعة وهو حسن الحديث على ضعف فيه وبقية رجاله ثقات.

12900. Zu'l-Cenâheyn (iki kanatlı) Câfer'in oğlu Abdullah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aksırdığı vakit, *"Elhamdülillah: Allah'a hamd olsun"* buyururlardı. Kendisine "Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin " denildiğinde, O da *"Yehdîkumullahu ve yuslihu bâlekum: Allah size hidayet versin ve durumunuzu ıslah etsin "* derlerdi.

★Bunu Taberânî ve Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Ancak hadisi hasen olan biridir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٠١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ , ثنا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ , ثنا إِسْرَائِيلُ , عَنْ أَسْبَاطِ بْنِ عَزْرَةَ , عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي وَحْشِيَّةَ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : " كُنَّا

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/382).

[2] Ahmed (1/204).

جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَعَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ , فَقَالُوا : يَرْحَمُكَ اللَّهُ , فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ"

رواه الطبراني وفيه أسباط بن عزرة و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

12901. İbn Ömer bildiriyor: Biz Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken aksırdı ve Allah'a hamd etti. Ashâb: "Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin" dedi, Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yehdîkumullahu ve yuslihu bâlekum: Allah size hidayet versin ve halinizi ıslah etsin"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Esbât b. Uzre vardır ki kendisini tanımıyorum. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا إِذَا عَطَسَ أَحَدُنَا أَنْ نُشَمِّتَهُ"

رواه الطبراني وإسناده جيد.

12902. Abdullah -yani İbn Mes'ûd- der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizden biri aksırdığında ona teşmit etmeyi (yerhamukallah demeyi) öğretirdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٢٩٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَطَسَ رَجُلٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا أَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ . فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ. قَالَ الْقَوْمُ مَا نَقُولُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قُولُوا لَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ . قَالَ مَا أَقُولُ لَهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قُلْ لَهُمْ يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ"

رواه أحمد وأبو يعلى وفيه أبو معشر نجيح وهو لين الحديث وبقية رجاله ثقات.

12903. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adam aksırdı ve: "Ne diyeyim, yâ Resûlallah?" diye sordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"El-hamdu lillah de!"* buyurdu. Oradakiler: "Biz ona ne diyelim, yâ Resûlallah!" diye sorduklarında ise buyurdu ki: *"Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin deyin!"* Aksıran adam: "Ben

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13516).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9998).

onlara ne diyeyim, yâ Resûlallah?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Onlara «Yehdîkumullahu ve yuslihu bâlekum: Allah size hidayet versin ve halinizi ıslah etsin» de!"*

★Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Ma'şer Necîh vardır ki hadisi *leyyin* olan bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٠٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، قال : نا أَبْيَضُ بْنُ أَبَانَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ : الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ فَلْيَقُلْ مَنْ عِنْدَهُ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، فَإِذَا قَالَ ذَلِكَ فَلْيَقُلْ : يَغْفِرُ اللَّهُ لِي وَلَكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عطاء بن السائب وقد اختلط.

12904. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şunu öğretiyordu: *"Biri aksırdığı zaman «Elhamdülillahi Rabbi'l-âlemîn: Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun» desin. Bunu deyince yanındakiler ona: «Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin» desinler. Onlar bunu deyince o da: «Yağfirullahu lî ve lekum: Allah beni ve sizi bağışlasın» desin."*

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Atâ b. es-Sâib vardır ki âhir ömründe ezberi bozulmuş bir ravidir.

١٢٩٠٥ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ الطَّبَرَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا عَطَسَ الرَّجُلُ فَلْيَقُلِ : الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ ، وَلْيَقُلْ مَنْ حَوْلَهُ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، وَلْيَقُلْ هُوَ لِمَنْ حَوْلَهُ : يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ"

رواه الطبراني وفيه محمد بن إسماعيل بن عياش وهو ضعيف.

12905. Ebû Mâlik el-Eş'arî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi aksırdığı vakit «Elhamdülillah alâ külli hâl: Her türlü halde Allah'a hamd olsun» desin, etrafındakiler de «Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin» diye mukabele etsin. O da bu defa etrafındakilere «Yehdîkumullâhu ve yuslihu bâlekum: Allah size hidayet versin ve halinizi ıslah etsin» desin"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. İsmâîl b. Ayyâş vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Ahmed (6/79); Ebû Ya'lâ (4946. Bunun senedinde de Abdullah b. Yahyâ b. Abdirrahman vardır ki biyografisi verilmemiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10326).

١٢٩٠٦ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ الشَّامِيُّ الْكُوفِيُّ ، ثنا أبو كُرَيْب ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا صَبَّاحُ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ ، فَقَالَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ ، قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ رَبُّ الْعَالَمِينَ فَإِذَا ، قَالَ : رَبُّ الْعَالَمِينَ ، قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ : رَحِمَكَ اللَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عطاء بن السائب وقد اختلط.

12906. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Sizden biri aksırdığında «Elhamdülillah» derse, melekler «Rabbulâlemin» derler, aksıran kimse «Rabbulâlemin» derse, melekler bu defa «Rahimekellah (Allah sana merhamet etsin)» derler."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde âhir ömründe ezberi bozulmuş olan Atâ b. es-Sâib vardır.

١٢٩٠٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ ، فَلْيَقُلِ : الْحَمْدُ لِلَّهِ أحسبه قال عَلَى كُلِّ حَالٍ ، وَلْيَقُلْ لَهُ يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، وَالْيَقُلْ هُوَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَنَا وَلَكُمْ "

قلت : روى الترمذي بعضه رواه البزار وفيه أسباط بن عزرة و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

12907. İbn Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber veriyor: *"Sizden biri aksırdığında, «Elhamdülillah» - zannedersem «Elhamdülillahi alâ külli hâl» dedi- desin. O böyle söyleyince yanındaki kimse de "Yerhamukellah" desin. O böyle deyince, aksıran da "Yağfirullâhu lenâ ve lekum (Allah bizi ve sizi bağışlasın)" desin."*

★ Ben derim ki: Tirmizî bu hadisin bir kısmını rivayet etmiştir.

Hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir.[2] Senedinde Esbât b. Uzre vardır ki kendisini tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : ثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ ، قَالَ : ثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا عَطَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ : الْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلْيَقُلْ مَنْ عِنْدَهُ : يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، وَلْيَقُلْ : يَهْدِيكُمْ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ " .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12284).

[2] Bezzâr (2061).

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن عبد الحميد الحماني وهو ضعيف.

12908. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre, Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri aksırdığı vakit «Elhamdulillah: Allah'a hamd olsun» desin, yanındakiler de «Yerhamukellah: Allah sana merhamet etsin» diye mukabele etsin. O da «Yehdîkumullâhu ve yuslihu bâlekum: Allah size hidayet versin ve halinizi ıslah etsin» desin"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yahyâ b. Abdilhamîd el-Hımmânî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ بَادَرَ العَاطِسُ بِالْحَمْدِ)

Aksıran Kimseden Önce Davranıp O Daha "el-Hamdu lillah" Demeden "el-Hamdu lillah" Demek

١٢٩٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ إِسْرَائِيلَ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُطَّلِبِ الْكُوفِيُّ ، ثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَادَرَ الْعَاطِسَ بِالْحَمْدِ عُوفِيَ مِنْ وَجَعِ الْخَاصِرَةِ ، وَلَمْ يَشْتَكِ ضِرْسَهُ أَبَدًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الحارث الأعور وضعفه الجمهور ووثق ومن لم أعرفهم.

12909. Hz. Ali bildiriyor: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kim aksıran kimseden önce davranıp hemen «el-Hamdü lillah» derse, böğür sancısından kurtulur ve bir daha ebediyen diş ağrısı çekmez."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde el-Hâris el-A'ver vardır ki çoğunluk onu zayıf görmüştür. Onu güvenilir görenler de vardır. Senedinde tanımadığım raviler mevcuttur.

(بَابُ فِيمَنْ عَطَسَ فَلَمْ يَحْمَدُ اللهَ)

Aksırıp da Allah'a Hamd Etmeyenler Hakkında

١٢٩١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رِبْعِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ عَطَسَ رَجُلاَنِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا أَشْرَفُ مِنَ الآخَرِ فَعَطَسَ الشَّرِيفُ فَلَمْ يَحْمَدِ اللهَ فَلَمْ يُشَمِّتْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَطَسَ الآخَرُ فَحَمِدَ اللهَ فَشَمَّتَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَقَالَ الشَّرِيفُ عَطَسْتُ عِنْدَكَ فَلَمْ تُشَمِّتْنِي وَعَطَسَ هَذَا عِنْدَكَ فَشَمَّتَّهُ. قَالَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا ذَكَرَ اللهَ فَذَكَرْتُهُ وَإِنَّكَ نَسِيتَ اللهَ فَنَسِيتُكَ "

[1] Ahmed (1/122); Ebû Ya'lâ (306). İkisinin senedinde de el-Hımmâni vardır.

رواه أحمد والطبراني في الأوسط ورجال أحمد رجال الصحيح غير ربعي بن إبراهيم وهو ثقة مأمون.

12910. Ebû Hureyre anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iki kişi aksırdı. Onlardan biri diğerinden daha itibarlı idi. İtibarlı olan kimse aksırdığında Allah'a hamd etmedi; Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de ona teşmitte bulunmadı. Diğeri aksırdığında Allah'a hamd etti; Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) ona teşmitte bulundu. ("Yerhamukellah" dedi) Bunun üzerine itibarlı olan kimse şöyle sitem etti: "Ben senin yanında aksırdım, bana teşmitte bulunmadın. Yanında bu aksırdı, sen ona teşmitte bulundun!" Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) ise ona: *"Doğrusu bu, Allah'ı andı; ben de onu andım. Sen ise Allah'ı unuttun; ben de seni unuttum"* dedi.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ricâli, güvenilir bir ravi olan Rib'î b. İbrâhîm hariç *Sahîh* ravileridir.

١٢٩١١ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ ، ثنا أَبُو مُصْعَبٍ ، ثنا عَبْدُ الْمُهَيْمِنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ عَامِرَ بْنَ الطُّفَيْلِ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ , فَرَاجَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَارْتَفَعَ صَوْتُهُ ، وَثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ قَائِمٌ بِسَيْفِهِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا عَامِرُ ، غُضَّ مِنْ صَوْتِكَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : وَمَا أَنْتَ وَذَاكَ ؟ فَقَالَ ثَابِتٌ : أَمَا وَالَّذِي أَكْرَمَهُ ، لَوْلا أَنْ يَكْرَهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَضَرَبْتُ بِهَذَا السَّيْفِ رَأْسَكَ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ عَامِرٌ وَهُوَ جَالِسٌ وَثَابِتٌ قَائِمٌ ، فَقَالَ لَهُ : أَمَا وَاللَّهِ يَا ثَابِتُ ، لَئِنْ عُرِضَتْ نَفْسُكَ لِي لَتُوَلِّيَنَّ عَنِّي ، فَقَالَ ثَابِتٌ : أَمَا وَاللَّهِ يَا عَامِرُ ، لَئِنْ عُرِضَتْ نَفْسُكَ لِلِسَانِي لَتَكْرَهَنَّ حَيَاتِي ، فَعَطَسَ ابْنُ أَخٍ لِعَامِرٍ ، فَحَمِدَ اللَّهَ ، فَشَمَّتَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ عَطَسَ عَامِرٌ ، فَلَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ ، فَلَمْ يُشَمِّتْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ عَامِرٌ : شَمَّتَّ هَذَا الصَّبِيَّ وَتَرَكْتَنِي ؟ قَالَ : " إِنَّ هَذَا حَمِدَ اللَّهَ "

قلت : فذكر الحديث وهو بطوله في غزوة بئر معونة رواه الطبراني وفيه عبد المهيمن بن عياش وهو ضعيف.

12911. Sehl b. Sa'd anlatıyor: Âmir b. et-Tufeyl, Medine'de Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) soruşturdu. Bu sırada sesi yükseldi. Sâbit b. Kays kılıcıyla Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) başında bekliyordu. Dedi ki: "Ey Âmir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda sesini kıs!" O ise: "Ondan sana ne ki?" dedi. Sâbit ise şöyle karşılık verdi: "Ona değer veren zâta and olsun ki eğer Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hoşlanmayacağı bir şey olmasaydı bu kılıcı senin başına vururdum!" Bu

---

[1] Ahmed (2/328); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1402); Ebû Ya'lâ (6592 ve 6628).

sırada Âmir baktı ki, Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) oturuyor, Sâbit ise başında bekliyor. Dedi ki: "Ey Sâbit! Vallahi kendini bana arz etsen, elbette ki benden tardedileceksin." Sâbit dedi ki: "Vallahi ey Âmir, kendini benim dilime arz etsen, elbette ki hayatımı zehir edeceksin!" Bu sırada Âmir b. et-Tufeyl'in yeğeni aksırdı, Allah'a hamd etti, Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) ona teşmitte bulundu. Sonra Âmir b. et-Tufeyl aksırdı, ancak Allah'a hamd etmedi, Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) ona teşmitte bulunmadı. Bunun üzerine Âmir dedi ki: "Şu çocuğa teşmitte bulundun da beni bıraktın!" Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Doğrusu bu (adam), Allah'a hamd etti"* karşılığını verdi.

★Ben derim ki: Bu hadis, Bi'r-i Maûne Gazvesi bahsinde uzunca yer alır.

Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulmüheymin b. Ayyaş vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ الْحَثِّ عَلَى تَشْمِيتِ الْعَاطِسِ)

Aksıran Kimseye Teşmit Etmeyi (Yerhamukellah Demeye) Teşvik

١٢٩١٢ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُعَلَّلٌ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مِحْصَنٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الدَّيْلَمِيِّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا عَطَسَ الْعَاطِسُ ، فَشَمِّتْهُ وَلَوْ مِنْ خَلْفِ سَبْعَةِ أَبْحُرٍ ، وَمَنْ شَمَّتَ عَاطِسًا ، ذَهَبَ عَنْهُ ذَاتُ الْجَنْبِ ، وَوَجَعُ الضِّرْسِ ، وَالْأُذُنَيْنِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن محصن العكاشي وهو متروك.

12912. Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aksıran kimse, aksırdığı vakit yedi deniz ötesinde dahi olsa ona teşmitte bulun! Her kim aksırana teşmitte bulunursa, ondan zâtülcenb hastalığı, diş ve kulak ağrısı giderilir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Mihsan el-Ukkâşî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7524). Daha önce geçen 10126. hadise bakın.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (700). Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi İbrâhîm b. Ebî Able'den sadece Muhammed b. Mihsan rivayet etmiştir." Ukkâşi hadis uyduran biridir.

(بَابُ فِمَنْ حَدَّثَ بِحَدِيثٍ فَعَطَسَ عِنْدَهُ)

Biri Konuşurken Onun Yanında Aksıran Olursa

١٢٩١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ ، نا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، نا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ حَدَّثَ بِحَدِيثٍ فَعَطَسَ عِنْدَهُ ، فَهُوَ حَقٌّ "

رواه الطبراني في الأوسط وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد وأبو يعلى وفيه معاوية بن يحيى الصدفي وهو ضعيف.

12913. Ebû Hureyre der ki: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim konuşurken onun yanında aksıran olursa anla ki, o(nun sarfettiği) söz doğrudur"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî[1] rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir. Hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. Onun senedinde Muaviye b. Yahyâ es-Sadefî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٩١٤ - حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مَرْوَانَ بْنِ شُجَاعٍ الْحَرَّانِيُّ بِالرَّقَّةِ ، قَالَ : نا الْخَضِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُجَاعٍ ، قَالَ : نا عَفِيفُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ زَاذَانَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَصْدَقُ الْحَدِيثِ مَا عُطِسَ عِنْدَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه جعفر بن محمد بن ماجد و لم أعرفه وعمارة بن زاذان وثقه أبو زرعة وجماعة وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات.

12914. Enes dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"En doğru söz, yanında aksırılan sözdür"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Câfer b. Muhammed b. Mâcid -ki ben onu tanımıyorum- ve Umâre b. Zâzan'dan rivayet etmiştir.[2] Umâre, kendisinde zayıflık olmakla birlikte Ebû Zür'a ve çoğunluk onu güvenilir saymıştır. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

---

1 Ebû Ya'lâ (6352). Bunun senedinde de Bakiyye b. el-Velîd vardır ki müdellis bir ravidir, *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur. Ebû Hâtim, *el-İlel*'de (2/342) bunun için: "Bu uydurma bir hadistir" der.

2 Bir önceki hadise bakınız. Taberânî'nin hocası Câfer b. Muhammed b. Mâcid'dir. Hatib, *Târîhu Bağdâd* adlı eserinde onun biyografisini vermiştir (7/196). Güvenilir bir ravidir.

(بَابُ الْجُلُوسِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ)

Kıbleye Dönük Olarak Oturmak

١٢٩١٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَيِّدًا ، وَإِنَّ سَيِّدَ الْمَجَالِسِ قُبَالَةَ الْقِبْلَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

12915. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu her şeyin bir efendisi vardır. Oturuşların efendisi de kıbleye karşı olanıdır"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

١٢٩١٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، ثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، ثَنَا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَكْرَمُ الْمَجَالِسِ مَا اسْتُقْبِلَ بِهِ الْقِبْلَةُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه حمزة بن أبي حمزة وهو متروك.

12916. İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oturuşların en değerlisi, kıbleye dönük olanıdır"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Hamza b. Ebî Hamza vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩١٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ زِيَادٍ أَبُو الْمِقْدَامِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ شَرَفًا ، وَإِنَّ شَرَفَ الْمَجَالِسِ مَا اسْتُقْبِلَ بِهِ الْقِبْلَةُ"

رواه الطبراني وفيه هشام بن زياد أبو المقدام وهو متروك.

12917. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz her şey için bir şeref vardır. Meclislerin en şereflisi ise içinde kıbleye karşı dönülmüş olanıdır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hişâm b. Ziyâd Ebû'l-Mikdâm vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10781; uzun metinle).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْجُلُوسِ وَكَيْفِيَّتُهُ وَخَيْرُ الْمَجَالِسِ)

Oturuş ; Oturuşun Nasıl Olacağı ve Meclislerin En Hayırlısı

١٢٩١٨ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، نَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَيْرُ الْمَجَالِسِ أَوْسَعُهَا "

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه مصعب بن ثابت وثقه ابن حبان وغيره وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجال البزار ثقات.

12918. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Meclislerin en iyisi, en geniş olanıdır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mus'ab b. Sâbit vardır ki İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görmüş, İbn Maîn ile daha başkaları zayıf addetmiştir. Bezzâr'ın diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزْدَادَ التُّوزِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنُ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ شَيْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا انْتَهَى أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَجْلِسِ ، فَإِنْ وُسِّعَ لَهُ فَلْيَجْلِسْ ، وَإِلا فَلْيَنْظُرْ إِلَى أَوْسَعِ مَكَانٍ يَرَى , فَلْيَجْلِسْ " رواه الطبراني وإسناده حسن

12919. Mus'ab b. Şeybe, babasından nakledivor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri, bir meclise geldiğinde kendisi için bir yer açılırsa oraya otursun, aksi halde baksın, nerede daha geniş bir yer görürse oraya otursun"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı hasendir.

١٢٩٢٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ ، عَنْ طَلْحَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ مِنَ التَّوَاضُعِ لِلَّهِ الرِّضَا بِالدُّونِ مِنْ شَرَفِ الْمَجَالِسِ "

رواه الطبراني وفيه أيوب بن سليمان بن عبد الله بن حدلم و لم أعرفه ولا والده وبقية رجاله ثقات.

---

[1] Bezzâr (2013); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (840). Bezzâr demiştir ki: "Bunun Enes'den sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. Mus'ab, Medinelidir, meşhur biridir, hadisi hasendir."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7197)

12920. Talha b. Ubeyd dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Meclislerin yüksek yerine değil de, aşağısına razı olmak, şüphesiz tevazudandır"* buyurduğunu işittim.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Eyyûb b. Süleymân b. Abdillah b. Hadlem vardır ki onu da babasını da tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٢١ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا مِنْ رَجُلٍ يَأْتِي قَوْمًا وَيُوسِعُونَ لَهُ حَتَّى يَرْضَى إِلاَّ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ رِضَاهُمْ"

رواه الطبراني وفيه سليمان بن سلمة الخبائري وهو متروك.

12921. Ebû Mûsa el-Eş'arî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kişi bir topluluğa gelir de topluluk gelen kişiyi memnun edecek kadar yer açarsa, onları memnun etmek Allah üzerinde bir hak olur"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süleyman b. Seleme el-Habâirî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٢٢ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرُو عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " اتَّقُوا هَذِهِ المَذَابِحَ " يَعْنِي المَحَارِيْبَ

قُلْتُ : المَحَارِيْبِ صُدُورِ المَجَالِسِ . كَذَلِكَ ذَكَرَهُ ابْنُ الأَثِيْرِ فِي مَادَّةِ : حَرَبَ

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن مغراء وثقه ابن حبان وغيره وضعفه ابن المديني في روايته عن الأعمش وليس هذا منها.

12922. Abdullah b. Amr, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu başköşelerden sakının"* buyurduğunu bildirdi.

★ Ben derim ki: Hadiste geçen "Mezâbih/mehârîb" terimi meclislerdeki başköşelerdir. İbnü'l-Esîr de (*Nihâye*'de) "Harb" maddesinde kelimeyi böyle açıklamıştır.

Taberânî bildiriyor. Senedinde Abdullah b. Mağrâ vardır ki İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görürken; İbnü'l-Medînî, el-A'meş'ten yaptığı rivayette onu zayıf saymıştır. Bu rivayet ise ondan değildir.

١٢٩٢٣ - وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ قَالَ : كَانَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْلِسُ القُرَيْفِصَاءَ"

رواه الطبراني وفيه محمد بن عمر الواقدي وهو ضعيف.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (205). Bunun senedinde Süleymân b. Eyyûb b. Süleymân b. İsa vardır, Eyyûb b. Süleymân b. Abdillah değil. O Süleymân, nisbesi et-Talhî olandır. Hadislerinin geneline mutabaat edilmez. Ancak güvenilir görülmüştür.

12923. Ebû Umâme b. Sa'lebe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) baldırlarını karnına yapıştırarak, dizlerini dikerek ve elleriyle dizlerini tutarak otururdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Ömer el-Vâkidî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٩٢٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَضَمَّ رِجْلَيْهِ فَأَقَامَهُمَا وَاحْتَبَى بِيَدَيْهِ" رواه البزار وفيه مسلم بن كيسان وهو متروك لاختلاطه.

12924. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kâbe'nin yanında ayaklarını birbirine bitiştirmiş ve onları dikmiş, elleriyle de tutarak oturmuştu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Müslim b. Keysân vardır ki âhir ömründe ezberi bozulduğu için metrûk bir ravidir.

١٢٩٢٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ يَعْنِي الْخُدَرِي قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ نَصَبَ رُكْبَتَيْهِ وَاحْتَبَى بِيَدَيْهِ"

قلت : روى أبو داود منه : احتبى بيديه فقط رواه البزار وفيه عبد الله بن إبراهيم بن أبي عمرو الغفاري وهو ضعيف.

12925. Ebû Saîd'in -yani el-Hudrî'nin- bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturduğu zaman dizlerini diker, elleriyle dizlerini tutardı (*ihtibâ* oturuşu).

★ Ben derim ki: Ebû Dâvud bu hadisin sadece "elleriyle dizlerini tutardı" kısmını rivayet etmiştir.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abdullah b. İbrâhîm b. Ebî Amr el-Gıfârî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (794)

[2] Bezzâr (2020).

[3] Bezzâr (2021). Bezzâr demiştir ki: "Bunu sadece Abdullah b. İbrâhîm'in rivayet ettiğini biliyoruz. O, kendisine mutabaat edilmemiş olan birtakım hadisler rivayet etmiştir. Biz bunun Ebû Saîd'den bu kanal dışında rivayet edildiğini bilmiyoruz."

(بَابُ أَفْسِحُوا يَفْسَحِ اللهُ لَكُمْ)

Gelene Yer Açın ki Allah da Size Yer Açsın

١٢٩٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ قَالَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَعْصَعَةَ الأَنْصَارِيِّ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ أَبِي يَعْقُوبَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَقُومُ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ مِنْ مَجْلِسِهِ وَلَكِنْ أَفْسِحُوا يَفْسَحِ اللهُ لَكُمْ رواه أحمد ورجاله ثقات

12926. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi, başka biri için oturduğu yerden kalkmasın; ancak yer açın ki Allah da size yer açsın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ الجُلُوسِ بَيْنَ الظِّلِّ وَالشَّمْسِ)

Gölge ile Güneş Arasına Oturma Yasağı

١٢٩٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ كَثِيرٍ عَنْ أَبِي عِيَاضٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُجْلَسَ بَيْنَ الضِّحِّ وَالظِّلِّ وَقَالَ مَجْلِسُ الشَّيْطَانِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير كثير بن أبي كثير وهو ثقة.

12927. Ebû Iyâd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birinden nakletmiştir: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gölge ile güneş arasına oturmaktan men etti ve: *"O, şeytanın oturuşudur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Kesîr b. Ebî Kesîr hariç, ravileri *Sahîh* ravileridir. Kesîr de güvenilir bir ravidir.

١٢٩٢٨ - وَعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَقْعُدَ أَوْ يَجْلِسَ الرَّجُلُ بَيْنَ الظِّلِّ وَالشَّمْسِ رواه البزار وفيه إسماعيل بن مسلم المكي وهو متروك.

12928. Câbir diyor ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kişinin gölge ile güneş arasına oturmasını yasakladı.

---

[1] Ahmed (2/483).

[2] Ahmed (3/413-414).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsmâîl b. Müslim el-Mekkî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ الْجُلُوسِ فِي الظُّلْمَةِ)

Karanlıkta Oturma Yasağı

١٢٩٢٩ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَجْلِسُ فِي بَيْتٍ مُظْلِمٍ إِلاَّ أَنْ يُسْرَجَ فِيْهِ سِرَاجٌ" رواه البزار وفيه جابر بن يزيد الجعفي وهو متروك.

12929. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) karanlık bir odada oturmazdı; ancak içinde bir kandil yakılırsa orada otururdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Câbir b. Yezîd el-Cu'fî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ الْجُلُوسُ عَلَى الأَرْضِ)

Yere Oturma

١٢٩٣٠ - حَدَّثَنَا حَمَلَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْغَزِّيُّ ، بِمَدِينَةِ غَزَّةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو الْغَزِّيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، عَنْ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : "لا تَمَسَّحُوا بِالأَرْضِ ، فَإِنَّهَا بِكُمْ بَرَّةٌ "

رواه الطبراني في الصغير عن شيخه حملة بن محمد و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن محمد بن عمرو الغزي وهو ثقة.

12930. Selmân-ı Fârisî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Toprağa direkt temas etmeyin; çünkü o size karşı müşfiktir"* buyurduğunu bildiriyor.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de hocası Hamele b. Muhammed'den Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ben onu tanımıyorum. Kalan ravileri, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Muhammed b. Amr el-Gazzî hariç, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Bezzâr (2014). Bezzâr demiştir ki: "İsmâîl b. Muhammed, hadisi "gevşek" olan biridir. Onun hadisine mutabaat edilmemiştir. Ondan A'meş, Sevrî ve başkaları da hadisi rivayet etmiştir."

[2] Bezzâr (2015). Bezzâr demiştir ki: "Ebû Muhammed künyeli şahsı tanıtanı ve ismını vereni bilmiyoruz." İbn Hibbân: "Onun hadisiyle ihticac edilmez" der. Bak: *ed-Daîfe* (708).

[3] Taberânî, *M. es-Sağîr* (416); Ebû'ş-Şeyh de *Târîhu Isbahan*'da (238) sahih bir isnâdla rivayet etmiştir. Bak: *es-Sahîha* (1792).

(بَابُ الجَلِيْسُ الصَّالِحِ)

Birmikte Oturulacak İyi Arkadaş

١٢٩٣١ – أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ ، عَنْ أَبِي كَبْشَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى الأَشْعَرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَلَى الْمِنْبَرِ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ مَثَلُ الْعَطَّارِ ، إِلا يُحْذِكَ مِنْ عِطْرِهِ أَصَابَكَ مِنْ رِيحِهِ ، وَمَثَلُ الْجَلِيسِ السُّوءِ مَثَلُ الْقَيْنِ ، إِنْ لا يُصِبْ ثِيَابَكَ يَعْبَقْ بِكَ مِنْ رِيحِهِ" رواه الطبراني وإسناده حسن.

12931. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyi arkadaşın misali, aktar misalidir. İyi koku vermese de kokusundan üzerine siner. Kötü arkadaş ta demirci misalidir. Ateşi elbiseni yakmasa da dumanı üzerine siner"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ لاَ يَجْلِسُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَوَلَدِهِ)

Baba ile Oğul Arasına Oturulmaz

١٢٩٣٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ حَبِيبِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْجَارُودِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَجْلِسُ الرَّجُلُ بَيْنَ الرَّجُلِ وَابْنِهِ فِي الْمَجْلِسِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه.

12932. Sehl bin Sa'd dedi ki: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişi, bir meclise girdiğinde, baba ile oğlu arasına oturmasın."*

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

(بَابُ فِيْمَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ)

Oturduğu Yerden Kalkıp Sonra Oraya Dönen Kimse Hakkında

١٢٩٣٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ عَمِّهِ وَاسِعِ بْنِ حَبَّانَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الرَّجُلُ أَحَقُّ بِصَدْرِ دَابَّتِهِ

وَأَحَقُّ بِمَجْلِسِهِ إِذَا رَجَعَ" رواه أحمد وفيه إسماعيل بن رافع قال البخاري : ثقة مقارب الحديث وضعفه جمهور الأئمة وبقية رجاله رجال الصحيح.

12933. Ebû Saîd el-Hudrî, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi kendi hayvanının önüne binmeye ve döndüğü zaman eski yerine oturmaya daha layıktır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsmâîl b. Râfi' vardır ki Buhârî onun hakkında "Güvenilirdir, *mukâribu'l-hadis* biridir" der. Çoğunluk ise onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٣٤ - وعن ابن عمر قال : قَالَ وَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَخْلُفَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي مَجْلِسِهِ وَقَالَ إِذَا رَجَعَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ "

رواه أحمد والبزار ورجاله ثقات إلا أن ابن إسحاق مدلس.

12934. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), bir kimse oturduğu yerden kalktığı zaman başka birinin oraya oturmasını yasakladı ve: *"Döndüğü zaman oraya oturmaya en layık olan odur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak İbn İshâk, müdellis bir ravidir.

(بَابُ الْجُلُوسُ عَلَى الصَّعِيْدِ وَإِعْطَاءِ الطَّرِيْقِ حَقَّهُ)

Yollar Üzerine Oturmak ve Yolun Hakkını Vermek

١٢٩٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا صَفْوَانُ قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ بْنِ عَمْرٍو الْخُزَاعِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الصُّعُدَاتِ فَمَنْ جَلَسَ مِنْكُمْ عَلَى الصَّعِيدِ فَلْيُعْطِهِ حَقَّهُ . قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا حَقُّهُ قَالَ غُضُوضُ الْبَصَرِ وَرَدُّ التَّحِيَّةِ وَأَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ وَنَهْيٌ عَنْ مُنْكَرٍ"

رواه أحمد والطبراني وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو ضعيف جدا.

12935. Ebû Şureyh b. Amr el-Huzâî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yollar üzerine oturmaktan sakının. Kim yol üzerine oturursa yolun hakkını versin"* buyurdu. Biz: "Yâ Resûlallah! Yolun hakkı nedir?" diye sorduk: *"Gözü yere eğmek (harama bakmamak), verilen selamı almak, iyiliği emretmek ve kötülükten men etmektir"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (3/32).

[2] Ahmed (4874); Bezzâr (2016 ve 2017).

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki çok zayıf bir ravidir.

١٢٩٣٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَكْرٍ السَّرَّاجُ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ ، وَهِلالِ بْنِ يَسَافٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : أَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَجْلِسًا مِنْ مَجَالِسِ الأَنْصَارِ ، فِيهِ جَمَاعَةٌ مِنْهُمْ ، فَسَلَّمَ ، فَرَدُّوا السَّلامَ ، وَكَرِهَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَجْلِسَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَجْلِسٌ كَانَ يَجْلِسُهُ آبَاؤُنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَأَحْبَبْنَا أَنْ نُعَمِّرَهُ ، وَنَجْلِسَ فِيهِ ، قَالَ : " فَإِنْ أَبَيْتُمْ إِلا أَنْ تَفْعَلُوا ، فَرُدُّوا السَّلامَ ، وَغُضُّوا الأَبْصَارَ ، وَأَرْشِدُوا السَّبِيلَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه صالح بن موسى الطلحي وهو متروك.

12936. Hz. Âişe anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'ın oturduğu yerlerden bir yere uğradı. Orada Ensar'dan bir grup oturuyordu. Selam verdi, selamı aldılar. Ancak Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onların oturdukları yerinden hoşlanmadı. Bunun üzerine şu açıklamayı yaptılar: "Yâ Resûlallah! Burası, atalarımızın Cahiliye devrinde oturduğu yerdir. Biz onların hatırasını yâd etmek için burada oturmak istedik." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlla bunu yapacaksanız, verilen selamı alın, gözleri yere eğin (harama bakmayın) ve sorana yol gösterin"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Sâlih b. Mûsa et-Talhî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٣٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سِنَانٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ سُوَيْدٍ ، عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الصُّعُدَاتِ ، فَإِنْ كُنْتُمْ لابُدَّ فَاعِلِينَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ ، قِيلَ : وَمَا حَقُّهُ ؟ قَالَ : غَضُّ الْبَصَرِ ، وَرَدُّ السَّلامِ " ، أَحْسَبُهُ قَالَ : " وَإِرْشَادُ الضَّالِّ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن سنان الهروي وهو ثقة.

12937. Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yollar üzerine oturmaktan sakının. İlla oturacaksanız o zaman yolun hakkını verin"* buyurdu. "Yolun hakkı nedir?" diye sorduklarında ise: *"Gözü yere eğmek ve verilen selamı almaktır"* buyurdu. Zannedersem *"Yolunu kaybedene yol göstermek"* ibaresini de ekledi.

---

[1] Ahmed (6/485); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/187).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Sinân el-Herevî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: حَدَّثَنِي، قَالَ: نا ابْنُ أَبِي لَيْلَى، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لا تَجْلِسُوا فِي الْمَجَالِسِ، فَإِنْ كُنْتُمْ لا بُدَّ فَاعِلِينَ، فَرُدُّوا السَّلامَ، وَغُضُّوا الأَبْصَارَ، وَاهْدُوا السَّبِيلَ، وَأَعِينُوا عَلَى الْحَمُولَةِ " رواه البزار وفيه محمد بن أبي ليلى وهو ثقة سيئ الحفظ وبقية رجاله وثقوا.

12938. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Yollar üzerindeki) oturma yerlerinde oturmayın! İlla oturacaksanız selamı alın, gözleri yere eğin (harama bakmayın), yol gösterin ve yük taşıyan hayvana yardım edin"* buyurduğunu bildirdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Ebî Leyla vardır ki güvenilir, ezberi kötü bir ravidir. Diğer ravileri güvenilir görülmüştür.

١٢٩٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ، ثنا أَبُو مَعْشَرٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ، قَالَ: قَالَ أَهْلُ الْعَالِيَةِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، لا بُدَّ لَنَا مِنْ مَجَالِسَ، قَالَ: " فَأَدُّوا حَقَّ الْمَجَالِسِ "، قَالُوا: وَمَا حَقُّ الْمَجَالِسِ؟، قَالَ: " ذِكْرُ اللَّهِ كَثِيرًا، وَأَرْشِدُوا السَّبِيلَ، وَغُضُّوا الأَبْصَارَ "

رواه الطبراني وفيه أبو بكر بن عبد الرحمن الأنصاري تابعي لم أعرفه وبقية رجاله وثقوا.

12939. Sehl b. Huneyf anlatıyor: Âliye ahalisi: "Yâ Resûlallah! Bizim mutlaka bu (yol kenarlarındaki) oturma yerlerinde bulunmadan yapamıyoruz!" dedi. Efendimiz de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse oturma yerlerinin hakkını verin!"* buyurdu. "Oturma yerlerinin hakkı nedir?" diye sorduklarında ise: *"Allah'ı çok zikretmek, yol göstermek ve gözleri yere eğmek (harama bakmamak)"*dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Bekir b. Abdirrahman el-Ensârî vardır ki tâbiî bir ravidir, onu tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir görülmüştür.

---

[1] Bezzâr (2018). Bezzâr demiştir ki: "Bunu sadece Cerîr b. Hâzım'ın merfû olarak verdiğini biliyoruz. Ondan da sadece İbnü'l-Mübârek bu şekilde aktarmıştır. Ayrıca Hammâd b. Zeyd ise hadisi İshâk b. Süveyd'in mürseli olarak rivayet etmiştir."

[2] Bezzâr (2019). Bezzâr demiştir ki: "İbn Abbâs'ın bundan başka tarikini bilmiyoruz. Başkasından da birtakım lafızlarla hadis rivayet edilmiştir. *«Dermansız olanlara yardım edin!»* ibaresini de sadece burada görüyoruz. Dâvud b. Ali, kuvvetli bir ravi değildir. Onun doğruluğundan kuşku edilmez, ancak başkası rivayet etmediği müddetçe hadisi yazılabilir."

١٢٩٤٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زَيْدٍ الْخَطَّابِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ ، قَالا : ثنا وَحْشِيُّ بْنُ حَرْبِ بْنِ وَحْشِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَعَلَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ بَعْدِي مَدَائِنَ عِظَامًا ، وَتَتَّخِذُونَ فِي أَسْوَاقِهَا مَجَالِسَ ، فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَرُدُّوا السَّلامَ وَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِكُمْ ، وَاهْدُوا الأَعْمَى وَأَعِينُوا الْمَظْلُومَ " ١

رواه الطبراني ورجاله كلهم ثقات وفي بعضهم ضعف.

12940. Vahşî b. Harb'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Belki siz benden sonra büyük şehirler zaptedecek ve çarşılarında meclisler kuracaksınız. O zaman selamı alın, nâmahremden gözünüzü çekin, âmâya yol gösterin ve mazluma yardımcı olun"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bazılarında zayıflık olmakla birlikte ricâlinin hepsi güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا يُنْهَى عَنْهُ فِي الْمَجَالِسِ)

Meclislerde Yasaklanan Şeyler

١٢٩٤١ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا هَلَكَتْ سَدُومُ وَمَا حَوْلَهَا مِنَ الْقُرَى حَتَّى اسْتَاكُوا بِالسِّوَاكِ وَمَضَغُوا الْعِلْكَ فِي الْمَجَالِسِ

رواه الطبراني وفيه سوار بن مصعب وهو متروك.

12941. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sedûm (Sodom) ve çevresindeki köylerin helâkı, meclislerinde misvaklarla dişlerini fırçalayana kadar ve sakız çiğneyene dek gerçekleşmedi"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Sevvâr b. Mus'ab vardır ki metrûk bir ravidir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5592).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/138).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12745).

(بَابُ فِيْمَنْ تَخَطَّى حَلَقَةَ قَوْمٍ)

Bir Topluluğun Halkasını Yararak Geçen Hakkında

١٢٩٤٢ - حَدَّثَنَا عَلانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ ، ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ تَخَطَّى حَلْقَةَ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ فَهُوَ عَاصٍ "

رواه الطبراني وفيه جعفر بن الزبير وهو متروك . قلت : ويأتي حديث في الفتن في الاضطجاع بين القوم.

12942. Ebû Umâme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendilerinden izin almadan bir topluluğun halkasını yararak geçerse, o, isyankâr biridir"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Câfer b. ez-Zübeyr vardır ki metrûk bir ravidir.

Ben derim ki: Topluluğun arasında yatmak hakkındaki hadis, ileride "Fitneler" bahsinde gelecektir.

(بَابُ غَضِّ الْبَصَرِ)

Bakışları Yere İndirmek

١٢٩٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ. وَعَتَّابٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ هُوَ ابْنُ الْمُبَارَكِ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ إِلَى مَحَاسِنِ امْرَأَةٍ أَوَّلَ مَرَّةٍ ثُمَّ يَغُضُّ بَصَرَهُ إِلاَّ أَحْدَثَ اللهُ لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلاَوَتَهَا"

رواه أحمد والطبراني إلا أنه قال : " ينظر إلى امرأة أول وقعة " . وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو متروك.

12943. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kadının güzelliğine bakıp da ardından bakışlarını indiren hiçbir Müslüman yoktur ki Allah o davranışına karşılık olarak kalbinde tadını hissedeceği bir ibadet (duygusu) vermiş olmasın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Taberânî de bu hadisi rivayet etmiş; ancak o *"Gözüne çalındığında bakan..."* ifadesiyle hadisi aktarmıştır. Bunun senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7963).

[2] Ahmed (5/264); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7842). Bunun senedinde de Abdullah b. Zahr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٩٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ أَبِي الطُّفَيْلِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ يَا عَلِيُّ إِنَّ لَكَ كَنْزاً مِنَ الْجَنَّةِ وَإِنَّكَ ذُو قَرْنَيْهَا فَلاَ تُتْبِعِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى وَلَيْسَتْ لَكَ الآخِرَةُ . رواه أحمد وفيه ابن إسحاق وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

12944. Ali b. Ebî Tâlib, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine şöyle dediğini haber vermiştir: *"Ey Ali! Şüphesiz cennette senin için bir hazine vardır. Yine sen, onun iki tarafına da sahipsin. (Yabancı kadına yönelen) ilk bakışın peşinden ikincisini getirme! Zira ilki senindir; sonraki ise aleyhinedir."*

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٤٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَتَغُضُّنَّ أَبْصَارَكُمْ ، وَلَتَحْفَظُنَّ فُرُوجَكُمْ ، وَلَتُقِيمُنَّ وُجُوهَكُمْ أَوْ لَتُكْسَفَنَّ وُجُوهُكُمْ "

رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو متروك.

12945. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya bakışlarınızı indirir (gözlerinizi haramdan sakınırsınız) ve namuslarınızı koruyup şerefinizi ayakta tutarsınız; ya da şerefinizi ortaya dökersiniz"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٤٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : قَرَأْنَا عَلَى مُحَمَّدِ بْنِ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ الضَّرِيرِ الْمُقْرِئِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، ثنا هُرَيْمُ بْنُ سُفْيَانَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ النَّظْرَةَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ ، مَنْ تَرَكَهَا مَخَافَتِي أَبْدَلْتُهُ إِيمَانًا يَجِدُ حَلاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ"

[1] Ahmed (1373). Daha önce geçen hadise bakınız. (4/277) *"İki tarafına da sahipsin"* sözünün açıklaması: Arapçası *karney* olan sözcük, başına aldığı iki darbeyi ifade etmektedir ki, birisi Amr b. Vüdd'den, diğeri ise İbn Mülcem'den gelmiştir. Diğer yoruma göre cennetin iki yakası olan, Hz. Hasan ile Hüseyin'dir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7840). Bunun senedinde Ubeydullah b. Zehr vardır ki zayıf bir ravidir.

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن إسحاق الواسطي وهو ضعيف.

12946. Abdullah b. Mes'ud dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bakış, İblis'in zehirli oklarından biridir. Bir kimse benim korkumdan dolayı bakışını terk ederse, onu, kalbinde tadını hissedeceği iman ile değiştiririm"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. İshâk el-Vâsıtî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ لاَ يَجْلِسُ أَحَدُ بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُمَا يَتَحَدَّثَانِ إلاَّ بإذْنِهِمَا)

İki Kişi Kendi Arasında Konuşurken Onlardan İzin Almadan Kimse Aralarına Oturmasın

١٢٩٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِىِّ قَالَ جَلَسْتُ إِلَى ابْنِ عُمَرَ وَمَعَهُ رَجُلٌ يُحَدِّثُهُ فَدَخَلْتُ مَعَهُمَا فَضَرَبَ بِيَدِهِ صَدْرِى وَقَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا تَنَاجَى اثْنَانِ فَلاَ تَجْلِسْ إِلَيْهِمَا حَتَّى تَسْتَأْذِنَهُمَا"

12947. Saîd el-Makburî bildiriyor: İbn Ömer yanında bir adamla konuşurken ben de onun yanına oturdum. Böylece aralarına girmiş oldum. Bunun üzerine o, eliyle göğsüme vurarak dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki kişi kendi arasında gizlice konuşurken onlardan izin almadan yanlarına oturma"* dediğini işitmedin mi?"[2]

١٢٩٤٨ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا نُوحٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللهِ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِىِّ قَالَ رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ يُنَاجِى رَجُلاً فَدَخَلَ رَجُلٌ بَيْنَهُمَا"

فذكر نحوه رواه أحمد وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو متروك.

12948. Bir rivayet ise şöyledir: İbn Ömer'in bir adamla fısıldaştığını gördüm; bir adam gelip aralarına girdi. Bunun üzerine o, yukarıdakine benzer şeyler söyledi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10363).

[2] Ahmed (2/114). Bunun senedinde Abdullah b. Ömer el-Amrî vardır ki *sadûk* biridir; ancak ezberinde biraz zayıflık vardır. O (Saîd el-Makburî'nin oğlu) değildir, Bak: *es-Sahîha* (1395).

[3] Ahmed (2/138). Bir öncekine de bakın.

(بَابُ لاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ)

İki Kişi, Üçüncüyü Bırakıp da Kendi Aralarında Fısıldaşarak Konuşmasın

١٢٩٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ هُبَيْرَةَ عَنْ أَبِي سَالِمٍ الْجَيْشَانِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لاَ يَحِلُّ أَنْ يَنْكِحَ الْمَرْأَةَ بِطَلاَقِ أُخْرَى وَلاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَبِيعَ عَلَى بَيْعِ صَاحِبِهِ حَتَّى يَذَرَهُ وَلاَ يَحِلُّ لِثَلاَثَةِ نَفَرٍ يَكُونُونَ بِأَرْضٍ فَلاَةٍ إِلاَّ أَمَّرُوا عَلَيْهِمْ أَحَدَهُمْ وَلاَ يَحِلُّ لِثَلاَثَةِ نَفَرٍ يَكُونُونَ بِأَرْضٍ فَلاَةٍ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهِمَا" رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين وبقية رجاله رجال الصحيح.

12949. Abdullah b. Amr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir talakla boşanmış kadının nikâhlanması helal olmaz. Bir kimseye, kardeşinin alışverişi üzerine (onu bozup) alışveriş yapması helal olmaz. Ta ki ondan vazgeçsin. Yine açık alanda bulunan üç kişiden ikisinin arkadaşlarını bırakarak kendi aralarında fısıldaşmaları helal olmaz"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٥٠ - قَالَ : وَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كَانُوا ثَلاَثَةً فَلاَ يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ صَاحِبِهِمَا"

رواه البزار وفيه عبد الله بن عمر العمري وثقه غير واحد وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12950. Ömer -yani İbnü'l-Hattâb- dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi bir arada olduğunda, onlardan ikisi, arkadaşlarını bırakarak kendi aralarında fısıldaşmasın"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Ömer el-Umerî vardır ki, kendisinde zayıflık olmakla birlikte birçok kişi onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٥١ - وَبِإِسْنَادِهِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَنْهَى ثَلاَثَةً أَنْ يَتَنَجَّي اثْنَانِ مِنْهُمْ دُونَ الآخَرِ"

---

[1] Ahmed (6647). Burada *"onu nikâhlayıncaya kadar"* ifadesi geçer.

[2] Bezzâr (2056). Bezzâr demiştir ki: "el-Umerî'den başka kimsenin bunu Ömer'den rivayet ettiğini bilmiyoruz. Buna mutabaat edilmemiştir. Güvenilir raviler ve hafızlar bunu Nâfi—İbn Ömer—Hz. Peygamber yoluyla rivayet etmişlerdir."

رواه الطبراني والبزار وفي إسناد الطبراني من لم أعرفه وفي إسناد البزار يوسف بن خالد السمتي وهو متروك.

12951. Semure b. Cundub dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) üç kişi bir araya geldiğinde, onlardan ikisinin diğerini bırakıp kendi aralarında fısıldaşmalarını yasaklardı.

★Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin isnâdında tanımadığım bir ravi vardır. Bezzâr'ın isnâdında da Yûsuf b. Hâlid es-Semtî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٥٢ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ الْوَرَّاقُ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ الْوَرْدِ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ جُبَيْرٍ أَوْ كَثِيرٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الثَّالِثِ ، فَإِنَّ ذَلِكَ يُؤْذِي الْمُؤْمِنَ ، وَاللَّهُ يَكْرَهُ أَذَى الْمُؤْمِنِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط ورجال أبي يعلى رجال الصحيح غير الحسن بن كثير ووثقه ابن حبان وعبد الوهاب بن الورد اسمه وهيب بن الورد كما ذكر شيخ الحفاظ المزي.

12952. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki kişi üçüncüsünü bırakıp kendi aralarında fısıldaşmasın. Zira bu, mümini incitir. Allah ise müminin incitilmesinden hoşlanmaz"* buyurdu.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ebû Ya'lâ'nın ravileri, Hasan b. Kesîr hariç, *Sahîh* ravileridir. İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür. Abdulvehhâb b. el-Verd'in adı, hadis hafızlarının üstadı el-Mizzî'nin kaydettiği gibi Vuheyb b. el-Verd'dir.

(بَابُ مُجَانَبَةِ السَّفِيهِ وَالغَضُّ عَنْهُ)

Kendini Bilmez Kişiden Uzak Durmak ve Ondan Sarf-ı Nazar Etmek

١٢٩٥٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْخَشَّابُ الْبَلَدِيُّ ، قَالَ : نَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَائِشَةَ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْخَطْمِيِّ ، أَنَّ جَدَّهُ عُمَيْرَ بْنَ حَبِيبِ بْنِ خُمَاشَةَ ، وَكَانَ قَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ احْتِلامِهِ ، أَوْصَى وَلَدَهُ ، فَقَالَ : " يَا بَنِيَّ ، إِيَّاكُمْ وَمُجَالَسَةَ السُّفَهَاءِ ، فَإِنَّ مُجَالَسَتَهُمْ دَاءٌ ، مَنْ يَحْلُمُ عَنِ السَّفِيهِ يُسَرُّ ، وَمَنْ يُجِبْهُ يَنْدَمُ ، وَمَنْ لا يَرْضَى بِالْقَلِيلِ مِمَّا يَأْتِي بِهِ السَّفِيهُ يَرْضَى بِالْكَثِيرِ"

قلت : فذكره رواه الطبراني في الأوسط والكبير ورجاله ثقات.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7070); Bezzâr (2057). Bezzâr demiştir ki: "Bunun Semure'den ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz."

[2] Ebû Ya'lâ (2444); İbnü'l-Mübarek, *ez-Zühd* (692).

12953. -Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e ergenlik çağında yetişmiş biri olan- Umeyr b. Habîb b. Hamâşe, çocuğuna şu tavsiyede bulundu: "Evladım! Sefihlerle (kendini bilmezler ve ölçüsüz harcama yapanlar) ile oturup kalkmaktan sakının! Zira onlarla oturmak hastalıktır. Kendini bilmeze karşı kim halim selim olursa, o kimse huzurlu olur. Kim de ona uyarsa pişman olur. Sefihin getirmiş olduğu az şeyden kim memnun olmazsa, o kimse çok şeyden memnun olur."

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*de rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْفُحْشِ)

Söz ve Fiilde Çirkin Davranışlar

١٢٩٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ عَنْ سُلَيْمٍ مَوْلَى لَيْثٍ وَكَانَ قَدِيمًا قَالَ مَرَّ مَرْوَانُ بْنُ الْحَكَمِ عَلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ وَهُوَ يُصَلِّي فَحَكَاهُ مَرْوَانُ قَالَ أَبُو مَعْشَرٍ وَقَدْ لَقِيَهُمَا جَمِيعًا فَقَالَ أُسَامَةُ يَا مَرْوَانُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ فَاحِشٍ مُتَفَحِّشٍ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط بأسانيد وأحد أسانيد الطبراني رجاله ثقات.

12954. -Eskiden Usâme b. Zeyd ve Mervân ile görüşmüş olan- Leys oğullarının azatlısı Süleym anlatıyor: Mervân b. el-Hakem, namaz kılmakta olan Usâme b. Zeyd'e rastladı. Mervân ona bir şeyler söylenip durdu. (Daha sonra) Usâme dedi ki: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Yüce Allah çirkin söz ve davranışta bulunan ve buna kendini zorlayan kişiden hoşlanmaz*» buyurduğunu işittim."

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[2] Taberânî'nin isnâdlarından birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٢٩٥٥ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرِ بْنِ حَازِمٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ يُحَدِّثُ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، قَالَ : رَأَيْتُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ عِنْدَ حُجْرَةِ عَائِشَةَ يَدْعُو ، فَجَاءَ مَرْوَانُ فَأَسْمَعَهُ كَلَامًا ، فَقَالَ أُسَامَةُ :

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/50-51).

[2] Ahmed (5/202); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (330); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (399 ve 404 kısa metinle).

إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيءَ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

12955. Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe anlatıyor: Usâme b. Zeyd'i Hz. Âişe'nin odasının yanında dua ederken gördüm. O sırada Mervân gelip ona bir şeyler söyledi. Usâme de: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Yüce Allah, çirkin söz ve davranışta bulunan ve ağzı bozuk olan kimseden hoşlanmaz»* buyurduğunu işittim" dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٥٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، أَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " أَلأَمُ أَخْلاقِ الْمُؤْمِنِ الْفُحْشُ "

رواه الطبراني بإسنادين رجال أحدهما رجال الصحيح.

12956. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Müminin huylarının en bozuk olanı, çirkin söz ve davranıştır."

★Taberânî bunu iki isnâdla rivayet etmiştir.[2] Bu isnâdlardan birinin ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الشَّحْنَاءِ)

Kin Hakkında

١٢٩٥٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَمِّهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كَانَ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ يَنْزِلُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا ، فَيَغْفِرُ لِعِبَادِهِ إِلا مَا كَانَ مِنْ مُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ لأَخِيهِ "

رواه البزار وفيه عبد الملك بن عبد الملك ذكره ابن أبي حاتم في الجرح والتعديل و لم يضعفه وبقية رجاله ثقات.

12957. Hz. Ebû Bekir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, Şaban'ın yarı gecesinde (Berat gecesi) dünya semâsına nüzul edip kullarını bağışlar; şirk koşan kimseyle din kardeşine karşı kin taşıyanı bağışlamaz"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (405).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8560 ve 8561).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulmelik b. Abdilmelik vardır ki İbn Ebî Hâtim onu *el-Cerh ve't-Ta'dil*'de zikretmiş ve zayıf görmemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٥٨ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِذَا كَانَ لَيْلَةُ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ يَغْفِرُ اللهُ لِعِبَادِهِ إِلاَّ لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ"

رواه البزار وفيه هشام بن عبد الرحمن و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

12958. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şaban'ın on beşinci gecesinde (Berat gecesi) Allah, kullarını bağışlar. Müşrik ile muşahin'i (din kardeşine karşı kin besleyeni) bağışlamaz"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hişâm b. Abdirrahman vardır ki ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٥٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ الْحَرَّانِيُّ يَعْنِي عَبْدَ الْغَفَّارِ بْنَ دَاوُدَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادِ بْنِ أَنْعَمَ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ عَوْفٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَطَّلِعُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى خَلْقِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ ، فَيَغْفِرُ لَهُمْ كُلِّهِمْ إِلا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ"

رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن زياد بن أنعم وثقه أحمد بن صالح وضعفه جمهور الأئمة وابن لهيعة لين وبقية رجاله ثقات.

12959. Avf b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şaban'ın yarı gecesinde Yüce Allah, mahlûkatına muttali olur; şirk koşan kimseyle kardeşine karşı içinde kin taşıyan hariç, onların hepsini bağışlar"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abdurrahman b. Ziyâd b. En'um vardır ki Ahmed b. Sâlih onu güvenilir görürken çoğunluk ulema onu zayıf görmüştür. İbn Lehîa da "gevşek" biridir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr (2045). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin Ebû Bekir'den sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz. Bu hadis, Ebû Bekir dışındaki kimselerden de rivayet edilmiştir. Bunu rivayet edenlerin en âlîsi Ebû Bekir'dir. İsnadında birazcık bir şeyler vardır; ancak Ebû Bekir'in üstün kişiliği onu güzelleştirmektedir. Abdulmelik ise tanınan biri değildir. İlim adamları bu hadisi onun kanalıyla rivayet etmişlerdir."

[2] Bezzâr (2046). Bezzâr demiştir ki: "Bu rivayette Hişâm b. Abdirrahman'a mutabaat edilmemiştir. Ondan da sadece Abdullah b. Gâlib rivayet etmiştir. Abdullah b. Gâlib, "sakıncasız" bir ravidir."

[3] Bezzâr (2048). Bak: *es-Sahîha* (1563).

١٢٨٦٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ ، نَا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ ، نَا أَبُو خُلَيْدٍ عُتْبَةُ بْنُ حَمَّادٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، وَابْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ أَبِيهِ مَكْحُولٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَامِرَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَطَّلِعُ اللَّهُ عَلَى خَلْقِهِ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ ، فَيَغْفِرُ لِجَمِيعِ خَلْقِهِ ، إِلا لِمُشْرِكٍ أَوْ مُشَاحِنٍ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجالهما ثقات.

12960. Muâz b. Cebel, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şaban'ın yarı gecesinde (Berât gecesinde) Yüce Allah, bütün mahlukatına muttali olur; şirk koşan kimseyle kardeşine kin taşıyan hariç, bütün mahlukatını bağışlar"* dediğini bildiriyor.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Her ikisinin ravileri de güvenilir ravilerdir.

١٢٨٦١ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : يَطَّلِعُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى خَلْقِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِعِبَادِهِ إِلاَّ لاِثْنَيْنِ : مُشَاحِنٌ وَقَاتِلُ نَفْسٍ

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين الحديث وبقية رجاله وثقوا.

12961. Abdullah b. Amr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber verdi: *"Şaban'ın orta gecesinde (Berât gecesinde) Yüce Allah yarattıklarına bakar; şu iki kişi hariç bütün kullarını bağışlar: Kardeşine karşı bozuk yürek taşıyanla adam öldüren."*

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir görülmüştür.

١٢٨٦٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ آدَمَ الْمِصِّيصِيُّ ، ثَنَا الْمُحَارِبِيُّ ، عَنِ الأَحْوَصِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَطَّلِعُ اللَّهُ عَلَى عِبَادِهِ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَيُمْهِلُ الْكَافِرِينَ ، وَيَدَعُ أَهْلَ الْحِقْدِ بِحِقْدِهِمْ حَتَّى يَدْعُوهُ " رواه الطبراني وفيه الأحوص بن حكيم وهو ضعيف.

12962. Ebû Sa'lebe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah, Şaban'ın orta gecesinde kullarına bakar; mü'minlere mağfiret eder, kâfirlere mühlet verir. Kin sahiplerini de, bu huylarını terk edinceye kadar öylece bırakır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ahvas b. Hakîm vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/108). Bak: *es-Sahîha* (1144).

[2] Ahmed (6642).

١٢٨٦٣ - وَعَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : تُعْرَضُ أَعْمَالُ بَنِي آدَمَ كُلَّ اثْنَيْنِ وَفِي كُلِّ خَمِيْسٍ فَيَرْحَمُ الْمُتَرَحِّمِيْنَ وَيَغْفِرُ لِلْمُسْتَغْفِرِيْنَ ثُمَّ يَذَرُ أَهْلَ الحِقْدِ بِحِقْدِهِمْ

رواه الطبراني والبزار وفيه علي بن زيد الألهاني وهو متروك.

12963. İbn Mes'ud, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Âdemoğullarının amelleri her Pazartesi ve her Perşembe günü arz olunur. Allah, merhamet dileyenlere merhamet, mağfiret dileyenlere de mağfiret eder. Yalnız, dargın olanları, kinleri ile baş başa bırakır."*

★Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Zeyd el-Elhânî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٦٤ - وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :

تُعْرَضُ الأَعْمَالُ عَلَى اللهِ يَوْمَ الاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الخَمِيْسِ فَيَغْفِرُ اللهُ إِلاَّ مَا كَانَ مِنْ مُتَشَاحِنَيْنِ أَوْ قَاطِعُ رَحِمٍ" رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة وهو متروك.

12964. Usâme b. Zeyd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ameller Pazartesi ve Perşembe günü Allah'a arz olunur. Yüce Allah da, arası bozuk olan iki kişi veya akraba ile ilişkiyi kesen kimse dışındakileri bağışlar"* buyurduğunu bildiriyor.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Mûsa b. Ubeyde vardır ki metrûk bir ravidir.

١٢٩٦٥ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الرَّازِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُقْرِئُ ، نَا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تُنْسَخُ دَوَاوِينُ أَهْلِ الأَرْضِ فِي دَوَاوِينِ أَهْلِ السَّمَاءِ فِي كُلِّ اثْنَيْنِ وَخَمِيسٍ ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ مُسْلِمٍ لا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا إِلا رَجُلا بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَخِيهِ شَحْنَاءُ"

قلت : رواه أبو داود بغير هذا السياق رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات.

12965. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her Pazartesi ve Perşembe günü yeryüzü halkının divanları, gök halkının divanlarına kopyalanır ve Allah'a hiçbir şeyi ortak tutmayan her Müslüman mağfiret olunur; kardeşiyle kendisi arasında kini olan kimse hariç"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/223).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9776); Bezzâr (2049). Bezzâr demiştir ki: Bu hadis Abdullah'tan merfu olarak sadece bu isnâdla rivayet edilir.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (409).

★Ben derim ki: Ebû Dâvud bu hadisi bu ifadeler olmaksızın rivayet etmiştir.

Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٦٦ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُكْرَمٍ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نا زَائِدَةُ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ إِلا وَبَيْنَهُمَا سِتْرٌ مِنَ اللَّهِ ، فَإِذَا قَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ كَلِمَةً مُجْرٍ خَرَقَ سِتْرَ اللَّهِ "

رواه البزار والطبراني بزيادة وستأتي وفيه يزيد بن أبي زياد وهو حسن الحديث وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات.

12966. Abdullah -yani İbn Mes'ûd- bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki Müslüman yoktur ki aralarında Allah tarafından konulmuş bir perde bulunmasın. Onlardan biri arkadaşına dargınlık sözü söyleyince Allah'ın perdesini yırtmış olur"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de hadisi ilaveyle vermiştir.[1] O hadis ileride gelecektir. Senedinde Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki, kendisinde zayıflık olmakla birlikte hadisi hasen biridir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، نَا رَوْحُ بْنُ حَاتِمٍ أَبُو غَسَّانَ ، نَا الْمِنْهَالُ بْنُ بَحْرٍ ، نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الرُّبَيِّعِ ، ثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تُعْرَضُ الأَعْمَالُ يَوْمَ الاثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ ، فَمِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَيُغْفَرُ لَهُ ، وَمِنْ تَائِبٍ فَيُتَابُ عَلَيْهِ ، وَيَرُدُّ أَهْلَ الضَّغَائِنِ لِضَغَائِنِهِمْ حَتَّى يَتُوبُوا " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات

12967. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ameller, Pazartesi ve Perşembe günü arz olunur. Mağfiret dileyenlere Allah mağfiret eder; tövbe edenin tövbesini kabul eder. Kinci olanları da, tövbe edinceye kadar kinleri ile baş başa bırakır"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الهِجْرَانِ)

Dargınlık Hakkında

١٢٩٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثٍ . رواه أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح.

[1] Bak: (13014). Bezzâr (2047); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10544).

12968. Sa'd b. Ebî Vakkas'dan bildirildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşiyle üç günden fazla dargın durması bir müslümana helal olmaz"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٢٩٦٩ – قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ الرِّشْكِ عَنْ مُعَاذَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عَامِرٍ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ مُسْلِماً فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ فَإِنَّهُمَا نَاكِبَانِ عَنِ الْحَقِّ مَا دَامَا عَلَى صُرَامِهِمَا وَأَوَّلُهُمَا فَيْئاً يَكُونُ سَبْقُهُ بِالْفَيْءِ كَفَّارَةٌ لَهُ وَإِنْ سَلَّمَ فَلَمْ يَقْبَلْ وَرَدَّ عَلَيْهِ سَلاَمَهُ رَدَّتْ عَلَيْهِ الْمَلاَئِكَةُ وَرَدَّ عَلَى الآخَرِ الشَّيْطَانُ وَإِنْ مَاتَا عَلَى صُرَامِهِمَا لَمْ يَدْخُلاَ الْجَنَّةَ جَمِيعاً أَبَداً"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح.

12969. Hişâm b. Âmir'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir müslümana, bir müslümanla üç geceden fazla dargın durması helal olmaz. Zira o ikisi, dargın olmaya devam ettikçe Hak'tan yüz çevirmiş durumdadırlar. Onlardan ilk selam verip barışan, diğerinden iki bin kefaret derecesinde öne geçmiş olur. Eğer o selam verir de öbürü almazsa, onun selamını melekler alır; diğerine de şeytan karşılık verir. Eğer birbirine dargın olarak ölürlerse cennete asla giremezler"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٧٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا شُعْبَةُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَنَّ رَجُلَيْنِ دَخَلاَ فِي الإِسْلاَمِ فَاهْتَجَرَا لَكَانَ أَحَدُهُمَا خَارِجًا عَنِ الإِسْلاَمِ حَتَّى يَرْجِعَ ، يَعْنِي : الظَّالِمَ مِنْهُمَا "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

12970. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Eğer iki kişi İslâm'a girip de birbirine küserse, onlardan biri -yani zâlim olan- bundan vazgeçinceye kadar İslam'dan çıkmış olur."

---

[1] Ahmed (1519 ve 1579); Bezzâr (12051); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (324); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (880). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadis Ebû Hureyre'den, Ebû Eyyûb'dan, İbn Mes'ûd'dan, İbn Ömer'den ve Enes'den rivayet edilmiştir. Bunu rivayet edenlerin en âlîsi Sa'd'dır. Onun isnâdı en sahih olandır."

[2] Ahmed (4/20); Ebû Ya'lâ (1557); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/175).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٧١ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو شِهَابٍ الْحَنَّاطُ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

12971. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşiyle üç günden fazla dargın durması bir müslümana helal olmaz"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٧٢ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْخَزَّازُ الْكُوفِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنُ مُصَرِّفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ وَهْبٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ : " لا يَتَهَاجَرْ رَجُلانِ قَدْ دَخَلا فِي الإِسْلامِ إِلا خَرَجَ أَحَدُهُمَا مِنْهُ حَتَّى يَرْجِعَ ، وَرُجُوعُهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَيُسَلِّمَ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عصمة ن سليمان وهو ثقة.

12972. Yine ondan: "İslam'a girmiş iki kişi birbirine küserse, onlardan biri mutlaka İslam'dan çıkmış olur. Çıktığı şeye dönünceye kadar bu devam eder. Dönüşü, kardeşine gidip ona selam vermesidir."

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri, güvenilir bir ravi olan İsmet b. Süleyman hariç-*Sahîh* ravileridir.

١٢٩٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُمُعَةَ أَبُو قُرَيْشٍ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّبَعِيُّ ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ الْحَكَمِ الْعُرَنِيُّ ، ثَنَا سَلامٌ الطَّوِيلُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ "

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين أحدهما ضعيف وفي الآخر إبراهيم بن أبي أسيد و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

12973. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir mümine, kardeşiyle üç günden fazla dargın durması helal olmaz"* buyurdu.

---

[1] Bezzâr (2050).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10399), *M. es-Sağîr* (914).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8904).

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta iki isnâdla rivayet etmiştir[1]; onlardan biri zayıftır, diğerinde de İbrâhîm b. Ebî Useyd vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٧٤ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، نا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ الْقَدَّاحُ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعْدٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَحِلُّ الْهِجْرَةُ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ ، فَإِنِ الْتَقَيَا فَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا عَلَى الآخَرِ فَرَدَّ عَلَيْهِ الآخَرُ السَّلامَ اشْتَرَكَا فِي الأَجْرِ ، وَإِنْ أَبَى الآخَرُ أَنْ يَرُدَّ السَّلامَ بَرِئَ هَذَا مِنَ الإِثْمِ وَبَاءَ بِهِ الآخَرُ ، وَقَدْ خَشِيتُ إِنْ مَاتَا وَهُمَا مُتَهَاجِرَانِ أَنْ لا يَجْتَمِعَا فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه مقدام بن داود وهو ضعيف وقال ابن دقيق العيد في الإمام : إنه وثق

12974. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç günden fazla dargın durmak helal olmaz. İki dargın karşılaştığında biri diğerine selam verip de diğeri selamı alırsa, her ikisi sevapta ortak olur. Öteki selamı almaktan imtina ederse, beriki günahtan kurtulur, öteki de günahla döner. Cennette bir araya gelemeyecekleri için birbirlerine dargın iken ölmelerinden hep endişe etmişimdir"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Mikdâm b. Dâvud'dan rivayet etmiştir. O, zayıf bir ravidir. İbn Dakîkü'l-İyd ise *el-İmâm*'da şöyle demiştir: "Doğrusu o, güvenilir görülmüştür."

١٢٩٧٥ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، ثَنَا وَهْبٌ ، ثَنَا خَالِدٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا تَحَاسَدُوا ، وَلا تَدَابَرُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا ، وَلا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثٍ ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا ، وَالَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلامِ يَسْبِقُ إِلَى الْجَنَّةِ " ، لَمْ يَقُلْ أَحَدٌ مِمَّنْ رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنِ الزُّهْرِيِّ : " وَالَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلامِ يَسْبِقُ إِلَى الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم.

12975. Enes b. Mâlik, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir: *"Birbirinize haset etmeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, ey Allah'ın kulları kardeş olun! Bir Müslümana kardeşiyle üç günden fazla dargın durması helâl değildir. Onlardan ikisi karşılaştığında; biri yüz çevirir ise diğeri de yüz çevirir. İlk selâm veren, cennete önce girecektir."*

★Ben derim ki: Bu hadis *Sahîh*'te kısa metinle verilmiştir.

---

[1] Ahmed (5357). Ahmed bunu benzer şekilde, içinde İbn Lehîa'nın olduğu bir isnâdla rivayet etmiştir. Kudâî de *Müsnedü'ş-Şihâb*'da (882) bu hadisi rivayet etmiştir.

Buradaki hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٢٩٧٦ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَفَّافُ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، قَالَ : قَرَأْتُ عَلَى أَنَسِ بْنِ عِيَاضٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تَدَابَرُوا ، وَلا تَقَاطَعُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا ، هِجْرَةُ الْمُؤْمِنِينَ ثَلاثًا ، فَإِنْ تَكَلَّمَا ، وَإِلا أَعْرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُمَا حَتَّى يَتَكَلَّمَا "

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن عبد العزيز الليثي وثقه ابن حبان وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات.

12976. Ebû Eyyub el-Ensârî, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir: *"Birbirinize sırt çevirmeyin, birbirinizle ilişkiyi kesmeyin, ey Allah'ın kulları kardeş olun! Müminlerin dargınlığı (en fazla) üç gündür. Birbirleriyle konuşurlarsa ne a'lâ! Aksi takdirde Yüce Allah birbirleriyle konuşuncaya dek onlardan yüz çevirir."*

Ben derim ki: Bu hadis de *Sahîh*'te kısaltılmış olarak verilmiştir.

★Buradaki hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. Abdilazîz el-Leysî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٧٧ - وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا مِنْ يَوْمِ اثْنَيْنِ وَلاَ خَمِيسٍ إِلاَّ تُرْفَعُ فِيهِمَا الأَعْمَالُ إِلاَّ الْمُتَهَاجِرَيْنَ

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن عبد العزيز الليثي وثقه ابن حبان وضعفه غيره.

12977. Yine aynı ravi, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Hiçbir Pazartesi ve Perşembe günü yoktur ki, dargın olan iki kişinin ameli hariç, ameller o günde yükseltilmesin."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Abdilazîz el-Leysî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٧٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الْمَعَافِرِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثٍ فَهُوَ فِي النَّارِ ، إِلا أَنْ يَتَدَارَكَهُ اللَّهُ بِكَرَمِهِ"

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3957 ve 3974).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3972). Bunun senedinde Süleymân b. Atâ vardır ki onu sadece İbni Hibbân güvenilir görmüştür.

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

12978. Fedâle b. Ubeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem: *"Kim kardeşiyle üç günden fazla dargın durursa o, cehennemdedir; Allah'ın rahmetiyle ona yetişmesi hariç"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الغَضَبِ وَمَرَاتِبُ النَّاسِ فِيْهِ)

Öfke ve Kızgınlık ile İnsanların Öfke Bakımından Mertebeleri

١٢٩٧٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ مُسْلِمٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ شَرِيكٍ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " سَأُحَدِّثُكُمْ بِأُمُورِ النَّاسِ وَأَخْلاقِهِمْ : الرَّجُلُ يَكُونُ سَرِيعَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الْفَيْءِ ، فَلا عَلَيْهِ وَلا لَهُ كَفَافٌ ، وَالرَّجُلُ يَكُونُ بَعِيدَ الْغَضَبِ سَرِيعَ الرِّضَا ، فَذَاكَ لَهُ وَلا عَلَيْهِ ، وَالرَّجُلُ سَرِيعُ الْغَضَبِ بَعِيدُ الرِّضَا ، فَذَاكَ عَلَيْهِ وَلا لَهُ ، وَالرَّجُلُ يَقْضِي الَّذِي لَهُ وَيَقْضِي الَّذِي عَلَيْهِ ، فَذَاكَ لا عَلَيْهِ وَلا لَهُ كَفَافًا ، وَالرَّجُلُ يَقْضِي الَّذِي عَلَيْهِ وَلا يَقْضِي الَّذِي لَهُ ، فَذَاكَ لَهُ وَلا عَلَيْهِ ، وَالرَّجُلُ يَقْضِي الَّذِي لَهُ وَيَمْطُلُ النَّاسَ فِي الَّذِي لَهُمْ ، فَذَاكَ عَلَيْهِ وَلا لَهُ" رواه البزار من طريق عبد الرحمن بن شريك عن أبيه وهما ثقتان وفيهما ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

12979. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben size insanların durumlarını ve farklılıklarını haber vereceğim: Kimisi çabuk kızar, sakinleşmesi de çabuk olur. Bu durum, onun lehine de değildir, aleyhine de. Başa baştır, birbirini dengeler. Kimisi geç kızar, bundan dönüşü çabuk olur. Bu, onun lehinedir, aleyhine değildir. Kimisi alacağını zamanında alır, vereceğini de zamanında verir. Bu tutumu onun ne lehinedir, ne de aleyhine. Kimisi de alacağını zamanında alır, insanlara vereceğini ise geciktirir. Bu, onun aleyhinedir, lehine değil"* buyurduğunu haber verdi.

★Hadisi, Abdurrahman b. Şerîk kanalıyla babasından Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Her iki ravi de, kendilerinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir kabul edilmiş ravilerdir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/315).

[2] Bezzâr (2052). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisi bu isnâdla sadece Şerîk'in, ondan da sadece oğlunun rivayet ettiğini biliyoruz."

(بَابُ فِيْمَنْ إِذَا غَضِبَ رَجَعَ)

Öfkelendiğinde Öfkesinden Vazgeçen Kimse

١٢٩٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْفَرَّاءُ ، قال : نا ابْنُ قَنْبَرٍ ، قال : نا أَبِي قَنْبَرٌ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خِيَارُ أُمَّتِي أَحِدَّاؤُهُمُ ، الَّذِينَ إِذَا غَضِبُوا رَجَعُوا " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يغنم بن سالم بن قنبر وهو كذاب

12980. Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin hayırlıları, onların öyle hiddetli olanlarıdır ki bunlar, öfkelendikleri zaman öfkelerinden dönerler (sükunetle karşılarlar)"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir. Senedinde Yağnem b. Sâlim b. Kanber vardır ki hadis uyduran biridir.

(بَابُ فِيْمَنْ يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الغَضَبِ)

Öfke Anında Kendisine Hâkim Olan Kimse

١٢٩٨١ - عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَوْمٍ يَرْفَعُونَ حَجَرًا فَقَالَ : " مَا يَصْنَعُ هَؤُلَاءِ ؟ " . قَالُوا : يَرْفَعُونَ حَجَرًا يُرِيْدُونَ الشِّدَّةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ ؟ أَوْ كَلِمَةَ نَحْوَهَا الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الغَضَبِ"

12981. Enes anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) taş kaldırma yarışı yapan bir kalabalığa rastladı ve: *"Bunlar ne yapıyor?"* diye sordu. "Pehlivanlık maksadıyla taş kaldırıyorlar" denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben size onlardan daha pehlivan olanı söyleyeyim mi?* -veya buna benzer bir söz söyledi- *Asıl pehlivan, öfke anında kendisine hâkim olandır"*[1] buyurdu.

١٢٩٨٢ - وفي رواية عنه : وَبِهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَوْمٍ يَصْطَرِعُونَ فَقَالَ : " مَا هَذَا ؟ " قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا فُلَانٌ الصَّرِيعُ مَا يُصَارِعُ أَحَدًا إِلَّا صَرَعَهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ : رَجُلٌ ظَلَمَهُ رَجُلٌ فَكَظَمَ غَيْظَهُ فَغَلَبَهُ وَغَلَبَ شَيْطَانَهُ ، وَغَلَبَ شَيْطَانَ صَاحِبِهِ"

[1] Bezzâr (2053).

رواهما البزار بإسناد واحد وفيه شعيب بن بيان وعمران القطان ووثقهما ابن حبان وضعفهما غيره وبقية رجالهما رجال الصحيح.

12982. Yine ondan gelen başka bir rivayet ise şöyledir: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendi aralarında bağrışan bir topluluğa rastladı ve: *"Ne(yiniz) var?"* diye sordu. Dediler ki: "Yâ Resûlallah! Filan kimse pehlivandır. Güreştiği kimseyi mutlaka yeniyor!" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben size ondan daha pehlivan olanı söyleyeyim mi? Asıl pehlivan o ki, kendisine bir adam zulmetmiş; ancak o, öfkesini yutarak ona galip gelmiş, kendi şeytanını da yenmiş, arkadaşının şeytanını da yenmiştir"* buyurdu.

★Bu iki rivayeti bir tek isnâdla Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Şuayb b. Beyân ve İmrân el-Kattân vardır ki İbn Hibbân bu ikisini güvenilir görürken, ondan başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٨٣ – وعنه قال : حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا هِلالُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ هَاشِمٍ الْبَزَّازُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ بُرْدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ ، وَمَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد السلام بن هاشم وهو ضعيف

12983. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim öfkesini def ederse Allah da ondan azabını def eder. Kim de dilini korursa, Allah onun ayıbını örter"* buyurdu.

★Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdusselâm b. Hâşim vardır ki zayıf bir ravidir.

١٢٩٨٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْجُعْفِيَّ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ حَصْبَةَ أَوْ أَبِي حَصْبَةَ عَنْ رَجُلٍ شَهِدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ تَدْرُونَ مَا الرَّقُوبُ ، قَالُوا الَّذِي لاَ وَلَدَ لَهُ، فَقَالَ الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوبِ الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوبِ الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوبِ الَّذِي لَهُ وَلَدٌ فَمَاتَ وَلَمْ يُقَدِّمْ مِنْهُمْ شَيْئاً ، قَالَ تَدْرُونَ مَا الصُّعْلُوكُ ، قَالُوا الَّذِي لَيْسَ لَهُ مَالٌ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّعْلُوكُ كُلُّ الصُّعْلُوكِ الصُّعْلُوكُ كُلُّ الصُّعْلُوكِ الَّذِي لَهُ مَالٌ فَمَاتَ وَلَمْ يُقَدِّمْ مِنْهُ شَيْئاً ، قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ

[1] Bezzâr (2054).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1342); Ebû Nuaym, *Ahbâru Isbahan* (2/111). Abdusselâm b. Hâşim, hadis uyduran biridir. Bak: *ed-Daîfe* (588).

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الصُّرَعَةُ ، قَالَ قَالُوا الصَّرِيعُ.قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّرَعَةُ كُلُّ الصُّرَعَةِ الصُّرَعَةُ كُلُّ الصُّرَعَةِ الرَّجُلُ يَغْضَبُ فَيَشْتَدُّ غَضَبُهُ وَيَحْمَرُّ وَجْهُهُ وَيَقْشَعِرُّ شَعَرُهُ فَيَصْرَعُ غَضَبَهُ"

رواه أحمد وفيه أبو حصبة أو ابن حصبة و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

12984. İbn Hasbe veya Ebû Hasbe bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe verirken dinleyen birisi anlatıyor: Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizde kime rakûb dersiniz?"*diye sordu. "Çocuğu olmayana" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Rakûb o değildir. Tam anlamıyla rakûb, tam anlamıyla rakûb; asıl rakûb, çocuğu olup da kendinden önce hiçbir çocuğunu âhirete göndermeden ölen kimsedir."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu defa: *"Fakir kimdir bilir misiniz?"* diye sordu. "Malı olmayan kimsedir" dediler. *"Tam anlamıyla fakir, tam anlamıyla fakir, asıl fakir, malı olup da malından âhirete hiçbir şey göndermeden ölen kimsedir."*

Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçinizden kime pehlivan dersiniz?"* diye sordu. "Erkeklere yenilmeyen kişiye" dediler. *"Tam anlamıyla pehlivan, tam anlamıyla pehlivan, asıl pehlivan; öfkelenip de öfkesi iyice artan, yüzü kızaran, tüyleri ürperen ve bu halde iken öfkesini yenen kimsedir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Hasba veya İbn Hasba vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الغَضَبِ وَثَوَابُ مَنْ لَمْ يَغْضَبْ)

Öfke ve Öfkelenmeyenin Kazandığı Sevap

١٢٩٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاذَا يُبَاعِدُنِي مِنْ غَضَبِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ لَا تَغْضَبْ.

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين الحديث وبقية رجاله ثقات.

12985. Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Yüce Allah'ın gazabından beni ne uzaklaştırır?" diye sormuş, Efendimiz de: *"Öfkelenme!"* buyurmuştur.

---

[1] 4003. hadisin mükerreri.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٩٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ يَعْنِي ابْنَ عُرْوَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَمٍّ لَهُ يُقَالُ لَهُ جَارِيَةُ بْنُ قُدَامَةَ أَنَّ رَجُلاً قَالَ لَهُ ا رَسُولَ اللّٰهِ قُلْ لِي قَوْلاً وَأَقْلِلْ عَلَيَّ لَعَلِّي أَعْقِلُهُ. قَالَ لاَ تَغْضَبْ . فَأَعَادَ عَلَيْهِ مِرَاراً كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ لاَ تَغْضَبْ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط إلا أنه قال : عن الأحنف بن قيس عن عمه وعمه جارية بن قدامة أنه قال : يا رسول الله قل لي قولا ينفعني الله به فذكر نحوه . ورواه في الكبير كذلك وفي رواية عنده : عن جارية بن قدامة أن عمه أتى النبي صلى الله عليه و سلم فذكر نحوه وفي رواية : عن جارية بن قدامة عن ابن عم له قال : قلت : يا رسول الله ورجال أحمد رجال الصحيح ورواه أبو يعلى إلا أنه قال : عن جارية بن قدامة : أخبرني عم أبي أنه قال النبي صلى الله عليه و سلم فذكر نحوه . ورجاله رجال الصحيح.

12986. Câriye b. Kudâme bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Bana bir şey öğret ve az söyle ki hafızamda tutabileyim" dedi. Resûl-i ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kızma!"* buyurdu. Sonra adam bunu birkaç defa tekrarladı, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) her defasında *"Öfkelenme!"* cevabını verdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Taberânî de bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta rivayet etmiş; ancak hadisi Ahnef b. Kays—onun amcası kanalıyla vermiştir. Ahnef'in amcası Câriye b. Kudâme'dir. Onun ibaresi şöyledir. Câriye b. Kudame dedi ki: "Yâ Resûlallah! Bana Allah'ın faydalandıracağı bir söz söyle!" Bundan sonraki kısmı yukarıdaki hadis gibidir. Taberânî bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de aynı şekilde rivayet etmiştir. Onun bir lafzı şöyledir: Câriye b. Kudâme'den: Onun amcası Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmiş... Hadisin devamı benzer şekildedir. Bir rivayette ise şöyle anlatılır: Câriye b. Kudame'den: Onun amcaoğlu dedi ki: "Yâ Resûlallah!" dedim..."

Ahmed'in ravileri *Sahîh* ravileridir. Bu hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. Ancak onun ifadesi şöyledir: Câriye b. Kudâme'den: Babamın amcası bana haber verdi ki Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu... Hadisin devamı benzer şekildedir. Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَوْصِنِي.

---

[1] Ahmed (6635).

[2] Ahmed (3/484 ve 5/34/370); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2093'den 2107'ye kadar); Ebû Ya'lâ (6838).

قَالَ لاَ تَغْضَبْ . قَالَ قَالَ الرَّجُلُ فَفَكَّرْتُ حِينَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا قَالَ فَإِذَا الْغَضَبُ يَجْمَعُ الشَّرَّ كُلَّهُ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12987. Humeyd b. Abdirrahman, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından birinden bildiriyor: Bir adam: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyede bulun!" dedi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Öfkelenme"* buyurdu. Adam dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o sözü bana söyleyince düşündüm ve anladım ki öfke, bütün kötülükleri bir araya toplayan bir şeydir."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٨٨ – حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، قُلْ لِي قَوْلاً وَأَقْلِلْ لَعَلِّي أَعْقِلُهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَغْضَبْ " ، فَأَعَدْتُ مَرَّتَيْنِ ، كُلُّ ذَلِكَ يَرْجِعُ إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَغْضَبْ "

رواه أبو يعلى وفيه ابن أبي الزناد وقد ضعفه غير واحد وبقية رجاله رجال الصحيح.

12988. İbn Ömer bildiriyor: Dedim ki: "Yâ Resûlallah! Bana bir söz söyle ve az söyle ki onu iyi anlayayım." Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kızma!"* buyurdu. Sonra bunu iki defa tekrarladım, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) her defasında *"Öfkelenme!"* cevabını verdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Ebi'z-Zinâd vardır ki ulemânın bir kaçı onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٨٩ – حَدَّثَنَا زَحْمَوَيْهِ ، حَدَّثَنَا صَالِحٌ ، حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، عَلِّمْنِي عَمَلا يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ ، وَلا تُكْثِرْ عَلَيَّ ، قَالَ : " لا تَغْضَبْ "

رواه أبو يعلى من رواية صالح عن الأعمش و لم أعرف صالحا هذا وبقية رجاله ثقات.

12989. Ebû Sâlih, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından birinden naklediyor: Bir adam dedi ki: "Yâ Resûlallah! Beni cennete sokacak bir amel öğret bana! Çok şey de olmasın, az olsun." Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Öfkelenme"* buyurdu.

★Hadisi, Sâlih'in A'meş'ten rivayeti olarak Ebû Ya'lâ vermiştir.[1] Ben bu Sâlih'i tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed (55/373).
[2] Ebû Ya'lâ (5685).

١٢٩٩٠ - وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ ، تُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ ، قَالَ : " لا تَغْضَبْ ، وَلَكَ الْجَنَّةُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وأحد إسنادي الكبير رجاله ثقات.

12990. Ebû'd-Derdâ dedi ki: Dedim ki: "Yâ Resûlallah! Beni cennete sokacak bir amel göster bana." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de *"Öfkelenme, Cennet senin olsun"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki hadisin iki isnâdından birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٢٩٩١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مَعْبَدٍ الرَّقِّيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ حَيَّانَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَجْلانَ الأَفْطَسِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ ، قَالَ : قُلْتُ لِنَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، قُلْ لِي قَوْلا أَنْتَفِعُ بِهِ ، وَأَقْلِلْ , لَعَلِّي أَعْقِلُهُ ؟ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَغْضَبْ " , فَعَاوَدَهُ مِرَارًا يَسْأَلُهُ عَنْ ذَلِكَ ، يَقُولُ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَغْضَبْ "

رواه الطبراني وفيه سليمان بن أبي داود و لم يعرف وبقية رجاله ثقات.

12991. Süfyân b. Abdillah es-Sekafî dedi ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Peygamberi! Bana, az görüp istifade edebileceğim bir söz söyle. Belki onu anlarım" dedim. Allah'ın Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Öfkelenme!"* dedi.

Süfyân gelip birkaç defa aynı şeyi sordu; Allah'ın Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) her defasında ona *"Öfkelenme!"* dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süleyman b. Ebî Dâvud vardır ki durumu bilinmeyen bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٢٩٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا هِلالُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ هَاشِمٍ الْبَزَّازُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ بُرْدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ ، وَمَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد السلام بن هاشم وهو ضعيف.

---

[1] Ebû Ya'lâ (1593). Senedindeki Sâlih adındaki ravi, İbn Ömer el-Vâsitî olup güvenilir bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6399).

12992. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim öfkesini savuşturursa, Allah da ondan azabını savuşturur. Kim dilini korursa Allah da onun ayıbını örter"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdusselâm b. Hâşim vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَا يَقُولُ وَيَفْعَلُ إِذَا غَضِبَ)

İnsan Öfkelendiğinde Ne Diyecek ve Ne Yapacak?

١٢٩٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ لَيْثاً سَمِعْتُ طَاوُساً يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ عَلِّمُوا وَيَسِّرُوا وَلاَ تُعَسِّرُوا وَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ .

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد ثقات لأن ليثا صرح بالسماع من طاووس .

12993. İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğretin, kolaylaştırın ve güçleştirmeyin! Biriniz kızdığı zaman sussun, biriniz öfkelenince sussun, biriniz kızdığında sussun"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in ravileri, güvenilir ravilerdir; çünkü Leys, Tâvus'dan hadisi işittiğini açıkça belirtmiştir.

١٢٩٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ عَمْرِو بْنِ يُوسُفَ الْقُومَسِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْبِسْطَامِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي ظَبْيَةَ ، عَنْ أَبِي ظَبْيَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ يَقُولُ أَحَدُكُمْ إِذَا غَضِبَ : أَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ذَهَبَ عَنْهُ غَضَبُهُ"

رواه الطبراني في الصغير والأوسط ورجاله ثقات وفي بعضهم خلاف.

12994. İbn Mes'ud dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz öfkelendiğinde, «Eûzü billahi mine'ş-şeytâni'r-racîm» derse, öfkesi gider"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bazılarında ihtilaf olmakla beraber ravileri, güvenilir ravilerdir.

---

[1] Ukaylî bu hadisi *ed-Duafâ*'da (115) Abdusselâm b. Hâşim kanalından zikretmiş ve "Bize Hâlid b. Bürd bildirdi" demiştir. Hâlid, hali bilinmeyen biridir. Abdusselâm'a gelince; Ebû Hâtim onun hakkında "Kuvvetli değildir" der, ancak Fellâs "Ondan başka kimse hakkında yalancıdır diyemem" diyerek onu cerh eder. Bak: *ed-Daîfe* (588).

[2] 541no'lu hadisin mükerreridir.

١٢٩٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ كَانَ يَسْقِي عَلَى حَوْضٍ لَهُ فَجَاءَ قَوْمٌ فَقَالَ أَيُّكُمْ يُورِدُ عَلَى أَبِي ذَرٍّ وَيَحْتَسِبُ شَعَرَاتٍ مِنْ رَأْسِهِ فَقَالَ رَجُلٌ أَنَا. فَجَاءَ الرَّجُلُ فَأَوْرَدَ عَلَيْهِ الْحَوْضَ فَدَقَّهُ وَكَانَ أَبُو ذَرٍّ قَائِماً فَجَلَسَ ثُمَّ اضْطَجَعَ فَقِيلَ لَهُ يَا أَبَا ذَرٍّ لِمَ جَلَسْتَ ثُمَّ اضْطَجَعْتَ. قَالَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَنَا "إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَإِلاَّ فَلْيَضْطَجِعْ" . قلت : رواه أبو داود باختصار القصة ودون ذكر أبي الأسود

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

12995. Ebû'l-Esved'in bildirdiğine göre Ebû Zer havuzundan (deve) suluyordu, bazı kimseler gelip dediler ki: "Kim Ebû Zer'in yanına gidip saçından kıllar koparacak?" İçlerinden biri: "Ben" dedi. Adam havuza gidip (kafasına) vurdu. Ebû Zer o sırada ayaktaydı, hemen oturdu. Sonra yere uzandı. Ona: "Niçin önce oturdun, sonra da yattın?" diye soruldu. Dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize: «*Biriniz ayakta iken öfkelenecek olursa hemen otursun, eğer (oturunca öfkesi) gidecek olursa ne a'lâ; aksi takdirde (yere) yatsın*» buyurdu" dedi.

★Ben derim ki: Bu hadisi, hikâyeyi kısaltarak ve Ebû'l-Esved'i zikretmeksizin Ebû Dâvud da vermiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ فِي غَضَبِ السُّلْطَانِ)

Sultanın Öfkelenmesi Hakkında

١٢٩٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنِي أُمَيَّةُ بْنُ شِبْلٍ وَغَيْرُهُ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "إِذَا اسْتَشَاطَ السُّلْطَانُ تَسَلَّطَ الشَّيْطَانُ" رواه أحمد والطبراني ورجاله ثقات.

12996. Muhammed b. Atiyye, babasından, o da dedesinden bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Sultan çok öfkelenince şeytan ona musallat olur*" buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sagîr* (1021). Hocası, Muhammed b. Yusuf b. Amr el-Kûmesî'dir. Hatib el-Bağdâdî onun biyografisini vermiş; ancak onun hakkında cerh de, tadil de yapmamıştır (3/399).

[2] Ahmed (5/152).

(بَابُ فِيمَنْ يَشْفِي غَيْظَهُ بِسَخَطِ اللهِ)

Allah'ın Gazabını Üzerine Çekerek Hıncını Çıkaran Kimse Hakkında

١٢٩٩٧ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : بَابٌ لِلنَّارِ لاَ يَدْخُلُهُ أَحَدٌ إِلاَّ مَنْ يَشْفِي غَيْظَهُ بِسَخَطِ اللهِ"

فذكر الحديث وهو في باب صفة النار رواه البزار وفيه إسماعيل بن شيبة الطائفي وهو ضعيف ووثقه ابن حبان وبقية رجاله رجال الصحيح.

12997. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cehennemde bir kapı vardır ki, oradan ancak Allah'ın öfkesini üzerine çekerek hıncını çıkaran kimseler girer"* buyurdu.

Bu hadisin devamı vardır; hadis(in tamamı), Cehennemin Sıfatı bahsindedir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde İsmâîl b. Şeybe et-Tâifî vardır ki zayıf bir ravidir. Ancak İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ سَبِّ الدَّهْرِ)

Zamana Sövme Yasağı

١٢٩٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ يَعْنِى ابْنَ رُفَيْعٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ هُوَ الدَّهْرُ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12998. Ebû Katâde der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zamana sövmeyin. Zira Allah, zamanın ta kendisidir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٢٩٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ أَنَا الدَّهْرُ الأَيَّامُ وَاللَّيَالِي لِي أُجَدِّدُهَا وَأُبْلِيهَا وَآتِي بِمُلُوكٍ بَعْدَ مُلُوكٍ"

---

[1] Ahmed (4/226); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/167, 168). Bunun senedinde Urve b. Muhammed ve Muhammed b. Atiyye vardır ki İbn Hibbân'dan başkası onları güvenilir görmemiştir.

[2] Bezzâr (2055).

[3] Ahmed (5/299, 311).

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

12999. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zamana sövmeyin. Zira Yüce Allah buyurdu ki: «Zaman, benim. Gündüzleri ve geceleri tazeleyen ve onları eskiten benim. Dünyaya hükümdar olanların birini getirir, birini götürürüm» buyurdu"* dedi.

★Ben derim ki: Bu hadis kısa metinle *Sahîh*'te mevcuttur. Buradaki farklı ifade şöyledir: *"Kuşkusuz Yüce Allah «Zaman benim» buyurdu."*

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٠٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامِ بْنِ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى الْغَسَّانِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوا الدَّهْرَ ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الدَّهْرُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إبراهيم بن هشام الغساني ووثقه ابن حبان وغيره وضعفه أبو حاتم وغيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13000. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dehre (zamana) sövmeyin. Zira Allah, zamanın ta kendisidir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbrâhîm b. Hişâm el-Gassânî vardır ki İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görürken, Ebû Hâtim ve başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ سَبِّ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَغَيْرِ ذَلِكَ)

Geceye, Gündüze ve Daha Başka Şeylere Sövme Yasağı

١٣٠٠١ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ ، وَلا الشَّمْسَ ، وَلا الْقَمَرَ ، وَلا الرِّيحَ ، فَإِنَّهَا رَحْمَةٌ لِقَوْمٍ ، وَعَذَابٌ لآخَرِينَ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سعيد بن بشير وثقه جماعة وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات ورواه أبو يعلى بإسناد ضعيف.

---

[1] Ahmed (2/496, uzun metinle) ve (2/395, 491, 499, kısa metinle).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (641). Bunun senedinde Ebu'z-Zübeyr vardır ki müdellis bir ravidir ve *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

13001. Câbir bildiriyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geceye ve gündüze sövmeyin; güneş ve rüzgâra da sövmeyin! Çünkü o (rüzgâr) bir kavme rahmet, başkalarına ise azaptır"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Saîd b. Beşîr vardır ki bir cemaat onu güvenilir, bir grup ise zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir. Ebû Ya'lâ da bu hadisi zayıf bir isnâdla rivayet etmiştir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ اللَّعْنِ وَالسَّبِّ)

Lanet Etme ve Sövme Yasağı

١٣٠٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ هَوْذَةَ الْقُرَيْعِيُّ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي رَجُلٌ سَمِعَ جُرْمُوزاً الْهُجَيْمِيَّ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي. قَالَ أُوصِيكَ أَنْ لاَ تَكُونَ لَعَّاناً"

رواه أحمد والطبراني من طريق عبيد الله بن هوذة عن رجل عن جرموز ورواه الطبراني من طريق آخر عن عبيد الله بن هوذة عن جرموز وهذه الطريق رجالها ثقات فقد ذكر ابن أبي حاتم جرموزا فقال : له صحبة روى عنه عبيد الله بن هوذة.

13002. Cürmûz el-Huceymî dedi ki: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyede bulun" dedim. Bana: *"Lanet edici olmamanı tavsiye ederim"* dedi.

★Hadisi Ahmed ile Taberânî, "Ubeydullah b. Hevze –bir ravi—Cürmûz" kanalıyla rivayet etmiştir.[2] Ayrıca Taberânî bunu "Ubeydullah b. Hevze–Cürmûz" yoluyla başka bir tarikten de rivayet etmiştir. Bu kanalın ricâli, güvenilir kimselerdir. İbn Ebî Hâtim, Cürmûz'dan bahsetmiş ve şöyle demiştir: "Onun sahabîliği vardır. Ondan Ubeydullah b. Hevze rivayette bulunmuştur."

١٣٠٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ أَوْ قَالَ أَنْتَ مُحَمَّدٌ فَقَالَ نَعَمْ . قَالَ فَإِلاَمَ تَدْعُو قَالَ أَدْعُو إِلَى اللَّهِ وَحْدَهُ مَنْ إِذَا كَانَ بِكَ ضُرٌّ فَدَعَوْتَهُ كَشَفَهُ عَنْكَ وَمَنْ إِذَا أَصَابَكَ عَامُ سَنَةٍ فَدَعَوْتَهُ أَنْبَتَ لَكَ وَمَنْ إِذَا كُنْتَ فِي أَرْضٍ قَفْرٍ فَأَضْلَلْتَ فَدَعَوْتَهُ رَدَّ عَلَيْكَ . قَالَ فَأَسْلَمَ الرَّجُلُ ثُمَّ قَالَ أَوْصِنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ لاَ تَسُبَّنَّ شَيْئاً .أَوْ قَالَ أَحَداً. شَكَّ الْحَكَمُ. قَالَ فَمَا سَبَبْتُ شَيْئاً بَعِيراً وَلاَ شَاةً مُنْذُ أَوْصَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

---

1 Ebû Ya'lâ (2194).

2 Ahmed (5/70); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2180 ve 2181 ve 2182).

رواه أحمد وفيه الحكم بن فضيل وثقه أبو داود وغيره وضعفه أبو زرعة وغيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13003. Ebû Temîme el-Huceymî, kendi kavminden bir kişinin Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğinden veya "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında şu hadiseye şahit oldum" diyerek anlatıyor: Bir adam gelip: "Sen Allah'ın Resûlü müsün?" veya "Sen Muhammed misin?" diye sordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Evet"* diye cevap verdi. Adam: "Neye çağırıyorsun?" diye sorunca Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Yalnız Yüce Allah'a çağırıyorum. Bir sıkıntın olduğunda kendisine dua ettiğinde seni ferahlatan kimdir? Kıtlık ve kuraklık yaşadığın zaman kendisine dua ettiğinde ekini bitiren kimdir? Çöl arazisinde bulunup da yolunu kaybettiğinde kendisine dua ettiğin vakit sana icabet eden kimdir?"* Bunu dinleyen adam Müslüman oldu. Sonra da "Bana tavsiyede bulun, yâ Resûlallah!" dedi. Peygamberimiz de ona: *"Hiçbir şeye -veya kimseye- sövme!"* dedi. -bu ibarede Hakem tereddüt etmiştir-. Sahabî diyor ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana tavsiyede bulunduğundan itibaren ne bir deveye, ne de bir koyuna sövdüm."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hakem b. Fudayl vardır ki Ebû Dâvud ve başkaları onu güvenilir görürken, Ebû Zür'a ve başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٠٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لاَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ اللَّعَّانُونَ صِدِّيقِينَ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه إبراهيم بن إسحاق الصيني وهو متروك.

13004. Ebû Hureyre dedi ki: "Lanet edicilere sıddîk kimse olma sıfatı yaraşmaz."

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbrâhîm b. İshâk es-Saybî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٠٠٥ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، قَالَ : نا الْحَسَنُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ ، وَلاَ اللَّعَانِ ، وَلاَ الْفَاحِشِ وَلاَ الْبَذِيءِ"

رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن مغراء وثقه أبو زرعة وجماعة وفيه ضعف.

13005. Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mü'min; iğneleyici sözler söyleyen, lanet edici, hayâsız ve ağzı bozuk kimse olamaz"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (5/377 ve 378, uzun metinle).

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdurrahman b. Mağrâ vardır ki kendisinde zayıflık olmakla beraber Ebû Zür'a ve bir cemaat onu güvenilir görmüştür.

١٣٠٠٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا عَارِمٌ , ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ , عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ , عَنْ أَبِيهِ, قَالَ : لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِطَعَّانٍ , وَلا لَعَّانٍ , قَالَ : " وَمَا سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَلْعَنُ أَحَدًا قَطُّ إِلا رَجُلا وَاحِدًا " رواه الطبراني وفيه كثير بن زيد وثقه جماعة وفيه لين وبقية رجاله رجال الصحيح.

13006. İbn Ömer dedi ki: "Mümin, iğneleyici sözler söyleyen ve lanet edici olamaz."

Ravi dedi ki: "İbn Ömer'in bir kişi dışında kimseye lanet ettiğini görmedim."

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Kesîr b. Zeyd vardır ki kendisinde "gevşeklik" olmakla birlikte bir cemaat onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٠٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ ، وَأَحْمَدُ بْنُ مَابِهْرَامَ الإِيذَجِيُّ , قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ ، ثنا الرَّحَّالُ بْنُ الْمُنْذِرِ بْنِ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنْ كَرِيزِ بْنِ سَامَةَ ، وَقَدْ كَانَ وَفَدَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ادْعُ عَلَى بَنِي عَامِرٍ ، فَقَالَ : " إِنِّي لَمْ أُبْعَثْ لَعَّانًا" رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13007. Kerîz b. Usâme -ki bu zât, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e elçi olarak gelmişti-: dedi ki: "Yâ Resûlallah! Âmir oğullarına beddua ediver." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Doğrusu ben lanet edici olarak gönderilmedim"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٠٠٨ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّهُ سَمِعَ رَجُلاً يَشْتُمُ رَجُلاً رَافِعاً صَوْتَهُ فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " الْبَذَاءُ لُؤْمٌ وَسُوءُ الْمَلَكَةِ لُؤْمٌ"

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن عرادة وثقه أبو داود وضعفه ابن معين.

13008. Ebû'd-Derdâ, bir adamın başka birine sesini yükselterek sövdüğünü işitince: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Ağzı bozuk olmak, bayağılıktır (alçaklıktır). Yöneticilere kötülük yapmak ta uğursuzluk/alçaklıktır*» buyurduğunu işittim" dedi.

---

[1] Bezzâr (101).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13063).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/189). Bunun senedinde Reccâl b. Münzir b. Yezîd el-Umerî vardır ki İbn Hacer onun hakkında şöyle der: "Bunun kendisinin, babasının ve dedesinin hali malum değildir." (*İsâbe*, 3/293).

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah b. Urâde vardır ki Ebû Dâvud onu güvenilir, İbn Maîn ise zayıf görmüştür.

(بَابُ فِيمَنْ لَعِنَ مُسْلِماً أَوْ رَمَاهُ بِكُفْرٍ)

Bir Müslümana Lanet Eden veya Onu Kâfirlikle Suçlayan Kimse Hakkında

١٣٠٠٩ - حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ بْنِ الأَشَجِّ حَدَّثَهُ ، أَنَّ يَزِيدَ بْنَ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ حَدَّثَهُ ، أَنَّهُ سَمِعَ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ ، يَقُولُ : " كُنَّا إِذَا رَأَيْنَا الرَّجُلَ يَلْعَنُ أَخَاهُ ، رَأَيْنَا أَنَّهُ قَدْ أَتَى بَابًا مِنَ الْكَبَائِرِ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه وإسناد الأوسط جيد وفي إسناد الكبير ابن لهيعة وهو لين.

13009. Seleme b. el-Ekva' dedi ki: "Biz bir kişinin kardeşine lanet ettiğini gördüğümüzde onun büyük günahlardan bir kapıya geldiğini düşünürdük."

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve –benzer metinle- *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-evsât*'ın isnâdı ceyyiddir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in isnâdında İbn Lehîa vardır ki o, "gevşek" bir ravidir.

١٣٠١٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ ، قَالَ : نَا إِسْحَاقُ بْنُ إِدْرِيسَ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَعْنُ الْمُؤْمِنِ كَقَتْلِهِ" رواه البزار وفيه إسحاق بن إدريس وهو متروك.

13010. İmrân b. Husayn bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümine lanet etmek onu öldürmek gibidir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde İshâk b. İdrîs vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٠١١ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَفَعَهُ قَالَ : " سِبَابُ الْمُسْلِمِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ" رواه البزار ورجاله ثقات.

13011. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana söven kimse, felakete yaklaşmış kimseye benzer"* buyurmuştur.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de bu hadisi bulamadım.

[2] Bezzâr (2035); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/193-194). Bezzâr demiştir ki: "Hadisin sadece İmrân ve Sâbit b. ed-Dahhâk'dan rivayet edildiğini biliyoruz. İmrân'ın hadisi isnâd bakımından daha hasendir. Bu hadisi Hammâd b. Seleme'den başkasının rivayet ettiğini bilmiyoruz."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣٠١٢ – حدثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْوَالِبِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ مُقَرِّنٍ ، قَالَ : انْتَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ الأَنْصَارِ وَرَجُلٌ فِيهِمْ قَدْ كَانَ يُعْرَفُ بِالْبَذَاءِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير أبي خالد الوالبي وهو ثقة.

13012. Amr b. en-Nu'mân b. Mukarrin anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'ın meclislerinden birine geldi. Orada ağzı bozuk olmakla tanınan biri vardı. Bu vesileyle Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek günah, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Güvenilir bir ravi olan Ebû Hâlid el-Vâlibî hariç, ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠١٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا كَثِيرُ بْنُ يَحْيَى ، صَاحِبُ الْبَصْرِيِّ ، قَالَ : نا مَيْمُونُ بْنُ زَيْدٍ ، قَالَ : نا صَالِحٌ صَاحِبُ الْقَلانِسِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُغَفَّلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :" سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه كثير بن يحيى وهو ضعيف.

13013. Abdullah b. Muğaffel dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümana sövmek günah, onunla savaşmak ise küfürdür"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Kesîr b. Yahyâ vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠١٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ سَلَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ إِلا وَبَيْنَهُمَا سِتْرٌ مِنَ اللَّهِ ، فَإِذَا قَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ هُجْرًا هَتَكَ سِتْرَهُ ، وَإِذَا قَالَ : يَا كَافِرُ ، فَقَدْ كَفَرَ أَحَدُهُمَا"

---

[1] Bezzâr (2036). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin bu anlatımla sadece Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğini biliyoruz." Bak: *es-Sahîha* (1878).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/39).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (738); Taberânî demiştir ki: "Bunun senedinde Kesîr b. Yahyâ tek kalmıştır."

رواه الطبراني والبزار باختصار وفيه يزيد بن أبي زياد وحديثه حسن وفيه خلاف وبقية رجال البزار ثقات

13014. İbn Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki Müslüman yoktur ki aralarında Allah tarafından konulmuş bir perde bulunmasın. Onlardan biri arkadaşına darılacağı bir söz söyleyince Allah'ın perdesini yırtmış olur. «Ey kâfir» deyince de onlardan biri kâfir olur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî ve -kısa metinle- Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki, kendisinde ihtilaf olmakla birlikte hadisi hasen biridir. Bezzâr'ın kalan ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٠١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي حُسَيْنٌ قَالَ ابْنُ بُرَيْدَةَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ يَعْمَرَ أَنَّ أَبَا الأَسْوَدِ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يَرْمِي رَجُلٌ رَجُلاً بِالْفِسْقِ وَلاَ يَرْمِيهِ بِالْكُفْرِ إِلاَّ ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ"

رواه أحمد والبزار ورجاله رجال الصحيح.

13015. Ebû Zer, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: *"Bir kimse birini günahkârlıkla suçlarsa, kâfirlikle suçlarsa, arkadaşı eğer öyle değilse mutlaka bu suçlaması kendine döner."*

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٠١٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ ، قَالاَ : نَا إِسْحَاقُ ، قَالَ : نَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ ، عَنْ أَبِي الْمُهَلَّبِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا قَالَ الرَّجُلُ لأَخِيهِ : يَا كَافِرُ فَهُوَ كَقَتْلِهِ"

رواه البزار ورجاله ثقات.

13016. İmrân b. Husayn dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi kardeşine «Ey kâfir» derse onu öldürmüş gibi olur"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/193-194); Bezzâr (2047). Taberânî'nin hadisinin senedinde İshâk b. İdrîs vardır ki metruk bir ravidir. 12966, hadise bak.

[2] Ahmed (5/181); Bezzâr (2033). Bezzâr demiştir ki: "Bu isnâd dışında sahabeden kimsenin bu anlatımla hadisi rivayet ettiğini bilmiyoruz."

[3] Bezzâr (2074). Bezzâr demiştir ki: "Hadisin bu anlatımla sadece İmrân'dan geldiğini biliyoruz. İshâk [b. İdrîs] ise kendisine mutabaat edilmeyen birtakım hadisler rivayet etmiştir."

(بَابُ فِيْمَنْ تَسَبَّبَ فِي سَبِّ وَالِدَيْهِ)

Ana Babasına Sövülmesine Sebep Olan Hakkında

١٣٠١٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثَنَا طَاهِرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ نِزَارٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ أَرْبَى الرِّبَا أَنْ يَسْتَطِيلَ الرَّجُلُ فِي شَتْمِ أَخِيهِ ، وَإِنَّ أَكْبَرَ الْكَبَائِرِ أَنْ يَشْتِمَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ ، قَالُوا : وَكَيْفَ يَشْتِمُهُمَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : يَشْتِمُ الرَّجُلَ ، فَيَشْتِمُهُمَا"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير طاهر بن خالد بن نزار وهو ثقة وفيه لين.

13017. Kays b. Sa'd anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Faizin en beteri, kişinin kardeşine söverek onun onuruna dil uzatmasıdır. Günahların en büyüğü de kişinin anne babasına sövmesidir"* buyurdu. "Yâ Resûlallah! İnsan nasıl onlara söver?" dediler, *"Bir kimsenin babasına söver, o da kalkıp onlara söver(ek karşılık verir)"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, gevşekliği yanında güvenilir bir ravi olan Tâhir b. Hâlid b. Nizâr hariç, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ كَيْفَ يَشْتُمُ إِنْ شَتِمَ أَحَداً)

(Kişi) Birine İlla Sövecekse Ne Der?

١٣٠١٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ السَّمُرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، قَالَ : نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَسُبَّ ، وَقَالَ : " إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ سَابًّا صَاحِبَهُ لا مَحَالَةَ ، فَلا يَفْتَرِي عَلَيْهِ ، وَلا يَسُبَّ وَالِدَيْهِ ، وَلا يَسُبَّ قَوْمَهُ ، وَلَكِنْ إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ ، فَلْيَقُلْ : إِنَّكَ لَبَخِيلٌ , أَوْ لِيَقُلْ : إِنَّكَ جَبَانٌ ، أَوْ لِيَقُلْ : إِنَّكَ كَذُوبٌ ، أَوْ لِيَقُلْ : إِنَّكَ لَؤُومٌ"

رواه الطبراني والبزار وإسناد البزار فيه متروك وفي إسناد الطبراني مجاهيل.

13018. Semure b. Cundub dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizi sövmekten men etti ve şöyle buyurdu: *"Sizden biriniz arkadaşına çaresiz fena bir söz söyleyecekse ona iftirada bulunmasın, ana babasına sövmesin ve*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/353).

kavmine de kötü söz söylemesin. Öyle olduğunu biliyorsa, en azından «sen cimrisin, sen korkaksın, sen yalancısın» veya «sen alçaksın» desin."

★Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın isnâdında metrûk bir ravi vardır. Taberânî'nin isnâdında ise meçhul raviler vardır.

(بَابُ فِيْمَنْ لَعِنَ مَا لَيْسَ بِأَهْلِ اللَّعْنَةِ)

Lanet Ehlinden Olmayana Lanet Eden Kimse Hakkında

١٣٠١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ عَنِ الْعَيْزَارِ بْنِ جَرْوَلٍ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ يُكْنَى أَبَا عُمَيْرٍ أَنَّهُ كَانَ صَدِيقاً لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ زَارَهُ فِى أَهْلِهِ فَلَمْ يَجِدْهُ قَالَ فَاسْتَأْذَنَ عَلَى أَهْلِهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَسْقَى قَالَ فَبَعَثَتِ الْجَارِيَةَ تَجِيئُهُ بِشَرَابٍ مِنَ الْجِيرَانِ فَأَبْطَأَتْ فَلَعَنَتْهَا فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ فَجَاءَ أَبُو عُمَيْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَيْسَ مِثْلُكَ يُغَارُ عَلَيْهِ هَلاَّ سَلَّمْتَ عَلَى أَهْلِ أَخِيكَ وَجَلَسْتَ وَأَصَبْتَ مِنَ الشَّرَابِ. قَالَ قَدْ فَعَلْتُ فَأَرْسَلَتِ الْخَادِمَ فَأَبْطَأَتْ إِمَّا لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُمْ وَإِمَّا رَغِبُوا فِيمَا عِنْدَهُمْ فَأَبْطَأَتِ الْخَادِمُ فَلَعَنَتْهَا وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّعْنَةَ إِذَا وُجِّهَتْ إِلَى مَنْ وُجِّهَتْ إِلَيْهِ فَإِنْ أَصَابَتْ عَلَيْهِ سَبِيلاً أَوْ وَجَدَتْ فِيهِ مَسْلَكاً وَإِلاَّ قَالَتْ يَا رَبِّ وُجِّهْتُ إِلَى فُلاَنٍ فَلَمْ أَجِدْ عَلَيْهِ سَبِيلاً وَلَمْ أَجِدْ فِيهِ مَسْلَكاً فَيُقَالُ لَهَا ارْجِعِي مِنْ حَيْثُ جِئْتِ . فَخَشِيتُ أَنْ تَكُونَ الْخَادِمُ مَعْذُورَةً فَتَرْجِعَ اللَّعْنَةُ فَأَكُونَ سَبَبَهَا"

رواه أحمد وأبو عمير لم أعرفه وبقية رجاله ثقات ولكن الظاهر أن صديق ابن مسعود الذي يزوره هو ثقة والله أعلم.

13019. Ayzâr b. Cervel, kendi kavminden Ebû Umeyr künyeli birinden naklediyor: Bu zat, Abdullah b. Mes'ûd'un arkadaşıydı. Abdullah b. Mes'ûd onu ailesinin yanında ziyaret etti, ancak onu evinde bulamadı. Ravi diyor ki: Bunun üzerine onun ailesinden izin isteyerek selam verdi ve içecek bir şey istedi. Ailesi hemen bir cariyeyi komşularından içecek getirmeye yolladı. Ancak cariye gecikti. O da kalkıp cariyeye lanet okudu. Abdullah bundan sonra dışarı çıktı. O sırada Ebû Umeyr gelip dedi ki: "Ey Ebû Abdirrahman! Senin gibi birisi kıskanılmaz. Kardeşinin ailesine (hanımıma) selam verip otursaydın ve içecek alsaydın ya!" O da şöyle dedi:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7030); Bezzâr (2038).

Ben bunu yaptım. Ancak aile(n), cariyeyi gönderdi; ancak o gecikti. Ya onların yanında içecek yoktu; ya da yanlarındakini vermekten imtina ettiler. Hizmetçi gecikince de (hanımın) ona lanet okudum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Şüphesiz lanet yönlendirildiği yere yönlendirildiği zaman eğer onun üzerinde bir yol bulabilirse yolu tutar veya giriş yeri bulabilirse girer. Aksi takdirde şöyle der: «Yâ Rabbi! Ben filana gönderildim; ancak ona giriş yeri bulamadım. Onun üzerinde bir yol da bulamadım.» Bunun üzerine ona: «Geldiğin yere geri dön!» denir."* İşte bu yüzden hizmetçinin mazur olup da lanetin dönmesinden ve onun yolunun benim yolum olmasından (lanetin bana dönmesinden) korktum.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ebû Umeyr'i tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir. Ancak öyle görünüyor ki İbn Mes'ûd'u ziyaret eden arkadaşı güvenilir biridir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٠٢٠ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تَلْعَنَ شَيْئًا فَافْعَلْ فَإِنَّ اللَّعْنَةَ إِذَا خَرَجَتْ مِنْ صَاحِبِهَا فَكَانَ الْمَلْعُونُ لَهَا أَهْلًا أَصَابَتْهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا أَهْلًا فَكَانَ اللَّاعِنُ لَهَا أَهْلًا رَجَعَتْ عَلَيْهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا أَهْلًا أَصَابَتْ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا أَوْ مَجُوسِيًّا فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا تَلْعَنَ شَيْئًا أَبَدًا فَافْعَلْ"

رواه الطبراني وفيه علي بن الجعد وثقه ابن حبان وقال ابن معين : يضع الحديث وكذبه غيره وفيه من لم أعرفه أيضا

13020. Ebû Mûsa bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiç bir şeye lanet etmemeye gücün yetiyorsa bunu yap. Zira lanet, sahibinden çıktığı zaman, eğer lanet edilen kimse ona layıksa onda kalır. O layık değilse ve lanet eden layık ise ona geri döner. O da değilse, bir Yahudiye veya bir Hıristiyana veya bir Mecusi'ye gider. Gücün yeterse asla kimseye lanet etmemeye çalış"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ali b. el-Ca'd vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken İbn Maîn şöyle demiştir: "Hadis uyduran biridir." Onu (İbn Maîn) dışındaki biri de onu hadis uydurmakla suçlamıştır." Aynı şekilde bunun senedinde de tanımadığım bir ravi vardır.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا سَبَّهُ أَحَدٌ)

Biri Kendisine Sövünce Ne Demelidir?

١٣٠٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَنْبَأَنَا أَبُو بَكْرٍ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْوَالِبِيِّ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ مُقَرِّنٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَبَّ رَجُلٌ رَجُلًا عِنْدَهُ قَالَ

[1] Ahmed (3876). Onun hadisinde cariye yerine (erkek) "hizmetçi" ifadesi geçer.

فَجَعَلَ الرَّجُلُ الْمَسْبُوبُ يَقُولُ عَلَيْكَ السَّلاَمُ. قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّ مَلَكاً بَيْنَكُمَا يَذُبُّ عَنْكَ كُلَّمَا يَشْتُمُكَ هَذَا قَالَ لَهُ بَلْ أَنْتَ وَأَنْتَ أَحَقُّ بِهِ وَإِذَا قَالَ لَهُ عَلَيْكَ السَّلاَمُ قَالَ لاَ بَلْ لَكَ أَنْتَ أَحَقُّ بِهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير أبي خالد الوالبي وهو ثقة.

13021. Nu'mân b. Mukarrin el-Muzenî anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adam başka bir adama sövdü. Kendisine sövülen adam da "Selam olsun sana" dedi. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu sana sövdükçe aranızda bir melek sürekli «Bilakis sen! Sen ona daha layıksın» diyerek senden onu uzaklaştırıyordu. Ona «Selam olsun sana» dediğinde de melek dedi ki: «Hayır, bilakis sen ona daha layıksın»"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, Güvenilir bir ravi olan Ebû Hâlid el-Vâlibî hariç, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ فِي الْمُسْتَبَيْنِ)

Birbirine Söven İki Kişi Hakkında

١٣٠٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِثْمُ الْمُسْتَبَّانِ مَا قَالاَ عَلَى الْبَادِئِ مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ وَالْمُسْتَبَّانِ شَيْطَانَانِ يَتَكَاذَبَانِ وَيَتَهَاتَرَانِ.

13022. Iyâd b. Hımâr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sövüşen iki kişinin günahı, onlardan ilk başlayanın üzerine olur. Bu hususta haksızlığa uğrayan (aynıyla) karşılık vermedikçe durum böyledir. Haddi zatında karşılıklı olarak birbirine söven iki kişi, asılsız şeyler iddia ederek yalan söyleyen iki şeytandır"* buyurduğunu bildirmiştir.[2]

١٣٠٢٣ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِي يَشْتُمُنِي وَهُوَ دُونِي عَلَيَّ بَأْسٌ أَنْ أَنْتَصِرَ مِنْهُ ؟"

فذكر نحوه رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير والأوسط ورجال أحمد رجال الصحيح.

---

1 Ahmed (5/445). Bak: *el-Camius-Sagîr* (1330).

2 Ahmed (4/162); Bezzâr (2032); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/365-366).

13023. Iyâd'dan gelen başka rivayet ise şöyledir: Der ki: "Yâ Resûlallah! Kabilemden bir adam benden aşağı olduğu halde bana hep sövüyor. Ondan öç almamın sakıncası olur mu?" diye sordum...

Hadisin devamı yukarıdakine benzer.

★Bu hadisi Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٢٤ - حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ صَاحِبٌ لَنَا ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، حَدَّثَنَا لَيْثٌ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الْمُسْتَبَّانِ مَا قَالا ، فَعَلَى الْبَادِئِ حَتَّى يَعْتَدِيَ الْمَظْلُومُ "

رواه أبو يعلى عن شيخه أبي علي و لم أعرفه وبقية رجاله وثقوا.

13024. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birbirine söven iki kimsenin vebali, onlardan ilk başlayanın üzerine olur. Haksızlığa uğrayan aynıyla karşılık vermeye başlayana kadar bu böyledir"* buyurduğunu rivayet etti.

★Bunu, hocası Ebû Ali'den Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir görülmüştür.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ مُخَاصَمَةِ النَّاسِ)

İnsanlarla Münakaşa Etme Yasağı

١٣٠٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ هُدَيْمٍ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنَا مَحْبُوبُ بْنُ مُحْرِزٍ الْقَوَارِيرِيُّ ، عَنْ سَيْفٍ الثُّمَالِيِّ ، عَنْ مُجَالِدِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِيَّاكَ وَمُشَارَّةَ النَّاسِ ، فَإِنَّهَا تُدْفِنُ الْعِزَّةَ وَتُظْهِرُ الْعَوْرَةَ"

رواه الطبراني في الصغير عن شيخه محمد بن الحسن بن هزيم و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13025. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlarla bozuşmaktan sakın! Zira bu, izzeti yere gömer, kusuru ortaya döker"* buyurdu.

★ Bunu, *M. es-Sağîr*'de hocası Muhammed b. Hasan b. Huzeym'den Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed (4/266).

[2] Ebû Ya'lâ (4259). Bunun senedinde Saîd b. Sinân el-Kindî vardır ki hadisi *hasen* biridir. Ebû Ya'lâ'nın hocası Ebû Ali Hasan b. İsa b. Sercis de güvenilir bir ravidir.

[3] 11963. hadisin mükerreri.

(بَابُ فِي الشَّيْخِ الجَهُولُ وَالْبَذِيْءُ وَالفَاجِرُ)

Ahlâksız İhtiyar, Ağzı Bozuk Kişi ve Zinâkar Hakkında

١٣٠٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بِشْرٍ الْمُلائِيُّ ، قَالَ : ثنا شُعَيْبٌ بَيَّاعُ الأَنْمَاطِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا يُحِبُّ اللَّهُ الشَّيْخَ الْجَهُولَ ، وَلا الْغَنِيَّ الظَّلُومَ ، وَلا الْفَقِيرَ الْمُخْتَالَ"

رواه البزار وفيه الحارث وهو ضعيف جدا.

13026. Ali b. Ebî Tâlib bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, çok câhil (ahlaksız) ihtiyarı sevmez, çok zâlim zengini de, böbürlenen fakiri de (sevmez)"* buyurduğunu işittim.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hâris vardır ki çok zayıf bir ravidir.

١٣٠٢٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : لاَ يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يَأْمَنَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُحِبُّ الْغَنِيَّ الحَلِيمَ الْمُتَعَفِّفَ وَيُبْغِضُ البَذِيْءَ الفَاجِرَ السَّائِلَ المُلِحَّ"

رواه البزار وفيه محمد بن كثير وهو ضعيف جدا.

13027. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşusu şerrinden emin olmadıkça bir kul iman etmiş olmaz. Bir kimse Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa misafirine ikram etsin. Yine bir kimse Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa ya hayır söylesin, ya da sussun. Şüphesiz Yüce Allah, hilim sahibi iffetli zengini sever; ağzı bozuk, mütemadiyen el açan, yani ısrarla dilencilik yapan kimseye buğz eder"* dediğini bildiriyor.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Kesîr vardır ki çok zayıf bir ravidir.

(بَابُ النَّهْيُ عَنْ سَبِّ الأَمْوَاتِ)

Ölülere Sövme Yasağı

١٣٠٢٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الشَّيْخِ مُحَمَّدُ بن الْحَسَنِ الأَصْبَهَانِيُّ ، وَالْقَاسِمُ بن مُحَمَّدِ بن زَكَرِيَّا ، قَالا : حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ السَّقَطِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بن مُحَمَّدِ بن أَبِي رَزِينٍ ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ مِسْعَرٍ ، عَنْ زِيَادِ بن عِلاقَةَ ، عَنْ

[1] Bezzâr (2030). Bezzâr demiştir ki: "Bunun sadece Hz. Ali hadisinden *merfu* olarak geldiğini biliyoruz. Şuayb ise tanınan biri değildir."

[2] Bezzâr (2031). Bunun senedinde de Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir ravidir.

عَمِّهِ ، أَنَّ الْمُغِيرَةَ بن شُعْبَةَ ، نالَ عن عَلِيٍّ فَقَامَ إِلَيْهِ زَيْدُ بن أَرْقَمَ ، فَقَالَ : يَا مُغِيرَةُ ، أَلَمْ تَعْلَمْ أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ سَبِّ الأَمْوَاتِ ؟ ، فَلِمَ تَسُبَّ عَلِيًّا وَقَدْ مَاتَ ؟ رواه الطبراني بإسنادين ورجال أحد أسانيد الطبراني ثقات.

13028. Ziyâd b. İlâka anlatıyor: Mugîre b. Şube, Hz. Ali'ye dil uzattı. Bunun üzerine Zeyd b. Erkam: "Ey Muğîre! Bilmiyor musun ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölülere sövmekten bizi men ederdi. Allah ona rahmet etsin, ölmüş olduğu halde Ali'ye neden dil uzatıyorsun?" dedi.

★Bunu iki isnâdla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin iki isnâdlarından birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٠٢٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ح ، وَحَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالا : ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، ثنا أَبُو زُرْعَةَ عَمْرُو بْنُ جَابِرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوا تُبَّعًا ، فَإِنَّهُ قَدْ أَسْلَمَ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عمرو بن جابر وهو كذاب.

13029. Sehl b. Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Yemen kralı) Tubba'ya sövmeyin! Çünkü o, müslüman olmuştur"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Amr b. Câbir vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٣٠٣٠ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوا تُبَّعًا ، فَإِنَّهُ قَدْ أَسْلَمَ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه أحمد بن أبي بزة المكي و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13030. İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tubba'ya sövmeyin! Çünkü o, müslüman olmuştur"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ahmed b. Ebî Bezze el-Mekkî vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4973 ve 4974 ve 4975).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6013).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1441); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11790). Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi Süfyân'dan sadece Müemmil rivayet etmiştir. İbn Ebî Bezze ise rivayette tek kalmıştır."

١٣٠٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاَقَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلاً عِنْدَ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَسُبُّوا الأَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا الأَحْيَاءَ . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13031. Ziyad b. Ilâka dedi ki: Mugîre b. Şube'nin yanında bir adamın: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *«Ölülere sövmeyin; zira bu sebeple dirilere eziyet etmiş olursunuz»*" dediğini işittim.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ حَدِيدٍ ، عَنْ صَخْرٍ ، وَقَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوا الأَمْوَاتَ ، فَتُؤْذُوا الأَحْيَاءَ.

رواه الطبراني في الكبير والصغير وقال : عنى النبي صلى الله عليه و سلم الكفار الذين أسلم أولادهم

وفيه عبد الله بن سعيد بن أبي مريم وهو ضعيف

13032. Sahr -ki bu zât, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) yetişmiş biridir- dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölülere sövmeyin; yoksa dirileri incitirsiniz"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş[2] ve şöyle demiştir: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözüyle, çocukları Müslüman olmuş kâfirleri kastetmiştir.

Senedinde Abdullah b. Saîd b. Ebî Meryem vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Ahmed (4/252).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7278) ve *M. es-Sağîr* (590). Taberânî demiştir ki: Bunda İbn Ebî Meryem tek kalmıştır.

Zevâid'den buraya alınması gereken bir hadis: İbn Abbâs anlatıyor: Ensar'dan bir adam Abbâs'ın Cahiliye devrindeki atalarından birine dil uzattı; Abbâs da onu tokatladı. Bunun üzerine adamın kavmi gelip: "Vallahi o nasıl bunu tokatladıysa, biz de onu tokatlayacağız!" dediler ve silahlarına sarıldılar. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu durumu haber alınca minbere çıktı ve: "Ey insanlar! Yeryüzü halkının hangisi Allah nazarında daha değerlidir?" diye sordu. "Sen, yâ Resûlallah!" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Doğrusu Abbâs bendendir, ben de ondanım. Ölülerimize sövmeyin, yoksa dirilerimizi incitirsiniz."* Bunu duyan kavmi gelip Peygamberimiz'den özür dilediler ve: "Seni öfkelendirmekten Allah'a sığınırız!" dediler. Ahmed bu hadisi rivayet etmiştir (2734). Senedinde Abdu'l-A'lâ es-Sa'lebî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٣٣ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو يَرْفَعُهُ قَالَ : " سِبَابُ الْمَيِّتِ " وَقَالَ مَرَّةً : " الْمَوْتَى كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلْكَةِ" رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

13033. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölüye* -bir defasında da *"ölülere"* demiştir- *sövmek, helâk olmaya yaklaşan kimsenin durumu gibidir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ ، قَالَ : نا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْءَمَةِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تُؤْذُوا الْحَيَّ بِالْمَيِّتِ"

رواه الطبراني في الأول وفيه صالح بن نبهان وهو ضعيف قلت : ويأتي حديث في قصة النهي عن سب أبي لهب لما شكت ابنته إليه أنهم يقولون لها أسلمت : هذه بنت عدو الله . فقال صلى الله عليه و سلم : " لا تسبوا أمواتنا فتؤذوا أحياءنا "

13034. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölü sebebiyle diriyi incitmeyin!."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Sâlih b. Nebhân vardır ki zayıf bir ravidir.

Ben derim ki: Ebû Leheb'in kızı Müslüman olduğunda Peygamberimiz'e (sallallahu aleyhi vesellem) insanların "Bu, Allah'ın düşmanının kızıdır!" dediklerinden şikâyet ettiği vakit ona sövme yasağını belirten kıssayı içeren hadis ileride gelecektir. Resûl-i Ekrem o zaman şöyle demiştir: *"Ölülerimize sövmeyin; yoksa dirilerimizi incitirsiniz."*

(بَابُ مَا نُهِيَ عَنْ سَبِّهِ مِنَ الدَّوَابِّ وَمَا يَفْعَلُ بِالدَّابَّةِ إِذَا أُجِيبَ فِي لَعْنِهَا)

Sövülmesi Yasaklanan Hayvanlar, Okunan Lanet Bedduası Kabul Edildiğinde Hayvana Ne Yapılacağı

١٣٠٣٥ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ مَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَلَعِنَتْ بَعِيرًا لَهَا فَأَمَرَ بِهِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرُدَّ وَقَالَ : " لاَ يَصْحَبْنِي شَيْءٌ مَلْعُونٌ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير عمرو بن مالك البكري وهو ثقة.

13035. Hz. Âişe'den: O, bir yolculuk esnasında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydı. Bir devesine lanet okudu. Bunun üzerine Hz.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (92). Taberânî demiştir ki: "Bunu Saîd b. Ebî Eyyûb'den sadece Ravh b. Salâh'ın rivayet ettiğini biliyoruz."

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun (devenin yolculuktan) geri çevrilmesini emretti ve: *"Lanetli bir şey bana eşlik etmesin"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Amr b. Mâlik el-Bekrî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٣٦ - وَعَنْهَا أَنَّهَا رَكِبَتْ جَمَلاً فَلَعَنَتْهُ فَقَالَ لَهَا النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لاَ تَرْكَبِيْهِ "

رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله ثقات إلا أن يحيى بن وثاب لم يسمع من عائشة وإن كان تابعيا"

13036. Yine ondan rivayet edildiğine göre o, bir deveye binmiş ve lanet etmiş, bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona *"Ona binme (artık)"* buyurmuş.

★Hadisi Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak Yahyâ b. Vessâb, her ne kadar tâbiî ise de Hz. Âişe'den hadis işitmemiştir.

١٣٠٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلاَنَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِى يُحَدِّثُ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى سَفَرٍ يَسِيرُ فَلَعَنَ رَجُلٌ نَاقَةً فَقَالَ أَيْنَ صَاحِبُ النَّاقَةِ .فَقَالَ الرَّجُلُ أَنَا. قَالَ أَخِّرْهَا فَقَدْ أُجِبْتَ فِيهَا.

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13037. Ebû Hureyre der ki: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem), bir yolculukta ilerliyordu, bir adam devesine lanet etti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nerede devenin sahibi?"* diye sordu. Adam: "Buradayım, ey Allah'ın Resulü!" deyince, ona: *"Onu geriye bırak! Zira senin bu konudaki (bedduan) kabul edildi"* dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٣٨ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ إِسْمَاعِيلُ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَارَ رَجُلٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَعَنَ بَعِيرَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عَبْدَ اللَّهِ ، لا تَسِرْ مَعَنَا عَلَى بَعِيرٍ مَلْعُونٍ"

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط بنحوه ورجال أبي يعلى رجال الصحيح.

13038. Enes b. Mâlik anlatıyor: Bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında giderken devesine lanet etti. Bunun üzerine Hz.

---

[1] Ahmed (6/72, 258).
[2] Ahmed (6/138); Ebû Ya'lâ (4735).
[3] Ahmed (2/428).

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Allah'ın kulu! Lanet edilmiş bir devenin üzerinde bizimle yol alma!"* dedi.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta benzer şekilde Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٠٣٩ - وَعَنْ ابْنِ عُمَرْ قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَلَعِنَ رَجُلٌ بَعِيْرًا لَهُ فَأَمَرَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنَحَّى"

رواه البزار عن شيخه عبد الله بن شبيب وهو ضعيف.

13039. İbn Ömer dedi ki: Bir sefer esnasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydik. Bir ara adamın biri devesine lanet etti; bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun uzaklaştırılmasını emretti.

★ Bu hadisi, hocası Abdullah b. Şebîb'den –ki zayıf bir ravidir- Bezzâr rivayet etmiştir.[2]

١٣٠٤٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَزْرَقِيُّ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، " أَنَّ دِيكًا صَرَخَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ فَسَبَّهُ رَجُلٌ فَنَهَى عَنْ سَبِّ الدِّيكِ"

رواه البزار والطبراني إلا أنه قال : " لا تلعنه ولا تسبه فإنه يدعو إلى الصلاة " وفي إسناد البزار مسلم بن خالد الزنجي وثقه ابن حبان وغيره وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات.

13040. Abdullah b. Mes'ûd'dan: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir horoz öttü. Bunun üzerine bir adam ona sövdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise horoza sövmeyi yasakladı.

★ Bu hadisi Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[3] Taberânî şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Ona lanet etme, ona sövme! Çünkü o, namaza çağırır."*

Bezzâr'ın isnâdında Müslim b. Hâlid ez-Zencî vardır ki İbn Hibbân ile başkaları, kendisinde zayıflık olduğu halde onu güvenilir görmüşlerdir; diğer ricâli güvenilir ravilerdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (3622).

[2] Bezzâr (2039). Bezzâr demiştir ki: "Bunun İbn Ömer'den ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz." Diğer taraftan Bezzar'daki rivayet "devenin kesilmesini emretti" şeklindedir.

[3] Bezzâr (2040); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9796).

١٣٠٤١ - وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ دِيْكاً صَرَخَ قَرِيْباً مِنَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ فَقَالَ رَجُلٌ : اللَّهُمَّ الْعَنْهُ . فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : " مَهْ كَلاَّ إِنَّهُ يَدْعُو إِلَى الصَّلاَةِ"

رواه البزار وفيه عباد بن منصور وثقه يحي القطان وغيره وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13041. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yakınlarında bir horoz öttü. Bunun üzerine biri: "Allahım, ona lanet et" diye beddua etti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu: *"Hayır, bunu yapma! Çünkü o, namaza uyandırır"* diye ikaz etti.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abbâd b. Mansûr vardır ki Yahyâ el-Kattân ile daha başkaları onu onu güvenilir, İbn Maîn ile daha bazıları da zayıf görmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٤٢ - حَدَّثَنَا أَبُو يَاسِرٍ الْمُسْتَمْلِي ، حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ الْجَحْدَرِيُّ ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَدَغَتْ رَجُلا بَرْغُوثٌ فَلَعَنَهَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَلْعَنْهَا فَإِنَّهَا نَبَّهَتْ نَبِيًّا مِنَ الأَنْبِيَاءِ لِلصَّلاةِ "

رواه أبو يعلى والبزار إلا أنه قال : " لا تسبه فإنه أيقظ نبيا من الأنبياء لصلاة الصبح " والطبراني في الأوسط ولفظه : ذكرت البراغيث عند رسول الله صلى الله عليه و سلم فقال : " إنما توقظ للصلاة " ورجال الطبراني ثقات وفي سعيد بن بشير ضعف وهو ثقة وفي إسناد البزار سويد بن إبراهيم وثقه ابن عدي وغيره وفيه ضعف وبقية رجالهما رجال الصحيح.

13042. Enes bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kendisini ısıran bir pireye söven adama: *"Ona sövme! Çünkü o, peygamberlerden birini namaza uyandırmıştır"* dedi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmişlerdir.[2] Bezzâr hadisi şu ifadeyle vermiştir: *"Ona sövme! Çünkü o, peygamberlerden birini sabah namazına uyandırmıştır"*

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî de rivayet etmiştir. Onun ifadesi şöyledir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında pirelerden söz edilince şöyle buyurdu: *"Doğrusu o, namaza uyandırır".*

Taberânî'nin ricâli, güvenilir ravilerdir. Güvenilir bir ravi olan Saîd b. Beşîr'de kimilerince zayıflık vardır.

---

[1] Bezzâr (2041). Bezzâr demiştir ki: "Bunun İbn Abbâs'dan ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. Abbâd b. Mansûur'a gelince, İkrime ondan bazı hadisler rivayet etmiştir; ancak ondan hadis işittiğini bilmiyoruz."

[2] Ebû Ya'lâ (2959); Bezzâr (2042); İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (1189 ve 1190). Ebû Ya'lâ'nın isnâdında Ammâr b. Hârun el-Müstemlî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٤٣ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، نَا آدَمُ ، نَا أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنِ الأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : نَزَلْنَا مَنْزِلا فَآذَتْنَا الْبَرَاغِيثُ ، فَسَبَبْنَاهَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَسُبُّوهَا ، فَنِعْمَتِ الدَّابَّةُ ، فَإِنَّهَا أَيْقَظَتْكُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سعد بن طريف وهو متروك.

13043. Hz. Ali anlatıyor: Bir yerde konaklamıştık, pireler bizi rahatsız etti, biz de pirelere sövdük. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlara sövmeyin! Onlar çok güzel hayvanlardır, çünkü Allah'ı zikretmek üzere sizi uyandırmışlardır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sa'd b. Tarîf vardır ki metruk bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الحَسَدِ وَالظَّنِّ)

Haset ve Zan Hakkında

١٣٠٤٤ – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : كَادَ الحَسَدُ أَنْ يَسْبِقَ القَدَرَ وَكَادَتِ الحَاجَةُ أَنْ تَكُونَ كُفْراً

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمر بن عثمان الكلابي وثقه ابن حبان وهو متروك

13044. Enes b. Mâlik, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haset az kalsın kaderi geçecekti, ihtiyaç ise az kalsın küfür olacaktı"* buyurduğunu bildirdi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ömer b. Osman el-Kilâbî vardır ki metrûk bir ravi olduğu halde İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür.

١٣٠٤٥ – وَعَنْ ضَمْرَةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لاَ يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا لَمْ يَتَحَاسَدُوا " رواه الطبراني ورجاله ثقات

13045. Damra b. Sa'lebe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar birbirine haset etmediği müddetçe hayır içinde olmaya devam ederler"* buyurdu.

---

[1] İbnü'l-Cevzî de bunu *el-İlelü'l-Mütenâhiye*'de irad etmiştir (1346). Onun ifadesi şöyledir: *"Fakirlik neredeyse küfür olacaktı, haset neredeyse kaderi yenecekti."* İbnü'l-Cevzî demiştir ki: "Bu, Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den geldiği sahih olmayan bir hadistir." Yezîd er-Rakkâşî ise rivayet ettiği hadislerde dürüstlük sıfatına sahip değildir. Şu'be demiştir ki: "Yezîd er-Rakkâşî'den rivayette bulunmaktansa zina ederim daha iyidir."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣٠٤٦ - وَعَنْ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ثَلاثٌ لازِمَاتٌ أُمَّتِي : الطِّيَرَةُ وَالحَسَدُ وَسُوءُ الظَّنِّ فَقَالَ رَجُلٌ : مَا يُذْهِبُهُنَّ يَا رَسُولَ اللهِ مِمَّنْ هُنَّ فِيْهِ ؟ قَالَ : " إِذَا حَسَدْتَ فَاسْتَغْفِرِ اللهَ وَإِذَا ظَنَنْتَ فَلاَ تَتَحَقَّقْ وَإِذَا تَطَيَّرْتَ فَامْضِ "

رواه الطبراني وفيه إسماعيل بن قيس الأنصاري وهو ضعيف

13046. Hârise b. en-Nu'man bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç şey vardır ki onlar ümmetimden ayrılmaz: Uğursuzluk, haset ve kötü zan yürütmek."* Bunun üzerine bir adam: "Yâ Resûlallah! Kendisinde bunlar olan kimseden bunları gideren şey nedir?" diye sordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Haset ettiğin vakit Allah'tan mağfiret dile, zan yürüttüğün zaman onu gerçekleştirme, sana bir uğursuzluk hissi geldiğinde de onu geç"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İsmâîl b. Kays el-Ensârî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٤٧ - وَعَنْ أَبِي حَازِمٍ قَالَ : اشْتَرَيْنَا مِنِ ابْنِ عُمَرَ بَيْتاً فَجَلَسَ عَلَى البَابِ فَكَثُرَ الغُبَارُ فَقُلْنَا : يَا أَبَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ إِنَّا لاَ نَأْخُذُ إِلاَّ حَقًّا وَلاَ نَخُونُكَ . قَالَ : " إِنِّي أَخَافُ الظَّنَّ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات

13047. Ebû Hâzım anlatıyor: İbn Ömer'den bir ev satın aldık. O sırada kapıya oturunca tozlar havaya kalktı. Bunun üzerine biz dedik ki: "Ey Ebû Abdirrahman! Biz ancak hakkımız olanı alırız ve sana hıyanet etmeyiz." O da: "Doğrusu ben zandan korkuyorum" dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابٌ فِي سَلاَمَةِ الصَّدْرِ مِنَ الغِشِّ وَالْحَسَدِ)

Gönlün İhanet ve Hasetten Arınmış Olması

١٣٠٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ كُنَّا جُلُوساً مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَطْلُعُ عَلَيْكُمُ الآنَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ . فَطَلَعَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ تَنْطِفُ لِحْيَتُهُ مِنْ وَضُوئِهِ قَدْ تَعَلَّقَ نَعْلَيْهِ فِي يَدِهِ الشِّمَالِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8157).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3227).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13073).

فَلَمَّا كَانَ الْغَدُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ ذَلِكَ فَطَلَعَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مِثْلَ الْمَرَّةِ الأُولَى فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الثَّالِثُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ أَيْضاً فَطَلَعَ ذَلِكَ الرَّجُلُ عَلَى مِثْلِ حَالِهِ الأُولَى فَلَمَّا قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبِعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ فَقَالَ إِنِّى لاَحَيْتُ أَبِى فَأَقْسَمْتُ أَنْ لاَ أَدْخُلَ عَلَيْهِ ثَلاَثاً فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تُؤْوِيَنِى إِلَيْكَ حَتَّى تَمْضِىَ فَعَلْتَ. قَالَ نَعَمْ . قَالَ أَنَسٌ وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُحَدِّثُ أَنَّهُ بَاتَ مَعَهُ تِلْكَ اللَّيَالِىَ الثَّلاَثَ فَلَمْ يَرَهُ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ شَيْئاً غَيْرَ أَنَّهُ إِذَا تَعَارَّ وَتَقَلَّبَ عَلَى فِرَاشِهِ ذَكَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَكَبَّرَ حَتَّى يَقُومَ لِصَلاَةِ الْفَجْرِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ غَيْرَ أَنِّى لَمْ أَسْمَعْهُ يَقُولُ إِلاَّ خَيْراً فَلَمَّا مَضَتِ الثَّلاَثُ لَيَالٍ وَكِدْتُ أَنْ أَحْتَقِرَ عَمَلَهُ قُلْتُ يَا عَبْدَ اللَّهِ إِنِّى لَمْ يَكُنْ بَيْنِى وَبَيْنَ أَبِى غَضَبٌ وَلاَ هَجْرٌ ثَمَّ وَلَكِنْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَكَ ثَلاَثَ مِرَارٍ يَطْلُعُ عَلَيْكُمُ الآنَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ . فَطَلَعْتَ أَنْتَ الثَّلاَثَ مِرَارٍ فَأَرَدْتُ أَنْ آوِىَ إِلَيْكَ لأَنْظُرَ مَا عَمَلُكَ فَأَقْتَدِىَ بِهِ فَلَمْ أَرَكَ تَعْمَلُ كَثِيرَ عَمَلٍ فَمَا الَّذِى بَلَغَ بِكَ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا هُوَ إِلاَّ مَا رَأَيْتَ. قَالَ فَلَمَّا وَلَّيْتُ دَعَانِى. فَقَالَ مَا هُوَ إِلاَّ مَا رَأَيْتَ غَيْرَ أَنِّى لاَ أَجِدُ فِى نَفْسِى لأَحَدٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ غِشًّا وَلاَ أَحْسُدُ أَحَداً عَلَى خَيْرٍ أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ. فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ هَذِهِ الَّتِى بَلَغَتْ بِكَ وَهِىَ الَّتِى لاَ نُطِيقُ.

رواه أحمد والبزار بنحوه غير أنه قال : فطلع سعد بدل قوله : فطلع رجل . وقال في آخره : فقال سعد : ما هو إلا ما رأيت يا ابن أخي إلا أني لم أبت ضاغنا على مسلم أو كلمة نحوها ورجال أحمد رجال الصحيح وكذلك أحد إسنادي البزار إلا أن سياق الحديث لابن لهيعة.

13048. Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyorduk *"Şu anda yanınıza cennet ahalisinden olan bir adam geliyor"* buyurdu. Derken Ensar'dan bir adam çıkageldi. Adamın beyaz yüzünden dolayı sanki sakalı damlar gibiydi, ayakkabılarını da sol eline almıştı. Ertesi gün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine aynı sözü söyledi. İlk defasındaki gibi yine o adam geldi. Üçüncü gün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine aynı sözü söyledi. İlk haliyle yine aynı adam geldi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp gidince Abdullah b. Amr adamın peşine takıldı. Ona dedi ki: "Babamla bozuştum ve üç gün onun yanına girmemeye yemin ettim. Bu süre geçinceye kadar sana sığınmamı uygun görürsen, bunu yaparım." O da "Olur!" dedi. Enes der ki: "Abdullah onun yanında o üç gün boyunca kaldığını anlatırdı. Geceleyin hiçbir şey için onun kalktığını görmedi. Ancak sabah namazına kadar uykusundan uyandığı ve yatağında döndüğü zaman Yüce Allah'ı zikretti ve tekbir getirdi." Abdullah:

"Ancak şu var ki ben onun hayırdan başka bir şey dediğini işitmedim" dedi. Nihayet üç gece geçince onun amelini basit görecek oldum ve dedim ki: "Ey Allah'ın kulu! Benim babamla aramda kızgınlık ta, dargınlık ta yok. Ancak ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize üç defa *«Şu anda yanınıza cennet ahalisinden olan bir adam geliyor»* dediğini işittim ve üç defasında da sen geldin. Ben de sana sığınıp amelinin ne olduğunu görmek ve seni örnek almak istedim. Ancak senin pek fazla bir amel işlediğini görmedim. O halde seni Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bahsettiği şeye ulaştıran husus nedir?" Adam dedi ki: "Hepsi bu gördüğün kadar." Yanından ayrılırken bana dua etti ve: "Hepsi bu gördüğün kadar. Ancak ben Müslümanlardan hiç birine karşı içimde kin duymam, Allah'ın kendisine verdiği hayırdan dolayı kimseye de haset etmem" dedi. Bunları duyan Abdullah da: "Seni o dereceye ulaştıran işte bu yönündür. Bizim de yapamadığımız budur" dedi.

★Hadisi Ahmed ve -benzer şekilde- Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ancak Bezzâr, "Bir adam çıkageldi" ifadesi yerine "Sa'd çıkageldi" demiştir. Sonunda ise şöyle demiştir: "Sa'd dedi ki: Yeğenim! Hepsi bu gördüğün kadar. Ancak ben hiçbir müslümana kin besleyerek geceyi geçirmedim." Sa'd böyle dedi veya buna benzer bir ifade kullandı.

Ahmed'in ricâli ile Bezzâr'ın iki isnâdından birinin ravileri *Sahîh* ricâlidir. Ancak hadisin buradaki anlatımı İbn Lehîa'ya aittir.

١٣٠٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ الرَّقَاشِيُّ ، نا أَيُّوبُ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَدْخُلُ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ " فَدَخَلَ سَعْدٌ ، قَالَ ذَلِكَ فِي ثَلاثَةِ أَيَّامٍ كُلُّ ذَلِكَ يَدْخُلُ سَعْدٌ"

رواه البزار وفيه عبد الله بن قيس الرقاشي قال العقيلي : لا يتابع حديثه قلت : لا أدري أي حديث عنى هذا أو غيره . وبقية رجاله رجال الصحيح

13049. İbn Ömer'in haber verdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) "Yanınıza cennet ahalisinden bir adam gelecek!" dedi, bunun ardından Sa'd içeri girdi. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) bunu üç gün boyunca söyledi; her defasında Sa'd içeri girdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Kays er-Rakkâşî vardır ki Ukaylî "Onun hadisine mutabaat edilmez" demiştir. Ben derim ki: "Hangi hadisi kastettiğini bilmiyorum; bunu mu, yoksa başkasını mı?" Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed (3/166); Bezzâr (1981).

[2] Bezzâr (1982). Bezzâr demiştir ki: "Bunu Eyyûb'dan sadece Abdullah b. Kays'ın rivayet ettiğini biliyoruz."

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْبُلْهِ)

Saf Kimseler Hakkında

١٣٠٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُزَيْزٍ ، ثَنَا سَلامَةُ بْنُ رَوْحٍ ، عَنْ عُقَيْلٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَكْثَرُ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْبُلْهُ "وقال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " رُبَّ ضَعِيفٍ مُتَضَعَّفٍ لو أَقْسَمَ عَلَى الله لأَبَرَّهُ "

رواه البزار وفيه سلامة بن روح وثقه ابن حبان وغيره وضعفه أحمد بن صالح وغيره وروايته عن عقيل وجادة

وبقية هذه الأحاديث في الزهد

13050. Enes, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber vermiştir: *"Cennetliklerin ekserisi saf kimselerdir."*

Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nice zayıf ve düşkün görülen kimse vardır ki Allah adına yemin etse, Allah onu gerçekleştirir"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Selâme b. Ravh vardır ki İbn Hibbân ve daha başkası onu güvenilir görürken Ahmed b. Sâlih ve başkaları zayıf addetmiştir. Ukayl'den rivayeti ise vicâde yoluyladır.

Bu hadislerin geri kalanı Zühd bölümündedir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الإِصْلاحِ بَيْنَ النَّاسِ)

İnsanların Arasını Düzeltmek Hakkında

١٣٠٥١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ . عَنْ عُبَادَةَ بْنِ عُمَيْرِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : قَالَ لِي أَبُو أَيُّوبَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَبَا أَيُّوبَ ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى صَدَقَةٍ يُحِبُّهَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ ؟ تُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَبَاغَضُوا ، وَتَفَاسَدُوا"

رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة وهو متروك

13051. Ebû Eyyûb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Allah'ın ve Resûlünün sevdiği bir sadakayı sana öğreteyim mi? Birbirlerinden nefret ettikleri ve bozuştukları zaman insanların aralarını bulmandır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mûsa b. Ubeyde vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (1983). Bezzâr demiştir ki: "Bunun bir kısmı birtakım kanallardan merfû olarak rivayet edilmiştir. Bir kısmını da sadece bu kanaldan biliyoruz. Selâme b. Ravh ise Akîl'in erkek kardeşinin oğludur. Onun *"Cennet ahalisinin ekserisi saf kimselerdir"* hadisine mutabaat olunmamıştır; çünkü hadis sahih olsaydı, bir anlamı olurdu."

١٣٠٥٢ - وَعَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لأَبِي أَيُّوب : أَلاَ أَدُلُّكَ عَلَى تِجَارَةٍ ؟ قَالَ : بَلَى . قَالَ : " صِلْ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَفَاسَدُوا وَقَرِّبْ بَيْنَهُمْ إِذَا تَبَاعَدُوا "

رواه البزار وفيه عبد الرحمن بن عبد الله العمري وهو متروك .

13052. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Eyyûb'a: *"Sana kazançlı bir ticaret göstereyim mi?"* dedi. O da: "Olur" deyince: *"Araları bozulduğu zaman insanların aralarını düzelt ve birbirlerinden uzaklaştıkları zaman onları yakınlaştır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdurrahman b. Abdillah el-Umerî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٠٥٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ عُمَيْرِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : قَالَ لِي أَبُو أَيُّوب : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَبَا أَيُّوبَ ، أَلا أَدُلُّكَ عَلَى صَدَقَةٍ يُحِبُّهَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ ؟ تُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ إِذَا تَبَاغَضُوا ، وَتَفَاسَدُوا "

رواه الطبراني وعبد الله بن حفص صاحب أبي أمامة لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13053. Ebû Eyyûb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ebû Eyyûb! Allah'ın ve Resulü'nün hoşnut olduğu amelin ne olduğunu sana söyleyeyim mi?"* dedi. O da: "Buyurun söyleyin yâ Resûlallah" deyince: *"Bozuştukları zaman insanların arasını bulman ve birbirlerinden uzaklaştıkları zaman onları yaklaştırmandır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû Umâme'nin arkadaşı Abdullah b. Hafs vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٠٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُزَيْزٍ الْمَوْصِلِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عَبْدَةَ ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ ، وَثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " كَانَتِ الأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حيين من الأنصار ، وكانت بينهما عداوة في الجاهلية ، فلما قدم عليهم رَسُولُ اللَّهِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3922).

[2] Bezzâr (2060). Bezzâr demiştir ki: "Enes'den hadisin sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz. Humeyd'den bu hadisi tahdis yoluyla alanın sadece Abdullah b. Ömer olduğunu, ondan alanın oğlu Abdurrahman olduğunu biliyoruz. Abdurrahman, hadisi "gevşek" olan biridir. Kendisine mutabaat edilmeyen bir takım hadisler rivayet etmiştir."

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7999).

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَهَبَ ذَلِكَ ، فَأَلَّفَ اللَّهُ بَيْنَهُمْ ، فَبَيْنَمَا هُمْ قُعُودٌ فِي مَجْلِسٍ لَهُمْ إِذْ تَمَثَّلَ رَجُلٌ مِنَ الأَوْسِ بِبَيْتِ شِعْرٍ فِيهِ هِجَاءٌ لِلْخَزْرَجِ وَتَمَثَّلَ رَجُلٌ مِنَ الْخَزْرَجِ بِبَيْتِ شِعْرٍ فِيهِ هِجَاءٌ لِلأَوْسِ فَلَمْ يَزَالُوا هَذَا يَتَمَثَّلُ بِبَيْتٍ وَهَذَا يَتَمَثَّلُ بِبَيْتٍ حَتَّى وَثَبَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ ، وَأَخَذُوا أَسْلِحَتَهُمْ ، وَانْطَلَقُوا لِلْقِتَالِ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأُنْزِلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ ، فَجَاءَ مُسْرِعًا قَدْ حَسَرَ سَاقَيْهِ ، فَلَمَّا رَآهُمْ نَادَاهُمْ ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلا تَمُوتُنَّ إِلا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ حَتَّى فَرَغَ مِنَ الآيَاتِ ، فَوَحَّشُوا بِأَسْلِحَتِهِمْ ، فَرَمَوْا بِهَا ، وَاعْتَنَقَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا يَبْكُونَ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه غسان بن الربيع وهو ضعيف

13054. Enes b. Mâlik anlatıyor: Evs ve Hazrec, Ensar'dan iki kabileydi. Câhiliye devrinde aralarında düşmanlık vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye hicret ettiğinde o düşmanlık gitti. Allah onların kalplerini birbirine ısındırdı. Bir defasında bu iki kabile mensupları bir mecliste otururlarken Evs'ten birisi okuduğu şiirle Hazreclileri hicvetti. Ardından Hazreçli birisi de okuduğu şiirle Evslileri hicvetti. Bu hicivleşme karşılıklı olarak devam etti. Öyle ki birbirlerine ağır laflar söylemeye başladılar. Silahlarına sarılarak vuruşmak için kalktılar. Bu olay Peygamberimize (sallallahu aleyhi vesellem) ulaştığında ve durum hakkında vahiy indiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) süratli bir şekilde paçalarını sıyırmış olarak oraya geldi. Onları görünce kendilerine seslenerek şu âyeti okudu:

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekiyorsa öylece korkun. Ve son nefesinize kadar hakda sebat edin de Müslümanlar olarak ölün." (Âl-i İmran Sur. 102)

Âyet bittiğinde her iki taraf da silahlarını bırakarak yaşlı gözlerle birbirlerine sarıldılar.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Gassân b. er-Rebî' vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٥٥ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ إِصْلاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ " رواه الطبراني والبزار وفيه عبد الرحمن بن زياد بن أنعم وهو ضعيف

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (602). Taberânî demiştir ki: "Sâbit el-Bünânî ile Humeyd et-Tavîl'den bunu sadece Yûsuf b. Abde rivayet etmiştir. Gassân b. er-Rabî' rivayetinde tek kalmıştır."

13055. Abdullah b. Amr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"En faziletli sadaka, insanların arasını bulmaktır"* buyurduğunu nakletmiştir.

★Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdurrahman b. Ziyâd b. En'um vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٥٦ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى الشِّيرَازِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ كَرَارٍ ، ثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى الدَّقِيقِيُّ ، ثَنَا نُفَيْعُ بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِي كَاهِلٍ ، قَالَ : وَقَعَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلامٌ حَتَّى تَضَارَبَا فَلَقِيتُ أَحَدَهُمَا ، فَقُلْتُ : مَالَكَ وَلِفُلانٍ ، قَدْ سَمِعْتُهُ وَهُوَ يُحْسِنُ عَلَيْكَ الثَّنَاءَ وَيَكْثُرُ لَكَ مِنَ الدُّعَاءِ ، وَلَقِيتُ الآخَرَ ، فَقُلْتُ لَهُ نَحْوَ ذَلِكَ ، فَمَا زِلْتُ أَمْشِي بَيْنَهُمَا حَتَّى اصْطَلَحَا ، فَقُلْتُ : مَا فَعَلْتُ أَهْلَكْتُ نَفْسِي وَأَصْلَحْتُ بَيْنَهُمَا , وَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَأَخْبَرْتُهُ بِالأَمْرِ قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ , وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا سَمِعْتُ مِنْ هَذَا شَيْئًا ، وَلا مِنْ ذَا شَيْئًا ، فَقَالَ : " يَا أَبَا كَاهِلٍ , أَصْلِحْ بَيْنَ النَّاسِ وَلَوْ بِكَذَا وَكَذَا " , كَلِمَةٌ لَمْ أَفْهَمْهَا , فَقُلْتُ : مَا عَنَى بِهَا ؟ قَالَ : " عَنَى الْكَذِبَ "

رواه الطبراني وفيه أبو داود الأعمى وهو كذاب.

13056. Ebû Kâhil anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından iki kişi arasında sataşma oldu, derken birbirleriye kavgaya başladılar. Ben hemen birine yetişip dedim ki: "Sen filandan ne istiyorsun ki? Ben onun senden iyi bahsettiğini ve sana çok dua ettiğini işittim." Sonra diğerine gidip benzer şeyler söyledim. Bir ona bir buna gittim geldim ve sonunda barıştılar. Ancak kendi kendime dedim ki: "Ben ne yaptım? Onların arasını düzelttim; ancak kendimi mahvettim!" Hemen gidip bu durumu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) haber vererek dedim ki: "Yâ Resûlallah! Seni hak ile gönderen zâta and olsun ki aslında ikisinden de hiçbir şey işitmedim." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise şöyle buyurdu: *"Ey Ebû Kâhil! Böyle de olsa insanların arasını düzelt."*

Ben "böyle" kelimesinden ne kastettiğini anlamadım ve "Onunla ne kastetti?" diye sordum. "Yalanı kastetti" dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû Dâvud el-A'mâ vardır ki hadis uyduran biridir.

---

[1] Bezzâr (2059).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/361).

١٣٠٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُدِّيُّ ، ثَنَا قَزْعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جُرْجَةَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَيْسَ بِالْكَاذِبِ مَنْ ، قَالَ خَيْرًا ، أَوْ نَمَى خَيْرًا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه يحيى بن جرجة وثقه ابن حبان وغيره وقزعة بن سويد الراوي عنه وثقه ابن معين وغيره وبقية رجال إحدى الطريقين رجال الصحيح.

13057. Şeddâd b. Evs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır söyleyen veya hayrı artıran kimse yalancı değildir"* buyurduğunu bildirdi.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yahyâ b. Curce vardır ki İbn Hibbân ve başkası onu güvenilir görmüştür. Ondan rivayette bulunan ise, Kaz'a b. Süveyd'dir. İbn Maîn ve başkaları onu güvenilir görmüştür. İki kanaldan birinin diğer ravileri, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٠٥٨ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادِ بْنِ أَنْعُمٍ ، عَنْ هُبَيْرَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَحْسَبُهُ رَفَعَهُ ، قَالَ : " الْكَذِبُ مَكْتُوبٌ إِلا مَا نُفِعَ بِهِ مُسْلِمٌ أَوْ دَفَعَ بِهِ عَنْهُ "

رواه البزار وفيه رشدين وغيره من الضعفاء.

13058. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Sevbân'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalan, bir müslümanın kendisinden faydalandırılması veya ondan bir zararın savuşturulması dışında günah olarak yazılır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde zayıf ravilerden Rişdîn ve başkaları vardır.

١٣٠٥٩ - وَعَنْ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كُلُّ الكَذِبِ يُكْتَبُ عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلاَّ ثَلاثاً : الرَّجُلُ يَكْذِبُ فِي الحَرْبِ فَإِنَّ الحَرْبَ خِدْعَةٌ وَالرَّجُلُ يَكْذِبُ الْمَرْأَةَ فَيُرْضِيهَا وَالرَّجُلُ يَكْذِبُ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ فَيُصْلِحُ بَيْنَهُمَا

رواه الطبراني وفيه محمد بن جامع العطار وهو ضعيف . وقد تقدم في باب الصلح في الأحكام

13059. Nevvâs b. Sem'ân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her yalan, Âdemoğluna günah olarak yazılır; ancak üç şey hariç: Kişi harpte yalan*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7169).

[2] Bezzâr (2061). Bezzâr demiştir ki: "Bu ibareyle hadisin sadece bu isnâdla geldiğini biliyoruz. Rişdîn ile Abdurrahman, hâfızası iyi kimseler değillerdir. Onlardan biri bir hadiste tek kaldığı zaman o hadisle ihticac edilmez. Abdurrahman'ın münker rivayetleri vardır."

söyler; çünkü savaş, hiledir. Yine kişi hanımına yalan söyleyip onu razı eder. Bir de insan iki kişinin arasını bulmak üzere yalan söyler" buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Câmi' el-Attâr vardır ki zayıf bir ravidir. Bu hadis, Hükümler kitabının sulh bölümünde geçmişti.

١٣٠٦٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ الْحُسَيْنِ الْمَرْوَزِيُّ الْبَغْدَادِيُّ، حَدَّثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْلَيَانِ حَبَشِيٌّ وَقِبْطِيٌّ، فَاسْتَبَّا يَوْمًا، فَقَالَ أَحَدُهُمَا: يَا حَبَشِيُّ، وَقَالَ الآخَرُ: يَا قِبْطِيُّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا تَقُولُوا هَكَذَا، إِنَّمَا أَنْتُمَا رَجُلانِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه يزيد بن أبي زياد وهو لين وبقية رجاله ثقات . وكذلك رواه أبو يعلى بنحوه

13060. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'ın biri Habeşistanlı, diğeri de Kıptî (Mısırlı) olan iki azatlı kölesi vardı. Bir gün söz dalaşına girdiler. Biri diğerine, "Ey Habeşî" dedi. O da, "Ey Kıptî" diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara *"Birbirinize öyle demeyiniz. Siz ancak Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinden olan iki kişisiniz"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki *leyyin* biridir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir. Hadisin aynısı Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

(بَابُ الإِعْتِذَارِ)

Özür Dileme

١٣٠٦١ - حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الْعَبْدِيِّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنِ اعْتَذَرَ إِلَى أَخِيهِ فَلَمْ يَعْذِرْ أَوْ يَقْبَلْ عُذْرَهُ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ خَطِيئَةِ صَاحِبِ مَكْسٍ " قال أبو الزبير : والمكاس : العشار"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إبراهيم بن أعين وهو ضعيف.

13061. Câbir b. Abdillah, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ki Müslüman kardeşi kendisinden özür dilediği halde onu mazur görmez veya özrünü kabul etmezse, kıyamet günü öşür toplayan kişinin sırtında taşıdığı yük gibi, sırtında bir yükle gelecektir"* buyurduğunu bildirdi.

---

[1] Bunu *Tehzîbu'l-Âsâr*'da Ebû Cafer et-Taberî rivayet etmiştir. Ayrıca Ali *Müsnedi*'nde 206. hadiste başka bir kanaldan zayıf olarak benzer bir şekilde verilmiştir.

[2] 931. hadisin mükerreri.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbrâhîm b. A'yen vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٦٢ - حَدَّثَنا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ قُتَيْبَةَ الرِّفَاعِيُّ ، قَالَ : نا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تُنُصِّلَ إِلَيْهِ فَلَمْ يَقْبَلْ ، لَمْ يَرِدْ عَلَيَّ الْحَوْضَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه علي بن قتيبة الرفاعي وهو ضعيف

13062. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisinden özür dilendiği halde kim özür kabul etmezse Havz'da benim yanıma gelemez"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Kuteybe er-Rufâî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عِفُّوا تَعِفُّ نِسَاؤُكُمْ ، وَبِرُّوا آبَاءَكُمْ يَبَرُّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ ، وَمَنِ اعْتَذَرَ إِلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ مِنْ شَيْءٍ بَلَغَهُ عَنْهُ فَلَمْ يَقْبَلْ عُذْرَهُ لَمْ يَرِدْ عَلَيَّ الْحَوْضَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه خالد بن زيد العمري وهو كذاب.

13063. Hz. Âişe bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Siz iffetli olun ki hanımlarınız da iffetli olsun. Siz babalarınıza iyi davranın ki oğullarınız da size iyi davransın. Kim Müslüman kardeşinden herhangi bir şey için özür diler, bu özrü o kimseye ulaşır da o kimse kardeşinin özrünü kabul etmezse Havz'ın başında benim yanıma gelemez"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hâlid b. Zeyd (veya Yezîd) el-Umerî vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

(بَابُ تَعَافُوا تَسْقُطُ الضَّغَائِنُ)

Birbirinizi Affedin ki Aranızdaki Garezler Gitsin

١٣٠٦٤ - نا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، نا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : " تَعَافُوا تَسْقُطِ الضَّغَائِنُ بَيْنَكُمْ "

رواه البزار من طريق محمد بن عبد الرحمن بن البيلماني وهو ضعيف

13064. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birbirinizi affedin ki aranızdaki garezler gidiversin"* buyurdu.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1033).

★ Bunu Muhammed b. Abdirrahman b. el-Beylemânî tarikinden Bezzâr rivayet etmiştir ki o, zayıf bir ravidir.[1]

(بَابُ مَا يُصَفِّي الوِدَّ)

Sevgiyi Berraklaştıran Şeyler

١٣٠٦٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا مُحَمَّدُ بْنُ فِرَاسٍ أَبُو هُرَيْرَةَ الصَّيْرَفِيُّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْوَزِيرِ ، نا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ شَيْبَةَ الْحَجَبِيِّ ، عَنْ عَمِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ يُصَفِّينَ لَكَ وُدَّ أَخِيكَ : تُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيتَهُ ، وَتُوَسِّعُ لَهُ فِي الْمَجَالِسِ ، وَتَدْعُوهُ بِأَحَبِّ أَسْمَائِهِ إِلَيْهِ "

13065. Şeybe el-Hacebî, amcasından naklediyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç şey senin kardeşine olan sevgini berraklaştırır: Karşılaştığında ona selam vermen, mecliste ona yer vermen ve en çok hoşlandığı ismiyle onu çağırman"* buyurdu.[2]

١٣٠٦٦ - وفي رواية : " وَتَعُودُهُ إِذَا مَرِضَ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه موسى بن عبد الملك بن عمير وهو ضعيف

13066. Bir rivayette de: *"Ve hastalandığında onu ziyaret etmen"* ifadesi geçer.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mûsa b. Abdilmelik b. Umeyr vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِي التَّوَاضُعِ)

Tevazu Hakkında

١٣٠٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ قَالَ لاَ أَعْلَمُهُ إِلاَّ رَفَعَهُ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى مَنْ تَوَاضَعَ لِي هَكَذَا . وَجَعَلَ يَزِيدُ بَاطِنَ كَفِّهِ إِلَى الأَرْضِ وَأَدْنَاهَا إِلَى الأَرْضِ رَفَعْتُهُ هَكَذَا . وَجَعَلَ بَاطِنَ كَفِّهِ إِلَى السَّمَاءِ وَرَفَعَهَا نَحْوَ السَّمَاءِ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط ولفظه : حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا التُّسْتَرِيُّ ، نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ ، ثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ ، قَالَ :

---

[1] Bezzâr (2058)..

[2] İbnü'l-Mübarek, *Zühd* (352).

قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى الْمِنْبَرِ : أَيُّهَا النَّاسُ تَوَاضَعُوا ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ " وَقَالَ : انْتَعِشْ نَعَشَكَ اللهُ ، فَهُوَ فِي أَعْيُنِ النَّاسِ عَظِيمًا ، وَفِي نَفْسِهِ صَغِيرًا ، وَمَنْ تَكَبَّرَ قَصَمَهُ اللهُ وَقَالَ : اخْسَأْ ، فَهُوَ فِي أَعْيُنِ النَّاسِ صَغِيرًا ، وَفِي نَفْسِهِ كَبِيرًا "ورجال أحمد والبزار رجال الصحيح وفي إسناد الطبراني سعيد بن سلام العطار وهو كذاب.

13067. Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Yüce Allah der ki: "Kim benim için böyle tevazu gösterirse* -ravi Yezîd bunu naklederken avucunu yere, en alt kısmını da toprağa koydu- *onu böyle yükseltirim."* -ravi Yezîd bunu bildirirken avucunu gökyüzüne doğru tutup yükseltti.-

★Hadisi Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. [1] Taberânî'nin ifadesi şöyledir: Ömer b. el-Hattâb minberde iken dedi ki: Ey insanlar! Mütevazı olun. Zira ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Kim Allah için tevazu gösterirse Allah onu yüceltir ve ona «Yüksel» der. Allah onu yükseltir. O kimse, insanların gözünde büyük, kendi gözünde küçüktür. Kim de büyüklenirse Allah onun belini kırar ve «Defol» der. O kimse, insanların gözünde küçük, kendi gözünde büyüktür."*

Ahmed ve Bezzâr'ın ricâli *Sahîh* ricâlidir. Taberânî'nin isnâdında Saîd b. Selâm el-Attâr vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٠٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُرَّةَ أَبُو طَاهِرٍ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْمُثَنَّى ، حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ تَوَاضَعَ لِي هَكَذَا ، وَأَشَارَ بِبَاطِنِ كَفِّهِ إِلَى الأَرْضِ ، رَفَعْتُهُ هَكَذَا ، وَأَشَارَ بِبَاطِنِ كَفِّهِ إِلَى السَّمَاءِ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه الحسين بن المثنى ولم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح .

13068. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kim benim için* -avucunu yere doğru işaret ederek- *böyle tevazu gösterirse, onu* -avucunu gökyüzüne doğru tutarak- *böyle yükseltirim."*

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hüseyin b. el-Müsenna vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ , ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ ظَبْيَانَ الأَنْصَارِيُّ , ثنا سَلامٌ أَبُو الْمُنْذِرِ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ , عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنْ

---

[1] Ahmed (309); Bezzâr (187); Ebû Ya'lâ (187).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (645). Bunun senedinde de Taberânî'nin hocası Abdullah b. Muhammed b. Murre Ebû Tâhir el-Basrî vardır ki biyografisi verilmemiştir. Taberânî demiştir ki: "Hadis, İbn Ömer'den sadece bu isnâdla rivayet edilir."

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " مَا مِنْ آدَمِيٍّ إِلا فِي رَأْسِهِ حِكْمَةٌ بِيَدِ مَلَكٍ , فَإِذَا تَوَاضَعَ قِيلَ لِلْمَلَكِ : ارْفَعْ حِكْمَتَهُ , وَإِذَا تَكَبَّرَ قِيلَ لِلْمَلَكِ : ضَعْ حِكْمَتَهُ " رواه الطبراني وإسناده حسن.

13069. İbn Abbâs'tan Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her Âdemoğlunun başında mutlaka bir meleğin elinde tuttuğu hikmet vardır. Tevazu gösterince meleğe: «Onun hikmetini yukarı kaldır» denir. Büyüklenince de meleğe «Onun hikmetini aşağı indir» denir"* buyurduğu nakledilmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٠٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ أَبُو جَعْفَرٍ التِّرْمِذِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْجُدِّيُّ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلَيْكُمْ بِالتَّوَاضُعِ ، فَإِنَّ التَّوَاضُعَ فِي الْقَلْبِ فَلا يُؤْذِيَنَّ مُسْلِمٌ مُسْلِمًا ، فَلَرُبَّمَا مُتَضَاعِفٌ فِي أَطْمَارٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّهُ "

رواه الطبراني وفيه محمد بن سعيد المصلوب وهو يضع الحديث

13070. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size tevazuyu tavsiye ederim. Doğrusu tevazu, kalpte olur. Hiçbir Müslüman (diğer) Müslümanı incitmesin! Nice eski giysilere bürünmüş kimse vardır ki Allah adına yemin etse, Allah onu(n yemin ettiği hususu) gerçekleştirir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Saîd el-Maslûb vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٠٧١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو السَّائِبِ الْمَخْزُومِيُّ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ غَزْوَانَ الْحَرَّانِيُّ ، نَا عَبْدُ الْعَظِيمِ بْنُ حَبِيبٍ ، ثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تَوَاضَعَ لأَخِيهِ الْمُسْلِمِ رَفَعَهُ اللَّهُ ، وَمَنِ ارْتَفَعَ عَلَيْهِ وَضَعَهُ اللَّهُ " .

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد العظيم بن حبيب وهو ضعيف

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12939). İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-Mütenâhiye* (1358). İbnü'l-Cevzî demiştir ki: Bu, Resulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'den geldiği sahih olmayan bir hadistir. Hadisin tarikinin mihveri, Ali b. Zeyd'dir. Ahmed ve Yahyâ (b. Maîn) onu "Beş para etmez" ifadesiyle değerlendirmişlerdir. Hammâd b. Zeyd ise der ki: "O, hadislerde değiştirmeler yapıyordu." Şu'be ise onun âhir ömründe ezberinin bozulduğundan sözetmiştir. Dârekutnî: "Bunu Ali b. Zeyd, Saîd b. el-Müseyyeb'den rivayet etmiştir" diyerek buradaki rivayet için: "Hadis (bu kanalla) sâbit değildir" değerlendirmesinde bulunmuştur. Bak: *es-Sahîha* (538).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7768).

13071. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse Allah için Müslüman kardeşine tevazu gösterirse, Allah onu yükseltir. Kim de ona karşı kendini yükseltirse Allah onu alçaltır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdulazîm b. Habîb vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَالِبٍ، وَأَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُعَلَّى الأَدَمِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ مُرَّةَ، ثنا الْمِنْهَالُ بْنُ خَلِيفَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : مَا مِنْ امْرِئٍ إِلاَّ وَفِي رَأْسِهِ حِكْمَةٌ وَالْحِكْمَةُ بِيَدِ مَلَكٍ فَإِنْ تَوَاضَعَ قِيْلَ لِلْمَلَكِ : ارْفَعْ الحِكْمَةَ . وَإِنْ أَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ قِيْلَ لِلْمَلَكِ : ضَعِ الحِكْمَةَ أَوْ حِكْمَتَهُ" رواه البزار وإسناده حسن.

13072. Yine ondan: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kişinin başında mutlaka bir meleğin elinde tuttuğu hikmet bulunur. Kişi tevazu gösterince meleğe «Hikmeti yukarı kaldır» denir. Büyüklenmek isteyince de meleğe «Hikmeti veya onun hikmetini aşağı indir» denir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٠٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، ثنا أَبُو عَلِيٍّ الْحَنَفِيُّ، ثنا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ وَهْرَامٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : مَا مِنْ آدَمِيٍّ إِلاَّ وَفِي رَأْسِهِ سِلْسِلَتَانِ . سِلْسِلَةٌ إِلَى السَّمَاءِ وَسِلْسِلَةٌ إِلَى الأَرْضِ فَإِنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِالسِّلْسِلَةِ الَّتِي فِي السَّمَاءِ وَإِذَا تَجَبَّرَ وَضَعَهُ اللهُ بِالسِّلْسِلَةِ الَّتِي فِي الأَرْضِ"

رواه البزار وفيه زمعة بن صالح والأكثر على تضعيفه وبقية رجاله ثقات.

13073. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her Âdemoğlunun başında mutlaka iki zincir vardır. Birisi göğe doğru çıkar, birisi de yere doğru iner. Eğer tevazu gösterirse, Yüce Allah gökteki zincirle onu yukarı kaldırır. Eğer büyüklük taslarsa, Yüce Allah onu yerdeki zincirle aşağı indirir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Zem'a b. Sâlih vardır ki çoğunluk onun zayıf olduğu kanaatindedir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr (3582).

[2] Bezzâr (3581). Bezzâr demiştir ki: "Bunun İbn Abbâs'dan ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz."

(بَابُ مِنْهُ فِي التَّوَاضُعِ)

Tevazu Hakkında Başka Bir Bölüm

١٣٠٧٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ هَارُونَ الْفِرْيَابِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : مَشَيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْتَبِرُهُ : هَلْ يَكْرَهُ ذَلِكَ ؟ " فَالْتَمَسَنِي بِيَدِهِ ، فَأَلْحَقَنِي " ، ثُمَّ تَخَلَّفْتُ أَخْتَبِرُهُ ، هَلْ يَكْرَهُ ذَلِكَ ؟ " فَالْتَمَسَنِي بِيَدِهِ ، فَأَلْحَقَنِي " ، ثُمَّ تَخَلَّفْتُ ، أَخْتَبِرُهُ ، " فَالْتَمَسَنِي بِيَدِهِ ، فَأَلْحَقَنِي ، فَعَلِمْتُ أَنَّهُ يَكْرَهُ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه حسين بن عبد الله الهاشمي وهو متروك.

13074. İbn Abbâs anlatıyor: Acaba bunu nâhoş görecek mi düşüncesiyle Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasından yürüdüm; ancak o, elimden tuttu ve beni kendi yanına aldı. Sonra acaba bu hareketi nâhoş görecek mi düşüncesiyle ondan geri kaldım; yine elimden tuttu ve beni kendi yanına kattı. Sonra deneyip öğrenmek için ondan geri kaldım; yine elimden tuttu ve beni kendi yanına kattı. Anladım ki (arkasından yürümemi büyüklenme olarak gördüğü için) bu hareketimden hoşlanmıyor.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hüseyin b. Abdillah el-Hâşimî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ اِحْتَقَرَ مُسْلِماً)

Müslümanı Hakir Gören Hakkında

١٣٠٧٥ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِى شَيْبَةَ يَحْيَى بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْمَكِّىِّ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ النَّصْرِىِّ عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْمُسْلِمُ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَعِرْضُهُ وَمَالُهُ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ وَالتَّقْوَى هَا هُنَا . وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْقَلْبِ قَالَ وَحَسْبُ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ "

قلت : عزاه المزي إلى الترمذي باختصار و لم أجده في نسختي

رواه أحمد وإسناده جيد

13075. Vâsıla b. el-Eska' bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanın kanı, ırzı ve malı (diğer) müslümana haramdır. Müslüman*

müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu yardımsız bırakmaz. -Kalbine işaret ederek- *Takva buradadır. Bir kimseye müslüman kardeşini hakir görmesi kötülük olarak yeter"* dediğini işittim.

★ Ben derim ki: Mizzî bu hadisi kısa metniyle Tirmizî'ye dayandırmıştır. Ben ise (Tirmizî) nüshamda bunu bulamadım.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] İsnâdı ceyyiddir.

(بَابُ لاَ فَضْلَ لِأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ إِلاَّ بِالتَّقْوَى)

Kimsenin Kimseye Takvâdan Başka Üstünlüğü Yoktur

١٣٠٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَنْسَابَكُمْ هَذِهِ لَيْسَتْ بِسِبَابٍ عَلَى أَحَدٍ وَإِنَّمَا أَنْتُمْ وَلَدُ آدَمَ طَفُّ الصَّاعِ لَمْ تَمْلَؤُهُ لَيْسَ لأَحَدٍ فَضْلٌ إِلاَّ بِالدِّينِ أَوْ عَمَلٍ صَالِحٍ حَسْبُ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ فَاحِشاً بَذِيًّا بَخِيلاً جَبَاناً"

13076. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahip olduğunuz şu soylarınız kimseye sövmeye gerekçe değildir. Siz ancak Âdem'in çocuklarısınız. Ölçeğin tam olarak dolmayıp biraz noksan kaldı, onu doldurmaya çalışmayın. Kimsenin kimseye dindarlıktan veya salih amelden başka üstünlüğü yoktur. Kişinin arsız, edepsiz, ağzı bozuk, cimri ve korkak olması (kötülük olarak kendisine) yeter"* buyurdu.[2]

١٣٠٧٧ - وفي رواية : " إِنَّ أَنْسَابَكُمْ هَذِهِ لَيْسَتْ بِمَسَبَّةٍ عَلَى أَحَدٍ "

رواه أحمد والطبراني وفيه ابن لهيعة وفيه لين وبقية رجاله وثقوا.

13077. Bir rivayet ise şöyledir: *"Şu soylarınız kimseye sövme sebebi olamaz."*

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir görülmüştür.

١٣٠٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِي هِلاَلٍ عَنْ بَكْرٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ انْظُرْ فَإِنَّكَ لَيْسَ بِخَيْرٍ مِنْ أَحْمَرَ وَلاَ أَسْوَدَ إِلاَّ أَنْ تَفْضُلَهُ بِتَقْوَى "

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن بكر بن عبد الله المزني لم يسمع من أبي ذر.

---

[1] 6834 no'lu hadise bkz.

[2] Ahmed (4/145); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/295).

[3] Ahmed (4/158).

13078. Ebû Zer'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bak, sen kızıldan da siyahtan da hayırlı değilsin; ancak onlardan takva sayesinde üstün olabilirsin"* dediğini bildirmiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak Bekir b. Abdillah el-Müzenî, Ebû Zer'den hadis işitmemiştir.

١٣٠٧٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ ، قَالَ : نَا سُهَيْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نَا أَبُو الْمُنْذِرِ الْوَرَّاقُ ، عَنِ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ ، وَأَبَاكُمْ وَاحِدٌ ، وَلا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ ، وَلا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ ، وَلا أَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ ، وَلا أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلا بِالتَّقْوَى "

رواه الطبراني في الأوسط والبزار بنحوه إلا أنه قال : إِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدُ وَإِنَّ دِينَكُمْ وَاحِدُ أَبُوكُمْ آدَمْ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابِ ورجال البزار رجال الصحيح .

13079. Ebû Saîd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbiniz de birdir, babanız da birdir. Arabın Acem üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Yine kızılın siyaha üstünlüğü yoktur. Yalnız takva bakımından biri diğerine üstün olur"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bezzâr'ın da rivayet ettiği hadisin lafzı şöyledir: *"Babanız birdir, dininiz de birdir. Babanız Adem'dir. Âdem de topraktan yaratılmıştır."*

Bezzâr'ın ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٠٨٠ – حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرِو بْنِ جَبَلَةَ ، ثنا عُبَيْدُ بْنُ حُنَيْنٍ الطَّائِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ حَبِيبِ بْنِ خِرَاشٍ الْعَصَرِيَّ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الْمُسْلِمُونَ إِخْوَةٌ لا فَضْلَ لأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ إِلا بِالتَّقْوَى " رواه الطبراني وفيه عبد الحميد بن عمرو بن جبلة وهو متروك.

13080. Habîb b. Hırâş el-Asarî, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanlar kardeştir. Kimsenin kimseye takvadan başka bir üstünlüğü yoktur"* sözünü işittiğini haber vermiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abdulhamîd b. Amr b. Cebele vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ahmed (5/158).

[2] Bezzâr (2044 ve 3583). Bunun senedinde Câfer b. Süleymân el-Cezeri vardır ki zayıf bir ravidir.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3547).

١٣٠٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ وَالْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا أُعْجِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَيْءٍ وَلاَ أَعْجَبَهُ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلاَّ أَنْ يَكُونَ فِيهَا ذُو تُقًى"

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين وبقية رجاله رجال الصحيح.

13081. Hz. Âişe dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dünyadan, takva sahibi olması dışında, ne bir şeyi beğenmiş, ne de bir şey kendini ona beğendirmiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٨٢ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ، ثنا ذُؤَيْبُ بْنُ عِمَامَةَ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَالِمٍ، قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ حُمَيْدٍ، يَذْكُرُ عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: سَمِعَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَجُلاً يَقُولُ : أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالَ : غَيْرُكَ أَوْلَى بِهِ مِنْكَ وَلَكَ نَسَبُهُ"

رواه الطبراني عن شيخه المقدام بن داود وهو ضعيف

13082. Humeyd b. Abdirrahman b. Avf dedi ki: Abdurrahman b. Avf, bir adamın "Ben insanlar arasında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) en yakın olan kişiyim" dediğini duydu ve: "Ona senden daha yakın olanlar var. Senin sadece onunla nesep bağın var" dedi.

★Bunu hocası Mikdâm b. Dâvud'dan Taberânî rivayet etmiştir.[2] O, zayıf bir ravidir.

١٣٠٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ مُوسَى الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْحَلَبِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللهِ بْنُ هُبَيْرَةَ الْمُؤَدِّبُ الْحَلَبِيُّ ، قَالَ : نا سَلَمَةُ بْنُ سِنَانٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَمَرَ اللَّهُ مُنَادِيًا ، فَنَادَى : إِنِّي جَعَلْتُ نَسَبًا ، وَجَعَلْتُمْ نَسَبًا ، فَجَعَلْتُ أَكْرَمَكُمْ أَتْقَاكُمْ ، فَأَبَيْتُمْ إِلا أَنْ تَقُولُوا : فُلانُ بْنُ فُلانٍ خَيْرٌ مِنْ فُلانِ بْنِ فُلانٍ ، فَأَنَا الْيَوْمَ رَافِعٌ نَسَبِي ، وَأَضَعُ نَسَبَكُمْ ، أَيْنَ الْمُتَّقُونَ ؟ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه طلحة بن عمرو وهو متروك.

13083. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü olunca Allah bir münadiye şöyle seslenmesini emredecek: «Ben bir nesep yarattım, siz ise başka bir neseb edindiniz. Ben "Sizin en iyiniz,*

[1] Ahmed (6/69); Ebû Ya'lâ (4552; kısa metinle) .
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (283).

benden en çok sakınanınızdır" dedim. Siz bundan yüz çevirdiniz ve "Filan oğlu filan, filan oğlu filandan daha hayırlıdır, daha üstündür" dediniz. Bugün ben kendi nesebimi (sâlih amel ve takvayı) yükseltiyor, sizin nesebinizi alçaltıyorum. Nerede Allah'tan sakınanlar?»" buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Talha b. Amr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٠٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ قَرَأْتُ عَلَى أَبِي هَذَا الْحَدِيثَ فَأَقَرَّ بِهِ حَدَّثَنِي مَهْدِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّمْلِيُّ حَدَّثَنِي ضَمْرَةُ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ السَّيْبَانِيِّ عَنْ قَنْبَرٍ حَاجِبِ مُعَاوِيَةَ قَالَ كَانَ أَبُو ذَرٍّ يُغَلِّظُ لِمُعَاوِيَةَ قَالَ فَشَكَاهُ إِلَى عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ وَإِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ وَإِلَى عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَإِلَى أُمِّ حَرَامٍ فَقَالَ إِنَّكُمْ قَدْ صَحِبْتُمْ كَمَا صَحِبَ وَرَأَيْتُمْ كَمَا رَأَى فَإِنْ رَأَيْتُمْ أَنْ تُكَلِّمُوهُ. ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أَبِي ذَرٍّ فَجَاءَ فَكَلَّمُوهُ فَقَالَ أَمَّا أَنْتَ يَا أَبَا الْوَلِيدِ فَقَدْ أَسْلَمْتَ قَبْلِي وَلَكَ السِّنُّ وَالْفَضْلُ عَلَيَّ وَقَدْ كُنْتُ أَرْغَبُ بِكَ عَنْ مِثْلِ هَذَا الْمَجْلِسِ وَأَمَّا أَنْتَ يَا أَبَا الدَّرْدَاءِ فَإِنْ كَادَتْ وَفَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَفُوتَكَ ثُمَّ أَسْلَمْتَ فَكُنْتَ مِنْ صَالِحِي الْمُسْلِمِينَ وَأَمَّا أَنْتَ يَا عَمْرُو بْنَ الْعَاصِ فَقَدْ جَاهَدْتَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَّا أَنْتِ يَا أُمَّ حَرَامٍ فَإِنَّمَا أَنْتِ امْرَأَةٌ وَعَقْلُكِ عَقْلُ امْرَأَةٍ فَمَا أَنْتِ وَذَاكَ قَالَ فَقَالَ عُبَادَةُ لَا جَرَمَ لَا جَلَسْتُ مِثْلَ هَذَا الْمَجْلِسِ أَبَداً"

رواه أحمد وفيه قنبر حاجب معاوية ذكره ابن أبي حاتم و لم يوثقه و لم يجرحه وبقية رجاله ثقات.

13084. Muaviye'nin teşrifatçısı Kanber anlatıyor: Ebû Zer, Muaviye için ağır sözler söylüyordu. Muaviye de onu "Doğrusu sizin de onun sahabeliği gibi sahabeliğiniz var. Onun Resûl-i Ekrem'i (sallallahu aleyhi vesellem) gördüğü gibi siz de gördünüz. Onunla konuşursanız iyi olur" diyerek Ubâde b. es-Sâmit, Ebû'd-Derdâ, Amr b. el-Âs ve Ümmü Haram'a şikâyet etti. Sonra adam gönderip Ebû Zer'i çağırttı. Ebû Zer geldi. Onunla konuştular. O da şöyle dedi: "Ey Ebû'l-Velid (yani Ubâde)! Sana gelince sen benden önce Müslüman oldun. Senin yaşın benden fazla ve bana üstünlüğün var. Böyle bir mecliste seni görmek istemezdim. Sana gelince ey Ebû'd-Derdâ, az kalsın Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefatı senin önüne geçecekti. Sonra sen İslam'a girdin ve Müslümanların salihlerinden oldun. Ey Amr! Sana gelince sen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında cihad ettin. Ey Ümmü Harâm! Sen de ancak bir kadınsın. Aklın da kadın aklıdır. Bu meseleden sana ne!" Bu sözler üzerine Ubâde şöyle dedi: "Şüphesiz böylesi bir mecliste asla oturmadım."

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (642). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Ebû Hureyre'den sadece bu isnâdla rivayet edilir."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muaviye'nin teşrifatçısı Kanber vardır ki İbn Ebî Hâtim onu zikretmiş; ancak güvenilir de görmemiş, cerh de etmemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيْمَنْ اِفْتَخَرَ بِأَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ)

Cahiliye Halkı ile İftihar Edenler Hakkında

١٣٠٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ يَعْنِى الدَّسْتَوَائِىَّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تَفْتَخِرُوا بِآبَائِكُمُ الَّذِينَ مَاتُوا فِى الْجَاهِلِيَّةِ فَوَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لَمَا يُدَهْدِهُ الْجُعَلُ بِمَنْخَرَيْهِ خَيْرٌ مِنْ آبَائِكُمُ الَّذِينَ مَاتُوا فِى الْجَاهِلِيَّةِ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط والكبير بنحوه إلا أنه قال : " للخرء يدهده الجعلان بأنفه خير منهم " ورجال أحمد رجال الصحيح.

13085. İbn Abbâs, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahiliyede ölen babalarınızla iftihar etmeyin. Canım kudret elinde olan zâta and olsun ki, gübre böceğinin burnuyla yuvarladığı şey bile, Cahiliyede ölen babalarınızdan daha hayırlıdır"* dediğini rivayet etmiştir.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsât* ve -benzer metinle- *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ancak o şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Gübre böceğinin burnuyla yuvarladığı dışkı, onlardan daha hayırlıdır."*

Ahmed'in ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٠٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ حُمَيْدٍ الْكِنْدِىِّ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَىٍّ عَنْ أَبِى رَيْحَانَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنِ انْتَسَبَ إِلَى تِسْعَةِ آبَاءٍ كُفَّارٍ يُرِيدُ بِهِمْ عِزًّا وَكَرَماً فَهُوَ عَاشِرُهُمْ فِى النَّارِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط وأبو يعلى ورجال أحمد ثقات

13086. Ebû Reyhâne bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim izzet ve şerefli olduğunu kastederek kâfir olan dokuz atasına mensubiyetiyle övünürse, o kimse cehennemde onların onuncusudur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] Ahmed'in ravileri, güvenilir ravilerdir.

---

1 Ahmed (5/147).

2 Ahmed (2739); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11861, 11862).

3 Ahmed (4/134); Ebû Ya'lâ (1439) Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (446).

١٣٠٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زِيَادِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ انْتَسَبَ رَجُلَانِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ فَمَنْ أَنْتَ لَا أُمَّ لَكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْتَسَبَ رَجُلَانِ عَلَى عَهْدِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ أَحَدُهُمَا أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ حَتَّى عَدَّ تِسْعَةً فَمَنْ أَنْتَ لَا أُمَّ لَكَ قَالَ أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ ابْنُ الْإِسْلَامِ. قَالَ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ هَذَيْنِ الْمُنْتَسِبَيْنِ أَمَّا أَنْتَ أَيُّهَا الْمُنْتَمِي أَوِ الْمُنْتَسِبُ إِلَى تِسْعَةٍ فِي النَّارِ فَأَنْتَ عَاشِرُهُمْ وَأَمَّا أَنْتَ يَا هَذَا الْمُنْتَسِبُ إِلَى اثْنَيْنِ فِي الْجَنَّةِ فَأَنْتَ ثَالِثُهُمَا فِي الْجَنَّةِ "

رواه عبد الله بن أحمد ورجاله رجال الصحيح غير يزيد بن زياد بن أبي الجعد وهو ثقة.

13087. Ubey b. Ka'b dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında iki kişi birbirine karşı nesebiyle övündü ve biri diğerine dedi ki: "Ben filan oğlu filanım! Sen kimsin, anası olmayasıca!" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hz. Mûsa zamanında iki kişi birbirine karşı nesebiyle övündü ve biri diğerine: «Ben filan oğlu filanım» diyerek dokuz atasını saydı. «Sen kimsin, anası olmayasıca?» dedi. Diğeri de: «Ben İslam oğlu filan oğlu filanım» dedi. Bunun üzerine Yüce Allah Musâ'ya (aleyhisselam): «Nesepleriyle övünen şu iki kişi var ya! Sen ey cehennemdeki dokuz atasıyla övünen, sen onların onuncusu olacaksın. Sana gelince ey cennetteki iki atasına mensubiyetini belirten, sen de cennette onların üçüncüsü olacaksın» diye vahyetti"* buyurdu.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Yezîd b. Ziyâd b. Ebi'l-Ca'd hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ انْتَسَبَ رَجُلَانِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى عَهْدِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ أَحَدُهُمَا مُسْلِمٌ وَالْآخَرُ مُشْرِكٌ فَانْتَسَبَ الْمُشْرِكُ فَقَالَ أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ. حَتَّى بَلَغَ تِسْعَةَ آبَاءٍ ثُمَّ قَالَ لِصَاحِبِهِ انْتَسِبْ لَا أُمَّ لَكَ. قَالَ أَنَا فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا وَرَاءَ ذَلِكَ. فَنَادَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ النَّاسَ فَجَمَعَهُمْ ثُمَّ قَالَ قَدْ قُضِيَ بَيْنَكُمَا أَمَّا الَّذِي انْتَسَبَ إِلَى تِسْعَةِ آبَاءٍ فَأَنْتَ فَوْقَهُمُ الْعَاشِرُ فِي النَّارِ وَأَمَّا الَّذِي انْتَسَبَ إِلَى أَبَوَيْهِ فَأَنْتَ امْرُؤٌ مِنْ أَهْلِ الْإِسْلَامِ "

[1] Ahmed (5/128). Bunun senedinde Abdurrahman b. Ebî Leylâ vardır ki hafızası kötü bir ravidir. Gelecek hadiste görüleceği gibi bunu Muâz'dan rivayet etmiştir.

رواه الطبراني وأحمد موقوفا على معاذ وأحد أسانيد الطبراني رجاله رجال الصحيح وكذلك رجال أحمد

13088. Muâz b. Cebel, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Biri Müslüman, diğeri müşrik olan İsrail oğullarından iki kişi Hz. Mûsa zamanında birbirine karşı nesebiyle övündü. Müşrik olan: «Ben filan oğlu filanım» diyerek dokuz atasını saydı. Sonra arkadaşına: «Sen de nesebini söyle bakalım, sen kimsin, anası olmayasıca» dedi. Diğeri ise: «Ben filan oğlu filanım! Ben bunun ötesinde olanlardan (Müslüman olmayanlardan) uzağım» diye karşılık verdi. Bunun üzerine Hz. Musâ halka çağrı yapıp onları topladı ve şöyle dedi: «Aranızda bir dava geçti. Sen, atalarına mensubiyetiyle övünen! Sen, onları cehennemde ona tamamlayacaksın. (Sadece Müslüman) ana babasına mensubiyetini belirten, sen de İslam ahalisinden birisin»."*

★ Taberânî ve –Muâz'ın sözü olarak- Ahmed rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin isnâdlarından birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir. Ahmed'in ricâli de böyledir.

١٣٠٨٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْكُوفِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا قَيْسٌ يَعْنِي ابْنَ الرَّبِيعِ ، عَنْ شَبِيبِ بْنِ غَرْقَدَةَ ، عَنِ الْمُسْتَظِلِّ بْنِ حُصَيْنٍ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُّكُمْ بَنُو آدَمَ ، وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابٍ ، لَيَنْتَهِيَنَّ قَوْمٌ يَفْخَرُونَ بِآبَائِهِمْ أَوْ لَيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجِعْلَانِ "

رواه البزار وفيه الحسن بن الحسين العرني وهو ضعيف.

13089. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hepiniz Âdem'in çocuklarısınız. Âdem ise topraktandır. Atalarıyla övünen bir topluluk ya son bulacak; ya da bunlar Allah'ın katında gübre böceklerinden bile daha düşük olacaklar"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hasan b. Hüseyin el-Urenî (veya el-Arnî) vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٠٩٠ - وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ اللهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ذُكِرَ عِنْدَهُ شَرَفُ الجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ : دَعُوا هَذَا فَإِنَّ الإِسْلَامَ عَمَّرَ بُيُوتًا كَانَتْ خَامِلَةً وَأَخْمَلَ بُيُوتًا كَانَتْ عَامِرَةً فَإِنْ أَبَيْتُمْ فَإِنَّ أَخَا بَنِي تَمِيمٍ بْنِ جَدْعَانَ لَمَّا مَاتَ تَقْسِمُ النَّاسَ المَجْدَ بَعْدَهُ"

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/139-140); Ahmed (5/241) –mevkuf olarak-; Ebû Davud (4759); Tirmizî (35116 ve 3517). Tirmizî dedi ki: "Mürsel bir hadistir. Abdurrahman b. Ebî Leylâ Muaz'dan hadis işitmemiştir."

[2] Bezzâr (2043 ve 3584). Bezzâr: "Bunun Huzeyfe'den ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz" dedi.

رواه الطبراني وفيه ابن أبي الزناد وهو ضعيف.

13090. Hişâm b. Urve bildiriyor: Abdullah b. ez-Zübeyr'in yanında Cahiliye şerefinden bahsedildi; bunun üzerine onun: "Bunu bırakın! Zira İslam, harap olan nice evleri mamur etmiş; mamur olan nice evleri de harap etmiştir. Bunda ısrar ederseniz, bilin ki Temîm b. Ced'ân oğullarının mensupları öldüğü vakit, insanlar onun ardından şerefi bölüşürler" dediğini işittim.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbn Ebi'z-Zinâd vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ يُعَيِّرُ بِالنَّسَبِ أَوْ غَيْرِهِ)

Nesep ve Benzeri Sebeplerle Başkalarını Kınayanlar Hakkında

١٣٠٩١ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ الْعَلاَفُ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَبَبْتُ رَجُلاً فِي الإِسْلاَمِ بِأُمٍّ لَهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَاسْتَعْدَى عَلَيَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ فِيكَ شُعْبَةً مِنَ الْكُفْرِ فَلَمَّا ذَكَرَ الْكُفْرَ اضْطَرَبَتْ رِجْلاَيَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ أَسُبُّ مُسْلِماً بَعْدَهُ أَبَداً"

رواه البزار وفيه يعقوب بن محمد الزهري وثقه ابن حبان وضعفه الجمهور وبقية رجاله ثقات.

13091. Ebû Hureyre dedi ki: İslam'da iken Cahiliye devrindeki annesini aracı kılarak bir adama sövdüm. O da beni Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet etti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Şüphesiz sende küfürden bir bölüm var"* dedi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) küfür kelimesini kullanınca ayaklarım titredi ve dedim ki: "Yâ Resûlallah! Seni hak ile gönderen zâta and olsun ki bundan sonra asla bir Müslümana sövmeyeceğim."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken çoğunluk zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٠٩٢ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ، نا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ، نا أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْلَيَانِ: حَبَشِيٌّ، وَقِبْطِيٌّ، فَاسْتَبَّا يَوْماً، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْمَعُ، فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ: يَا حَبَشِيُّ،

---

[1] Ebû Ya'lâ (4146); Taberânî, *M. es-Sağîr* (573).

وَقَالَ الآخَرُ : يَا قِبْطِيُّ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُولا هَذَا ، فَإِنَّمَا أَنْتُمَا رَجُلانِ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط بنحوه إلا أنه قال : يا قبطي مكان : يا نبطي وقال : " من آل محمد " مكان : " أصحاب محمد صلى الله عليه و سلم " . وفي إسنادهما يزيد بن أبي زياد وهو على ضعفه حسن الحديث.

13092. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'ın, biri Habeşistanlı, diğeri de Kıptî (Mısırlı) olan iki azadlı kölesi vardı. Bir gün söz dalaşına girdiler. Biri diğerine, "Ey Habeşî!" dedi. O da, "Ey Kıptî!" diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara, *"Birbirinize öyle demeyiniz. Sizler ancak Muhammed ashâbından olan iki kişisiniz"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve benzer metinle *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ancak Taberânî "Ey Kıptî" yerine "Ey Nebatî" ifadesini kullanmış, *"Muhammed ashabı"* yerine *"Muhammed ailesi"* demiştir.

İkisinin isnâdında da Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki onda zayıflık olmakla beraber hadisi hasen biridir.

١٣٠٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا مَيْمُونٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لاَ تُؤْذُوا عِبَادَ اللهِ وَلاَ تُعَيِّرُوهُمْ وَلاَ تَطْلُبُوا عَوْرَاتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنْ طَلَبَ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ طَلَبَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ حَتَّى يَفْضَحَهُ فِي بَيْتِهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير ميمون بن عجلان وهو ثقة

13093. Sevbân, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber verdi: *"Allah'ın kullarını incitmeyin, onları kınamayın ve onların gizli taraflarını araştırmayın! Zira kim Müslüman kardeşinin gizli tarafını araştırırsa, Yüce Allah da onun gizli tarafını araştırır ve onu ta evinin içinde rezil eder. "*

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Meymûn b. Aclân hariç, ravileri *Sahîh* ravileridir. Meymûn da güvenilir bir ravidir.

(بَابُ مَثَلِ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَهْلِ الإِيْمَانِ)

İnananlar İçinde Müminin Yeri ve Misali

١٣٠٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ أَنْبَأَنَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

1 Ahmed (5/279).
2 Ahmed (5/340); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5743).

إنَّ الْمُؤْمِنَ مِنْ أَهْلِ الإيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ يَأْلَمُ الْمُؤْمِنُ لأَهْلِ الإيمَانِ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ لِمَا فِي الرَّأْسِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن مصعب بن ثابت وهو ثقة. ورواه الطبراني في الأوسط والكبير ورجاله رجال الصحيح غير سوار بن عمارة الرملي وهو ثقة.

13094. Sehl b. Sa'd es-Sâidî bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bir gerçektir ki inananlara nispetle mümin, vücuttaki baş konumundadır. Baştaki ağrıdan vücut nasıl acı duyarsa, mümin de inananların acısından elem duyar"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir. Râvileri, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Mus'ab b. Sâbit hariç, *Sahîh* ravileridir.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Sevvâr b. Umâre er-Remlî hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ ، قال : نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ ، عَنْ غَالِبِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، وَسُفْيَانَ ، وَمُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْءَمَةِ ، عَنْ أَبِي هريْرَةَ ، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه صالح بن نبهان وهو ضعيف . ويأتي حديث بشير بن سعد في البر والصلة

13095. Ebû Hureyre ve Ebû Saîd bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin mümin için, bir kısmı diğer kısmını kenetleyen bir yapı gibidir"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sâlih b. Nebhân vardır ki zayıf bir ravidir. Erdemli Davranışlar ve Sosyal İlişkiler (Birr ve sıla) kitabında Beşîr b. Sa'd hadisi (no. 13681) gelecektir.

(بَابُ الْمُؤْمِنِ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ)

Mü'min Ülfet Eden ve Kendisi ile Ülfet Edilen Kimsedir

١٣٠٩٦ - عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو صَخْرٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عن أبي هريرة قال : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ ، وَلا خَيْرَ فِيمَنْ لا يَأْلَفُ وَلا يُؤْلَفُ"

رواه أحمد والبزار ورجال أحمد رجال الصحيح

13096. Ebû Hureyre Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mü'min, ülfet eden (dostluk kuran ve iyi geçinen) ve kendisi ile ülfet edilendir. Ülfet*

---

[1] Ahmed (5/340); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5743).

etmeyen ve kendisi ile ülfet edilmeyen kimsede hayır yoktur" buyurduğunu rivayet etmiştir.

★Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ricâli *Sahîh* ricâlidir.

١٣٠٩٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عن سهل بن سعد قال: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ، وَلا خَيْرَ فِيمَنْ لا يَأْلَفُ وَلا يُؤْلَفُ"

رواه أحمد والطبراني وفيه مصعب بن ثابت وثقه ابن حبان وغيره وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجاله ثقات

13097. Sehl b. Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mü'min, ülfet eden (dostluk kuran ve iyi geçinen) ve kendisi ile ülfet edilendir. Ülfet etmeyen ve kendisi ile ülfet edilmeyen kimsede hayır yoktur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mus'ab b. Sabit vardır ki İbn Hibbân ve başkası onu güvenilir görürken, İbn Maîn ve başkası onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٠٩٨ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: عبد الله يعني ابن "الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ، وَلا خَيْرَ فِيمَنْ لا يَأْلَفُ وَلا يُؤْلَفُ" رواه الطبراني وفيه المسعودي وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

13098. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Mü'min, ülfet edendir. Ülfet etmeyen ve kendisi ile ülfet edilmeyen kimsede hayır yoktur."

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde el-Mes'udî vardır ki ondan zayıflık vardır. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٠٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ، قال: نا عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ، قال: نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنْ جَابِرٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْمُؤْمِنُ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ، وَلا خَيْرَ فِيمَنْ لا يَأْلَفُ وَلا يُؤْلَفُ"

13099. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mü'min, ülfet eden (dostluk kuran ve iyi geçinen) ve kendisi ile ülfet edilendir. Ülfet etmeyen ve kendisi ile ülfet edilmeyen kimsede hayır yoktur"* buyurdu.

★Bu hadisi Ali b. Behrâm, Abdulmelik b. Ebî Kerîme kanalından *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ben bu iki raviyi de tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed (2/400); Bezzâr (3591).

[2] Ahmed (5/335); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5744).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8976). Bunun senedinde Ebû Nuaym Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ)

"Ruhlar Bir Araya Gelmiş Topluluklardır. Onlardan Birbiriyle Tanışmış Olanlar Birbiriyle Uyuşurlar" Hadisi

١٣١٠٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْرِزٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَوَغَيْرِهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

13100. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ruhlar bir araya gelmiş ordulardır. Onlardan (bu dünyaya gelmeden önce ruhlar âleminde) birbirleriyle tanışanlar (bu dünyada) anlaşırlar. (Fakat) onlardan (bu dünyaya gelmeden önce ruhlar âleminde) tanışmayanlar (bu dünyada da) anlaşamazlar"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣١٠١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ ، ثنا الْمُعَافَى بْنُ عِمْرَانَ ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَمِيرَةَ ، قَالَ : انْطَلَقْتُ حِينَ أَتَيْتُ الْمَدَائِنَ ، وَإِذَا أَنَا بِرَجُلٍ عَلَيْهِ ثِيَابٌ خُلْقَانٌ ، وَمَعَهُ أَدِيمٌ أَحْمَرُ يَعْرُكُهُ ، فَالْتَفَتُّ فَنَظَرَ إِلَيَّ ، فَأَوْمَأَ بِيَدِهِ : مَكَانَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ ، فَقُمْتُ فَقُلْتُ لِمَنْ كَانَ عِنْدِي : مَنْ هَذَا الرَّجُلُ ؟ قَالُوا : هَذَا سَلْمَانُ ، فَدَخَلَ بَيْتَهُ فَلَبِسَ ثِيَابًا بَيَاضًا ، ثُمَّ أَقْبَلَ وَأَخَذَ بِيَدِي وَصَافَحَنِي وَسَاءَلَنِي ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، مَا رَأَيْتَنِي فِيمَا مَضَى وَلا رَأَيْتُكَ وَلا عَرَفْتَنِي ، قَالَ : بَلَى ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ عَرَفَ رُوحِي رُوحَكَ حِينَ رَأَيْتُكَ ، أَلَسْتَ الْحَارِثَ بْنَ عَمِيرَةَ ؟ فَقُلْتُ : بَلَى ، فَقَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ ، فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا فِي اللَّهِ ائْتَلَفَ ، وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا فِي اللَّهِ اخْتَلَفَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بأسانيد باختصار . وفي إسناد هذا عبد الأعلى بن أبي المساور وهو متروك

وفي بقيتها الحجاج بن فرافصة وثقه ابن معين وغيره وفيه ضعف وأبو عمرو أو أبو عمير الراوي عن سلمان لم أعرفه وبقية رجال أحد إسنادي الكبير ثقات.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10557).

13101. Hâris b. Umeyre anlatıyor: Medain'e gittim. Birden karşıma üzerinde iki eski parça elbise olan bir adam çıktı. Yanında da kırmızı bir kösele vardı, onu ovuşturuyordu. Ben ona bakınca, o da bana bakıp eliyle işaret etti ve: "Ey Allah'ın kulu, yerinde dur" dedi. Ben de yerimden kalktım ve yanımdakine: "Bu adam kim?" diye sordum. Dediler ki: "Bu Selmân'dır." Derken evine girdi ve beyaz bir elbise giydi. Sonra geldi, elimi tuttu, benimle musafaha etti ve bana sarıldı. Dedim ki: "Ey Allah'ın kulunun babası! Sen beni geçmişte görmedin, ben de seni görmedim. Sen benimle tanışmadın, ben de seninle tanışmadım." "Evet. Canım kudret elinde olan zâta and olsun ki benim ruhum seni gördüğümde tanıdı. Sen Hâris b. Umeyre değil misin?" dedi. "Evet!" diye tasdik ettim." Selmân dedi ki: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ruhlar bir araya gelmiş topluluklardır. Onlardan Allah için bir birleriyle tanışanlar uyuşurlar. Fakat onlardan Allah için tanışmayanlar uyuşamazlar"* dediğini işittim.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî kısaltarak birtakım isnâdlarla rivayet etmiştir.[1] Bunun isnâdında Abdu'l-A'lâ b. Ebi'l-Mesâvir vardır ki metruk bir ravidir. Geri kalan isnâdlarda da Haccâc b. Ferâfisa vardır ki kendisinde zayıflık olduğu halde İbn Maîn ve başkaları onu güvenilir görmüştür. Selmân'dan rivayette bulunan Ebû Amr veya Ebû Umeyr'i tanımıyorum. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in iki isnâdından birinin diğer ricâli, güvenilir ravilerdir.

١٣١٠٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْحَكَمِ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، قَالَ: حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ عُمْرَةِ بِنْتُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَتْ : كَانَتْ اِمْرَأَةٌ بِمَكَّةَ مَزَّاحَةٌ فَنَزَلَتْ عَلَى اِمْرَأَةٍ شَبَهاً لَهَا فَبَلَغَ ذَلِكَ عَائِشَةَ فَقَالَتْ : صَدَقَ حُبِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : الأَرْوَاحُ جُنُودُ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا اِئْتَلَفَ وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا اِخْتَلَفَ قَالَ : وَلاَ أَعْلَمُ إِلاَّ قَالَ فِي الحَدِيْثِ : وَلا تُعْرَفُ تِلْكَ الْمَرْأَةُ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح.

13102. Amra bint Abdirrahman bildiriyor: Mekke'de bir kadın vardı; şakacılığı ile tanınırdı. Bir defasında bu kadın kendisi gibi şakacı bir kadına misafir oldu. Bu haberi duyan Hz. Âişe şöyle dedi: "Habîbim doğru söylemiş. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Ruhlar bir araya gelmiş askerlerdir. Onlardan birbirleriyle tanışanlar uyuşurlar. Fakat onlardan tanışmayanlar uyuşamazlar»* dediğini işittim." Ravi ekledi: "Hadiste onun ancak şöyle dediğini biliyorum: Diğer (yani tanıştığı) kadın tanınmayan biriydi."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6172).

Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ أَحْبِبْ حَبِيبَكَ هَوْناً مَا)

Sevdiğini Ölçülü Sev

١٣١٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ صَالِحٍ الْهَرَوِيُّ ، قَالَ : نَا عَبَّادٌ الْعَوَّامُ ، عَنْ جَمِيلِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحْبِبْ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا ، عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا ، وَأَبْغِضْ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا ، عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه جميل بن زيد وهو ضعيف

13103. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sevdiğini ölçülü sev! Çünkü o (sevdiğin) bir gün nefret ettiğin kişi olabilir. Nefret ettiğinden de ölçülü nefret et! Çünkü o, bir gün sevdiğin olabilir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Cemîl b. Zeyd vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْفِهْرِيُّ ، نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي قَبِيلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحْبِبْ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا ، عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا ، وَأَبْغِضْ بَغِيضَكَ هَوْنًا مَا ، عَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه محمد بن كثير النهري وهو ضعيف.

13104. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sevdiğini ölçülü sev! Çünkü o (sevdiğin) bir gün nefret ettiğin kişi olabilir. Nefret ettiğinden de ölçülü nefret et! Çünkü o bir gün sevdiğin olabilir"* buyurdu.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. Kesîr el-Fihrî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمِزَاحِ)

Mizah Hakkında Gelen Hadisler

١٣١٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ ، قَالَ : نَا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، قَالَ : نَا أَبُو إِسْرَائِيلَ الْمُلائِيُّ ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ

---

1 Ebû Ya'lâ (4381).

لَيُحَدِّثُ بِالْحَدِيثِ مَا يُرِيدُ بِهِ سُوءًا ، إلا لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ ، فَيَخِرُّ بِهِ أَبْعَدَ مِنَ السَّمَاءِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عطية العوفي وثقه ابن معين وهو ضعيف.

13105. Ebû Saîd el-Hudrî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bir gerçektir ki, insan, hiçbir kötülük kastetmeden sadece onunla yanındakiler gülsün diye öyle bir söz sarf eder ki, o sözden dolayı gökyüzünden daha uzakta bir yere yuvarlanır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Atıyye el-Avfî vardır ki zayıf olduğu halde İbn Maîn onu güvenilir görmüştür.

١٣١٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي النُّعْمَانِ الأَنْطَاكِيُّ ، حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنِّي لأَمْزَحُ وَلا أَقُولُ إِلا حَقًّا "

رواه الطبراني في الصغير وإسناده حسن.

13106. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ben de şaka yaparım. Fakat şaka yaparken de ancak gerçeği söylerim"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣١٠٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ , ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْبَكْرِيُّ , ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ , عَنْ طُفَيْلِ بْنِ سِنَانٍ , عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ , قَالَ : سَمِعْتُ رَجُلا يَقُولُ لابْنِ عُمَرَ : أَلَمْ تَسْمَعْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " إِنِّي لأَمْزَحُ , وَلا أَقُولُ إِلا حَقًّا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه من لم أعرفه.

13107. Ubeyd b. Umeyr bildiriyor: Bir adamın, İbn Ömer'e şöyle dediğini duydum: "Sen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) *"Şüphesiz ben de şaka yaparım. Fakat şaka yaparken ancak gerçek olanı söylerim"* dediğini işitmedin mi?" O da "Evet" dedi.

★ Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣١٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ , ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ , ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنْ قُرَّةَ , قَالَ : قُلْتُ لابْنِ سِيرِينَ : هَلْ كَانُوا يُمَازِحُونَ ؟ قَالَ : مَا كَانُوا إِلا كَالنَّاسِ , كَانَ ابْنُ عُمَرَ يَمْزَحُ وَيُنْشِدُ الشِّعْرَ وَيَقُولُ :

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (779); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (999). Taberânî demiştir ki: "İbn Ömer'den sadece bu isnâdla rivayet edilir."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13443).

" يُحِبُّ الْخَمْرَ مِنْ مَالِ النَّدَامَى وَيَكْرَهُ أَنْ يُفَارِقَهُ الْفُلُوسُ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13108. Kurra bildiriyor: İbn Sîrîn'e: "Ashâb-ı Kirâm şaka yapar mıydı?" diye sorunca şu karşılığı verdi: "İbn Ömer şaka yapar ve şu şiiri okurdu:

O, pişman kimselerin malından şarap içmeyi sever;

Ancak paraların kendisinden ayrılmasını sevmez."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ تَنَقَّهْ وَتَوَقَّهْ)

"Arkadaşı İyi Seç ve Ona Karşı Dikkatli Ol!" Hadisi

١٣١٠٩ - ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّلالُ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ وَبَرَةَ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ : " تَنَقَّهْ وَتَوَقَّهْ "

رواه الطبراني في الصغير والكبير وقال : معنى هذا عندنا والله أعلم : تنق الصديق واحذره وبلغني عن بعض أهل العلم أنه فسره بمعنى آخر قال : معناه : اتق الذنوب واحذر عقوبتها" وفيه عبد الله بن مسعر بن كدام وهو متروك.

13109. İbn Ömer dedi ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama şöyle buyurduğunu işittim: *"Tenakkah ve tevekkah. (Arkadaşı iyi seç ve ona karşı dikkatli ol!)"*

★ Bunu *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş[2] ve şöyle demiştir: -En doğrusunu Allah bilir- Bize göre bunun anlamı; "Arkadaşı iyi seç ve ona karşı dikkatli ol" şeklindedir. Bana ulaştığına göre ilim erbabından bazı kimseler de bunu başka bir anlamda şöyle yorumlamışlardır: "Günahlardan sakın ve cezasından uzak dur!"

Senedinde Abdullah b. Mis'ar b. Kidâm vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13066).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (754). Bunun senedinde de Taberânî'nin hocası Kâsım b. Muhammed ed-Dellâl vardır ki Darekutnî onu zayıf görmüştür.

(بَابُ احْتَرِسُوا مِنَ النَّاسِ بِسُوءِ الظَّنِّ)

İnsanlara Karşı Sû-i Zanla Tetikte Olun

١٣١١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ، قَالَ: نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ يَحْيَى، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "احْتَرِسُوا مِنَ النَّاسِ بِسُوءِ الظَّنِّ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه بقية بن الوليد وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

13110. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar(ın bilhassa kötülerin)e karşı sû-i zan ederek tetikte olun"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Bakiyye b. el-Velîd vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ سَتَكُونُ النَّاسُ ذِئَابُ)

İnsanlar Kurtlar Gibi (Açgözlü ve Hırslı) Olacak

١٣١١١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ الْعَلافُ، قَالَ: نا سَهْلُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: نا زِيَادٌ الْجَصَّاصُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ هُمْ ذِئَابٌ فَمَنْ لَمْ يَكُنْ ذِئْباً أَكَلَتْهُ الذِّئَابُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه وزياد النميري مختلف فيه.

13111. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki onlar kurtlar haline gelecek. Kurt olamayanı da kurtlar yiyecek"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır. Ziyad en-Nümeyrî de hakkında ihtilaf edilmiş biridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (602). Bunun senedinde de Muaviye b. Yahyâ es-Sadefî vardır ki zayıf bir ravidir. Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Enes'den sadece bu isnâdla rivayet edilmiştir. Bakiyye de rivayetinde tek kalmıştır." Bak: *ed-Daîfe* (156).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (740).

(بَابُ فِيمَنْ يُتَّقَى شَرُّهُ وَلَا يُرْجَى خَيْرُهُ وَعَكْسُهُ)

Şerrinden Sakınılan, Hayrı Umulmayan Kimseler ve Bunların Aksi Durumundakiler

١٣١١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكٌ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِشِرَارِكُمْ ؟ " ، قَالُوا : بَلَى ، قَالَ : " شِرَارُكُمْ مَنْ يُتَّقَى شَرُّهُ وَلَا يُرْجَى خَيْرُهُ ، وَخِيَارُكُمْ مَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُتَّقَى شَرُّهُ "

رواه أبو يعلى وفيه مبارك بن سحيم وهو متروك

13112. Enes'den: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size en kötülerinizi haber vereyim mi?"* buyurunca, "Evet!" dediler. *"Sizin en kötüleriniz, şerrinden sakınılan ve hayrı umulmayan kimselerdir. Sizin en iyileriniz de, hayrı umulan ve şerrinden sakınılmayan kimselerdir"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mübârek b. Suhaym vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ)

Mümin Bir Delikten İki Defa Isırılmaz

١٣١١٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْجُمَحِيُّ الْمِصِّيصِيُّ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحُنَيْنِيُّ ، قَالَ : نا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَا يُلْدَغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير من طريق إسحاق بن إبراهيم الحنيني عن كثير بن عبد الله المزني وهما ضعيفان وقد وثقا.

13113. Amr b. Avf el-Muzenî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mümin bir delikten iki defa ısırılmaz"* buyurdu.

★ Bu hadisi, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta, İshâk b. İbrâhîm el-Huneynî tarikiyle Kesîr b. Abdillah el-Muzenî'den Taberânî rivayet etmiştir.[2] Her iki ravi de zayıf ravilerdir. Onları güvenilir görenler de vardır.

---

[1] Ebû Ya'lâ (3910).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (78); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/20).

(بَابُ مَنِ اخْتَبَرَ النَّاسُ هَجَرَهُمْ)

İnsanları Deneyip Tecrübe Eden Onları Terk Eder

١٣١١٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اخْبُرْ تَقْلُهْ"

رواه الطبراني وفيه أبو بكر بن أبي مريم وهو ضعيف

13114. Ebû'd-Derdâ, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanları iyice araştırıp tecrübe edersen onlara kızar ve darılırsın"* buyurduğunu bildirdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Bekir b. Ebî Meryem vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١١٥ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : ثِقْ بِالنَّاسِ رُوَيْداً . وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ : أَخْبُرْ تَقْلَهْ"

رواه الطبراني وفيه أبو بكر بن أبي مريم وهو ضعيف

13115. Ebû'd-Derdâ'dan, onun şöyle dediği nakledilmiştir: "İnsanlara azıcık güven!"

Yine Ebû'd-Derdâ dedi ki: "İnsanları iyice araştırıp tecrübe edersen onlara kızar ve darılırsın."

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû Bekir b. Ebî Meryem vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ إِعْتَبِرُ النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ)

İnsanlara Tuttuğu Arkadaşlarına Göre İtibar Et!

١٣١١٦ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، ثنا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ هُبَيْرَةَ بْنِ يَرِيمَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ قَالَ : " إِعْتَبِرُوا النَّاسَ بِأَخْدَانِهِمْ "

رواه الطبراني وفيه محمد بن كثير بن عطاء وثقه ابن معين وغيره وفيه ضعف

---

[1] Bezzâr (189). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin merfu olarak sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. Ali b. Ebi'd-Derda bunu mevkuf olarak rivayet etmiş, Bakiyye de onu merfû olarak sevketmiştir. Ben onun Ebû Bekir'den hadis işittiğinden endişe ediyorum. Çünkü Ebû Bekir güvenilir biridir, Atiyye ise kendisinden hadis alınmasında sorun olmayan biridir. Hadisin merfu olanı ise münkerdir." İbnu'l-Mübarek de bu hadisi *Zühd*'de (185) rivayet etmiş; Elbânî ise onu *el-Câmiu's-Sağîr*'in zayıf hadisleri arasında (222) irâd ederken Ebû Ya'lâ'ya nisbet etmiştir. Ancak bunu orada bulamadım.

13116. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "İnsanlara edindikleri arkadaşlarına göre itibar edin."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Kesîr b. Atâ vardır ki kendisinde zayıf olmakla beraber İbn Maîn ve başkaları onu güvenilir görmüştür.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي السَّمْتِ وَالْهُدَى)

Dürüst Gidişat ve Doğru Yol Hakkında

١٣١١٧ - حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ النَّحْوِيُّ الصُّورِيُّ , ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ , ثنا عُثْمَانُ بْنُ فَائِدٍ , ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ , عَنْ قَابُوسَ بْنِ أَبِي ظَبْيَانَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْهَدْيُ الصَّالِحُ , وَالسَّمْتُ الصَّالِحُ , وَالاقْتِصَادُ جُزْءٌ مِنْ خَمْسَةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ "

قلت : له عند أبي داود : " خمسة وعشرين جزءا من النبوة " رواه الطبراني وفيه عثمان بن فائد وهو ضعيف.

13117. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dürüst gidişat, güzel görünüş ve bütün işlerde ölçülü hareket, nübüvvetin kırk yedi cüz'ünden bir cüzdür"* buyurdu.

Ben derim ki: Ebû Dâvud'da yer alan rivayette *"Nübüvvetin kırk beş cüz'ünden bir cüzdür"* ifadesi yer alır.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Osman b. Fâid vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١١٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ , ثنا زُهَيْرٌ , ثنا قَابُوسُ بْنُ أَبِي ظَبْيَانَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " إِنَّ الْهَدْيَ الصَّالِحَ , وَالسَّمْتَ الصَّالِحَ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ "

رواه الطبراني وفيه قابوس بن أبي ظبيان وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح

13118. Yine ondan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dürüst gidişat ve (dini açıdan) güzel görünüş, nübüvvetin yetmiş cüz'ünden bir cüzdür"* buyurduğu nakledilmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Kâbûs b. Ebî Zabyân vardır ki kendisinde zayıflık olmakla beraber güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8919).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12609).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12608).

١٣١١٩ - حدثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ ضَمْضَمٍ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا رَضِيَ هَدْيَ الرَّجُلِ وَعَمَلَهُ فَهُوَ مِثْلُهُ "

رواه الطبراني وفيه عبد الوهاب بن الضحاك وهو متروك

13119. Ukbe b. Âmir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki bir kişi, bir kimsenin gidişatını ve amelini beğenirse, o da onun gibidir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulvehhâb b. ed-Dahhâk vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي النَّشَاطِ)

Zinde ve Canlı Olmak Hakkında

١٣١٢٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، ثنا النُّعْمَانُ ، حَدَّثَنَاهُ أَبُو سَعِيدٍ ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَلُومُ عَلَى الْعَجْزِ ، فَأَبْلِ مِنْ نَفْسِكَ الْجَهْدَ ، فَإِنْ غُلِبْتَ ، فَقُلْ : تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ ، أَوْ حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ"

رواه الطبراني وفيه محمد بن المغيرة الشهروري وهو ضعيف

13120. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Yüce Allah acizliği kınar. Kendini gayretli olmaya itekle. Eğer bunu başaramazsan şöyle de: Tevekkeltü alellah (Allah'a tevekkül ettim) veya hasbiyallâhu ve ni'me'l-vekîl (Allah bana yeter. O ne güzel vekildir)"* buyurmuştur.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. el-Mugîre eş-Şehrûrî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/334). Bunun senedinde İsmâîl b. Ayyâş vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7475).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الغِيْبَةِ وَالنَّمِيْمَةِ)

Gıybet ve Koğuculuk

١٣١٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَاصِلٌ مَوْلَى أَبِى عُيَيْنَةَ حَدَّثَنِى خَالِدُ بْنُ عُرْفُطَةَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ نَافِعٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَارْتَفَعَتْ رِيحُ جِيفَةٍ مُنْتِنَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَدْرُونَ مَا هَذِهِ الرِّيحُ هَذِهِ رِيحُ الَّذِينَ يَغْتَابُونَ الْمُؤْمِنِينَ " رواه أحمد ورجاله ثقات

13121. Câbir b. Abdillah anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Birden pis bir koku yükseldi. Bunun üzerine: *"Bu kokunun ne olduğunu biliyor musunuz? Bu, mü'minlerin gıybetini eden kimselerin kokusudur"* dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٢٢ - وَعَنْ ابْنِ عُمَرْ قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الغِيْبَةِ وَعَنِ الإسْتِمَاعِ إِلَى الغِيْبَةِ"

13122. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gıybet etmeyi ve gıybeti dinlemeyi yasakladı.

١٣١٢٣ - وبسنده قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ عَنِ النَّمِيْمَةِ وَالاِسْتِمَاعِ إِلَى النَّمِيْمَةِ" رواهما الطبراني في الكبير والأوسط وفيه فرات بن السائب وهو متروك

13123. Aynı kanalla gelen bir hadiste yine o şöyle demiştir: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koğuculuk etmeyi ve kovuculuğu dinlemeyi yasakladı."

★Bu iki hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Furât b. es-Sâib vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ يَحْيَى , ثنا أَبُو فَرْوَةَ يَزِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ الرَّهَاوِيُّ , حَدَّثَنِي أَبِي , عَنْ أَبِيهِ , عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ , قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ عُمَرَ , يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " النَّمِيمَةُ , وَالشَّتِيمَةُ , وَالْحَمِيَّةُ فِي النَّارِ"

رواه الطبراني من رواية محمد بن يزيد بن سنان عن أبيه وكلاهما ضعيف وقد وثقا.

---

[1] Ahmed (3/351); Ebû Ya'lâ (2310), isnâdı sahihtir. Ahmed'in isnâdında Hâlid b. Arfate vardır ki İbn Hibbân'dan başkası onu güvenilir görmemiştir.

13124. Yine İbn Ömer der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Koğuculuk, hakaret ve taassup (sahipleri) cehennemdedir"* buyurduğunu işittim.

★Taberânî bunu Muhammed b. Yezîd b. Sinân kanalıyla babasından rivayetiyle vermiştir.[1] Her iki ravi de zayıftır, güvenilir de görülmüşlerdir.

١٣١٢٥ - حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، قَالَ : سَمِعْتُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، يُحَدِّثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ مَرْثَدٍ ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ كُرَيْبٍ ، عَنْ عَلِيٍّ ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : " الْقَائِلُ الْفَاحِشَةَ ، وَالَّذِي يَسْمَعُ فِي الإِثْمِ سَوَاءٌ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح غير حسان بن كريب وهو ثقة

13125. Hz. Ali der ki: "Edepsiz sözleri söyleyen ile onu dinleyen günahta eşittir."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Hassân b. Kureyb hariç *Sahîh* ravileridir.

١٣١٢٦ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُسْرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : لَيْسَ مِنِّي ذُو حَسَدٍ وَلاَ نَمِيمَةٍ ولاَ كَهَانَةٍ وَلاَ أَنَا مِنْهُ ثُمَّ تَلاَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ الآيَةَ : ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا﴾ "

رواه الطبراني وفيه سليمان بن سلمة الخبائري وهو متروك.

13126. Abdullah b. Busr, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Haset sahibi, koğuculuk sahibi ve kehânet sahibi benden değildir; ben de onlardan değilim."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu söyledikten sonra (meâlen) şu âyeti okudu: **"Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir."** (Ahzâb Sur. 58)

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süleyman b. Seleme el-Habâirî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٢٧ - وَعَنْ نَافِعِ بْنِ الْحَارِثِ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَرْزَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " أَلا إِنَّ الْكَذِبَ يُسَوِّدُ الْوَجْهَ ، وَالنَّمِيمَةَ عَذَابُ الْقَبْرِ "

رواه أبو يعلى والطبراني وفيه زياد بن المنذر وهو كذاب.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12615).

[2] Ebû Ya'lâ (553).

13127. Ebû Berze bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dikkat edin, muhakkak ki yalan, yüzü karartır. Koğuculuk da kabir azabın(a sebep olur)"* dediğini işittim.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ziyâd b. el-Münzir vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣١٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ ، نا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمَقَابِرِيُّ ، ثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ سَعِيدٍ الْجُرَيْرِيِّ ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، وأبي سعيدٍ قالا : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْغِيبَةُ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَا " . قِيلَ : وَكَيْفَ ؟ ، قَالَ : " الرَّجُلُ يَزْنِي ثُمَّ يَتُوبُ ، فَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَإِنَّ صَاحِبَ الْغِيبَةِ لا يُغْفَرُ لَهُ حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عباد بن كثير الثقفي وهو متروك

13128. Câbir b. Abdillah ve Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki gıybet, zinadan daha beterdir"* buyurdu. "Bu nasıl olur?" diye sorulunca şöyle açıkladı: *"Adam zina eder, sonra tövbe eder de Allah onun tövbesini kabul eder. Gıybet sahibine gelince, gıybetini yaptığı kişi onu affetmedikçe, mağfiret olunmaz."*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abbad b. Kesîr es-Sekafî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٢٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَعْدَانَ السَّلْمَسِينِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ لَحْمَ أَخِيهِ فِي الدُّنْيَا ، قُرِّبَ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَيُقَالُ لَهُ : كُلْهُ حَيًّا كَمَا أَكَلْتَهُ مَيِّتًا ، فَيَأْكُلُهُ ، وَيَكْلَحُ وَيَصِيحُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه ابن إسحاق وهو مدلس ومن لم أعرفه.

13129. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim dünyada kardeşinin etini yerse kıyamet günü ona yaklaştırılıp denir ki: «Ölü iken yediğin gibi bunu diri iken de ye bakalım» O da onu yiyip yüzünü buruşturarak bağırır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir. Bir de senedinde tanımadığım bir ravi mevcuttur.

---

[1] Ebû Ya'lâ (1/7440). Bunun senedinde de Nâfi b. el-Hâris Ebû Dâvud el-A'mâ vardır ki hadis uydurmakla itham edilmiştir.

[2] Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir (1677).

١٣١٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ أَبُو حُصَيْنٍ ، قال : ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ ، قال : ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمِّهِ مُوسَى بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الَّذِي كَانَ يَغْتَابُ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا ، فَيُقَالُ لَهُ : كُلْ لَحْمَ أَخِيكَ مَيِّتًا كَمَا أَكَلْتَهُ حَيًّا " ، قَالَ : " فَإِنَّهُ لَيَأْكُلُهُ ، وَيَصِيحُ وَيَكْلَحُ "

فذكر نحوه رواه الطبراني في الأوسط وفيه ابن إسحاق وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

13130. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada insanların gıybetini yapmış olan kimse (kıyamet günü) getirilir ve ona: «Diri iken yediğin gibi kardeşinin etini ölü iken de ye bakalım» denir"* buyurdu. Ravi bundan sonra yukarıdakine benzer şeyler söylemiştir.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٣١ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ عَبْد اللَّهِ بْن أَحْمَد: وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْهُ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ قَابُوسَ، عَنْ أَبِيهِ، عن ابن عباس قال : ليلة أسري بنبي الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَظَرَ فِي النَّارِ فَإِذَا قَوْمٌ يَأْكُلُونَ الْجِيَفَ قَالَ مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ . قَالَ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ. وَرَأَى رَجُلاً أَحْمَرَ أَزْرَقَ جَعْداً شَعِثاً إِذَا رَأَيْتَهُ قَالَ مَنْ هَذَا يَا جِبْرِيلُ . قَالَ هَذَا عَاقِرُ النَّاقَةِ" رواه أحمد وفيه قابوس وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

13131. İbn Abbâs anlatıyor: Allah'ın Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece vakti (İsrâ Gecesi) yürütüldü. O gece cehenneme baktı ki bir takım kimseler leş yiyorlar. *"Bunlar kimlerdir ey Cibrîl?"* diye sordu. Cibrîl de: "Bunlar, insanların etlerini yiyenler (gıybet edenler)dir" dedi. Bu arada bir de maviye çalan kızıl renkte kıvırcık saçlı bir adam gördü. *"Bu kimdir ey Cibrîl?"* diye sordu. Cibrîl: "Bu adam, (Hz. Salih'e ait mucize) deveyi kesendir" cevabını verdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Kâbûs vardır ki kendisinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٣٢ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي أَنَسٍ الْمَكِّيِّ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ : " تَدْرُونَ أَزْنَى الزِّنَا عِنْدَ اللَّهِ ؟ " ، قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : " فَإِنَّ أَزْنَى الزِّنَا عِنْدَ اللَّهِ اسْتِحْلَالُ عِرْضِ

---

1 Ahmed (2324; uzun metinle).

امْرِئٍ مُسْلِمٍ ، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا﴾ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح

13132. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabına: *"Bilir misiniz; Allah katında zinanın en beteri nedir?"* diye sordu, onlar da: "En doğrusunu Allah ve Resûlü bilir" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Muhakkak ki Allah katında zinanın en beteri, Müslüman kişinin onuruna ve itibarına dil uzatmayı helal görmektir"* buyurdu ve ardından şu âyeti okudu: **"Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir."** (Ahzâb Sur. 58)

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣١٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْوَاسِطِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ، ثنا وَهْبٌ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ رَاشِدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ مِنْ أَزْنَى الزِّنَا اِسْتِطَالَةُ الْمَرْءِ فِي عِرْضِ أَخِيْهِ.

رواه البزار بإسنادين ورجال أحدهما رجال الصحيح غير محمد بن أبي نعيم وهو ثقة وفيه ضعف

13133. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimsenin kardeşinin namusuna dil uzatması, muhakkak ki zinanın en beterindendir"* buyurdu.

★ Hadisi iki isnâdla Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Bu isnâdlardan birinin ravileri,-kendisinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir bir ravi olan- Muhammed b. Ebî Nuaym hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الأُبُلِّيُّ، قال: ثنا عُمَرُ بْنُ يَحْيَى الأُبُلِّيُّ، قال: ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ، عَنْ سَعِيدِ الْجُرَيْرِيِّ، عَنْ بَحْرِ بْنِ مِرَارٍ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ سَلَامٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ أَزْنَى الزِّنَا اِسْتِطَالَةُ أَحَدِكُمْ فِي عِرْضِ أَخِيْهِ الْمُسْلِمِ"

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه محمد بن موسى الأبلي عن عمرو بن يحيى الأبلي و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13134. Yûsuf b. Abdillah b. Selâm, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki zinanın en beteri, sizden birinin Müslüman kardeşinin şerefine (namusuna) dil uzatmasıdır"* buyurduğunu bildiriyor.

---

1 Ebû Ya'lâ (4689).

2 Bezzâr (3569 ve 3570).

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Muhammed b. Mûsa el-Ubullî — Amr b. Yahyâ el-Ubullî kanalıyla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ben bu iki raviyi de tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِى هَاشِمٍ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ حَدَّثَنَا بَحْرُ بْنُ مَرَّارٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى بَكْرَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرَةَ قَالَ بَيْنَا أَنَا أُمَاشِى رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِى وَرَجُلٌ عَنْ يَسَارِهِ فَإِذَا نَحْنُ بِقَبْرَيْنِ أَمَامَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِى كَبِيرٍ . وَبَلَى فَأَيُّكُمْ يَأْتِينِى بِجَرِيدَةٍ . فَاسْتَبَقْنَا فَسَبَقْتُهُ فَأَتَيْتُهُ بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا نِصْفَيْنِ فَأَلْقَى عَلَى ذَا الْقَبْرِ قِطْعَةً وَعَلَى ذَا الْقَبْرِ قِطْعَةً وَقَالَ إِنَّهُ يُهَوَّنُ عَلَيْهِمَا مَا كَانَتَا رَطْبَتَيْنِ وَمَا يُعَذَّبَانِ إِلاَّ فِى الْبَوْلِ وَالْغِيبَةِ . قلت : عند ابن ماجة بعضه"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير بحر بن مرار وهو ثقة.

13135. Ebû Bekre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yürüyordum. O benim elimden tutmuştu, solunda da bir kişi vardı. Derken önümüze iki kabir çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bu ikisi (mezardakiler) azap görüyor. Hem de azapları büyük günahtan dolayı değil. Peki, hanginiz bana yaş bir hurma dalı getirecek?"* buyurdu. Biz hemen koştuk. Ben o adamdan önce davranıp hurma dalını getirdim. Efendimiz onu ikiye böldü ve bir parçasını o kabrin sahibinin üzerine, öbür parçasını da diğer kabrin sahibinin üzerine attı ve: *"Bunlar yaş oldukça onlara azabı hafifletir. Bunlar sadece gıybet etmekten ve sidik konusunda dikkat etmemekten azap görmekteler"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadisin bir bölümü, İbn Mâce'de mevcuttur.

Bu hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Bahr b. Merrâr hariç *Sahîh* ravileridir.

١٣١٣٦ - خُلَيْدُ بْنُ دَعْلَجٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِرَجُلٍ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ فِي النَّمِيْمِةِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه خليد بن دعلج وهو متروك.

13136. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koğuculuktan dolayı kabrinde azap görmekte olan bir adama rastladı.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Huleyd b. Da'lec vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî *M. es-Sağîr*'de der ki (862): Muhammed b. Mûsa el-Ubullî'nin künyesi Ebû Abdillah'tır, müfessir ve kıraat âlimidir.

[2] Ahmed (5/35-36).

[3] Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. (1058, uzun metinle).

١٣١٣٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ ، عَنْ يَعْلَى بْنِ سِيَابَةَ ، أَنَّهُ عَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَى عَلَى قَبْرٍ يُعَذَّبُ صَاحِبُهُ ، فَقَالَ : " إِنَّ هَذَا كَانَ يَأْكُلُ لُحُومَ النَّاسِ " ، ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ رَطْبَةٍ ، فَوَضَعَهَا عَلَى قَبْرِهِ ، وَقَالَ : " لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُ مَا دَامَتْ هَذِهِ رَطِبَةً "

رواه الطبراني في الأوسط وأحمد في حديث طويل يأتي في علامات النبوة وفيه عاصم بن بهدلة وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات

13137. Ya'lâ b. Siyâbe anlatıyor: Bir yolculukta Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber iken sahibinin azap görmekte olduğu bir mezara geldik. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Bu adam, insanların etlerini yiyordu (gıybet ediyordu)"*. Sonra yaş bir hurma dalının getirilmesini emretti. Getirilen hurma dalını mezarın üzerine koydu ve: *"Umulur ki, bu hurma dalı yaş kaldığı sürece, onun azabı hafifletilecektir"* buyurdu.

★Bu hadisi *-el-Mu'cemu'l-evsât*'ta- Taberânî ile uzunca bir hadis içinde Ahmed rivayet etmiştir.[1] O hadis "Peygamberlik Alametleri" bölümünde gelecektir. Senedindeki Âsım b. Behdele, kendisinde zayıflık olmakla beraber güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِيَارُ عِبَادِ اللهِ الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللهُ وَشِرَارُ عِبَادِ اللهِ الْمَشَّاءُونَ بِالنَّمِيمَةِ الْمُفَرِّقُونَ بَيْنَ الأَحِبَّةِ الْبَاغُونَ الْبُرَآءَ الْعَنَتَ"

رواه أحمد وفيه شهر بن حوشب وقد وثقه غير واحد وبقية رجال أحد أسانيده رجال الصحيح.

13138. Esma binti Yezîd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size en iyilerinizin kim olduğunu söyleyeyim mi?"* diye sorduğunu, Ashâb-ı kiramın da: "Buyurun, söyleyin, yâ Resûlallah" diye mukabelede bulununca şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Onlar, yüzlerine bakıldığında Yüce Allah'ı hatırlatan kimselerdir."* Sonra: *"Peki size en kötülerinizi söyleyeyim mi? Sizin en kötüleriniz koğuculuk yapan, dostlar arasında bozgunculuk çıkaran ve masum insanlara haksızlık edip onlara sıkıntı çektirenlerdir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde Şehr b. Havşeb vardır ki birçoğu onu güvenilir görmüştür. Bunun isnâdlarından birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Ahmed (4/172).

[2] Ahmed (6/459); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/167).

١٣١٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ ابْنِ أَبِي حُسَيْنٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِيَارُ عِبَادِ اللَّهِ الَّذِينَ إِذَا رُءُوا ذُكِرَ اللَّهُ وَشِرَارُ عِبَادِ اللَّهِ الْمَشَّاءُونَ بِالنَّمِيمَةِ الْمُفَرِّقُونَ بَيْنَ الأَحِبَّةِ الْبَاغُونَ الْبُرَآءَ الْعَنَتَ"

رواه أحمد وفيه شهر بن حوشب وبقية رجاله رجال الصحيح.

13139. Abdurrahman b. Ganm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kullarının en iyileri, yüzlerine bakıldığında Yüce Allah'ı hatırlatan kimselerdir. Allah'ın kullarının en kötüleri de koğuculuk yapan, dostlar arasını açan ve masum insanlara haksızlık ederek onlara sıkıntı çektirenlerdir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Bunun senedinde de Şehr b. Havşeb vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ricâlidir.

١٣١٤٠ - وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتْ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : خِيَارُ أُمَّتِي الَّذِيْنَ إِذَا رُؤُوْا ذُكِرَ الله وَإِنَّ شِرَارُ أُمَّتِي المَشَّاؤُونَ بِالنَّمِيْمَةِ المُفَرِّقُونَ بَيْنَ الأَحِبَّةِ البَاغُونَ لِلْبُرَآءِ العَنَتَ" رواه الطبراني وفيه يزيد بن ربيعة وهو متروك.

13140. Ubâde b. es-Sâmit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin en iyileri, yüzlerine bakıldığında Allah'ı hatırlatan kimselerdir. Şüphesiz ümmetimin en kötüleri de koğuculuk yapan, dostlar arasını ayıran ve masum insanlara haksızlık ederek onlara sıkıntı çektirenlerdir"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yezîd b. Rebîa vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٤١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دِينَارٍ ، حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ سَلامٍ ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ حَبِيبٍ الزَّيَّاتِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ السَّبِيعِيِّ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، قَالَ : خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَسْمَعَ الْعَوَاتِقَ فِي بُيوتِهَا ، أَوْ قَالَ : فِي خُدُورِهَا ، فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ ، لا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ وَلا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ ، فَإِنَّهُ مَنْ تَتَبَّعَ عَوْرَةَ أَخِيهِ تَتَبَّعَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ ، وَمَنْ تَتَبَّعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ" رواه أبو يعلى ورجاله ثقات.

13141. Berâ naklediyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize öyle bir hutbe irâd etti ki, kendi özel odalarındaki kadınlara dahi duyurdu. Hutbesinde şöyle buyurdu: *"Ey diliyle iman etmiş, ancak kalbine henüz iman girmemiş kimseler topluluğu! Müslümanların gıybetini yapmayın, onların gizli taraflarını araştırmayın! Zira kim kardeşinin gizli tarafını araştırırsa, Yüce*

[1] Ahmed (4/227).

Allah da onun saklı tarafını araştırır. Yüce Allah kimin gizli tarafını araştırırsa onu evinin içinde bile rezil ve rüsva eder. "

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٤٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ الْمَخْرَمِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَرْمِيُّ ، ثنا أَبُو تُمَيْلَةَ يَحْيَى بْنُ وَاضِحٍ عَنْ رُمَيْحِ بْنِ هِلالٍ الطَّائِيِّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : صَلَّيْنَا الظُّهْرَ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا انْفَتَلَ مِنْ صَلاتِهِ أَقْبَلَ عَلَيْنَا غَضْبَانًا ، فَنَادَى بِصَوْتٍ أَسْمَعَ الْعَوَاتِقَ ، فِي أَجْوَافِ الْخُدُورِ ، فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَمْ يَدْخُلِ الإِيمَانُ فِي قَلْبِهِ ، لا تَذُمُّوا الْمُسْلِمِينَ ، لا تَطْلُبُوا عَوْرَاتِهِمْ ، فَإِنَّهُ مَنْ يَطْلُبُ عَوْرَةَ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ ، هَتَكَ اللَّهُ سِتْرَهُ ، وأَبْدَا عَوْرَتَهُ ، وَلَوْ كَانَ فِي سِتْرِ بَيْتِهِ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه وقال بدل : " لا تذموا المسلمين " : " لا تؤذوا المسلمين " وفيه رميح بن هلال الطائي قال أبو حاتم : مجهول لم يرو عنه غير أبي تميلة يحيى بن واضح.

13142. Büreyde bildiriyor: Öğle namazını Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında kıldık. Namazı bitirince kızgın bir şekilde bize dönüp öyle bir sesle seslendi ki, sesini kendi özel odalarındaki kadınlara dahi duyurdu. *"Ey Müslüman olmuş, ancak henüz kalbine iman girmemiş kimseler topluluğu! Müslümanları yermeyin ve onların gizli taraflarını araştırmayın! Zira kim Müslüman kardeşinin gizli tarafını araştırırsa, Yüce Allah onun perdesini yırtar ve evinin içinde saklı olsa da, onun gizli tarafını ortaya çıkarır"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile benzer şekilde *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. [2] Ancak *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta *"Müslümanları yermeyin!"* ifadesi yerine *"Müslümanları incitmeyin!"* ifadesini kullanmıştır. Bunun senedinde Rumeyh b. Hilâl et-Tâî vardır ki Ebû Hâtim onun hakkında şöyle der: "O, tanınmayan biridir, meçhuldür. Ebû Tumeyle Yahyâ b. Vâdıh'tan başkası ondan rivayette bulunmamıştır".

١٣١٤٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ، قَالَ: نا زَيْدُ بْنُ الْمُبَارَكِ، قَالَ: نا قُدَامَةُ بْنُ مُحَمَّدٍ الأَشْجَعِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ شَيْبَةَ الطَّائِفِيُّ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : خَطَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةً حَتَّى أَسْمَعَ العَوَاتِقَ فِي خُدُورِهِنَّ فَقَالَ : يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الإِيْمَانُ قَلْبَهُ لاَ تُؤْذُوا الْمُؤْمِنِيْنَ وَلاَ تَتَّبِعُوا عَوراَتِهِمْ فَإِنَّهُ مَنْ تَتَبَّعَ عَوْرَةَأَخِيْهِ الْمُسْلِمِ هَتَكَ اللهُ سِتْرَهُ وَمَنْ يَتْبِعْ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ وَلَوْ فِي جَوْفِ بَيْتِهِ"

[1] Ebû Ya'lâ (1675).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1155).

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13143. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize öyle bir hutbe irâd etti ki kendi özel odalarındaki kadınlara dahi sesini duyurdu. Hutbesinde: *"Ey diliyle iman etmiş, ancak henüz kalbine iman girmemiş kimseler topluluğu! Müslümanları incitmeyin ve onların gizli taraflarını araştırmayın! Zira kim Müslüman kardeşinin gizli tarafını araştırırsa, Yüce Allah onun perdesini kaldırır. Allah kimin gizli tarafını araştırırsa evinin içinde de olsa onu rezil eder"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٤٤ - حَدَّثَنَا عَمْرٌو النَّاقِدُ، حَدَّثَنَا قِرَانُ بْنُ تَمَّامٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ، عَنْ مُوسَى بْنِ وَرْدَانَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ رَجُلٌ فقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ مَا أَعْجَزَ أَوْ قَالَ : مَا أَصْعَبَ فُلاَنًا فقَالَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اِغْتَبْتُمْ صَاحِبَكُمْ وَأَكَلْتُمْ لَحْمَهُ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط ولفظه : إِنَّ رَجُلاً قَامَ مِنْ عِنْدِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَوْا فِي قِيَامِهِ عَجْزاً فَقَالُوا : مَا أَعْجَزَ فُلاَنَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَكَلْتُمْ أَخَاكُمْ وَاغْتَبْتُمُوهُ " وفي إسنادهما محمد بن أبي حميد ويقال له : حماد وهو ضعيف جدا.

13144. Ebû Hureyre dedi ki: "Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunurken bir adam: "Yâ Resûlallah! Filan ne kadar tembel veya ne kadar zayıf" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinizin gıybetini yaptınız ve onun etini yediniz"* buyurdu.

★ Bunu Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Taberânî'nin lafzı şöyledir:

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzurunda iken bir adam ayağa kalktı, bu sırada orada bulunanlar adamın kalkışında tembellik gördüler ve: "Filan ne kadar tembel!" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinizi yediniz ve onun gıybetini yaptınız!"* buyurdu.

Bu iki hadisin isnâdında Muhammed b. Ebî Humeyd ya da Hammâd vardır ki oldukça zayıf bir ravidir.

١٣١٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا أَبُو خَالِدٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَامَ رَجُلٌ ، فَوَقَعَ فِيهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِهِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَخَلَّلْ " ، قَالَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1144). Senedindeki İsmâîl b. Şeybe zayıftır.
[2] Ebû Ya'lâ (6151); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (461).

: وَمَا أَتَخَلَّلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَكَلْتُ لَحْمًا ؟ قَالَ : " إِنَّكَ أَكَلْتَ لَحْمَ أَخِيكَ" رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13145. Abdullah b. Mes'ûd anlatıyor: Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyorduk. Topluluktan bir kişi ayağa kalkınca bir adam onun arkasından konuştu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dişini (et artığından) temizle"* buyurdu. Adam: "Neyi temizleyeyim, yâ Resûlallah? Et yemedim ki!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâkis, az önce kardeşinin etini yedin (yani onun gıybetini yaptın)"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣١٤٦ - حَدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْحَدَّادُ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا أَبِي ، عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ الصَّبَّاحِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَذَكَرُوا رَجُلا عِنْدَهُ ، فَقَالُوا : مَا أَعْجَزَهُ ! فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اغْتَبْتُمْ أَخَاكُمْ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قُلْنَا مَا فِيهِ ، قَالَ : " إِنْ قُلْتُمْ مَا لَيْسَ فِيهِ فَقَدْ بَهَتُّمُوهُ " رواه الطبراني وفيه علي بن عاصم وهو ضعيف.

13146. Muâz b. Cebel dedi ki: Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bulunduğu bir mecliste idim. Bir adamdan bahisle: "Ne kadar da tembel" ifadesi kullanıldı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinizin gıybetini yaptınız"* dedi. Oradakiler: "Yâ Resûlallah! Biz kendisinde olan bir şeyi söyledik" dediklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Zâten onda olmayan bir şeyi söylemiş olsaydınız ona iftira etmiş olurdunuz"* karşılığını verdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Âsım vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ ذَكَرَ أَحَداً بِمَا لَيْسَ فِيهِ)

Ayıplayarak Sahip Olmadığı Bir Sıfatla Bir Kimseden Bahsedenler

١٣١٤٧ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، ثَنَا أَسَدٌ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَوْدِيِّ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ ذَكَرَ امْرَأً بِمَا لَيْسَ فِيهِ لِيَعِيبَهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ حَبَسَهُ اللَّهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ , حَتَّى يَأْتِيَ بِنَفَاذِ مَا قَالَ فِيهِ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10092).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/39). Bunun senedinde de Âsım b. Ebî Âsım vardır ki zayıf bir ravidir.

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه مقدام بن داود وهو ضعيف.

13147. Ebû'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisinde olmayan bir sıfatla ayıplamak için bir kişiden bahsederse Allah onu cehennem ateşinde hapseder ki onun hakkında söylediğini gerçekleştirsin"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Mikdâm b. Dâvud'dan -ki o zayıf bir ravidir- Taberânî rivayet etmiştir.[1]

(بَابُ فِيْمَا يُجْتَنَبُ مِنَ الْكَلَامِ)

Kaçınılması Gereken Sözler Hakkında

١٣١٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطُّفَاوِيُّ سَمِعْتُ الْعَاصَ بْنَ عَمْرٍو الطُّفَاوِيَّ قَالَ خَرَجَ أَبُو الْغَادِيَةِ وَحَبِيبُ بْنُ الْحَارِثِ وَأُمُّ الْغَادِيَةِ مُهَاجِرِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْلَمُوا فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ أَوْصِنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ إِيَّاكِ وَمَا يَسُوءُ الأُذُنَ"

رواه عبد الله والطبراني إلا أنه قال : عن العاصي بن عمرو الطفاوي قال : حدثني عمتي قالت : دخلت مع ناس على النبي صلى الله عليه و سلم فقلت : حدثني حديثا ينفعني الله به . قال : " إياك وما يسوء الأذن " وفيه العاصي بن عمرو الطفاوي وهو مستور روى عنه محمد بن عبد الرحمن الطفاوي وتمام بن بزيع وبقية رجال المسند رجال الصحيح.

13148. Âs b. Amr et-Tufâvî anlatıyor: Ebû'l-Ğâdiye, Habîb b. el-Hâris ve Ümmü'l-Alâ, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gitmek üzere yola çıktılar. Gidip Müslüman oldular. Kadın (Ümmü'l-Alâ) dedi ki: "Yâ Resûlallah! Bana tavsiyede bulun" Efendimiz de: *"Kulağa kötü gelen şeylerden (dedikodu vs. dinlemekten) uzak dur"* buyurdu.

★Hadisi Abdullah (b. Ahmed b. Hanbel) ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ancak Taberânî hadisin lafzını şöyle vermiştir: Âs b. Amr et-Tufâvî'den: Bana halam anlattı: Birtakım kimselerle Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna girdim ve "Allah'ın beni kendisiyle faydalandıracağı bir söz söyle" dedim. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kulağa kötü gelen şeylerden sakın"* buyurdu.

Bunun senedinde yer alan Âs b. Amr et-Tufâvî durumu mestûr bir ravidir. Ondan Muhammed b. Abdirrahman et-Tufâvî ile Temmâm b. Bezî' rivayette bulunmuştur. *Müsned*'in kalan ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] İbnu'l-Mübarek, *Zühd* (686).

[2] Abdullah b. Ahmed, babasından rivayet etmiştir (4/76).

١٣١٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ يَرْفَعُهُ قَالَ "إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ لاَ يُرِيدُ بِهَا بَأْساً إِلاَّ لِيُضْحِكَ بِهَا الْقَوْمَ وَإِنَّهُ لَيَقَعُ مِنْهَا أَبْعَدَ مِنَ السَّمَاءِ"

رواه أحمد وفيه أبو إسرائيل إسماعيل بن خليفة وهو ضعيف

13149. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki insan, hiçbir sakınca görmeden sadece yanındakiler gülsün diye öyle bir söz sarf eder ki, o sözden dolayı gökyüzünden daha uzak bir yerden (aşağıya) düşer"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû İsrâil İsmâîl b. Halîfe vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ ذَبَّ عَنْ مُسْلِمٍ غِيْبَةً)

Gıybeti Yapılan Müslümanı Savunan Hakkında

١٣١٥٠ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَسْمَاءَ ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ ذَبَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ بِالْمَغِيبِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَعْتِقَهُ مِنَ النَّارِ "

رواه أحمد والطبراني وإسناد أحمد حسن

13150. Esmâ binti Yezîd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gıybeti yapılırken kim kardeşinin onurunu savunursa, onu cehennemden azat etmeyi Allah (sorumluluk olarak) üzerine almıştır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in isnâdı hasendir.

---

[1] Ahmed (3/38). Senedinde Atıyye el-Avfî vardır ki zayıf bir ravidir. Ahmed (6/461); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/175-176); İbnu'l-Mübarek, *Zühd* (687). Bunların senedinde Şehr b. Havşeb ile Ubeydullah b. Ebî Ziyâd el-Kaddâh vardır ki her ikisi de zayıf ravilerdir.

(بَابُ فِي ذِي الوَجْهَيْنِ وَاللِّسَانَيْنِ)

İki Yüzlü ve İki Dilli Olanlar

١٣١٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ بَانَكَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أُوَيْسٍ ، عَنِ ابْنِ كَعْبٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " ذُو الْوَجْهَيْنِ فِي الدُّنْيَا ، يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَلَهُ وَجْهَانِ مِنْ نَارٍ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه خالد بن يزيد العمري وهو كاذب.

13151. Sa'd b. Ebî Vakkâs dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dünyada iken ikiyüzlü olan kimse, kıyamet gününde ateşten ikiyüzü olduğu halde gelir"* buyurduğunu işittim.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hâlid b. Yezîd el-Umerî vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣١٥٢ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، ثَنَا أَسَدٌ ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ خُوطٍ ، ثَنَا قَتَادَةُ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ كَانَ ذَا لِسَانَيْنِ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِسَانَيْنِ مِنْ نَارٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه مقدام بن داود وهو ضعيف ورواه البزار بنحوه وأبو يعلى وفيه إسماعيل بن مسلم المكي وهو ضعيف.

13152. Enes'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim iki dilli olursa, kıyamet günü Allah ona ateşten iki dil takar"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mikdâm b. Dâvud vardır ki zayıf bir ravidir.

Hadisi Bezzâr da yakın ifadelerle rivayet etmiştir.[1] Ayrıca hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir ki onun isnâdında İsmâîl b. Müslim el-Mekkî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١٥٣ - ثنا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ عِيسَى الطَّائِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْحَكِيمِ بْنُ مَنْصُورٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : "مَنْ يُسَمِّعْ يُسَمِّعِ اللَّهُ بِهِ ، وَمَنْ يُرَاءِ يُرَاءِ اللَّهُ بِهِ ، وَمَنْ كَانَ ذَا لِسَانَيْنِ فِي الدُّنْيَا جَعَلَ اللَّهُ لَهُ لِسَانَيْنِ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

قلت : في الصحيح منه : " مَنْ سَمَّعَ، سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ، وَمَنْ يُرَائِي، يُرَائِي اللَّهُ بِهِ " . فقط رواه الطبراني وفيه عبد الحكيم بن منصور وهو متروك.

[1] Bezzâr (2025); Ebû Ya'lâ (2771).

13153. Cundub b. Abdillah el-Becelî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim (yaptığı bir iyiliği) insanlara duyurmak için hareket ederse Allah da onu(n gizli kusurlarını) duyurur. Kim (yaptığı bir iyiliği) insanlara göstermek için hareket ederse Allah da onu(n riyakârlığını insanlara) gösterir. Kim dünyada iki dilli olursa, kıyamet günü Allah ona cehennem ateşinden iki dil takar"* buyurduğunu bildiriyor.

★Ben derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin sadece *"Kim (yaptığı iyiliği) insanlara duyurmak için hareket ederse Allah da onu (n gizli kusurlarını) duyurur. Kim insanlara (yaptığı iyiliği) göstermek niyetiyle hareket ederse Allah da onu(n riyasını) gösterir"* lafzı yer almıştır.

Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulhakîm b. Mansûr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٥٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَسْمَاءَ بْنِ خَارِجَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللهِ يَعْنِي ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ : إِنَّ ذَا اللِّسَانَيْنِ فِي الدُّنْيَا لَهُ لِسَانَانِ مِنْ نَارٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ" رواه الطبراني وفيه المسعودي وقد اختلط وبقية رجاله ثقات.

13154. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Muhakkak ki dünyada iki dilli olan kimsenin kıyamet günü ateşten iki dili olacaktır."

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mes'ûdî vardır ki ezberi bozuk olan bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيمَنْ يَقُومُ بِالْمُسْلِمِينَ مَقَامَ رِيَاءٍ وَسُمْعَةٍ)

Müslümanlara Karşı Riyâ ve Gösteriş Yapan Hakkında

١٣١٥٥ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، قَالَ نَصْرٌ: أبنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ، وَقَالَ عُمَرُ: ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ، ثنا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، عَنْ أَبِي صَخْرٍ، أَنَّهُ سَمِعَ مَكْحُولًا يَقُولُ: حَدَّثَنِي أَبُو هِنْدٍ الدَّارِيُّ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : مَنْ قَامَ بِأَخِيهِ مَقَامَ رِيَاءٍ وَسُمْعَةٍ أَقَامَهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَسَمَّعَ بِهِ" رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

13155. Ebû Hind ed-Dârî dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kardeşine karşı riyâ (gösteriş) yapar ve iyiliği duysun diye hareket ederse, Yüce Allah onu kıyamet günü ortaya diker ve durumunu herkese duyurur"* buyurduğunu işittim.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1697).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9168). Senedinde Ebû Nuaym Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١٥٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو، عَنْ شَرَاحِيلَ الْعَنسِيِّ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُومُ فِي الدُّنْيَا مَقَامَ رِيَاءٍ وَسُمْعَةٍ إِلاَّ سَمَّعَ اللَّهُ بِهِ عَلَى رُؤُوسِ الْخَلاَئِقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

رواه البزار وفيه من لم أعرفهم . قلت : وتأتي أحاديث نحو هذا في باب الرياء.

13156. Muâz b. Cebel dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiç bir kul yoktur ki, dünyada riya ve gösteriş mevkiinde bulunsun da, Yüce Allah onun halini kıyamet gününde, halkın huzurunda başları üzerinden duyurmasın"* buyurdu.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım kimseler vardır. Ben derim ki: Buna benzer hadisler Riyâ bahsinde gelecektir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمُشَاوَرَةِ)

İstişare (Danışma) Hakkında

١٣١٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حَمَّادِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانَ بْنِ النُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرِ بْنِ سَعْدٍ الأَنْصَارِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ عَبْدِ السَّلاَمِ بْنِ عَبْدِ الْقُدُّوسِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا خَابَ مَنِ اسْتَخَارَ ، وَلاَ نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ ، وَلاَ عَالَ مَنِ اقْتَصَدَ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير من طريق عبد السلام بن عبد القدوس وكلاهما ضعيف جدا.

13157. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstihâre eden hüsrana uğramaz, istişare eden pişman olmaz ve tutumlu olan geçim sıkıntısı çekmez"* buyurdu.

★ Bu hadisi Abdüsselâm b. Abdilkuddûs kanalıyla *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[3] Her ikisi de oldukça zayıf hadislerdir.

---

[1] Bezzâr (2026 ve 3564). Bezzâr dedi ki: "Bundan başka Ebû Hind'den rivayette bulunan kimse tanımıyoruz. Bu hadisin de sadece bu tariki vardır."

[2] Bezzâr (3571); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/119). Senedinde kopukluk vardır. Bezzâr demiştir ki: "Şerâhîl el-Anesî'nin Muâz'dan hadis işittiğini bilmiyoruz."

[3] Taberânî, *M. es-Sağîr* (980). Hocası, Muhammed b. Abdillah b. Osman el-Ensârî ed-Dımaşkî'dir. Biyografisi verilmemiştir. Abdulkuddüs ise uydurmacı biridir. Oğlu da hadis uydurmakla itham edilmiştir. Bak: *ed-Daîfa* (611).

١٣١٥٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلَاثَةَ ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ عَرَبِيٍّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَرَادَ أَمْرًا فَشَاوَرَ فِيهِ امْرَأً مُسْلِمًا وَفَّقَهُ اللَّهُ لأَرْشَدِ أُمُورِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمرو بن الحصين العقيلي وهو متروك.

13158. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir iş yapmayı düşünür de o konuda Müslüman birine danışırsa, Allah onu işlerinin en doğrusuna ulaştırıp muvaffak eder"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. el-Husayn el-Ukaylî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٥٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَنْبَسَةَ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ الضَّبِّيُّ ، عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ زِيَادٍ ، عَنْ عُبَيْدٍ الْمُكْتِبِ ، عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ نَجَبَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ ، فَإِذَا اسْتُشِيرَ فَلْيُشِرْ بِمَا هُوَ صَانِعٌ لِنَفْسِهِ"

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه أحمد بن زهير عن عبد الرحمن بن عنبسة البصري و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13159. Ali b. Ebî Tâlib der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine danışılan kimse, güvenilen (biri olmalı, doğruyu söylemeli ve sırları ifşa etmemeli)dir. Bir kimseye danışıldığında, kendisi için nasıl yapacaksa danışan kimseye de öyle yol göstersin"* buyurduğunu işittim.

★ Bu hadisi, hocası Ahmed b. Züheyr –Abdurrahman b. Anbese el-Basrî kanalıyla *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ben bu iki raviyi de tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٦٠ - حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ جُدْعَانَ ، عَنْ جَدَّتِهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُ أَبُو الْهَيْثَمِ الأَنْصَارِيُّ فَاسْتَخْدَمَهُ ، فَوَعَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ أَصَابَ سَبْيًا ، فَلَقِيَ عُمَرَ ، فَقَالَ لَهُ : يَا أَبَا الْهَيْثَمِ

---

[1] Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir (2216). Taberânî dedi ki: "Ondan sadece Abdurrahman b. Anbese rivayette bulunmuştur. Hadis, garib hadistir." Onun hocası Ahmed b. Züheyr, Ahmed b. Yahyâ b. Züheyr et-Tusterî'dir. Hafızdır, huccettir. Biyografisi *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ* (14/122) ve *Tezkiretu'l-Huffâz*'da verilmiştir (2/757).

، إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَصَابَ سَبْيًا ، فَأْتِهِ فَتَنَجَّزْ عِدَتَكَ ، فَمَضَى أَبُو الْهَيْثَمِ وَعُمَرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَبُو الْهَيْثَمِ أَتَاكَ يَتَنَجَّزُ عِدَتَهُ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَقَدْ أَصَبْنَا غُلامَيْنِ أَسْوَدَيْنِ ، اخْتَرْ أَيَّهُمَا شِئْتَ " ، قَالَ : فَإِنِّي أَسْتَشِيرُكَ ، فَقَالَ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ ، خُذْ هَذَا فَقَدْ صَلَّى عِنْدَنَا وَلا تَضْرِبْهُ ، فَإِنَّا نُهِينَا عَنْ ضَرْبِ الْمُصَلِّينَ "

قلت : روى الترمذي منه : " المستشار مؤتمن " . فقط رواه أبو يعلى عن شيخه سفيان بن وكيع وهو ضعيف.

13160. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Ebu'l-Heysem İbnü't-Teyyihân geldi ve ondan hizmetçi istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de eğer esir gelirse ona hizmetçi vereceğine söz verdi. Daha sonra Hz. Ömer ona rastladı ve: "Ey Ebû'l-Heysem! Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ganimet aldı. Hemen gidip sana verilen sözü gerçekleştir!" dedi. Bunun üzerine Ebû'l-Heysem ve Hz. Ömer hemen Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiler. Ömer: "Yâ Resûlallah! Ebû'l-Heysem kendisine verilen sözün yerine getirilmesi için geldi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu: *"İki tane siyah köle elimize geçti. Bunlardan hangisini dilersen al."* Ebû'l-Heysem: "Doğrusu ben sana danışıyorum" karşılığını verdi. Bunun üzerine Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstişare edilen kimse, kendisine güvenilen kimsedir. Bunu al! Çünkü bu, yanımızda namaz kıldı. Ancak onu dövme! Zira biz namaz kılanları dövmekten men olunduk"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Tirmizî bu hadisin sadece *"İstişare edilen kimse, kendisine güvenilen kimsedir"* ibaresini rivayet etmiştir.

Bu hadisi zayıf bir ravi olan hocası Süfyân b. Vekî'den Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1]

١٣١٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ ، قال : نا هَارُونُ بْنُ أَبِي بُرْدَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَخِي حُسَيْنٌ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه من لم أعرفه.

13161. Câbir b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstişare edilen kimse, kendisine güvenilen kimsedir"* buyurdu.

---

[1] Ebû Ya'lâ (6942). Bunun senedinde de Dâvud b. Abdillah vardır ki onu sadece İbn Hibbân güvenilir görmüştür. Muhammed b. Abdirrahman b. Ced'ân ise zayıftır.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣١٦٢ - وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ إِنْ شَاءَ أَشَارَ وَإِنْ شَاءَ لَمْ يُشِرْ"

رواه الطبراني من طريقين في إحداهما إسماعيل بن مسلم وهو ضعيف وفي الأخرى عبد الرحمن بن عمرو بن جبلة وهو متروك.

13162. Semure b. Cundub bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine danışılan kimse güvenilen kimsedir. Dilerse işaret eder, dilerse işaret etmez"* buyurdu.

★Taberânî bunu iki tarikten rivayet etmiştir.[2] Bunların birinde İsmâîl b. Müslim vardır ki zayıf bir ravidir. Diğerinde ise Abdurrahman b. Amr b. Cebele vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ صَاعِقَةٌ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو عُوَانَةَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح ورواه البزار

13163. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine danışılan kimse güvenilen (biri olmalı, doğruyu söylemeli ve sırları ifşa etmemeli)dir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir. Ayrıca bu hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir.

١٣١٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبْدِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ، أَخُو شَقِيقِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى الْحَسَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ ، عَنْ جَدَّتِهِ ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ التَّيْهَانِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ "

رواه الطبراني من طريق جده عبد الرحمن بن محمد بن زيد و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1879).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6914). Bunu sadece İbn Cebele tarikinden, birinci bölüm ile yetinerek rivayet etmiştir.

[3] Bezzâr (2027).

13164. Ebû'l-Heysem İbnü't-Teyyihân'dan: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine danışılan kimse, güvenilen (biri olmalı, doğruyu söylemeli ve sırları ifşa etmemeli)dir"* buyurdu.

★Bunu dedesi Abdurrahman b. Muhammed b. Zeyd tarikinden Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ben bu iki raviyi de tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٦٥ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ البَشِيْرِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ "

رواه الطبراني وفيه حفص بن سليمان الأسدي وهو متروك

13165. Nu'mân b. Beşîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kendisine danışılan kimse, güvenilen (biri olmalı, doğruyu söylemeli ve sırları ifşa etmemeli)dir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hafs b. Süleyman el-Esedî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ فِيْمَنْ سَمِعَ كَلاَمًا يَكْرَهُ الْمُتَكَلِّمُ نَقْلَهُ)

Söyleyenin Başkasına Aktarılmasını Hoş Görmediği Sözleri İşitenler

١٣١٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَمِعَ مِنْ رَجُلٍ حَدِيثًا لاَ يَشْتَهِي أَنْ يُذْكَرَ عَنْهُ فَهُوَ أَمَانَةٌ وَإِنْ لَمْ يَسْتَكْتِمْهُ"

رواه أحمد والطبراني إلا انه قال : عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ جَالِسًا ، فَتَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ ، فَسَمِعَهُ رَجُلٌ لَمْ يُحِبَّ أَنْ يَسْمَعَهُ ، فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ ، فَقَالَ أَنَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ حَدَّثَ حَدِيثًا لا يُحِبُّ أَنْ يُفْشَى عَلَيْهِ ، فَهُوَ أَمَانَةٌ ، وَإِنْ لَمْ يَسْتَكْتِمْهُ صَاحِبُهُ ؟ قال : بلى قد علمت ما أردت . ثم أقبل على الرجل فقال : لا تذكر هذا الحديث وفي إسناد أحمد وأحد إسنادي الطبراني عبيد الله بن الوليد الوصافي وهو متروك وفي إسناده الآخر ضرار بن صرد وهو متروك.

13166. Ebû'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir kişiden, başkasına bahsedilmesini istemeyeceği bir söz işitirse, sahibi o sözü gizlemesini istememiş de olsa, o söz emanettir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ancak Taberânî hadisi şu ifadelerle vermiştir: Ubeyd b. Umeyr dedi ki: Abdullah b. Selâm oturuyordu. Bir şey söyledi. O sırada işitmesini istemediği biri onun sözünü işitti. Bunun üzerine Ebû'd-Derdâ'ya dönerek şöyle dedi: Sen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işitmedin mi: *"Kim ifşa edilmesini istemeyeceği bir söz söylerse, o sözü gizlemesini istememiş de*

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/258).
2 Ahmed (6/445).

olsa, o söz emanettir." O da: "Evet, ben senin kastını anladım" dedi. Sonra adama dönüp: "Bu sözden bahsetme!" dedi.

Ahmed'in isnâdında ve Taberânî'nin iki isnâdının birinde Ubeydullah b. el-Velîd el-Vassâfî vardır ki metrûk bir ravidir. Diğer isnâdında da Dırâr b. Sured vardır ki o da metrûk bir ravidir.

١٣١٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا ضِرَارُ بْنُ صُرَدَ أَبُو نُعَيْمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلامٍ جَالِسًا ، فَتَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ ، فَسَمِعَهُ رَجُلٌ لَمْ يُحِبَّ أَنْ يَسْمَعَهُ ، فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ ، فَقَالَ أَنَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ حدَّثَ حَدِيثًا لا يُحِبُّ أَنْ يُفْشَى عَلَيْهِ ، فَهُوَ أَمَانَةٌ ، وَإِنْ لَمْ يَسْتَكْتِمْهُ صَاحِبُهُ "

رواه الطبراني من حديث عبد الله بن سلام وفيه عبيد الله بن الوليد الوصافي وهو متروك

13167. Ubeyd b. Umeyr anlatıyor: Abdullah b. Selâm oturuyordu. Bir şey söyledi. O sırada işitmesini istemediği biri onun sözünü işitti. Bunun üzerine Ebu'd-Derdâ'ya dönerek şöyle dedi: "Sen, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kim ifşa edilmesini istemeyeceği bir söz söylerse, o sözü gizlemesini istememiş de olsa, o söz emanettir*» dediğini işitmedin mi?"

★ Bunu Abdullah b. Selâm hadisi olarak Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında Ubeydullah b. el-Velîd el-Vassâfî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٦٨ - حَدَّثَنَا جُبَارَةُ بْنُ مُغَلِّسٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي حَفْصُ بْنُ صُبَيْحٍ الشَّيْبَانِيُّ، قَالَ جُبَارَةُ: مَنْ أَعْبَدِ النَّاسِ، عَنْ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ ثُمَّ الْتَفَتَ فَهِيَ أَمَانَةٌ"

رواه أبو يعلى عن شيخه جبارة بن مغلس وهو ضعيف جدا وقال ابن نمير : صدوق وبقية رجاله ثقات.

13168. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi bir söz söyleyip etrafa baktığında o söz emanettir"* buyurdu.

★Hadisi, hocası Cubâra b. Muğallis'ten Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Cubâra oldukça zayıf bir ravidir. İbn Numeyr ise: "O dürüst bir ravidir" demiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

[1] Ebû Ya'lâ (4158); Bak: *es-Sahîha* (1090).

(بَابُ فِيمَنْ يَتَشَبَّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ)

Kendisine Verilmemiş Olan Sıfatlarla Kabaran Kimse

١٣١٦٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي الأَسْوَدِ ، قَالَ : نا حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ ، عَنْ هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لا يُعْطَ كَلابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط والبزار ورجال البزار رجال الصحيح غير أبي غسان روح بن حاتم وثقه أبو حاتم الرازي وابن حبان.

13169. Süfyân b. Abdillah es-Sekafî, babasından naklen Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber veriyor: *"Kendisine verilmemiş olan şeylerle kabaran kimse, iki yalan elbisesi giymiş kimse gibidir."*

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî ile Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ricâli, -Ebû Gassân Ravh b. Hâtim hariç- *Sahîh* ricâlidir ki Ebû Hâtim er-Râzî ile İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür.

(بَابُ كَبُرَتْ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثاً وَهُوَ مُصَدِّقُكَ وَأَنْتَ كَاذِبٌ)

"O Seni Dürüst Bilip Dururken Senin Kardeşini Yalancı Çıkarman, Çok Büyük Hıyanettir"

١٣١٧٠ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ثنا عُمَرُ بْنُ هَارُونَ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ شُرَيْحٍ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَبُرَتْ خِيَانَةً أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثاً هُوَ لَكَ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ كَاذِبٌ

رواه أحمد والطبراني وفيه عمر بن هارون وهو ضعيف

13170. Nevvâs b. Sem'ân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O seni dürüst bilip dururken senin kardeşini yalancı çıkarman, çok büyük hıyanettir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ömer b. Hârun vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (2069).

[2] Ahmed (4/183).

(بَابُ فِي كِتَابَةِ الْكُتُبِ وَخَتْمِهَا)

Mektupların Yazılması ve Mühürlenmesi Hakkında

١٣١٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُرْجَانِيُّ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ , قَالَ : " مَا كَانَ أَحَدٌ أَعْظَمَ حُرْمَةً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ أَصْحَابُهُ إِذَا كَتَبُوا إِلَيْهِ كَتَبُوا : مِنْ فُلانٍ إِلَى مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني وفيه قيس بن الربيع وثقه الثوري وشعبة وضعفه غيرهما وبقية رجاله ثقات.

13171. Selmân -yani el-Fârisî- dedi ki: Resûlullah'dan (sallallahu aleyhi vesellem) daha büyük hürmete kimse layık olamaz. Ashabı ona mektup yazdıkları zaman şöyle yazarlardı: "Filandan Allah'ın Resûlü Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) ..."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Kays b. er-Rebî' vardır ki Sevrî ve Şu'be onu güvenilir görürken bu ikisinden başkası zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٧٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْجَرَّاحُ بْنُ الْمُخَلَّدِ ، ثنا النَّضْرُ بْنُ حَمَّادٍ الْعَتَكِيُّ ، ثنا سَيْفُ بْنُ عُمَرَ الأُسَيِّدِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ نُوَيْرَةَ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مِكْنَفٍ ، عَنْ حَنْظَلَةَ الْكَاتِبِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ، وَخَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ إِلَى الْيَمَنِ ، وَقَالَ : " إِذَا اجْتَمَعْتُمَا فَعَلِيٌّ الأَمِيرُ وَإِذَا تَفَرَّقْتُمَا فَكُلُّ وَاحِدٍ مِنْكُمَا عَلَى عَمَلِهِ " ، وَكَتَبَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَدَأَ بِنَفْسِهِ وَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ عَلَيْهِ ، وَكَتَبَ عَلِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَضِيَ عَنْهُ ، فَبَدَأَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني وفيه سيف بن عمر الأسدي وهو متروك

13172. Hanzala el-Kâtib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali b. Ebî Tâlib ile Hâlid b. el-Velîd'i Yemen'e gönderip onlara: *"İkiniz bir arada bulunduğu zaman Ali komutandır. Ayrı olduğunuzda ise sizden her biri kendi işinde müstakildir"* dedi.

Daha sonra Hâlid b. el-Velîd Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) mektup yazıp, mektuba kendinden bahsederek başladı. Bu tavrı yadırganmadı. Hz. Ali de mektup yazdı, o ise Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) bahsederek mektubuna başladı.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6108).

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Seyf b. Ömer el-Esedî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٧٣ - وَعَنِ العَلاَءِ بْنِ الحَضْرَمِي أَنَّهُ كَتَبَ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَدَأَ بِنَفْسِهِ"

رواه البزار من رواية ابن العلاء بن الحضرمي عن أبيه و لم يسمه والظاهر أن ابن العلاء له صحبة وبقية رجاله رجال الصحيح

13173. Alâ b. el-Hadramî'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) mektup yazmış ve mektubuna kendinden bahsederek başlamıştır.

★Bunu, Alâ b. el-Hadramî'nin oğlunun babasından rivayeti olarak Bezzâr rivayet etmiş, ancak oğlunun adını vermemiştir.[2] Öyle görünüyor ki Alâ'nın oğlu da sahabîdir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٧٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعُكَّاشِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أُمَّ الدَّرْدَاءِ ، تُخْبِرُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا كَتَبَ أَحَدُكُمْ إِلَى إِنْسَانٍ فَلْيَبْدَأْ بِاسْمِهِ ، وَإِذَا كَتَبَ فَلْيُتَرِّبْ كِتَابَهُ ، فَهُوَ أَنْجَحُ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه سليمان بن سلمة الخبائري وهو متروك.

13174. Ebû'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri bir insana mektup yazdığı zaman kendinden başlasın. Yine yazdığı zaman mektubunu (mürekkebi kuru ve dayanıklı olsun diye) topraklasın. Böyle yapması onu daha başarılı kılar"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süleymân b. Seleme el-Habâirî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَسَّانَ الْكِنَانِىُّ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ الْحَارِثِ التَّمِيمِىِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ لَهُ كِتَاباً بِالْوَصَاةِ لَهُ إِلَى مَنْ بَعْدِهِ مِنْ وُلاَةِ الأَمْرِ وَخَتَمَ عَلَيْهِ"

رواه أحمد والطبراني ورجالهما ثقات.

13175. Müslim b. el-Hâris et-Temîmî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kendisinden sonra gelecek idarecilere vasileri bildiren bir yazı yazdırdı ve üzerini mühürledi.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3496).

2 Bezzâr (2070). Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/88, 98); Ahmed (4/339); Ebû Davud (5112 ve 5113).

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Her ikisinin ravileri de güvenilir kimselerdir.

١٣١٧٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ طَلْحَةَ الْيَرْبُوعِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ السُّدِّيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " كَرَامَةُ الْكِتَابِ خَتْمُهُ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن مروان السدي الصغير وهو متروك.

13176. İbn Abbâs, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in: *"Mektubun değeri, onun mührüdür"* buyurduğunu haber vermiştir.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. Mervân es-Süddî es-Sagîr vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ فِيْمَنْ نَامَ عَلَى سَطْحٍ بِغَيْرِ تَحْجِيْرٍ أَوْ رَكِبَ الْبَحْرَ عِنْدَ ارْتِجَاجِهِ)

Korumasız Damda Uyuyanlar ve Dalgalı Denizde Yolculuğa Çıkanlar Hakkında

١٣١٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ وَغَزَوْنَا نَحْوَ فَارِسَ فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَاتَ فَوْقَ بَيْتٍ لَيْسَ لَهُ إِجَّارٌ فَوَقَعَ فَمَاتَ فَبَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ وَمَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ عِنْدَ ارْتِجَاجِهِ فَمَاتَ فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ"

رواه أحمد عن شيخه إبراهيم بن القاسم و لم أعرفه.

13177. Ebû İmrân el-Cevnî bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından biri bana anlattı: İran taraflarına gazve yapmıştık, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir evin korkuluğu bulunmayan damında geceler de düşüp ölürse, ona zimmet (tazminat) yoktur. Bir kimse deniz dalgalı iken yolculuğa çıkarsa o da zimmetten uzaktır"* buyurdu.

★Bunu hocası İbrâhîm b. el-Kâsım'dan Ahmed rivayet etmiştir.[2] Ben onu tanımıyorum.

١٣١٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَزْهَرُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ يَعْنِي الدَّسْتَوَائِيَّ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ قَالَ كُنَّا بِفَارِسَ وَعَلَيْنَا أَمِيرٌ يُقَالُ لَهُ زُهَيْرُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ فَقَالَ حَدَّثَنِي رَجُلٌ أَنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ

---

1 Ahmed (4/234); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/434).

2 Ahmed (5/79). Hocası Ezher b. Kâsım er-Râsî'dir. *Tehzib*'de biyografisi verilmiştir. Ahmed der ki: "Güvenilirdir"; Ebû Hâtim ise: "Hadisiyle huccet gösterilemez" der.

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ بَاتَ فَوْقَ إِجَّارٍ أَوْ فَوْقَ بَيْتٍ لَيْسَ حَوْلَهُ شَيْءٌ يَرُدُّ رِجْلَهُ فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ وَمَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ بَعْدَ مَا يَرْتَجُّ فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ"

رواه أحمد مرفوعا وموقوفا وكلاهما رجاله رجال الصحيح.

13178. Ebû İmrân el-Cevnî anlatıyor: Biz Faris'te (İran'da) idik. Züheyr b. Abdillah adında bir kişi komutanımızdı. O dedi ki: Bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): «*Kim bir evin korkuluğu bulunmayan damında geceler de düşüp ölürse, ondan zimmet (tazminat) kalkmıştır. Bir kimse deniz dalgalandıktan sonra yolculuğa çıkarsa o da zimmetten uzaktır*» dediğini haber verdi."

★ Hadisi merfu ve mevkuf olarak Ahmed rivayet etmiştir.[1] Her ikisinin ravileri de *Sahîh* ravileridir.

١٣١٧٩ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَعْفَرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ رَمَانَا بِاللَّيْلِ فَلَيْسَ مِنَّا وَمَنْ رَقَدَ عَلَى سَطْحٍ لاَ جِدَارَ لَهُ فَسَقَطَ فَمَاتَ فَدَمُهُ هَدَرٌ"

رواه الطبراني وفيه يزيد بن عياض وهو متروك.

13179. Abdullah b. Câfer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): "*Kim gece vakti bize atış yaparsa bizden değildir. Kim de etrafında duvarı olmayan bir damda uyur da düşüp ölürse onu kanı heder olmuştur (diyet gerekmez)*" buyurduğunu haber vermiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yezîd b. Iyâd vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ كَيْفَ يَدْخُلُ بَيْتَهُ فِي الشِّتَاءِ وَيَخْرُجُ مِنْهُ فِي الصَّيْفِ)

Müslüman Kışın Evine Nasıl Girer, Yazın Nasıl Çıkar?

١٣١٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، قال : ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّرَائِفِيُّ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ مُوسَى ، عَنْ قتادة ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَخْرُجُ إِذَا خَرَجَ فِي الصَّيْفِ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ، وَإِذَا دَخَلَ الشِّتَاءُ دَخَلَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمير بن موسى بن وجيه وهو وضاع.

13180. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yaz vakti (yolculuğa) çıktığı zaman Cuma gecesi çıkardı, kışın (yolculuktan dönüp) evine girdiği zaman da Cuma gecesi girerdi.

---

[1] Ahmed (5/79).

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. Mûsa b. Vecîh vardır ki hadis uyduran biridir.

(بَابُ فِيمَنْ يَضْطَجِعُ وَيَضَعُ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى)

Ayak Ayak Üstüne Atarak Yatan Kimseler Hakkında

١٣١٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِى حَبِيبٍ عَنْ أَبِى النَّضْرِ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِىَّ كَانَ يَشْتَكِى رِجْلَهُ فَدَخَلَ عَلَيْهِ أَخُوهُ وَقَدْ جَعَلَ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى وَهُوَ مُضْطَجِعٌ فَضَرَبَهُ بِيَدِهِ عَلَى رِجْلِهِ الوَجِعَةِ فَأَوْجَعَهُ فَقَالَ أَوْجَعْتَنِى أَوَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ رِجْلِى وَجِعَةٌ قَالَ بَلَى. قَالَ فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ قَالَ أَوَلَمْ تَسْمَعْ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نَهَى عَنْ هَذِهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح إلا أن أبا النضر لم يسمع من أبي سعيد.

13181. Ebû'n-Nadr anlatıyor: Ebû Saîd ayağından rahatsızdı. Bir ara onun yanına kardeşi girdi. O sırada Ebû Saîd yatmış vaziyette bir ayağını diğerinin üzerine atmıştı. Kardeşi eliyle onun ağrıyan ayağına vurdu ve canını acıttı. Bunun üzerine dedi ki: "Canımı yaktın! Sen benim ayağımın ağrıdığını bilmiyor musun?" O da: "Evet, biliyorum" dedi. "O halde neden böyle yaptın?" diye sordu. O da: "Sen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bunu (bu tür yatışı) yasakladığını bilmiyor musun?" dedi.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir; ancak Ebû'n-Nadr, Ebû Saîd'den hadis işitmemiştir.

١٣١٨٢ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ النَّوْفَلِيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ الْمِصْرِيُّ وَأَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، قَالُوا : ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ حُنَيْنٍ ، قَالَ : بَيْنَا أَنَا جَالِسٌ إِذْ جَاءَنِي قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ ، فَقَالَ لِي : انْطَلِقْ بِنَا يَا بْنَ حُنَيْنٍ ، إِلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، فَإِنِّي قَدْ أُخْبِرْتُ أَنَّهُ قَدِ اشْتَكَى ، فَانْطَلَقْنَا عَلَى أَبِي سَعِيدٍ ، فَوَجَدْنَاهُ مُسْتَلْقِيًا رَافِعًا رِجْلَهُ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى ، فَسَلَّمْنَا وَجَلَسْنَا ، فَرَفَعَ قَتَادَةُ بْنُ النُّعْمَانِ يَدَهُ إِلَى رِجْلِ أَبِي سَعِيدٍ فَقَرَصَهَا قَرْصَةً شَدِيدَةً ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ : سُبْحَانَ اللَّهِ يَا ابْنَ آدَمَ ، لَقَدْ أَوْجَعْتَنِي ، فَقَالَ لَهُ : ذَلِكَ أَرَدْتُ ، فَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ

[1] Ahmed (3/42). Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir ravidir.

عَزَّ وَجَلَّ لَمَّا قَضَى خَلْقَهُ اسْتَلْقَى فَوَضَعَ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى ، وَقَالَ : لا يَنْبَغِي لأَحَدٍ مِنْ خَلْقِي أَنْ يَفْعَلَ هَذَا " ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ : لا جَرَمَ ، وَاللَّهِ لا أَفْعَلُهُ أَبَدًا"

رواه الطبراني عن مشايخ ثلاثة : جعفر بن سليمان النوفلي وأحمد بن رشدين المصري وأحمد بن داود المكي فأحمد بن رشدين ضعيف والاثنان لم أعرفهما وبقية رجاله رجال الصحيح

13182. Ubeyd b. Huneyn anlatıyor: Ben otururken Katâde b. en-Nu'mân çıkageldi ve: "Ey İbn Cübeyr! Bizi Ebû Saîd'e götür!" dedi. Çıkıp gittik, Ebû Saîd el-Hudrî'nin yanına girdik. Onu, sağ ayağını sol ayağının üzerine atmış ve sırt üstü yatar vaziyette bulduk. Selam verip oturduk. Katâde b. en-Nu'mân elini Ebû Saîd'in ayağına doğru uzatıp şiddetli bir çimdik attı. Bunun üzerine Ebû Saîd: "Sübhanallah! Ey anamın oğlu, canımı yaktın" dedi. O ise şöyle dedi: Zaten ben de bunu yapmak istemiştim. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz Yüce Allah mahlûkatını yaratınca yere uzandı, bir ayağını diğerinin üzerine attı ve buyurdu ki: «Yarattıklarımdan kimseye bunu yapması yaraşmaz»"* buyurdu. Bunu duyan Ebû Saîd dedi ki: "Vallahi bunu bir daha asla yapmayacağım."

★ Bunu üç hocadan Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu üçü, Câfer b. Süleyman en-Nevfelî, Ahmed b. Rişdîn el-Mısrî ve Ahmed b. Dâvud el-Mekkî'dir[2]. Ahmed b. Rişdîn, zayıf bir ravidir. Diğer ikisini de tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٨٣ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاهِبِ الْحَارِثِيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى أَنْ يَضَعَ الرَّجُلُ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى ، وَهُوَ مُتَّكِئٌ"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات

13183. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), kişinin otururken bir ayağını diğerinin üzerine atmasını yasaklamıştır.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/13). Senedinde Fuleyh b. Süleymân vardır ki zayıf bir ravidir. Onun oğlu Muhammed hakkında ise Ebû Hâtim şöyle der: "Onda sakınca yoktur; ancak bu rivayette kuvvetli değildir." O, babasından daha güçlüdür. Ancak iki ravi de isnâdı mudtarib kılmışlardır. Senedinde kopukluk vardır; çünkü Ubeyd b. Huneyn, Katâde b. en-Nu'mân'a yetişmemiştir. Bak: *ed-Daîfe* (755).

[2] Ahmed b. Dâvud el-Mekkî'nin biyografisi *"Sahibu'l-Ikdi's-Semîn fî ahbâri'l-beledi'l-Emîn"* (3/38) adlı kitapta verilmiştir. Hicri 282 yılında vefat etmiştir.

١٣١٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْهَيْصَمِ ، ثنا زِيَادُ بْنُ سَيَّارٍ ، عَنْ عَزَّةَ ، عَنْ أَبِي قِرْصَافَةَ ، أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُسْتَلْقِيًا عَلَى قَفَاهُ ، وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى "

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13184. Ebû Kırsâfe'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ensesi üzerine yatmış ve bir ayağını diğerinin üzerine atmış bir vaziyette görmüştür.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣١٨٥ - وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ : نا أَزْهَرُ ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ خِدَاشٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ . وَحَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي جَدِّي أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ سُلَيْمَانَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ خِدَاشٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا اسْتَلْقَى أَحَدُكُمْ فَلا يَضَعْ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الأُخْرَى "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير خداش العبدي وهو ثقة.

13185. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri sırt üstü yattığında bir ayağını diğerinin üzerine atmasın"* buyurdu.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Hidâş el-Abdî hariç *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ الاضْطِجَاعِ بَيْنَ الْقَوْمِ)

Toplumun Önünde Yatmanın Yasaklanması

١٣١٨٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، قال : نا يَحْيَى بْنُ الْعَلاءِ ، عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْقُدَ الرَّجُلُ بَيْنَ الْقَوْمِ ، وَأَنْ يَنَامَ عَلَى قَارِعَةِ الطَّرِيقِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه أبو بلال الأشعري وهو ضعيف

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12515). Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Mescid'de ayak ayak üstüne atarak yattığına dair sahih hadis varid olmuştur. Bak: *Buhârî* (1/466); Müslim (6/154).

[2] Bezzâr (2072). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisi Câbir'den birçok kişi rivayet etmiştir. Câbir'in İbn Abbâs'tan rivayet ettiğini ise sadece «Teymî—Hidâş» kanalıyla rivayette bulunan Ezher söylemiştir. Hidâş'tan rivayette bulunan kimselerin sadece et-Teymî ile Muhammed b. Sâbit el-Asrî olduklarını biliyoruz. Hidâş, Basralıdır."

13186. Câbir b. Abdillah dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin toplumun önünde yatmasını ve yol ortasında uyumayı yasakladı.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû Bilâl el-Eş'arî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ يَرْقُدُ عَلَى وَجْهِهِ)

Yüz Üstü Yatanlar Hakkında

١٣١٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلاً مُضْطَجِعاً عَلَى بَطْنِهِ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ ضِجْعَةٌ لاَ يُحِبُّهَا اللّٰهُ"

رواه أحمد وفيه محمد بن عمرو بن علقمة وهو حسن الحديث وبقية رجاله رجال الصحيح.

13187. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) karnı üzerine yatmış olan bir adama rastladı ve: *"Şüphesiz bu, Yüce Allah'ın sevmediği bir yatış (türü)dür"* buyurdu.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Amr b. Alkame vardır ki hadisi *hasen* biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٨٨ - حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ يُخْبِرُهُ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا وَجَدَ الرَّجُلُ رَاقِداً عَلَى وَجْهِهِ لَيْسَ عَلَى عَجْزِهِ شَيْءٌ رَكَضَهُ بِرِجْلِهِ وَقَالَ : " هَذِهِ أَبْغَضُ الرَّقْدَةِ إِلَى اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

13188. Amr b. eş-Şerîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin yüz üstü yattığını gördüğü zaman, eğer başka türlü yatamaması gibi bir sebep yoksa, ayağıyla o kişiyi dürter ve: *"Bu, Yüce Allah'ın en çok kızdığı yatış şeklidir"* derdi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣١٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ بَيْنَا أَنَا جَالِسٌ مَعَ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي غِفَارٍ ابْنٌ لِعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ طِخْفَةَ فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ أَلاَ تُخْبِرُنَا عَنْ خَبَرِ أَبِيكَ. قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ طِخْفَةَ

---

[1] Ahmed (2/304).
[2] Ahmed (4/388); (4/390).

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا كَثُرَ الضَّيْفُ عِنْدَهُ قَالَ لِيَنْقَلِبْ كُلُّ رَجُلٍ بِضَيْفِهِ. حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ لَيْلَةٍ اجْتَمَعَ عِنْدَهُ ضِيفَانٌ كَثِيرٌ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَنْقَلِبْ كُلُّ رَجُلٍ مَعَ جَلِيسِهِ. قَالَ فَكُنْتُ مِمَّنِ انْقَلَبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا دَخَلَ قَالَ يَا عَائِشَةُ هَلْ مِنْ شَيْءٍ. قَالَتْ نَعَمْ حُوَيْسَةٌ كُنْتُ أَعْدَدْتُهَا لإِفْطَارِكَ. قَالَ فَجَاءَتْ بِهَا فِي قُعَيْبَةٍ لَهَا فَتَنَاوَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا قَلِيلاً فَأَكَلَهُ ثُمَّ قَالَ خُذُوا بِسْمِ اللَّهِ. فَأَكَلْنَا مِنْهَا حَتَّى مَا نَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ قَالَ هَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَرَابٍ. قَالَتْ نَعَمْ لُبَيْنَةٌ كُنْتُ أَعْدَدْتُهَا لَكَ قَالَ هَلُمِّيهَا. فَجَاءَتْ بِهَا فَتَنَاوَلَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَفَعَهَا إِلَى فِيهِ فَشَرِبَ قَلِيلاً ثُمَّ قَالَ اشْرَبُوا بِسْمِ اللَّهِ. فَشَرِبْنَا حَتَّى وَاللَّهِ مَا نَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ خَرَجْنَا فَأَتَيْنَا الْمَسْجِدَ فَاضْطَجَعْتُ عَلَى وَجْهِي فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَ يُوقِظُ النَّاسَ الصَّلاَةَ الصَّلاَةَ. وَكَانَ إِذَا خَرَجَ يُوقِظُ النَّاسَ لِلصَّلاَةِ فَمَرَّ بِي وَأَنَا عَلَى وَجْهِي فَقَالَ مَنْ هَذَا. فَقُلْتُ أَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طِخْفَةَ. فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ ضِجْعَةٌ يَكْرَهُهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ"

قلت : رواه أبو داود عن طهفة باختصار والنسائي عن طهفة وغيره و لم يسم غير طهفة و لم أجد أحدا رواه عن ابن طهفة والله أعلم

رواه أحمد وابن عبد الله بن طهفة لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

13189. Hâris b. Abdirrahman anlatıyor: Ebû Seleme b. Abdirrahman ile otururken Gıfar oğullarından Abdullah b. Tuhfe'nin oğlu çıkageldi. O gelince Ebû Seleme dedi ki: "Babanın aktardığı bir hadisi, bize de bildirir misin?" O da şunu anlattı:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında misafir çok olduğu zaman: *"Herkes misafiriyle eve dönsün"* buyururdu. Nitekim bir gece birçok misafir toplandı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu: *"Herkes oturduğu misafiriyle evine dönsün."* Abdullah anlatmaya devam ediyor: Ben, (bu taksimatta) Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında giden kimselerin içindeydim. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) eve girince: *"Ey Âişe! Yiyecek bir şeyler var mı?"* diye sordu. O da: "Senin iftarın için hazırladığım hurma-yağ ve peynir karışımı yemek var" dedi. Nihayet kendisine ait bir kapta Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe validemiz yemeği getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan biraz alıp yedi, sonra da: *"Bismillah diyerek yiyin"* buyurdu. Biz de ondan bakamayacak duruma gelinceye kadar yedik (tıkabasa doyduk). Sonra: *"Yanında içecek var mı?"* diye sordu. Hz. Âişe de: "Evet, sana hazırladığım sütlü içecek var" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu*

getir!" buyurdu. Hz. Âişe onu getirdi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) alıp ağzına kaldırdı, azıcık içti ve: *"Bismillah diyerek için"* buyurdu. Allah adına yemin ederim, biz ondan öyle içtik ki, bakamayacak duruma geldik. Sonra dışarı çıktık. Ben Mescid'e gittim. Yüzükoyun yattım. Birden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkageldi ve insanları namaza uyandırmaya başladı. O Mescid'e çıktığı zaman insanları namaza uyandırırdı. Derken bana rastladı, ben o sırada yüzükoyun yatmıştım. *"Bu kim?"* diye sordu. Ben de: "Abdullah b. Tuhfe'yim" dedim. *"Şüphesiz bu yatış, Allah'ın sevmediği bir yatıştır"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadisi Ebû Dâvud'un kısa metniyle olan rivayeti Tuhfe'den vermiştir. Nesâî de Tuhfe'den ve başkasından rivayet etmiş, Tuhfe'den başkasının adını vermemiştir. Ben bunu Tuhfe'nin oğlundan rivayet eden kimseye rastlamadım. En doğrusunu Allah bilir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Abdullah b. Tuhfe'nin oğlunu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ مُبَاشَرَةِ الرَّجُلُ الرَّجُلِ وَالمَرْأَةُ المَرْأَةِ)

Erkeğin Erkeğe, Kadının da Kadına Çıplak Olarak Dokunmasının Yasaklanması

١٣١٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَخَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ قَالاَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يُبَاشِرُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ وَلاَ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الصغير وأحد إسنادي أحمد رجاله رجال الصحيح وكذلك رجال البزار.

13190. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Erkek erkeğe, kadın da kadına çıplak olarak dokunmasın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed, Bezzâr ve *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in iki isnâdından birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir. Bezzâr'ın ravileri de böyledir.

١٣١٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي الْعَبَّاسِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يُبَاشِرِ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ ولا تُبَاشِرِ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ"

رواه أحمد في جملة أحاديث والطبراني في الأوسط باختصار وفيه عبد الرحمن بن أبي الزناد وهو ضعيف.

---

[1] Ahmed (5/426). *et-Ta'cîl*'de geçtiği üzere Abdullah b. Tuhfe'nin oğlunun adı, Yaîş'dir.

[2] Ahmed (2774 ve 2873); Bezzar (2074); Taberânî, *M. es-Sağîr* (1094), *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11728).

13191. Câbir b. Abdillah dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Erkek erkekle bir örtü altında, kadın da kadınla bir örtü altında çıplak olarak bulunmasın"* buyurduğunu işittim.

Ravi dedi ki: Câbir'e "Siz günahları şirk sayar mıydınız?" diye sordum. "Mâzallah (Böyle bir şeyden Allah'a sığınırım)!" dedi.

★ Bunu bir dizi hadis içinde Ahmed rivayet etmiştir.[1] Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta kısa metniyle vermiştir. Bunun isnâdında Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣١٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الرَّجُلِ يُبَاشِرُ الرَّجُلَ فَقَالَ جَابِرٌ زَجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ. وَسَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الْمَرْأَةِ تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ قَالَ زَجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ"

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وفيه ضعف وهو حسن الحديث وبقية رجاله رجال الصحيح

13192. Ebû'z-Zübeyr bildiriyor: Ben Câbir'e erkeğin erkeğe çıplak olarak dokunmasını sordum; Câbir: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bundan men etti" dedi. Yine Câbir'e kadının kadına çıplak olarak dokunmasını sordum; Câbir: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bunu yasakladı" dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Lehîa vardır ki kendisinde zayıflık olmakla birlikte hadisi *hasen* biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣١٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، قال : نا أَبُو بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يُبَاشِرُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ ، وَلا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه محمد بن عثمان بن سعيد أبي عمر الضرير وفي الميزان محمد بن عثمان بن سعيد المصري فإن كان هو هذا فهو ضعيف وبقية رجاله رجال الصحيح.

13193. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Erkek erkeğe, kadın da kadına çıplak olarak dokunmasın"* buyurdu.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Muhammed b. Osmân b. Saîd Ebû Ömer ed-Darîr'den Taberânî rivayet etmiştir. *Mîzân*'da bu ravi hakkında şöyle denir: "Eğer bu, Muhammed b. Osmân b. Saîd el-Mısrî ise, zayıf bir ravidir." Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed (3/389) (mutavvel olarak) (3/356) (kısa metinle); Bunun senedinde de Ebû'z-Zübeyr vardır ki müdellis biridir, an'ane yoluyla rivayette bulunmuştur.

[2] Ahmed (3/348).

١٣١٩٤ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ : نا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ الْبَجَلِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَالِدٍ الْحَذَّاءِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي يَحْيَى ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ إِلا وَهُمَا زَانِيَتَانِ ، وَلا يُبَاشِرُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ إِلا وَهُمَا زَانِيَانِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط عن شيخه علي بن سعيد الرازي وفيه لين وبقية رجاله ثقات.

13194. Ebû Mûsa bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadın kadına çıplak olarak dokunmasın, yoksa ikisi de zinâkâr olur. Erkek de erkeğe çıplak olarak dokunmasın, yoksa ikisi de zinâkâr olur"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Ali b. Saîd er-Râzî'den Taberânî rivayet etmiştir. Bu ravi, kendisinde gevşeklik olan bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٩٥ - وَعَنْ سَمُرَةَ يَعْنِي ابْنَ جُنْدُبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَنْهَى النِّسَاءَ أَنْ يَضْطَجِعَ بَعْضُهُنَّ مَعَ بَعْضٍ إِلا وَبَيْنَهُنَّ ثِيَابٌ أَوْ ثَوْبٌ ، وَلا يَضْطَجِعِ الرَّجُلُ مَعَ صَاحِبِهِ إِلا وَبَيْنَهُمَا ثَوْبٌ

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم ورواه البزار وفيه يوسف بن خالد السمتي وهو ضعيف.

13195. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınların birlikte beraber yatmasını yasaklardı. Ancak aralarında bir örtü olursa buna müsaade ederdi. Erkeğin de aralarında bir örtü olmadan erkek arkadaşıyla beraber yatmasından men ederdi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım raviler vardır. Hadisi Bezzâr da rivayet etmiştir. Senedinde Yûsuf b. Hâlid es-Semtî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِي الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتُ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ)

Kadınlara Benzeyen Erkekler, Erkeklere Benzeyen Kadınlar Hakkında

١٣١٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ حَوْشَبٍ رَجُلٌ صَالِحٌ أَخْبَرَنِى عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ هُذَيْلٍ قَالَ رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِى وَمَنْزِلُهُ فِى الْحِلِّ وَمَسْجِدُهُ فِى الْحَرَمِ. قَالَ فَبَيْنَا أَنَا عِنْدَهُ رَأَى أُمَّ سَعِيدٍ ابْنَةَ أَبِى جَهْلٍ مُتَقَلِّدَةً قَوْساً وَهِىَ تَمْشِى مِشْيَةَ الرَّجُلِ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ مَنْ هَذِهِ قَالَ الْهُذَلِىُّ فَقُلْتُ هَذِهِ أُمُّ سَعِيدٍ بِنْتُ أَبِى

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7041); Bezzâr (2073).

جَهْلٍ. فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِالرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ وَلاَ مَنْ تَشَبَّهَ بِالنِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ"

ورواه الطبراني باختصار وأسقط الهذلي المبهم فعلى هذا رجال الطبراني كلهم ثقات.

13196. Huzeyl kabilesinden bir adam anlatıyor: Ben Abdullah b. Amr b. el-Âs'ı gördüm; evi Hill bölgesinde, mescidi de Harem bölgesinde idi. -Ravi anlatmaya şöyle devam ediyor:- Ben bir ara onun yanında iken Ebû Cehil'in kızı Ümmü Saîd'i gördüm; yayını kuşanmış bir halde gidiyor, erkek gibi yürüyordu. Abdullah: "Bu kim?" diye sordu. Ben: "Bu, Ebû Cehil'in kızı Ümmü Saîd'dir" dedim. Bunun üzerine şöyle dedi: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Erkeklere benzeyen kadınlar da kadınlara benzeyen erkekler de bizden değildir*» dediğini işittim."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Huzeyl kabilesine mensup raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir. Taberânî de bunu kısa metinle vermiş, Hüzeyl'li mübhem raviyi senedinden düşürmüştür. Buna göre Taberânî'nin ravilerinin hepsi güvenilir ravilerdir.

١٣١٩٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمُرَادِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ الرَّصَاصِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ امْرَأَةً مَرَّتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَقَلِّدَةً قَوْسًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ ، وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه علي بن سعيد الرازي وهو لين وبقية رجاله ثقات.

13197. İbn Abbâs bildiriyor: Yay kuşanmış haldeki bir kadın Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) rastladı, bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah, erkeklere benzeyen kadınlara ve kadınlara benzeyen erkeklere lanet etmiştir*" buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Ali b. Saîd er-Râzî'den Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bu ravi, kendisinde gevşeklik olan bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣١٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ ثُوَيْرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلاَتِ مِنَ النِّسَاءِ.

رواه أحمد والبزار والطبراني وفيه ثوير بن أبي فاختة وهو متروك

---

[1] Ahmed (6875).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11647, kısa metinle); Ahmed (5328); Bezzâr (2075); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13477).

13198. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lanet etti.

★Hadisi Ahmed, Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süveyr b. Ebî Fâhite vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣١٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ النَّجَّارِ أَبُو إِسْمَاعِيلَ الْيَمَامِيُّ عَنْ طَيِّبِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُخَنَّثِي الرِّجَالِ الَّذِينَ يَتَشَبَّهُونَ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ الْمُتَشَبِّهِينَ بِالرِّجَالِ وَرَاكِبَ الْفَلَاةِ وَحْدَهُ"

رواه أحمد وفيه طيب بن محمد وثقه ابن حبان وضعفه العقيلي وبقية رجاله رجال الصحيح.

13199. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), kadınlara benzeyerek kadınlaşmış erkeklere, erkeklere benzeyerek erkekleşmiş kadınlara ve çölde tek başına yolculuk edenlere lanet etti.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Tayyib b. Muhammed vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken Ukaylî zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٢٠٠ - وعن أبي سعيد قال : لعن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ"

رواه الطبراني في الأوسط والبزار وفيه عطية العوفي وهو ضعيف.

13200. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlara benzeyen erkeklere ve erkeklere benzeyen kadınlara lanet etti.

★Bu hadisi Taberânî (*el-Mu'cemu'l-evsât*) ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Atiyye el-Avfî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٠١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا عُمَرُ بْنُ يَزِيدَ السَّيَّارِيُّ، قَالَ: " نا مُبَارَكُ بْنُ سُحَيْمٍ مَوْلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَعَنَ الْمُؤَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ ، وَالْمُذَكَّرَاتِ مِنَ النِّسَاءِ" رواه الطبراني وفيه مبارك بن سحيم وهو متروك.

13201. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lanet etti.

★ Bunu *M. el-Kebîr*'de Taberânî rivayet etti; senedinde Mübârek b. Suhaym vardır ki metrûk bir ravidir. [3]

---

[1] Ahmed (2/287, 289).

[2] Bezzâr (2076).

[3] Bu hadisi Ahmed, Bezzâr, Taberânî'nin *M. es-Sağîr*'i ile *M. el-Kebîr*'inde ve Ebû Ya'lâ'nın *Müsned*'inde aradım, bulamadım.

١٣٢٠٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَرْبَعَةٌ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ ، وَأَمَّنَتِ الْمَلائِكَةُ : رَجُلٌ جَعَلَهُ اللَّهُ ذَكَرًا فَأَنَّثَ نَفْسَهُ وَتَشَبَّهَ بِالنِّسَاءِ ، وَامْرَأَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ أُنْثَى فَتَذَكَّرَتْ وَتَشَبَّهَتْ بِالرِّجَالِ ، وَالَّذِي يُضِلُّ الأَعْمَى ، وَرَجُلٌ حَصُورٌ ، وَلَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ حَصُورًا إِلا يَحْيَى بْنَ زَكَرِيَّا عَلَيْهِ السَّلامُ "

رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو متروك

13202. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dört kişi vardır ki dünya ve âhirette lânete uğramışlar, melekler de bu lanet bedduasına âmin demiştir: Allah onu erkek olarak yarattığı halde kendisini kadınlaştırıp kadınlara benzeyen kimse; Allah onu kadın olarak yarattığı halde erkekleşen ve erkeklere benzeyen kimse; körün yolunu şaşırtan kimse ve kendisini kısırlaştıran kimse. Allah, Zekeriyya'nın oğlu Yahyâ'dan başkasını kısır yaratmamıştır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٢٠٣ - وعن أبي بكرة قال : لعن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ"

رواه الطبراني وفيه عمرو بن عبيد وهو خبيث متروك.

13203. Ebû Bekre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlara benzeyen erkeklere ve erkeklere benzeyen kadınlara lanet etti.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. Ubeyd vardır ki habis ve metrûk biridir.

١٣٢٠٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ الْعِجْلُ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، كِلاهُمَا ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ حَمَّادٍ ، مَوْلَى بَنِي أُمَيَّةَ ، عَنْ جَنَاحٍ ، مَوْلَى الْوَلِيدِ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : " لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ ، وَالْمُتَرَجِّلاتِ مِنَ النِّسَاءِ ، وَقَالَ : أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ " ، فَأَخْرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَبَشَةَ ، وَأَخْرَجَ عُمَرُ فُلانًا"

رواه الطبراني وفيه حماد مولى بني أمية.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7827). Bunun senedinde de Abdullah b. Zahr vardır ki zayıf bir ravidir.

13204. Vâsıle dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lanet etti ve: *"Onları evlerinizden çıkarın"* buyurdu. Nitekim Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Enceşe'yi evinden çıkarmış, Hz. Ömer de filanı evinden çıkarmıştır.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Umeyye oğullarının azatlısı Hammâd vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٢٠٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ بَيْتَ أُمِّ سَلَمَةَ فَرَأَى عِنْدَهُمْ مُخَنَّثًا ، وَهُوَ يَقُولُ : يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أُمَيَّةَ ، لَوْ قَدْ فُتِحَتِ الطَّائِفُ لأُرَيْتُكَ بَادِيَةَ بِنْتِ غَيْلانَ ، وَهِيَ تُقْبِلُ بِأَرْبَعٍ ، وَتُدْبِرُ بِثَمَانٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَدْخُلَنَّ عَلَيْكُمْ هَؤُلاءِ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13205. Ömer b. Ebî Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ümmü Seleme'nin odasına girdi ve onların yanında kadınsı bir erkek (=muhannes) gördü. Şöyle diyordu: "Ey Ebû Umeyye'nin oğlu Abdullah! Ne dersin, Allah Tâif'in fethini nasip etse de sana Gaylan'ın kızı Bâdiye'yi bir göstersem! O (kadar endamlıdır ki), dörtlü gider, sekizli döner." Bunu dediğini duyan Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Bunlar yanınıza girmesin"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الوَحْدَةِ)

Yalnızlık Hakkında

١٣٢٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ مُحَمَّدٍ يَعْنِي الْخَطَّابِيَّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلاً خَرَجَ فَتَبِعَهُ رَجُلاَنِ وَرَجُلٌ يَتْلُوهُمَا يَقُولُ ارْجِعَا قَالَ فَرَجَعَا قَالَ فَقَالَ لَهُ إِنَّ هَذَيْنِ شَيْطَانَانِ وَإِنِّى لَمْ أَزَلْ بِهِمَا حَتَّى رَدَدْتُهُمَا فَإِذَا أَتَيْتَ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْرِئْهُ السَّلاَمَ وَأَعْلِمْهُ أَنَّا فِى جَمْعِ صَدَقَاتِنَا وَلَوْ كَانَتْ تَصْلُحُ لَهُ لأَرْسَلْنَا بِهَا إِلَيْهِ قَالَ فَنَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ عَنِ الْخَلْوَةِ"

13206. İbn Abbâs anlatıyor: Bir adam (zekat toplama göreviyle) çıktı, iki adam da onun ardından çıktı. Bir kişi de hemen o iki kişinin peşine

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/85). İsnâdındaki Velid'in kölesi Cenâh ile Anbese b. Saîd, zayıf ravilerdir.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8297).

düşüp "Geri dönün, geri dönün" dedi. Hemen o iki kişi geri döndü. En arkadan yetişen kişi ilkine dedi ki: "Bu ikisi, iki şeytandır. Ben onları döndürünceye dek peşlerinden gittim (döndüler). Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varınca ona selam söyle ve bildir ki ben zekâtları toplamaktayım. Eğer durumlar uygun düşerse zekatları ona göndeririz." Ravi (yani ilk memur) der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine yalnız hareket etmeyi yasakladı.[1]

١٣٢٠٧ - وفي رواية : ارْجِعَا بدل : ارجعوا"

رواه أحمد وأبو يعلى إلا أنه قال : خرج رجل من خيبر ورجالهما رجال الصحيح والبزار كذلك

13207. Bir rivayette ise "Geri dönün!" ifadesi yerine "Siz ikiniz geri dönün!" ifadesi geçer.

★ Bunu Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Ancak Ebû Ya'lâ "Hayber'den bir adam yola çıktı" ifadesiyle hadisi vermiştir. Her ikisinin ricâli de *Sahîh* ricâlidir. Aynı şekilde Bezzâr da bunu rivayet etmiştir.

١٣٢٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ عَنْ عَاصِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْوَحْدَةِ أَنْ يَبِيتَ الرَّجُلُ وَحْدَهُ أَوْ يُسَافِرَ وَحْدَهُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13208. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yalnızlıktan; kişinin yalnız gecelemesinden veya yalnız yolculuk etmesinden men etti.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٢٠٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ وَهْبٍ الْعَلافُ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الأَسَدِيُّ ، قَالَ : نا زُهَيْرٌ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ أَبَدًا ، وَلا نَامَ رَجُلٌ فِي بَيْتٍ وَحْدَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن القاسم الأسدي وثقه ابن معين وضعفه أحمد وغيره وبقية رجاله ثقات.

13209. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlar yalnız hareket etmedeki sakıncaları bilselerdi, kimse asla gece yolculuğa çıkmaz, kimse de evde tek başına uyumazdı"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (2510); Ebû Ya'lâ (2588 ve 2589); Bezzâr (2022).
[2] Ahmed (2719).
[3] Ahmed (5650).

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. el-Kâsım el-Esedî vardır ki İbn Maîn onu güvenilir görürken Ahmed ve başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِيمَنْ يَسْكُنُ الْبَادِيَةَ وَالْكُفُورُ)

Sahrada ve Köylerde Oturmak Hakkında

١٣٢١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ. قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَدَا جَفَا"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير الحسن بن الحكم النخعي وهو ثقة.

13210. Berâ b. Âzib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim sahrada oturursa kabalaşır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Hasan b. Hakem en-Nehaî hariç *Sahîh* ravileridir.

١٣٢١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي قَبِيلٍ قَالَ لَمْ أَسْمَعْ مِنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ إِلاَّ هَذَا الْحَدِيثَ قَالَ ابْنُ لَهِيعَةَ وَحَدَّثَنِيهِ يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هَلاَكُ أُمَّتِي فِي الْكِتَابِ وَاللَّبَنِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْكِتَابُ وَاللَّبَنُ قَالَ يَتَعَلَّمُونَ الْقُرْآنَ فَيَتَأَوَّلُونَهُ عَلَى غَيْرِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَيُحِبُّونَ اللَّبَنَ فَيَدَعُونَ الْجَمَاعَاتِ وَالْجُمَعَ وَيَبْدُونَ"

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين وبقية رجاله ثقات

13211. Ukbe b. Âmir el-Cühenî bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimin helâki Kitab ve sütten olacaktır"* dediğini işittim. "Yâ Resûlallah! Kitab ve süt nedir?" diye sorduklarında Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı öğrenirler; ancak onu Yüce Allah'ın indirdiği maksadın dışında te'vil ederler. Sütü severler ve cemaatleri terk edip sahraya yerleşirler"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed ve oğlu rivayet etmiştir (4/297). Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir (no:1654). İkisinde de Kadı Şüreyk vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Ahmed (4/155); Ebû Ya'lâ (1746).

١٣٢١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي إِلاَّ اللَّبَنَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ بَيْنَ الرَّغْوَةِ وَالصَّرِيحِ"

رواه أحمد وفيه ابن لهيعة وهو لين وبقية رجاله ثقات.

13212. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim hakkında sütten başka bir şeyden korkmam. Zira şeytan, köpükle halis süt arasındadır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde hadiste "gevşek" olan İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٢١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ جَامِعٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَنْزِلُوا الْكُفُورَ ، فَإِنَّهَا بِمَنْزِلَةِ الْقُبُورِ " يَعْنِي : الْقُرَى.

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن جامع العطار وهو ضعيف.

13213. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köylerde ikamet etmeyin; zira oraları kabirler mesabesindedir"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. Câmi' el-Attâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ جَامِعٍ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَمُدُّوا طُنُبًا لِبَدْوٍ ، فَإِنَّ فِي الْبَدْوِ الْجَفَاءَ ، وَيَدُ اللَّهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ ، وَلا يُبَالِي اللَّهُ شُذُوذَ مَنْ شَذَّ ، وَلا يَرْكَبُ الدَّابَّةَ فَوْقَ اثْنَيْنِ ، وَلا تَضْرِبُوا وُجُوهَ الدَّوَابِّ ، فَإِنَّ كُلَّ شَيْءٍ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ ، وَلا تُسَمُّوا أَبْنَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ : الْحَكَمَ ، وَلا أَبَا الْحَكَمِ ، فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن جامع العطار وهو ضعيف.

13214. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sahraya çadır kurmayın; zira sahrada yaşamak kabalıktır. Allah'ın eli, cemaat üzerindedir. Allah, ayrılıkçılık yapanın ayrılığına aldırmaz. Bir hayvana iki kişi binmesin. Hayvanların yüzlerine vurmayın; çünkü her şey hamd ile Allah'ı tesbih eder.*

[1] Ahmed (6640).

Oğullarınıza ve kardeşlerinize «Hakem» veya «Ebu'l-Hakem» adını vermeyin; zira Hakem olan Allah'ın ta kendisidir" buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. Câmi' el-Attâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢١٥ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَارُونَ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، قَالَ : اسْتَعْمَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، مُعَاذًا عَلَى الشَّامِ ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَنْ أَعْطِ النَّاسَ أُعْطِيَاتِهِمْ ، وَاغْزُ بِهِمْ ، فَبَيْنَا هُوَ يُعْطِي النَّاسَ ، وَذَلِكَ فِي آخِرِ النَّهَارِ ، جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الرُّسْتَاقِ ، مِنْ مَكَانِ كَذَا وَكَذَا ، فَقَالَ لَهُ : يَا مُعَاذُ ، مَنْ لِي بِعَطَائِي ؟ فَإِنِّي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الرُّسْتَاقِ ، مِنْ مَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَلَعَلِّي آوِي إِلَى أَهْلِي قَبْلَ اللَّيْلِ ؟ فَقَالَ : وَاللَّهِ لا أُعْطِيكَ حَتَّى هَؤُلاءِ ، يَعْنِي : أَهْلَ الْمَدِينَةِ . سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الأَنْبِيَاءُ كُلُّهُمْ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ دَاوُدَ ، وَسُلَيْمَانَ بِأَلْفَيْ عَامٍ ، وَإِنَّ فُقَرَاءَ الْمُسْلِمِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَائِهِمْ بِأَرْبَعِينَ عَامًا ، وَإِنَّ صَالِحَ الْعَبِيدِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ الأَحْرَارِ بِأَرْبَعِينَ عَامًا ، وَإِنَّ أَهْلَ الْمَدَائِنِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَهْلِ الرَّسَاتِيقِ بِأَرْبَعِينَ عَامًا ، تُفَضَّلُ الْمَدَائِنُ بِالْجُمُعَةِ وَالْجَمَاعَاتِ وَحِلَقِ الذِّكْرِ ، وَإِذَا كَانَ بَلاءٌ خُصُّوا بِهِ دُونَهُمْ " رواه الطبراني عن شيخه علي بن سعيد الرازي وهو لين وبقية رجاله ثقات وفي بعضهم خلاف.

13215. Abdurrahman b. Ğanm anlatıyor: Ömer b. el-Hattâb, Muâz b. Cebel'i Şam'a vali olarak atadı ve ona "İnsanlara maaşlarını ver, onların yanında savaşa çık" diye yazdı. Bir ara insanlara maaşlarını verirken -bu son zamanlardaydı- kırsal kesimde oturanlardan bir adam gelip: "Ey Muâz! Bana bir bahşiş verilmesini emret. Çünkü ben, şu şu yerdeki Restak ahalisinden biriyim. Belki böylece gece olmadan (erkenden) aileme kavuşurum" dedi. Muâz ise şöyle dedi: "Hayır, vallahi -şehir halkını kastederek- bunlara vermeden sana vermeyeceğim. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bütün peygamberler Dâvud'un oğlu Süleyman'dan* (aleyhisselam) *kırk sene önce cennete girecekler. Müminlerin fakirleri de zenginlerinden kırk sene önce cennete girecek. Kölelerin iyileri de diğerlerinden kırk sene önce cennete girecek. Şehirde yaşayanlar da, şehirlerin, cemaatlerin, cumaların ve zikir halkalarının üstünlüğü sebebiyle köyde yaşayanlardan kırk sene önce cennete girecekler. Bir belâ olduğu vakit diğerlerine değil, özellikle şehirde yaşayanlara gönderilir»* dediğini işittim."

★Bunu hocası Ali b. Saîd er-Râzî'den Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu kimse *leyyin* biridir. Kalan ravileri, bazılarında ihtilaf olmakla beraber güvenilir ravilerdir.

(بَابُ تَأْدِيبُ الأَوْلَادِ وَأَهْلُ البَيْتِ وَتَعْلِيقُ السَّوْطِ حَيْثُ يَرَوْنَهُ)

Çocukların ve Ev Halkının Terbiyesi; Kırbacı Onların Görebileceği Bir Yere Asmak

١٣٢١٦ - حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ عِصَامٍ أَبُو أُمَيَّةَ الثَّقَفِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ حَفْصِ بْنِ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا وَرَّثَ وَالِدٌ وَلَدًا خَيْرًا مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمرو بن دينار قهرمان آل الزبير وهو ضعيف.

13216. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha hayırlı bir miras bırakmamıştır"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Zübeyir ailesinin kahramanı Amr b. Dînâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَلْمٍ الفِرْيَابِيُّ الْمَقْدِسِيُّ ، قَالَ : نا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ الْخَلَّالُ الدِّمَشْقِيُّ ، قَالَ : نا سَلَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ عَلِيٍّ ، وَعَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِمَا عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلِّقُوا السَّوْطَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلُ الْبَيْتِ ؛ فَإِنَّهُ لَهُمْ أَدَبٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه والبزار وقال : " حيث يراه الخادم " . وإسناد الطبراني فيهما حسن.

13217. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kırbacı ev halkının görebileceği bir yere asın. Zira bu, onlar için bir terbiyedir"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile benzer şekilde *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bezzâr da bunu rivayet etmiş, *"Kırbacı, hizmetçinin görebileceği bir yere asın"* ifadesini kullanmıştır. İki hadiste de Taberânî'nin isnâdı hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/77); *el-Mu'cemu'l-evsât* (497-498).

[2] Taberânî (10671); Bezzâr (2077). Bezzâr demiştir ki: "İbn Abbâs'dan bunun sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in isnâdında ise Selâm b. Süleymân vardır ki o kuvvetli bir ravi değildir. Harun er-Reşid'in babası Mehdî de *Târîhu Bağdâd*'da (12/203) geçtiği gibi bunu rivayette ona mütabaat etmiştir." Bak: *es-Sahiha* (1447).

١٣٢١٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ الْبُهْلُولِ الأَنْبَارِيُّ الْقَاضِي ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا سُوَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْكَلْبِيُّ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَرْفَعِ الْعَصَا عَنْ أَهْلِكَ ، وَأَخِفْهُمْ فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه الحسن بن صالح بن حي وثقه أحمد وغيره وضعفه الثوري وغيره وإسناده على هذا جيد.

13218. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ailenin üzerinden sopayı kaldırma ve Yüce Allah için onları korkut"* buyurdu.

★Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hasan b. Sâlih b. Hayy vardır ki Ahmed ve başkaları onu güvenilir görürken Sevrî ve başkaları zayıf görmüştür. Buna göre isnâdı *ceyyid*dir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ الضَّرْبِ عَلَى الْوَجْهِ وَالنَّهْيُ عَنْ سَبِّهِ)

Yüze Vurma ve Yüze Sövme Yasağı

١٣٢١٩ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، أَنَّ أَسَدَ بْنَ وَدَاعَةَ ، حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلا يُقَالُ لَهُ : جَزِيرٌ ، أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَهْلِي يُغْضِبُونِي فَبِمَ أُعَاقِبُهُمْ ؟ فَقَالَ : " تَعْفُو " ، ثُمَّ قَالَ : الثَّانِيَةَ حَتَّى قَالَهَا ثَلاثًا ، قَالَ : " فَإِنْ عَاقَبْتَ فَعَاقِبْ بِقَدْرِ الذَّنْبِ وَاتَّقِ الْوَجْهَ "

رواه الطبراني وأسد لم يدرك القصة فهو مرسل ورجاله وثقوا كلهم وفيهم ضعف.

13219. Esed b. Vedâa anlatıyor: Cezîr adında bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ailem bana isyan ediyor. Onları neyle cezalandırayım?" Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları affedersin"* buyurdu. Sonra adam aynı sözü iki defa, hatta üç defa tekrarlayınca Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ceza verdiğin zaman suç miktarına göre ceza ver ve yüze vurmaktan sakın"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Esed, söz konusu olaya yetişmemiştir; bu yüzden hadis mürseldir. Hadisin ricâlinde zayıflık olmakla birlikte tamamı güvenilir görülmüştür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2130).

١٣٢٢٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الطَّالْقَانِيُّ , ثنا جَرِيرٌ , عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ , عَنْ عَطَاءٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُقَبِّحُوا الْوَجْهَ , فَإِنَّ ابْنَ آدَمَ خُلِقَ عَلَى صُورَةِ الرَّحْمَنِ تَعَالَى "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير إسحاق بن إسماعيل الطالقاني وهو ثقة وفيه ضعف.

13220. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüz için çirkin şeyler söylemeyin; zira Âdemoğlu, Yüce Rahman'ın suretinde yaratılmıştır"* buyurdu.

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ricâli, İshâk b. İsmâîl et-Tâlekânî hariç -ki o da kendisinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir biridir- *Sahîh* ricâlidir

١٣٢٢١ - وعن أبي سعيد الخدري قال : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ"

13221. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri kardeşiyle dövüştüğü zaman yüze vurmaktan sakınsın"* buyurdu.

١٣٢٢٢ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا رَمَى أَوْ ضَرَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبْ وَجْهَ أَخِيهِ"

رواه أحمد والبزار بنحوه وفيه عطية العوفي ضعفه جماعة ووثقه ابن معين وبقية رجاله رجال الصحيح

13222. Bir rivayette ise şöyle geçer: *"Sizden biri attığı veya vurduğu zaman, yüze gelmesinden sakınsın."*

★Hadisi Ahmed ve benzer şekilde Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde Atiyye el-Avfî vardır ki cemaat onu zayıf görürken İbn Maîn güvenilir addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13580); İbn Huzeyme, *Tevhîd*, s. 27. Bunda dört illet yani rivayeti zayıflatıcı gizli unsurlar vardır: 1. Sevrî'nin A'meş'e muhalefeti; 2. A'meş'in tedlisi; 3. Habîb b. Ebî Sâbit'in tedlisi; 4. Cerîr b. Abdilhamîd'in âhir ömründe hafızasının bozulmuş olması. Bak: *ed-Daîfa* (1176).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي لَطْمِ خُدُودِ الدَّوَابِّ وَضَرْبِهِنَّ)

Hayvanların Yanaklarına Vurmak ve Onları Dövmek Hakkında

١٣٢٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ أَرْطَاةَ بْنِ الْمُنْذِرِ عَنْ بَعْضِ أَشْيَاخِ الْجُنْدِ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرِبَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى عَنْ لَطْمِ خُدُودِ الدَّوَابِّ وَقَالَ "إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ جَعَلَ لَكُمْ عِصِيًّا وَسِيَاطاً"

رواه أحمد وفيه راو لم يسم وبقية مدلس.

13223. Mikdâm b. Ma'dikerib bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hayvanların yanaklarına vurmayı yasaklayarak: *"Doğrusu Allah size sopalar ve kırbaçlar vermiştir (yani onlarla hayvanları sevk edin)"* buyurduğunu işittim.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde adı verilmeyen bir ravi vardır. Bakiyye de müdellis bir ravidir.

١٣٢٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ يَعْنِي ابْنَ جَابِرٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادَةَ عَنِ ابْنَيْ بُسْرٍ السُّلَمِيَّيْنِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَيْهِمَا فَقُلْتُ يَرْحَمُكُمَا اللَّهُ الرَّجُلُ مِنَّا يَرْكَبُ دَابَّتَهُ فَيَضْرِبُهَا بِالسَّوْطِ وَيَكْفَحُهَا بِاللِّجَامِ هَلْ سَمِعْتُمَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ شَيْئاً قَالَا لَا مَا سَمِعْنَا مِنْهُ فِي ذَلِكَ شَيْئاً. فَإِذَا امْرَأَةٌ قَدْ نَادَتْ مِنْ جَوْفِ الْبَيْتِ أَيُّهَا السَّائِلُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ ﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ﴾ فَقَالَا هَذِهِ أُخْتُنَا وَهِيَ أَكْبَرُ مِنَّا وَقَدْ أَدْرَكَتْ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم"

رواه أحمد ورجاله ثقات.

13224. Abdullah b. Ziyâd, Busr es-Sulemî'nin iki oğlundan rivayet ediyor: Ben bu ikisinin huzuruna girdim ve dedim ki: "Allah ikinize merhamet etsin, bizden bir kişi hayvanına biniyor ve kırbacıyla bineğe, yularla başına vuruyor. Siz Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bu hususta bir şey duydunuz mu?" Ben bunu sorunca evin içinden bir kadın şöyle seslendi: "Ey soru soran kişi! Şüphesiz Yüce Allah: «**Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve (gökyüzünde) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi topluluklardır. Biz o kitapta hiçbir şeyi eksik**

[1] Ahmed (4/131).

bırakmadık...» buyurur." (En'âm Sur. 38) O ikisi ise: "Bu, bizim kız kardeşimizdir. O bizden büyüktür. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetişmiştir" dediler.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ اِتِّخَاذِ الدَّوَابِّ كَرَاسِي)

Hayvanları Kürsü Edinerek Üzerinde Oturmanın Yasaklanması

١٣٢٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى قَوْمٍ وَهُمْ وُقُوفٌ عَلَى دَوَابَّ لَهُمْ وَرَوَاحِلَ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْكَبُوهَا سَالِمَةً وَدَعُوهَا سَالِمَةً وَلاَ تَتَّخِذُوهَا كَرَاسِيَّ لأَحَادِيثِكُمْ فِي الطُّرُقِ وَالأَسْوَاقِ فَرُبَّ مَرْكُوبَةٍ خَيْرٌ مِنْ رَاكِبِهَا هِيَ أَكْثَرُ ذِكْراً لِلَّهِ تَعَالَى مِنْهُ"

رواه أحمد والطبراني وأحد أسانيد أحمد ورجاله رجال الصحيح غير سهل بن معاذ بن أنس وثقه ابن حبان وفيه ضعف

13225. Muâz b. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) binekleri ve hayvanları üzerinde bekleyen bir gruba rastlamış ve onlara: *"Onlara güzelce binin, güzelce inin ve yollar ile çarşılarda sohbet etmek için onları oturak edinmeyin. Nice binek vardır ki kendi, üstüne binenden daha hayırlı ve Yüce Allah'ı sahibinden daha çok zikreder haldedir"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in isnâdlarından birinin ricâli, Sehl b. Muâz b. Enes hariç, *Sahîh* ricâlidir. Sehl'e gelince, kendisinde zayıflık olmakla birlikte İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür.

(بَابُ صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِهَا)

"Bineğin Sahibi Onun Ön Tarafında Oturmaya Daha Layıktır"

١٣٢٢٦ - حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ حَنْبَلِ بْنِ هِلاَلِ بْنِ أَسَدٍ الشَّيْبَانِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا حَيْوَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مُلَيْلٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي أُمَيَّةَ أَنَّ حَبِيبَ بْنَ مَسْلَمَةَ أَتَى قَيْسَ بْنَ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ فِي الْفِتْنَةِ الأُولَى وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ فَأَخَّرَ عَنِ السَّرْجِ وَقَالَ ارْكَبْ. فَأَبَى فَقَالَ لَهُ قَيْسُ بْنُ سَعْدٍ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَوْلَى بِصَدْرِهَا"

[1] Ahmed (4/189).

[2] Ahmed (3/439-441); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/193).

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط ورجال أحمد ثقات.

13226. Abdurrahman b. Ebî Umeyye'nin bildirdiğine göre Habîb b. Mesleme ilk fitne zamanında at üzerinde Kays b. Sa'd b. Ubâde'ye gitti, semerin arka tarafına gerileyip "Haydi bin!" dedi. Ancak Kays b. Sa'd bunu kabul etmedi ve ona şöyle dedi: "Şüphesiz ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Bineğin sahibi onun ön tarafında oturmaya daha layıktır*» dediğini işittim." Habîb de bunun üzerine: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ne dediğini bilmiyor değilim. Ancak senin hakkında (düşersin diye) endişe ediyorum" karşılığını verdi.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٢٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِى لَيْلَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ بْنِ زُرَارَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ شُرَحْبِيلَ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ أَتَانَا النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْنَا لَهُ غِسْلاً فَاغْتَسَلَ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ بِمِلْحَفَةٍ وَرْسِيَّةٍ فَاشْتَمَلَ بِهَا فَكَأَنِّى أَنْظُرُ إِلَى أَثَرِ الْوَرْسِ عَلَى عُكَنِهِ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ بِحِمَارٍ لِيَرْكَبَ فَقَالَ صَاحِبُ الْحِمَارِ أَحَقُّ بِصَدْرِ حِمَارِهِ. فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالْحِمَارُ لَكَ"

قلت : روى ابن ماجة منه إلى : عكنه رواه أحمد وفيه ابن أبي ليلى وهو سيئ الحفظ.

13227. Kays b. Sa'd anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bize geldi, biz ona yıkanma suyu koyduk, yıkandı. Hemen havlu ve peştamal getirdik. Onlara sarındı. Vücudundaki sarı boya izi hâlâ gözümün önünde. Sonra binmesi için ona bir merkep getirdik. O zaman: "*Merkebin sahibi merkebinin ön tarafına binmeye daha layıktır*" buyurdu. Biz ise: "Yâ Resûlallah! Bu merkep sizindir" dedik.

★Ben derim ki: İbn Mâce bu hadisi "Vücudundaki sarı boya izi hâlâ gözümün önünde" kısmına kadar rivayet etmiştir.

Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Ebî Leyla vardır ki hafızası kötü bir ravidir.

١٣٢٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِى سَبَإٍ عُتْبَةَ بْنِ تَمِيمٍ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَامِرٍ الْيَزَنِىِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُغِيثٍ الأَنْصَارِىِّ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ قَضَى النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ صَاحِبَ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِهَا" رواه أحمد ورجاله ثقات.

---

[1] Ahmed (3/422); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3534 ve 18/350-351); *el-Mu'cemu'l-evsât* (1948).

[2] Ahmed (6/6-7); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/349).

13228. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), binek sahibinin, bineğin ön tarafına oturmaya daha layık olduğuna hükmetti.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣٢٢٩ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، أنا أبي ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ تَمِيمٍ أَبُو سَبَأ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَامِرٍ الْمُزَنِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُعْتِبٍ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : " قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ صَاحِبَ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِهَا " رواه الطبراني ورجاله ثقات

13229. Urve b. Mu'attib el-Ensârî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) binek sahibinin, öne binme hususunda daha öncelikli olduğuna hükmetti.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣٢٣٠ - وعنعِصْمَةَ بْنِ مَالِكٍ الْخَطَمِيِّ ، قَالَ : زَارَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قِبَاءَ ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَرْجِعَ ، جِئْنَاهُ بِحِمَارٍ قُحَاطِيٍّ قَطُوفٍ فَرَكِبَهُ ، قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَذَا غُلامٌ يَأْتِي مَعَكَ يَرِدُ الدَّابَّةَ ، قَالَ : " صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِهَا " ، قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ارْكَبْ وَرُدَّهَا لَنَا فَذَهَبَ فَرَدَّهُ عَلَيْنَا وَهُوَ هِمْلاجٌ مَا يُسَايَرُ"

رواه الطبراني وفيه الفضل بن المختار وهو ضعيف

13230. Ismet b. Mâlik el-Hatamî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kuba'ya gelerek bizi ziyaret etti. Dönmek isteyince ona ağır ağır sallanarak yürüyen bir merkep getirdik. O da bindi. "Yâ Resûlallah! Bu çocuk sizinle gelsin ve bineği sevk etsin" dedik. *"Bineğin sahibi onun ön tarafına binmeğe daha layıktır"* buyurdu. Biz: "Yâ Resûlallah! Öyleyse sen ona bin, sonra bize gönderirsin" dedik. Nitekim onu alıp götürdü ve daha sonra bize gönderdi. Baktık ki o merkep çok güzel yürüyen bir binek haline gelmiş.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Fadl b. el-Muhtâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٣١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الأَيْلِيِّ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ ، يَقُولُ : خَرَجَ الْحُسَيْنُ وَهُوَ يُرِيدُ

---

[1] Ahmed (119.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/147). Demiştir ki: "Urve, sahabi midir, değil midir bilmiyoruz."

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/187-189). Bunda da Taberânî'nin şeyhi Ahmed b. Rişdîn vardır ki hadis uydurmakla maruf biridir.

أَرْضَهُ الَّتِي بِظَاهِرِ الْحَرَّةِ ، وَنَحْنُ نَمْشِي إِذْ أَدْرَكَنَا النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ عَلَى بَغْلَةٍ فَنَزَلَ ، فَقَرَّبَهَا إِلَى الْحُسَيْنِ ، فَقَالَ : ارْكَبْ يَا عَبْدَ اللَّهِ ، فَكَرِهَ ذَلِكَ فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ مِنْ أَقْسَامِ النُّعْمَانِ عَلَيْهِ حَتَّى أَطَاعَ لَهُ الْحُسَيْنُ بِالرُّكُوبِ ، قَالَ : أَمَا إِذْ أَقْسَمْتَ فَقَدْ كَلَّفْتَنِي مَا أَكْرَهُ فَارْكَبْ عَلَى صَدْرِ دَابَّتِكَ ، فَسَأُرْدِفُكَ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، تَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الرَّجُلُ أَحَقُّ بِصَدْرِ دَابَّتِهِ وَصَدْرِ فِرَاشِهِ وَالصَّلاةِ فِي مَنْزِلِهِ إِلا إِمَامًا يَجْمَعُ النَّاسَ عَلَيْهِ " ، فَقَالَ النُّعْمَانُ : صَدَقَتْ بِنْتُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعْتُ أَبِي بَشِيرًا يَقُولُ : كَمَا قَالَتْ فَاطِمَةُ ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِلا مَنْ أَذِنَ " ، فَرَكِبَ".

رواه الطبراني وفيه الحكم بن عبد الله الأيلي وهو متروك.

13231. Muhammed b. Ali b. Hüseyin anlatıyor: Hz. Hüseyin, Zâhiru'l-Harre'deki yerine gitmek üzere yola çıktı. Biz onunla yürüyerek giderken bir katır üzerinde Nu'mân b. Beşîr bize yetişti. Hemen katırdan inip onu Hz. Hüseyin'e takdim etti ve: "Bin ey Ebû Abdillah" dedi. Ancak o bunu yapmayı hoş görmedi. Bu durum böyle devam ediyordu ki sonunda Nu'mân and verip Hüseyin'i binmeye ikna etti. Dedi ki: "Madem ki yemin edip beni hoşlanmadığım bir şeyle mükellef tuttun, bineğinin ön tarafına sen bin, ben de senin arkana binerim. Zira ben Hz. Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) kızı (annem) Hz. Fatıma'nın şöyle dediğini işittim: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Bineğinin ön tarafına binmeye, yatağının ön tarafında yatmaya ve evinde namaz kıldırmaya kişinin kendisi daha layıktır; ancak cemaatin benimsediği imam olması durumu başka*» buyurdu." Bunun üzerine Nu'mân şöyle dedi: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızı doğru söylemiştir. Ben babam Beşîr'in, Fatıma'nın dediğini söylediğini işittim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*İzin vermesi durumu hariç*" diye de söylemiştir." Bunu duyunca bindi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hakem b. Abdillah el-Eylî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٢٣٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الأَيْلِيِّ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ ، يَقُولُ : خَرَجَ الْحُسَيْنُ وَهُوَ يُرِيدُ أَرْضَهُ الَّتِي بِظَاهِرِ الْحَرَّةِ ، وَنَحْنُ نَمْشِي إِذْ أَدْرَكَنَا النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ عَلَى بَغْلَةٍ فَنَزَلَ ، فَقَرَّبَهَا

---

[1] *M. el-Kebir* (22/414).

إِلَى الْحُسَيْنِ ، فَقَالَ : ارْكَبْ يَا عَبْدَ اللَّهِ ، فَكَرِهَ ذَلِكَ فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ مِنْ أَقْسَامِ النُّعْمَانِ عَلَيْهِ حَتَّى أَطَاعَ لَهُ الْحُسَيْنُ بِالرُّكُوبِ ، قَالَ : أَمَا إِذْ أَقْسَمْتَ فَقَدْ كَلَّفْتَنِي مَا أَكْرَهُ فَارْكَبْ عَلَى صَدْرِ دَابَّتِكَ ، فَسَأُرْدِفُكَ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، تَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الرَّجُلُ أَحَقُّ بِصَدْرِ دَابَّتِهِ وَصَدْرِ فِرَاشِهِ وَالصَّلاةِ فِي مَنْزِلِهِ إِلا إِمَامًا يَجْمَعُ النَّاسَ عَلَيْهِ " ، فَقَالَ النُّعْمَانُ : صَدَقَتْ بِنْتُ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعْتُ أَبِي بَشِيرًا يَقُولُ : كَمَا قَالَتْ فَاطِمَةُ ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِلا مَنْ أَذِنَ" ، فَرَكِبَ"

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13232. Muhammed b. Ali b. Hüseyin anlatıyor: Dedem Hüseyin b. Ali ile Zahr-i Beydâ'daki Zârnık arazisine gitmek üzere yola çıktım. Yolda Nu'mân b. Beşîr'in oğlu, bir katır üzerinde gelerek bizi yakaladı. Hemen katırdan indi ve Hüseyin'e: "Ey Ebû Abdillah! Haydi bin!" dedi. Ancak o bunu kabul etmedi. Binmesi için yemin edip ısrar edince Hüseyin şöyle dedi: "Sen beni hoşlanmadığım bir şeyle mükellef tuttun, o halde ben sana Hz. Fatıma'nın bana söylediği bir hadisi aktaracağım: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): «*Bineğinin ön tarafına binmeye, yatağının ön tarafında yatmaya ve evinde namaz kıldırmaya kişinin kendisi daha layıktır*» buyurdu." Bunun üzerine Nu'mân'ın oğlu şöyle dedi: Hz. Fatıma doğru söylemiştir. Babam bana Medine'de yatağını sermiş iken Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) buna benzer bir hadis nakletti. O hadiste şu ilave de vardı: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) demiştir ki: «*Sahibinin izin vermesi durumu hariç*» buyurdu."

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٢٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ النَّرْسِيُّ ، قَالَ : نَا أَحْمَدُ بْنُ هِشَامٍ الْمَدَائِنِيُّ ، قَالَ : نَا هِشَامُ بْنُ لاحِقٍ الْمَدَائِنِيُّ ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ أَبِي تَمِيمَةَ الْهُجَيْمِيِّ ، قَالَ : كُنْتُ أَسِيرُ عَلَى حِمَارٍ لِي ، فَلَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَتَأَخَّرْتُ عَلَى عَجُزِ الْحِمَارِ ، فَقُلْتُ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ارْكَبْ . قَالَ : " أَنْتَ أَحَقُّ بِصَدْرِ حِمَارِكَ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْحِمَارُ لَكَ ، فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مُقَدَّمِهِ ، وَرَكِبْتُ أَنَا عَلَى عَجُزِهِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه هشام بن لاحق تركه أحمد وضعفه غيره أيضا وقواه النسائي وفيه من لم أعرفه.

13233. Ebû Temîme el-Huceymî anlatıyor: Merkebimin üzerinde iken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştım. Hemen merkebin arka

tarafına doğru kaydım ve: "Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah, buyur bin!" dedim. O ise: *"Sen merkebinin ön tarafına binmeye daha layıksın"* buyurdu. Ben: "Yâ Resûlallah! Bu merkep sizin olsun" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun ön tarafına, ben de arka tarafına bindim.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hişâm b. Lâhık vardır ki Ahmed onun rivayetini almamış, aynı şekilde başkaları da onu zayıf görmüştür. Nesâî ise onu kuvvetli addetmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٢٣٤ - حَدَّثَنَا حُبَابُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُبَابِ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : نا عُثْمَانُ بْنُ حَفْصٍ التُّومَنِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ أَبُو النَّضْرِ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ ، عَنِ الْمُهَاجِرِ مَوْلَى آلِ زِيَادٍ ، قَالَ : بَيْنَمَا أَنَا عَلَى حِمَارٍ لِي تَكَادُ تُصِيبُ رِجْلِي الأَرْضَ مِنْ صِغَرِ الْحِمَارِ ، إِذْ أَنَا بِصَلْعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ تَبِصُّ فِي الْقَمْرَاءِ ، فَقُلْتُ : يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، أَيْنَ تُرِيدُ ؟ قَالَ : حَاجَةً لِي ، قُلْتُ : أَلا تَرْكَبُ ؟ قَالَ : بَلَى ، فَتَخَلَّفْتُ عَلَى عَجُزِ الْحِمَارِ ، فَقُلْتُ : ارْكَبْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، فَقَالَ : لا أَفْعَلُ ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " صَاحِبُ الدَّابَّةِ أَحَقُّ بِصَدْرِ الدَّابَّةِ ، وَصَاحِبُ الْفِرَسِ أَحَقُّ بِصَدْرِ الْفَرَسِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن كثير أبو النضر وهو ضعيف.

13234. Ziyâd ailesinin azatlısı Muhâcir bildiriyor: Merkebimin üzerinde iken merkebin ufaklığından neredeyse ayağım yere değecek bir halde iken müminlerin emiri Ali b. Ebî Tâlib'e rastladım. Aya bakar bir halde onu buldum. "Ey müminlerin emiri, nereye gitmek istiyorsun?" diye sordum. "Bir işim var" dedi. Ben: "Binmez misin?" dedim. "Bineyim" dedi. Ben hemen merkebin arka tarafına doğru geriledim ve "Buyur ey müminlerin emiri" dedim. O ise: "Hayır, bunu yapamam. Zira ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bineğin sahibi bineğin ön tarafına binmeye daha layıktır. Yatağın sahibi de yatağın ön tarafında yatmaya daha layıktır»* dediğini işittim."

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yahyâ b. Kesîr Ebû'n-Nadr vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِي تَأْخِيرِ الْحَمْلِ)

Yükü Bineğin Arkasına Doğru Koymak

١٣٢٣٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : إِذَا حَمَلْتُمْ فَأَخِّرُوا الْحَمْلَ إِنَّ الرِّجْلَ مُوثَقَةٌ وَالْيَدَ مُعْلَقَةٌ"

رواه أبو يعلى وفيه الحسين بن علي بن الأسود وقيس بن الربيع وقد وثقا وفيهما ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

13235. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yük yüklediğiniz zaman (hayvanın) arka taraf(ın)a doğru yükleyin. Zira kişi bağlıdır, eli ise asılı durmaktadır"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Hüseyin b. Ali b. el-Esved ve Kays b. er-Rebî' vardır ki kendilerinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir görülmüşlerdir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ رُكُوبِ ثَلاثَةٍ عَلَى دَابَّةٍ)

Bir Bineğe Üç Kişinin Binmesi

١٣٢٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَهْ ، نَا سُلَيْمَانُ الشَّاذَكُونِيُّ ، ثَنَا أَبُو أُمَيَّةَ بْنُ يَعْلَى ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى أَنْ يَرْكَبَ ثَلاثَةٌ عَلَى دَابَّةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سليمان بن داود الشاذكوني وهو متروك.

13236. Câbir'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir bineğe üç kişinin binmesini yasakladı.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süleyman b. Dâvud eş-Şâzekûnî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ الحَافِي أَوْلَى بِصَدْرِ الطَّرِيْقِ مِنَ المُنْتَعِلِ)

Yalın Ayak Olan Kimse Yolun, İyi Yerinde Yürümeye Ayakkabılı Olandan Daha Layıktır

١٣٢٣٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، قالا : ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْحَافِي أَوْلَى بِصَدْرِ الطَّرِيقِ مِنَ الْمُنْتَعِلِ"

رواه الطبراني وفيه ابن لهيعة ويحيى بن عثمان بن صالح وحديثهما حسن وفيهما ضعف.

13237. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalın ayak olan kimse yolun iyi yerinde yürümeye ayakkabılı olandan daha layıktır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn Lehîa ve Yahyâ b. Osman b. Sâlih vardır ki kendilerinde zayıflık olmakla birlikte her ikisi de hadisleri hasen olan ravilerdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (5852). Bak: *es-Sahîha* (1130).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي وَسْمِ الدَّوَابِّ)

Hayvanların (Dağlanarak) İşaretlenmesi

١٣٢٣٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ تَمَّامٍ ، عَنْ جَدِّهِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى عَنِ الْوَسْمِ فِي الْوَجْهِ " ، فَقَالَ الْعَبَّاسُ : لا أَسِمُ إِلا فِي الْجَاعِرَتَيْنِ"

رواه أبو يعلى والطبراني ورجالهما ثقات وفي بعضهم خلاف إلا أن جعفر بن تمام بن العباس لم يسمع من جده والله أعلم.

13238. Abbâs b. Abdilmuttalib, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hayvanları yüzden işaretlemeyi yasakladığını nakletmiştir. Bu nedenle Abbâs: "Ben hayvanı iki arka çıkıntısından işaretlerim" derdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Her ikisinin ricâli de, bazılarında ihtilaf olmakla birlikte güvenilir kimselerdir. Ancak Câfer b. Temmâm b. Abbâs, dedesinden hadis işitmemiştir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٢٣٩ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ يَحْيَى ، وَعِيسَى ابْنَيْ طَلْحَةَ ، عَنْ أَبِيهِمَا ، قَالَ : مُرَّ عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيرٍ قَدْ وُسِمَ فِي وَجْهِهِ ، فَقَالَ : " لَوْ أَنَّ أَهْلَ هَذَا الْبَعِيرِ عَزَلُوا النَّارَ عَنْ هَذِهِ الدَّابَّةِ ؟ " قَالَ : فَقُلْتُ : لأَسِمَنَّ فِي أَبْعَدِ مَكَانٍ مِنْ وَجْهِهَا ، قَالَ : " فَوَسَمْتُ فِي عَجْبِ الذَّنَبِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح ورواه البزار وزاد في أوله : أن النبي صلى الله عليه و سلم نهى عن الوسم أن يوسم في الوجه والباقي بنحوه.

13239. Talha b. Ubeydillah dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından bir deve geçti. Deve yüzünden işaretlenmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Keşke bu devenin sahipleri cehennemi bu hayvandan uzak tutsalardı"* buyurdu. Ben de kendi kendime: "Hayvanı işaretleyecek olsam, mutlaka yüzünden başka bir yerden işaretlerim" dedim. Daha sonra hayvanını kuyruk sokumu bölgesinden işaretledim.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir. Bezzâr da baş tarafına getirdiği şu ilaveyle hadisi rivayet etmiştir: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hayvanları yüzden işaretlemeyi yasakladı..." Hadisin geri kalan kısmı aynıdır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12048).

[2] Ebû Ya'lâ (6701).

١٣٢٤٠ - حَدَّثَنَا سَعْدَانُ بْنُ يَزِيدَ ، نَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُثَنَّى ، عَنْ ثُمَامَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا مَوْسُومًا فِي وَجْهِهِ فَقَالَ : " لَعَنَ اللَّهُ مَنْ فَعَلَ هَذَا"

رواه البزار والطبراني في الأوسط ورجال البزار ثقات.

13240. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünden işaretlenmiş bir merkep gördü ve şöyle beddua etti: *"Bunu yapana Allah lanet etsin".*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Bezzâr'ın ricâli, güvenilir ravilerdir.

١٣٢٤١ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، ثنا خَالِدٌ، ثنا سَهْلٌ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : وَسَمَ الْعَبَّاسُ بَعِيرًا لَهُ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَهَلاَّ فِي غَيْرِ الْوَجْهِ ؟ " . فَقَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لاَ أَسِمُ إِلاَّ فِي آخِرِ عَظْمٍ مِنْهُ . فَوَسَمَ فِي الْجَاعِرَتَيْنِ"

رواه البزار عن شيخه إسماعيل عن خالد الطحان و لم أعرف إسماعيل وبقية رجاله رجال الصحيح.

13241. Ebû Hureyre bildiriyor: Abbâs devesini yüzünden işaretlemişti, bundan ötürü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Yüzü dışında bir yerinden işaretleseydin ya"* dedi. Bunun üzerine Abbâs: "Seni Hak ile gönderen zâta and olsun ki bundan böyle onu en son kemiğinden işaretleyeceğim" dedi. Nitekim Abbâs bunu yaptı, hayvanı iki arka çıkıntısından işaretledi.

★Hadisi, hocası İsmâîl'den Bezzar[3], ondan da Halid et-Tahhân rivayet etmiştir. Ben İsmâîl'i tanımıyorum. Diğer ravileri *Sahîh* ricâlidir.

١٣٢٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَيُّوبَ الْمَدِينِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ، ثنا أَبِي، ثنا أَبُو حَمْزَةَ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنْ يَسِمُ الْوَجْهَ"

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13242. İbn Abbâs, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yüzden işaretleme yapana lanet ettiğini bildirmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (651); Bezzâr (2064). Bezzâr der ki: "Talha'dan ancak bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz."

[2] Bezzâr (2065).

[3] Bezzâr (2066). İsmâîl, Esed'in oğludur ve güvenilirdir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٢٤٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا عَوْنُ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ سَعْدٍ الْبَاهِلِيُّ ، حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ قُرَيْعٍ أَحَدُ بَنِي غَيْلانَ بْنِ جَاوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جُنَادَةَ بْنِ جَرَادَةَ أَحَدِ بَنِي غَيْلانَ بْنِ جَاوَةَ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِبِلٍ قَدْ وَسَمْتُهَا فِي أَنْفِهَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا جُنَادَةُ مَا وَجَدْتُ فِيهَا عُضْوًا تَسِمُهُ إِلا فِي الْوَجْهِ ، أَمَا إِنَّ أَمَامَكَ الْقِصَاصُ " ، فَقَالَ : أَمْرُهَا إِلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَقَالَ : " ائْتِنِي بِشَيْءٍ لَيْسَ عَلَيْهِ وَسْمٌ " ، فَأَتَيْتُهُ بِابْنِ لَبُونٍ وَحِقَّةٍ فَوَضَعْتُ الْمِيسَمَ فِي الْعُنُقِ فَلَمْ يَزَلْ ، يَقُولُ : " أَخِّرْ أَخِّرْ " ، حَتَّى بَلَغَ الْفَخِذَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سِمْ عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ " ، فَوَسَمْتُهَا فِي أَفْخَاذِهَا وَكَانَتْ صَدَقَتُهَا حِقَّتَانِ وَكَانَتْ تِسْعِينَ"

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13243. -Ğaylân b. Cünâde oğullarından biri olan- Cünâde b. Cerâde anlatıyor: Burnundan işaretlediğim bir deve ile Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmiştim; bana: *"Ey Cünâde! Yüzden başka işaretleyeceğin bir uzuv bulamadın mı? Senin için kısas var"* dedi. "Onu sana bırakıyorum yâ Resûlallah!" dedim. *"Üzerine işaret konulmamış bir şey getirin bana"* buyurdu. Ben de bir tane süt devesiyle dört yaşına girmiş bir deve getirdim. İşaretleme âletini devenin boynuna tuttum. Sürekli *"Daha geriye, daha geriye"* buyurdu, ta ki bacağına ulaştı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın bereketiyle işaretle!"* buyurdu. Ben de bacaklarından işaretledim. Onun zekâtı dört yaşına girmiş iki tane deve idi. (Çoğala çoğala nihayet bu deve) doksan tane olmuştu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٢٤٤ - وَعَنْ نُقَادَةَ قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ إِنِّي أَسِمُ . قَالَ : " أَوَلَمْ أَرَكَ تَسِمُ فِي الوَجْهِ ؟ لاَ تَحْرِقُ اللَّحْمَ " . قُلْتُ : فَأَيْنَ أَسِمُ ؟ قَالَ : " فِي مَوْضِعِ الجَرِيرِ (مُقَدَّمُ صَفْحَةِ العُنُقِ) مِنَ السَّالِفَةِ " رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم.

13244. Nukâde bildiriyor: Ben: "Yâ Resûlallah! Ben (dağlayarak) işaretleme yapıyorum" deyince Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben seni işaretleme yaparken görmedim mi? (Bunu yaparken) eti yakma"* dedi. Bunun üzerine ben: "Peki nereye işaretleme yapayım?" diye sordum; *"Boyun kısmının ön tarafının aşağısına"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11926).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2179).

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

(بَابُ فِي الْمُدَافِعِ عَنْ قَوْمِهِ)

Kavmini Müdafaa Eden Hakkında

١٣٢٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا سَحْبَلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَحْيَى ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ هِشَامٍ أَبُو أُمَيَّةَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ سَحْبَلِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمَدَنِيِّ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَرْمَلَةَ الْمُدْلِجِيِّ ، قَالَ : وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعُسْفَانَ ، فَقَالَ رَجُلٌ : هَلْ لَكَ فِي عَقَائِلِ النِّسَاءِ ، وَأُدْمِ الإِبِلِ مِنْ بَنِي مُدْلِجٍ ؟ وَفِي الْقَوْمِ رَجُلٌ مِنْ بَنِي مُدْلِجٍ فَعُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَيْرُ الْقَوْمِ الْمُدَافِعُ عَنْ قَوْمِهِ مَا لَمْ يَأْثَمْ " رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13245. Halid b. Abdillah b. Harmele el-Müdlicî anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Usfân'da durmuştu, orada bir adam şöyle bir şey sordu: "Müdlic oğullarının iffetli kadınları ve develerinin derilerine ne dersin?" O sırada belli ki topluluk arasında Müdlic oğullarından biri vardı. Biz bunu onun yüz ifadesinden anlıyorduk. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir toplumun en hayırlısı, günaha düşmedikçe kavmini savunandır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

(بَابُ أَوْكُوا الأَسْقِيَةَ وَأَجِيفُوا الأَبْوَابَ)

"Kırbaların Ağzını Bağlayın, Kapıları Sıkıca Kapayın" Bölümü

١٣٢٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْفَرَجُ حَدَّثَنَا لُقْمَانُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجِيفُوا أَبْوَابَكُمْ وَأَكْفِئُوا آنِيَتَكُمْ وَأَوْكِئُوا أَسْقِيَتَكُمْ وَأَطْفِئُوا سُرُجَكُمْ فَإِنَّهُ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُمْ بِالتَّسَوُّرِ عَلَيْكُمْ"

رواه أحمد ورجاله ثقات غير الفرج بن فضالة وقد وثق.

13246. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kapılarınızı sıkıca kapatın, kaplarınızı örtün, kırbalarınızın ağzını bağlayın ve kandilinizi söndürün. Zira onlara (şeytanlara veya cinlere) sizin üzerinize tırmanma izni verilmemiştir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4130).

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri, güvenilir bir ravi olan Ferec b. Fedâle hariç güvenilir ravilerdir.

١٣٢٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لاَ يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْجُحْرِ وَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوا السِّرَاجَ فَإِنَّ الْفَأْرَةَ تَأْخُذُ الْفَتِيلَةَ فَتَحْرِقُ أَهْلَ الْبَيْتِ وَأَوْكِئُوا الأَسْقِيَةَ وَخَمِّرُوا الشَّرَابَ وَغَلِّقُوا الأَبْوَابَ بِاللَّيْلِ. قَالُوا لِقَتَادَةَ مَا يُكْرَهُ مِنَ الْبَوْلِ فِي الْجُحْرِ قَالَ يُقَالُ إِنَّهَا مَسَاكِنُ الْجِنِّ"

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح.

13247. Abdullah b. Sercis, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sakın ha, sizden biri çukura (veya boşluğa) küçük abdest bozmasın. Uyuduğunuzda kandili söndürün. Zira fare fitili alıp hane halkını yakabilir. Kırbaları kapayın ve içeceğin (üstünü) örtün. Geceleyin kapıları da sıkıca kapayın"* buyurduğunu bildiriyor.

Katâde'ye, "Çukura (veya deliğe) abdest bozmayı nahoş kılan sebep nedir?" diye sordular. Dedi ki: "Oraların cinlerin meskenleri olduğu söylenir."

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٢٤٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، وَعَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ : أَنَّ رَجُلا يُقَالُ لَهُ : أَبُو حُمَيْدٍ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِنَاءٍ فِيهِ لَبَنٌ مِنَ النَّقِيعِ نَهَارًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا خَمَّرْتَهُ وَلَوْ أَنْ تَعْرُضَ عَلَيْهِ بِعُودٍ ؟ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح غير إبراهيم بن سليمان الدباس وهو ثقة.

13248. Ebû Hureyre'den: Kendisine Ebû Humeyd adında bir adam içinde süt bulunan bir kapla gündüz vakti Bakî'den Hz. Peygamber 'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Onun üstünü örtmedin mi! Bir çubuk bile olsa, üzerine koysaydın"* dedi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] Râvileri, güvenilir bir ravi olan İbrâhîm b. Süleyman ed-Debbâs hariç *Sahîh* ravileridir.

---

1 Ahmed (5/262). Bak: *ed-Daîfa* (1831).
2 Ahmed (5/82).
3 Ebû Ya'lâ (1774).

١٣٢٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنْ بَعْضِ أَهْلِهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ طَلْقِ بْنِ حَبِيبٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا فَوْرَةَ الْعِشَاءِ. كَأَنَّهُ لِمَا يُخَافُ مِنَ الِاحْتِضَارِ" رواه أحمد وفيه من لم يسم وبقية رجاله رجال الصحيح.

13249. Câbir b. Abdillah dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akşamın başlangıcından sakının!"* buyurdu. Öyle görünüyor ki bunu (bu saatlerde) görünmeyen varlıkların (normalden fazla faaliyette) olmalarından endişe ettiği için söylemiştir.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde adını vermediği biri vardır. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٢٥٠ - حَدَّثَنَا جُبَارَةُ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَلْقًا يَبُثُّهُمْ تَحْتَ اللَّيْلِ كَيْفَ شَاءَ ، فَأَوْكُوا السِّقَاءَ ، وَأَغْلِقُوا الأَبْوَابَ ، وَغَطُّوا الإِنَاءَ ، فَإِنَّهُ لا يَفْتَحُ بَابًا ، وَلا يَكْشِفُ غِطَاءً ، وَلا يَحُلُّ وِكَاءً "

قلت : رواه ابن ماجة باختصار رواه أبو يعلى وفيه عبد الله بن سعيد المقبري وهو ضعيف.

13250. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah'ın bir takım mahlûkatı vardır ki onları gece vakti dilediği şekilde dağıtır. İşte bu sebeple kırbaların ağzını bağlayın, kapıları sıkıca kapatın, kapları örtün. Zira o mahlûkat, kapıyı açamaz, örtüyü kaldıramaz ve bağı çözemez"* buyurdu.

★Ben derim ki: Bu hadisi İbn Mâce de kısa metinle vermiştir.

Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Saîd el-Makburî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، نَا عَلِيُّ بْنُ سَالِمٍ الْبَغْدَادِيُّ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا يَعْنِي ابْنَ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنِ الأَجْلَحِ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِيهِ كُهَيْلٍ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِرْتَاجِ الْبَابِ ، وَأَنْ تُخَمِّرَ الإِنَاءَ ، وَأَنْ تُوكِئَ السِّقَاءَ ، وَأَنْ تُطْفِئَ السِّرَاجَ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه محمد بن العباس و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات إلا أن كهيلا أبا سلمة بن كهيل لم أعرفه.

---

1 Ahmed (3/360).

2 Ebû Ya'lâ (6575). Senedinde Cubâra b. Muğallis vardır ki zayıf bir ravidir.

13251. Hz. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize kapıyı kilitlemeyi, kapları kapamayı, kırbaları bağlamayı ve kandili söndürmeyi emretti.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Muhammed b. el-Abbâs[1]'tan Taberânî rivayet etmiştir. Ben o zatı tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir; ancak Kuheyl Ebû Seleme b. Kuheyl'i tanımıyorum.

١٣٢٥٢ - حَدَّثَنَا الْمُنْتَصِرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْتَصِرِ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ سَجَّادَةُ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عِيَاثٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَحْسَبُهُ رَفَعَهُ ، قَالَ : " إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ ، فَإِنَّهَا سَاعَةٌ يَنْتَشِرُ فِيهَا الشَّيَاطِينُ "

رواه الطبراني وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجاله ثقات

13252. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Güneş battığında çocuklarınızın dışarıda dolaşmasına izin vermeyin. Zira o vakitlerde etrafa şeytanlar dağılır."*

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٢٥٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا هَوْبَرُ بْنُ مُعَاذٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا وَحْشِيٌّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ لِحَاجَتِهِ مِنَ اللَّيْلِ فَتَرَكَ بَابَ الْبَيْتِ مَفْتُوحًا ، ثُمَّ رَجَعَ فَوَجَدَ إِبْلِيسَ قَائِمًا فِي وَسَطِ الْبَيْتِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اخْسَأْ يَا خَبِيثُ مِنْ بَيْتِي ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِذَا خَرَجْتُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ بِاللَّيْلِ فَأَغْلِقُوا أَبْوَابَهَا"

رواه الطبراني ورجاله ثقات

13253. Vahşî b. Harb'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece ihtiyaç gidermek için çıktığında evin kapısını açık bıraktı. Biraz sonra döndüğünde şeytanı evin orta yerinde dururken buldu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hemen ona: *"Evimden defol, ey habis!"* dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Geceleyin evlerinizden çıktığınızda kapıları sıkıca kapatın"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Muhammed b. el-Abbâs: Haşim oğullarının azatlı kölesidir. Edebiyatçı ve tarihçidir. Hatib el-Bağdâdî *Tarih*'inde onu güvenilir saymıştır (3/112).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11094). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıftır, ancak müdellisler arasında sayılmamıştır.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/137).

(بَابُ الفَأْرَةُ تَجُرُّ الفَتِيْلَةَ فَتَحْرِقُ أَهْلَ البَيْتِ)

Fare Fitili Çekip Götürür ve Evi Yakabilir

١٣٢٥٤ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ، حَدَّثَنَا جَرِيرٌ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، وذَكَرَ حَدِيثًا فيما يقتلُهُ المُحْرِمُ من الدَّوابِّ: وَمَا شَأْنُ الْفَأْرَةِ ؟ قَالَ : إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَيْقَظَ وَقَدْ أَخَذَتِ الْفَتِيلَةَ وَصَعِدَتْ بِهَا إِلَى السَّقْفِ

رواه أبو يعلى وفيه يزيد بن أبي زياد وهو لين وبقية رجاله رجال الصحيح

13254. Ebû Saîd el-Hudrî, ihramlı kimsenin öldürebileceği hayvanlara dair hadisi söyleyince ona: "Peki farenin sayılma sebebi nedir?" diye soruldu. O da buna şöyle cevap verdi: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uyandığında baktı ki fare kandilin fitilini almış ve tavana çıkarmış."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. Ebi Ziyâd vardır ki leyyin bir ravidir. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ كَرَاهِيَّةُ السِّرَاجِ عِنْدَ الصُّبْحِ)

Sabahleyin Kandil Yakmanın Hoş Olmadığı

١٣٢٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ الأَنْطَاكِيُّ، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ، عَنْ حُدَيْجِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ عَبْدِ الْمَلَكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْرَهُ السِّرَاجَ عِنْدَ الصُّبْحِ

رواه الطبراني في الأوسط وفيه حديج بن معاوية وهو ضعيف

13255. Câbir'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), sabahleyin kandil yakmaktan hoşlanmazdı.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hudeyc b. Muaviye vardır ki zayıf bir ravidir.

[1] Ebû Ya'lâ (1170).

(بَابُ القَيْلُولَةِ)

Kaylûle (Öğle Uykusu)

١٣٢٥٦ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا مُعَاوِيَةُ بْنُ يَحْيَى الأَطْرَابُلُسِيُّ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مَرْوَانَ ، عَنْ يَزِيدَ أَبِي خَالِدٍ الدَّالانِيِّ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قِيلُوا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لا يَقِيلُ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه كثير بن مروان وهو كذاب.

13256. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kaylûle yapın, zira şeytan kaylûle yapmaz"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Kesîr b. Mervân vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

(بَابُ عَلَيْكُمْ بِالأَوْسَاطِ مِنَ الأَشْيَاءِ)

"Size Her Şeyin Orta Olanını Tavsiye Ederim"

١٣٢٥٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ، عَنْ وَهْبٍ يَعْنِي ابْنَ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ طَرَفَيْنِ وَوَسَطًا فَإِذَا أُمْسِكَ بِأَحَدِ الطَّرَفَيْنِ مَالَ الآخَرُ وَإِنْ أُمْسِكَ بِالْوَسَطِ اعْتَدَلَ الطَّرَفَانِ . وَقَالَ : عَلَيْكُمْ بِالأَوْسَاطِ مِنَ الأَشْيَاءِ"

رواه أبو يعلى ورجاله ثقات.

13257. Vehb -b. Münebbih- der ki: "Muhakkak ki her şeyin iki ucu ve bir ortası vardır. Bir ucundan tutulduğunda diğer tarafı aşağı sarkar, ortadan tutulduğunda ise iki tarafı dengede durur." Yine dedi ki: "Size her şeyin orta olanını tavsiye ederim."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

---

1 No: 28. Senedinde Muâviye b. Yahyâ es-Sadefî vardır ki zayıf bir ravidir.

2 Ebû Ya'lâ (6115).

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ النَّظَرِ إِلَى الْكَوْكَبِ حِيْنَ يَنْقَضُّ)

Yıldız Kaydığında Yıldıza Bakmanın Yasaklanması

١٣٢٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنَّا مَعَ أَبِي قَتَادَةَ عَلَى ظَهْرِ بَيْتِنَا فَرَأَى كَوْكَباً انْقَضَّ فَنَظَرُوا إِلَيْهِ فَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ إِنَّا قَدْ نُهِينَا أَنْ نُتْبِعَهُ أَبْصَارَنَا" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

13258. Muhammed b. Sîrîn anlatıyor: Evimizin damında, Ebû Katâde ile birlikteydik. O, kayan bir yıldızı gördü. Ona baktılar. Bunun üzerine: "Biz gözlerimizi dikip onu takip etmekten alıkonulduk" dedi.

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ النَّهْيِ أَنْ يَنْظُرَ أَحَدُ إِلَى ظِلِّهِ فِي الْمَاءِ)

Bir Kimsenin Sudaki Gölgesine Bakmasının Yasaklanması

١٣٢٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَبِيبٍ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْمَنْبِجِيُّ ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثَنَا طَلْحَةُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَنْظُرْ أَحَدُكُمْ إِلَى ظِلِّهِ فِي الْمَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد وفيه طلحة بن عمرو وهو ضعيف

13259. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre, Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz sudaki gölgesine bakmasın"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir. Senedinde Talha b. Amr vardır ki zayıf bir ravidir."

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْقِمَارِ)

Zar Oyunları, Kumar ve Bahis

١٣٢٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْد اللَّهِ، قَالَ: قَرَأْتُ عَلَى أَبِي: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ الْهَجَرِيُّ، عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِيَّاكُمْ وَهَاتَانِ الْكَعْبَتَانِ الْمَوْسُومَتَانِ، اللَّتَانِ تُزْجَرَانِ زَجْرًا، فَإِنَّهُمَا مَيْسِرُ الْعَجَمِ "

---

[1] Ahmed (5/299).

رواه أحمد والطبراني ورجال الطبراني رجال الصحيح.

13260. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu engelledikçe engelleyen iki damgalı zardan sakının! Zira bu ikisi, Acem kumarındandır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٢٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْجُعَيْدُ عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخَطْمِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ وَهُوَ يَسْأَلُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ يَقُولُ أَخْبِرْنِي مَا سَمِعْتَ أَبَاكَ يَقُولُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَثَلُ الَّذِي يَلْعَبُ بِالنَّرْدِ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي مَثَلُ الَّذِي يَتَوَضَّأُ بِالْقَيْحِ وَدَمِ الْخِنْزِيرِ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي"

رواه أحمد وأبو يعلى وزاد : " لا تقبل صلاته " والطبراني وفيه موسى بن عبد الرحمن الخطمي ولم أعرفه وبقية رجال أحمد رجال الصحيح.

13261. Abdurrahman b. Ebî Saîd bildiriyor: Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tavla oynayıp da sonra kalkıp namaz kılan kimse, irin ve domuz kanı ile abdest alıp sonra kalkarak namaz kılan kimse gibidir"* buyurduğunu işittim.

★Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş[2], Ebû Ya'lâ şunu ilave etmiştir: *"Onun namazı kabul olmaz."*

Taberânî de bunu rivayet etmiştir. Onun senedinde Mûsa b. Abdirrahman el-Hatmî vardır ki onu tanımıyorum. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٢٦٢ - حَدَّثَنَا مُوَرِّعٌ ، نَا دَاوُدُ ، نَا ثَابِتُ بْنُ زُهَيْرٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اللاعِبُ بِالنَّرْدِ كَوَاضِعِ يَدِهِ فِي لَحْمِ الْخِنْزِيرِ ، وَالنَّاظِرُ إِلَيْهَا كَوَاضِعِ يَدِهِ فِي دَمِ الْخِنْزِيرِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه ثابت بن زهير وهو ضعيف.

13262. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tavla oynayan kimse elini domuz etine koymuş kimse gibidir. Ona bakan da elini domuz kanına koymuş gibidir"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sâbit b. Züheyr vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Ahmed (4263). Senedinde İbrâhîm el-Hecerî vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Ahmed (5/370); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/292-293); Ebû Ya'lâ (1104). Mûsa b. Abdirrahman el-Hatmî: Buhârî ve İbn Ebî Hâtim onun biyografisini vermiş, hakkında cerhedici söz söylememişlerdir.

١٣٢٦٣ - حَدَّثَنَا مُوَرَّعُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، ثَنَا دَاوُدُ بْنُ مُعَاذٍ ، نَا ثَابِتُ بْنُ زُهَيْرٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، إِنِّي رَأَيْتُ الْبَارِحَةَ فِي الْمَنَامِ أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَشَهِدَ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ إِلا رَفَعَهُ اللَّهُ دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ ، إِلا أَصْحَابَ الشَّاةِ وَهِيَ الشِّطْرَنْجُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه ثابت بن زهير وهو ضعيف

13263. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir bedevi gelip dedi ki: "Ey Allah'ın peygamberi! Ben dün gece rüyamda gördüm ki; bir kul, Allah'tan başka ilah olmadığına ve senin Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet ederse (kelime-i şehadeti söylerse) Allah mutlaka onu cennette bir derece yükseltir; ancak şahçılar (satranç oynayanlar) hariç."

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sâbit b. Züheyr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَن حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِى حَلِفِهِ وَاللاَّتِ وَالْعُزَّى فَلْيَقُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَمَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ تَعَالَ أُقَامِرْكَ فَلْيَتَصَدَّقْ بِشَىْءٍ"

رواه أبو يعلى وفيه معاوية بن يحيى الصدفي وهو ضعيف

13264. Ömer b. el-Hattâb dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), bir kimsenin diğerine: "Gel seninle bahse girelim" dediğini duydu ve ona (bu sözünden dolayı) bir sadaka vermesini emretti.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muaviye b. Yahyâ es-Sadefî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٦٥ - عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنِ الْقَاسِمِ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ، ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : اِجْتَنِبُوا هَذِهِ الكِعَابَ المَوْسُومَةَ الَّتِي يَزْجُرُ بِهَا زَجْراً فَإِنَّهَا مِنَ المَيْسِرِ" رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد وهو متروك

13265. Ebû Mûsa el-Eş'arî bildiriyor Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu engelledikçe engelleyen işaretli zarlardan kaçının! Zira bunlar kumardan sayılır"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ali b. Yezîd vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (227).

(بَابُ لاَ يَقُلْ خَبُثَتْ نَفْسِي)

Kişi "Nefsim Kötüleşti" Demesin

١٣٢٦٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَبْدُ الْقَاهِرِ بْنُ رِشْدِينَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : أَخْبَرَنِي قُرَّةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَيْوِيلٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يَقُولُ أَحَدُكُمْ خَبُثَتْ نَفْسِي ، وَلَكِنْ لَقِسَتْ نَفْسِي "

رواه الطبراني وإسناده حسن.

13266. Cübeyr b. Mut'ım'den, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri nefsim kötüleşti (kötü oldum) demesin! Lakin canım sıkıldı desin"* buyurduğu nakledilmiştir.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

(بَابُ رَفْعِ الصَّوْتِ وَخَفْضِهِ)

Sesi Yükseltmek ve Kısmak

١٣٢٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ الأَنْمَاطِيُّ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، ثنا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ الْخُشَنِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ الذِّمَارِيِّ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَرَى الرَّجُلَ جَهِيرًا رَفِيعَ الصَّوْتِ ، وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَرَاهُ خَفِيضَ الصَّوْتِ"

رواه الطبراني وفيه موسى بن علي الخشني وهو ضعيف.

13267. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin sesini yükseltmiş ve bağırır bir halde görmekten hoşlanmazdı. O, insanı alçak sesle konuşurken görmek isterdi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mûsa b. Ali el-Huşenî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ التَّصْفِيرِ)

Islık Çalmak

١٣٢٦٨ - عَنْ أَبِي أَيُّوب أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ التَّصْفِيرِ فَقَالَ : " لِي الشِّدْقُ" رواه الطبراني وفيه واصل بن السائب وهو متروك.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1538). Bunun senedinde Kurre vardır ki Ahmed: "Gerçekten onun hadisi münkerdir" demiştir. Yahyâ b. Osman da eleştiriye uğramıştır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7736).

13268. Ebû Eyyub bildiriliyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ıslık çalmak hakkında sorulunca: *"O, avurtlarını eğip bükmekten ibarettir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Vâsıl b. es-Sâib vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ دَفْنِ النُّخَامَةِ)

Sümüğü Gömmek

١٣٢٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِذَا تَنَخَّمَ أَحَدُكُمْ فَلْيُغَيِّبْ نُخَامَتَهُ ، لا تُصِيبُ جِلْدَ مُؤْمِنٍ أَوْ ثَوْبَهُ فَيُؤْذِيَهُ " رواه البزار ورجاله ثقات.

13269. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Biriniz sümkürürse, sümüğünü kaybetsin de bir mü'minin cildine veya elbisesine bulaşmasın"* buyurduğunu işittim.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ لاَ تَبْزُقْ عَنْ يَمِينِكَ)

Sağ Tarafına Tükürme!

١٣٢٧٠ - عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمُحَارِبِي قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَبْزُقَ فَلاَ تَبْزُقَ عَنْ يَمِينِكَ وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِكَ إِنْ كَانَ فَارِغاً فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فَارِغاً فَتَحْتَ قَدَمِكَ" رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

13270. Târık b Abdillah el-Muhâribî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana şöyle buyurdu: *"Tükürmek istediğinde sağ tarafına tükürme! Ancak -eğer boş ise- sol tarafına, orası boş değilse ayağının altına tükür."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Hadis no: 4072.
[2] Bezzâr (2078); Ahmed (1543); Ebû Ya'lâ (808).
[3] Bezzâr (2079).

(بَابُ النَّهْيِ أَنْ يَقُولَ : مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا)

"Şu ve Şu Yıldızın Batıp Doğması Sayesinde Yağmura Kavuştuk" Demenin Yasak Oluşu

١٣٢٧١ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَطِيَّةَ ، حَدَّثَنَا قَيْسٌ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنِ الأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَ : خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ ، فَالْتَفَتَ إِلَيْهَا ، فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَرَّأَ هَذِهِ الْجَزِيرَةَ مِنَ الشِّرْكِ ، وَلَكِنْ أَخَافُ أَنْ تُضِلَّهُمُ النُّجُومُ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ! كَيْفَ تُضِلُّهُمُ النُّجُومُ ؟ قَالَ : " يَنْزِلُ الْغَيْثُ ، فَيَقُولُونَ : مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط باختصار وإسناد أبي يعلى حسن.

13271. Abbâs b. Abdilmuttalib anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Medine'den çıktım. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) oraya dönüp bakarak buyurdu ki: *"Muhakkak ki Allah bu yarımadayı şirkten temizlemiştir. Ancak ben onları yıldızların saptırmasından endişe ediyorum."* "Yâ Resûlallah! Yıldızlar onları nasıl saptırır?" diye sordular. *"Yağmur yağar; onlar da «Şu ve şu yıldız sayesinde yağmura kavuştuk» derler"* cevabını verdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta kısaltarak Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın isnâdı hasendir.

١٣٢٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال : نا حَمْدُونُ بْنُ سَلْمٍ الْحَذَّاءُ ، قال : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَاهَانَ أَبُو حَنِيفَةَ ، قال : ثنا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ الزَّنْجِيُّ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ ، فَمُطِرْنَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ مَطَرًا شَدِيدًا ، فَلَمَّا أَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تَدْرُونَ مَا ، قَالَ رَبُّكُمْ ؟ " ، قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَهَا ثَلاثًا وَعَاوَدُوا ، قَالَ : " ، قَالَ رَبُّكُمْ : إِنَّ الَّذِي يَقُولُ : مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا فَقَدْ كَفَرَ بِي ، وَآمَنَ بِذَلِكَ النَّجْمِ ، وَإِنَّ مَنْ يَقُولُ : إِنَّ اللَّهَ سَقَانَا فَقَدْ آمَنَ بِي ، وَكَفَرَ بِذَلِكَ النَّجْمِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه مسلم بن خالد الزنجي وثقه جماعة وضعفه غيرهم.

---

[1] 8475 no'lu hadisin tekrarı. Ebû Ya'lâ (6709). Senedinde Kays b. er-Rebî' vardır ki zayıf bir ravidir. Hasan-ı Basrî de müdellistir, *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

13272. İbn Mes'ûd anlatıyor: Hudeybiye günü Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydık. O gece şiddetli bir yağmur görmüştük. Sabah olunca Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Rabbinizin ne dediğini biliyor musunuz?"* diye sordu. Ashâb-ı Kirâm: "En doğrusunu Allah ve Resûlü bilir" dediler. Efendimiz bu sorusunu üç defa tekrarladı, ashab da üç defa aynı cevabı verdi. Sonra: *"Rabbiniz buyurdu ki: «Filan ve filan yıldızın batıp doğması sayesinde yağmura kavuştuk» diyenler beni inkâr etmiş, yıldızlara iman etmiştir. «Allah bize su verdi» diyenler de bana iman etmiş, yıldızları inkar etmiştir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Müslim b. Hâlid ez-Zencî vardır ki cemaat onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir.

(بَابُ مَشْيِ النِّسَاءِ فِي الطَّرِيقِ)

Kadınların Yolda Yürüyüş Şekli

١٣٢٧٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى الْمَدَنِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ التَّيْمِيُّ ، عَنْ شَرِيكِ بْنِ أَبِي نَمِرٍ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ لِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ فِي سَرَاةِ الطَّرِيقِ ، فَلْيَلْتَمِسْنَ حَافَتَهَا ، وَلا يَحْقِقْنَهَا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد العزيز بن يحيى المدني وهو كذاب ووثقه الحاكم.

13273. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolun ortasında kadınların payı yoktur. Onlar yolun kenarlarını gözetsinler ve yürürken ses çıkarmasınlar"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdulazîz b. Yahyâ el-Medenî vardır ki uydurmacı bir ravidir; ancak Hâkim onu güvenilir görmüştür.

١٣٢٧٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَاجِبٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الْحَكَمِ ، عَنْ أَبِي عَمْرِو بْنِ حِمَاسٍ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَيْسَ لِلنِّسَاءِ سَرَاةُ الطَّرِيقِ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه إسحاق بن حاجب و لم أعرفه

13274. Sahabi olan Ebû Amr b. Himâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yolun ortası, kadınlar için değildir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası İshâk b. Hâcib'den Taberânî rivayet etmiştir. Ben onu tanımıyorum.

١٣٢٧٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِي الزَّعْرَاءِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " لأَنْ يُزَاحِمَنِي بَعِيرٌ مَطْلِيٌّ بِقَطِرَانٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تُزَاحِمَنِي امْرَأَةٌ عَطِرَةٌ " رواه الطبراني وفيه أبو الزعراء وثقه العجلي وابن حبان وفيه كلام وبقية رجاله رجال الصحيح.

13275. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Katranla boyanmış bir devenin beni sıkıştırması, [koku sürünmüş] bir kadının sıkıştırmasından daha hoş gelir."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû'z-Za'râ vardır ki Iclî ve İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür; ancak eleştiriye uğramış biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ الْمَرَاجِيْحِ)

Salıncaklar

١٣٢٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ ، نَا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى ، ثَنَا زِيَادٌ أَبُو عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي الْخَلِيلِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَرَ بِقَطْعِ الْمَرَاجِيحِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم .

13276. Hz. Âişe dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) salıncakların kesilmesini emretti.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

(بَابُ فِيْمَنْ قَطَعَ السِّدْرَ)

Sedir Ağacını Kesenler

١٣٢٧٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ مِسْمَارٍ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اخْرُجْ نَادِ فِي النَّاسِ : مِنَ اللَّهِ لا مِنْ رَسُولِهِ ، لَعَنَ اللَّهُ قَاطِعَ السِّدْرِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه إبراهيم بن يزيد الخوزي وهو متروك.

13277. Ali b. Ebî Tâlib dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çık ve insanlara şunu ilan et: Sedir ağacını kesene Allah lanet etsin"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9751). Senedinde Ebû Nuaym Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbrâhîm b. Yezîd el-Hûzî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٢٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا مَلِيحُ بْنُ وَكِيعِ بْنِ الْجَرَّاحِ ، قَالَ : نَا أَبِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ شَرِيكٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَوْسٍ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الَّذِينَ يَقْطَعُونَ السِّدْرَ يُصَبُّونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ صَبًّا"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله كلهم ثقات.

13278. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sedir ağacını kesenlerin yüzlerine cehennemde döküldükçe (kaynar su) dökülür"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvilerin hepsi güvenilir ravilerdir.

(بَابٌ)

Bir Bölüm

١٣٢٧٩ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبَشِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَطَعَ سِدْرَةً صَوَّبَ اللَّهُ رَأْسَهُ فِي النَّارِ " ، يَعْنِي مِنْ سِدْرِ الْحَرَمِ ،قلت : رواه أبو داود غير قوله : " من سدر الحرم "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات . وقد تقدمت بقية أحاديث هذا الباب في البيع بعد باب اتخاذ الشجر.

13279. Abdullah b. Habeşî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Harem bölgesinin sedir ağaçlarından bir sedir ağacını keserse, Allah cehennemde onun başına çevirir"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadisi Ebû Dâvud *"Harem bölgesinin sedir ağaçlarından"* ifadesi olmadan rivayet etmiştir.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir.

Bu konunun geri kalan hadisleri, Alışveriş kitabında Ağaç Edinme bölümünden sonra geçmişti.

---

[1] İbnü'l-Cevzî *el-İlelü'l-Mütenâhiye*'de (2/656-657) şöyle der: "Dârekutnî demiştir ki: Bu, Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den rivayet edilen Hz. Âişe hadisidir; ancak doğruya daha yakın olan, bunun Urve'nin sözü olduğudur." Ukaylî der ki: "Bu babdaki rivayet, muztarib ve zayıftır. Sedir ağacını kesmekle ilgili sahih bir rivayet yoktur." Ahmed b. Hanbel de şöyle der: "Bu konuda sahih bir hadis yoktur."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (2462). Bu, ravinin yorumudur, merfu hadis değildir.

(بَابُ الْبَيَانِ وَتَشْقِيقُ الْكَلاَمِ)

İfade Tarzına Dikkat Etmek ve Şatafatlı Konuşmamak

١٣٢٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ عَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِينَ يُشَقِّقُونَ الْكَلاَمَ تَشْقِيقَ الشِّعْرِ"

رواه أحمد وفيه جابر الجعفي وهو ضعيف

13280. Muaviye dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şiir okurmuş gibi konuşan ve edebiyat parçalayan kimselere lanet etmiştir.

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Câbir el-Cu'fî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْلَى وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ يَحْيَى حَدَّثَنِي رَجُلٌ كُنْتُ أُسَمِّيهِ فَنَسِيتُ اسْمَهُ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ قَالَ كَانَتْ لِي حَاجَةٌ إِلَى أَبِي سَعْدٍ. قَالَ وَحَدَّثَنَا أَبُو حَيَّانَ عَنْ مُجَمِّعٍ قَالَ كَانَ لِعُمَرَ بْنِ سَعْدٍ إِلَى أَبِيهِ حَاجَةٌ فَقَدَّمَ بَيْنَ يَدَيْ حَاجَتِهِ كَلاَماً مِمَّا يُحَدِّثُ النَّاسُ يُوصِلُونَ لَمْ يَكُنْ يَسْمَعُهُ فَلَمَّا فَرَغَ قَالَ يَا بُنَيَّ قَدْ فَرَغْتَ مِنْ كَلاَمِكَ قَالَ نَعَمْ. قَالَ مَا كُنْتَ مِنْ حَاجَتِكَ أَبْعَدَ وَلاَ كُنْتُ فِيكَ أَزْهَدَ مِنِّي مُنْذُ سَمِعْتُ كَلاَمَكَ هَذَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ سَيَكُونُ قَوْمٌ يَأْكُلُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ كَمَا تَأْكُلُ الْبَقَرَةُ مِنَ الأَرْضِ"

رواه أحمد والبزار من طرق وفيه راو لم يسم وأحسنها ما رواه أحمد عن زيد بن أسلم عن سعد قال : قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ قَوْمٌ يَأْكُلُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ، كَمَا تَأْكُلُ الْبَقَرُ بِأَلْسِنَتِهَا. ورجاله رجال الصحيح إلا أن زيد بن أسلم لم يسمع من سعد والله أعلم.

13281. Ömer b. Sa'd -yani İbn Ebî Vakkas- anlatıyor: Benim babam Sa'd ile bir işim vardı -diğer rivayette ravi Mucemmi' der ki- Ömer b. Sa'd'ın babasından bir isteği vardı. Onun huzurunda bir konuşma yaptı. Bu konuşması bazı insanların muhteşem sözlerinden seçilmişti. Sa'd daha önce onun böyle bir konuşmasını işitmemişti. Konuşmasını bitirince: "Sevgili oğlum, konuşmanı bitirdin mi?" dedi. Oğlu da: "Evet" diye cevap verdi. Sa'd dedi ki: "Senin bu konuşmanı işittiğimden beri senin isteğine hiç bu kadar uzak olmamıştım. Sen de bana göre bu kadar değersiz olmamıştın. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*İleride bir topluluk olacak, sığırın araziyi yediği gibi dilleriyle yiyormuşçasına konuşacaklar*» buyurduğunu işittim."

---

[1] Ahmed (4/98).

★Hadisi Ahmed ve -birtakım tariklerden- Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın senedinde adını vermediği bir ravi vardır. Bu tariklerin en haseni, Ahmed'in Zeyd b. Eslem kanalıyla Sa'd'dan verdiği şu rivayettir: Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sığırın dilleriyle yediği gibi dilleriyle (kelimeleri) yiyen bir topluluk zuhur etmedikçe kıyamet kopmaz."*

Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ravileridir; ancak Zeyd b. Eslem, Sa'd'dan hadis işitmemiştir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٢٨٢ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، نَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ ، نَا بِشْرُ بْنُ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْبَلِيغَ مِنَ الرِّجَالِ ، الَّذِي يَتَخَلَّلُ أَحَدُهُمُ الْكَلامَ بِلِسَانِهِ كَمَا تَتَخَلَّلُ الْبَاقِرَةُ الْكَلأَ بِأَلْسِنَتِهَا "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه مقدام بن داود وهو ضعيف.

13282. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah, sığırların dilini dolaştırdığı gibi lafı diliyle ağzında dolaştıran ve edebiyat parçalayan kimselerden tiksinir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Mikdâm b. Dâvud'dan -ki o zayıf bir ravidir- Taberânî rivayet etmiştir.

١٣٢٨٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ : " إِنَّ الْبَيَانَ كُلَّ الْبَيَانِ شُعْبَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ"

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه أحمد بن محمد بن يحيى بن حمزة وهو ضعيف .

13283. Amr İbnu'l-Âs dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Edebiyat yapacağım diye kendini zorlayarak konuşmaya çalışmak şeytandan bir şubedir"* dediğini işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta hocası Ahmed b. Muhammed b. Yahyâ b. Hamza'dan -ki o zayıf bir ravidir- Taberânî rivayet etmiştir.[2]

١٣٢٨٤ - حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ كَرِهَ لَكُمُ الْبَيَانَ ، كُلَّ الْبَيَانِ"

---

[1] Ahmed (1517 ve 1597); Bezzâr (2080 ve 2081).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (44).

13284. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Allah sizin için edebiyat yapma maksadıyla kendini zorlayarak konuşmayı çirkin görmüştür"* buyurdu.[1]

١٣٢٨٥ - حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ الْمُتَشَدِّقِينَ فِي النَّارِ "

رواهما الطبراني وفي إسنادهما عفير بن معدان وهو ضعيف.

13285. Ve aynı isnâdla Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Avurtlarını şişirerek konuşanlar cehennemdedir"* dediğini bildiriyor.

★ Bu iki hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[2] İkisinin isnâdında da Ufeyr b. Ma'dân vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٢٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَعْدِ بْنِ عِيَاضٍ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا" رواه الطبراني وأحد إسناديه حسن.

13286. Abdullah b. Mes'ûd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bazı konuşmalar çok büyüleyicidir"* buyurduğunu bildiriyor.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] İki isnâdından biri hasendir.

١٣٢٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الإِصْطَخْرِيُّ، نَا الْحَسَنُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ الْيَمَامِيُّ، نَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ السُّلَمِيُّ، نَا عُيَيْنَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَوْشَنٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَدِمَ عَلَيْهِ وَفْدُ بَنِي تَمِيمٍ، عَلَيْهِمْ قَيْسُ بْنُ عَاصِمٍ، وَعَمْرُو بْنُ الأَهْتَمِ، وَالزِّبْرِقَانُ بْنُ بَدْرٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَمْرِو بْنِ الأَهْتَمِ: " مَا تَقُولُ فِي الزِّبْرِقَانِ بْنِ بَدْرٍ ؟ " قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مُطَاعٌ فِي أَنْدِيَتِهِ، شَدِيدُ الْعَارِضَةِ، مَانِعٌ لِمَا وَرَاءَ ظَهْرِهِ، قَالَ الزِّبْرِقَانُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ لَيَعْلَمُ أَكْثَرَ مِمَّا وَصَفَنِي بِهِ، وَلَكِنَّهُ حَسَدَنِي، فَقَالَ عَمْرٌو: وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهُ لَزَمِنُ الْمُرُوءَةِ ضَيِّقُ الْعَطَنِ، لَئِيمُ الْخَالِ، أَحْمَقُ الْوَالِدِ، وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا كَذَبْتُ أَوَّلًا، وَلَقَدْ صَدَقْتُ آخِرًا، وَلَكِنِّي رَضِيتُ فَقُلْتُ أَحْسَنَ مَا عَلِمْتُ، وَغَضِبْتُ فَقُلْتُ أَقْبَحَ مَا عَلِمْتُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا، وَإِنَّ مِنَ الشِّعْرِ لَحِكَمًا "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7695).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7696).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10025 ve 10094).

رواه الطبراني في الأوسط والكبير عن محمد بن موسى الأصطخري عن الحسن بن كثير عن يحيى بن أبي كثير و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات

13287. Ebû Bekre anlatıyor: Biz Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken Temîm'den bir heyet geldi. Aralarında Kays b. Âsım, Amr b. el-Ehtem ve Zibrikân b. Bedir de vardı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Amr b. el-Ehtem'e: *"Zibirkân b. Bedir hakkında ne dersin?"* diye sordu. O da şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! O, aşireti arasında itaat edilen, hitabeti güçlü ve yanındakine sahip olan biridir." Zibrikân da şöyle dedi: "Bu adam benim hakkımda söylediği sözlerden daha başka özelliklerimi de bilir. Ancak beni çekemediği için söylemedi." Amr ise, ona şu karşılığı verdi: "Allah'a yemin ederim ki ya Resûlallah, o, sonradan görme, dayısı alçak, çocuğu ahmak olan biridir! Allah'a yemin ederim ki yâ Resûlallah! Ben ilk başta söylediğim sözleri gerçek olarak söyledim. Sonradan söylediğim sözlerde de asla yalan söylemedim. Ancak ben öyle bir adamım ki, memnun edildiğim takdirde bildiğimden daha güzelini söylerim. Öfkelendirildiğim takdirde ise görüp müşahede ettiğim şeylerden daha çirkinini söylerim." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bazı sözler büyü gibidir. Bazı şiirler de hikmetlidir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Muhammed b. Mûsa el-Istahrî — Hasan b. Kesîr — Yahyâ b. Ebî Kesîr kanalıyla Taberânî rivayet etmiştir. Ben bu iki raviyi tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٢٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي سُهَيْلُ بْنُ ذِرَاعٍ أَنَّهُ سَمِعَ مَعْنَ بْنَ يَزِيدَ أَوْ أَبَا مَعْنٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْتَمِعُوا فِي مَسَاجِدِكُمْ فَإِذَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فَلْيُؤْذِنُونِي. قَالَ فَاجْتَمَعْنَا أَوَّلَ النَّاسِ فَأَتَيْنَاهُ فَجَاءَ يَمْشِي مَعَنَا حَتَّى جَلَسَ إِلَيْنَا فَتَكَلَّمَ مُتَكَلِّمٌ مِنَّا فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَيْسَ لِلْحَمْدِ دُونَهُ مُقْتَصَرٌ وَلَيْسَ وَرَاءَهُ مَنْفَذٌ.وَنَحْواً مِنْ هَذَا فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ فَتَلاوَمْنَا وَلامَ بَعْضُنَا بَعْضاً فَقُلْنَا خَصَّنَا اللَّهُ بِهِ أَنْ أَتَانَا أَوَّلَ النَّاسِ وَأَنْ فَعَلَ وَفَعَلَ قَالَ فَأَتَيْنَاهُ فَوَجَدْنَاهُ فِي مَسْجِدِ بَنِي فُلانٍ فَكَلَّمْنَاهُ فَأَقْبَلَ يَمْشِي مَعَنَا حَتَّى جَلَسَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي كَانَ فِيهِ أَوْ قَرِيباً مِنْهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ مَا شَاءَ اللَّهُ جَعَلَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَمَا شَاءَ جَعَلَ خَلْفَهُ وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْراً . ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَأَمَرَنَا وَكَلَّمَنَا وَعَلَّمَنَا"

رواه أحمد والطبراني ورجاله رجال الصحيح غير سهيل بن ذراع وقد وثقه ابن حبان قلت : وتأتي أحاديث في قوله : " إن من الشعر حكما وإن من البيان سحرا.

13288. Ma'n b. Yezîd veya Ebû Ma'n anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescidlerinizde toplanın. Her topluluk bir araya geldiğinde bana haber versin"* buyurdu. Biz herkesten önce toplanıp onun yanına vardık. O da bizimle yürüyerek geldi ve yanımıza oturdu. Bizden bir hatip çıkıp şöyle konuştu: "Allah'a hamdolsun ki onun önünde sınırlayanı ve arkasında ise icracısı yoktur." Hatip buna benzer şeyler söyleyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kızdı ve ayağa kalktı. Biz de birbirimizi kınadık. Dedik ki: Allah onu bize has kıldı. Çünkü o, herkesten önce bize geldi. Şunu şunu yapsa da bu böyledir.

Kalkıp yanına gittik. Onu Filan oğullarının mescidinde bulduk. Kendisiyle konuştuk ve bizimle gelmeye razı oldu. Sonunda önceki yerine veya oraya yakın bir yere gidip oturdu ve dedi ki: *"Dilediğini önüne koyan, dilediğini de ardına atan Allah'a hamd olsun. Doğrusu bazı sözler büyü gibidir."* Sonra Efendimiz bizim yanımıza geldi, bize tavsiyelerde bulundu, bizimle konuştu ve bize bir şeyler öğretti.

★Hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, Süheyl b. Zirâ' hariç, *Sahîh* ravileridir. İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür.

Ben derim ki: *"Doğrusu bazı şiirler hikmetlidir; bazı sözler de büyü gibidir"* sözüne dair hadisler gelecektir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْحَمْدِ وَالْمَدْحِ وَالْمَدَّاحِيْنَ)

Övme, Methetme ve Övenler Hakkında

١٣٢٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِى رَبَاحٍ قَالَ كَانَ رَجُلٌ يَمْدَحُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ فَجَعَلَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ هَكَذَا يَحْثُو فِى وَجْهِهِ التُّرَابَ ال سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِى وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ" رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط ورجاله رجال الصحيح.

13289. Atâ b. Ebî Rebâh bildiriyor: Bir adam İbn Ömer'i övüyordu, o da öven kimsenin yüzüne toprak saçtı ve şöyle dedi: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Methedicileri gördüğünüzde onların yüzüne toprak saçın"* dediğini işittim.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed (3/470); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/442-443).

[2] Ahmed (5684); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13589).

Zevâid'den tamamlayıcı bir hadis: Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fâsık övüldüğü zaman Rab gazab eder ve bundan dolayı Arş titrer."*

١٣٢٩٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ ، قَالَ : نا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ : نا عُمَارَةُ بْنُ زَاذَانَ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمِ التُّرَابَ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه أحمد بن محمد بن القاسم بن أبي بزة و لم أعرفه وهو حسن الإسناد لو سلم من هذا

13290. Enes b. Mâlik, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Methedicileri gördüğünüzde onların yüzüne toprak saçın"* buyurduğunu haber verdi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ahmed b. Muhammed b. el-Kâsım b. Ebî Bezze vardır ki onu tanımıyorum. Eğer bu ravide kusur yoksa isnâdı hasendir.

١٣٢٩١ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ ، وَسُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالا : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، أَنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحَكَمِ الْبُنَانِيَّ أَخْبَرَهُمْ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ التُّرَابَ"

رواه الطبراني وأحد إسناديه حسن.

13291. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle: *"Övenleri gördüğünüzde onların yüzüne toprak saçın"* dediğini işittim.

★Taberânî rivayet etmiştir. İki isnâdından biri hasendir.

١٣٢٩٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَخْرُجُ وَمَعَهُ دِينُهُ ، فَيَرْجِعُ وَمَا مَعَهُ مِنْهُ شَيْءٌ ، يَأْتِي الرَّجُلَ لا يَمْلِكُ لَهُ ، وَلا لِنَفْسِهِ نَفْعًا وَلا ضَرًّا ، فَيُقْسِمُ لَهُ بِاللَّهِ إِنَّكَ كَذَبْتَ وَذَنْبَتَ فَيَرْجِعُ مَا حُلِّيَ مِنْ حَاجَتِهِ بِشَيْءٍ ، وَقَدْ أَسْخَطَ اللَّهَ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني بأسانيد ورجال أحدها رجال الصحيح.

13292. Abdullah (b. Mes'ûd) der ki: "Kişi yanında dini olduğu halde dışarı çıkar; ancak ondan bir şey kalmadan geri döner. Şöyle ki tutup bir adama gider, aslında ona da, kendisine de fayda ve zarar veremeyecekken ona Allah adına yemin ederek der ki: «Bunu sağlayacak

---

Bunu münker bir isnâdla Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Bak: *el-Metâlibu'l-Âliye*, 3/3; *ed-Daîfa* (1399).

[1] Bezzâr (2024). "Demiştir ki: Bu hadisi Sâbit—Enes yoluyla sadece Umâra b. Zâzân'ın rivayet ettiğini biliyoruz. Ondan da sadece Müemmil b. İsmâîl rivayet etmiştir."

olan sensin, elbette ki sensin.» Sonunda ihtiyacı olan şeyi alarak döner; ama o Allah'ın öfkesini üzerine çekmiş olarak dönmüştür."

★Bunu birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[1] O isnâdlardan birinin ricâli *Sahîh* ricâlidir.

١٣٢٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ الأَسْوَدَ بْنَ سَرِيعٍ قَالَ تَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ حَمِدْتُ رَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِمَحَامِدَ وَمِدَحٍ وَإِيَّاكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّ رَبَّكَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُحِبُّ الْمَدْحَ هَاتِ مَا امْتَدَحْتَ بِهِ رَبَّكَ . قَالَ جَعَلْتُ أُنْشِدُهُ فَجَاءَ رَجُلٌ فَاسْتَأْذَنَ أَدْلَمُ أَصْلَعُ أَعْسَرُ أَيْسَرُ قَالَ فَاسْتَنْصَتَنِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَوَصَفَ لَنَا ابْنُ سَلَمَةَ كَيْفَ اسْتَنْصَتَهُ. قَالَ كَمَا صَنَعَ بِالْهِرِّ فَدَخَلَ الرَّجُلُ فَتَكَلَّمَ سَاعَةً ثُمَّ خَرَجَ ثُمَّ أَخَذْتُ أُنْشِدُهُ أَيْضاً ثُمَّ رَجَعَ بَعْدُ فَاسْتَنْصَتَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوَصَفَهُ أَيْضاً فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ ذَا الَّذِي اسْتَنْصَتَّنِي لَهُ فَقَالَ هَذَا رَجُلٌ لاَ يُحِبُّ الْبَاطِلَ هَذَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ"

رواه أحمد والطبراني بنحوه بأسانيد ورجال أحدها عند أحمد رجال الصحيح

13293. Esved b. Serî' anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına varıp dedim ki: "Yâ Resûlallah! Doğrusu ben, Yüce Rabbim ile seni birtakım övgülerle ve methiyelerle övdüm." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Şüphesiz Yüce Rabbin methi sever. Haydi, Rabbini övdüğün sözleri söyle bakalım"* buyurdu. Ben de şiir okumaya başladım. Bu sırada bir adam geldi ve izin istedi. Beyaz tenli, uzun boylu, kel kafalı, hem zor hem kolay biriydi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona karşı içten olmamı söyledi. -ravi İbn Seleme bize, ona karşı nasıl içtenlik istediğini "kediye davrandığı gibi" diyerek tasvir etti.- Sonra bir adam girdi, bir saat (süre) konuştu ve çıktı. Sonra ben aynı şekilde şiir okumaya başladım. Daha sonra adam geri döndü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine ona karşı benden samimi olmamı istedi. -O da (İbn Seleme) bu hususu aynı şekilde tavsif etti.- Bunun üzerine ben: "Yâ Resûlallah! Kendisine karşı samimi olmamı istediğin bu zat kimdir?" diye sordum. O da: *"Bu, bâtılı sevmeyen bir kişidir. Bu, Hattab'ın oğlu Ömer'dir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed ve yakın lafızlarla Taberânî birtakım isnâdlarla rivayet etmişlerdir.[2] Ahmed'in isnâdlarından birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8562); İbnü'l-Mübarek, *Zühd* (382).

[2] Ahmed (3/435 ve 4/24); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (820-825, 836, 842 ve 844).

١٣٢٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، قَالا : ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمَّادِ بْنِ نُمَيْرٍ ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ ، عَنْ حُصَيْنٍ ، عَنْ مُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا أَحَدٌ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَذَلِكَ لأَنَّهُ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ ، وَمَا أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ الْمِدْحَةُ مِنَ اللَّهِ ، وَذَلِكَ لأَنَّهُ مَدَحَ نَفْسَهُ ، وَلا أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْعُذْرُ مِنَ اللَّهِ ، وَذَلِكَ أَنَّهُ اعْتَذَرَ إِلَى خَلْقِهِ ، وَلا أَحَدَ أَحَبُّ إِلَيْهِ الْحَمْدُ مِنَ اللَّهِ ، وَذَلِكَ أَنَّهُ حَمِدَ نَفْسَهُ "

قلت : في الصحيح : " لا أغير ولا أحب إليه المدح " . فقط رواه الطبراني وفيه عبد الله بن حماد بن نمير و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13294. Abdullah b. Mes'ûd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur. Bundan dolayı O, çirkin şeyleri haram kılmıştır. Methedilmeyi Allah'tan daha çok seven kimse yoktur. Bundan dolayı O, kendini methetmiştir. Özür kabul etmeyi Allah'tan daha çok seven kimse yoktur. Bu sebeple O, mahlûkatının özrünü kabul etmiştir. Övülmeyi Allah'tan daha çok seven kimse de yoktur. Bunun için O kendisini övmüştür"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Ben derim ki: *Sahîh*'te sadece şu ifade geçer: *"Daha kıskanç ve methedilmesi kendisine daha sevimli olan (ondan başka) kimse yoktur."*

Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. Hammâd b. Numeyr vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٢٩٥ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْخَطَّابِ ، ثنا مَسْعُودُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّادٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي لَيْثٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنْشُدُكَ قَالَهَا ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فَأَنْشَدَهُ الرَّابِعَةَ مِدْحَةً لَهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنْ كَانَ أَحَدٌ مِنَ الشُّعَرَاءِ يُحْسِنُ فَقَدْ أَحْسَنْتَ "

رواه الطبراني وفيه راو لم يسم وعطاء بن السائب اختلط.

13295. Abbâd (b. Amr) dedi ki: Leys oğullarından bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip üç defa: "Yâ Resûlallah! Sana şiir okuyayım mı?" diye sordu. Dördüncüsünde de kendisine ait bir methiye okudu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer şairlerden biri güzel bir şey yaptıysa, sen yapmışsındır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde adını vermediği bir ravi vardır. Ayrıca âhir ömründe ezberi bozulmuş olan Atâ b. es-Sâib vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10378); Müslim (2760, uzun metinle).

١٣٢٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ صَالِحِ بْنِ أَبِي غَرِيبٍ ، عَنْ خَلادِ بْنِ السَّائِبِ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَمَدَحَنِي فِي وَجْهِي ، فَقَالَ : إِنَّهُ حَمَلَنِي أَنْ أَمْدَحَكَ فِي وَجْهِكَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِذَا مُدِحَ الْمُؤْمِنُ فِي وَجْهِهِ رَبَا الإِيمَانُ فِي قَلْبِهِ"

رواه الطبراني وفيه ابن لهيعة وبقية رجاله وثقوا.

13296. Hallâd b. es-Sâib bildiriyor: Usâme b. Zeyd'in yanına gitmiştim; beni yüzüme karşı övdü ve dedi ki: Seni yüzüne karşı övmeme beni sevk eden şey, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmiş olduğum şu sözdür: *"Mümin, yüzüne karşı övüldüğünde, onun kalbinde imanı gelişir."*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Lehîa vardır. Diğer ravileri güvenilir görülmüştür.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الشِّعْرِ وَالشُّعَرَاءِ)

Şiir ve Şairler Hakkında

١٣٢٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو نَوْفَلِ بْنُ أَبِي عَقْرَبٍ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ هَلْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُتَسَامَعُ عِنْدَهُ الشِّعْرُ قَالَتْ كَانَ أَبْغَضَ الْحَدِيثِ إِلَيْهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13297. Ebû Nevfel b. Ebî Akreb dedi ki: Hz. Âişe'ye: "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in nezdinde şiir dinlenir miydi?" diye sordum; şu cevabı verdi: "En nefret ettiği söz, o (şiir) idi."

★Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٢٩٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " إِنَّ إِبْلِيسَ لَمَّا أُنْزِلَ إِلَى الأَرْضِ ، قَالَ : يَا رَبِّ أَنْزَلْتَنِي إِلَى الأَرْضِ ، وَجَعَلْتَنِي رَجِيمًا أَوْ كَمَا ذَكَرَ فَاجْعَلْ لِي بَيْتًا ، قَالَ : الْحَمَّامُ ، قَالَ : فَاجْعَلْ لِي مَجْلِسًا ، قَالَ : الأَسْوَاقُ ، وَمَجَامِعُ الطُّرُقِ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي طَعَامًا ، قَالَ : مَا لا يُذْكَرُ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي شَرَابًا ،

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4593). Senedinde Rebîa b. Abbâd ed-Deylî vardır, babasından rivayet etmiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (424).

[3] Ahmed (6/134, 189).

قَالَ : كُلُّ مُسْكِرٍ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي مُؤَذِّنًا ، قَالَ : الْمَزَامِيرُ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي قُرْآنًا ، قَالَ : الشِّعْرُ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي كِتَابًا ، قَالَ : الْوَشْمُ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي حَدِيثًا ، قَالَ : الْكَذِبُ ، قَالَ : اجْعَلْ لِي مَصَايِدَ ، قَالَ : النِّسَاءُ " رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو ضعيف . وقد تقدم لهذا طرق في كتاب الإيمان.

13298. Ebû Umâme, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"İblis, yeryüzüne atıldıktan sonra, «Ya Rabbi, beni yere indirdin ve kovulmuş kıldın -veya buna benzer bir şey söyledi- ; o halde bana bir ev ver» dedi. Yüce Allah da «Hamamlar senin evin olsun» buyurdu. «Meclis» istedi, «Çarşılar ve yol ağızları» verildi. «Yemek» istedi, «Besmelesiz yenen yemekler senin olsun» dendi. «Bana içecek ver» dedi; Yüce Allah: «Sarhoşluk veren her içecek senin olsun» buyurdu. Müezzin istedi, «Çalgıcılar müezzinin olsun» buyuruldu. Kur'an istedi, «şiir» verildi. «Yazı» istedi; «dövme» verildi. «Söz» istedi; «yalan» verildi. «Bana tuzak ver» dedi; Allah «Kadınlar tuzağın olsun» buyurdu."*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki zayıf bir ravidir. İman bölümünde bunun farklı kanalları geçmişti.

١٣٢٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ حَدَّثَنَا أَبُو الْجَهْمِ الْوَاسِطِىُّ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ أَبِى سَلَمَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرُؤُ الْقَيْسِ صَاحِبُ لِوَاءِ الشُّعَرَاءِ إِلَى النَّارِ"

رواه أحمد والبزار وفي إسناده أبو الجهيم شيخ هشيم بن بشير و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

13299. Ebû Hureyre bildiriyor: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmruu'l-Kays, cehenneme gidecek olan şairlerin sancakları olacaktır"* buyurdu.

★ Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] İsnâdında Huşeym b. Beşîr'in hocası Ebû'l-Cüheym vardır ki ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٠٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا رَفَعَ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7837). Senedinde Ubeydullah b. Zahr vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Ahmed (7127); Bezzâr (2091). Ebû Cuheym el-Vâsıtî hakkında Ebû Zür'a er-Râzi "zayıftır" der. *Müsned*'in şerhi ile İbnü'l-Cevzî'nin *el-İlelü'l-Mütenâhiye* (200) kitabına bakın.

رَجُلٌ صَوْتَهُ بِعَقِيرَةٍ غِنَاءً إِلا بَعَثَ اللَّهُ بِشَيْطَانَيْنِ يَجْلِسَانِ عَلَى مَنْكِبَيْهِ يَضْرِبَانِ بِأَعْقَابِهِمَا عَلَى صَدْرِهِ حَتَّى يَسْكُتَ مَتَى مَا سَكَتَ " رواه الطبراني بأسانيد ورجال أحدها وثقوا وضعفوا.

13300. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse sesini şarkı söyleyerek yükseltmeye görsün, Allah hemen ona iki şeytan gönderir; onlar o kişinin omuzuna oturup ökçeleriyle göğsüne vururlar. Susana kadar böyle vurmaya devam ederler. Artık ne zaman susarsa!"* buyurmuştur.

★Bunu birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu isnâdlardan birinin ricâli güvenilir de görülmüştür, zayıf da.

١٣٣٠١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ وَأَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَبَّانَ الرَّقِّيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْفُضَيْلِ بْنِ عِيَاضٍ ، ثنا أَبُو سَعِيدٍ ، مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ أَبُو الْعَلاءِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ ، عَنْ كَيْسَانَ ، مَوْلَى مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : خَطَبَنَا مُعَاوِيَةُ ، فَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى عَنْ تِسْعٍ ، وَأَنَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُنَّ ، أَلا إِنَّ مِنْهُنَّ : النَّوْحُ ، وَالْغِنَاءُ ، وَالتَّصَاوِيرُ ، وَالشِّعْرُ ، وَالذَّهَبُ ، وَالْخَزُّ ، وَالسُّرُوجُ ، وَالْحَرِيرُ "

قلت : رواه النسائي باختصار رواه الطبراني بإسنادين رجال أحدهما ثقات.

13301. Muaviye'nin azatlısı Keysân bildiriyor: Muaviye bize hutbe verip dedi ki: "Kuşkusuz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yedi şeyden men etti; ben de sizi o şeylerden men ediyorum. Dikkat edin bunlar: Ölü için feryat etmek (ağıt yakmak), şarkı söylemek, resim yapmak, şiir okumak, altın takmak, ipek kumaş giymek, eğere binmek ve ipek kumaş kullanmaktır."

★ Ben derim ki: Nesai de bu hadisi kısa metniyle vermiştir.

Bunu iki isnâdla Taberânî rivayet etmiştir.[2] İki isnâddan birinin ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٣٠٢ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ اللَّفْظُ لِزهير ، قَالا : حَدَّثَنَا خَلادُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : نا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا خَيْرٌ لَهُ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7825 ve 7749). İkisinin de senedinde Ali b. Yezîd vardır ki oldukça zayıf bir ravidir. Bak: *ed-Daîfa* (931).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/373); Ahmed (4/101); Ebû Ya'lâ (7374). Keysân'ı yalnızca İbn Hibbân güvenilir görmüştür.

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح وقال : لا نعلم أحدا أسنده إلا خلاد بن يحيى.

13302. Ömer b. el-Hattâb, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içine irin dolması, şiir dolmasından onun için daha iyi bir durumdur"* buyurduğunu haber veriyor.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Râvileri, *Sahîh* ravileridir. Bezzâr demiştir ki: "Hallâd b. Yahyâ'dan başka bu hadisi Hz. Peygamber sözü olarak ifade eden başka kimse bilmiyoruz."

١٣٣٠٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ الْوَزِيرُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْجَوَازُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا أَبُو صَخْرٍ وَاصِلُ بْنُ يَزِيدَ السُّلَمِيُّ ، ثم الناصري ، حَدَّثَنِي أَبِي ، وَعُمُومَتِي عَنْ جَدِّي مَالِكِ بْنِ عُمَيْرٍ , أَنَّهُ شَهِدَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ ، وَخَيْبَرَ وَالطَّائِفِ ، وَكَانَ رَجُلا شَاعِرًا ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَفْتِنِي فِي الشِّعْرِ ، فَقَالَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ مَا بَيْنَ لَبَّتِكَ إِلَى عَاتِقِكَ قَيْحًا خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، امْسَحْ عَلَى رَأْسِي ، فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي ، فَمَا قُلْتُ بَعْدَ ذَلِكَ بَيْتَ شِعْرٍ ، وَلَقَدْ عُمِّرَ مَالِكٌ حَتَّى شَابَ رَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ وَمَا شَابَ مَوْضِعُ يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط باختصار وقال : " قيحا وصديدا " . وفيه من لم أعرفهم.

13303. Mâlik b. Umeyr'in bildirdiğine göre kendisi Fetih, Huneyn ve Taif savaşlarında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydı. Mâlik şair biriydi. "Yâ Resûlallah! Bana şiir hakkında fetva ver!" deyince Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Göğsünün üst kısmından göbeğine, kasığına kadar irin dolması şiirle dolmasından iyidir"* buyurdu. Ben de: "Yâ Resûlallah! Benim başımı okşa" dedim. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) elini başıma koydu; ondan sonra bir beyit şiir bile söylemedim. Mâlik, saçları ve sakalı ağarıncaya kadar ömür sürdüğü halde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) elinin değdiği yerler ağarmadı.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile –kısa metniyle- *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta "İrin ve cerahat" ifadesini kullanmıştır. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٣٠٤ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ , ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَرَجِ الرِّيَاشِيُّ , قَالا : ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ مِنْ وَلَدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ سَالِمِ بْنِ

[1] Bezzâr (2090). Bezzâr dedi ki: "İsmâîl—Ömer yoluyla mevkuf olarak bunu birçok kişi rivayet etmiştir. Sadece Hallâd b. Yahyâ'nın merfû olarak verdiğini görüyoruz."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/294).

عَبْدِ اللَّهِ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا حَتَّى يُرِيَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا " رواه الطبراني وفيه يزيد بن سفيان وهو ضعيف.

13304. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içine irin dolması, şiir dolmasından daha iyidir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. Süfyân vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٠٥ - حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْخُرَاسَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحْرِزٍ الأَزْدِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا أَوْ دَمًا ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا هُجِيتُ بِهِ " رواه أبو يعلى وفيه من لم أعرفهم.

13305. Câbir'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içine irin veya kan dolması, içinde benim hicvedildiğim şiirle dolmasından daha iyidir"* buyurdu.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٣٠٦ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ , ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَرَجِ الرِّيَاشِيُّ , قَالا : ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ مِنْ وَلَدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا حَتَّى يُرِيَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا "

رواه الطبراني وفيه أبو عبيدة بن عبد الله بن عبيد الله بن عمرو و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13306. İbn Ömer dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içinin irinle dolması, şiirle dolmasından daha iyidir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir.[3] Bunda da Ebû Ubeyde b. Abdillah b. Ubeydillah b. Amr vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٠٧ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَعُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ قَالاَ : قال عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا حَتَّى يُرِيَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا "

رواه الطبراني وفيه بشر بن عمارة وهو ضعيف.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6132).

[2] Ebû Ya'lâ (6056). Bak: *ed-Daîfa* (1111).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13229).

13307. Ebû'd-Derdâ ve Utbe b. Abd bildiriyorlar: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birinizin içinin irinle dolması, şiirle dolmasından daha iyidir"* buyurdu.

★Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Bişr b. Umâre vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٠٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ ابْنِ سَمَاعَةَ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ مِنْ عَانَتِهِ إِلَى لُهَامَتِهِ قَيْحًا يَتَخَضْخَضُ ، خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا"

رواه الطبراني وإسناده حسن

13308. Avf b. Mâlik dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden birinin kasığından küçük diline kadar kendisini sarsacak kadar çok irinle dolması, onun için şiirle dolmasından daha iyidir"* buyurduğunu işittim.

★Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

١٣٣٠٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِي الزَّعْرَاءِ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " لأَنْ يَمْتَلِئَ الرَّجُلُ قَيْحًا خَيْرٌ لَهُ مِنْ يَمْتَلِئَ شِعْرًا "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير أبي الزعراء واسمه عبد الله بن هانئ وثقه العجلي وابن حبان وفيه ضعف.

13309. Abdullah -yani İbn Mes'ûd- dedi ki: "Kişinin içinin irinle dolması, onun için şiirle dolmasından daha iyidir."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri, Ebû'z-Za'râ hariç *Sahîh* ravileridir. Onun ismi Abdullah b. Hâni'dir ki Iclî ve İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür; ancak ondan zayıflık vardır.

١٣٣١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عَنْبَسَةَ الْوَرَّاقُ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ مَثَّلَ بِالشَّعْرِ ، فَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَلاقٌ "

رواه الطبراني في الكبير وفيه حجاج بن نصير وقد ضعفه الجمهور ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ وبقية رجاله ثقات.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9752). Senedinde Ebû Nuaym Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir.

13310. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim şiirle temsil getirirse onun için Allah katında nasip yoktur"* buyurdu.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Haccâc b. Nusayr vardır ki çoğunluk onu zayıf görmüş, İbn Hibbân da güvenilir addedip "Hata eden biridir" demiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى شَيْبَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِى زِيَادٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرِو بْنِ الأَحْوَصِ قَالَ أَخْبَرَنِى رَبُّ هَذِهِ الدَّارِ أَبُو هِلاَلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بَرْزَةَ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى سَفَرٍ فَسَمِعَ رَجُلَيْنِ يَتَغَنَّيَانِ وَأَحَدُهُمَا يُجِيبُ الآخَرَ وَهُوَ يَقُولُ لاَ يَزَالُ حَوَارِىَّ تَلُوحُ عِظَامُهُ زَوَى الْحَرْبَ عَنْهُ أَنْ يُجَنَّ فَيُقْبَرَا فقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْظُرُوا مَنْ هُمَا . قَالَ فَقَالُوا فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ. قَالَ فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ ارْكُسْهُمَا رَكْساً وَدُعَّهُمَا إِلَى النَّارِ دَعًّا"

رواه أحمد والبزار وقال : نظر إلى رجلين يوم أحد يتمثلان هذا الشعر في حجرة . وأبو يعلى بنحوه وفيه يزيد بن أبي زياد والأكثر على تضعيفه.

13311. Ebû Berze bildiriyor: Bir yolculukta Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberdik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) iki adamın konuşmasını işitti; biri diğerine şu şiiri okuyor, diğeri de cevap veriyordu:

"Cariyelerin kemikleri parlamaya devam ediyor.

Savaş onun gizlenip gömülmesini engelledi."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bakın bakalım bunlar kim?"* diye sordu, "Onlar, filan ve filandır" denildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara şöyle beddua etti: *"Ey Allahım! Onları döndürdükçe fitnelere döndür ve sürükleyerek cehenneme at!"*

★ Hadisi Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Bezzâr şöyle demiştir: "Resûl-i Ekrem Uhud günü bir çukurda bu şiirle temsil getiren iki kişi gördü." Ayrıca bunu Ebû Ya'lâ da benzer ifadelerle rivayet etmiştir. Senedinde Yezîd b. Ebî Ziyâd vardır ki ekseriyet onun zayıf olduğuna kanidir.

١٣٣١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَفْصِ بْنِ بَهْمَرْدَ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَارِثِ الرَّازِيُّ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الْغَفَّارِ الْفُقَيْمِيُّ ، ثَنَا وَشَرِيكٌ ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عن نُصَيْرُ بْنُ أَبِي الأَشْعَثِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10977).

2 Ahmed ve oğlu (4/421); Bezzâr (2093); Ebû Ya'lâ (7436 ve 7437).

الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ ، عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ رَبِيعَةَ ، قَالَ : بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ يَسِيرُ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ إِذْ سَمِعَ صَوْتَ غِنَاءٍ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا ؟ " فَنَظَرَ فَإِذَا رَجُلٌ يُطَارِحُ رَجُلًا لِلغِنَاءِ : لا يَزَالُ حَوَارِيٌّ تَلُوحُ عِظَامُهُ زَوَى الْحَرْبُ عَنْهُ أَنْ يُجَنَّ فَيُقْبَرَا ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ أَرْكِسْهُمَا فِي الْفِتْنَةِ رِكْسًا ، وَدُعَّهُمَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه جماعة لم أعرفهم.

13312. Muttalib b. Rabîa anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir seferde iken bir şarkı sesi işitti ve: *"Bu nedir?"* diye sordu. Baktılar ki bir adam şu şarkıyı söyleyerek bir adamla sohbet ediyor:

"Cariyelerin kemikleri parlamaya devam ediyor.

Savaş onun gizlenip gömülmesini engelledi."

Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle beddua etti: *"Allahım! Onları döndürdükçe fitneye döndür, sonra da cehennem ateşine sürükleyip atıver."*

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup vardır.

١٣٣١٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ سَوَادَةَ النَّخَعِيُّ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَ رَجُلَيْنِ وَهُمَا ، يَقُولانِ : ولا يَزَالُ حَوَارِيٌّ تَلُوحُ عِظَامُهُ زَوَى الْحَرْبُ عَنْهُ أَنْ يُجَنَّ فَيُقْبَرَا فَسَأَلَ عَنْهُمَا ، فَقِيلَ : مُعَاوِيَةُ وَعَمْرُو بْنُ الْعَاصِ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ أَرْكِسْهُمَا فِي الْفِتْنَةِ رِكْسًا وَدُعَّهُمَا إِلَى النَّارِ دَعًّا"

رواه الطبراني وفيه عيسى بن سوادة النخعي كذاب.

13313. İbn Abbâs dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şarkı söyleyen iki kişinin sesini işitti. Şöyle diyorlardı:

"Cariyelerin kemikleri parlamaya devam ediyor.

Savaş onun gizlenip gömülmesini engelledi."

Onların kim olduğunu sordu; Muaviye ile Amr b. el-Âs oldukları söylendi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle beddua etti: *"Allahım! Onları döndürdükçe fitneye döndür, sonra da sürükleyip cehenneme atıver."*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsa b. Sevâde en-Nahaî vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٣١٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلاَّلُ مَكِّيٌّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ ، ثنا مُطَّرِحُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يَحِلُّ بَيْعُ الْمُغَنِّيَاتِ ، وَلا شِرَاؤُهُنَّ ، وَلا التِّجَارَةُ فِيهِنَّ ، وَأَثْمَانُهُنَّ حَرَامٌ ، وَالاسْتِمْتَاعُ إِلَيْهِنَّ" رواه الطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو ضعيف.

13314. Ebû Umâme'den, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şarkıcı kadınların satılması ve alınmasıyla onlar hakkında ticaret helal değildir. Onların (satış) paraları haramdır. Onları dinlemek de fitnedir"* buyurduğu nakledilmiştir.

★ Ben derim ki: Tirmizî, "Onları dinlemek fitnedir" ibaresi olmadan hadisi rivayet etmiştir.

Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سِبَاعِ بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ أَهْلَ الْجَاهِلِيَّةِ يَطُوفُونَ وَهُمْ يَقُولُونَ "الْيَوْمَ قَرِّنَا عَيْنَا نَقْرَعُ الْمَرْوَتَيْنَا"

رواه أحمد ورجاله ثقات.

13315. Sibâ' b. Sâbit dedi ki: Câhiliye halkının şöyle diyerek tavaf ettiğini işittim:

"Bugün gözümüz aydın oldu. İki Mervemizi de çalar."

★ Hadisi Ahmed rivayet etmiştir.[3] Râvileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الشِّعْرِ بَعْدَ العِشَاءِ الآخِرَةِ)

Yatsı Vaktinden Sonra Şiir Okumak

١٣٣١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا قَزَعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ الْبَاهِلِيُّ عَنْ عَاصِمِ بْنِ مَخْلَدٍ عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ . قَالَ أَبِي حَدَّثَنَا الأَشْيَبُ فَقَالَ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ الأَحْوَلِ عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ عَنْ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10970). Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7805, 7855, 7861 ve 7862).

[3] Ahmed (6/381).

شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَضَ بَيْتَ شِعْرٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ تِلْكَ اللَّيْلَةَ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير وفيه قزعة بن سويد الباهلي وثقه ابن معين وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات

13316. Şeddâd b. Evs bildiriyor: Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yatsıdan sonra her kim bir beyit şiir söylerse, o gecenin namazı kabul edilmez"* buyurdu.

★ Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Kaza'a b. Süveyd el-Bâhilî vardır ki İbn Maîn onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الشِّعْرِ فِي الْكَلاَمِ)

Şiirin Sözdeki Yeri

١٣٣١٧ - حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى الْخُتُلِّيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ هِشَامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنِ الشِّعْرِ ، فَقَالَ : هُوَ كَلاَمٌ ، فَحَسَنُهُ حَسَنٌ ، وَقَبِيحُهُ قَبِيحٌ "

رواه أبو يعلى وفيه عبد الرحمن بن ثابت بن ثوبان وثقه دحيم وجماعة وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13317. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şiirden sorulunca: *"Şiir bir sözdür; güzeli güzel, çirkini de çirkindir"* buyurdu.

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdurrahman b. Sâbit b. Sevbân vardır ki Duhaym ve çoğunluk onu güvenilir görürken İbn Maîn ve başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ahmed (4/125); Bezzâr (2094); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (71134). Bezzâr dedi ki: "Bu hadisin sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz. Âsım'dan sadece Kaza'a b. Süveyd el-Bâhilî'nin rivayette bulunduğunu biliyoruz. Kaza'a sakıncası olmayan bir ravidir. Ancak kuvvetli de değildir. İlim erbabı ondan rivayette bulunmuştur. Bu hadisi ondan Yezîd b. Hârun ve daha başkaları rivayet etmiştir."

[2] Ebû Ya'lâ (4760). İbnü'l-Cevzî de bunu *el-Ilelü'l-Mütenâhiye*'de (98) içinde Hassân b. Gâlib'in bulunduğu başka bir kanaldan zikretmiştir. İbn Hibbân der ki: "Onunla ihticac helal değildir." İbn Lehîa ise zayıftır. Ebû Ya'lâ tarikinden Beyhakî de *es-Sünenü'l-Kübrâ*'da rivayet etmiştir (10/239) ve şöyle demiştir: "Bir cemaat bunu vasletmiştir. Doğru olan ise Hz. Peygamber'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) bunun mürsel olarak geldiğidir."

١٣٣١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ ، ثَنَا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادِ بْنِ أَنْعُمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ وَحِبَّانَ بْنِ أَبِي جَبَلَةَ ، وَبَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الشِّعْرُ بِمَنْزِلَةِ الْكَلامِ ، فَحَسَنُهُ كَحَسَنِ الْكَلامِ ، وَقَبِيحُهُ كَقَبِيحِ الْكَلامِ "

رواه الطبراني في الأوسط وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد وإسناده حسن . والله أعلم.

13318. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şiir söz mesabesindedir. Güzeli sözün güzeli gibidir; çirkini de sözün çirkini gibidir"* buyurdu.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî[1] rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir. İsnâdı hasendir. En doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الرُّخْصَةِ فِي الشِّعْرِ مَا لَمْ يَكُنْ شِرْكاً أَوْ هِجَاءَ مُسْلِمٍ)

Şirk Olmadıkça ve Bir Müslümanı Hicvetmedikçe Şiire Müsaade

١٣٣١٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : رَخَّصَ لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي كُلِّ شِعْرٍ جَاهِلِي إِلاَّ قَصِيدَتَيْنِ لِلأَعْشَى زَعَمَ أَنَّهُ أَشْرَكَ فِيهِمَا"

13319. Ebû Hureyre dedi ki: A'şâ'ya ait iki kaside hariç, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her türlü Cahiliye şiiri hakkında bize müsaade verdi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) A'şâ'nın o iki kasidede şirke düştüğünü söylemiştir.[2]

١٣٣٢٠ - وَفِي رِوَايَةٍ : رَخَّصَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِعْرِ الجَاهِلِيَّةِ إِلاَّ قَصِيدَتَيْنِ لِلأَعْشَى إِحْدَاهُمَا فِي أَهْلِ بَدْرٍ وَالأُخْرَى فِي عَامِرٍ وَعَلْقَمَةَ"

رواه كله البزار وأبو يعلى باختصار وفي إسنادهما من لا تقوم به حجة.

13320. Bir rivayet ise şöyledir: "A'şâ'ya ait iki kaside hariç, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her türlü Cahiliye şiirine müsaade etti. O iki

---

[1] İbnü'l-Cevzî de bunu *el-İlelü'l-Mutenâhiye*'de (199) rivayet etmiştir. Senedinde Abdurrahman b. Ziyâd vardır. Ahmed onun için: "Peş para etmez" tabirini kullanmış, İbn Hibbân da şöyle demiştir: "Bu, güvenilir ravilerden oluşan uydurma hadisler tertib eder ve tedlis yapardı."

[2] Bezzâr (2016).

kasidenin biri Bedir ahalisi hakkında, diğeri de Âmir ile Alkame hakkındadır."

★ Bunların hepsini Bezzâr ve –kısa metinle- Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] İkisinin isnâdında da kendisiyle ihticâc edilmeyen kimseler vardır.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْهِجَاءِ)

Hiciv Hakkında

١٣٣٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، كِلاهُمَا عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ حَفْصِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جَابِرٍ ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَحْدَثَ هِجَاءً فِي الإِسْلامِ ، فَاقْطَعُوا لِسَانَهُ "

قال عبد الله بن أحمد بن حنبل : معناه : من هجا الإسلام

رواه الطبراني وفيه إسحاق بن أبي فروة وهو متروك.

13321. Ebû Umâme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Kim İslam hakkında hiciv ihdas ederse onun dilini kesin!"*

Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dedi ki: Bu söz: "Kim İslam'ı hicvederse..." anlamındadır.

★Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İshâk b. Ebî Ferve vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٣٢٢ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُوسَى السَّامِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو هِلالٍ الرَّاسِبِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ فِي الإِسْلامِ شِعْرًا مُقْذِعًا ؛ فَلِسَانُهُ هَدَرٌ" رواه البزار ورجاله ثقات وفي بعضهم خلاف.

13322. Büreyde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim İslam'ı kötüleyen bir şiir söylerse onun lisanı heder edilir (koparılır, diyeti olmaz)"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Bazılarında ihtilaf olmakla birlikte ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr (2095); Ebû Ya'lâ (6059).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7467).
[3] Bezzâr (2092).

١٣٣٢٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ عَائِذِ اللَّهِ أَبِي إِدْرِيسَ ، عَنْ غُضَيْفٍ أَوْ أَبِي غُضَيْفٍ صَاحِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَحْدَثَ هِجَاءً فِي الإِسْلامِ فَاقْطَعُوا لِسَانَهُ " رواه الطبراني وفيه إسحاق بن أبي فروة وهو متروك.

13323. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Gudeyf b. Ebî Gudeyf Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim İslam hakkında hiciv ihdas ederse onun dilini kesin!"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İshâk b. Ebî Ferve vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا)

Bazı Şiirlerde Hikmet Vardır, Bazı İfadeler Büyüleyicidir

١٣٣٢٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، قَالَ : نا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً " رواه البزار وفيه حسام بن مصك وهو مجمع على ضعفه.

13324. Büreyde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki bazı şiirlerde hikmet vardır"* buyurdu.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Husâm b. Misak vardır ki zayıf olduğunda görüş birliği vardır.

١٣٣٢٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رَاشِدٍ الأَدَمِيُّ ، قَالَ : نا أُسَيْدُ بْنُ زَيْدٍ الْجَمَّالُ ، قَالَ : نا شَرِيكٌ ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً "

رواه البزار والطبراني في الأوسط بأسانيد وأحد أسانيد البزار رجاله رجال الصحيح غير علي بن حرب الموصلي وهو ثقة.

13325. Hz. Âişe, Allah'ın Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bazı şiirlerde hikmet vardır"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Bu hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta birtakım senedlerle Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın senedlerinden birinin ricâli, güvenilir bir ravi olan Ali b. Harb el-Mevsılî hariç, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/264).

[2] Bezzâr (2100).

١٣٣٢٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا النَّضْرُ بْنُ طَاهِرٍ ، نا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه النضر بن طاهر وهو كذاب.

13326. Ebû Bekre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bazı şiirler hikmetlidir"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Nadr b. Tâhir vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٣٣٢٧ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ، ثَنَا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي شَمْلَةَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، (عَمْرِو بْنِ عُوفٍ) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه كثير بن عبد الله بن عمرو بن عوف ضعفه الجمهور وحسن الترمذي حديثه وبقية رجاله ثقات.

13327. Amr b. Avf dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu bazı şiirler hikmetlidir"* dediğini işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf vardır ki çoğunluk onu zayıf görmüş, Tirmizî de hadisini *hasen* addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٢٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَزْرَقُ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا ، وَإِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكْمَةً "

رواه الطبراني وفيه العباس بن الفضل الأزرق وهو متروك.

13328. Enes, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz bazı konuşmalar büyüleyici, bazı şiirler de hikmetlidir"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abbâs b. el-Fadl el-Ezrak vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (2101, 2102, 2103); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (1498).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/19).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (756).

(بَابُ هِجَاءِ الْمُشْرِكِيْنَ)

Müşrikleri Hicvetmek

١٣٣٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ ابْنِ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اهْجُوا بِالشِّعْرِ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُجَاهِدُ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ كَأَنَّمَا يَنْضَحُوهُمْ بِالنَّبْلِ"

13329. Ka'b b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şiirle hicvedin! Zira mümin, canıyla ve malıyla cihad eder. Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a and olsun ki hiciv, âdeta onları oklarla yaralamaktır"* buyurdu.[1]

١٣٣٣٠ - وفي رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَنْزَلَ فِي الشِّعْرِ مَا أَنْزَلَ فَقَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنَّ مَا تَرْمُونَهُمْ بِهِ نَضْحُ النَّبْلِ فذكر نحوه"

رواه كله أحمد بأسانيد ورجال أحدها رجال الصحيح . وروى الطبراني في الأوسط والكبير نحوه.

13330. Aynı şekilde Ka'b'dan gelen başka rivayette Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Allah şiir hakkında indirdiğini indirmiştir, değil mi?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Doğrusu mümin, hayatını da ortaya koyarak diliyle cihad eder. Canım kudret elinde olana yemin olsun ki..."* Hadis yukarıdaki gibi devam etmiştir.

★ Bunların hepsini birtakım isnâdlarla Ahmed rivayet etmiştir.[2] Bu isnâdlardan birinin ricâli, *Sahîh* ricâlidir. Ayrıca Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

١٣٣٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّهِ الْمُرَادِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَمَّارٌ قَالَ لَمَّا هَجَانَا الْمُشْرِكُونَ شَكَوْنَا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ قُولُوا لَهُمْ كَمَا يَقُولُونَ لَكُمْ . قَالَ فَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نُعَلِّمُهُ إِمَاءَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ"

---

[1] Ahmed (3/456, 460); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/151-152), *el-Mu'cemu'l-evsât* (211, 673); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (1047).

[2] Ahmed (6/387).

رواه أحمد والبزار بنحوه والطبراني ورجالهم ثقات . وزاد الطبراني فيه : قال : بينا رجل ينشد هجاء لمعاوية وعمرو بن العاص وعمار يسمعه فقال عمار : الزقْ بالْعَجُوزَيْنِ. فقال له رجل : سبحان الله هذا ؟ أيقول هذا وأنتم أصحاب رسول الله صلى الله عليه و سلم ؟ فقال له عمار : اجلس فاسمع أو اذهب . ثم قال عمار : إنا لما هجانا المشركون فذكر نحوه بطرق وأحدها رجاله ثقات.

13331. Ammar b. Yâsir dedi ki: "Müşrikler bizi hicvettiğinde bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet ettik. O da: *"Siz de onların size söyledikleri gibi söyleyin"* buyurdu. Ammâr dedi ki: "Bir de baktım ki biz Medine halkının kölelerine onu (hicvi) öğretiyoruz."

★ Hadisi Ahmed, yakın ifadelerle Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Hepsinin ravileri, güvenilir kimselerdir. Taberânî ayrıca şu ilaveyi yapmıştır:

Bir ara adamın biri (Sıffin savaşında) Muaviye ile Amr İbnu'l-Âs'ı hicvederken Ammâr bunu işitip: "Yapıştır o iki ihtiyara!" dedi. Bu sırada oradan biri de şaşkınlıkla dedi ki: "Sübhanallah! O bunu mu söylüyor? O bunu mu söylüyor? Sizler Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı olduğunuz halde bunları mı söylüyorsunuz?!" Ammâr da: "Oturup dinle ya da git!" dedi. Sonra Ammâr: "Müşrikler bizi hicvettiği zaman..." diye başlayarak yukarıdakine benzer ifadeler söyledi.

Taberânî bunu birtakım tariklerle rivayet etmiştir. Bu tariklerden birinin ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٣٢ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِحَسَّانَ : " اهْجُهُمْ أَوْ هَاجِهِمْ اللَّهُمَّ أَيِّدْهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ " رواه البزار وإسناده حسن.

13332. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hassân'a: *"Onları hicvet! -*veya *onları kışkışla-. Allahım, onu Rûhu'l-Kudüs (Cibrîl) ile destekle"* dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.[2] İsnâdı hasendir.

١٣٣٣٣ - حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ , حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حَمْزَةَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ ، عَنِ ابْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ : إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَهُوَ يُنْشِدُ :

أَلا هَلْ أَتَى غَسَّانَ عَنَّا وَدُونَهُمْ مِنَ الأَرْضِ خَرْقٌ حَوْلَهُ يَتَقَعْقَعُ

تُجَالِدُنَا عَنْ حَرَمِنَا كُلُّ فَخْمَةٍ كَرِدْفٍ لَهَا فِيهَا الْقَوَانِسُ تَلْمَعُ

---

[1] Ahmed (4/263); Bezzâr (2097).

[2] Bezzâr (2098).

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَا كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ ، فَقَالَ كَعْبٌ : تُجَالِدُنَا عَنْ دِينِنَا كُلُّ فَحْمَةٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : نَعَمْ يَا كَعْبُ "

رواه الطبراني وإسناده حسن

13333. Ka'b b. Mâlik'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanına uğradığında o şu şiiri okuyordu:

"Dikkat edin! Gassan'a ve onların aşağısındaki topraklarda oturanlara

Bizden bir yangın gelmedi mi ki etrafını harekete geçirsin.

Her zifiri akşam karanlığı, hanımlarımızı bizden ayırmak için bizimle dövüşüyor.

Meşaleler de sanki onun eşiymiş gibi o karanlıkta parlıyor."

Bunu işiten Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, ey Ka'b b. Mâlik"* diye itiraz edince Ka'b: *"Her akşam karanlığı, bizi dinimizden ayırmak için bizimle dövüşüyor"* dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, şimdi oldu ey Ka'b"* dedi.

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٣٣٤ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ أَبِي زَائِدَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُدْرِكَ بْنَ عِمَارَةَ وَهُوَ يُحَدِّثُ الشَّعْبِيَّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ ، قَالَ : بَيْنَمَا أَنَا أَجْتَازُ فِي الْمَسْجِدِ ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، إِذْ قَالَ الْقَوْمُ : يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ ، يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ ، فَظَنَنْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُونِي ، فَجِئْتُ ، فَقَالَ : " اجْلِسْ يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ ، كَيْفَ تَقُولُ الشِّعْرَ إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَقُولَهُ ؟ " قُلْتُ : أَنْظُرُ ، ثُمَّ أَقُولُ . قَالَ : " فَعَلَيْكَ بِالْمُشْرِكِينَ " ، وَلَمْ أَكُنْ أَعْدَدْتُ شَيْئًا ، فَقُلْتُ :

خَبِّرُونِي أَثْمَانَ الْعَبَاءِ مَتَى كُنْتُمْ بَطَارِيقَ أَوْ دَانَتْ لَكُمْ مُضَرُ

فَنَظَرْتُ الْكَرَاهِيَةَ فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنْ جَعَلْتُ قَوْمَهُ أَثْمَانَ الْعَبَاءِ ، فَنَظَرْتُ ، ثُمَّ قُلْتُ :

يَا هَاشِمَ الْخَيْرِ إِنَّ اللَّهَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْبَرِيَّةِ فَضْلا مَا لَهُ غِيَرُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/97).

إِنِّي تَفَرَّسْتُ فِيكَ الْخَيْرَ أَعْرِفُهُ فِرَاسَةً خَالَفْتُهُمْ فِي الَّذِي نَظَرُوا

وَلَوْ سَأَلْتَ أَوِ اسْتَنْصَرْتَ بَعْضَهُمُ فِي جُلِّ أَمْرِكَ مَا آوَوْا وَلَا نَصَرُوا

فَثَبَّتَ اللَّهُ مَا آتَاكَ مِنْ حَسَنٍ تَثْبِيتَ مُوسَى وَنَصْرًا كَالَّذِي نُصِرُوا

قَالَ : " وَأَنْتَ ، فَثَبَّتَكَ اللَّهُ يَا ابْنَ رَوَاحَةَ " رواه الطبراني ورجاله ثقات إلا أن مدرك بن عمارة لم يدرك ابن رواحة

13334. Abdullah b. Ravâha anlatıyor: Ben bir ara Mescid'de dolaşırken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ashabından bir takım kimselerle beraber oturuyordu. Derken oradakiler bana "Ey Abdullah b. Revâha!" diye seslendiler. Ben de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni çağırıyor zannettim ve yanına gittim. Bana: *"Otur, ey Abdullah b. Revâha!"* dedikten sonra *"Şiir söylemek istediğin zaman ne yaparsın?"* diye sordu. Ben de: "Önce düşünür, sonra terennüm ederim" cevabını verdim. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse müşriklerin aleyhine şiir söylemelisin"* buyurdu. Bu hususta bir hazırlığım yoktu. Şöyle terennüm ettim:

"Matârîk (suyun başına üşüşen develer gibi) olduğunuz, ya da Mudar size yaklaştığı zaman, bana abanın değerlerini bildirin!"

Kavmini (Kureyş'i) abanın değerleri olarak andığım için, Allah Resulü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünde hoşnutsuzluk gördüm. Sonra şöyle dedim:

"Ey Hâşim el-Hayr! Şüphesiz Allah sizi, diğer yaratıklarına öyle üstün kılmıştır ki başkasına bu üstünlük yoktur.

Ben sende hayır gördüm. Sen onlar gibi düşünmüyorsun.

Onlardan birinden bir şey istediğin ya da yardım beklediğin zaman, bu mühim işinde seni ne barındırdılar ve ne de yardım ettiler.

Allah sana başı dik kalmayı ihsan etti, tıpkı Mûsa'ya ihsan ettiği gibi. Ve sana sahabe verdi, tıpkı Mûsa'ya verdiği gibi."

Bunun üzerine, şöyle buyurdu: *"Ey Revâha oğlu! Allah senin de başını dik kılsın."*

★Taberânî rivayet etmiştir. Râvileri güvenilir kimselerdir; ancak Müdrik b. Umâre, İbn Revaha'ya yetişememiştir.

(بَابُ جَوَازِ الشِّعْرِ وَالاِسْتِمَاعِ لَهُ)

Şiir Söylemenin ve Dinlemenin Caiz Oluşu

١٣٣٣٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، وَإِسْحَاقُ بْنُ أَحْمَدَ الْخُزَاعِيُّ المكي ، وإبراهيم بن متويه الأصبهاني ، قَالُوا : ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا أَبُو غَزِيَّةَ مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ ، عَنْ جَدَّتِهَا أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَتْ : مَرَّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، بِمَجْلِسٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يُنْشِدُهُمْ مِنْ شِعْرِهِ وَهُمْ غَيْرُ نشاطٍ لِمَا يَسْمَعُونَ مِنْهُ ، فَجَلَسَ الزُّبَيْرُ مَعَهُمْ ، وَقَالَ : مَا لِي أَرَاكُمْ غَيْرَ أَذِنِينَ لِمَا تَسْمَعُونَ مِنْ شِعْرِ ابْنِ الْفُرَيْعَةِ ، فَلَقَدْ كَانَ يَعْرِضُ بِهِ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " فَيُحْسِنُ اسْتِمَاعَهُ وَيَجْزِلُ عَلَيْهِ ثَوَابَهُ ، وَلا يُشْغَلُ عَنْهُ بِشَيْءٍ " ، فَقَالَ حَسَّانُ :

أَقَامَ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ وَهَدْيِهِ حَوَارِيُّهُ وَالْقَوْلُ بِالْفِعْلِ يُعْدَلُ
أَقَامَ عَلَى مِنْهَاجِهِ وَطَرِيقِهِ يُوَالِي وَلِيَّ الْحَقِّ وَالْحَقُّ أَعْدَلُ
هُوَ الْفَارِسُ الْمَشْهُورُ وَالْبَطَلُ الَّذِي يَصُولُ إِذَا مَا كَانَ يَوْمٌ مُحَجَّلُ
إِذَا كَشَفَتْ عَنْ سَاقِهَا الْحَرْبُ حَشَّهَا بِأَبْيَضَ سَبَّاقٍ إِلَى الْمَوْتِ يَرْفُلُ
وَإِنَّ امْرَأً كَانَتْ صَفِيَّةُ أُمَّهُ وَمِنْ أَسَدٍ فِي بَيْتِهَا لَمُؤَمَّلُ"

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن مصعب الزبيري وهو ضعيف.

13335. Esmâ binti Ebî Bekir anlatıyor: Zübeyir b. el-Avvâm, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bir grubun yanına uğramıştı. O sırada Hassân b. Sâbit onlara şiir okuyordu. Oradakiler ise dinledikleri şiirden dolayı pek neşeli değillerdi. Zübeyir onların yanına oturdu ve dedi ki: "Bakıyorum da İbnü'l-Furey'a'nın şiirini iki kulakla dinlemiyorsunuz! Hâlbuki o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) şiirini arz ederdi, Efendimiz de güzelce dinler, karşılığını bolca verir, onu bırakıp başka şeyle meşgul olmazdı." Bunun üzerine Hassân şöyle dedi:

"Havarisi, peygamberin sözü, ahdi ve hidayeti üzerinde sebat edip durdu.

Onun faziletli biri olduğunu söylemek dosdoğru bir sözdür.

Peygamberin yolunu ve metodunu izledi.

Hakkın dostuna dost oldu. Hak ise en doğru ve en adildir.

O, meşhur süvari ve hücum eden bahadırdır.

Bilinen gün olduğunda o saldırır.

İslâm'a yardım hususunda köklü bir şerefi vardır.

Savaş kızışıp da paçaları sıvadığı zaman o,

Beyaz bacaklarını sıvayıp ölüme doğru iftiharla koşar.

Bir adam ki, Safiye onun annesidir.

Aslandır, evinde muazzam ve efendidir.

Resûlullah'a çok yakın akrabalığı vardır."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah b. Mus'ab ez-Zübeyrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٣٦ - حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ سَلَمٍ الْخَوْلانِيُّ ، ثنا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا يَعْلَى بْنُ الأَشْدَقِ بْنِ جَرَادٍ ، حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ ثَوْرٍ الْهِلالِيُّ أَنَّهُ حِينَ أَسْلَمَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْشَدَهُ :

أَصْبَحَ قَلْبِي مِنْ سُلَيْمَى مُقْصَدَا   إِنْ خَطَأً مِنْهَا وَإِنْ تَعَمُّدَا

مِنْ سَاعَةٍ لَمْ تَكُ إِلا مَقْعَدَا   فَحَمِّلِ الْهَمَّ كِنَازًا جَلْعَدَا

تَرَى الدُّلا فِي عَلَيْهَا مُؤَكَّدَا   دُمًى بِسَقْيِهَا خِدَبٌ مَا عَدَا

إِذَا السَّرَابُ بِالْفَلاةِ اطَّرَدَا   وَأَبْحَرَ الْمَاءُ الَّذِي تَوَرَّدَا

تَوَرُّدَ السَّيِّدِ أَرَادَ الْمَرْصَدَا   مَا وَرَقٍ مُصَدَّرٍ مِنْ أَوْرَدَا

مَا يَشْفِنِي مِنْكُمْ طَبِيبٌ أَبَدًا   نَجِدُ فِيمَا يَنْبَغِي وَأَوْجَدَا

حَتَّى أَتَيْتُ الْمُصْطَفَى مُحَمَّدًا   يَتْلُو مِنَ اللهِ كِتَابًا مُرْشِدًا "

رواه الطبراني وفيه يعلى بن الأشدق وهو ضعيف.

13336. Humeyd b. Sevr el-Hilâlî'nin haber verdiğine göre o, Müslüman olduğunda Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip şu şiiri söylemiştir:

"Hata ile de olsa, kasıtlı da yapmış olsa kalbim Süleyma'dan isabet aldı.

Sadece bir oturumluk zamanda oldu bu.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3583).

Böylece büyük büyük ve katı üzüntüleri birer birer taşımış oldu.

O devenin üzerine Ulafî işi semerin sağlamca vurulmuş olduğunu görürsün.

Su verildiği zaman görünüşü iridir, kabadır.

Çölde seraplar üst üste geldiğinde ve renklenen sular deniz olduğu zaman.

Tıpkı, kâğıtlarla gelen efendilerin saklanacağı yer aradığı zaman renkten renge girdiği gibi...

Sizden hiç bir tabib asla bana deva olamaz.

Biz de gerekeni veya yakışanı yapmaya gayret edeceğiz.

Sonunda Muhammed Mustafa'ya geldik...

O, Allah'tan gelen, doğru yolu gösteren Kitab'ı okuyor."

★Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ya'la b. el-Eşdak vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْوَزِيرِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الْمَكِّيُّ . ح وَحَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُؤَمَّلِ بْنِ الصَّبَّاحِ ، قَالُوا : ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّهْرِيِّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ مُسْلِمٍ الْخُزَاعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَنْشَدْتُهُ قَوْلَ سُوَيْدِ بْنِ عَامِرٍ الْمُصْطَلِقِيِّ :

لا تَأْمَنَنَّ وَإِنْ أَمْسَيْتَ فِي حَرَمٍ إِنَّ الْمَنَايَا بِجَنْبَيْ كُلِّ إِنْسَانِ

وَاسْلُكْ طَرِيقَكَ تَمْشِ غَيْرَ مُخْتَشِعٍ حَتَّى تُلاقِي مَا يُمَنِّي لَكَ الْمَانِي

وَكُلُّ ذِي صَاحِبٍ يَوْمًا مُفَارِقُهُ وَكُلُّ زَادٍ وَإِنْ أَبْقَيْتَهُ فَانِي

وَالْخَيْرُ وَالشَّرُّ مَقْرُونَانِ فِي قَرْنٍ بِكُلِّ ذَاكَ يَأْتِيكَ الْجَدِيدَانِ

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَدْرَكَنِي هَذَا لأَسْلَمَ " ، فَبَكَى أَبِي ، فَقُلْتُ : يَا أَبَتَاهُ ، مَا يُبْكِيكَ مِنْ مُشْرِكٍ مَاتَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ؟ فَقَالَ : إِنِّي مَا رَأَيْتُ مِنْ مُشْرِكٍ خَيْرًا مِنْ سُوَيْدٍ"

رواه الطبراني والبزار عن يعقوب بن محمد الزهري عن شيخ مجهول هو مردود بلا خلاف.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3602).

13337. Amr b. Müslim el-Huzâî, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydım. Ona Süveyd b. Âmir b. el-Mustalık'ın şiirini okudum:

"Haremde akşamlasan bile ölümden sakın emin olmayasın.

Çünkü ölüm, herkesin başına gelecektir.

Yolunda düzgün ve dürüst yürü ki, umduğunu bulasın.

Her dost, dostundan, bir gün mutlaka ayrı düşecektir.

Her azık, saklasan da bir gün mutlaka bitecektir.

İyi ve kötü birliktedir. Her biri gelirken sana yeni olarak gelecektir."

Bunu dinleyen Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bu adam bana kavuşsaydı mutlaka müslüman olurdu."* Bunun üzerine babam ağladı. "Babacığım, Cahiliye devrinde ölen bir müşrik için seni ağlatan nedir?" diye sordum. Babam da: "Vallahi Süveyd'den daha hayırlı bir müşrik görmedim" dedi.

★ Bunu Taberânî ile Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî kanalıyla meçhul bir şeyhten Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Bu şeyh tartışmasız olarak reddedilmiştir.

١٣٣٣٨ - وَعَنْ النَّابِغَةِ قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْشَدْتُهُ مِنْ قَوْلِي :

عَلَوْنَا العِبَادَ عِفَّةً وَتَكَرُّماً   وَإِنَّا لَنَرْجُو فَوْقَ ذَلِكَ مَظْهَراً

قَالَ : " أَيْنَ المَظْهَرُ يَا أَبَا لَيْلَى " . قُلْتُ : الجَنَّةُ . قَالَ : " أَجَلْ إِنْ شَاءَ اللهُ " . قَالَ : ثُمَّ قَالَ : " أَنْشِدْنِي " . فَأَنْشَدْتُهُ مِنْ قَوْلِي :

وَلاَ خَيْرَ فِي حِلْمٍ إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ   بَوَادِرُ تَحْمِي صَفْوَهُ أَنْ يُكَدَّرَا

وَلاَ خَيْرَ فِي جَهْلٍ إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهُ   حَلِيْمٌ إِذَا مَا أَوْرَدَ الأَمْرُ أَصْدَرَا

قَالَ : " أَحْسَنْتَ لاَ يَفْضُضِ اللهُ فَاكَ "

رواه البزار وفيه يعلى بن الأشدق وهو ضعيف

13338. Nâbiğa dedi ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldim ve şu şiirimi terennüm ettim:

"İffetçe ve şerefçe kulların üzerinde olduk.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/432); Bezzâr (2105).

Hatta bunun üstüne bile çıkmağa umudumuz vardır."

Bunun üzerine: *"Ey Ebû Leylâ! Bundan daha üstünü nedir?"* diye sorunca; "Cennettir" diye cevap verdim. *"Evet, inşallah! Haydi biraz daha şiir söyle"* buyurdu. Bunun üzerine şunları ifade ettim:

"Temizliğini kirletecek şeyden koruyacak işaretleri yoksa hilmde hayır olmaz.

Gerektiği zaman, kendisini düzeltecek bir halîmi yoksa, cehl neye yarar?"

"Allah diline kuvvet versin, güzel söyledin" buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ya'la b. el-Eşdak vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَارُنَا قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْبَاهِلِيُّ الأَثْرَمُ الْبَصْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سَلاَّمُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْقَارِئُ قَالَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ ضِرَارِ بْنِ الأَزْوَرِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ امْدُدْ يَدَكَ أُبَايِعْكَ عَلَى الإِسْلاَمِ. قَالَ ضِرَارٌ ثُمَّ قُلْتُ

تَرَكْتُ الْقِدَاحَ وَعَزْفَ الْقِيَانِ ... وَالْخَمْرَ تَصْلِيَةً وَابْتِهَالاً

وَكَرِّي الْمُحَبَّرَ فِي غَمْرَةٍ ... وَحَمْلِي عَلَى الْمُشْرِكِينَ الْقِتَالاَ

فَيَا رَبِّ لاَ أُغْبَنَنَّ صَفْقَتِي ... فَقَدْ بِعْتُ أَهْلِي وَمَالِي ابْتِدَالاَ

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا غُبِنَتْ صَفْقَتُكَ يَا ضِرَارُ"

رواه عبد الله بن أحمد وفيه محمد بن سعد الأثرم وهو متروك

13339. Dırâr b. el-Ezver anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Elini uzatıver de İslam üzere biat edeyim" dedim. Sonra şu şiiri okudum:

"İçkiyi ve kadehi bıraktım artık, eğlence ve meze mazide kaldı.

Artık benim ücretim umrededir ve müşriklerle savaşarak onlara hücum etmektedir.

Rabbim! Yaptığım bu alışverişte beni hüsrana uğratma!

Ben ailemi ve malımı bedel vererek sattım."

---

[1] Bezzâr (2104). Senedinde Abdullah b. Ceràad vardır ki tanınmıyor.

Bu iki beyiti okuduğunda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Dırâr! Alışverişinde aldanmadın"* karşılığını verdi.

★ Bunu Abdullah b. Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Sa'd el-Esram vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٣٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مُحَمَّدٍ. قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ وَسَمِعْتُهُ مِنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَّقَ أُمَيَّةَ فِي شَيْءٍ مِنْ شِعْرِهِ فَقَالَ

رَجُلٌ وَثَوْرٌ تَحْتَ رِجْلِ يَمِينِهِ ... وَالنَّسْرُ لِلأُخْرَى وَلَيْثٌ مُرْصَدُ

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَ . وَقَالَ

وَالشَّمْسُ تَطْلُعُ كُلَّ آخِرِ لَيْلَةٍ ... حَمْرَاءَ يُصْبِحُ لَوْنُهَا يَتَوَرَّدُ

تَأْبَى فَمَا تَطْلُعُ لَنَا فِي رِسْلِهَا ... إِلاَّ مُعَذَّبَةً وَإِلاَّ تُجْلَدُ

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني ورجاله ثقات إلا أن ابن إسحاق مدلس.

13340. İbn Abbâs dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dinlediği bir şiirinde Umeyye'nin beyitlerini tasdik etti. Nitekim birisi onun şu beyitlerini okudu:

"Bir adam ve sağ ayağının altında bir öküz...

Diğerine bir kartal ve hazırlanmış bir aslan..."

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğru söylemiş"* buyurdu. Devamla şu şiiri okundu:

"Her gecenin sonunda güneş kızıl olarak doğar. Rengi değiştikçe değişir.

Bunda diretir. O bize ılımlı doğmaz, ancak ve ancak azap vererek doğar. İlla ki kamçı ile dövülür."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Doğru söylemiş!"* buyurdu.

★ Bunu Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri, güvenilir kimselerdir; ancak İbn İshâk müdellis bir ravidir.

---

[1] Abdullah, *Müsned* (4/76); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8132).

[2] Ahmed ve oğlu (2314); Ebû Ya'lâ (2482); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11591).

١٣٣٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى بَكْرٍ الْمُقَدَّمِىُّ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ الْبَرَّاءُ حَدَّثَنِى صَدَقَةُ بْنُ طَيْسَلَةَ حَدَّثَنِى مَعْنُ بْنُ ثَعْلَبَةَ الْمَازِنِىُّ وَالْحَىُّ بَعْدُ قَالَ حَدَّثَنِى الأَعْشَى الْمَازِنِىُّ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْشَدْتُهُ

يَا مَالِكَ النَّاسِ وَدَيَّانَ الْعَرَبْ

إِنِّى لَقِيتُ ذِرْبَةً مِنَ الذِّرَبْ

غَدَوْتُ أَبْغِيهَا الطَّعَامَ فِى رَجَبْ

فَخَلَّفَتْنِى بِنِزَاعٍ وَهَرَبْ

أَخْلَفَتِ الْعَهْدَ وَلَطَّتْ بِالذَّنَبْ

وَهُنَّ شَرُّ غَالِبٍ لِمَنْ غَلَبْ

قَالَ فَجَعَلَ يَقُولُ النَّبِىُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ وَهُنَّ شَرُّ غَالِبٍ لِمَنْ غَلَبْ "

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني وأبو يعلى والبزار وقال : إن اسم الأعشى عبد الله بن الأعور ورجالهم ثقات

قت : وله طرق أطول من هذه في النكاح في باب النشوز.

13341. A'şâ el-Mâzinî der ki: "Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip şu beyitleri söyledim:

"Ey insanların efendisi ve Arapların hükümdarı!

Ben, bozuk kadınlardan birine düştüm.

Onun için yiyecek elde etmek maksadıyla Receb ayında evden dışarı çıktım.

Arkamdan çıngar çıkarıp evden kaçmış.

Vaadine muhalefet etmiş ve kuyruğunu yere vurmuş.

Onlar mağlup ettikleri kimselere karşı en kötü galiptirler."

Bunu dinleyen Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de *"Onlar mağlup ettikleri kimselere karşı en kötü galiptirler"* sözünü söylemeye başladı.

★ Bunu Abdullah b. Ahmed, Taberânî, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr demiştir ki: A'şa'nın ismi Abdullah b. el-Aver'dir. Hadisin ravileri güvenilir kimselerdir.

Ben derim ki: Nikâh kitabının Kadının İtaatsizliği bölümünde bu hadisin bundan daha uzun kanalları vardır.[1]

١٣٣٤٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَنَّادُ بْنُ السُّرِّي ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ التَّيِّهَانِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ فِي مَسِيرِهِ إِلَى خَيْبَرَ ، لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ ، وَكَانَ اسْمُ الأَكْوَعِ سِنَانَ : " خُذْ لَنَا مِنْ هَنَاتِكَ " ، فَنَزَلَ يَرْتَجِزُ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني عن أبي الهيثم بن التيهان عن أبيه و لم أعرف أبا الهيثم وبقية رجاله ثقات.

13342. Teyyihân'ın bildirdiğine göre o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'e giderken Âmir b. el-Ekva'ya -ki Âmir'in adı Sinân idi- şöyle dediğini işitti: *"Şu şeyinden (şiirinden) söyle bakalım."* O da durup Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için recez tarzında şiir söyledi.

★Bunu Taberânî Ebû'l-Heysem b. et-Teyyihân'dan, o da babasından rivayet etmiştir.[2] Ben Ebu'l-Heysem'i tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٤٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْجَعْدِ الْوَشَّا ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ : " كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَنَاشَدُونَ الأَشْعَارَ ، وَيَضْحَكُونَ ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ يَتَبَسَّمُ مَعَهُمْ "

رواه الطبراني وفيه محمد بن الفضل بن عطية وهو متروك كذاب.

13343. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı karşılıklı şiir söyler ve gülüşürlerdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de oturup onlarla birlikte tebessüm ederdi.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Muhammed b. el-Fadl b. Atiyye vardır ki metrûk ve hadis uyduran biridir.

١٣٣٤٤ - وَعَنِ العَجَاجِ أَنَّهُ سَأَلَ أَبَا هُرَيْرَةَ مَا تَقُولُ فِي هَذَا :

طَافَ الخَيَالانِ فَهَاجَا سَقَماً   خَيَالُ سَلْمَى وَخَيَالُ تُكْتَمَا

قَامَتْ تُرِيكَ رَهْبَةَ أَنْ تُصْرِمَا   سَاقاً بِخَنْدَاةَ وَكَعْباً أَدْرَمَا

فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : كُنَّا نُنْشِدُ هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلاَ يَعِيبُهُ"

---

[1] Daha önce 7740. hadiste geçti.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1304). Teyyihan İslamiyete yetişmemiştir. Bak: *el-İsâbe* (1/190).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7581).

رواه الطبراني عن شيخه رفيع بن سلمة و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13344. Accâc (b. Ru'be) bildiriyor: O, Ebû Hureyre'ye: "Şu beyitler hakkında ne dersin?" diye sordu.

"İki hayal gelip hastayı hicvetti.

Selma'nın hayali ile Tuktemâ'nın hayali.

Kesilmesinden korktuğu baldırını, etlenmesinden çekindiği topuğunu sana göstermek için ayağa kalktı."

Ebû Hureyre şu cevabı verdi: "Biz bunu Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında söylerdik de o bizi ayıplamazdı."

★ Bunu şeyhi Rufey b. Seleme'den Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٤٥ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَبَا هُرَيْرَةَ زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا"

رواه البزار وقال : لا نعلم في : " زر غبا تزدد حبا " حديثا صحيحا . وفيه طلحة بن عمرو وهو متروك.

13345. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ebû Hureyre! Ara sıra ziyaret et ki daha çok sevilesin"* buyurdu.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş[2] ve şöyle demiştir: *"Ara sıra ziyaret et ki daha çok sevilesin"* ifadesiyle gelen *sahîh* bir hadis bilmiyoruz. Bunun senedinde Talha b. Amr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٣٤٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، قَالَ : قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ : أَحَدَّثَكُمْ زَائِدَةُ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكَمًا ، وَإِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا " , وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَثَّلُ مِنَ الأَشْعَارِ : وَيَأْتِيكَ بِالأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ"

رواه البزار والطبراني في أثناء حديث ورجالهما رجال الصحيح.

13346. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şurası muhakkak ki, kimi şiirlerde hikmet vardır; bazı ifadeler büyü etkisi yapar"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem),

"Azığını vermediğin kimseler sana haber getirir" şiiriyle misal getirirdi.

---

[1] Bezzâr (2111).

[2] Bezzâr (1922 ve 2107).

★ Bunu Bezzâr ile Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ أَخْبَرَنَا مُغِيرَةُ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَرَاثَ الْخَبَرَ تَمَثَّلَ فِيهِ بِبَيْتِ طَرَفَةَ وَيَأْتِيكَ بِالأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدِ"

قلت : رواه الترمذي غير أنه جعل مكان طرفة عبد الله بن رواحة رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13347. Hz. Âişe bildiriyor: Bir haber gecikince Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) Tarafe'nin şiirini terennüm edip: *"Azığını vermediğin kimseler sana haber getirir"* derdi.

★ Ben derim ki: Tarafe yerine Abdullah b. Revâha'nın adını vererek bunu Tirmizî de rivayet etmiştir.

Buradakini Ahmed rivayet etmiştir.[2] Ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ، ثنا أَبُو دَاوُدَ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سِمَاكٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلا عَمُّهُ سَعْدٌ، قَالَ مَرَّةً: عَنْ سَعْدٍ قَالَ : ذَكَرْتُ بَنِي نَاجِيَةَ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِمَّا أَنْ يَكُونَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : عَيْنُ فَابْكِي سَامَةَ بْنَ لُؤَيٍّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلِقَتْ مَا سَامَةُ العَلاَّقَةَ " وَإِمَّا أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" رواه البزار وفيه راو لم يسم وشيخ البزار محمد بن مروان لم أعرفه.

13348. Sa'd der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Nâciye oğullarından bahsettim. O zaman, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ya da başka bir adam şöyle dedi: *"Ey göz, Sâme b. Luey'e ağla!"* Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sâme'nin bağlandığı şeye bağlandın"* dedi.

Bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) bir adam demiş de olabilir.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde adını vermediği bir ravi vardır. Bezzâr'ın şeyhi Muhammed b. Mervân'ı tanımıyorum.

١٣٣٤٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ جَرِيرٍ الصُّورِيُّ ، نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، نا أَبِي ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِنِسَاءٍ مِنَ الأَنْصَارِ فِي عُرْسٍ لَهُنَّ يُغَنِّينَ :

وَأَهْدَى لَهَا كَبْشًا تَنَحْنَحَ فِي الْمِرْبَدِ

---

[1] Bezzâr (2106); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11763).
[2] Ahmed (6/31, 146).
[3] Bezzâr (2109).

وَزَوْجُكِ فِي النَّادِي وَيَعْلَمُ مَا فِي غَدِ

فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَعْلَمُ مَا فِي غَدٍ إِلا اللّٰهُ " أَلاَ قُلْتُمْ : أَتَيْنَاكُمْ أَتَيْنَاكُمْ

فَحَيَّانَا وَحَيَّاكُمْ " قلت : لعائشة أحاديث بغير هذا السياق رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

13349. Hz. Âişe dedi ki: Hanımlarının bir düğünde şöyle dediklerini işitti:

"O kadına bir koç hediye etti ki ahırda ona bakılıyor.

Kocan da o mecliste. Yarın ne olacağını biliyor."

Bunu duyan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Yarın ne olacağını Allah'tan başka kimse bilmez"* buyurarak şöyle devam etti: *"Şöyle deseydiniz ya:*

"Biz size geldik, biz size geldik. Bize de, size de esenlik olsun".

★ Ben derim ki: Bu lafızlar olmaksızın Hz. Âişe'ye ait konuyla ilgili başka hadisler mevcuttur.

Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٥٠ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى، ثنا الْعَلاءُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ، ثنا زَمْعَةُ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ وَهْرَامٍ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : كَانَ النَّبِي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَسَمِعَ صَوْتَ حَادٍ يَحْدُو فَقَالَ : " مِيلُوا بِنَا إِلَيْهِ " . فَقَالَ : " مِمَّنِ الْقَوْمُ ؟ " . قَالُوا : مِنْ مُضَرَ . قَالَ : " وَأَنَا مِنْ مُضَرَ " . قَالُوا : إِنَّا أَوَّلُ مَنْ حَدَا . قَالَ : " وَكَيْفَ ؟ " . قَالَ : كَانَ غُلامٌ لَنَا وَمَعَهُ إِبِلٌ فَنَامَ فَتَفَرَّقَتِ الإِبِلُ عَنْهُ فَجَاءَ صَاحِبُهُ فَضَرَبَهُ عَلَى يَدِهِ فَجَعَلَ يَقُولُ : وَايَدَاهُ وَايَدَاهُ فَجَعَلَتِ الإِبِلُ تَجْتَمِعُ إِلَيْهِ " رواه البزار وفيه ربيعة بن صالح وهو صالح

13350. İbn Abbâs anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuk esnasında develeri şarkı söyleyerek süren birinin sesini işitti ve: *"Bizi ona doğru götürün"* dedi. Onlara: *"Bu kavim kimlerden?"* diye sordu. "Mudar'danız" dediler. *"Ben de Mudar'danım"* buyurdu. Bu defa dediler ki: "Biz develeri şarkı söyleyerek süren ilk topluluğuz." Buyurdu ki: *"Peki nasıl oldu bu?"* Şöyle anlattılar: "Bizim bir kölemiz vardı. Yanında develer varken uyumuş ve develer etrafa dağılmış. O sırada kölenin sahibi gelip eline vurmuş. Köle de «Ah elim! Ah elim!» diye feryat etmeye başlamış. Bunun üzerine develer toplanmaya başlamış."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Rebîa b. Sâlih vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (2108).

١٣٣٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْكُوفِيُّ، ثنا أَبُو غَسَّانَ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ : " خُذْ لَنَا مِنْ هَنَاتِكَ " . قَالَ : فَقَالَ : وَاللَّهِ لَوْلا اللَّهُ مَا اهْتَدَيْنَا وَلا تَصَدَّقْنَا وَلا صَلَّيْنَا"

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن الحسين بن أبي الحسين وهو ثقة.

13351. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Âmir b. el-Ekva'ya: *"Şu senin şeyinden (şiirinden) söyle bakalım"* deyince o da şu beyti söyledi:

"Allah'a and olsun ki Allah olmasaydı biz doğru yolu bulamazdık.

Sadaka vermez, namaz kılmazdık..."

★ Bunu Bezzâr bildiriyor.[2] Ravileri, güvenilir bir ravi olan Muhammed b. el-Hüseyin b. Ebi'l-Hüseyn hariç, *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَعِيُّ، ثنا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ، ثنا أَبِي، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ بْنِ نَصْرِ بْنِ دَهْرٍ الأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَامِرِ بْنِ الأَكْوَعِ : " اِنْزِلْ فَأَسْمِعْنَا مِنْ هَنَاتِكَ " . قَالَ : فَأَنْشَأَ وَهُوَ يَقُولُ :

اللَّهُمَّ لَوْلاَ أَنْتَ مَا اهْتَدَيْنَا وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَلاَ صَلَّيْنَا

فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبِّتِ الأَقْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا

إِنَّ الأُلَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا وَإِنْ أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اَللَّهُمَّ اِرْحَمْهُ " . فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللهِ لَوْ أَمْتَعْتَنَا بِعَامِرٍ أَوْ بِشِعْرِ عَامِرٍ"

رواه البزار وفيه ابن إسحاق وهو مدلس . وقد تقدم حديث التيهان في هذا الباب

13352. Ebû'l-Heysem b. Nasr b. Dehr el-Eslemî, babasından bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Âmir b. el-Ekva'ya dedi ki: *"İn de şu senin şeylerden (şiirinden) bize dinlet bakalım."* O da şunu okumaya başladı:

"Allahım! Sen olmasaydın biz doğru yolu bulamazdık.

Sadaka vermez, namaz kılmazdık...

---

[1] Bezzâr (2113).
[2] Bezzâr (2115).

Sen bizim üzerimize huzur ve sükûnet indir!

Düşmanla karşılaştığımızda bizim ayaklarımızı sağlam tut!

Muhakkak ki bu öndekiler bize haksızlık ettiler.

Her ne kadar kargaşa diledilerse de biz kaçındık."

Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Ona merhamet et"* diye dua etti. Bunun üzerine bir adam: "Yâ Resûlallah! Âmir'den -veya Âmir'in şiirinden- bizi faydalandırsaydın (da okumaya devam etseydi)" dedi.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir.

Teyyihan'ın hadisi bu bölümde geçmişti.

١٣٣٥٣ - حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ مَهْدِيٍّ ، وَزُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَسْكَرٍ ، قَالُوا : أنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ آخِذٌ بِغَرْزِهِ يَرْتَجِزُ يَقُولُ :

"خَلُّوا بَنِي الْكُفَّارِ عَنْ سَبِيلِهِ قَدْ أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ فِي تَنْزِيلِهِ بِأَنَّ خَيْرَ الْقَتْلِ فِي سَبِيلِهِ"

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح

13353. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kaza umresinde gitmişti. Abdullah b. Revâha da Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin yularını tutmuş çekiyor ve şu şiiri okuyordu:

"Ey kâfir oğulları! Resûlullah'ın yolundan çekiliniz.

Rahman kitabında indirmiştir ki; öldürmenin (ve öldürülmenin) en iyisi onun yolundadır."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٥٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، " كَانَ رُبَّمَا يَتَمَثَّلُ بِالْبَيْتِ مِنَ الشِّعْرِ مِمَّا كَانَ فِي وَقَائِعِ الْعَرَبِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن قتادة لم يدرك ابن مسعود

13354. Katâde'nin bildirdiğine göre İbn Mes'ûd, (Cahiliye dönemi) Arap vakalarına dair çok defa şiirden bir beyitle temsil getirmiştir.

---

[1] Bezzâr (2116

[2] Bezzâr (2099); Ebû Ya'lâ (3394).

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri *Sahîh* ravileridir; ancak Katade İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir.

١٣٣٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ مُطَرِّفٍ ، قَالَ : صَحِبْنَا عِمْرَانَ مِنَ الْكُوفَةِ إِلَى الْبَصْرَةِ فَمَا أَتَى عَلَيْنَا يَوْمٌ إِلا أَنْشَدَنَا فِيهِ شِعْرًا ، وَيَقُولُ لَنَا فِي ذَلِكَ : " إِنَّ لَكُمْ فِي الْمَعَارِيضِ الْمَنْدُوحَةَ عَنِ الْكَذِبِ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

13355. Mutarrif dedi ki: Kufe'den Basra'ya kadar İmrân'a arkadaşlık ettim. Şiir okumadığımız gün olmadı. O zaman o bana: "(Sanatınızı) sergilerken mutlaka siz yalanı tercih ediyorsunuz" derdi.

★Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٥٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْمَدِينِيِّ فُسْتُقَةُ ، ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، أَخْبَرَنِي مُصْعَبُ بْنُ عُثْمَانَ ، وَمَنْ لا أُحْصِي ، عَنِ ابْنِ هَرِمَةَ ، قَالَ الزُّبَيْرُ وَحَدَّثَنِي نَوْفَلُ بْنُ مَيْمُونٍ ، أَنْشَدَنِي أَبُو مَالِكٍ مُحَمَّدُ بْنُ مَالِكِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ هَرِمَةَ لِعَمِّهِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ هَرِمَةَ :

" فَمَنْ لَمْ يُرِدْ مَدْحِي فَإِنَّ قَصَائِدِي ... نَوَافِقُ عِنْدَ الأَكْرَمِينَ سَوَامِي

نَوَافِقُ عِنْدَ الْمُشْتَرِي الْحَمْدَ بِالنَّدَى ... نِفَاقَ بَنَاتِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامِ

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفه

13356. İbn Herime de amcası İbrâhîm b. Ali b. Herime'ye şu şiiri okudu:

"Kim beni övmek istemezse bilsin ki benim kasidelerim, değerli ve ulu kimselerin yanında alıcı bulmaktadır.

Müşteri yanında para eder, alıcısı vardır, kıymetlidir, hamdolsun.

Tıpkı Hâris b. Hişâm'ın kızlarının alıcı bulduğu gibi..."

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٣٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْبَغْدَادِيُّ الْمَدِينِيُّ ، ثنا الزُّبَيْرُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : قَالَ ابْنُ الْكَوْسَجِ مَوْلَى آلِ أَبِي فَرْوَةَ لِرَجُلٍ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8848).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/106-107).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3340).

" أَحَسِبْتَ أَنَّ أَبَاكَ يَوْمَ تَسُبُّنِي فِي السُّوقِ كَانَ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ ".

رواه الطبراني وابن الكوسج لم أعرفه

13357. Ebû Ferve ailesinin kölesi İbnu'l-Kevsec dedi ki:

"Baban bana pazarda sövdüğü vakit sen onun Hâris b. Hişâm olduğunu mu zannettin?"

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] İbnu'l-Kevsec'i tanımıyorum.

(بَابُ غِنَاءِ النِّسَاءِ)

Kadınların Şarkı Söylemesi

١٣٣٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مَكِّيٌّ حَدَّثَنَا الْجُعَيْدُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَتَعْرِفِينَ هَذِهِ . قَالَتْ لَا يَا نَبِيَّ اللهِ. فَقَالَ هَذِهِ قَيْنَةُ بَنِي فُلَانٍ تُحِبِّينَ أَنْ تُغَنِّيكِ . قَالَتْ نَعَمْ . قَالَ فَأَعْطَاهَا طَبَقاً فَغَنَّتْهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نَفَخَ الشَّيْطَانُ فِي مِنْخَرَيْهَا"

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح.

13358. Sâib b. Yezîd anlatıyor: Bir kadın Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelmişti. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe, bunu tanıyor musun?"* diye sordu. O da: "Hayır, ey Allah'ın peygamberi" diye cevap verdi. Bunun üzerine: *"Bu, Filan oğullarının şarkıcı cariyesidir. Sana şarkı söylemesini ister misin?"* diye sorunca Âişe de: "Olur" dedi. O kadına da bir tabak verdi, kadın (Âişe'ye) şarkı söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şeytan onun burun deliklerine üflemiş"* buyurdu.

★ Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٣٥٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَهْدِيٍّ، أنبا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، أنبا بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ اللهِ، قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ، يُحَدِّثُ ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : كَانَ عِنْدَنَا جَارِيَةٌ تُغَنِّي فَدَخَلَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ عَلَى تِلْكَ الحَالِ ثُمَّ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ فَوَثَبَتْ فَضَحِكَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : مِمَّ تَضْحَكُ يَا رَسُولَ

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3341).

2 Ahmed (3/449); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6686) (kısaltarak).

الله ؟ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ : لاَ أَبْرَحُ حَتَّى أَسْمَعُ مِمَّا تَسْمَعُ أَوْ مَا يَسْمَعُ مِنْهُ النَّبي صلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهَا فَأَسْمَعَتْهُ" ورجاله ثقات . وقد تقدم الغناء في العرس

13359. Hz. Âişe anlatıyor: Bizim şarkı söyleyen bir cariyemiz vardı. Yine bir defasında o bu halde (şarkı söyler) iken Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girdi. Sonra Ömer (onu cezalandırmak için) izin istedi. Bunun üzerine cariye hemen yerinden fırlayıp gitti. Bunu gören Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) güldü. Ömer de: "Niye gülüyorsun yâ Resûlallah?" diye sordu. O da durumu anlattı. Bu sefer Ömer: "Senin dinlediğini -yahut Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) dinlediğini- ben de dinlemeden bir yere ayrılmam!" dedi. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de emretti, cariye ona da şarkı okudu.

★Bu hadisin ravileri güvenilir kimselerdir. Düğünde şarkı söylemek bölümünde daha önce geçmişti.[1]

(بَابُ عَجَائِبِ الْمَخْلُوقَاتِ)

Mahlûkatın Acayiplikleri

١٣٣٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ وَعَفَّانُ الْمَعْنَى قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ زَيْدٍ وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الصَّلْتِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي لَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَنَظَرْتُ فَوْقَ قَالَ عَفَّانُ فَوْقِي فَإِذَا أَنَا بِرَعْدٍ وَبَرْقٍ وَصَوَاعِقَ قَالَ فَأَتَيْتُ عَلَى قَوْمٍ بُطُونُهُمْ كَالْبُيُوتِ فِيهَا الْحَيَّاتُ تُرَى مِنْ خَارِجِ بُطُونِهِمْ قُلْتُ مَنْ هَؤُلاَءِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَؤُلاَءِ أَكَلَةُ الرِّبَا. فَلَمَّا نَزَلْتُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا نَظَرْتُ أَسْفَلَ مِنِّي فَإِذَا أَنَا بِرَهْجٍ وَدُخَانٍ وَأَصْوَاتٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذِهِ الشَّيَاطِينُ يُحَرِّفُونَ عَلَى أَعْيُنِ بَنِي آدَمَ أَنْ لاَ يَتَفَكَّرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَوْلاَ ذَلِكَ لَرَأَوْا الْعَجَائِبَ"

قلت : روى ابن ماجة منه قصة أكلة الربا فقط رواه أحمد وفيه أبو الصلت و لم أعرفه.

13360. Ebû Hureyre anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şunları anlattı: *"Ben, İsrâ (Miraç) gecesi yedinci semaya inince, baktım ki yukarıda –veya üstümde- gök gürültüsü, şimşek ve yıldırımlar var. Derken karınları, içinde yılanların bulunduğu evler gibi olan bir topluluğa rastladım. Dışarıdan o yılanlar görülmekteydi. «Bunlar kimlerdir ey Cibril?» diye sordum. «Bunlar faiz yiyenlerdir» dedi. Dünya semâsına indiğimde de alt tarafımda rüz-*

[1] Bezzâr (2112).

gâr, sesler ve dumanlar vardı. Dedim ki: «Ey Cibril! Bu nedir?» «Bunlar gökler ve yerin melekûtunu görmesinler diye Âdemoğullarının gözlerini yakan şeytanlardır. Eğer bu olmasaydı, akıllara durgunluk veren birçok şeyler görürlerdi» dedi."

★Ben derim ki: İbn Mâce bu hadisin sadece faiz yiyenler bölümünü rivayet etmiştir.

Ahmed rivayet etmiştir.[1] İsnâdında Ebû's-Salt adlı bir ravi vardır ki kendisini tanımıyorum.

١٣٣٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ حَدَّثَنِي مَوْلًى لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّمْسَ حِينَ غَرَبَتْ فَقَالَ فِي نَارِ اللَّهِ الْحَامِيَةِ لَوْلاَ مَا يَزَعُهَا مِنْ أَمْرِ اللَّهِ لأَهْلَكَتْ مَا عَلَى الأَرْضِ "

رواه أحمد وفيه راو لم يسم وبقية رجاله ثقات.

13361. Abdullah b. Amr b. el-Âs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) güneşi batarken seyretti ve: *"O, Allah'ın kızgın ateşine gitti. Eğer Allah'ın emriyle ona mani olmasaydı, yeryüzündekileri yakardı"* dedi.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde adını vermediği bir ravi vardır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٦٢ - حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ ، قَالا : ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " وُكِّلَ بِالشَّمْسِ تِسْعَةُ أَمْلاكٍ يَرْمُونَهَا بِالثَّلْجِ كُلَّ يَوْمٍ ، لَوْلا ذَلِكَ مَا أَتَتْ عَلَى شَيْءٍ إِلا أَحْرَقَتْهُ"

رواه الطبراني وفيه عفير بن معدان وهو ضعيف جدا.

13362. Ebû Umâme el-Bâhilî bildiriyor: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş üzerinde altı melek görevlendirilmiştir. Bunlar her gün güneşe kar atarlar. Eğer böyle olmasaydı ışığının deydiği her şeyi yakardı"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ufeyr b. Ma'dân vardır ki gerçekten zayıf bir ravidir.

١٣٣٦٣ - وَنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ : نا أَبُو الْيَمَانِ : نا سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقِيلَ : أَرَأَيْتَ الأَرْضَ عَلَى مَا هِيَ ؟ فَقَالَ

---

[1] Ahmed (2/353, 363).
[2] Ahmed (6934.
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7705).

: " الأَرْضُ عَلَى الْمَاءِ " فَقِيلَ : الْمَاءُ عَلَى مَا هُوَ ؟ فَقَالَ : " عَلَى صَخْرَةٍ خَضْرَاءَ " فَقِيلَ : الصَّخْرَةُ عَلَى مَا هِيَ ؟ قَالَ : " عَلَى ظَهْرِ حُوتٍ يَلْتَقِي طَرَفَاهُ بِالْعَرْشِ " قِيلَ : فَالْحُوتُ عَلَى مَا هُوَ ؟ فَقَالَ : " عَلَى كَاهِلِ مَلَكٍ قَدَمَاهُ فِي الْهَوَاءِ "

رواه البزار عن شيخه عبد الله بن أحمد - يعني ابن شبيب - وهو ضعيف.

13363. İbn Ömer dedi ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Ne dersin, yeryüzü neyin üzerindedir?" diye soruldu. O da: *"Yeryüzü suyun üzerindedir"*cevabını verdi. "Peki su neyin üzerindedir?" diye soruldu. *"Bir kayanın üzerinde"* diye cevap verdi. "Kaya neyin üzerindedir?" diye soruldu. *"O da bir balığın sırtındadır. Balığın iki ucu Arş'a kavuşur"* diye cevap verdi. "Balık neyin üzerindedir?" diye soruldu. *"O da ayakları havada olan bir meleğin omuzundadır"* diye cevap verdi.

★Bunu hocası Abdullah b. Ahmed'den –yani İbn Şebîb'den- Bezzâr rivayet etmiştir[1] ki bu ravi zayıf bir ravidir.

١٣٣٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالَ : نَا مُحَاضِرٌ يَعْنِي ابْنَ مُوَرِّعٍ ، قَالَ : نَا الأَعْمَشُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي نَصْرٍ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كِثَفُ الأَرْضِ مَسِيرَةُ خَمْسِ مِائَةِ عَامٍ ، وَبَيْنَ الأَرْضِ الْعُلْيَا وَبَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا خَمْسُ مِائَةِ عَامٍ ، وَكِثَفُهَا خَمْسُ مِائَةِ عَامٍ وَكِثَفُ الثَّانِيَةِ مِثْلُ ذَلِكَ ، وَمَا بَيْنَ كُلِّ أَرَضِينَ مِثْلُ ذَلِكَ ، وَمَا بَيْنَ الأَرْضِ الْعُلْيَا وَالسَّمَاءِ خَمْسُ مِائَةِ عَامٍ ، وَكِثَفُ السَّمَاءِ خَمْسُ مِائَةِ عَامٍ ، وَمَا بَيْنَ سَمَاءِ الدُّنْيَا وَالثَّانِيَةِ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ وَكِثَفُ السَّمَاءِ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ ، ثُمَّ كُلُّ سَمَاءٍ مِثْلُ ذَلِكَ حَتَّى بَلَغَ السَّابِعَةَ ، ثُمَّ مَا بَيْنَ السَّابِعَةِ إِلَى الْعَرْشِ مَسِيرَةُ مَا بَيْنَ ذَلِكَ كُلِّهِ"

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح إلا أن أبا نصر حميد بن هلال لم يسمع من أبي ذر وقد تقدم حديث أبي هريرة في تفسير سورة الحديد.

13364. Ebû Zer bildiriyor: Allah'ın Resulü (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu: *"Yeryüzünün kesafeti beş yüz yıllık bir yürüyüş mesafesidir. En yüksek yer ile dünya semasının arası beş yüz veya onun (yeryüzünün) kalınlığı beş yüz yıldır. İkincinin kalınlığı da böyledir. Yerin her katmanı bu şekildedir. En yüksek yer ile yedinci sema arası beş yüz yıldır. Göğün kalınlığı da beş yüz yıllıktır. Sonra her gök, yedinci kat göğe kadar böyledir. Yedinci kat gökle Arş arasındaki mesafe bunların tümü kadardır."*

---

[1] Bezzâr (2086).

★Bezzâr[1] rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ricâlidir; ancak Ebû Nasr Humeyd b. Hilâl, Ebû Zer'den hadis işitmemiştir.

Hadid sûresi tefsirinde Ebû Hureyre hadisi geçmişti.

١٣٣٦٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الثَّعْلَبِيُّ ، قال : نا حَكَّامُ بْنُ سَلْمٍ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الرَّازِيِّ ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ ، قَالَ : " السَّمَاءُ الدُّنْيَا مَوْجٌ مَكْفُوفٌ ، وَالثَّانِيَةُ صَخْرَةٌ ، وَالثَّالِثَةُ حَدِيدٌ ، وَالرَّابِعَةُ نُحَاسٌ ، وَالْخَامِسَةُ فِضَّةٌ ، وَالسَّادِسَةُ ذَهَبٌ ، وَالسَّابِعَةُ يَاقُوتَةٌ"

رواه الطبراني في الأوسط هكذا موقوفا على الربيع ولعله سقط من النسخة وفيه أبو جعفر الرازي وثقه أبو حاتم وغيره وضعفه النسائي وغيره وبقية رجاله ثقات.

13365. Rebî b. Enes dedi ki: "Dünya seması korunmuş bir levhadır. İkincisi kayadır. Üçüncüsü demir, dördüncüsü bakır, beşincisi gümüş, altıncısı altın ve yedincisi yakuttur."

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî, Rebî'den bu şekilde mevkuf olarak rivayet etmiştir. Herhalde nüshadan düşmüş kelimeler vardır. Bunun senedinde Ebû Câfer er-Râzî vardır ki Ebû Hâtim ve başkaları onu güvenilir görürken Nesâî ve daha başkaları zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٦٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : ثنا يَزِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْبَرَاءِ الْغَنَوِيُّ ، قال : نا مَعْقِلُ بْنُ مَالِكٍ ، قال : ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَنَسٍ ، قَالَ : سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنْ ثَلاثِ خِصَالٍ عَنِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وَالنُّجُومِ ، مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خُلِقْنَ ؟ فَقَالَ : حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَّهُنَّ خُلِقْنَ مِنْ نُورِ الْعَرْشِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه معقل بن مالك وثقه ابن حبان وقال الأزدي : متروك وفيه من لم أعرفه.

13366. Ubeydullah b. Ebî Bekir b. Enes dedi ki: Enes b. Mâlik'e üç hasletten; Güneş, Ay ve yıldızlardan, bunların neden yaratıldığından sordum; şöyle cevap verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Bunlar Arş'ın nurundan yaratılmıştır"* dedi.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bunun senedinde Ma'kil b. Mâlik vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken Ezdî: "O, metruk biridir" demiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٣٦٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا سَعِيدٌ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " أَشَدُّ خَلْقِ رَبِّكَ عَشَرَةٌ : الْجِبَالُ ، وَالْحَدِيدُ يَنْحَتُ الْجِبَالَ ،

[1] Bezzâr (2087).

وَالنَّارُ تَأْكُلُ الْحَدِيدَ ، وَالْمَاءُ تُطْفِئُ النَّارَ ، وَالسَّحَابُ الْمُسَخَّرُ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ يَحْمِلُ الْمَاءَ ، وَالرِّيحُ تُقِلُّ السَّحَابَ ، وَالإِنْسَانُ يَتَّقِي الرِّيحَ بِيَدِهِ ، وَيَذْهَبُ فِيهَا لِحَاجَتِهِ ، وَالسُّكْرُ يَغْلِبُ الإِنْسَانَ ، وَالنَّوْمُ يَغْلِبُ السُّكْرَ ، وَالْهَمُّ يَمْنَعُ النَّوْمَ ، فَأَشَدُّ خَلْقِ رَبِّكَ الْهَمُّ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات

13367. Hz. Ali dedi ki: "Cenâb-ı Hakk'ın yarattıkları içinde en sert ve çetin olan şu on şeydir: Dağlar. Demir dağları yontar, ateş demiri yer. Su ateşi söndürür. Yer ile gök arasında musahhar kılınan bulut, su taşır. Rüzgâr bulutu sürer, insan gücüyle rüzgârdan korunur. Onunla işini görür. Sarhoşluk insanı yener, uyku sarhoşluğu alt eder. Üzüntü, uykuyu kaçırır. Şu halde Rabbin en çetin yarattığı şey, üzüntü ve kederdir."

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Râvileri güvenilir kimselerdir.

١٣٣٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْخَطِيبُ الأَهْوَازِيُّ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيُّ ، نَا أَبُو عِمْرَانَ الْحَرَّانِيُّ يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ ، نَا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّ خُزَيْمَةَ بْنَ ثَابِتٍ ، وَلَيْسَ بِالأَنْصَارِيِّ ، كَانَ فِي عِيرٍ لِخَدِيجَةَ ، وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ مَعَهُ فِي تِلْكَ الْعِيرِ ، فَقَالَ لَهُ : يَا مُحَمَّدُ ، إِنِّي أَرَى فِيكَ خِصَالا ، وَأَشْهَدُ أَنَّكَ النَّبِيُّ الَّذِي يَخْرُجُ مِنْ تِهَامَةَ ، وَقَدْ آمَنْتُ بِكَ ، فَإِذَا سَمِعْتُ بِخُرُوجِكَ أَتَيْتُكَ ، فَأَبْطَأَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ ، ثُمَّ أَتَاهُ ، فَلَمَّا رَآهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَرْحَبًا بِالْمُهَاجِرِ الأَوَّلِ " . قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا مَنَعَنِي أَنْ أَكُونَ مِنْ أَوَّلِ مَنْ أَتَاكَ ، وَأَنَا مُؤْمِنٌ بِكَ غَيْرُ مُنْكِرٍ لِبَيْعَتِكَ ، وَلا نَاكِثٌ لِعَهْدِكَ ، وَآمَنْتُ بِالْقُرْآنِ ، وَكَفَرْتُ بِالْوَثَنِ ، إِلا أَنَّهُ أَصَابَتْنَا بَعْدَكَ سَنَوَاتٌ شِدَادٌ مُتَوَالِيَاتٌ ، تَرَكَتِ الْمُخَّ رِزَامًا وَالْمَطِيَّ هَامًّا ، غَاضَتْ لَهَا الدِّرَّةُ ، وَنَبَعَتْ لَهَا الثَّرَّةُ ، وَعَادَ لَهَا النِّقَادُ مُتَجَرْثِمًا وَالْقِنَطَةُ أَوِ الْعِضَاهُ مُسْتَحْلِفًا ، وَالْوَشِيجُ مُسْتَحْنِكًا يَبِسَتْ بِأَرْضِ الْوَدِيسِ ، وَاجْتَاحَتْ جَمِيعَ الْيَبِيسِ وَأَفْنَتْ أُصُولَ الْوَشِيجِ ، حَتَّى قُطَّتِ الْقَنَطَةُ ، أَتَيْتُكَ غَيْرَ نَاكِثٍ لِعَهْدِي ، وَلا مُنْكِرٍ لِبَيْعَتِي . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : خُذْ عَنْكَ ، " إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بَاسِطٌ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِمُسِيءِ النَّهَارِ لِيَتُوبَ ، فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَبَاسِطٌ يَدَهُ بِالنَّهَارِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsât* (905). Senedinde Hâris el-A'ver vardır ki zayıf bir ravidir.

لِمُسيءِ اللَّيْلِ لِيَتُوبَ ، فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَإِنَّ الْحَقَّ ثَقِيلٌ كَثِقَلِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَإِنَّ الْبَاطِلَ خَفِيفٌ كَخِفَّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَإِنَّ الْجَنَّةَ مَحْظُورٌ عَلَيْهَا بِالْمَكَارِهِ ، وَإِنَّ النَّارَ مَحْظُورٌ عَلَيْهَا بِالشَّهَوَاتِ " فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَخْبِرْنِي عَنْ ضَوْءِ النَّهَارِ ، وَعَنْ ظُلْمَةِ اللَّيْلِ ، وَعَنْ حَرِّ الْمَاءِ فِي الشِّتَاءِ ، وَعَنْ بَرْدِهِ فِي الصَّيْفِ ، وَعَنِ الْبَلَدِ الأَمِينِ ، وَعَنْ مَنْشَإِ السَّحَابِ ، وَعَنْ مَخْرَجِ الْجَرَادِ ، وَعَنِ الرَّعْدِ وَالْبَرْقِ ، وَعَمَّا لِلْوَلَدِ مِنَ الرَّجُلِ ، وَمَا لِلْمَرْأَةِ . فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَمَّا ظُلْمَةُ اللَّيْلِ ، وَضَوْءُ النَّهَارِ : فَإِنَّ الشَّمْسَ إِذَا سَقَطَتْ سَقَطَتْ تَحْتَ الأَرْضِ ، فَأَظْلَمَ اللَّيْلُ لِذَلِكَ ، وَإِذَا أَضَاءَ الصُّبْحُ ابْتَدَرَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، وَهِيَ تَقَاعَسُ كَرَاهَةَ أَنْ تُعْبَدَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ، حَتَّى تَطْلُعَ فَتُضِيءَ ، فَبِطُولِ اللَّيْلِ يَطُولُ مُكْثُهَا ، فَيَسْخُنُ الْمَاءُ لِذَلِكَ ، وَإِذَا كَانَ الصَّيْفُ قَلَّ مُكْثُهَا فَبَرَدَ الْمَاءُ لِذَلِكَ . وَأَمَّا الْجَرَادُ : فَإِنَّهُ نَثْرَةُ حُوتٍ فِي الْبَحْرِ ، يُقَالُ لَهُ : الْإِيوَانُ ، وَفِيهِ يَهْلَكُ . وَأَمَّا مَنْشَأُ السَّحَابِ : فَإِنَّهُ يَنْشَأُ مِنْ قِبَلِ الْخَافِقَيْنِ أَوْ مِنْ بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ ، تُلْحِمُهُ الصَّبَا وَالْجَنُوبُ وَتُسْدِيهِ الشَّمَالُ وَالدَّبُورُ . وَأَمَّا الرَّعْدُ : فَإِنَّهُ مَلَكٌ بِيَدِهِ مِخْرَاقٌ يُدْنِي الْقَاصِيَةَ وَيُؤَخِّرُ الدَّانِيَةَ ، وَإِذَا رَفَعَ بَرَقَتْ ، وَإِذَا زَجَرَ رَعَدَتْ ، وَإِذَا ضَرَبَ صَعِقَتْ . وَأَمَّا مَا لِلرَّجُلِ مِنَ الْوَلَدِ وَمَا لِلْمَرْأَةِ : فَإِنَّ لِلرَّجُلِ الْعِظَامَ ، وَالْعُرُوقَ ، وَالْعَصَبَ ، وللمرأةِ اللَّحْمَ ، وَالدَّمَ ، وَالشَّعْرَ . وَأَمَّا الْبَلَدُ الأَمِينُ : فَمَكَّةُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يوسف بن يعقوب أبو عمران ذكر الذهبي هذا الحديث في ترجمته ولم ينقل تضعيفه عن أحد.

13368. Câbir b. Abdillah b. Huzeyme b. Sâbit -ki bu zat, Ensarî değildir- Hz. Hatice'nin kervanında iken Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) o kervandaydı. O zaman bu şahıs Resûl-i Ekrem'e şöyle bir soru sordu: "Ey Muhammed! Ben sende bazı hasletler görüyorum ve senin, Tihâme'den çıkacak peygamber olduğuna şehadet ediyorum. Ben sana iman ettim. Senin ortaya çıktığını duyunca yanına geleceğim." Ancak bayağı gecikti. Ta Mekke'nin fethi sırasında geldi. Resûl-i Ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem) onu görünce: *"İlk muhacire merhaba!"* dedi. O da: "Yâ Resûlallah! Sana ilk olarak gelip, inkâr etmeksizin iman eden, sana biat eden, sana verdiği sözü bozmayan, Kur'ân'a iman eden ve putları inkâr eden biri olmama mani olan şey şudur: Senden sonra peşpeşe şiddetli kıtlık yılları yaşadık. Öyle kıtlık ki iliği kuruttu, hayvanları hasta etti, sütler çekildi, hapşırık peydah oldu, düzensiz öksürükler geri döndü, bütün kıtlık yıllarını bastırdı, küçük çocukları geride bıraktı, sağlamca biriktirilen erzakı eritti, bolluk araziyi kuruttu,

bütün oğulları kırdı geçirdi, çadırlar söküldü. Sonunda ahdimi bozmadan ve biatimi inkâr etmeden sana geldim." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Tamam, kendini yorma. Şüphesiz Yüce Allah, gündüz günah işleyene gece elini uzatır ki tövbe etsin. Tövbe ederse de tövbesini kabul eder. Gece günah işleyene de gündüz elini uzatır ki tövbe etsin. Tövbe ederse de tövbesini kabul eder. Şüphesiz hak, kıyamet günü ağır geleceği için ağırdır; bâtıl da kıyamet günü hafif geleceği için hafiftir. Muhakkak ki cennet hoşa gitmeyen şeylerle çevrilmiştir. Dünya da şehvetlerle çevrilmiştir."* Bunun üzerine o: "Yâ Resûlallah! Bana gündüzün aydınlığından ve gecenin karanlığından, kışın suyun sıcaklığından ve yazın soğukluğundan, emîn beldeden, bulutun menşeinden, çekirgenin menşeinden, ra'd ve şimşekten haber ver. Bir de çocuğun yaratılışında erkeğin rolü nedir, kadının rolü nedir, bunlardan haber ver" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gündüzün aydınlığı ve gecenin karanlığı şöyle olur: Güneş yerin altına düşünce bundan dolayı gece karanlık olur. Sabah aydınlığı olunca onu yetmiş bin melek hemen yukarı çeker. Doğuncaya kadar suratı asık olur, çünkü Allah'ı bırakıp kendisine tapınılmasından hoşlanmaz. Ortalığı aydınlatır, böylece çok kalmasıyla gündüz uzar, su da bu sebeple ısınır. Yaz mevsimi olunca güneşin kalış müddeti azalır; bundan dolayı da sular soğuk olur. Çekirgeye gelince; onu denizde adına «el-Ebvât» denen bir balık etrafa saçar. O, denizde ölür. Bulutun menşeine gelince; o, doğu ve batı tarafından neşet eder. Doğu ve batı arasından onu sabâ ile güney rüzgârı dizginler ve kuzey ile batı rüzgârı onu geri çevirir. Ra'da gelince; o, bir melektir, elinde bir topaç vardır, uzak olanı yaklaştırır, yakın olanı da geriye iter. O yükselince şimşek çakar, onu men ettiğinde gök gürler, ona vurduğunda yıldırım düşer. Erkek ile kadının çocuktaki rolüne gelince; kemikler, damarlar ve sinirler erkekten olur; et, kan ve saç da kadından olur. Emîn belde ise Mekke'dir"* cevabını verdi.

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yûsuf b. Ya'kûb Ebû İmran vardır ki Zehebî bu hadisi onun biyografisini verirken zikretmiştir. Onun zayıf olduğu da kimseden nakledilmemiştir.

١٣٣٦٩ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الدَّامِغَانِيُّ ، قَالَ : نا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ كُرَيْبٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، يَرْفَعُ الْحَدِيثَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ لَدِيكًا ، بَرَاثِنُهُ عَلَى الأَرْضِ السَّابِعَةِ ، وَعُرْفُهُ مُنْطَوٍ تَحْتَ الْعَرْشِ ، جَنَاحَاهُ بِالأُفُقَيْنِ ، فَإِذَا بَقِيَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الآخِرُ ضَرَبَ بِجَنَاحَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسُ ، سُبْحَانَ رَبِّنَا الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ ، لا إِلَهَ لَنَا غَيْرُهُ ، فَيَسْمَعُهُ مَا

بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ إِلا الثَّقَلَيْنِ ، فَيَرَوْنَ أَنَّ الدِّيَكَةَ إِنَّمَا تَضْرِبُ أَجْنِحَتَهَا إِذَا صَرَخَتْ ، إِذَا سَمِعَتْ ذَلِكَ

13369. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Yüce Allah'ın yarattıklarından biri de pençeleri yedinci kat yerde ve ibiği Arş'ın altında katlı bulunan bir horozdur. Onun iki kanadı iki ufku kaplamıştır. Gecenin üçte biri kalınca kanatlarını çırpar ve sonra şöyle der «O (Allah) her türlü eksiklikten münezzehtir. Kuddûs ve Melik olanı tesbih ederim, Kuddûs ve Melik olan Rabbimizi tesbih ederim. Ondan başka ilah yoktur.» Onu, doğu ve batı arasındaki her şey duyar da insanlar ve cinler duymazlar; bu sesi duyduklarında horozların kanatlarını çırparak öttüklerini görürsün."*

١٣٣٧٠ - وفي رواية : " سَبِّحُوا الْمَلِكَ الْقُدُّوسَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه ابن إسحاق وهو ثقة مدلس وبقية رجاله وثقوا.

13370. Bir rivayette şöyle geçer: *"Melik ve Kuddûs olanı tesbih ediniz!"*

★Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İbn İshâk vardır ki güvenilir ve müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir görülmüş kimselerdir.

١٣٣٧١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ الأَعْرَجُ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ جَلَّ ذِكْرُهُ أَذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ دِيكٍ قَدْ مَرَقَتْ رِجْلاهُ الأَرْضَ ، وَعُنُقُهُ مُنْثَنِي تَحْتَ الْعَرْشِ ، وَهُوَ يَقُولُ : سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَكَ رَبَّنَا ! فَرَدَّ عَلَيْهِ : مَا يَعْلَمُ ذَلِكَ مَنْ حَلَفَ بِي كَاذِبًا"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح إلا أن شيخ الطبراني محمد بن العباس بن الفضل بن سهيل الأعرج لم أعرفه.

13371. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Celil olan Allah bana, ayakları yeryüzünü geçen ve boynu Arş'ın altına eğilmiş olan horozu anlatmama izin verdi. O şöyle der: «Seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederim. Ne yücesin ey Rabbim!» Bunu bilmeyen, benim adıma yalan yere yemin eden kimse bunu bilemez"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsât*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ricâlidir; ancak Taberânî'nin hocası Muhammed b. Abbâs b. el-Fadl b. Suheyl el-A'rac'ı tanımıyorum.

١٣٣٧٢ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُعَلَّى الأَدَمِيُّ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَلَمَةَ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ يَزِيدَ أَبُو يَزِيدَ الْمُقْرِئُ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ ، قَالَ : قَالَ : " إِنَّ لِلَّهِ دِيكًا رَأْسُهُ تَحْتَ الْعَرْشِ ، وَجَنَاحُهُ فِي الْهَوَاءِ ، وَبَرَاثِنُهُ فِي الأَرْضِ ، فَإِذَا كَانَ فِي الأَسْحَارِ ، وَأَدْبَارِ الصَّلَوَاتِ ، خَفَقَ بِجَنَاحِهِ ، وَصَفَّقَ بِالتَّسْبِيحِ ، فَتَصِيحُ الدِّيَكَةُ تُجِيبُهُ بِالتَّسْبِيحِ" رواه الطبراني وفيه عاصم بن بهدلة وهو ضعيف وقد حسن حديثه

13372. Safvan b. Assâl dedi ki: "Muhakkak ki Yüce Allah'ın Arş'ın altında bir horozu vardır; onun kanadı havada, pençeleri ise yerdedir. Seher vakitlerinde ve namaz ezanlarında kanadını çırpar ve tesbih ederek çırpınır. Bunun üzerine horozlar öterek tesbihle ona cevap verirler."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Âsım b. Behdele vardır ki hadisi hasen görüldüğü halde zayıf bir ravidir.

١٣٣٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ صَبَّاحِ بن أَشْرَسَ قَالَ سُئِلَ ابْنُ عَبَّاسٍ عَنِ الْمَدِّ وَالْجَزْرِ فَقَالَ إِنَّ مَلَكاً مُوَكَّلٌ بِقَامُوسِ الْبَحْرِ فَإِذَا وَضَعَ رِجْلَهُ فَاضَتْ وَإِذَا رَفَعَهَا غَاضَتْ" رواه أحمد وفيه من لم أعرفه.

13373. Sabbâh b. Eşras dedi ki: İbn Abbâs'a med ile cezir hakkında sordular: "Denizin engin yerinde görevli bir melek vardır, ayağını koyduğu zaman taşar, kaldırdığı zaman çekilir" cevabını verdi.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٣٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ يَعْنِى ابْنَ عُيَيْنَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِى عِيسَى أَنَّ مَرْيَمَ فَقَدَتْ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَدَارَتْ بِطَلَبِهِ فَلَقِيَتْ حَائِكاً فَلَمْ يُرْشِدْهَا فَدَعَتْ عَلَيْهِ فَلاَ تَزَالُ تَرَاهُ تَائِهاً فَلَقِيَتْ خَيَّاطاً فَأَرْشَدَهَا فَدَعَتْ لَهُ فَهُمْ يُؤْنَسُ إِلَيْهِمْ. أَىْ يُجْلَسُ إِلَيْهِمْ"

رواه أحمد عن ابن عنبسة عنه وكلاهما ثقة

13374. Mûsa b. Ebî İsa'dan: Hz. Meryem, Hz. İsa'yı (aleyhisselam) kaybetmişti. Aramaya koyuldu. Yolda bir dokumacıya rastladı. Ancak dokumacı ona yol göstermedi. O da ona beddua etti. Bundan dolayı onu her zaman şaşkın görürsün. Sonra bir terziye rastladı. Terzi ona yol gösterdi. İşte bu yüzden insanlar terziyle ünsiyet eder, yani onun yanında otururlar.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7391). Bak: *ed-Daîfa* (3/327).

[2] Ahmed (5/382).

★Bunu İbn Uyeyne kanalıyla bu raviden Ahmed rivayet etmiştir. Her ikisi de güvenilir ravidir.[1]

١٣٣٧٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ حُمْرَانَ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ أَبِي نَعَامَةَ الْحَنَفِيُّ ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ الْحَنَفِيِّ ، قَالَ : بَيْنَمَا أَنَا قَاعِدٌ ، مَعَ أَبِي بَكْرَةَ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ ، فَقَالَ : أَمَا تَعْرِفُنِي ؟ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرَةَ : وَمَنْ أَنْتَ ؟ قَالَ : تَعْلَمُ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى الرَّدْمُ ، فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرَةَ : وَأَنْتَ هُوَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : اجْلِسْ حَدِّثْنَا ، قَالَ : انْطَلَقْتُ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى أَرْضٍ لَيْسَ لأَهْلِهَا إلا الْحَدِيدُ يَعْمَلُونَهُ ، فَدَخَلْتُ بَيْتًا فَاسْتَلْقَيْتُ فِيهِ عَلَى ظَهْرِي وَجَعَلْتُ رِجْلَيَّ عَلَى جِدَارِهِ ، فَلَمَّا كَانَ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ سَمِعْتُ صَوْتًا لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهُ ، فَفَزِعْتُ فَجَلَسْتُ فَقَالَ لِي رَبُّ الْبَيْتِ : لا تُذْعَرَنَّ ، فَإِنَّ هَذَا لا يَضُرُّكَ هَذَا صَوْتُ قَوْمٍ يَنْصَرِفُونَ هَذِهِ السَّاعَةَ ، مِنْ عِنْدِ هَذَا السَّدِّ ، قَالَ : فَيَسُرُّكَ أَنْ تَرَاهُ ، قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : فَغَدَوْتُ إِلَيْهِ ، فَإِذَا لَبِنَةٌ مِنْ حَدِيدٍ أَوْ قَالَ : لَبِنَةٌ مِنْ حَدِيدٍ كُلُّ وَاحِدٍ مِثْلُ الصَّخْرَةِ ، وَإِذَا كَأَنَّهُ الْبُرْدُ الْمُحَبَّرُ ، فَإِذَا مَسَامِيرُهُ مِثْلُ الْجُذُوعِ ، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " صِفْهُ لِي " ، فَقُلْتُ : كَأَنَّهُ الْبُرْدُ الْمُحَبَّرُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ قَدْ أَتَى الرَّدْمُ ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا " ، قَالَ أَبُو بَكْرَةَ : صَدَقَ"

رواه البزار عن شيخه عمرو بن مالك تركه أبو زرعة وأبو حاتم ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ ويغرب وفيه من لم أعرفه

13375. Yûsuf b. Ebî Meryem el-Hanefî anlatıyor: Ben Ebû Bekre ile otururken bir adam geldi ve ona selam verdi. Adam: "Beni tanımıyor musun?" diye sordu. Ebû Bekre de: "Sen kimsin?" diye sordu. Dedi ki: "Bir adamın Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip seddi gördüğünü söylediğini hatırlar mısın!" dedi. Ebû Bekre de ona: "O adam sen misin?" dedi. "Evet!" dedi. Ebû Bekre: "Otur da anlat bakalım!" dedi. O da şunu anlattı:

Yola çıktım ve ahalisi sadece demir ile uğraşan bir ülkeye gittim. Bir eve girdim, sırt üstü yatıp ayağımı evin duvarına koydum. Güneş batarken o güne kadar duymadığım bir ses duydum. Çok korktum. Evin sahibi ise: «Korkma! Bu sana zarar vermez. Çünkü bu, şu anda seddin

---

1 Ahmed (5/382).

yanından ayrılan kavmin sesidir. Onu görmekten hoşlanır mısın?» deyince, «Evet» dedim. Hemen oraya gittim, baktım ki yapısındaki demir, kerpici kocaman bir kaya gibi duruyor. Sanki mürekkep renginde bir elbise gibiydi. Çivileri ise büyük kalasları andırıyordu. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimde bunu ona bildirdim; bana: «*Onu anlat*» buyurdu. «Sanki o mürekkep renginde bir elbise gibiydi» dedim. *"Seddi gören birini kim görmek isterse, bu adama baksın!"* buyurdu. Ebû Bekre de dedi ki: "Doğru söylemiş!"

★ Bu hadisi şeyhi Amr b. Mâlik'den Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ebû Zür'a ve Ebû Hatim ondan hadis almamıştır. İbn Hibbân ise onu güvenilir görmüş ve "Hata ediyor ve rivayetlerinde garib (tek) kalıyor" demiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٣٧٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : " خُلِقَتِ الْمَلائِكَةُ مِنْ نُورٍ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح

13376. Abdullah b. Amr dedi ki: "Melekler nurdan yaratılmıştır."

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricâlidir.

١٣٣٧٧ - وَأَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : " لَيْسَ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ أَكْثَرَ مِنَ الْمَلائِكَةِ ، يَخْلُقُهُمْ مِثْلَ الذُّبَابِ ، ثُمَّ يَقُولُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : كُونُوا أَلْفَ أَلْفَيْنِ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

13377. Yine ondan: "Allah'ın meleklerden daha çok yarattığı bir varlık yoktur. Onları sinekler gibi yaratır, sonra Yüce Allah «Biner, iki biner olun» buyurur."

★Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Ricali *Sahîh* ricâlidir.

[1] Bezzâr (2089). Bak: *ed-Daîfa* (1070).
[2] Bezzâr (2084).
[3] Bezzâr (2085).

١٣٣٧٨ - وَعَنْ مُسْلِمٍ الْهِجْرِي قَالَ : قُلْتُ لِعَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو : أَبَا مُحَمَّدٍ مِمَّ خُلِقَ الْخَلْقُ ؟ قَالَ : مِنْ مَاءٍ وَرِيْحٍ وَنُورٍ وَظُلْمَةٍ . فَأَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ فِيْهَا كَمَا قَالَ عَبْدُ اللهِ بْنِ عَمْرٍو"

رواه الطبراني ومسلم الهجري لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13378. Müslim el-Hicrî[1] dedi ki: Abdullah b. Amr'a: "Ey Ebû Muhammed! Mahlûkat neden yaratıldı?" diye sordum. "Sudan, rüzgârdan, nurdan ve zulmetten" cevabını verdi. Ben de İbn Abbâs'a gidip bunu sordum; Abdullah b. Amr'ın dediği gibi cevap verdi.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Müslim el-Hicrî'yi tanımıyorum. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٣٧٩ - وَأَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ خَلَفٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي السَّفَرِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : " إِنْ كَانَ الرَّجُلُ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ لَيَأْتِي عَلَيْهِ ثَمَانُونَ سَنَةً قَبْلَ أَنْ يَحْتَلِمَ"

رواه البزار عن شيخه عمرو بن مالك وثقه ابن حبان وقال : يخطئ ويغرب وتركه أبو زرعة وأبو حاتم وبقية رجاله رجال الصحيح.

13379. Abdullah b. Amr dedi ki: "Sizden önceki insanlar içinde seksen yaşına kadar ihtilam olmamış kimseler olurdu."

★ Bu hadisi şeyhi Amr b. Mâlik'den Bezzâr rivayet etmiştir.[2] İbn Hibbân onu güvenilir görmüş ve "Hata ediyor ve bir kısım rivayetleriyle tek kalıyor" demiştir. Ebû Zür'a ve Ebû Hatim ondan hadis almamıştır. Ricali *Sahîh* ricâlidir.

١٣٣٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبَانَ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ جَعْدَبَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مِخْرَاقٍ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَلَقَ رِيحًا وَأَسْكَنَهَا بَيْتًا ، وَأَغْلَقَ عَلَيْهَا بَابًا فَلَوْ ، فُتِحَ الْبَابُ لأَدَرَتْ مَا بَيْنَ

---

[1] Herhalde bu (İbrâhîm b.) Müslim el-Hicrî olsa gerektir. Parantez içindeki kısım düşmüş olabilir. Bu ravi zayıftır. En doğrusunu Allah bilir.

[2] Bezzâr (2083).

السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَمَا يَأْتِيكُمْ ، فَإِنَّمَا يَأْتِيكُمْ مِنْ خَلَلِ ذَلِكَ الْبَابِ ، وَأَنْتُمْ تُسَمُّونَهَا الْجَنُوبَ ، وَهِيَ عِنْدَ اللَّهِ الأَزْيَبُ "

رواه البزار وفيه يزيد بن عياض بن جعدة وهو كذاب

13380. Ebû Zer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah bir rüzgâr yarattı ve onu bir odaya yerleştirdi. Kapıyı da üstüne kapadı. Eğer o kapı açılsaydı gök ile yer arasındaki her şeyi havaya kaldırırdı. Size gelen rüzgâr, ancak o kapının aralığından gelmektedir. Siz ona güney rüzgârı dersiniz; hâlbuki ona Allah katında el-Ezîb denir"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. İyâd b. Ca'de vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٣٨١ - حَدَّثَنَا عَمْرٌو النَّاقِدُ ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُذِنَ لِي أَنْ أُحَدِّثَ عَنْ مَلَكٍ قَدْ مَرَقَتْ رِجْلاهُ الأَرْضَ السَّابِعَةَ ، وَالْعَرْشُ عَلَى مَنْكِبِهِ ، وَهُوَ يَقُولُ : سُبْحَانَكَ أَيْنَ كُنْتَ ؟ وَأَيْنَ تَكُونُ ؟"

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح . وقد تقدمت أحاديث نحو هذا في الإيمان.

13381. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir melekten bahsetmem için bana izin verildi; o meleğin ayakları yedinci yere kadar batmıştır, Arş da onun omzundadır. O: «Nerede olursan ve nerede olacaksan ol, senin şanın yücedir. Sen her şeyden münezzehsin» diyerek Allah'ı tesbih eder"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricâlidir. İman bölümünde buna benzer hadisler geçmişti.

١٣٣٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ ، ثَنَا شُعَيْبُ بْنُ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ أَبِي عَمْرَةَ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمَجَرَّةُ الَّتِي فِي السَّمَاءِ عَرَقُ الْحَيَّةِ الَّتِي تَحْتَ الْعَرْشِ"

---

[1] Bezzâr (2088). Bezzâr demiştir ki: "Bunu Ebû Zer'den başkasının rivayet ettiğini bilmiyoruz. Bunun sadece bu tariki vardır."
[2] Ebû Ya'lâ (6619).

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وقال : لا يروى عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إلا بهذا الإسناد وفيه عبد الأعلى بن أبي عمرة و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

13382. Muâz b. Cebel dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gökyüzündeki samanyolu, Arş'ın altındaki yılanın damarıdır"* buyurdu.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsât* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş[1] ve şöyle demiştir: "Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir. Senedinde Abdu'l-A'lâ b. Ebî Amra vardır ki ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٨٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَخْلَدٍ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا مُعَاذُ إِنِّي مُرْسِلُكَ إِلَى قَوْمٍ أَهْلِ كِتَابٍ ، فَإِذَا سَأَلْتَ عَنِ الْمَجَرَّةِ الَّتِي فِي السَّمَاءِ ، فَقُلْ : هِيَ لُعَابُ حَيَّةٍ تَحْتَ الْعَرْشِ"

رواه الطبراني وفيه الفضل بن المختار وهو ضعيف

13383. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Allah Resulü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Muâz! Ben seni Ehl-i Kitab olan bir kavme gönderiyorum. Sana gökteki samanyolundan sorarlarsa, de ki: «O Arş'ın altındaki yılanın salyasıdır»"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Fadl b. Muhtâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٣٨٤ - مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ، حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي عِيَاضٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : إِنَّ الْعَرْشَ مُطَوَّقٌ بِحَيَّةٍ وَإِنَّ الْوَحْيَ لَيَنْزِلُ فِي السَّلَاسِلِ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير كثير بن أبي كثير وهو ثقة

13384. Abdullah İbn Amr dedi ki: "Arş, yılanla çevrilmiştir. Vahiy zincirler arasında iner."

★ Taberânî rivayet etmiştir. Ricali, güvenilir bir ravi olan Kesîr b. Ebî Kesîr hariç, *Sahîh* ricâlidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/67). Abdu'l-A'lâ, Hakîm'in oğludur, meçhuldür. Zehebî demiştir ki: "Bu karanlık bir isnâddır. Metni de sahih değildir." İbnü'l-Cevzî de bunu *Mevzûât*'ında zikretmiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1754). İbnü'l-Cevzî de bunu *Mevzûât*'ında (uydurma hadisler içinde) zikretmiştir (1/142).

١٣٣٨٥ - وعنه قال : ربع من لا يلبسون الثياب من السودان أكثر من جميع الناس"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن أحمد بن حنبل وهو ثقة ثبت.

13385. Yine ondan: "Zencilerden elbise giymeyenlerin dörtte biri, bütün insanlardan bile daha fazladır."

★ Taberânî rivayet etmiştir. Ricali, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Ahmed b. Hanbel dışında, *Sahîh* ricâlidir.

١٣٣٨٦ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ، أن رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : الْجِنُّ عَلَى ثَلاثَةِ أَصْنَافٍ، صِنْفٌ لَهُمْ أَجْنِحَةٌ يَطِيرُونَ فِي الْهَوَاءِ، وَصِنْفٌ حَيَّاتٌ، وَصِنْفٌ يَحِلُّونَ وَيَظْعَنُونَ "

رواه الطبراني ورجاله وثقوا وفي بعضهم خلاف.

13386. Ebû Sa'lebe el-Huşenî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cinler üç sınıftır: Bir sınıfının kanatları vardır, havada uçarlar. Bir sınıfı yılanlardır. Bir sınıfı da konup göçer"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bazılarında ihtilaf olmakla birlikte ravileri, güvenilir görülmüştür.

١٣٣٨٧ - حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ، حَدَّثَنَا سُكَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ، عَنْ أَبِيهِ، عن أنس بن مالك قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " عُمُرُ الذُّبَابِ أَرْبَعُونَ لَيْلَةً، وَالذُّبَابُ كُلُّهُ فِي النَّارِ إِلا النَّحْلَ "

رواه أبو يعلى ورجاله ثقات . وقد تقدم في هذا المعنى أحاديث فيما نهي عن قتله في الصيد.

13387. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sineğin ömrü kırk gecedir. Balarısı hariç bütün sinekler (uçan haşeratlar) cehennemdedir"* buyurdu.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Râvileri güvenilir kimselerdir. Daha önce Avlanma kitabında balarısını öldürmenin yasaklandığına dair bu mânâda hadisler geçmişti.

---

[1] Harâitî bunu *Hevâtifu'l-Cinân*'da ilk maddede rivayet etmiştir. Ayrıca Ebû Nuaym, *Hilye*'de (5/137); Hâkim de *Müstedrek*'te (2/456, Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etti) rivayet etmişlerdir.

[2] Ebû Ya'lâ (4231 ve 4290).

(بَابُ تَسْمِيَةِ الإِنْسَانِ إِنْسَانًا)

İnsana İnsan İsminin Verilmesi

١٣٣٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَمْلَكٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِصَامٍ الأَنْصَارِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " إِنَّمَا سُمِّيَ الإِنْسَانُ إِنْسَانًا لأَنَّهُ عُهِدَ إِلَيْهِ فَنَسِيَ"

رواه الطبراني في الصغير وفيه أحمد بن عصام وهو ضعيف

13388. İbn Abbâs dedi ki: "İnsana insan ismi ancak şunun için verildi: Ondan bir söz alınmıştı, o ise bu sözü unuttu (=*nesiye*)."

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ahmed b. Isâm vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] 11617. hadisin tekrarı. Taberânî, *M. es-Sağîr* (925). Taberânî demiştir ki: "Ahmed b. Isâm rivayette tek kalmıştır." Taberânî'nin hocası Muhammed b. Memlek el-İsbehânî'dir. Ebû Nuaym, *Ahbâru Isbehân*'da onun biyografisini vermiş (2/267), ancak hakkında cerh veya tadil nevinden bahsetmemiştir."

(كِتَابُ الْبِرِّ وَالصِّلَةِ)

BİRR (ERDEMLİ DAVRANIŞLAR) ve SILA (SOSYAL İLİŞKİLER) KİTABI

(أَبْوَابٌ فِي بِرِّ الْوَالِدَيْنِ)

Anne Babaya İyi Davranmakla İlgili Bölümler

١٣٣٨٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ، وَهُوَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ بْنِ أَبِي يَزِيدَ الأَنْصَارِيُّ، ثنا عِصْمَةُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " رِضَا الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي رِضَا الْوَالِدِ، وَسُخْطُ الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي سُخْطِ الْوَالِدِ "

رواه البزار وفيه عصمة بن محمد وهو متروك

13389. İbn Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah'ın rızası, babanın rızasındadır. Yüce Allah'ın gazabı da, babanın gazabındadır"* buyurduğunu nakletmiştir.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsmet b. Muhammed vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٣٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا حَزْمُ بْنُ أَبِي حَزْمٍ الْقُطَعِيُّ حَدَّثَنَا مَيْمُونُ بْنُ سِيَاهٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمْرِهِ وَيُزَادَ لَهُ فِي رِزْقِهِ فَلْيَبَرَّ وَالِدَيْهِ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ"

قلت : هو في الصحيح خلا بر الولدين رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13390. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ki ömrünün uzun ve rızkının ziyade olmasından hoşlanırsa, ana babasına iyilik etsin ve akrabasını yoklasın"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadis, *"ana babasına iyilik etsin"* ifadesi olmaksızın *Sahîh*'te mevcuttur.

---

[1] Bezzâr (1865). Ayrıca demiştir ki: "Onun (İsmet'in) Yahyâ b. Saîd'den sadece bir kelime rivayet ettiğini biliyoruz."

Bunu Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٣٩١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَيْسَانَ الثَّقَفِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " طَاعَةُ اللَّهِ طَاعَةُ الْوَالِدِ ، وَمَعْصِيَةُ اللَّهِ مَعْصِيَةُ الْوَالِدِ"

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه أحمد بن إبراهيم بن عبد الله بن كيسان وهو لين عن إسماعيل بن عمرو البجلي وثقه ابن حبان وغيره وضعفه أبو حاتم وغيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13391. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a itaat etmek, anneye-babaya itaat etmektir. Allah'a isyan etmek de anneye-babaya isyan etmektir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî, hocası Ahmed b. İbrâhîm b. Abdillah b. Keysan'dan -ki o leyyin biridir- o da İsmâîl b. Amr el-Becelî'den rivayet etmiştir. İbn Hibbân ve daha başkaları onu güvenilir görmüş, Ebû Hâtim ile başkaları da zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٩٢ - حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَائِدٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ بَرَّ وَالِدَيْهِ ، طُوبَى لَهُ ، زَادَ اللَّهُ فِي عُمُرِهِ "

رواه أبو يعلى والطبراني وفيه زبان بن فائد وثقه أبو حاتم وضعفه غيره وبقية رجال أبي يعلى ثقات.

13392. Muâz b. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babasına iyi davranana ne mutlu! Allah onun ömrünü artırsın"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Zebbân b. Fâid vardır ki Ebû Hâtim onu güvenilir görürken ondan başkaları zayıf addetmiştir. Ebû Ya'lâ'nın kalan ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٣٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ زُفَرَ عَنْ بَعْضِ بَنِي رَافِعِ بْنِ مُكَيْثٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ مُكَيْثٍ وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ الْحُدَيْبِيَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حُسْنُ الْخُلُقِ نَمَاءٌ وَسُوءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ وَالْبِرُّ زِيَادَةٌ فِي الْعُمُرِ وَالصَّدَقَةُ تَمْنَعُ مِيتَةَ السَّوْءِ" رواه أحمد في حديث طويل عن بعض بني رافع وقد سماه غيره : محمد بن خالد بن رافع فرجاله ثقات باعتبار الذي سماه

---

1 Ahmed (3/266).

2 Ebû Ya'lâ (1494); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/198); Hâkim, *Müstedrek* (4/154; aynı isnâdla).

13393. Râfi' b. Mekîs -ki bu zat Hudeybiye'de bulunanlardandır- Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyilik ömrü artırır, sadaka da kötü ölüme mani olur"* dediği rivayet edilmiştir.

★ Bunu uzunca bir hadis içinde Rafi'nin oğullarından birinden Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ondan başkası, o ravinin adını Muhammed b. Hâlid b. Râfi olarak vermiştir. İsmini verdiklerine bakılırsa ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٣٩٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّسْتُوَائِيُّ التُّسْتَرِيُّ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقَلُوسِيُّ أَبو يُوسُفَ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يُوسُفَ الْقُطَعِيُّ ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَجُلا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " إِنِّي حَمَلْتُ أُمِّي عَلَى عُنُقِي فَرْسَخَيْنِ فِي رَمْضَاءَ شَدِيدَةٍ ، لَوْ أَلْقَيْتَ فِيهَا بَضْعَةً مِنْ لَحْمٍ لَنَضِجَتْ ، فَهَلْ أَدَّيْتُ شُكْرَهَا ؟ ، فَقَالَ : لَعَلَّهُ أَنْ يَكُونَ بِطَلْقَةٍ وَاحِدَةٍ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه الحسن بن أبي جعفر وهو ضعيف من غير كذب وليث بن أبي سليم مدلس.

13394. Bureyde bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben şiddetli bir sıcakta annemi boynumda iki fersah mesafeye taşıdım. Öyle ki eğer ben o sıcağın altına bir parça et koysaydım, muhakkak pişerdi. Bununla annemin hakkını ödemiş oldum mu?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Belki bununla bir tek doğum sancısının hakkını ödemiş olabilirsin"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hasan b. Ebî Câfer vardır ki yalanı yoktur ama zayıf bir ravidir. Leys b. Ebî Süleym de müdellis bir ravidir.

١٣٣٩٥ - وَعَنْهُ أَنَّ رَجُلاً كَانَ فِي الطَّوَافِ حَامِلاً أُمَّهُ فَسَأَلَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : هَلْ أَدَّيْتُ حَقَّهَا ؟ قَالَ : لاَ وَلاَ بِرَكْزَةٍ وَاحِدَةٍ أَوْ كَمَا قَالَ"

رواه البزار بإسناد الذي قبله.

13395. Yine ondan: Bir adam tavaf esnasında annesini taşıyordu. O sırada Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Onun hakkını ödemiş oldum mu?" diye sordu. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Hayır, bir doğum sancısını bile değil"* diye (veya buna benzer bir ifade kullanarak) cevap verdi.

★ Bunu önceki isnâd ile Bezzâr rivayet etmiştir.[1]

---

1 Ahmed (3/502). Daha önce geçen 12671. hadise bakınız.

2 Taberânî, *M. es-Sağîr* (255). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir râvidir; ancak müdellis raviler arasında sayılmamıştır.

١٣٣٩٦ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ بْنِ الْبِرِنْدِ السَّامِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمُزَنِيُّ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ ، وَمَعَهُ شَيْخٌ ، فَقَالَ : " يَا فُلانُ ، مَنْ هَذَا مَعَكُمْ ؟ " قَالَ : أَبِي ، قَالَ : " فَلا تَمْشِ أَمَامَهُ ، وَلا تَجْلِسْ قَبْلَهُ ، وَلا تَدْعُهُ بِاسْمِهِ ، وَلا تَسْتَسِبَّ لَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد عن شيخه علي بن سعيد بن بشير وهو لين وقد نقل ابن دقيق العيد أنه وثق ومحمد بن عروة بن يزيد لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

13396. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir ihtiyarla birlikte bir adam geldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey filan, bu yanındaki kim?"* diye sordu. "Babam" dedi. Hz. Peygamber de: *"O halde onun önünden yürüme, ondan önce oturma, onu ismiyle çağırma ve ona sövülmesine sebep olma"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş[2] ve şöyle demiştir: Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla onun şeyhi Ali b. Saîd b. Beşîr'den rivayet olunmuştur ki o, *leyyin* biridir. İbn Dakik el-Îd ise onun güvenilir görüldüğünü nakletmiştir. Muhammed b. Urve b. Yezîd'e gelince ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٣٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَاسِرٍ الْحَذَّاءُ الدِّمَشْقِيُّ الْجَبِيلِيُّ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِي غَنْمٍ الْكَلاعِيِّ ، عَنْ أَبِي غَسَّانَ الضَّبِّيِّ ، قَالَ : خَرَجْتُ أَمْشِي مَعَ أَبِي بِظَهْرِ الْحَرَّةِ ، فَلَقِيَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ ، فَقَالَ لِي : مَنْ هَذَا ؟ قُلْتُ : أَبِي ، فَقَالَ : " لا تَمْشِ بَيْنَ يَدَيْ أَبِيكَ ، وَلَكِنِ امْشِ خَلْفَهُ أَوْ إِلَى جَنْبِهِ ، وَلا تَدَعْ أَحَدًا يَحُولُ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ ، وَلا تَمْشِ فَوْقَ إِجَارٍ أَبُوكَ تَحْتَهُ ، وَلا تَأْكُلْ عِرْقًا قَدْ نَظَرَ أَبُوكَ إِلَيْهِ ، لَعَلَّهُ قَدِ اشْتَهَاهُ "

قلت : ويأتي بتمامه في العقوق رواه الطبراني في الأوسط وأبو غسان وأبو غنم الراوي عنه لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13397. Ebû Ğassân ed-Dabbî anlatıyor: Harre'de öğle sıcağında babamla yürüyüşe çıkmıştım ki Ebû Hureyre'ye rastladık. Bana: "Bu kim?" diye sordu "Babam" dedim. "Babanın önünden yürüme, ancak onun arkasından veya yanından yürü. Seninle onun arasına engel olacak

---

[1] Bezzâr (1872). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin sadece bu kanaldan *merfû* olduğunu biliyoruz."

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (862); Dârekutnî, *el-Ilel* (5/86). Dârekutnî demiştir ki: "Doğru olan, Ebû Hureyre'nin hadisinin *mevkuf* olduğudur."

kimseyi sokma. Babanın altında bulunduğu damda yürüme. Babanın bakmış olduğu eti yeme; belki onu canı çekmiştir" dedi.

★ Ben derim ki: Bu rivayetin tam şekli Anne-babaya İsyan" bölümünde gelecektir.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Ğassân ile ondan rivayette bulunan Ebû Ganm'ı tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٣٩٨ - حَدَّثَنَا حَسَنٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ هَاجَرَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَجَرْتَ الشِّرْكَ وَلَكِنَّهُ الْجِهَادُ هَلْ بِالْيَمَنِ أَبَوَاكَ . قَالَ نَعَمْ. قَالَ أَذِنَا لَكَ . قَالَ لاَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْجِعْ إِلَى أَبَوَيْكَ فَاسْتَأْذِنْهُمَا فَإِنْ فَعَلاَ وَإِلاَّ فَبِرَّهُمَا" رواه أحمد وإسناده حسن.

13398. Ebû Saîd el-Hudrî dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına Yemen'den bir adam hicret etmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sen şirki terk edip hicret ettin. Ancak cihad da vardır. Yemen'de senin anne baban var mı?"* diye sordu. Adam "Evet" deyince, *"Sana izin verdiler mi?"* diye sordu. "Hayır" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Anne babanın yanına dön ve izin al, eğer verirlerse tamam. Aksi takdirde onlara bak"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٣٩٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ ، قَالَ : نا مَيْمُونُ بْنُ نَجِيحٍ أَبُو الْحَسَنِ ، قَالَ : نا الْحَسَنُ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أَشْتَهِي الْجِهَادَ ، وَإِنِّي لا أَقْدِرُ عَلَيْهِ ، فَقَالَ : " هَلْ بَقِيَ أَحَدٌ مِنْ وَالِدَيْكَ ؟ " قَالَ : أُمِّي ، قَالَ : " فَأَبْلِ اللَّهَ عُذْرًا فِي بِرِّهَا ، فَإِنَّكَ إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَأَنْتَ حَاجٌّ وَمُعْتَمِرٌ وَمُجَاهِدٌ ، إِذَا رَضِيَتْ عَنْكَ أُمُّكَ ، فَاتَّقِ اللَّهَ وَبِرَّهَا "

رواه أبو يعلى والطبراني في الصغير والأوسط ورجالهما رجال الصحيح غير ميمون بن نجيح ووثقه ابن حبان.

13399. Enes anlatıyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek, "Cihad etmek istiyorum, fakat gücüm yetmiyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Annen veya baban hayatta mı?"* diye sordu. "Annem hayatta" cevabını alınca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ona iyilik ederek Allah'ın huzuruna mazeretli olarak çık. Bunu yaparsan hem hac, hem umre, hem de cihad etmiş olursun. Annen senden razı olursa Allah'tan sakın ve ona iyilik yap"* buyurdu.

---

[1] Ahmed (3/75-76). Senedinde İbn Lehîa vardır ki zayıf bir ravidir.

★ Bunu Ebû Ya'lâ ve *M. es-Sağîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bu son ikisinin ricali, Meymûn b. Necîh hariç -ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür- *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ الْعَيْشِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ حَبِيبٍ ، ثنا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ جَاهِمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْتَشِيرُهُ فِي الْجِهَادِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلَكَ وَالِدَانِ ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : " الْزَمْهُمَا فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ أَرْجُلِهِمَا "

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13400. Muaviye b. Câhime, babasından bildiriyor: Cihad hususunda danışmak için Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitmiştim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ebeveynin var mı?"* diye sordu. "Evet, var" dedim. *"Onlardan ayrılma. Zira cennet o ikisinin ayakları altındadır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٤٠١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ بْنِ مُعَاوِيَةَ السُّلَمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، قَالَ : " أُمُّكَ حَيَّةٌ ؟ " فَقُلْتُ : نَعَمْ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْزَمْ رِجْلَهَا ، فَثَمَّ الْجَنَّةُ "

رواه الطبراني عن ابن إسحاق وهو مدلس عن محمد بن طلحة و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

13401. Talha b. Muaviye es-Sülemî dedi ki: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gidip dedim ki: "Yâ Resûlallah! Ben Allah yolunda cihad etmek istiyorum." *"Annen hayatta mı?"* diye sordu. "Evet" dedim. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun dizinin dibinden ayrılma, cennet işte oradadır"* buyurdu.

★ Bunu İbn İshâk'tan -ki o müdellis bir ravidir- Taberânî rivayet etmiştir.[1] İbn İshâk da bunu Muhammed b. Talha'dan nakletmiştir. Ben bunu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (2760); Taberânî, *M. es-Sağîr* (218). Bunun senedinde de Hasan-ı Basrî vardır. Taberânî demiştir ki: "Bunu Meymûn b. Necîh'ten başka Hasan'dan rivayet eden olmamıştır."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2202); Ahmed (3/429); Nesâî (6/11); İbn Mâce (2781) -Muâviye b. Câhime hadisi olarak rivayet etmiştir-.

١٣٤٠٢ - حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ ، أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ نَاعِمٍ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَ : خَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ حَاجًّا ، حَتَّى إِذَا كَانَ بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ أَتَى شَجَرَةً عَرَفَهَا فَجَلَسَ تَحْتَهَا ، ثُمَّ قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ هَذِهِ الشَّجَرَةِ ، إِذْ أَقْبَلَ رَجُلٌ شَابٌّ مِنْ هَذِهِ الشُّعْبَةِ ، حَتَّى وَقَفَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي جِئْتُ لِأُجَاهِدَ مَعَكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، أَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الآخِرَةَ ، قَالَ : " أَبَوَاكَ حَيَّانِ كِلاهُمَا ؟ " قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " فَارْجِعْ بِرَّهُمَا " ، قَالَ : انْفَتَلَ رَاجِعًا مِنْ حَيْثُ جَاءَ"

رواه أبو يعلى وفيه ابن إسحاق وهو مدلس ثقة وبقية رجاله رجال الصحيح إن كان مولى أم سلمة ناعم وهو الصحيح وإن كان نعيما فلم أعرفه قلت : وقد تقدمت أحاديث في الجهاد.

13402. Ümmü Seleme'nin azatlı kölesi Nâim anlatıyor: İbn Ömer hac yapmak üzere yola çıkmıştı. Mekke ile Medine arasında bir yere gelince bir ağaca rast geldi, o ağacı tanıyıp altına oturdu ve şöyle dedi: Ben Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bu ağacın altında görmüştüm. Bu bölgeden genç bir adam gelip Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda durdu ve: "Yâ Resûlallah! Ben Allah yolunda seninle beraber cihad etmek üzere geldim. Bununla Allah'ın rızasını ve âhiret yurdunu kazanmak istiyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise ona: *"Anne babanın her ikisi de hayatta mı?"* diye sordu. "Evet" dedi. Bunun üzerine: *"Dön ve onlara bak"* buyurdu. O da geldiği yere geri dönmek üzere hemen oradan ayrıldı.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis ve güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri ise eğer Ümmü Seleme'nin azatlısı Nâim ise -ki doğru olan budur- *Sahîh* ravileridir. Eğer bu Nuaym ise ben onu tanımıyorum.

Ben derim ki: Cihad bölümünde konuyla ilgili bazı hadisler geçmişti.

١٣٤٠٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا مَالِكٌ ، عَنِ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَرُّوا آبَاءَكُمْ تَبَرُّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ ، وَعِفُّوا تَعِفُّ نِسَاؤُكُمْ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8162). İbn Hacer, *İsâbe*'de (1/219) şöyle der: Doğrusu rivayetin Muhammed b. Talha—Muaviye b. Câhime—onun babasından olduğudur. Burada "an" yerine "ibn" geçmiş, "ebîhi" ifadesinden önce de "kavl" kelimesi geçmiş, böylece Talha'nın sahabi olduğu şeklinde bir sonuç ortaya çıkmıştır. Hâlbuki böyle değildir. Hatta onunla Muaviye b. Câhime arasında bir soy bağı yoktur.

[2] Ebû Ya'lâ (5724); Ahmed (6525) -İbn Amr hadisi olarak-.

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح غير شيخ الطبراني أحمد غير منسوب والظاهر أنه من المكثرين من شيوخه فلذلك لم ينسبه والله أعلم

13403. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Babalarınıza iyi davranın ki oğullarınız da size iyi davransın. Siz iffetli olun ki kadınlarınız da iffetli olsun"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ricali, Taberânî'nin nisbesi verilmeyen şeyhi Ahmed hariç, *Sahîh* ricalidir. Öyle görünüyor ki bu zat, onun hocalarından çok hadis rivayet edenler arasındadır. Bundan dolayı nisbesi verilmemiştir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٤٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عِفُّوا تَعِفُّ نِسَاؤُكُمْ ، وَبَرُّوا آبَاءَكُمْ يَبَرَّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ "

فذكر الحديث وهو بتمامه في باب الاعتذار في الأدب رواه الطبراني في الأوسط وفيه خالد بن يزيد العمري وهو كذاب.

13404. Hz. Âişe, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"İffetli olunuz ki kadınlarınız da iffetli olsun. Babalarınıza ihsan ediniz ki, oğullarınız da size ihsan etsin"* buyurduğunu haber vermiştir. Hz. Âişe bundan sonra hadisin devamını aktarmıştır. Bunun tam metni, Edeb Kitabının Özür Dileme bölümündedir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Bunun senedinde Hâlid b. Yezîd el-Amrî vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٣٤٠٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ خِدَاشٌ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّهُ شَهِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ ، فَكَانَ أَوَّلَ مَا تَفَوَّهَ بِهِ أَنْ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُوصِيكُمْ بِأُمَّهَاتِكُمْ " فذكر الحديث رواه الطبراني وفيه محمد بن إسماعيل بن عياش وهو ضعيف.

13405. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Veda haccına katılmış ve onun ilk söylediği sözün şu olduğunu işitmiş: *"Muhakkak ki Yüce Allah size annelerinize iyi davranmayı tavsiye ediyor."* Hadis aslında devam etmektedir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1006). Hocası, Ahmed b. Salih el-Mâlikî'dir.

★ Bu hadisi Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. İsmâîl b. Ayyâş vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَنْ أَبَرُّ ؟ قَالَ : " أُمَّكِ " ، قَالَتْ : ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ أُمَّكِ " ، قَالَتْ : ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ أُمَّكِ " ، قَالَتْ : ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ وَالِدَكِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سليمان بن داود اليمامي وهو متروك.

13406. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir kadın geldi ve: "Yâ Resûlallah! İyilik yapmaya en layık olan kimdir?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Annendir"* buyurdu. "Sonra kim?" diye sordu. Efendimiz: *"Annendir"* dedi. "Sonra kim?" diye sordu. Efendimiz yine: *"Annendir"* diye cevap verdi. "Sonra kim?" diye sordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Baban"* diye cevap verdi.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٤٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ مُوَفَّقٍ ، قال : نا أَبِي ، عَنِ السَّرِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ لِي أَهْلا ، وَأُمًّا ، وَأَبًا ، فَأَيُّهُمْ أَحَقُّ بِصِلَتِي ؟ ، قَالَ : " أُمَّكَ ، وَأَبَاكَ ، وَأُخْتَكَ ، وَأَخَاكَ ، ثُمَّ أَدْنَاكَ أَدْنَاكَ "

رواه الطبراني في الأوسط والبزار وفيه السري بن إسماعيل وهو متروك.

ورواه البزار بنحوه بإسناد حسن غير إسناد الذي قبله

13407. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir adam geldi ve: "Yâ Resûlallah! Benim ailem, annem ve babam var. Bunlardan hangileri sıla yapmama (ilgilenmeme) daha layıktır?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin, sonra sana (sırasıyla en) yakın olan, sonra yakın olan..."* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ile Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Seriyy b. İsmâîl vardır ki metrûk bir ravidir. Bezzâr da önceki isnâd dışında *hasen* bir isnâdla bu hadisi benzer şekilde rivayet etmiştir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7647).

[2] Bezzâr (1886 ve 1887).

١٣٤٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَحَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ ، ثنا أَبُو الْعَوَّامِ عِمْرَانُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ ، وَهُوَ يَقُولُ : " أُمَّكَ وَأَبَاكَ ، وَأُخْتَكَ وَأَخَاكَ ، ثُمَّ أَدْنَاكَ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن أحمد بن حنبل وهو ثقة ثبت قلت : وقد تقدم في الزكاة في باب اليد العليا خير من اليد السفلى أحاديث نحو هذا.

13408. Usâme b. Şerîk dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Veda haccına katıldım. O zaman şöyle diyordu: *"Annen, baban, kız kardeşin, erkek kardeşin, sonra sana (en) yakın olan, sonra yakın olan..."*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Ahmed b. Hanbel hariç, *Sahîh* ricalidir.

Ben derim ki: Zekât kitabında, "Veren El, Alan Elden Daha Hayırlıdır" bölümünde buna benzer hadisler geçmişti.

١٣٤٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِنْبَرَ ، فَقَالَ : " آمِينَ آمِينَ آمِينَ " ، قَالَ : " أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَدْرَكَ أَحَدَ وَالِدَيْهِ ، فَمَاتَ ، فَدَخَلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ ، قَالَ : يَا مُحَمَّدُ مَنْ أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ ، فَمَاتَ ، فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ ، فَأُدْخِلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ ، قَالَ : وَمَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ ، فَمَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ"

رواه الطبراني بأسانيد وأحدها حسن ولهذا الحديث طرق في الأدعية في الصلاة على النبي صلى الله عليه و سلم.

13409. Câbir b. Semure der ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) minbere çıkıp *"Âmin, Âmin, Âmin"* dedi. Sonra bunu şöyle açıkladı: *"Cibril (aleyhisselâm) bana gelip dedi ki: «Ey Muhammed! Kim ebeveyninden birine yetişir de sonra ölüp cehenneme girerse Allah onu rahmetinden uzak tutsun! Sen de Âmin de!» Ben de Âmin dedim. Yine dedi ki: «Ey Muhammed! Kim Ramazan ayına yetişir de bağışlanmadan ölür ve cehenneme sokulursa Allah onu rahmetinden uzak tutsun! Sen de Âmin de!» Ben de Âmin dedim. Yine*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (484; uzun metinle).

dedi ki: «Sen birinin yanında anıldığında sana salâvat okumaz ve ölüp cehenneme girerse Allah onu rahmetinden uzak tutsun! Sen de Âmin de!» Ben de Âmin dedim."

★ Taberânî bunu birtakım isnâdlarla rivayet etmiştir.[1] Bunlardan biri hasendir. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Salât-ü Selama dair Dualar kitabında bu hadisin farklı versiyonları vardır.

١٣٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ مَالِكِ بْنِ عَمْرٍو الْقُشَيْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً فَهِيَ فِدَاؤُهُ مِنَ النَّارِ. وَمَنْ أَدْرَكَ أَحَدَ وَالِدَيْهِ ثُمَّ لَمْ يُغْفَرْ لَهُ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ" وفي رواية : " واسحقه "

رواه أحمد وفي بعض طرقها : " أيما مُسلم ضَمَّ يَتِيمًا مِنْ بَيْنِ أَبَوَيْنِ مُسْلِمَيْنِ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ حَتَّى يُغْنِيَهُ اللهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ البتة " . فذكر نحوه وإسناده حسن.

13410. Mâlik b. Amr el-Kuşeyrî anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir Müslüman köleyi azat ederse, bu onun cehennemden kurtuluş fidyesi olur. Kim de anne babasından birine yetişir de bağışlanmazsa, Allah onu rahmetinden uzak tutsun"* dediğini işittim.

Bir rivayette de: *"Ve onu (rahmetinden) uzaklaştırsın"* ifadesi geçer.

★ Bunu Ahmed rivayet etmiştir.[2] Diğer bir kanalında şu ifade yer almaktadır: *"Hangi Müslüman, Müslüman anne baba arasında bir yetimi kendini kurtarana kadar yiyeceğine ve içeceğine katarsa elbette ona cennet vacip olur."*

Ahmed, bu ibareden sonra yukarıdakine benzer bir şekilde hadisi zikretmiştir. İsnâdı *hasen*dir.

(بَابُ مِنْهُ فِي الْبِرِّ)

İyilik Hakkında Bir Bölüm

١٣٤١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ ثَلاَثَةَ نَفَرٍ فِيمَا سَلَفَ مِنَ النَّاسِ انْطَلَقُوا يَرْتَادُونَ لأَهْلِهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ السَّمَاءُ فَدَخَلُوا غَاراً فَسَقَطَ عَلَيْهِمْ حَجَرٌ مُتَجَافٍ حَتَّى مَا يَرَوْنَ مِنْهُ خُصَاصَةً فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ قَدْ وَقَعَ الْحَجَرُ وَعَفَا الأَثَرُ وَلاَ يَعْلَمُ بِمَكَانِكُمْ إِلاَّ اللَّهُ فَادْعُوا اللَّهَ بِأَوْثَقِ أَعْمَالِكُمْ. قَالَ فَقَالَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2022).

[2] Ahmed (4/344 ve 5/29); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/299); Ebû Ya'lâ (926). Daha önce geçen 7256. hadise bakın.

رَجُلٌ مِنْهُمْ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِي وَالِدَانِ فَكُنْتُ أَحْلِبُ لَهُمَا فِي إِنَائِهِمَا فَآتِيهِمَا فَإِذَا وَجَدْتُهُمَا رَاقِدَيْنِ قُمْتُ عَلَى رُءوسِهِمَا كَرَاهِيَةَ أَنْ أَرُدَّ سِنَتَهُمَا فِي رُءوسِهِمَا حَتَّى يَسْتَيْقِظَا مَتَى اسْتَيْقَظَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ رَحْمَتِكَ وَمَخَافَةَ عَذَابِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا. فَزَالَ ثُلُثُ الْحَجَرِ وَقَالَ الآخَرُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ أَجِيراً عَلَى عَمَلٍ يَعْمَلُهُ فَأَتَانِي يَطْلُبُ أَجْرَهُ وَأَنَا غَضْبَانُ فَزَبَرْتُهُ فَانْطَلَقَ فَتَرَكَ أَجْرَهُ ذَلِكَ فَجَمَعْتُهُ وَثَمَّرْتُهُ حَتَّى كَانَ مِنْهُ كُلُّ الْمَالِ فَأَتَانِي يَطْلُبُ أَجْرَهُ فَدَفَعْتُ إِلَيْهِ ذَلِكَ كُلَّهُ وَلَو شِئْتُ لَمْ أُعْطِهِ إِلاَّ أَجْرَهُ الأَوَّلَ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ رَحْمَتِكَ وَمَخَافَةَ عَذَابِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا. قَالَ فَزَالَ ثُلُثَا الْحَجَرِ وَقَالَ الثَّالِثُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ أَعْجَبَتْهُ امْرَأَةٌ فَجَعَلَ لَهَا جُعْلاً فَلَمَّا قَدَرَ عَلَيْهَا وَفَّرَ لَهَا نَفْسَهَا وَسَلَّمَ لَهَا جُعْلَهَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي إِنَّمَا فَعَلْتُ ذَلِكَ رَجَاءَ رَحْمَتِكَ وَمَخَافَةَ عَذَابِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا.فَزَالَ الْحَجَرُ وَخَرَجُوا مَعَانِيقَ يَتَمَاشَوْنَ" رواه أحمد مرفوعا كما تراه ورواه أبو يعلى والبزار وكذلك رواه عبد الله موقوفا على أنس ورجال أحمد وأبي يعلى وكلاهما رجاله رجال الصحيح

13411. Enes, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Daha önce gelip geçmiş insanlardan üç kişi ailelerini ziyaret etmek üzere yola çıktılar. Derken gökyüzü onları bırakmadı, (hava oldukça bozdu) onlar da bir mağaraya girdiler. O sırada büyük bir kaya düştü ve gelip onları mağaraya kapattı. Çıkmak için hiç bir yol bulamayınca birbirlerine şöyle dediler: «Kaya düştü, izler silindi. Sizin yerinizi Yüce Allah'tan başka kimse bilmiyor. Haydi, en sağlam bulduğunuz amelinizle Yüce Allah'a dua edin!» Onlardan biri dedi ki: «Allahım! Muhakkak sen biliyorsun ki benim anne babam vardı, ben onlar için kabına süt sağar kendilerine götürürdüm. Onları yatıp uyumuş bulduğumda âdetlerini bozmak istemediğim için onlar uyanana kadar başlarında beklerdim. Ne zaman uyanırlarsa uyansınlar bunu yapardım. Allahım! Eğer bunu senin rahmetini umduğum ve azabından korktuğum için yaptıysam, bizi bu sıkıntıdan kurtar!»*

Bunun üzerine kayanın üçte biri kadar yer açıldı. Diğeri de şöyle dua etti: «Allahım! Muhakkak sen biliyorsun ki ben bir işi yapsın diye bir işçi tutmuştum. Ben kızgın bir halde iken o işçi gelip benden ücretini istemiş, ben de onu kovmuştum. O da ücretini almadan gitmişti. Ben onun ücretini toplayıp çalıştırdım. Sonunda malın tamamı onun oldu. Daha sonra ücretini istemek üzere bana geldi; ben de malın tamamını (kazancıyla birlikte) ona verdim. Dileseydim ona sadece ilk ücretini verebilirdim. Allahım! Eğer bunu senin rahmetini umduğum ve azabından korktuğum için yaptıysam, bizi bu sıkıntıdan kurtar!»

Bunun üzerine kayanın üçte biri daha açıldı. Üçüncüsü de şöyle dua etti: «Allahım! Muhakkak sen biliyorsun ki bu adam bir kadını beğenmiş ve ona başlık parasını da belirlemişti. Ona sahip olmaya imkân bulmuşken ve onu kendine kaçırmışken ve başlık parasını da vermişken ona dokunmadı. Allahım! Eğer bunu senin rahmetini umduğum ve azabından korktuğum için yaptıysam, bizi bu sıkıntıdan kurtar!». Bunun üzerine kaya yerinden kaydı ve (sevinçten) kucaklaşarak çıkıp yollarına devam ettiler."

★ Gördüğün gibi Ahmed bunu merfû olarak rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ ve Bezzâr da bunu rivayet etmiştir.[1] Abdullah da bunu Enes'ten onun sözü olarak vermiştir. Ahmed ile Ebû Ya'lâ'nın ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ مَعْقِلِ بْنِ مُنَبِّهٍ حَدَّثَنِي عَبْدُ الصَّمَدِ يَعْنِي ابْنَ مَعْقِلٍ قَالَ سَمِعْتُ وَهْباً يَقُولُ حَدَّثَنِي النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ الرَّقِيمَ فَقَالَ إِنَّ ثَلاَثَةَ نَفَرٍ كَانُوا فِي كَهْفٍ فَوَقَعَ الْجَبَلُ عَلَى بَابِ الْكَهْفِ فَأُوصِدَ عَلَيْهِمْ قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ تَذَكَّرُوا أَيُّكُمْ عَمِلَ حَسَنَةً لَعَلَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ بِرَحْمَتِهِ يَرْحَمُنَا. فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ قَدْ عَمِلْتُ حَسَنَةً مَرَّةً كَانَ لِي أُجَرَاءُ يَعْمَلُونَ فَجَاءَنِي عُمَّالٌ لِي اسْتَأْجَرْتُ كُلَّ رَجُلٍ مِنْهُمْ بِأَجْرٍ مَعْلُومٍ فَجَاءَنِي رَجُلٌ ذَاتَ يَوْمٍ وَسَطَ النَّهَارِ فَاسْتَأْجَرْتُهُ بِشَرْطِ أَصْحَابِهِ فَعَمِلَ فِي بَقِيَّةِ نَهَارِهِ كَمَا عَمِلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فِي نَهَارِهِ كُلِّهِ فَرَأَيْتُ عَلَيَّ فِي الذِّمَامِ أَنْ لاَ أُنْقِصَهُ مِمَّا اسْتَأْجَرْتُ بِهِ أَصْحَابَهُ لِمَا جَهِدَ فِي عَمَلِهِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَتُعْطِي هَذَا مِثْلَ مَا أَعْطَيْتَنِي وَلَمْ يَعْمَلْ إِلاَّ نِصْفَ نَهَارٍ. فَقُلْتُ يَا عَبْدَ اللهِ لَمْ أَبْخَسْكَ شَيْئاً مِنْ شَرْطِكَ وَإِنَّمَا هُوَ مَالِي أَحْكُمُ فِيهِ مَا شِئْتُ. قَالَ فَغَضِبَ وَذَهَبَ وَتَرَكَ أَجْرَهُ قَالَ فَوَضَعْتُ حَقَّهُ فِي جَانِبٍ مِنَ الْبَيْتِ مَا شَاءَ اللهُ ثُمَّ مَرَّتْ بِي بَعْدَ ذَلِكَ بَقَرٌ فَاشْتَرَيْتُ بِهِ فَصِيلَةً مِنَ الْبَقَرِ فَبَلَغَتْ مَا شَاءَ اللهُ فَمَرَّ بِي بَعْدَ حِينٍ شَيْخاً ضَعِيفاً لاَ أَعْرِفُهُ فَقَالَ إِنَّ لِي عِنْدَكَ حَقًّا فَذَكَّرَنِيهِ حَتَّى عَرَفْتُهُ فَقُلْتُ إِيَّاكَ أَبْغِي هَذَا حَقُّكَ. فَعَرَضْتُهَا عَلَيْهِ جَمِيعَهَا فَقَالَ يَا عَبْدَ اللهِ لاَ تَسْخَرْ بِي إِنْ لَمْ تَصَدَّقْ عَلَيَّ فَأَعْطِنِي حَقِّي. قُلْتُ وَاللهِ مَا أَسْخَرُ بِكَ إِنَّهَا لَحَقُّكَ مَا لِي مِنْهَا شَيْءٌ فَدَفَعْتُهَا إِلَيْهِ جَمِيعاً اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ لِوَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا. قَالَ فَانْصَدَعَ الْجَبَلُ حَتَّى رَأَوْا مِنْهُ وَأَبْصَرُوا. قَالَ الآخَرُ قَدْ عَمِلْتُ حَسَنَةً مَرَّةً كَانَ لِي فَضْلٌ فَأَصَابَتِ النَّاسَ شِدَّةٌ فَجَاءَتْنِي امْرَأَةٌ تَطْلُبُ مِنِّي مَعْرُوفاً قَالَ فَقُلْتُ وَاللهِ مَا هُوَ دُونَ نَفْسِكِ

---

[1] Ahmed (3/142-143); oğlu Abdullah (3/143); Ebû Ya'lâ (2937 ve 2938); Bezzâr (1868 ve 1870).

فَأَبَتْ عَلَيَّ فَذَهَبْتُ ثُمَّ رَجَعْتُ فَذَكَّرَتْنِي بِاللهِ فَأَبَيْتُ عَلَيْهَا وَقُلْتُ لاَ وَاللهِ مَا هُوَ دُونَ نَفْسِكِ فَأَبَتْ عَلَيَّ وَذَهَبَتْ فَذَكَرَتْ لِزَوْجِهَا فَقَالَ لَهَا أَعْطِيهِ نَفْسَكِ وَأَغْنِي عِيَالَكِ فَرَجَعَتْ إِلَيَّ فَنَاشَدَتْنِي بِاللهِ فَأَبَيْتُ عَلَيْهَا وَقُلْتُ وَاللهِ مَا هُوَ دُونَ نَفْسِكِ فَلَمَّا رَأَتْ ذَلِكَ أَسْلَمَتْ إِلَيَّ نَفْسَهَا فَلَمَّا تَكَشَّفْتُهَا وَهَمَمْتُ بِهَا ارْتَعَدَتْ مِنْ تَحْتِي فَقُلْتُ لَهَا مَا شَأْنُكِ قَالَتْ أَخَافُ اللهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ. قُلْتُ لَهَا خِفْتِيهِ فِي الشِّدَّةِ وَلَمْ أَخَفْهُ فِي الرَّخَاءِ فَتَرَكْتُهَا وَأَعْطَيْتُهَا مَا يَحِقُّ عَلَيَّ بِمَا تَكَشَّفْتُهَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ لِوَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا. قَالَ فَانْصَدَعَ حَتَّى عَرَفُوا وَتَبَيَّنَ لَهُمْ. قَالَ الآخَرُ عَمِلْتُ حَسَنَةً مَرَّةً كَانَ لِي أَبَوَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ وَكَانَتْ لِي غَنَمٌ فَكُنْتُ أُطْعِمُ أَبَوَيَّ وَأَسْقِيهِمَا ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى غَنَمِي قَالَ فَأَصَابَنِي يَوْماً غَيْثٌ حَبَسَنِي فَلَمْ أَبْرَحْ حَتَّى أَمْسَيْتُ فَأَتَيْتُ أَهْلِي وَأَخَذْتُ مِحْلَبِي فَحَلَبْتُ وَغَنَمِي قَائِمَةٌ فَمَضَيْتُ إِلَى أَبَوَيَّ فَوَجَدْتُهُمَا قَدْ نَامَا فَشَقَّ عَلَيَّ أَنْ أُوقِظَهُمَا وَشَقَّ عَلَيَّ أَنْ أَتْرُكَ غَنَمِي فَمَا بَرِحْتُ جَالِساً وَمِحْلَبِي عَلَى يَدِي حَتَّى أَيْقَظَهُمَا الصُّبْحُ فَسَقَيْتُهُمَا اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتُ فَعَلْتُ ذَلِكَ لِوَجْهِكَ فَافْرُجْ عَنَّا. قَالَ النُّعْمَانُ لَكَأَنِّي أَسْمَعُ هَذِهِ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْجَبَلُ طَاقْ فَفَرَّجَ اللهُ عَنْهُمْ فَخَرَجُوا"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط والكبير . والبزار بنحوه من طرق ورجال أحمد ثقات.

13412. Nu'mân b. Beşîr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Ashâb-ı Rakîm'i şöyle anlattığını dinlemiştir:

"Üç kişi bir mağarada iken dağ çöküp mağaranın kapısını kapattı. İçlerinden biri dedi ki: «Hatırlayın bakalım, hanginiz bir iyilik işledi. Belki Yüce Allah bu sayede bize rahmetiyle muamele eder.» Bunun üzerine içlerinden biri şöyle dedi: "Ben bir keresinde bir iyilik işledim. Şöyle ki; benim çalışan işçilerim olurdu. Yine bir defasında işçilerim geldi. Onlardan her birini belli ücret karşılığında tuttum. Gün ortasında da bir adam geldi, onu da arkadaşlarının ücretiyle tuttum. Diğer işçiler gün boyu çalıştığı halde o, günün kalan kısmında çalıştı. Ben de işinde gayret gösterdiği için arkadaşlarına verdiğim ücretten az vermemeyi boynumun borcu bildim. Bunun üzerine işçilerden biri dedi ki: «Buna da bana verdiğin kadar mı veriyorsun?» Ben de şöyle cevap verdim: «Ey Allah'ın kulu! Senin şartından ben bir şey eksiltmedim. Bu ancak benim paramdır, dilediğim şekilde hükmederim.» Bu söz üzerine adam öfkelendi ve ücretini bırakarak gitti. Ben de onun hakkını evin bir kenarına koydum. Allah'ın dilediği kadar bir zaman geçti. Sonra bir sığıra rastladım ve o parayla sütten kesilmiş bir sığır yavrusu aldım. O yavru Allah'ın dilediği miktar kadar çoğaldı. Bir zaman sonra zayıf bir ihtiyara rastladım. Kendisini tanımıyordum.

«Benim sende hakkım var» dedi. Bana kendini tanıtınca onu tanıdım ve dedim ki: «Ben de seni arıyorum zaten. İşte hakkın.» Böyle deyip hepsini ona takdim ettim. O ise: «Ey Allah'ın kulu, benimle dalga geçme. Bana sadaka vermesen de hakkımı ver» dedi. «Vallahi seninle dalga geçmiyorum. Muhakkak ki o senin hakkındır. Onda benim hiçbir hakkım yoktur» dedim. Böylece hepsini ona verdim. Allahım! Eğer bunu senin rızan için yaptıysam bizi kurtar!" Bunun üzerine dağ yarılıp açıldı, dışarıyı aralıktan görebildiler.

Diğeri de dedi ki: "Ben bir defasında şöyle bir sevap işlemiştim: Benim maddi durumum iyiydi, halk ise kıtlığa maruz kalmıştı. Bir kadın gelip, benden maddi yardımda bulunmamı istedi, ben ise: «Vallahi, kendini bana vermeden olmaz» dedim. O ise bunu kabul etmedi ve gitti. Sonra yine geldi ve Allah'ın adını vererek benden istedi. Ben ise kabul etmeyip: «Hayır, vallahi kendini bana vermeden olmaz» dedim. O yine bunu kabul etmedi ve gidip bunu kocasına söylemiş. Kocası da ona: «Kendini ona ver de aileni fakirlikten kurtar» demiş. Bunun üzerine kadın bana döndü ve Allah'ın adını vererek istedi. Ben yine kabul etmeyip: «Hayır, vallahi kendini bana vermeden olmaz» dedim. Bu durum karşısında kadın kendini bana teslim etti. Kadının örtüsünü kaldırıp üstündekileri aldıktan sonra onunla ilişkiye yeltendiğimde kadın altımda titredi «Neyin var?» dedim; «Âlemlerin Rabbi Allah'tan korkuyorum» dedi. Ben de: «Sen darlık anında ondan korkarken ben bolluk anında ondan korkmadım ha!» deyip onu bıraktım. Üzerinden aldığım ve benim hakkım olan şeyleri de geri verdim. Allahım! Eğer bunun senin rızan için olduğunu kabul ediyorsan bizi buradan kurtar." Bunun üzerine dağ yarılıp açıldı, dışarıdan gelen ışıkla yüzleri göründü, tanınır hale geldiler.

Diğeri de şöyle dedi: "Ben bir defasında şöyle bir sevap işlemiştim: Benim ihtiyar bir annem ve bir babam vardı. Bir de koyunlarım vardı. Anne babamı yedirir, içirir, sonra koyunlarımın yanına dönerdim. Bir gün yağmura tutuldum. Yağmur beni alıkoydu, akşama kadar beklemek durumunda kaldım. Akşam olunca ailemin yanına geldim, daha koyunlar ayakta iken süt kabımı alıp hemen süt sağdım ve anne babama götürdüm. Ancak onları uyumuş bir halde buldum. Koyunlarımı bırakmak ağır geldiği gibi onları uyandırmak da bana ağır geldi. Süt kabım elimde olduğu halde oturarak bekledim. Ta ki sabah onları uyandırdı, ben de sütlerini içirdim. Allahım! Eğer bunu senin rızan için yaptıysam bizi kurtar."

Hadisin ravisi Nu'mân diyor ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) *"Dağ çekildi, Allah onları kurtardı, çıkıp gittiler"* dediğini hâla duyar gibiyim.

★ Bu hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr da benzer ifadelerle birkaç kanaldan rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٤١٣ - وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَانَ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ يَمْشُونَ فِي غَيْثِ السَّمَاءِ إِذْ مَرُّوا بِغَارٍ فَقَالُوا : لَوْ آوَيْتُمْ إِلَى هَذَا الغَارِ فَآوَوْا إِلَيْهِ فَبَيْنَمَا هُمْ فِيهِ إِذْ وَقَعَ حَجَرٌ مِنَ الجَبَلِ مِمَّا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ حَتَّى سَدَّ الغَّارَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ : إِنَّكُمْ لَنْ تَجِدُوا شَيْئاً خَيْراً مِنْ أَنْ يَدْعُو كُلُّ امْرِئٍ مِنْكُمْ بِخَيْرِ عَمَلٍ عَمِلَهُ قَطْ . فَقَالَ أَحَدُهُمْ : اَللَّهُمَّ إِنِّي كُنْتُ رَجُلاً زِرَاعاً وَكَانَ لِي أُجَرَاءُ فَكَانَ فِيهِمْ رَجُلٌ يَعْمَلُ كَعَمَلِ رَجُلَيْنِ فَأَعْطَيْتُهُ أَجْرَهُ كَمَا أَعْطَيْتُ الأُجَرَاءُ فَقَالَ : أَعْمَلُ عَمَلَ رَجُلَيْنِ وَتُعْطِينِي عَمَلَ رَجُلٍ وَاحِدٍ ؟ فَانْطَلَقَ وَغَضِبَ وَتَرَكَ أَجْرَهُ عِنْدِي فَبَذَرْتُهُ عَلَى حِدَتِهِ فَأَضْعَفَ ثُمَّ بَذَرْتُهُ فَأَضْعَفَ ثُمَّ بَذَرْتُهُ فَأَضْعَفَ حَتَّى كَثُرَ الطَّعَامُ فَكَانَ أَكْدَاساً فَاحْتَاجَ الرَّجُلُ فَأَتَانِي فَسَأَلَنِي أَجْرَهُ فَقُلْتُ : اِنْطَلِقْ إِلَى تِلْكَ الأَكْدَاسِ فَإِنَّهَا أَجْرُكَ . فَقَالَ : تَظْلِمُنِي وَتَسْخَرُ بِي ؟ قُلْتُ : مَا أَسْخَرُ بِكَ . فَانْطَلَقَ فَأَخَذَهَا اَللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ مِنْ خَشْيَتِكَ وَابْتِغَاءِ وَجْهِكَ فَاكْشِفْ عَنَّا . قَالَ : الحَجَرُ فُضَّ فَانْفَرَجَتْ مِنْهُ فُرْجَةٌ عَظِيمَةٌ"

فذكره بنحو ما تقدم رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13413. Nu'mân b. Beşîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şunu anlattı:

Üç kişi sağanak yağmurda yürürken bir mağaraya rastladılar ve: "Şu mağaraya sığınalım" diyerek oraya sığındılar. Onlar mağarada iken, Allah korkusuyla yuvarlanan bir kaya dağdan kopup geldi ve mağarayı kapattı. Bunun üzerine birbirlerine dediler ki: "Herkesin en iyi ameliyle dua etmesinden daha üstün bir çare bulamazsınız." Hemen dua etmeye başladılar. İçlerinden biri dedi ki: "Allahım! Ben çiftçilik yapan biriydim. Benim işçilerim vardı. Onların arasında biri vardı ki iki kişinin işi gibi iş yapıyordu. Diğer işçilere verdiğim gibi ona da ücretini verdim; ancak o: «Ben iki kişinin işini yapıyorum. Sen ise bana bir kişinin ücretini veriyorsun» dedi ve kızarak çekip gitti. Ücretini de bende bıraktı. Ben o parayı bir kenara ayırarak ekin ektim ve neticede ücret katlandı. Sonra yine ektim; yine katlandı. Sonra yine ektim; yine katlandı. Sonunda mahsül çoğaldı ve yığınlar oluştu. Derken adam muhtaç hale düşüp bana geldi ve (almadığı) ücretini istedi. Ben de dedim ki: «Şu yığınlara git, işte senin ücretin onlardır.» Adam ise: «Bana haksızlık ediyor ve benimle dalga geçiyorsun ha» dedi. «Seninle dalga geçmiyorum» dedim. Adam gidip o

[1] Ahmed (4/274-275); Taberânî, *el-Ehâdîsu't-Tıvâl* (41); Bezzâr (3178 , 3179 ve 3180).

yığınları aldı. Allahım! Eğer bunu senden korkarak ve senin rızanı umarak yaptıysam bizi bu sıkıntıdan kurtar!" Sonunda kaya dağıldı ve ondan büyük bir yarık ortaya çıktı."

Hadisin devamı bundan öncekine benzer şekilde anlatılmıştır.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نَا دَاهِرُ بْنُ نُوحٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَرَادَةَ ، قَالَ : نَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ رَهْطًا ثَلاثَةً انْطَلَقُوا ، فَأَصَابَتْهُمْ سَمَاءٌ ، فَلَجَئُوا إِلَى غَارٍ ، فَبَيْنَمَا هُمْ فِيهِ إِذِ انْقَلَبَتْ عَلَيْهِمْ صَخْرَةٌ مِنْ قَلْبِ الْجَبَلِ تَدَهْدَهَ ، حَتَّى ضَمَّتْ عَلَى الْغَارِ ، فَقَالَ الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ : كَفَّ الْمَطَرُ ، وَعُفِيَ الأَثَرُ ، وَلَمْ يَرَكُمْ أَحَدٌ سِوَى اللَّهُ ، فَلْيَنْظُرْ كُلُّ رَجُلٍ مِنْكُمْ أَفْضَلَ عَمَلِهِ قَطُّ فَلْيَذْكُرْهُ ، ثُمَّ لِيَدْعُ اللَّهَ . فَقَالَ أَحَدُهُمْ : اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي كُنْتُ بَرًّا بِوَالِدَيَّ ، وَأَنِّي كُنْتُ آتِيهِمَا بِغَبُوقِهِمَا فَأَسْقِيهِمَا ، وَإِنِّي أَتَيْتُهُمَا لَيْلَةً بِغَبُوقِهِمَا فَوَجَدْتُهُمَا قَدْ دَخَلا مَضَاجِعَهُمَا وَنَامَا ، فَكَرِهْتُ أَنْ أُوقِظَهُمَا مِنْ نَوْمِهِمَا ، وَكَرِهْتُ أَنْ أَرْجِعَ بِغَبُوقِهِمَا مِنْ قَبْلِ أَنْ أَغْبُقَهُمَا ، فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَأْبِي وَدَأْبَهُمَا حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ إِنَّمَا حَمَلَنِي عَلَى ذَلِكَ مَخَافَتُكَ ، فَافْرُجْ عَنَّا قَالَ : فَانْفَرَجَتْ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهِمُ الضَّوْءُ . فَقَالَ الآخَرُ : اللَّهُمَّ إِنِّي طَلَبْتُ امْرَأَةً وَهَوَيْتُهَا ، وَأَنْفَقْتُ مَالِي فِيهَا حَتَّى إِذَا ظَفِرْتُ بِهَا ، وَقَعَدْتُ مِنْهَا مَقْعَدَ الرَّجُلِ مِنَ الْمَرْأَةِ ، قَالَتْ لِي : إِنَّهُ لا يَحِلُّ لَكَ أَنْ تَفُضَّ خَاتَمِي إِلا بِحَقِّهِ ، فَقُمْتُ عَنْهَا ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ إِنَّمَا حَمَلَنِي عَلَى ذَلِكَ مَخَافَتُكَ فَافْرُجْ عَنَّا ، فَمَالَتِ الصَّخْرَةُ ، فَانْفَرَجَتْ حَتَّى لَوْ شَاءَ الْقَوْمُ أَنْ يَخْرُجُوا لَخَرَجُوا . فَقَالَ الآخَرُ : اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي اسْتَأْجَرْتُ أُجَرَاءَ ، فَعَمِلُوا لِي عَمَلا ، فَوَفَّيْتُهُمْ أُجُورَهُمْ إِلا رَجُلا وَاحِدًا تَرَكَ أَجْرَهُ حَتَّى كَانَ مِنْهُ أَضْعَافُ الْمَالِ ، فَجَاءَ بَعْدُ ، فَطَلَبَ أَجْرَهُ ، فَقُلْتُ لَهُ : هَاكَ دُونَكَ تَمَامَ أَجْرِكَ ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّهُ حَمَلَنِي عَلَى ذَلِكَ مَخَافَتُكَ ، فَافْرُجْ عَنَّا ، قَالَ : فَمَالَتِ الصَّخْرَةُ ، فَتَدَهْدَهَتْ ، فَانْطَلَقُوا مُعَانِقِينَ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط بأسانيد ورجال البزار وأحد أسانيد الطبراني رجالهما رجال الصحيح.

13414. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) anlattı: *"Üç kişi ailelerini ziyaret etmek üzere yola çıktılar. Yolda yağmura yakalanıp*

[1] Bir önceki hadise bkz.

bir mağaraya sığındılar. Mağaranın ağzından bir kaya düşüp mağaranın ağzını onların üzerine kapattı. Bunun üzerine o kişiler birbirlerine dediler ki: «Kaya düştü ve izimiz de silindi. Yerinizi Allah'tan başka kimse bilmiyor. Haydi, gelin de sizden her biri Yüce Allah için işlemiş olduğu en sağlam ameli ileri sürerek dua etsin. Belki bu vesileyle yerinizden kurtulup çıkarsınız.»

İçlerinden biri dedi ki: «Allahım! Sen biliyorsun ki ben anne babama iyi davranan biriydim. Ben geceleyin koyunlarımı bırakır, anne babama süt sağar ve onlar yataklarına yatmışken kendi ellerimle sütlerini içirirdim. Yine bir gece yanlarına varıp içeceklerini götürdüm; ancak onları uyumuş bir halde buldum. Onları uyandırmaktan hoşlanmayıp uyumalarını istedim. İçeceği geri götürmeyi de hoş bulmadım. Belki uyanırlar da beni yanlarında bulamazlar diye olduğum yerde başlarında ayakta ta sabaha kadar bu halde bekledim. Allahım! Eğer bunu senin rızanı kazanmak için yaptığımı kabul ediyorsan bizi buradan kurtar» dedi ve kayanın üçte biri açılarak kaydı (veya buna benzer bir kelime kullandı.)

Diğerine: "Haydi, sen de dua et!" dediler. İkincisi şöyle dua etti: "Allahım! Sen biliyorsun ki ben çok aşırı bir sevgiyle amcamın kızını sevmiştim. Ben aileme onu istetmiştim; ancak vermemişlerdi. Sonunda onu razı edecek miktarı (başlık parasını) ortaya koyup onu çağırdım. Onunla baş başa kalıp erkeğin kadına karşı aldığı vaziyeti aldım. Amcamın kızı ise dedi ki: «Hakkın olmadan mührü sökmen sana helal olmaz.» Böyle diyerek iki büklüm oldu. Ben de hakkını da, kendini de ona bağışladım. Allahım! Eğer bunu senin rızanı kazanmak için yaptığımı kabul ediyorsan bizi buradan kurtar". Kaya iyice açıldı. -veya buna benzer bir kelime kullandı-.

Üçüncüsüne de: "Haydi, sen de dua et!" dediler. Üçüncüsü şöyle dua etti: "Allahım! Sen biliyorsun ki bir işçi bana bir ölçek (sa') kadar tahıla çalışıp karşılığını almadan gitmişti. Bu tahıl benim yanımda uzun bir süre kaldı. Ben bunun yiyeceğini ekip dikmeye azmettim. Bundan birçok sığır, koyun ve mal birikti. Bir zaman sonra o işçi bana gelip bir sa' tahılını istedi. Ben de dedim ki: «Senin o bir sa' tahılın, birçok mal, birçok koyun ve birçok sığır oldu. Bunların hepsini al. Çünkü bunlar senin o bir ölçek tahılından birikti.» O ise: «Benimle alay mı ediyorsun?» dedi. Ben: «Hayır, vallahi alay etmiyorum. İşin gerçeği böyledir» dedim. Nihayet bütün malları sürerek gitti. Allahım! Eğer bunu senin rızanı kazanmak için yaptığımı kabul ediyorsan bizi buradan kurtar!" Nihayet kaya yarıldı ve çıkıp gittiler."

★ Bezzâr ve birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ricali ile Taberânî'nin isnâdlarından birinin ricali, *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Bezzâr (1866 ve 1869).

١٣٤١٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ النُّعْمَانِ ، قَالَ : ثنا حَنَشُ بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ ثَلاثَةَ نَفَرٍ انْطَلَقُوا إِلَى حَاجَةٍ لَهُمْ ، فَآوَوْا إِلَى جَبَلٍ فَسَقَطَ عَلَيْهِمْ ، فَقَالُوا : يَا هَؤُلاءِ يَعْنِي بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ، تَفَكَّرُوا فِي أَحْسَنِ أَعْمَالِكُمْ فَادْعُوا اللَّهَ بِهَا لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُفَرِّجَ عَنْكُمْ ، فَقَالَ أَحَدُهُمْ : اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ صَدِيقَةٌ أُطِيلُ الاخْتِلافَ إِلَيْهَا حَتَّى أَدْرَكْتُ حَاجَتِي مِنْهَا ، فَقَالَتْ : أُذَكِّرُكَ اللَّهَ أَنْ تَرْكَبَ مِنِّي مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكَ ، فَقُلْتُ : أَنَا أَحَقُّ أَنْ أَخَافَ ، فَتَرَكْتُهَا مِنْ مَخَافَتِكَ وَابْتِغَاءِ مَرْضَاتِكَ ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ ذَلِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا ، قَالَ : فَانْصَدَعَ الْجَبَلُ عَنْهُمْ حَتَّى طَمَعُوا فِي الْخُرُوجِ وَلَمْ يَسْتَطِيعُوا الْخُرُوجَ ، وَقَالَ الثَّانِي : اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَ أُجَرَاءُ يَعْمَلُونَ عَمَلا أَحْسِبُهُ ، قَالَ : فَأَخَذَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ أَجْرَهُ وَتَرَكَ وَاحِدٌ أَجْرَهُ ، وَزَعَمَ أَنَّ أَجْرَهُ أَكْثَرُ مِنْ أُجُورِ أَصْحَابِهِ ، فَعَزَلْتُ أَجْرَهُ مِنْ مَالِي حَتَّى كَانَ خَيْرًا وَمَاشِيَةً ، فَأَتَانِي بَعْدَ مَا افْتَقَرَ وَكَبِرَ ، فَقَالَ : أُذَكِّرُكَ اللَّهَ فِي أُجْرَتِي فَإِنِّي أَحْوَجُ مَا كُنْتُ إِلَيْهِ ، فَانْطَلَقْتُ فَوْقَ بَيْتٍ فَأَرَيْتُهُ مَا أَنْمَى اللَّهُ مِنْ أَجْرِهِ فِي الْمَالِ وَالْمَاشِيَةِ فِي الْغَائِطِ يَعْنِي فِي الصَّحَارِي ، فَقُلْتُ : هَذَا لَكَ ، فَقَالَ : لِمَ تَسْخَرُ بِي أَصْلَحَكَ اللَّهُ ؟ كُنْتُ أُرِيدُ عَلَى أَقَلَّ مِنْ هَذَا فَتَأْبَى عَلَيَّ ، فَدَفَعْتُ إِلَيْهِ يَا رَبِّ مِنْ مَخَافَتِكَ وَابْتِغَاءِ مَرْضَاتِكَ ، فَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ ذَلِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا ، فَانْصَدَعَ الْجَبَلُ عَنْهُمْ وَلَمْ يَسْتَطِيعُوا أَنْ يَخْرُجُوا ، وَقَالَ الثَّالِثُ : يَا رَبِّ إِنَّهُ كَانَ لِي أَبَوَانِ كَبِيرَانِ فَقِيرَانِ ، لَيْسَ لَهُمَا خَادِمٌ وَلا رَاعٍ وَلا وَالٍ غَيْرِي ، أَرْعِي لَهُمَا بِالنَّهَارِ ، وَآوِي إِلَيْهِمَا بِاللَّيْلِ ، وَإِنَّ الْكَلاءَ تَبَاعَدَ فَتَبَاعَدْتُ بِالْمَاشِيَةِ ، فَأَتَيْتُهُمَا يَعْنِي لَيْلَةً بَعْدَمَا ذَهَبَ مِنَ اللَّيْلِ نَامَا ، فَحَلَبْتُ يَعْنِي فِي الإِنَاءِ ، ثُمَّ جَلَسْتُ عِنْدَ رُءُوسِهِمَا بِالإِنَاءِ كَرَاهِيَةَ أَنْ أُوقِظَهُمَا حَتَّى يَسْتَيْقِظَا مِنْ قِبَلِ أَنْفُسِهِمَا ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ مِنْ مَخَافَتِكَ وَابْتِغَاءِ مَرْضَاتِكَ فَفَرِّجْ عَنَّا , فَانْصَدَعَ الْجَبَلُ وَخَرَجُوا "

رواه البزار ورجاله ثقات.

13415. Hz. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu kıssayı anlattı: *"Üç kişi bir ihtiyaçları için yola çıktılar ve bir dağa sığındılar. Derken dağ üzerlerine kapandı. Birbirlerine. «En güzel amelinizi düşünün ve onunla Allah'a dua edin; belki bu sayede Allah sizi kurtarır» dediler.*

İçlerinden biri dedi ki: «Allahım. Bir defasında benim bir kız arkadaşım vardı. Ona sık sık gidip gelmeyi sürdürüyordum. Ancak senden korkarak ve rızanı umarak onu terk ettim. Eğer sen bunu böyle kabul ediyorsan bizi kurtar.»

Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) ekledi: *"Bunun üzerine dağ yarıldı, çıkacaklarını umdular; ama çıkamadılar.*

İkincisi dedi ki: "Allahım! Benim için çalışan işçilerim vardı. Bunlardan her biri ücretini aldı; ancak bir tanesi, kendi ücretinin arkadaşlarının ücretinden fazla olduğunu iddia ederek ücretini bırakıp gitti. Ben onun ücretini kendi malımdan ayırdım. Sonunda onun çok malı ve davarları oldu. Nihayet fakir düşüp yaşlandıktan sonra bu adam bana gelerek: «Allah aşkına sana ücretimi hatırlatırım. Ben ona öncekinden daha muhtacım» dedi. Ben de onu evin damına çıkarıp Allah'ın kendisi için bereketlendirip çoğalttığı malını ve sahralardaki davarları gösterdim. Dedim ki: «İşte bunlar senin» Adam da: «Allah seni ıslah etsin, benimle niçin alay ediyorsun? Ben senden bundan daha azını istiyordum» dedi. İşte yâ Rabbi, ben senden korkarak ve rızanı umarak o malları ona verdim. Eğer sen bunu böyle kabul ediyorsan bizi kurtar!"

Bunun üzerine dağ yarılıp açıldı; ama çıkamadılar.

Üçüncüsü de şöyle dedi: «Yâ Rabbi! Benim yaşlı ve fakir anne babam vardı. Benden başka onların hizmetçisi de, çobanı da, bakıcısı da yoktu. Gündüzün onlara çobanlık yapar, geceleyin yanlarına sığınırdım. Bir defasında, hayvanların yediği otlar iyice uzağa düşünce, ben de onları uzağa götürdüm ve ancak onların yanına gece uyuduklarında dönebildim. Bir kaba süt sağdım ve o kapla başlarında oturdum. Onları uyandırmayı doğru bulmadım ve kendi başlarında uyanana kadar bekledim. Allahım! Eğer benim senden korkarak ve rızanı umarak bunu yaptığımı kabul ediyorsan bizi kurtar».

Bunun üzerine dağ yarılıp açıldı; çıkıp yollarına devam ettiler."

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٤١٦ - حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، قَالَ : نا رَبَاحُ بْنُ عَمْرٍو الْقَيْسِيُّ ، قَالَ : نا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا شَابٌّ مِنَ الثَّنِيَّةِ ، فَلَمَّا رَمَيْنَاهُ بِأَبْصَارِنَا ، قُلْنَا : لَوْ أَنْ ذَا الشَّابَّ جَعَلَ نَشَاطَهُ وَشَبَابَهُ وَقُوَّتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، فَسَمِعَ مَقَالَتَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[1] Bezzâr (1867). Bezzâr der ki: "Bu hadisin Ali'den bu isnâd dışında rivayet edildiğini bilmiyoruz. Haneş -onun babası- Ali yoluyla *mevkuf* olarak birçok kişi rivayet etmiştir. Abdussamed ile Eş'as bunun isnâdını, Haneş—babası—Ali—Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) olarak vermiştir."

وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " وَمَا سَبِيلُ اللَّهِ إِلا مِنْ قُتِلَ ؟ مَنْ سَعَى عَلَى وَالِدَيْهِ فَفِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَمَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ فَفِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَمَنْ سَعَى مُكَاثِرًا فَفِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ"

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه رباح بن عمر وثقه أبو حاتم وضعفه غيره وبقية رجاله رجال الصحيح.

13416. Ebû Hureyre anlatıyor: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken tepeden yanımıza bir genç geldi. Bize yaklaştığında dedik ki: "Keşke bu genç kuvvetini ve gençliğini Allah yolunda harcasa." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizim sözümüzü işitti ve: *"Öldürülenden başkası Allah yolunda olamaz mı ki? Kim anne babası için çalışırsa o, Allah yolundadır. Kim de (malını) artırmak için çalışırsa o da tâğût yolundadır"* dedi.

★ Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta benzer metinle Taberânî rivayet etmiştir.[1] (İbare Taberânî'ye aittir) Bunun senedinde Rebâh b. Ömer vardır ki Ebû Hâtim onu güvenilir görmüş, başkaları da zayıf addetmiştir. Diğer ricali *Sahîh* ricalidir.

(بَابُ صِلَةِ الْوَالِدِ الْمُشْرِكِ)

Müşrik Babayla İlişkiyi Devam Ettirmek

١٣٤١٧- قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَارِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ قَالَ حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَدِمَتْ قُتَيْلَةُ ابْنَةُ عَبْدِ الْعُزَّى بْنِ عَبْدِ أَسْعَدَ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ حَسَلٍ عَلَى ابْنَتِهَا أَسْمَاءَ ابْنَةِ أَبِي بَكْرٍ بِهَدَايَا ضِبَابٍ وَأَقِطٍ وَسَمْنٍ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فَأَبَتْ أَسْمَاءُ أَنْ تَقْبَلَ هَدِيَّتَهَا وَتُدْخِلَهَا بَيْتَهَا فَسَأَلَتْ عَائِشَةُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿لاَ يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ﴾ إِلَى آخِرِ الآيَةِ"

رواه أحمد بنحوه والبزار واللفظ له وفيه مصعب بن ثابت وثقه ابن حبان وضعفه جماعة وبقية رجالهما ثقات.

13417. Abdullah b. ez-Zübeyr anlatıyor: Abduluzzâ'nın kızı Kuteyle, Ebû Bekir'den olan kızı Esmâ'ya -Ebû Bekir, Kuteyle'yi Cahiliye döneminde boşamıştı- bir adamla hediyeler gönderdi. Hediyelerin içinde süzme peynir ve yağ vardı. Esmâ hediyeleri kabul etmedi ve Kuteyle'nin kendi evine girmesine izin vermedi. Bu arada Hz. Âişe'ye birini gönderip Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) bu hususu sormasını istedi. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Onu evine alsın ve hediyesini kabul etsin"* buyurdu. Yüce Allah bu hususla ilgili şu âyeti indirdi: **"Din hususunda sizinle savaşmayan kimselere iyi davranmanızı Allah yasaklamaz."** (Mümtehine Sur. 8)

---

[1] Bezzâr (1871).

★ Bunu Bezzâr ve -benzer metinle- Ahmed rivayet etmiştir.[1] Anlatım Bezzâr'a aittir. Senedinde Mus'ab b. Sâbit vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüş, çoğunluk ise zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا أَبُو قَتَادَةَ الْعَدَوِيُّ، عَنِ ابْنِ أَخِي الزُّهْرِيِّ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ وَأَسْمَاءَ أَنَّهُمَا قَالَتَا : قَدِمَتْ عَلَيْنَا أُمُّنَا الْمَدِينَةَ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّنَا قَدِمَتْ عَلَيْنَا رَاغِبَةً أَفَنَصِلُهَا ؟ قَالَ : " نَعَمْ فَصِلَاهَا "

قلت : حديث أسماء في الصحيح رواه البزار عن شيخه عبد الله بن شبيب وهو ضعيف.

13418. Hz. Âişe ve Esmâ'nın şöyle dedikleri rivayet edilmiştir: Medine'de iken annemiz geldi. O, Kureyş ile Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) arasındaki ateşkes döneminde müşrik idi. Biz: "Yâ Resûlallah! Annemiz geldi ve bizimle görüşmek istiyor. Onunla görüşelim mi?" diye sorduk; *"Olur, görüşün"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Esmâ hadisi *Sahîh*'te mevcuttur.

Bunu şeyhi Abdullah b. Şebîb'den Bezzâr rivayet etmiştir.[2] O, zayıf bir ravidir.

(بَابٌ فِي الْوَلَدِ يَدْعُوهُ وَالِدُهُ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ)

Namazda İken Annesinin Çağırdığı Çocuk

١٣٤١٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ الرَّازِيُّ ، نَا أَبُو زُهَيْرٍ ، قَالَ قَالَ الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ : تَذَاكَرْنَا الْبِرَّ عِنْدَ أَبِي حَرْبِ بْنِ أَبِي الأَسْوَدِ الدِّيلِيِّ ، فَقَالَ أَبُو حَرْبٍ : تَذَاكَرْنَا الْبِرَّ عِنْدَ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، فَقَالَ : تَذَاكَرْنَا الْبِرَّ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَنْشَأَ يُحَدِّثُنَا ، قَالَ : " إِنَّهُ كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنَ الأُمَمِ رَجُلٌ مُتَعَبِّدٌ صَاحِبُ صَوْمَعَةٍ ، يُقَالُ لَهُ : جُرَيْجٌ ، فَكَانَتْ لَهُ امْرَأَةٌ أَوْ أُمٌّ ، فَكَانَتْ تَأْتِيهِ فَتُنَادِيهِ ، فَيُشْرِفُ عَلَيْهَا فَيُكَلِّمُهَا ، فَأَتَتْهُ يَوْمًا وَهُوَ فِي صَلَاتِهِ مُقْبِلٌ عَلَيْهَا ، فَنَادَتْهُ ، فَحَكَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ ، فَجَعَلَتْ تُنَادِيهِ رَافِعَةً رَأْسَهَا إِلَيْهِ ، وَاضِعَةً يَدَهَا عَلَى جَبْهَتِهَا : أَيْ جُرَيْجُ ، أَيْ جُرَيْجُ ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، كُلَّ مَرَّةٍ ثَلَاثَ مِرَارٍ ، كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ جُرَيْجٌ : أَيْ رَبِّ ، أُمِّي أَمْ صَلَاتِي ؟ فَغَضِبَتْ ، فَقَالَتْ : اللَّهُمَّ لا يَمُوتَنَّ جُرَيْجٌ حَتَّى يَنْظُرَ فِي وُجُوهِ الْمُومِسَاتِ . قَالَ

[1] 11411 no'lu hadisin tekrarı. Bak: Ahmed (4/4 ve 6/344, 355); Bezzâr (1874).

[2] Bezzâr (1873). Bezzâr der ki: "Âişe ve Esma'dan bu hadisin sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz."

: وَبَلَغَتْ بِنْتُ مَلِكِ الْقَرْيَةِ ، فَحَمَلَتْ فَوَلَدَتْ غُلامًا ، فَقَالُوا لَهَا : مَنْ فَعَلَ هَذَا بِكِ ؟ مَنْ صَاحِبُكِ ؟ قَالَتْ : هُوَ صَاحِبُ الصَّوْمَعَةِ جُرَيْجٌ ، فَمَا شَعَرَ جُرَيْجٌ حَتَّى سَمِعَ بِالْفُئُوسِ فِي أَصْلِ صَوْمَعَتِهِ ، فَجَعَلَ يَسْأَلُهُمْ ، وَيْلَكُمْ مَا لَكُمْ ؟ ! فَلَمْ يُجِيبُوهُ ، فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ أَخَذَ الْحَبْلَ فَتَدَلَّى ، فَجَعَلُوا يَجِئُونَ أَنْفَهُ ، وَيَضْرِبُونَهُ ، وَيَقُولُونَ : مُرَاءٍ مُخَادِعٌ النَّاسَ بِعَمَلِكَ ، قَالَ : وَيْلَكُمْ مَا لَكُمْ ؟ ! قَالُوا : بِنْتُ صَاحِبِ الْقَرْيَةِ بِنْتُ الْمَلِكِ الَّتِي أَحْبَلْتَهَا ؟ قَالَ : فَمَا فَعَلَتْ ؟ قَالُوا : وَلَدَتْ غُلامًا ، قَالَ : الْغُلامُ حَيٌّ هُوَ ؟ قَالُوا : نَعَمْ . قَالَ : فَتَوَلَّوْا عَنِّي ، فَتَوَلَّى فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ مَشَى إِلَى شَجَرَةٍ فَأَخَذَ مِنْهَا غُصْنًا ، ثُمَّ أَتَى الْغُلامَ وَهُوَ فِي مَهْدِهِ ، فَضَرَبَهُ بِذَلِكَ الْغُصْنِ ، وَقَالَ : يَا طَاغِيَةُ ، مَنْ أَبُوكَ ؟ قَالَ : أَبِي فُلانٌ الرَّاعِي ، قَالُوا : إِنْ شِئْتَ بَنَيْنَا لَكَ صَوْمَعَتَكَ بِذَهَبٍ ، وَإِنْ شِئْتَ بِفِضَّةٍ . قَالَ : أَعِيدُوهَا كَمَا كَانَتْ " . " فَزَعَمَ أَبُو حَرْبٍ ، أَنَّهُ لَمْ يَتَكَلَّمْ فِي الْمَهْدِ إِلا ثَلاثَةٌ : عِيسَى بْنُ مَرْيَمَ ، وَشَاهِدُ يُوسُفَ ، وَصَاحِبُ جُرَيْجٍ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه المفضل بن فضالة وثقه ابن حبان وغيره وضعفه جماعة فإسناده حسن وروي في الكبير بإسناد جيد عن مالك بن عمرو القشيري قال نحوه.

13419. Mufaddal b. Fadâle anlatıyor: Ebû Harb b. Ebi'l-Esved'in yanında iyilik hakkında konuştuk. Ebû Harb dedi ki: İmrân b. Husayn'ın yanında iyilikten bahsedince İmrân şöyle anlattı: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iyilikten bahsettik, o da bize şu hadiseyi anlatmaya başladı:

"Sizden önceki ümmetler içinde manastır sahibi olan, kendisine Cüreyc denen bir âbid vardı. Onun bir hanımı, bir de annesi vardı. Annesi gelip ona seslenir, o da ona bakar ve konuşurlardı. Bir gün namaz kılarken annesi gelip ona seslendi. -Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu anlatırken elini alnına koydu-. *Annesi başını dikerek elini alnına kaldırıp ona seslenmeye başladı. Üç defa "Ey Cüreyc!" diye seslendi. Her defasında Cüreyc (kendi kendine) dedi ki: "Ey Rabbim! Annem mi, namazım mı?" dedi ve namaza yöneldi, annesi de kızdı ve şöyle beddua etti: "Allahım! Kötü kadınların yüzlerini görmedikçe Cüreyc ölmesin."*

O sıralar köyün sahibinin kızı buluğa ermiş, hamile kalmış ve bir çocuk doğurmuştu. Ona: "Bunu sana kim yaptı? (Seni hamile bırakan) erkek kim?" diye sordular; "O, manastırın sahibi Cüreyc'tir" dedi. Cüreyc'in daha bir şeyden haberi yokken manastırının dibinde birden balta sesleri duymaya başladı. Onlara: "Yazık size, ne oluyor?" diye sormaya başladı; ancak onlar cevap vermiyorlardı. Bunu görünce bir ip alıp aşağı sarktı. Onu burnundan

çekmeye, vurmaya ve şöyle demeye başladılar: "Seni gidi mürai! Amelinle insanları kandırmaya çalışıyorsun ha!" O ise: "Yazık size, ne oluyor?" dedi. Dediler ki: "Köy sahibinin kızını gebe bırakmışsın!" O: "Ben yapmadım!" dedi. "O bir çocuk doğurdu!" dediklerinde; "Çocuk sağ mı?" diye sordu. "Evet" dediler. Dedi ki: "Beni yalnız bırakın!" Onu yalnız bıraktılar, iki rekât namaz kıldı, sonra gidip bir ağaçtan bir dal kopardı ve çocuğun yanına geldi. Çocuk beşiğindeydi. Bu dal ile çocuğa vurup: "Ey azgın, senin baban kim?" diye sordu. Çocuk da: "Babam filan çobandır" dedi. Bunu gören halk da "Dilersen senin manastırını altından, dilersen gümüşten yapalım" dediler. Fakat o: "Hayır onu eskisi gibi yapın!" dedi."

Ebû Harb, beşikte sadece şu üç kişinin konuştuğunu ileri sürmüştür: Meryem oğlu İsa, Hz. Yûsuf'un şahidi ve Cüreyc'in arkadaşı.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mufaddal b. Fedâle vardır ki İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görmüş, çoğunluk ise zayıf addetmiştir. İsnâdı hasendir.

Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de bunu Mâlik b. Amr el-Kuşeyrî'den *ceyyid* bir senedle rivayet etmiştir.

١٣٤٢٠- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَبِى رَافِعٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ فِى بَنِى إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ جُرَيْجٌ كَانَ يَتَعَبَّدُ فِى صَوْمَعَتِهِ فَأَتَتْهُ أُمُّهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَادَتْهُ فَقَالَتْ أَىْ جُرَيْجُ أَىْ بُنَىَّ أَشْرِفْ عَلَىَّ أُكَلِّمْكَ أَنَا أُمُّكَ أَشْرِفْ عَلَىَّ.قَالَ أَىْ رَبِّ صَلاَتِى وَأُمِّى. فَأَقْبَلَ عَلَى صَلاَتِهِ ثُمَّ عَادَتْ فَنَادَتْهُ مِرَاراً فَقَالَتْ أَىْ جُرَيْجُ أَىْ بُنَىَّ أَشْرِفْ عَلَىَّ. فَقَالَ أَىْ رَبِّ صَلاَتِى وَأُمِّى. فَأَقْبَلَ عَلَى صَلاَتِهِ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ لاَ تُمِتْهُ حَتَّى تُرِيَهُ الْمُومِسَةَ. وَكَانَتْ رَاعِيَةٌ تَرْعَى غَنَماً لأَهْلِهَا ثُمَّ تَأْوِى إِلَى ظِلِّ صَوْمَعَتِهِ فَأَصَابَتْ فَاحِشَةً فَأُخِذَتْ فَحَمَلَتْ وَكَانَ مَنْ زَنَا مِنْهُمْ قُتِلَ قَالُوا مِمَّنْ قَالَتْ مِنْ جُرَيْجٍ صَاحِبِ الصَّوْمَعَةِ. فَجَاءُوا بِالْفُئُوسِ وَالْمُرُورِ فَقَالُوا أَىْ جُرَيْجُ أَىْ مُرَاءٍ انْزِلْ.فَأَبَى وَأَقْبَلَ عَلَى صَلاَتِهِ يُصَلِّى فَأَخَذُوا فِى هَدْمِ صَوْمَعَتِهِ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ نَزَلَ فَجَعَلُوا فِى عُنُقِهِ وَعُنُقِهَا حَبْلاً وَجَعَلُوا يَطُوفُونَ بِهِمَا فِى النَّاسِ فَوَضَعَ أُصْبُعَهُ عَلَى بَطْنِهَا فَقَالَ أَىْ غُلاَمُ مَنْ أَبُوكَ قَالَ أَبِى فُلاَنٌ رَاعِى الضَّأْنِ. فَقَبَّلُوهُ وَقَالُوا إِنْ شِئْتَ بَنَيْنَا لَكَ الصَّوْمَعَةَ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ. قَالَ أَعِيدُوهَا كَمَا كَانَتْ"

قلت : هو في الصحيح بغير سياقه رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/224-225).

13420. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle anlattı:

"İsrail oğulları içinde Cüreyc adlı bir adam vardı. Cüreyc, manastırında ibadet ederdi. Bir gün namaz kılarken annesi gelip şöyle seslendi: «Ey Cüreyc! Yukarıdan bana bak ta seninle konuşayım! Ben senin annenim. Bana bak!» Cüreyc ise (kendi kendine) dedi ki: «Ey Rabbim! Annem mi, namazım mı?» Namazına devam etti, annesi de sonra yine o ibadetinde iken gelip: «Ey Cüreyc! Ey yavrucuğum, bana bak!» diye seslendi. Yine o: «Ey Rabbim, annem mi ibadetim mi?» dedi ve yine namaza yöneldi, annesi de şöyle beddua etti: «Allahım! Fahişe kadınların yüzlerini göstermeden onu öldürme!»

Bir kadın çoban vardı, ailesinin koyunlarını otlatıyor, sonra onun manastırının gölgesine sığınıyordu. Bu kadın zina etti ve hamile kaldı. Bu sebeple yakalandı. O toplumda zina edenler öldürülürdü. «Bu kimden?» diye sordular; «Manastırın sahibi Cüreyc'den!» dedi. Halk hemen balta ve kazmalarla geldi ve: «Ey Cüreyc, ey mürai!» diye bağırmaya başladılar. Sonra «İn aşağı!» dediler. O ise onlara aldırmadı ve namazını kılmaya devam etti. Halk da manastırını yıkmaya başladı. Bunu görünce aşağı indi. Onun ve kadının boynuna ip taktılar ve onları halkın arasında dolaştırmaya başladılar. Bunun üzerine Cüreyc parmağını kadının karnına koyarak: «Ey filan, senin baban kim?» dedi. Bebek de: «Babam koyun çobanı olan filandır!» diye cevap verdi. Bunun üzerine kadını öldürdüler, ona da «Dilersen senin manastırını altından ve gümüşten yapalım» dediler. Fakat o: «Hayır onu tekrar eskiden olduğu gibi kerpiçten yapın!» dedi."

★ Ben derim ki: Bu hadis, farklı ifadelerle *Sahîh*'te mevcuttur.

Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ رَجُلٌ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ تَاجِراً وَكَانَ يَنْقُصُ مَرَّةً وَيَزِيدُ أُخْرَى قَالَ مَا فِي هَذِهِ التِّجَارَةِ خَيْرٌ أَلْتَمِسُ تِجَارَةً هِيَ خَيْرٌ مِنْ هَذِهِ. فَبَنَى صَوْمَعَةً وَتَرَهَّبَ فِيهَا"

قال : فذكر نحوه . أي نحو حديث الصحيح في قصة جريج رواه أحمد.

13421. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsrail oğulları içinde bir tüccar vardı. Bir eksik, bir fazla tartardı. Sonunda dedi ki: «Bu ticarette hayır yok! Bundan daha hayırlı bir ticaret arayacağım.» Nihayet kendine bir manastır yaptı ve ruhbaniyete girdi"* buyurdu.

---

1 Ahmed (2/385)

Ravi, bundan sonra *Sahîh*'teki Cüreyc kıssasına benzer bir hadis zikretti.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1]

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الأَبْرَارِ)

Ebrar (İyiler) Hakkında

١٣٤٢٢ - عَنِ الْوَصَّافِيِّ، عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : سَمَّاهُمُ اللهُ الأَبْرَارَ لأَنَّهُمْ بَرُّوا الآبَاءَ وَالأُمَّهَاتِ وَالأَبْنَاءَ كَمَا أَنَّ لِوَالِدَيْكَ عَلَيْكَ حَقًّا كَذَلِكَ لِوَلَدِكَ"

رواه الطبراني وفيه عبيد الله بن الوليد الوصافي وهو ضعيف.

13422. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah onlara ebrâr ismini verdi; çünkü onlar, babalara, oğullara ve annelere iyilik ettiler. Anne babanın nasıl senin üstünde hakları varsa, çocuklarının da vardır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ubeydullah b. el-Velid el-Vassâfî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٢٣ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبِ النَّشَائِيُّ ، ثَنَا صِلَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ . عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ حَجَّ عَنْ وَالِدَيْهِ ، أَوْ قَضَى عَنْهُمَا مَغْرَمًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الأَبْرَارِ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه جبلة بن سليمان وهو متروك

13423. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim anne babası adına haccederse veya onların bir borcunu öderse kıyamet günü Allah onu ebrâr ile birlikte diriltir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Cebele b. Süleymân vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ahmed (2/434).

(بَابُ إِعَانَةِ الوَلَدِ عَلَى البِرِّ)

İyilik Hususunda Çocuklara Yardımcı Olmak

١٣٤٢٤ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو أَحْمَدَ مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ يَسَارٍ مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : نا حُسَيْنُ بْنُ صَدَقَةَ بْنِ يَسَارٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَعِينُوا أَوْلادَكُمْ عَلَى الْبِرِّ ، مَنْ شَاءَ اسْتَخْرَجَ الْعُقُوقَ لِوَلَدِهِ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم.

13424. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyilik hususunda çocuklarınıza yardımcı olun. (Nitekim) dileyen kimse (yanlış tutumuyla) çocuğunu kendisine isyânkârlığa sürükleyebilir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

(بَابُ البِرِّ بَعْدَ المَوْتِ)

Öldükten Sonra İyilik

١٣٤٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ ، قال : نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ حَفْصِ بْنِ صَالِحٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَرَّ قَسَمَهُمَا ، وَقَضَى دَيْنَهُمَا ، وَلَمْ يَسْتَسِبَّ لَهُمَا كُتِبَ بَارًّا ، وَإِنْ كَانَ عَاقًّا ، وَمَنْ لَمْ يَبَرَّ قَسَمَهُمَا ، وَلَمْ يَقْضِ دَيْنَهُمَا ، وَاسْتَسَبَّ لَهُمَا كُتِبَ عَاقًّا ، وَإِنْ كَانَ بَارًّا فِي حَيَاتِهِمَا" رواه الطبراني في الأوسط.

13425. Abdurrahman b. Semure bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim anne babasının mal taksimini iyi yapar, borçlarını öder ve onlara sövdürmezse, hayatlarında iken asi olsa da iyi olarak yazılır. Kim de mal taksimini iyi yapmaz, borçlarını ödemez ve onlara sövdürürse, hayatlarında iken iyi olsa da isyankâr olarak yazılır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.

(بَابُ صَدِيْقُ الأَبِ)

Babanın Arkadaşı

١٣٤٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّعْفَرَانِيُّ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْمَدَائِنِيُّ ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مِنَ الْبِرِّ أَنْ تَصِلَ صَدِيقَ أَبِيكَ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عنبسة بن عبد الرحمن القرشي وهو متروك.

13426. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Babanın arkadaşını arayıp sorman da iyililiktendir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Anbese b. Abdirrahman el-Kuraşî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٤٢٧ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " احْفَظْ وُدَّ أَبِيكَ لا تَقْطَعْهُ ، فَيُطْفِئَ اللَّهُ نُورَكَ" رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

13427. İbn Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Babanın sevgisini muhafaza et, onu koparma; yoksa Allah nurunu söndürür"* buyurduğunu rivayet etmiştir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

(بَابُ فِيْمَنْ نَظَرَ إِلَى أَبِيْهِ نَظَرِ غَضَبٍ)

Babasına Öfkeyle Bakanlar Hakkında

١٣٤٢٨ - حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَالِدٍ ، نَا عَبْدُ الْكَبِيرِ ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ ، نَا مُعَاوِيَةُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا بَرَّ أَبَاهُ مَنْ شَدَّ إِلَيْهِ الطَّرْفَ بِالْغَضَبِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه صالح بن موسى وهو متروك.

13428. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bakışını öfkeyle babasına çevirmiş olan kimse, ona iyi davranmış olmaz"* buyurdu.

[1] Bak: *Daîfu'l-Câmii's-Sağîr* (210).

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sâlih b. Mûsa vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْعُقُوق)

Anne Babaya İsyan Hakkında

١٣٤٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجُهَنِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ شَهِدْتُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ وَصَلَّيْتُ الْخَمْسَ وَأَدَّيْتُ زَكَاةَ مَالِي وَصُمْتُ شَهْرَ رَمَضَانَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَاتَ عَلَى هَذَا كَانَ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَكَذَا وَنَصَبَ إِصْبَعَيْهِ مَا لَمْ يَعُقَّ وَالِدَيْهِ"

رواه أحمد والطبراني بإسنادين ورجال أحد إسنادي الطبراني رجاله رجال الصحيح.

13429. Amr b. Murre el-Cühenî bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir adam gelip: "Yâ Resûlallah! Ben Allah'tan başka ilah olmadığına ve senin Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet ettim, beş vakti kıldım, malımın zekâtını verdim ve Ramazan ayını tuttum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) iki parmağını dikerek: *"Kim bu halde ölürse, anne babasına isyan etmedikçe, kıyamet günü peygamberler, sıddîkler ve şehidlerle beraber olur"* buyurdu.

★ Ahmed ve -iki isnâdla- Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin iki isnâdından birinin ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ الْبَجَلِيُّ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ حِمْيَرِيِّ بْنِ بَشِيرٍ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَرِهَ اللَّهُ لَكُمْ ثَلاثًا : عُقُوقَ الأُمَّهَاتِ ، وَوَأْدَ الْبَنَاتِ ، وَمَنَعَ وَهَاتِ"

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13430. Ma'kil b. Yesar dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah sizin için üç şeyi çirkin görmüştür: Annelere isyan etmek, kız çocuklarını (diri diri toprağa) gömmek ve ufak tefek şeyleri esirgemek"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ricali, *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Ahmed'de hadisi bulamadım.

١٣٤٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ قَطَنِ بْنِ وَهْبِ بْنِ عُوَيْمِرِ بْنِ الأَجْدَعِ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ حَدَّثَنِى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلاَثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَالْعَاقُّ وَالدَّيُّوثُ الَّذِى يُقِرُّ فِى أَهْلِهِ الْخَبَثَ. رواه احمد وفيه راو لم يسم.

13431. Abdullah b. Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi vardır ki Allah onlara cenneti haram kılmıştır: İçkiye devam eden kimse, anne babasına isyan eden kişi ve hanımını kötü işe (fuhşa) sürükleyen deyyus"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde adını vermediği bir ravi vardır.

١٣٤٣٢ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الأَرُزِّيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ بِلالٍ ، نا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثَةٌ لا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : الْعَاقُّ لِوَالِدَيْهِ ، وَمُدْمِنُ الْخَمْرِ ، وَالْمَنَّانُ عَطَاءَهُ . وَثَلاثَةٌ لا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ : الْعَاقُّ بِوَالِدَيْهِ ، وَالدَّيُّوثُ ، وَالرَّجُلَةُ "

وفي رواية : " المرأة المترجلة تشبه بالرجال " رواه البزار بإسنادين ورجالهما ثقات.

13432. İbn Ömer, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi vardır ki kıyamet günü Allah onlara bakmaz: Anne babasına isyan eden, içkiye devam eden ve verdiğini başa kakan. Üç kişi de vardır ki cennete giremez: Anne babasına isyan eden, hanımını başkasına peşkeş çeken (deyyus) ve erkekleşen kadın"* buyurduğunu rivayet etmiştir.

Bir rivayette de şu ifade geçmektedir: *"Erkeklere benzeyen erkekleşmiş kadın."*

★ Bunu iki isnâdla Bezzâr rivayet etmiştir.[3] İkisinin ravileri de güvenilir ravilerdir.

١٣٤٣٣ - حَدَّثَنَا حَفْص بْن عُمَر بْن الصباح الرقي، حَدَّثَنَا مؤمل بْن الْفَضْل، حَدَّثَنَا عِيسَى بْن يُونُس، حَدَّثَنَا فائد أَبُو الورقاء، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَاهُ آتٍ فَقَالَ : شَابٌّ يَجُودُ بِنَفْسِهِ . قِيلَ لَهُ : قُلْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ : فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَقَالَ : " كَانَ يُصَلِّي ؟

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/226). Bunun senedinde Hasan b. Bişr vardır ki hata eden, dürüst bir ravidir. Hakem b. Abdilmelik ise zayıftır.

[2] Ahmed (5372).

[3] Bezzâr (1875 ve 1876); Ahmed (6180); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13180); Nesâî (5/80-81); Ebû Câfer *et-Taberî, Tehzîbu'l-Âsâr -Müsnedu Ali-* (297 ve sonrası).

. " فَقَالَ : نَعَمْ : فَنَهَضَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَهَضْنَا مَعَهُ فَدَخَلَ عَلَى الشَّابِّ فَقَالَ لَهُ : " قُلْ : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ " . فَقَالَ : لاَ أَسْتَطِيعُ . قَالَ : " لِمَ ؟ " . قَالَ : كَانَ يَعِقُ وَالِدَيْهِ . فَقَالَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحَيَّةٌ وَالِدَتُهُ ؟ " . قَالُوا : نَعَمْ . قَالَ : " ادْعُوهَا " . فَدَعَوْهَا فَجَاءَتْ فَقَالَ : " هَذَا ابْنُكِ ؟ " . فَقَالَتْ : نَعَمْ . فَقَالَ لَهَا : " أَرَأَيْتِ لَوْ أُجِّجَتْ نَارٌ ضَخْمَةٌ فَقِيلَ لَكِ إِنْ شَفَعْتَ لَهُ خَلَّيْنَا عَنْهُ وَإِلاَّ حَرَقْنَاهُ بِهَذِهِ النَّارُ أَلَسْتِ تَشْفَعِيْنَ لَهُ ؟ " . قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللهِ إِذَا أَشْفَعُ . قَالَ : " فَأَشْهِدِي اللهَ وَأَشْهِدِيْنِي أَنَّكِ قَدْ رَضِيْتِ عَنْهُ " . فَقَالَتْ : اَللَّهُمَّ إِنِّي أُشْهِدُكَ وَأُشْهِدُ رَسُولَكَ أَنِّي قَدْ رَضِيْتُ عَنْ إِبْنِي . فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا غُلاَمُ قُلْ : لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيْكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ " . فَقَالَهَا فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اَلْحَمْدُ للهِ الَّذِي أَنْقَذَهُ بِي مِنَ النَّارِ"

رواه الطبراني وأحمد باختصار كثير وفيه فائد أبو الورقاء وهو متروك

13433. Abdullah b. Ebî Evfâ bildiriyor: Biz Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında iken biri gelip: "Bir delikanlı can çekişiyor. Ona «Lâ ilâhe illallah de» denildi, ancak bunu yapamadı" dedi. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaz kılar mıydı?"* diye sordu. Adam: "Evet" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı, biz de onunla beraber kalkıp gittik. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) delikanlının yanına girdi. Ona: *"Lâ ilâhe illallah de!"* buyurdu, ancak o: "Bunu yapamıyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niye?"* diye sordu. Adam: "O, anne babasına isyan ederdi" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun annesi hayatta mı?"* diye sordu. "Evet" dediler. *"Onu çağırın"* buyurdu. Çağırdılar, annesi geldi. *"Bu senin oğlun mu?"* diye sordu. Kadın: "Evet" dedi. Bunun üzerine ona şöyle dedi: *"Ne dersin! Kocaman bir ateş yakılsa ve sana: «Ona şefaat edersen onu bırakırız, aksi takdirde bu ateşte onu yakacağız» denilse sen ona şefaat etmez misin?"* Kadın: "Yâ Resûlallah! Öyleyse ona şefaat ediyorum" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Allah'ı ve beni şahit tut ki muhakkak sen ondan razı oldun"* dedi. Bunun üzerine kadın şöyle dedi: "Allahım! Şüphesiz ben seni ve resûlünü şahit tutuyorum ki ben oğlumdan razı oldum." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ey genç! Şöyle de: Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerîke leh ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve resûlüh (: Bir tek olan Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur, onun ortağı yoktur. Ve şehadet ederim ki Muhammed onun kulu ve elçisidir)"* dedi. Nihayet delikanlı bu sözü söyledi. Allah'ın Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim vesilemle onu cehennemden kurtaran Allah'a hamd olsun"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî ve –çok kısa metinle- Ahmed rivayet etmiştir. Senedinde Fâid Ebû'l-Verkâ vardır ki metruk bir ravidir.

١٣٤٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَاسِرٍ الْحَذَّاءُ الدِّمَشْقِيُّ الْجبيلِيُّ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِي غَنْمٍ الْكَلاعِيِّ ، عَنْ أَبِي غَسَّانَ الضَّبِّيِّ ، قَالَ : خَرَجْتُ أَمْشِي مَعَ أَبِي بِظَهْرِ الْحَرَّةِ ، فَلَقِيَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ ، فَقَالَ لِي : مَنْ هَذَا ؟ قُلْتُ : أَبِي ، فَقَالَ : " لا تَمْشِ بَيْنَ يَدَيْ أَبِيكَ ، وَلَكِنِ امْشِ خَلْفَهُ أَوْ إِلَى جَنْبِهِ ، وَلا تَدَعْ أَحَدًا يَحُولُ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ ، وَلا تَمْشِ فَوْقَ إِجَارٍ أَبُوكَ تَحْتَهُ ، وَلا تَأْكُلْ عِرْقًا قَدْ نَظَرَ أَبُوكَ إِلَيْهِ ، لَعَلَّهُ قَدِ اشْتَهَاهُ " ، ثُمَّ قَالَ : أَتَعْرِفُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ خِدَاشٍ ؟ قُلْتُ : لا ، قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " فَخِذُهُ فِي جَهَنَّمَ مِثْلُ أُحُدٍ ، وضِرْسُهُ مِثْلُ الْبَيْضَاءِ ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : فَقُلْتُ : وَلِمَ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ : كَانَ عَاقًّا لِوَالِدَيْهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وأبو غسان وأبو غنم الراوي عنه لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13434. Ebû Ğassân ed-Dabbî anlatıyor: Öğle sıcağında Harre'de babamla yürüyüşe çıkmıştım ki Ebû Hureyre'ye rastladık. Bana: "Bu kim?" diye sordu. "Babam" dedim. Dedi ki: "Babanın önünden yürüme, ancak onun arkasından veya yanından yürü. Seninle onun arasına engel olacak kimseyi çağırma. Babanın altında bulunduğu damda yürüme. Babanın bakmış olduğu eti yeme; belki onu canı çekmiştir." Sonra: "Abdullah b. Hıdâş'ı tanır mısın?" diye sordu. Ben de "Hayır'" dedim. Dedi ki: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Onun cehennemdeki yanağı Uhud gibidir, dişi de kazan gibi (iri)dir*» dediğini işittim. Ben: «Yâ Resûlallah! Bu neden böyle?» diye sordum. «*O, anne babasına âsi idi*» karşılığını verdi."

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Ğassân ile ondan rivayette bulunan Ebû Ganm'ı tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٣٥ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، قَالَ : ثنا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ ، قَالَ : ثنا هَارُونُ بْنُ رِئَابٍ الأُسَيِّدِيُّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يُسْتَرَاحُ رَائِحَةُ الْجَنَّةِ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ ، وَلا يَجِدُ رِيحَهَا مَنَّانٌ بِعَمَلِهِ ، وَلا عَاقٌّ ، وَلا مُدْمِنُ خَمْرٍ " رواه الطبراني في الصغير وفيه الربيع بن بدر وهو متروك.

13435. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennetin kokusu beş yüz yıllık mesafeden duyulur. Yaptığı iyiliği başa kakan, anne ve babasına karşı gelen kimse ve içki müptelası, buna rağmen Cennetin kokusunu duyamaz"* buyurdu.

★ **Bunu** *M. es-Sağîr*'**de Taberânî rivayet etmiştir.**[1] **Senedinde Rebî' b. Bedr vardır ki metrûk bir ravidir.**

١٣٤٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ طَرِيفٍ الْبَجَلِيُّ ، قال : نا أَبِي ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ الْكُوفِيُّ ، قال : نا جَابِرٌ الْجُعْفِيُّ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَنَحْنُ مُجْتَمِعُونَ ، فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ ، اتَّقُوا اللَّهَ ، وَصِلُوا أَرْحَامَكُمْ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ ثَوَابٍ أَسْرَعُ مِنْ صِلَةِ رَحِمٍ ، وَإِيَّاكُمْ وَالْبَغْيَ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عُقُوبَةٍ أَسْرَعَ مِنْ عُقُوبَةِ بَغْيٍ ، وَإِيَّاكُمْ وَعُقُوقَ الْوَالِدَيْنِ ، فَإِنَّ رِيحَ الْجَنَّةِ يُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَلْفِ عَامٍ ، وَاللَّهِ لا يَجِدُهَا عَاقٌّ ، وَلا قَاطِعُ رَحِمٍ ، وَلا شَيْخٌ زَانٍ ، وَلا جَارٌّ إِزَارَهُ خُيَلاءَ ، إِنَّمَا الْكِبْرِيَاءُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَالْكَذِبُ كُلُّهُ إِثْمٌ إِلا مَا نَفَعْتَ بِهِ مُؤْمِنًا ، وَدَفَعْتَ بِهِ عَنْ دِينٍ ، وَإِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَسُوقًا مَا يُبَاعُ فِيهَا ، وَلا يُشْتَرَى ، لَيْسَ فِيهَا إِلا الصُّوَرُ ، فَمَنْ أَحَبَّ صُورَةً مِنْ رَجُلٍ أَوِ امْرَأَةٍ دَخَلَ فِيهَا"

رواه الطبراني في الأوسط من طريق محمد بن كثير عن جابر الجعفي وكلاهما ضعيف جدا.

13436. Câbir b. Abdillah dedi ki: Biz bir araya toplanmış bir halde iken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıkageldi ve: *"Ey Müslüman topluluğu! Allah'tan sakının ve akrabalarla ilişkilerinizi (sıla-i rahmi) devam ettirin; zira karşılığı sıla-i rahimden daha hızlı verilen bir amel yoktur. Anne babaya karşı gelmekten sakının; zira Cennetin kokusu bin yıllık mesafeden duyulur. Ancak onun kokusunu anne ve babasına karşı gelen, akrabasıyla ilişkisini kesen ve başkasına zulmeden kimse duyamaz. Zulümden daha çabuk cezası verilen bir şey yoktur. Akraba ile ilişkiyi kesmek de öyledir. İhtiyar zinâkâr ile elbisesini kibir için uzat(ıp sürüyen) kimsenin de cezası böyledir; hemen verilir. Büyüklük ancak âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. Yalan, günah sözdür; ancak bir mümine fayda verirse ve onunla bir günah defedilirse hariç. Cennette öyle bir çarşı vardır ki orada alışveriş olmaz; orada sadece suretler (modeller) vardır. Kim bir erkeğin veya kadının modelinden hoşlanırsa o kalıba girer"* buyurdu.

★ **Bu hadisi** *el-Mu'cemu'l-evsat*'**ta Muhammed b. Kesîr—Câbir el-Cu'fî kanalıyla Taberânî rivayet etmiştir.**[2] **Her iki ravi de gerçekten zayıf ravilerdir.**

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (408). Taberânî der ki: "Bunu Hârun b. Riâb el-Useydî'den sadece Rebî' rivayet etmiştir. Taberânî'nin hocası Hüseyin b. Bişr es-Sâbunî'nin biyografisi verilmemiştir."

[2] 8533. hadisin tekrarı.

(بَابُ فِيْمَنْ سَبَّ وَالِدَيْهِ)

Anne Babasına Sövenler Hakkında

١٣٤٣٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الضَّحَّاكِ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، حَدَّثَنَا مَطَرٌ ، عَنْ طَلْحَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنِ ادَّعَى لِغَيْرِ أَبِيهِ ، أَوِ انْتَمَى إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ رَغْبَةً عَنْهُمْ ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ ، وَمَنْ سَبَّ وَالِدَيْهِ أَوْ وَالِدَهُ فَكَذَلِكَ ، وَمَنْ أَهَلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ فَكَذَلِكَ ، وَمَنِ اسْتَحَلَّ شَيْئًا مِنْ حُدُودِ مَكَّةَ فَكَذَلِكَ ، وَمَنْ قَالَ عَلَيَّ مَا لَمْ أَقُلْ فَكَذَلِكَ "

رواه أبو يعلى وفيه عمران القطان وثقه ابن حبان وضعفه غيره

13437. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendilerinden yüz çevirmek için babasından başkasına soy iddia ederse veya efendilerinden başkasını efendilik nispet ederse Allah'ın laneti üzerine olsun! Kim anne babasına veya babasına söverse o da böyle olsun. Kim Allah'tan başkasının adına kan akıtırsa o da böyle olsun. Kim Mekke hududundan bir şeyi helal kılarsa, o da böyle olsun. Kim benim söylemediğimi benim adıma söylerse o da böyle olsun"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde İmran el-Kattân vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir.

(بَابُ فِي الأَخِ الكَبِيْرِ)

Büyük Kardeş (Ağabey) Hakkında

١٣٤٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُنِيبٍ ، عَنْ غُنَيْمِ بْنِ كَثِيرِ بْنِ كُلَيْبٍ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الأَكْبَرُ مِنَ الإِخْوَةِ بِمَنْزِلَةِ الأَبِ "

رواه الطبراني وفيه الواقدي وهو ضعيف

13438. Sahabi olan Küleyb el-Cühenî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşlerin en büyüğü, baba yerindedir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Vâkidî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (2071). Bunun senedinde de Matar vardır ki dürüst olması yanında çok hata eden biridir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/200).

(بَابُ صِلَةِ الرَّحِمِ وَقَطْعِهَا)

Sıla-i Rahim (Akraba ile İlişkiyi Sürdürmek) ve İlişkiyi Kesmek

١٣٤٣٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ، قَالَ: نا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ، عَنْ ثَوْبَانَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " ثَلاثٌ مُتَعَلِّقَاتٌ بِالْعَرْشِ: الرَّحِمُ تَقُولُ: اللَّهُ إِنِّي بِكَ فَلا أُقْطَعُ، وَالأَمَانَةُ تَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي بِكَ فَلا أُخَانُ، وَالنِّعْمَةُ تَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي بِكَ فَلا أُكْفَرُ"

رواه البزار وفيه يزيد بن ربيعة الرحبي وهو متروك وقال ابن عدي: أرجو أنه لا بأس به.

13439. Sevban'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü üç şey Arş'a yapışarak (şöyle der:) Rahim der ki: «Allahım! Muhakkak ki ben seninle beraberim, bundan dolayı senden koparılamam.» Emanet der ki: «Allahım! Muhakkak ki ben seninle birlikteyim. Bana ihanet olunamaz.» Nimet de şöyle der: «Allahım! Muhakkak ki ben seninle beraberim, bana nankörlük edilemez»"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yezîd b. Rebîa er-Rahbî vardır ki metrûk bir ravidir. İbn Adiy demiştir ki: "Onda mahzur olmadığını umuyorum."

١٣٤٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِى مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ الْقُرَظِيَّ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ الرَّحِمَ شُجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ تَقُولُ يَا رَبِّ إِنِّى قُطِعْتُ يَا رَبِّ إِنِّى أُسِيءَ إِلَيَّ يَا رَبِّ إِنِّى ظُلِمْتُ يَا رَبِّ يَا رَبِّ. قَالَ فَيُجِيبُهَا أَمَا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ وَأَقْطَعَ مَنْ قَطَعَكِ"

قلت: له حديث في الصحيح غير هذا رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن عبد الجبار وهو ثقة.

13440. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rahme delâlet eden rahim –kelimesi–, Rahman isminin bir dalıdır. Rahim der ki: «Ya Rab! Ben koparıldım. Ya Rab! Bana kötülük edildi. Ya Rab! Muhakkak ki bana şu zulüm yapıldı. Yâ Rab! Bana şu haksızlık yapıldı.» Yüce Allah da ona: «Senin hakkını verene ihsan etmeme, seni kesenden rahmeti kesmeme razı olmaz mısın?» cevabını verir"* dediğini işittim.

★ Ben derim ki: *Sahîh*'te ona ait bundan başka bir hadis vardır.

---

[1] Bezzâr (1885). Ayrıca der ki: "Bu lafızla hadisin sadece Sevbân'dan rivayet edildiğini biliyoruz. Bunun bir kısmı başka lafızlarla başka kanallardan rivayet edilmiştir. Bunun senedinde de Ebû Osmân vardır ki zayıf bir ravidir."

Ahmed rivayet etmiştir.[1] Güvenilir bir ravi olan Muhammed b. Abdilcebbâr hariç ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زِيَادٌ أَنَّ صَالِحاً مَوْلَى التَّوْأَمَةِ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الرَّحِمَ شِجْنَةٌ آخِذَةٌ بِحُجْزَةِ الرَّحْمَنِ يَصِلُ مَنْ وَصَلَهَا وَيَقْطَعُ مَنْ قَطَعَهَا"

رواه أحمد والبزار والطبراني بنحوه وفيه صالح مولى التوأمة وقد اختلط وبقية رجاله رجال الصحيح.

13441. İbn Abbâs, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu haber veriyor: *"Muhakkak ki rahim ismi, Yüce Rahmân'ın ismiyle iç içe geçmiş, ona tutunmuş bir daldır. Allah sıla-i rahim yapanları kendisine yakınlaştırır, onu kesenleri kendinden koparır."*

★ Ahmed, Bezzâr ve –benzer ifadelerle- Taberânî rivayet etmiştir.[2] Taberânî'nin senedinde Tev'eme'nin azatlısı Sâlih vardır ki âhir ömründe ezberi bozulmuş biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٤٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي ثُمَامَةَ الثَّقَفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُوضَعُ الرَّحِمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهَا حُجْنَةٌ كَحُجْنَةِ الْمِغْزَلِ تَكَلَّمُ بِلِسَانٍ طَلْقٍ ذَلْقٍ فَتَصِلُ مَنْ وَصَلَهَا وَتَقْطَعُ مَنْ قَطَعَهَا"

رواه أحمد والطبراني ورجال أحمد رجال الصحيح غير أبي ثمامة الثقفي وثقه ابن حبان.

13442. Abdullah b. Amr b. el-Âs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü rahim, yün kıvrımları gibi ortaya konur. Seri ve düzgün bir lisanla konuşur ve kendisini sürdürenlerle bağını sürdürür, kendi bağını koparanlarla bağını koparır"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ebû Sümame es-Sakafî hariç –ki İbn Hibbân onu da güvenilir görmüştür-, Ahmed'in ricali, *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Ahmed (7918 ve 3/896, 9262, 9871, 9872).

[2] Ahmed (2956); Bezzâr (1883) –yakın ifadelerle-; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10807). Sâlih'ten rivayette bulunan kimse, Tev'eme'nin azatlısı Ziyâd b. Sa'd'dır. Bu zat, ezberi bosulmadan önce ondan hadis dinlemiştir.

[3] Ahmed (6774 ve 6950). İbn Hibban'ın güvenilir raviler arasında zikrettiği Ebû Sümâme, el-Hannât olandır. Buradakine gelince, Buhârî onu *et-Târihu'l-Kebîr*'de zikretmiş, hakkında cerh ve tadil kaydetmemiştir. Hâfız İbn Hacer de *et-Ta'cîl*'de bu şekilde bir ikazda bulunmuştur.

١٣٤٤٣ - وَعَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّحِمَ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ" رواه أحمد والطبراني ورجاله ثقات.

13443. Yine aynı raviden: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki rahim (akrabaları koruyup kollama duygusu), Arş'a asılmıştır"* buyurdu.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٤٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَنْبَأَنَا شُعَيْبٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِيْ حُسَيْنٍ قَالَ بَلَغَنِي أَنَّ لُقْمَانَ كَانَ يَقُولُ يَا بُنَيَّ لاَ تَعَلَّمِ الْعِلْمَ لِتُبَاهِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ أَوْ تُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ وَتُرَائِيَ بِهِ فِي الْمَجَالِسِ. فَذَكَرَهُ وَقَالَ حَدَّثَنَا نَوْفَلُ بْنُ مُسَاحِقٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مِنْ أَرْبَى الرِّبَا الاِسْتِطَالَةُ فِي عِرْضِ الْمُسْلِمِ بِغَيْرِ حَقٍّ وَإِنَّ هَذِهِ الرَّحِمَ شِجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَمَنْ قَطَعَهَا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ"

رواه أحمد والبزار ورجال أحمد رجال الصحيح غير نوفل بن مساحق وهو ثقة.

13444. Saîd b. Zeyd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Faizin en beteri, haksız yere müslümanın namusuna dil uzatmaktır. Muhakkak ki şu rahim kelimesi, Yüce Rahman isminin bir dalıdır. Kim onu keserse Allah ona cenneti haram kılar."*

★ Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Güvenilir bir ravi olan Nevfel b. Musâhık hariç, Ahmed'in ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٤٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ قَادِمٍ ، أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَقُولُ : يَعْنِي الرَّبَّ عَزَّ وَجَلَّ : إِنَّ الرَّحِمَ شُجْنَةٌ مِنِّي ، فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ ، وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعْتُهُ"

رواه الطبراني وأبو يعلى بنحوه والبزار إلا أنه لم يقل : " قال الله " . وفيه عاصم بن عبيد الله ضعفه الجمهور وقال العجلي : لا بأس به.

13445. Âmir b. Rebîa bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah buyurdu ki:«Rahim benden bir daldır; onunla bağını sürdürenle ben de bağımı sürdürürüm; onunla bağını koparandan ben de bağımı koparırım»"*

★ Bunu Taberânî, -benzer ifadeyle- Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ancak Bezzâr "Allah şöyle buyurdu" ifadesini kullanmamıştır. Senedinde Âsım b. Ubeydillah vardır ki çoğunluk onu zayıf görmüştür. Iclî ise "Onda beis yoktur" demiştir.

---

[1] Ahmed (6524).

[2] Ahmed (1651); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (357); Bezzâr (1894).

١٣٤٤٦ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الْمُنْذِرُ بْنُ الْجَهْمِ الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ مُسَاحِقٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الرَّحِمُ شُجْنَةٌ آخِذَةٌ بِحُجْزَةِ الرَّحْمَنِ تُنَاشِدُهُ حَقَّهَا ، فَيَقُولُ : أَلا تَرْضَيْنَ أَنْ أَصِلَ مَنْ وَصَلَكِ ، وَأَقْطَعُ مَنْ قَطَعَكِ مَنْ وَصَلَكِ ، فَقَدْ وَصَلَنِي ، وَمَنْ قَطَعَكِ فَقَدْ قَطَعَنِي " رواه الطبراني وفيه موسى بن عبيدة الربذي وهو ضعيف.

13446. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki rahim ismi, Rahmân ismiyle iç içe geçmiş, ona tutunmuş bir daldır. Allah'tan hakkını ister. O da şöyle buyurur: «Seni sürdürenlerle bağımı sürdürmeme, seni koparanlarla bağımı koparmama razı olmaz mısın? Seni devam ettiren benimle bağını devam ettirmiştir, seninle bağını koparan benimle bağını koparmıştır»"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mûsa b. Ubeyde er-Rebezî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٤٧ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْبَكْرِيُّ الْجُوزَجَانِيُّ، ثنا أَبُو مُطِيعٍ الْبَلْخِيُّ الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي ظَبْيَانَ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ : إِنِّي أَنَا الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ خَلَقْتُ الرَّحِمَ ، وَشَقَقْتُ لَهَا اسْمًا مِنْ أَسْمَائِي ، فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ ، وَمَنْ قَطَعَهَا قَطَعْتُهُ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه الحكم بن عبد الله أبو مطيع وهو متروك.

13447. Cerîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah gökleri ve yeri yaratmadan önce Ümmü'l-Kitab'da şunu yazdı: «Şüphesiz ben Rahman ve Rahîm olanım. Rahim'i (akrabayı kollayıp koruma duygusunu) yaratttım ve ona kendi isimlerimden bir isim türettim. Onu devam ettiren benimle bağını devam ettirmiştir, onunla bağını koparan benimle bağını koparmıştır»"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû Mutî' Hakem b. Abdillah vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (7198); Bezzâr (1882). Bunların senedinde ise Kadı Şerîk vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/404); İbn Ebî Âsım, *Sünne* (537). Bunun senedinde de Münzir b. el-Cehm vardır ki ondan sadece Mûsa b. Ubeyde rivayette bulunmuştur. İbn Ebî Hâtim onun biyografisini vermiş, hakkında cerh veya tadil yapmamıştır.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2496). Bunun senedinde de Muhammed b. Yezîd el-Bekrî el-Cûzecânî vardır ki biyografisi verilmemiştir.

١٣٤٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَالِكٍ الْقُشَيْرِيُّ، ثنا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ، عَنْ زِيَادٍ النُّمَيْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : " إِنَّ لِلرَّحِمِ حُجْنَةً مُتَمَسِّكَةً بِالْعَرْشِ ، تَكَلَّمُ بِلِسَانٍ ذَلِقٍ : اللَّهُمَّ صِلْ مَنْ وَصَلَنِي ، وَاقْطَعْ مَنْ قَطَعَنِي . فَيَقُولُ اللهُ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى : أَنَا اللهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ، وَإِنِّي شَقَقْتُ الرَّحِمَ مِنَ اسْمِي ، فَمَنْ وَصَلَهَا وَصَلْتُهُ ، وَمَنْ بَتَكَهَا بَتَكْتُهُ" رواه البزار وإسناده حسن.

13448. Enes, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber vermiştir: *"Rahim (akrabayı kollayıp koruma duygusu) Arş'a yapışmış yün kıvrımları gibidir. Düzgün bir lisanla konuşur ve der ki: «Allahım! Benimle ilişkisini sürdürenlerle sen de bağını sürdür, benimle bağını koparanlarla sen de bağını kopar.» Onun bu duasına Yüce Allah da şöyle karşılık verir: «Şüphesiz ben Rahman ve Rahîm'im. Rahim'e kendi isimlerimden bir isim türettim. Onu devam ettiren benimle bağını devam ettirir, onunla bağını koparan benimle bağını koparır.»"*

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٤٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُصَيْنٍ الْخَزَرِيُّ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَكْرِيُّ أَوِ النُّكْرِيُّ، ثنا ابْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : تُنَادِي الرَّحِمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : إِنَّ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ"

قلت : له حديث رواه أبو داود وغيره غير هذا رواه البزار وفيه جماعة لم أعرفهم.

13449. Abdurrahman b. Avf dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü rahim (akrabaya acıyıp kollama duygusu) şöyle seslenir: «Beni devam ettirenle Allah da bağını devam ettirsin, benimle bağını koparanla Allah da bağını koparsın»"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu ravinin bundan başka Ebû Dâvud ve başkalarının rivayet ettiği bir hadisi vardır.

Bunu ise Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٣٤٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِى الْخَزْرَجُ يَعْنِى ابْنَ عُثْمَانَ السَّعْدِىَّ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ يَعْنِى مَوْلَى عُثْمَانَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَعْمَالَ بَنِى آدَمَ تُعْرَضُ كُلَّ خَمِيسٍ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَلاَ يُقْبَلُ عَمَلُ قَاطِعِ رَحِمٍ"

---

[1] Bezzâr (1895). Ayrıca demiştir ki: "Zâide b. Ebi'r-Rakkâd'ın ancak başkasında bulunan hadisleri yazılabilir."

[2] Bezzâr (1884).

رواه أحمد ورجاله ثقات

13450. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her perşembe akşamı -cuma gecesinde-, insanoğlunun amelleri arz edilir de, sıla-i rahmi terk edenin ameli kabul edilmez"* dediğini işittim.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٤٥١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، قَالَ : كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ جَالِسًا بَعْدَ الصُّبْحِ فِي حَلْقَةٍ ، فَقَالَ : " أَنْشُدُ اللَّهَ قَاطِعَ رَحِمٍ لَمَا قَدِمَ عَنَّا ، فَإِنَّا نُرِيدُ أَنْ نَدْعُوَ رَبَّنَا ، وَأَبْوَابُ السَّمَاءِ مُرْتَجَةٌ دُونَ قَاطِعِ رَحِمٍ "

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح إلا أن الأعمش لم يدرك ابن مسعود.

13451. A'meş anlatıyor: İbn Mes'ûd sabah namazından sonra bir halkada oturuyordu, şöyle dedi: "Allah aşkına söylüyorum, akrabasıyla ilişkisini kesen kimse yanımızdan kalkıp ayrılsın! Çünkü biz Rabbimize dua etmek istiyoruz. Muhakkak ki gök kapıları akraba ile ilişkisini kesenin önünde kapalıdır."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ricali, *Sahîh* ricalidir; ancak A'meş, İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir.

١٣٤٥٢ - حدثنا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، قال: حدثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، قال: حدثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ، عَنْ سُلَيْمَانَ أَبِي إِدَامٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَنْزِلُ عَلَى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعُ رَحِمٍ" رواه الطبراني وفيه أبو إدام المحاربي وهو كذاب.

13452. Abdullah b. Ebî Evfâ dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İçlerinde sıla-i rahmi terk edenin bulunduğu bir topluluğa melekler inmez"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû İdâm el-Muhâribî vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٣٤٥٣ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ : خَطَبَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَثَّ عَلَى صِلَةِ الرَّحِمِ.

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن ويأتي بتمامه في القيام على البنات إن شاء الله

13453. Câbir'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe okudu ve sıla-i rahim yapmaya teşvik etti.

---

[1] Ahmed (2/484).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8793).

[3] Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (73). Buhârî *"Rahmet inmez.."* ifadesiyle hadisi vermiştir. Bak: *ed-Daîfa* (1456).

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. İnşaallah bu hadisin tam metni kız çocuklara bakmakla ilgili bölümde gelecek.

١٣٤٥٤ - حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ خَالِدٍ الطَّاحِيُّ ، حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ قَيْسٍ ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ قَيْسٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ خَثْعَمَ ، قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، قَالَ : قُلْتُ : أَنْتَ الَّذِي تَزْعُمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ ؟ قَالَ : " نَعَمْ " ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : " إِيمَانٌ بِاللَّهِ " ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ثُمَّ مَهْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ صِلَةُ الرَّحِمِ " ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الأَعْمَالِ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : " الإِشْرَاكُ بِاللَّهِ " ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ثُمَّ مَهْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ " ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ثُمَّ مَهْ ؟ قَالَ : " ثُمَّ الأَمْرُ بِالْمُنْكَرِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمَعْرُوفِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح غير نافع بن خالد الطاحي وهو ثقة.

13454. Has'am kabilesinden biri anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım; yanında ashâbından bir grup vardı. Dedim ki: "Allah'ın Elçisi olduğunu iddia eden sen misin?" *"Evet"* dedi. Ben: "Yâ Resûlallah! Yüce Allah'a en sevimli amel hangisidir?" diye sordum. *"Allah'a iman"* buyurdu. Ben: "Yâ Resûlallah! Sonra nedir?" diye sordum. *"Sonra sıla-i rahim"* dedi. Ben: "Yâ Resûlallah! Sonra ne?" diye sordum. *"Sonra emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker (iyiliği tavsiye etmek ve kötülükten men etmektir)"* dedi. Ben yine: "Yâ Resûlallah! Yüce Allah'a en sevimsiz amel hangisidir?" diye sordum. *"Allah'a şirk koşmak"* buyurdu. Ben: "Yâ Resûlallah! Sonra nedir?" diye sordum. *"Sonra akraba ile ilişkiyi kesmek"* dedi. Ben: "Yâ Resûlallah! Sonra ne?" diye sordum. *"Sonra kötülüğü tavsiye etmek ve iyilikten men etmek"* dedi.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Güvenilir bir ravi olan Nâfi' b. Hâlid et-Tâhî hariç ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٥٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ النِّيلِيُّ ، حَدَّثَنَا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، سَمِعَهُ يَقُولُ : " إِنَّ الصَّدَقَةَ وَصِلَةَ الرَّحِمِ يَزِيدُ اللَّهُ بِهَا فِي الْعُمُرِ ، وَيَدْفَعُ بِهَا مِيتَةَ السُّوءِ ، وَيَدْفَعُ اللَّهُ بِهَا الْمَكْرُوهَ وَالْمَحْذُورَ "

رواه أبو يعلى وفيه صالح المري وهو ضعيف.

13455. Enes b. Mâlik, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sadaka ve sıla-i rahim sayesinde Allah ömrü artırır, bu ikisi ile kötü ölümü defeder ve*

---

[1] Ebû Ya'lâ (6839). Nâfi' b. Hâlid'i İbn Hibbân'dan başka güvenilir gören yoktur.

bunlar sayesinde nahoş ve mahzurlu şeyleri uzaklaştırır" dediğini işittiğini bildirmiştir.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Sâlih el-Murrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٥٦ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، عَنْ عُيَيْنَةَ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ ذَنْبٍ أَحْرَى ، أَنْ يُعَجِّلَ اللَّهُ لِصَاحِبِهِ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا مَعَ مَا يَدَّخِرُ لَهُ فِي الآخِرَةِ ، مِنَ الْبَغْيِ وَقَطِيعَةِ الرَّحِمِ " قلت : رواه أبو داود باختصار كثير.

رواه الطبراني عن شيخه عبد الله بن موسى بن أبي عثمان الأنطاكي و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

13456. Ebû Bekre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhirete de saklamakla birlikte, Allah'ın sahibine cezasını hemen vermesi bakımından akraba ile ilişkiyi kesmek, hıyanet ve yalandan daha uygun bir günah yoktur. Sevabının hemen verilmesi bakımından da en uygun amel, akraba ile ilişkiyi sürdürmektir. Öyle ki bir ev halkı fakir olur da akraba ile ilişkilerini sürdürdüklerinde malları neşvü nema bulur, sayıları çoğalır"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Ebû Dâvud bu hadisi iyice kısaltarak vermiştir.

Taberânî bunu hocası Abdullah b. Mûsa b. Ebî Osmân el-Antâkî'den rivayet etmiştir.[2] Ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٥٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنُ صَالِحٍ , وَمُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ , وَأَبُو الْجَارُودِ مَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ , قَالُوا : ثنا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ الرَّمْلِيُّ , حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ , حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدَ , عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُعَمِّرُ بِالْقَوْمِ الدِّيَارَ , وَيُثْمِرُ لَهُمُ الأَمْوَالَ , وَمَا نَظَرَ إِلَيْهِمْ مُنْذُ خَلَقَهُمْ بُغْضًا لَهُمْ " , قِيلَ : وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " بِصِلَتِهِمْ أَرْحَامَهُمْ "

رواه الطبراني وإسناده حسن.

13457. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Allah, yarattığı günden beri kendilerine kızdığından ötürü yüzlerine bakmadığı halde bir topluluğun evlerini imar eder, mallarını çoğaltır"* buyurdu. "Bu nasıl olur yâ Resûlallah!" diye sorulunca: *"Akrabalara acıyıp onları kollamak sebebiyle"* buyurdu.

[1] Ebû Ya'lâ (4104). Bunun senedinde de Yezîd er-Rakkâşî vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] İbn Hibban, *Sahîh* (440, 455, 456). Abdullah b. Mûsa: el-Enmâtî, el-Bağdâdî olandır. Hatîb onun biyografisini *Tarih*'inde (10/148) vermiş ve: "Onun halinin ancak hayır olduğunu biliyorum" demiştir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٤٥٨ - حدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ، قَالُوا: ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيِّ، عَنْ عَطَاءٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ وَاصَلُوا إِلا أَجْرَى اللَّهُ عَلَيْهِمُ الرِّزْقَ، وَكَانُوا فِي كَنَفِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني وفيه عبيد الله بن الوليد الوصافي وهو ضعيف.

13458. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birbiriyle iyi ilişkiler sürdüren hiçbir hane halkı yoktur ki Allah onlara rızık akıtmasın ve Allah'ın korumasında olmasınlar"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ubeydullah b. el-Velîd el-Vassâfî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٥٩ - وَعَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بُلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَلَوْ بِالسَّلَامِ رواه البزار وفيه يزيد بن عبد الله بن يزيد الغنوي وهو ضعيف.

13459. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamla da olsa akrabalık bağını (sıla-i rahmi) ıslatın"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Yezîd b. Abdillah b. Yezîd el-Ganevî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٦٠ - وَعَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " صِلُوا أَرْحَامَكُمْ بِالسَّلَامِ " رواه الطبراني وفيه راو لم يسم.

13460. Ebu't-Tufeyl dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Selamla akrabalarınıza sıla yapın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde adını vermediği bir ravi vardır.

١٣٧٦١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا، نا يُوسُفُ بْنُ سَلْمَانَ الْمَازِنِيُّ، نا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ أَبِي الأَسْبَاطِ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12556); Hâkim, *Müstedrek* (4/161).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11295). Bunun senedinde de İsmail b. Ayyâş vardır ki zayıf bir ravidir.

[3] Bezzâr (1877). Senedinde Muhammed b. Yûnus el-Kudeymî vardır ki hadis uydurmakla itham edilmiştir. Bu hadisi destekleyen hadisler (şahidleri) vardır. Bak: *es-Sahîha* (1777).

: " تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه أبو أسباط وهو ضعيف.

13461. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalarınızı tanıyacak ve ilişkilerinizi sürdürecek kadar neseplerinizi öğrenin"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû Esbât vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٦٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا وُهَيْبٌ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ حَرْمَلَةَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ يَعْلَى ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ خَارِجَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " تَعَلَّمُوا مِنْ أَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ ، فَإِنَّ صِلَةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ لِلأَهْلِ ، وَثَرَاءٌ لِلْمَالِ وَمَنْسَأَةٌ لِلأَجَلِ " رواه الطبراني ورجاله قد وثقوا.

13462. Alâ b. Hârice bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabalarınızla ilişkilerinizi sürdürecek kadar neseplerinizi öğrenin. Zira sıla-i rahim, ailenin muhabbeti, malın zenginleşmesi ve ecelin ertelenmesi demektir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir görülmüştür.

١٣٤٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا أَبُو الدَّهْمَاءِ الْبَصْرِيُّ شَيْخٌ صِدْقٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَعْجَلَ الطَّاعَةِ ثَوَابًا صِلَةُ الرَّحِمِ ، وَإِنَّ أَهْلَ الْبَيْتِ لَيَكُونُونَ فُجَّارًا ، فَتَنْمُو أَمْوَالُهُمْ ، وَيَكْثُرُ عَدَدُهُمْ إِذَا وَصَلُوا أَرْحَامَهُمْ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه أبو الدهماء النصري وهو ضعيف جدا.

13463. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Yüce Allah'a) İtaatin en hızlısı sıla-i rahimdir. Bir hane halkı günahkâr oldukları halde sıla-i rahim yaparlar da malları bollaşır ve sayıları çoğalır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû'd-Dehmâ el-Basrî vardır ki gerçekten zayıf bir ravidir.

١٣٤٦٤ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، ثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَحْمُودٍ أَبُو مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ الْوَاسِطِيُّ ، نا حَنَانُ بْنُ سُدَيْرٍ الصَّيْرَفِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ الْغَسِيلِ ، يَقُولُ : حَدَّثَنِي عَمٌّ لِي ، يُقَالُ لَهُ : عَمْرُو بْنُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/98). 956. hadiste geçti.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1096 uzun metinle).

سَهْلٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " صِلَةُ الْقَرَابَةِ مَثْرَاةٌ فِي الْمَالِ ، مَحَبَّةٌ فِي الأَهْلِ ، مَنْسَأَةٌ فِي الأَجَلِ" رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم.

13464. Amr b. Sehl dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akrabayı yoklamak; malda zenginleşme, aile içinde muhabbet ve ecel hususunda ertelenme demektir"* dediğini işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٤٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ يَعْنِى الصَّنْعَانِيَّ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِى عُمْرِهِ وَيُوَسَّعَ لَهُ فِى رِزْقِهِ وَيُدْفَعَ عَنْهُ مِيتَةُ السُّوءِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ"

رواه عبد الله بن أحمد والبزار والطبراني في الأوسط ورجال البزار رجال الصحيح غير عاصم بن ضمرة وهو ثقة.

13465. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim ömrünün uzatılmasını, rızkı hususunda kendisine genişlik verilmesini ve kendisinden kötü ölümün def edilmesini isterse, Allah'tan sakınsın ve sıla-i rahim yapsın."*

★ Abdullah b. Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ricali, güvenilir bir ravi olan Âsım b. Damra hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِهْزَمٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهَا إِنَّهُ مَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ فَقَدْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَحُسْنُ الْجِوَارِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِى الأَعْمَارِ"

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن عبد الرحمن بن القاسم لم يسمع من عائشة.

13466. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona demiş ki: *"Kime nezaket ve yumuşaklıktan (=rıfk) nasibi verilmişse, dünya ve âhiret hayrına dair ona nasibi verilmiştir. Sıla-i rahim ile güzel komşuluk ve güzel ahlâk, diyarları mamur ve ömürleri uzun eder."*

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir; ancak Abdurrahman b. el-Kâsım, Hz. Âişe'den hadis işitmemiştir.

---

[1] Abdullah b. Ahmed b. Hanbel, *Müsned* (1/143); Bezzâr (1879).

١٣٤٦٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارِ بْنِ بِلالٍ دِمَشْقِيٌّ، ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : فِي التَّوْرَاةِ مَكْتُوبٌ : مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُزَادَ فِي عُمْرِهِ وَيُزَادَ فِي رِزْقِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ "

رواه البزار وفيه سعيد بن بشير وثقه شعبة وجماعة وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجاله ثقات.

13467. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tevrat'ta şöyle yazılıdır: Kim ömrünün ziyade edilmesini ve rızkının artırılmasını isterse, sıla-i rahim yapsın"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Saîd b. Beşîr vardır ki Şu'be ile bir cemaat onu güvenilir görürken İbn Maîn ve başkaları onu zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٦٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ مَسْلَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ عَمِّهِ أَبِي مَشْجَعَةَ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : ذَكَرُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الأَرْحَامَ ، فَقُلْنَا : مَنْ وَصَلَ رَحِمَهُ أُنْسِئَ فِي أَجَلِهِ ، فَقَالَ : " إِنَّهُ لَيْسَ يُزَادُ فِي عُمُرِهِ ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : ﴿فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلا يَسْتَقْدِمُونَ﴾ ، وَلَكِنَّهُ الرَّجُلُ تَكُونُ لَهُ الذُّرِّيَّةُ الصَّالِحَةُ ، فَيَدْعُونَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ ، فَيَبْلُغُهُ ذَلِكَ ، فَذَاكَ الَّذِي يُنْسَأُ فِي أَجَلِهِ"

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وليس في إسناده متروك ولكنهم ضعفوا.

13468. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında akrabalardan bahsettiler. Biz de dedik ki: "Kim sıla-i rahim yaparsa eceli hususunda ertelenme olur." Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Şu muhakkak ki onun ömründe ziyade olmaz. Yüce Allah buyurdu ki:* **«Onların eceli geldiğinde ne bir saat ileri atılır, ne de öne alınır.»** (A'râf Sur. 34) *Ancak o kişinin iyi bir nesli olur, ondan sonra ona dua ederler. Bu dualar da ona ulaşır. İşte ecelinde ertelenme olması bu anlamdadır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdında metruk bir ravi yoktur; ancak ravileri zayıf görülmüştür.

---

1 Ahmed (6/159); Ebû Ya'lâ (4530) -muhtasar olarak-. Her ikisi de hadisi Abdurrahman b. Kâsım—Kâsım—Âişe kanalından rivayet etmiştir. İsnâd muttasıldır.

2 Bezzâr (1880); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11822) -muhtasar olarak-; Hâkim, *Müstedrek* (4/160; Zehebî de bunu sahih görüp muvafakat etmiştir).

١٣٤٦٩ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ أَبُو زَيْدٍ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ الأَنْصَارِيُّ، ثُمَّ الْمَازِنِيُّ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمِ بْنِ غَزِيَّةَ الْمَازِنِيِّ، وَسُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : أَصَابَتْ قُرَيْشاً أَزْمَةٌ شَدِيدَةٌ حَتَّى أَكَلُوا الرِّمَّةَ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ قُرَيْشٍ أَحَدُ أَيْسَرُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبَّاسِ : يَا عَمُّ إِنَّ أَخَاكَ أَبَا طَالِبٍ قَدْ عَلِمْتَ كَثْرَةَ عِيَالِهِ وَقَدْ أَصَابَ قُرَيْشاً مَا تَرَى فَاذْهَبْ بِنَا إِلَيْهِ حَتَّى نَحْمِلَ عَنْهُ بَعْضَ عِيَالِهِ فَانْطَلَقَا إِلَيْهِ فَقَالاَ : يَا أَبَا طَالِبٍ إِنَّ حَالَ قَوْمِكَ مَا قَدْ تَرَى وَنَحْنُ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَجُلٌ مِنْهُمْ وَقَدْ جِئْنَا لِنَحْمِلَ عَنْكَ بَعْضَ عِيَالِكَ . فَقَالَ أَبُو طَالِبٍ : دَعَا لِي عَقِيلاً وَافْعَلاَ مَا أَحْبَبْتُمَا . فَأَخَذَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا وَأَخَذَ العَبَّاسُ جَعْفَراً فَلَمْ يَزَالاَ مَعَهُمَا حَتَّى اسْتَغْنَيَا قَالَ سُلَيْمَانُ بْنَ دَاوُدَ : وَلَمْ يَزَلْ جَعْفَرُ مَعَ العَبَّاسِ حَتَّى خَرَجَ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ مُهَاجِرا" رواه البزار وفيه من لم أعرفهم.

13469. İbn Abbâs bildiriyor: Kureyş şiddetli bir kıtlığa maruz kaldı. Öyle ki kemik üzerinde kalan etleri yediler. Kureyş içinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile Abbâs b. Abdilmuttalib'den başka durumu iyi olan yoktu. O sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abbâs'a dedi ki: *"Ey amca! Bildiğin gibi kardeşin Ebû Tâlib'in evladı fazladır. Kureyş de gördüğün gibi sıkıntıya düştü. Bizi ona götür de bazı çocuklarını yanımıza alalım."* Böyle konuştuktan sonra gidip ona dediler ki: "Ey Ebû Tâlib! Kavminin durumu gördüğün gibidir. Biz biliyoruz ki sen onlardan birisin. Biz senin ailenden bazılarını yanımıza alalım diye geldik." Ebû Tâlib de dedi ki: "Akîl'i bana bırakın ve istediğinizi alın!" Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ali'yi aldı; Abbâs da Câfer'i aldı. Kendi başlarını kurtarana kadar bu ikisi onların yanında kaldılar.

Süleymân b. Dâvud dedi ki: Câfer muhacir olarak Habeşistan'a gidinceye kadar Abbâs'ın yanında kaldı.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (34). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Ebu'd-Derdâ'dan sadece bu isnâdla rivayet edilir. Süleymân b. Atâ senedinde tek kalmıştır. Süleymân, hadisi münker olan biridir." Bu hadisi *M. es-Sağîr*'de bulamadım.

[2] Bezzâr (1878). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisin bu kanaldan başka muttasıl bir isnâdla rivayet edildiğini bilmiyoruz."

١٣٤٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الْقُرَشِيُّ، ثنا أَبو عَاصِمٍ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ، عَنْ جَابِرٍ أَنَّ جُوَيْرِيَّةَ قَالَتْ لِلنَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنِّي أُرِيْدُ أَنْ أَعْتِقَ هَذَا الغُلاَمَ . قَالَ :أَعْطِهِ خَالَكَ الَّذِي فِي الأَعْرَابِ يَرْعَى عَلَيْهِ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لأَجْرِكَ"

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

13470. Câbir bildiriyor: Cüveyriye Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Ben bu köleyi azat etmek istiyorum" dedi. Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Onu bedeviler arasındaki dayına ver, ona çobanlık yapar. Bu senin için daha büyük sevap olur"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

(بَابُ صِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنْ قُطِعَتْ)

İlişkiyi Kesmiş Olsalar da Akrabayı Ziyaret Etmek

١٣٤٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْحَجَّاجُ بْنُ أَرْطَاةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِى ذَوِى أَرْحَامٍ أَصِلُ وَيَقْطَعُونِى وَأَعْفُو وَيَظْلِمُونَ وَأُحْسِنُ وَيُسِيئُونَ أَفَأُكَافِئُهُمْ قَالَ لاَ إِذاً تُتْرَكُونَ جَمِيعاً وَلَكِنْ خُذْ بِالْفَضْلِ وَصِلْهُمْ فَإِنَّهُ لَنْ يَزَالَ مَعَكَ ظَهِيرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا كُنْتَ عَلَى ذَلِكَ" رواه أحمد وفيه حجاج بن أرطاة وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

13471. Abdullah b. Amr anlatıyor: Bir adam Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip: "Yâ Resûlallah! Benim öyle akrabalarım var ki ben onları ziyaret ederim, onlar ise benimle ilişkiyi keserler. Ben affederim, onlar bana zulmeder. Ben iyilik ederim, onlar bana kötülük ederler. Ben onlara (aynı) karşılığ(ı) vereyim mi?" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Hayır, o takdirde hepiniz bırakılırsınız. Ancak sen fazilete sarıl ve onlarla ilişkiyi sürdür. Zira bu durumda oldukça Yüce Allah tarafından yardımcı bir melek senin yanında olmaya devam edecektir"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde Haccâc b. Artât vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٧٢ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ زِيَادٍ الشَّيْبَانِيُّ أَبو مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ بْنُ مُسْلِمٍ الصَّفَّارُ ، حَدَّثَنَا سَلامُ أَبو الْمُنْذِرِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ وَاسِعٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الصَّامِتِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، قَالَ : " أَوْصَانِي

[1] Bezzâr (1881); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (979) -Mücâhid b. Cüveyriye'den-.

[2] Ahmed (6700).

خَلِيلِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنْ لا تَأْخُذَنِي فِي اللَّهِ لَوْمَةُ لائِمٍ ، وَأَنْ أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنِّي ، وَلا أَنْظُرُ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي ، وَأَوْصَانِي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ وَالدُّنُوِّ مِنْهُمْ ، وَأَوْصَانِي بِقَوْلِ الْحَقِّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا ، وَأَوْصَانِي بِصِلَةِ الرَّحِمِ وَإِنْ أَدْبَرَتْ ،. فذكر الحديث"

رواه الطبراني في الصغير والكبير في حديث طويل والبزار ورجال الطبراني رجال الصحيح غير سلام أبو المنذر وهو ثقة.

13472. Ebû Zer dedi ki: Dostum Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana Allah'a bağlılık hususunda hiçbir kınayıcının kınamasından çekinmememi ve onlar yüz çevirseler de akraba ve yakınlarımla ilişkimi sürdürmemi tavsiye etti.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de ve –uzunca bir metinle– *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Bezzâr da rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin ricali, güvenilir bir ravi olan Sellâm Ebu'l-Münzir hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حَاسَبَهُ اللَّهُ حِسَابًا يَسِيرًا ، وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ " ، قَالُوا : مَا هُنَّ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ؟ قَالَ : " تُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ ، وَتَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ ، وَتَعْفُو عَنْ مَنْ ظَلَمَكَ " ، قَالَ : فَإِذَا فَعَلْتُ هَذَا فَمَا لِي يَا نَبِيَّ اللَّهِ ؟ قَالَ : " يُدْخِلُكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه سليمان بن داود اليمامي وهو متروك.

13473. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç şey vardır ki onlar kimde olursa, Allah onu kolay bir hesaba çeker ve onu rahmetiyle cennete sokar"* buyurdu. Ashâb da: "Yâ Resûlallah! Anamız babamız sana feda olsun, onlar nedir?" diye sordular. Hz. Peygamber de: *"Sana vermeyene verirsin, sana gelmeyene gidersin, sana zulmedeni affedersin. Bunları yaparsan Allah seni rahmetiyle cennete sokar"* cevabını verdi.

★ Bu hadisi Bezzâr ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (758); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1648 ve 1649); Bezzâr (3309); Ahmed (5/159, 173). *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ve Bezzâr'ın isnâdında Yahyâ b. Ebî Zekeriyâ vardır ki zayıf bir râvidir.

[2] Bezzâr (1906). Ayrıca demiştir ki: "Süleymân b. Dâvud, güçlü bir ravi değildir. Onun hadisine mutâbaat edilmez."

(بَابُ فِيمَنْ سَأَلَ قَرِيبُهُ فَضْلاً فَبَخِلَ عَلَيْهِ)

Yakını Kendisinden Bir İyilik İsteyip de Bunu Ondan Esirgeyen Kimseler Hakkında

١٣٤٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيُّ ، قَالَ : ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الرَّبِيعِ الْعُصْفُرِيُّ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ ذِي رَحِمٍ يَأْتِي ذَا رَحِمِهِ ، يَسْأَلُهُ فَضْلا أَعْطَاهُ اللَّهُ إِيَّاهُ ، فَيَبْخَلُ عَلَيْهِ إِلا أَخْرَجَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ جَهَنَّمَ حَيَّةً ، يُقَالُ لَهَا : شُجَاعٌ يَتَلَمَّظُ ، فَيُطَوَّقُ بِهِ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير وإسناده جيد

13474. Cerîr b. Abdillah el-Becelî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Birine bir akrabası gelir de, Allah'ın ona verdiği fazla malından ister, o da bu hususta ona cimrilik ederse, Yüce Allah kıyamet günü cehennemden onun için adına «Şucâ'=cesur» denen bir yılan çıkarır, bu yılan da o kimseye dolanır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٤٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ جَرِيرِ بْنِ جَبَلَةَ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقُرْدُوسِيُّ ، حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَيُّمَا رَجُلٍ أَتَاهُ ابْنُ عَمِّهِ ، فَسَأَلَهُ مِنْ فَضْلِهِ ، فَمَنَعَهُ مَنَعَهُ اللَّهُ فَضْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ" قلت : فذكر الحديث وهو في البيوع

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه محمد بن الحسن القردوسي ضعفه الأزدي بهذا الحديث.

13475. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kime amcasının oğlu gelir fazla olan malından ister de vermezse, Allah da onu kıyamet günü fazlından mahrum eder"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadis Alışveriş kitabında geçmişti.

Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. el-Hasan el-Kurdûsî vardır ki el-Ezdî bu hadisten dolayı onu zayıf görmüştür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2343).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (93).

(بَابُ الإِحْسَانِ إِلَى الأَبَاعِدِ)

Uzak Kimselere İyilik Etmek

١٣٤٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، حَدَّثَنِي جَدِّي الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ ، حَدَّثَنِي عَمِّي يَعْقُوبُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ الْعَبَّاسِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عَمِّ ، وَلَدُكَ قَوْمٌ لَجَجٌ ، وَخَيْرُهُمُ الأَبْعَدُ " رواه الطبراني في الصغير وفيه مجاهيل ولا يصح.

13476. Abbâs'ın bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey amcam! Senin çocukların kalabalık bir topluluktur. Hayırların en iyisi, en uzak için yapılanıdır"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde meçhul raviler vardır. *Sahîh* olamaz.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الأَوْلادِ)

Evlatlar Hakkında Gelen Rivayetler

١٣٤٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّوَيْهِ الْمَرْوَزِيُّ : نا أَبُو الْيَمَانِ : نا أَبُو الْمَهْدِيِّ سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ لِكُلِّ شَجَرَةٍ ثَمَرَةً ، وَثَمَرَةُ الْقُلُوبِ الْوَلَدُ ، إِنَّ اللَّهَ لا يَرْحَمُ مَنْ لا يَرْحَمُ وَلَدَهُ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يَدْخُلِ الْجَنَّةَ إِلا رَحِيمٌ إِلا رَحِيمٌ " ، قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كُلُّنَا يَرْحَمُ ، قَالَ : " لَيْسَ بِرَحْمَةٍ أَنْ يَرْحَمَ أَحَدُكُمْ صَاحِبَهُ ، إِنَّمَا الرَّحْمَةُ أَنْ يَرْحَمَ النَّاسَ "

رواه البزار وفيه أبو مهدي سعيد بن سنان وهو ضعيف متروك وقال صدقة بن خالد : حدثني أبو مهدي سعيد بن سنان مؤذن أهل حمص وكان ثقة مرضيا ولا يصح إسناد هذه الحكاية.

13477. İbn Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu haber veriyor: *"Şüphesiz her ağacın bir meyvesi vardır, kalbin meyvesi de evlattır. Muhakkak ki Allah, çocuğuna merhamet etmeyene merhamet etmez. Canım kudret elinde olan zâta and olsun ki cennete merhametli olandan başkası giremez."* "Yâ Resûlallah! Hepimiz merhamet eden kimseleriz" dedik. Hz. Peygamber ise: *"Bir kimsenin arkadaşına*

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1058).

merhamet etmesi merhamet değildir. Merhamet ancak odur ki, bütün insanları içine alabilsin" buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Mehdî Saîd b. Sinân vardır ki zayıf ve metruk bir ravidir. Sadaka b. Hâlid demiştir ki: "Bana Humus ahalisinin müezzini Ebû Mehdi Saîd b. Sinân haber verdi. O, güvenilir ve kendisinden hoşnut olunan biriydi." Ancak bu kıssanın isnâdı sahih olamaz.

١٣٤٧٨ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، ثنا عِيسَى بْنُ الْمُخْتَارِ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى، عَنْ عَطِيَّةَ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الوَلَدُ ثَمَرَةُ القَلْبِ وَإِنَّهُ مَجْبَنَةٌ مَبْخَلَةٌ مَحْزَنَةٌ" رواه أبو يعلى والبزار وفيه عطية العوفي وهو ضعيف.

13478. Ebû Saîd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlat, kalbin meyvesidir. Muhakkak ki o, korkaklığa, cimriliğe ve üzüntüye sebeptir"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Atıyye el-Avfî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٧٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا هُشَيْمٌ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ ، أَنَّهُ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدِ كِنْدَةَ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَلْ لَكَ مِنْ وَلَدٍ ؟ " قَالَ : لا ، إلا مَوْلُودٌ وُلِدَ لِي مَخْرَجِي إِلَيْكَ مِنِ ابْنَةِ جَمَدٍ ، وَلَوَدِدْتُ أَنَّ لِي مَكَانَهُ شِبَعَ الْقَوْمِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقُلْ ذَاكَ ، فَإِنَّ فِيهِمْ قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَأَجْرًا إِذَا قُبِضُوا ، وَلَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ ، فَإِنَّهُمْ لَمَجْبَنَةٌ ، وَمَحْزَنَةٌ ، وَمَبْخَلَةٌ" رواه أحمد والطبراني وفيه مجالد بن سعيد وهو ضعيف وقد وثق وبقية رجال أحمد رجال الصحيح.

13479. Eş'as b. Kays bildiriyor: Kinde heyeti ile birlikte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim. Bana: *"Çocuğun var mı?"* diye sordu. Ben de: "Yola çıkarken Cemd'in kızından bir çocuğum oldu. İsterdim ki onu yerine bu topluluk yemek yiyip doysaydı" dedim. Hz. Peygamber ise: *"Böyle söyleme! Zira onların arasında göz aydınlığı olanlar vardır. Öldüklerinde de (ebeveyni için) sevap vardır. Sonra böyle söylersen muhakkak ki evlat, korkaklığa ve üzüntüye sebep olur. Şüphesiz onlar, korkaklık ve üzüntüdür"* buyurdu.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Mücâlid b. Saîd vardır ki zayıf bir ravidir, güvenilir de görülmüştür. Ahmed'in diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

---

1 Bezzâr (1889). Bunun illeti Saîd b. Sinân'dır.

2 Ebû Ya'lâ (1032); Bezzâr (1892).

3 Ahmed (5/211); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (646); Hâkim, *Müstedrek* (4/239; Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etmiştir).

١٣٤٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ، وَالْحَسَنُ بْنُ مَهْدِيٍّ، قَالَا: ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، ثنا مَعْمَرٌ، عَنِ ابْنِ خُثَيْمٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الأَسْوَدِ بْنِ خَلَفٍ، عَنْ أَبِيهِ الأَسْوَدِ بْنِ خَلَفٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَخَذَ حَسَنًا فَقَبَّلَهُ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْهِمْ فَقَالَ : إِنَّ الْوَلَدَ مَبْخَلَةٌ مَجْبَنَةٌ رواه البزار ورجاله ثقات.

13480. Esved b. Halef'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan'ı alıp öptü, sonra oradakilere dönüp: *"Muhakkak ki evlat, cimrilik, cahillik ve korkaklıktır (yani onlara olan acıma duygusu kişiyi bu tür durumlara iter)"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٤٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي الْعَتَّابِ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ يَخْطُبُ النَّاسَ ، فَخَرَجَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ فِي عُنُقِهِ خِرْقَةٌ يَجُرُّهَا ، فَعَثَرَ فِيهَا فَسَقَطَ عَلَى وَجْهِهِ ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمِنْبَرِ يُرِيدُهُ ، فَلَمَّا رَآهُ النَّاسُ أَخَذُوا الصَّبِيَّ فَأَتَوْهُ بِهِ ، فَحَمَلَهُ ، فَقَالَ : " قَاتَلَ اللهُ الشَّيْطَانَ ، إِنَّ الْوَلَدَ فِتْنَةٌ ، وَاللهِ مَا عَلِمْتُ أَنِّي نَزَلْتُ عَنِ الْمِنْبَرِ حَتَّى أُوتِيتُ بِهِ"

رواه الطبراني عن شيخه حسن و لم ينسبه عن عبد الله بن علي الجارودي و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13481. Abdullah b. Amr anlatıyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) minberin üzerinde cemaate hutbe okurken gördüm. Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin, Resûl-i Ekrem'in (sallallahu aleyhi vesellem) boynuna çıktı ve hırkasını çekmeye başladı. O sırada tökezleyip yüzüstü yere düştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona yönelerek minberden indi. İnsanlar bunu görünce çocuğu aldılar ve ona götürdüler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu tutup kucağına aldı ve: *"Allah şeytanı kahretsin! Muhakkak ki çocuk fitne (sebebi)dir. Vallahi, yanıma getirilinceye kadar (o kadar dalgındım ki) minberden indiğimi dahi farkedememişim"* buyurdu.

★ Taberânî bunu nesebini vermediği şeyhi Hasan'dan, o da Abdullah b. Ali el-Cârûdî'den rivayet etmiştir.[2] Ben bu ikisini de tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Bezzâr (1891).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2626). Taberânî bunu hocası Abdullah b. Ali el-Cârûdî en-Nîsâbûrî'den rivayet etmiştir. Burada hocası Hasan yoktur. Bu ravi, güvenilir ve hafız biridir. *Tezkiretu'l-Huffâz*'da (3/794) ve *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*'da (14/239) biyografisi verilmiştir.

١٣٤٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا شُعَيْبُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْوَاسِطِيُّ ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْجَبَلِيُّ ، ثَنَا هَاشِمُ بْنُ صُبَيْحٍ ، ثَنَا أَبُو أَنَسٍ الْمَكِّيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا وُلِدَ فِي أَهْلِ بَيْتٍ غُلامٌ إِلا أَصْبَحَ فِيهِمْ عِزٌّ لَمْ يَكُنْ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه هاشم بن صالح ذكره ابن أبي حاتم و لم يجرحه و لم يوثقه وبقية رجاله وثقوا

13482. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir hanede çocuk doğarsa, o hane halkı için daha önce aralarında olmayan bir izzet peyda olur"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hâşim b. Sâlih vardır ki İbn Ebî Hâtim ondan bahsetmiş, ancak onu ne cerh etmiş, ne de güvenilir bulmuştur. Diğer ravileri, güvenilir görülmüştür.

١٣٤٨٣ - حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمِصْرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ الرَّصَاصِيُّ ، قَالَ : نا شُعْبَةُ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُمَيْرٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا وُلِدَتِ الْجَارِيَةُ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهَا مَلَكًا يَزُفُّ الْبَرَكَةَ زَفًّا ، يَقُولُ : ضَعِيفَةٌ خَرَجَتْ مِنْ ضَعِيفٍ ، الْقَيِّمُ عَلَيْهَا مُعَانٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَإِذَا وُلِدَ الْغُلامُ بَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَكًا مِنَ السَّمَاءِ ، فَقَبَّلَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ ، وَقَالَ : اللَّهُ يُقْرِئُكَ السَّلامَ "

رواه الطبراني في الأوسط عن شيخه بكر لم ينسبه عن عبد الله بن سليمان المصري و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13483. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kız çocuğu doğduğu zaman, Yüce Allah onun üzerine bereket saçan bir melek gönderir ve o melek şöyle der: «Aciz bir kul zayıf bir kuldan doğdu. Ona yardım edenler, kıyamete kadar yardım görücüdürler.» Erkek çocuk doğduğunda Yüce Allah ona da semadan bir melek gönderir, o çocuğun iki gözü arasından öper ve «Allah sana selam gönderdi» der"* buyurdu.

★ Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta nesebini vermediği şeyhi Bekr'den o da Abdullah b. Süleymân el-Mısrî'den rivayet etmiştir. Ben bu ikisini de tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٨٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ الأَشْجَعِيُّ ، صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِصْرَ فِي جِيزَتِهَا ، حَدَّثَنَا أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِيهِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ ، قَالَ : قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا وُلِدَ لِلرَّجُلِ ابْنَةٌ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَلائِكَةً يَقُولُونَ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ ، يَكْتَنِفُونَهَا بِأَجْنِحَتِهِمْ ، وَيَمْسَحُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى رَأْسِهَا ،

وَيَقُولُونَ : ضَعِيفَةٌ خَرَجَتْ مِنْ ضَعِيفَةٍ ، الْقَيِّمُ عَلَيْهَا مُعَانٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني في الصغير وفيه جماعة لم أعرفهم.

13484. Nubeyt b. Şerît bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir adamın kızı doğduğunda, Yüce Allah o eve melekler gönderir. Onlar: «Ey ev halkı, Allah'ın selâmı üzerinize olsun» derler. Onu şefkat kanatlarıyla giydirirler, elleriyle başını okşarlar ve: «Zayıf bir kul, zayıf bir kuldan dünyaya geldi. Ona yardım edenler kıyamete kadar yardım göreceklerdir» derler"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٣٤٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي عُشَّانَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَكْرَهُوا الْبَنَاتِ فَإِنَّهُنَّ الْمُؤْنِسَاتُ الْغَالِيَاتُ"

رواه أحمد والطبراني وفيه ابن لهيعة وحديثه حسن وبقية رجاله ثقات.

13485. Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kız çocuklarını nahoş karşılamayın; zira onlar cana yakın ve değerlidirler"* buyurdu.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbn Lehîa vardır ki hadisi hasen olan bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي بُكَيْرٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ كَثِيرٍ الْعَنْبَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ كَثِيرٍ ، ثنا الزُّبَيْرُ يَعْنِي ابْنَ الْخِرِّيتِ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ حَسَنًا ، فَقَالَ لَهُ الأَقْرَعُ بْنُ حَابِسٍ : لَقَدْ وُلِدَ لِي عَشْرٌ مَا قَبَّلْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَرْحَمُ اللهُ مَنْ لا يَرْحَمُ النَّاسَ "

رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13486. Sâib b. Yezîd'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan'ı öptü, bunu gören Akra' b. Hâbis de: "Benim on çocuğum oldu, onlardan hiç birini öpmedim" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (70). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis, Nubeyt'ten sadece bu isnâdla rivayet edilir. Oğlu ondan rivayette tek kalmıştır. Ayrıca senedinde Taberânî'nin şeyhi Ahmed b. Rişdîn vardır ki hadis uyduran biridir."

[2] Ahmed (4/151); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/310).

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٤٨٧ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَعْيَنَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ فَسَرَّهُ كَانَ لِلْوَلَدِ عِتْقُ نَسَمَةٍ " ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ نَظَرَ ثَلاثَ مِائَةٍ وَسِتِّينَ نَظْرَةً ، قَالَ : " اللَّهُ أَكْبَرُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وقال فيه : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد وإسناده حسن فيه إبراهيم بن أعين وثقه ابن حبان وضعفه غيره.

13487. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Baba çocuğuna bakıp da gönlü hoş olursa, bir köle azat etmiş sayılır"* buyurdu. Denildi ki: "Yâ Resûlallah! Ya üç yüz altmış kere bakarsa!" Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahu Ekber (Allah en büyüktür)"* dedi.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şöyle demiştir: "Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir." İsnâdı hasendir. Senedinde İbrâhîm b. A'yun vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken ondan başkası zayıf addetmiştir.

١٣٤٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ سَعِيدٍ أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ الْعَنَزِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْمَجِيدِ بْنِ سُهَيْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رِيحُ الْوَلَدِ مِنْ رِيحِ الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط عن شيخه محمد بن عثمان بن سعيد وهو ضعيف.

13488. Abdullah b. Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çocuk kokusu, Cennet kokusundandır"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta hocası zayıf bir ravi olan Muhammed b. Osman b. Saîd'den Taberânî rivayet etmiştir.[3]

١٣٤٨٩ - حَدَّثَنَا بَعْضُ أَصْحَابِنَا، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُوسَى، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلاً كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ فَجَاءَ ابْنٌ لَهُ فَقَبَّلَهُ وَأَجْلَسَهُ عَلَى فَخِذِهِ وَجَاءَتْهُ بِنْتٌ لَهُ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6694).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11608).
[3] Taberânî, *M. es-Sağîr* (823). Taberânî demiştir ki: "Mendel b. Ali el-Anezî senedinde tek kalmıştır. O zayıf bir râvidir."

فَأَجْلَسَهَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلاَ سَوَّيْتَ بَيْنَهُمْ " رواه البزار فقال : حدثنا بعض أصحابنا و لم يسمه وبقية رجاله ثقات.

13489. Enes anlatıyor: Bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında dururken oğlu geldi, adam onu öptü ve kucağına oturttu. Sonra kızı geldi, onu da önüne oturttu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları eşit tutsaydın ya"* buyurdu.

★ Bunu Bezzâr rivayet etmiş[1] ve: "Bunu bize arkadaşlarımızdan biri haber verdi" demiş, isim vermemiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مِنْهُ فِي الأَوْلاَدِ وَالأَقَارِبِ وَفَضْلُ النَّفَقَةِ عَلَيْهِمْ)

Aynı Konuya Dair: Evlat ve Akraba Hakkında. Onlar İçin Harcama Yapmanın Fazileti

Nikah bölümünde bu konunun bir kısmı geçmişti.

١٣٤٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا قُرَّانُ بْنُ تَمَّامٍ أَبُو تَمَّامٍ الأَسَدِىُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى حُمَيْدٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الْمَخْزُومِىِّ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا بُنَىَّ أَلاَ أُحَدِّثُكَ بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قُلْتُ بَلَى يَا أُمَّهْ. قَالَتْ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَنْفَقَ عَلَى ابْنَتَيْنِ أَوْ أُخْتَيْنِ أَوْ ذَوَاتَىْ قَرَابَةٍ يَحْتَسِبُ النَّفَقَةَ عَلَيْهِمَا حَتَّى يُغْنِيَهُمَا اللهُ مِنْ فَضْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ أَوْ يَكْفِيَهُمَا كَانَتَا لَهُ سِتْراً مِنَ النَّارِ"

رواه أحمد والطبراني وفيه محمد بن حميد المدني وهو ضعيف.

13490. Muttalib b. Abdillah el-Mahzûmî anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hanımı Ümmü Seleme'nin yanına gitmiştim, bana şöyle dedi: "Yavrucuğum! Sana Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) duyduğum bir hadisi söyleyeyim mi?" Ben de: "Olur, anneciğim" dedim. "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Bir kimse iki kızın veya iki kız kardeşin veya iki akrabanın idaresini deruhte eder, onlar adına harcama yapmayı gözetir ve Allah onları lütfundan müstağni kılıncaya veya onlara yetinceye kadar ihsanda bulunursa, bu ikisi onun için cehenneme perde olurlar»* buyurduğunu işittim."

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Humeyd el-Medenî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Bezzâr (1893).

١٣٤٩١ - حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ يُؤَدِّبُهُنَّ وَيَرْحَمُهُنَّ وَيَكْفُلُهُنَّ وَجَبَتْ لَهُ الجَنَّةَ البَتَّةَ قِيلَ : يَا رَسُولَ اللهِ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ ؟ قَالَ : " وَإِنْ كَانَتَا اِثْنَتَيْنِ " . قَالَ : فَرَأَى بَعْضُ القَوْمِ أَنْ لَوْ قَالَ : وَاحِدَةً لَقَالَ : " وَاحِدَةً "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط بنحوه وزاد : " ويزوجهن " . من طرق وإسناد أحمد جيد.

13491. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin üç kızı olur da onları barındırır, onlara merhamet eder ve onlara bakarsa elbette ona cennet vacip olur"* buyurdu. Denildi ki: "Yâ Resûlallah! Ya iki tane olursa?" *"İki tane olsa da"* cevabını verdi. Ravi dedi ki: Orada bulunan bazı kimselere göre bir tane olursa denseydi ona da muhakkak "Bir tane olsa da" cevabını verecekti.

★ Ahmed, Bezzâr ve –benzer metinle- birkaç tarikten *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Taberânî *"ve onları evlendirirse"* ifadesini eklemiştir. Ahmed'in isnâdı ceyyiddir.

١٣٤٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ فِطْرٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا فِطْرٌ عَنْ شُرَحْبِيلَ ابن سَعْدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَتْ لَهُ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُمَا مَا صَحِبَتَاهُ دَخَلَ بِهِمَا الْجَنَّةَ"

قلت : رواه ابن ماجة إلا أنه قال : " ابنتان " . بدل : " أختان " رواه أحمد وفيه شرحبيل بن سعد وثقه ابن حبان وضعفه جمهور الأئمة وبقية رجاله ثقات.

13492. İbn Abbâs dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin iki kız kardeşi olur da onlarla birlikteliğini güzel yaparsa o kardeşler buna devam ettikçe ona cennet vardır"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bunu İbn Mâce de rivayet etmiştir; ancak o, "iki kız kardeş" yerine "iki kız çocuğu" demiştir.

Bunu Ahmed rivayet etmiştir.[3] Senedinde Şurahbîl b. Sa'd vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken ulemanın çoğunluğu zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٤٩٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْبَغْدَادِيُّ، ثنا بَيَانُ بْنُ حُمْرَانَ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ أَخُو مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ، عَنْ لَيْثٍ، عَنْ أَبِي رَزِينٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ كَفَلَ

---

1 Ahmed (6/293); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/392).
2 Ahmed (3/303); Bezzâr (1908); Ebû Ya'lâ (2210).
3 Ahmed (1/235-236).

يَتِيماً لَهُ ذُو قَرَابَةٍ أَوْ لاَ قَرَابَةَ لَهُ فَأَنَا وَهُوَ فِي الجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ - وَضَمَّ إِصْبَعَيْهِ - وَمَنْ سَعَى عَلَى ثَلاَثِ بَنَاتٍ فَهُوَ فِي الجَنَّةِ وَكَانَ لَهُ كَأَجْرِ مُجَاهِدٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ صَائِماً قَائِماً"

رواه البزار وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس.

13493. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim akrabası olan veya olmayan bir yetimin bakımını üstlenirse o,* - Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) parmaklarını birleştirerek dedi ki- *Cennette benimle şöyledir. Kim de üç kız çocuğu için gayret ederse o da cennettedir. Ona, gündüzleri oruç tutan ve geceleri ibadetle geçiren Allah yolundaki mücahidin sevabı gibi sevap (yazılır)."*

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir.

١٣٤٩٤ - حَدَّثَنَا إِدْرِيسُ بْنُ جَعْفَرٍ الْعَطَّارُ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ بْنِ فَارِسٍ ، ثنا النَّهَّاسُ بْنُ قَهْمٍ ، عَنْ شَدَّادٍ أَبِي عَمَّارٍ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَكُونُ لَهُ ثَلاثُ بَنَاتٍ فَيُنْفِقُ عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَبِنَّ أَوْ يَمُتْنَ إِلا كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ " , فَقَالَتِ امْرَأَةٌ : أَوِ اثْنَتَانِ ؟ قَالَ : " وَثِنْتَانِ" رواه الطبراني وفيه النهاس بن قهم وهو ضعيف.

13494. Avf b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiçbir Müslüman yoktur ki üç kızı olsun da ergenlik yaşına gelinceye veya ölünceye kadar onlara baksın ve o kızlar onun için cehenneme perde olmasın"* buyurdu. Bir kadın: "Ya iki tane olursa?" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki tane olursa da"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Nehhâs b. Kahm vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نَا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ ، قَالَ : نَا أَبِي ، عَنْ زِيَادِ بْنِ خَيْثَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ أُمَّتِي مِنْ أَحَدٍ يَكُونُ لَهُ ثَلاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلاثُ أَخَوَاتٍ يَعُولُهُنَّ حَتَّى يَبِنَّ إِلا كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا " ، وَجَمَعَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى

قلت : له في الصحيح : " من عال جاريتين"

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين ورجال أحدهما رجال الصحيح.

---

[1] Bezzâr (1909). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir râvidir, ancak müdellisler arasında zikredilmemiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/56); Ahmed (6/27).

13495. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden hiç kimse yoktur ki üç kızı veya üç kız kardeşi olsun da ergenlik yaşına gelinceye kadar onlara baksın ve cennette benimle beraber* -işaret parmağı ile orta parmağını birleştirerek - *şöyle olmasın"* buyurdu.

★ Ben derim ki: *Sahîh*'te Enes'e ait *"Kim iki kız çocuğunun geçimini sağlarsa..."* diye başlayan bir hadis vardır.

Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki isnâdla Taberânî rivayet etmiştir.[1] İki isnâddan birinin ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٤٩٦ - حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْقَاضِي ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ سَعِيدٍ أَخُو سُفْيَانَ بْنِ سَعِيدٍ الثَّوْرِيِّ ، قَالَ : ثنا خُلَيْدُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ أَبِي الْمُجَبِّرِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ عَالَ ابْنَتَيْنِ أَوْ أُخْتَيْنِ أَوْ خَالَتَيْنِ أَوْ عَمَّتَيْنِ أَوْ جَدَّتَيْنِ فَهُوَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ وَضَمَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِصْبَعَهُ السَّبَّابَةَ وَالَّتِي إِلَى جَنْبِهَا ، فَإِنْ كُنَّ ثَلاثًا فَهُوَ مُفْرَّحٌ ، وَإِنْ كُنَّ أَرْبَعًا أَوْ خَمْسًا فَيَا عِبَادَ اللَّهِ أَدْرِكُوهُ ، أَقْرِضُوهُ أَقْرِضُوهُ ضَارِبُوهُ ضَارِبُوهُ" رواه الطبراني وفيه يحيى بن عبد الحميد الحماني وهو ضعيف.

13496. Ebû'l-Mucebber bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse iki kızın, iki kız kardeşin, iki teyzenin, iki halanın veya iki ninenin idaresini deruhte ederse, o Cennette benimle şöyledir* –Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu ifade ederken işaret parmağı ile yanındakini birleştirdi- *Eğer üç tane olursa o, borcun altına girmiş sayılır. Eğer dört veya beş olursa, ey Allah'ın kulları ona yetişin, ona borç verin, onunla ortaklık yapın, onunla ortaklık yapın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yahyâ b. Abdilhamîd el-Hımmânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٤٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الأَسَدِيُّ ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ كَانَتْ لَهُ ابْنَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ أَدَبَهَا ، وَعَلَّمَهَا فَأَحْسَنَ تَعْلِيمَهَا ، وَأَوْسَعَ عَلَيْهَا مِنْ نِعَمِ اللَّهِ الَّتِي أَسْبَغَ عَلَيْهِ ، كَانَتْ لَهُ مِنْعَةً وَسُتْرَةً مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني وفيه طلحة بن زيد وهو وضاع.

13497. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin bir kızı olur da onu terbiye eder, terbiyesini de güzel verirse,*

[1] Ahmed (3/147-148, 156); Ebû Ya'lâ (3448); İbn Hibban (447) –yakın ifadelerle-.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/385).

onu okutur ve bunu güzel yaparsa, bir de Allah'ın kendisine ihsan ettiği nimetlerden ona ihsan ederse, bu cehenneme karşı onun için bir engel ve perde olur" dediğini işittim.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Talha b. Zeyd vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٤٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال : نا الْحَسَنُ بْنُ جَبَلَةَ الشِّيرَازِيُّ ، قال : ثنا عُبَيْدُ بْنُ عَمْرٍو الْحَنَفِيُّ ، عَنْ أَيُّوبَ السَّخْتِيَانِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ كُنَّ لَهُ ثَلاثُ بَنَاتٍ فَعَالَهُنَّ ، وَآوَاهُنَّ ، وَكَفَّهُنَّ ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ" قلنا : وبنتين ؟ قال : " وبنتين " . قلنا : وواحدة ؟ قال : " وواحدة "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم.

13498. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimin üç kızı olur da onların geçimini sağlar, onları barındırır ve onları korursa cennet ona vacip olur"* buyurdu. "İki kız olursa?" dedik; *"İki kız olursa da..."* buyurdu. "Bir olursa?" dedik; *"Bir olursa da..."* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٤٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، نَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، نَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ امْرَأَةً دَخَلَتْ عَلَى عَائِشَةَ ، وَمَعَهَا بِنْتَانِ لَهَا ، قَالَ : فَأَعْطَتْهَا عَائِشَةُ ثَلاثَ تَمَرَاتٍ ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ تَمْرَةً ، ثُمَّ أَخَذَتْ تَمْرَةً لِتَضَعَهَا فِي فَمِهَا قَالَ : فَنَظَرَ الصَّبِيَّتَانِ لَهَا ، قَالَ : فَصَدَعَتْهَا بِنِصْفَيْنِ ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا نِصْفَهَا ، وَخَرَجَتْ ، فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَتْهُ عَائِشَةُ بِمَا فَعَلَتِ الْمَرْأَةُ ، أَوْ ، بِفِعْلِ الْمَرْأَةِ ، فَقَالَ : " لَقَدْ دَخَلَتْ بِذَلِكَ الْجَنَّةَ "

رواه البزار وفيه عبيد الله بن فضالة وذكره المزي في ترجمة مسلم بن إبراهيم الفراهيدي الراوي عنه فقال : عبيد الرحمن بن فضالة أخو مبارك بن فضالة . قلت : و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

13499. Enes anlatıyor: Bir kadın Hz. Âişe'nin evine girdi. Yanında da iki erkek çocuğu vardı. Hz. Âişe ona üç hurma verdi. Kadın iki hurmanın birini bir çocuğuna, diğerini de diğer çocuğuna verdi. Sonra bir hurmayı da ağzına koymak üzere eline almıştı ki çocuklar ona baktılar. Kadın hurmayı alıp ikiye böldü ve her birine yarımşar hurma verdi. Daha sonra çıktı. O sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10447).

girdi. Hz. Âişe kadının ne yaptığını Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) anlattı. Allah'ın Resûlü de: *"And olsun ki kadın bu sayede cennete girdi"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ubeydullah b. Fedâle vardır ki Mizzî, ondan rivayette bulunan ravi Müslim b. İbrâhîm el-Ferâhîdî'nin biyografisini verirken der ki: "Ubeydurrahman b. Fedâle, Mübârek b. Fedale'nin kardeşidir." Derim ki: Ben onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ ، يَزْدَادَ ، التُّوزِيُّ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الأَسَدِيُّ كُوَيْنٌ ، حَدَّثَنَا خَدِيجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُعْفِيُّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ ، قَالَ : " جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهَا ابْنَاهَا ، فَسَأَلَتْهُ ، فَأَعْطَاهَا ثَلاثَ تَمَرَاتٍ ، بِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ تَمْرَةٌ ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ تَمْرَةً ، فَأَكَلاهَا ، ثُمَّ نَظَرَا إِلَى أُمِّهِمَا ، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ نِصْفَيْنِ ، وَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا نِصْفَ تَمْرَةٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قَدْ رَحِمَهَا اللَّهُ بِرَحْمَتِهَا ابْنَيْهَا "

رواه الطبراني في الصغير والكبير وفيه خديج بن معاوية الجعفي وهو ضعيف.

13500. Hz. Hasan b. Ali anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına beraberinde iki erkek çocuğu olan bir kadın geldi ve ondan yemek olarak bir şey istedi. Resûlullah ona üç hurma verdi. Her birine bir hurma düşüyordu. Kadın hurmanın birini bir çocuğuna, diğerini de diğer çocuğuna verdi. Birini de kendi yanında tuttu. Çocuklar hurmayı yedikten sonra annelerine baktılar. Kadın, kendine bıraktığı hurmayı ikiye böldü ve her birine yarım hurma verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki oğullarına olan merhameti sebebiyle Allah da ona merhamet etti"* buyurdu.

★ Taberânî bu hadisi *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hadîc b. Muaviye el-Cu'fî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ لَعِبِ الأَوْلادِ)

Çocukların Oyun Oynaması

١٣٥٠١ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : أَخَذَ الْعَبَّاسُ ابْنَهُ ثُمَّ فَوَضَعَهُ عَلَى صَدْرِهِ وَهُوَ يَقُولُ :

---

[1] Bezzâr (1890). Bu hadis Enes'den sadece bu isnâdla rivayet edilir. Ubeydullah b. Fedâle, Basralıdır. Mübârek b. Fedâle, Mufaddal b. Fedâle ve Ubeydullah b. Fedâle kardeştirler. Hepsi de hadis rivayet etmiştir. Ubeydullah, sorunsuz bir ravidir.

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (850); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2715).

"حُبِّي قُثَمْ شَبِيْهُ ذِي الأَنْفِ الأَشَمّْ نَبِي ذِي النِّعَمْ بِرَغْمِ مِنْ زَعِمْ"

رواه الطبراني وهو بطوله من حديث أنس في قصة الحجاج بن علاط وإسناده جيد.

13501. İbn Abbâs dedi ki: (Babam) Abbâs, Kusem'in kızını (yani torununu) alıp göğsünün üstüne koydu. O sırada şöyle diyordu:

"Soylu birine benzeyen Kusem'e olan sevgimdir bu,

Onlar, nimetler sahibinin oğullarıdır, her ne kadar çekemeyen çekemese de"

★ Taberânî rivayet etmiştir. Haccâc b. Ilât'ın kıssasını anlatan Enes hadisinin içinden alınmıştır. O hadis uzun bir hadistir. İsnâdı ceyyiddir.

١٣٥٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُجالِد ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صِبْيَانٍ وَهُمْ يَلْعَبُونَ بِالتُّرَابِ ، فَنَهَاهُمْ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " دَعْهُمْ ، فَإِنَّ التُّرَابَ رَبِيعُ الصِّبْيَانِ "

رواه الطبراني وفيه محمد بن مجالد الرعيني وهو متهم بهذا الحديث وغيره.

13502. Sehl b. Sa'd bildiriyor: Çocuklar toprakla oyun oynarken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oradan geçmekte idi. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bazıları çocukları toprakla oynamaktan men etti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onları bırakın. Çünkü toprak, çocukların baharıdır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Mücâlid b. er-Ruaynî vardır ki bu ve başka hadisleri uydurmakla suçlanmıştır.

(بَابُ تَأْدِيبُ الأَوْلاَدِ)

Çocukların Terbiyesi

١٣٥٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ حَفْصٍ الأَنْصَارِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى السَّعْدِيُّ , عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ , عَنْ سَالِمٍ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ "

رواه الطبراني وفيه عمرو بن دينار قهرمان آل الزبير وهو متروك . وقد تقدم في الأدب تأديب الأولاد

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5775); İbnü'l-Cevzî de bunu *el-Ilelü'l-Mütenâhiye*'de (39) kaydetmiş, onları menedenin adını Ömer b. el-Hattâb olarak vermiştir. Bak: *ed-Daîfa* (410).

13503. İbn Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiçbir baba çocuğuna güzel edepten daha üstün bir bağışta bulunmamıştır"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Zübeyir ailesinin kahramanı Amr b. Dînar vardır ki metrûk bir ravidir.

Edep kitabında çocukların terbiyesine dair hususlar geçmişti.

(بَابُ مَتَى يَعْذُرُ الوَالِدُ فِي أَدَبِ وَلَدِهِ)

Çocuğunun Terbiyesinde Baba Ne Zaman Mazur Sayılır?

١٣٥٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسَ الْهَاشِمِيُّ، قال: ثنا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ الْمَوْصِلِيُّ، قال: ثنا الْمُعَافَى بْنُ الْمِنْهَالِ الأَرْمَنِيُّ، قال: نا الْوَلِيدُ بْنُ سَعِيدٍ الرَّبَعِيُّ، عَنْ زَيْدِ بْنِ جَبِيرَةَ بْنِ مَحْمُودِ بْنِ أَبِي جَبِيرَةَ الأَنْصَارِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي جَبِيرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْوَلَدُ سَيِّدٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَعَبْدٌ سَبْعَ سِنِينَ، وَوَزِيرٌ سَبْعَ سِنِينَ، فَإِنْ رَضِيتَ مُكَانَفَتَهُ لإِحْدَى وَعِشْرِينَ، وَإِلا فَاضْرِبْ عَلَى جَنْبِهِ، فَقَدِ اعْتَذَرْتَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ"

رواه الطبراني في الأوسط وقال: لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد وفيه زيد بن جبيرة بن محمود وهو متروك.

13504. Ebû Cebîre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çocuk yedi yaşında efendidir, yedi yaşında köledir, yedi yaşında vezirdir. Eğer yirmi bir yaşında onunla omuz omuza olmaktan hoşlanırsan ne a'lâ! Aksi takdirde onu olduğu gibi bırak; çünkü sen Yüce Allah katında mazur sayılırsın"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadis Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sadece bu isnâdla rivayet edilir. Senedinde Zeyd b. Cebîre b. Mahmûd vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ يُولَدُ بَعْدَ المِائَةِ)

Yüz Seneden Sonra Doğanlar Hakkında

١٣٥٠٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ، وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَعْيَنَ، قَالا: ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ صَخْرِ بْنِ قُدَامَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ يُولَدُ بَعْدَ مِائَةِ سَنَةٍ مَوْلُودٍ لله فِيهِ حَاجَةٌ"

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13234).

رواه الطبراني عن شيخه أحمد بن القاسم بن مساور ومحمد بن جعفر بن أعين ولم أعرفهما وبقية رجاله رجال الصحيح ويحتمل أنه أراد لا يولد لأحد بعد أن يكمل من العمر مائة سنة ولد في الغالب فإن ولد له فلا يعيش الوالد حتى يؤدبه فيتعلم المعاصي والله أعلم.

13505. Sahr b. Kudâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüz seneden sonra artık Allah'ın kendisinde hâceti olduğu kimse doğmaz"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî, hocası Ahmed b. el-Kâsım b. Musâvir ve Muhammed b. Câfer b. b. A'yun'dan rivayet etmiştir.[1] Ben bu ikisini tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir. Muhtemeldir ki Hz. Peygamber şunu kastetmiştir: Ömründen yüz seneyi tamamladıktan sonra bir kimsenin genellikle çocuğu olmaz; olursa da babası çok yaşayamayacağından onu terbiye edemez, çocuk da ancak günahları öğrenir. En doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ فِيمَنْ يُرَبِّي الصِّغَارَ)

Küçükleri Terbiye Edenler

١٣٥٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْكَبِيرِ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو عُبَيْدٍ الأَنْصَارِيُّ الْبَصْرِيُّ ، بِمِصْرَ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ ، حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ رَبَّى صَغِيرًا حَتَّى يَقُولَ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، لَمْ يُحَاسِبْهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه سليمان بن داود الشاذكوني وهو ضعيف.

13506. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim «Lâ ilâhe illallah» deyinceye kadar bir küçüğü yetiştirirse Allah onu hesaba çekmez"* dediğini işittim.

★ Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süleymân b. Dâvud eş-Şâzekûnî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7283). İbn Hacer, *İsâbe*'de (3/417) şöyle der: Muhammed b. Câfer b. A'yen, güvenilir ve meşhur bir ravidir. Rivayette tek kalmamıştır. Ancak es-Sâcî'nin kendisinden bildirdiğine göre, Ali b. el-Medînî, Hammâd'dan ravisi olan Hâlid b. Hıdâş'ı zayıf görüyordu; Yahyâ b. Maîn de Hâlid'in, Hammâd'dan rivayet ettiği birtakım hadislerde tek kaldığı görüşündeydi. İbnü'l-Cevzî, *el-Mevzûât*'ında (3/192) bunu böyle irad etmiştir. Sahr b. Kudâme'nin sahabi olup olmadığı ihtilaflıdır. O, Hz. Peygamber'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) hadis işittiğini açıkça belirtmemiştir. Hasan-ı Basrî ise müdellistir, an'ane yoluyla rivayette bulunmuştur. Taberânî'nin hocası İbn Musâvir güvenilir biridir, Hatib onun biyografisini *Târihu Bağdad*'da (4/349) vermiştir. Bak: *ed-Daîfa* (1161).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (711). Taberânî demiştir ki: "Şâzekûnî bu rivayette tek kalmıştır." Taberânî'nin şeyhi Abdulkebîr b. Muhammed el-Ensârî el-Basrî ise hadis

١٣٥٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْبَكْرِيُّ ، نَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، أَنَّ رَجُلا تَشَكَّى إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُوءَ الْحِرْفَةِ ، فَقَالَ : " رَبِّ صَغِيرًا " ، فَسَأَلَهُ ، فَقَالَ : " مُهْرًا ، أَوْ جَارِيَةً ، أَوْ غُلامًا "

رواه الطبراني وفيه عبد الله بن يزيد البكري وهو ضعيف

13507. Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) mesleğinin kötülüğünden şikâyet etti, Hz. Peygamber de ona: *"Bir küçük yetiştir"* buyurdu. Adam bunun nasıl olacağını sordu, bunun üzerine: *"Bir kalfa veya bir kız çocuğu veya bir erkek çocuğu"* dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdullah b. Yezîd el-Bekrî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الأَيْتَامِ وَالأَرَامِلِ وَالْمَسَاكِيْنِ)

Yetimler, Dullar ve Yoksullar Hakkında

١٣٥٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً شَكَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسْوَةَ قَلْبِهِ فَقَالَ امْسَحْ رَأْسَ الْيَتِيمِ وَأَطْعِمِ الْمِسْكِينَ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13508. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) kalbinin katılığından yakındı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şunu tavsiye etti: *"Yetimin başını okşa, yoksulu doyur!"*

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٠٩ - وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يَشْكُو قَسْوَةَ قَلْبِهِ قَالَ أَتُحِبُّ أَنْ يَلِينَ قَلْبُكَ وَتُدْرِكَ حَاجَتَكَ ؟ إِرْحَمْ الْيَتِيمَ وَامْسَحْ رَأْسَهُ وَأَطْعِمْهُ مِنْ طَعَامِكَ يَلِنْ قَلْبُكَ وَتُدْرَكْ حَاجَتَكَ"

رواه الطبراني وفي إسناده من لم يسم وبقية مدلس.

---

uydurmakla itham edilmiştir. Zehebî *Mîzanu'l-İ'tidâl*'de (4/49) şöyle der: "Bunun metni uydurmadır."

[1] Ahmed (9006 ve 7566). Bunda inkıta vardır. İmran el-Cevnî ile Ebû Hureyre arasındaki ravi müphem kişi birinci rivayetin isnâdında düşmüştür.

13509. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek kalbinin katılığından şikâyet etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kalbinin yumuşamasını ve ihtiyacının görülmesini ister misin? Yetime merhamet et, onun başını okşa ve ona yediğinden yedir. Kalbin yumuşar ve ihtiyacın görülür"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında adını vermediği ravi vardır. Bakiyye de müdellistir.

١٣٥١٠ - وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى اِمْرَأَةٍ مِنْ خَثْعَمٍ فَقَالَ : " كَيْفَ تَجِدِينَكِ ؟ " . فَقَالَتْ : لاَ أَرَانِي إِلاَّ لِمَا بِي مَيِّتَةٌ . فَقَالَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَدِدْتُ أَنَّكِ لَمْ تَخْرُجِي مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى تَكْفُلِي يَتِيماً أَوْ تُجَهِّزِي غَازِياً"

رواه الطبراني وفيه نفيع أبو داود الأعمى وهو كذاب.

13510. İbn Ömer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Has'am kabilesinden bir kadının yanına girdi ve ona: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* diye sordu. Kadın da: "Ölmekten başka bir şey düşünmüyorum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsterdim ki bir yetime bakmadan veya bir gazinin savaş teçhizatını yapmadan dünyadan çıkmayasın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde A'mâ Nufey' Ebû Dâvud vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

١٣٥١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ الأَزْدِيُّ ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أُمِّ ذَرَّةٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قال رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ ، وَجَمَعَ بَيْنَ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى ، وَالسَّاعِي عَلَى الْيَتِيمِ ، وَالأَرْمَلَةِ ، وَالْمِسْكِينِ ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ ، وَالصَّائِمِ الْقَائِمِ لا يَفْتُرُ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

13511. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) -işaret parmağı ile orta parmağını birleştirerek-: *"Yetimin bakımını üstlenen kimse ve ben cennette işte böyle olacağız. Yetim, dul ve yoksulun ihtiyacına koşan kimse, Allah yolunda cihad eden ve bıkmadan gündüzün oruç tutup geceyi ibadetle geçiren kimse gibidir"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (4866). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir râvidir, müdellisler arasında da zikredilmemiştir.

١٣٥١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الدِّيباجِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ أَبِي بُكَيْرٍ ، ثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ وَاصِلٍ ، حَدَّثَنِي الأَسْوَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ هِصَّانَ بْنِ كَاهِلٍ ، عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا قَعَدَ يَتِيمٌ مَعَ قَوْمٍ عَلَى قَصْعَتِهِمْ ، فَيَقْرَبُ قَصْعَتَهُمْ شَيْطَانٌ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه الحسن بن واصل وهو الحسن بن دينار وهو ضعيف لسوء حفظه وهو حديث حسن والله أعلم.

13512. Ebû Mûsa el-Eş'arî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir yetim bir toplulukla sofraya oturursa onların tabağına şeytan yaklaşamaz"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Hasan b. Vâsıl vardır ki o, aynı zamanda Hasan b. Dînar'dır ve ezberi kötü olduğu için zayıf bir ravidir. Hadis, hasendir. En doğrusunu Allah bilir.

١٣٥١٣ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ , ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ الْفَرَائِضِيُّ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ , ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ , عَنْ يَحْيَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ طَلْحَةَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَحَبَّ الْبُيُوتِ إِلَى اللَّهِ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مُكْرَمٌ "

رواه الطبراني وفيه إسحاق بن إبراهيم الحنيني وقد كان ممن يخطئ.

13513. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a en sevgili ev, içinde ikram gören yetimin bulunduğu evdir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İshâk b. İbrâhîm el-Huneynî vardır ki hata edenlerden biriydi.

١٣٥١٤- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ الطَّالْقَانِىُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِىِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ مَسَحَ رَأْسَ يَتِيمٍ لَمْ يَمْسَحْهُ إِلاَّ لِلَّهِ كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مَرَّتْ عَلَيْهَا يَدُهُ حَسَنَاتٌ وَمَنْ أَحْسَنَ إِلَى يَتِيمَةٍ أَوْ يَتِيمٍ عِنْدَهُ كُنْتُ أَنَا وَهُوَ فِى الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ . وَفَرَّقَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى"

رواه أحمد والطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو ضعيف.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13434).

13514. Ebû Umâme'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir yetimin başını sadece Allah için okşarsa elinin geçtiği her kılda ona sevaplar verilir. Kim yanında bulunan bir yetim çocuğa veya yetim kıza iyi davranırsa ben onunla cennette böyle olacağım."* Hz. Peygamber bunu derken işaret parmağı ile orta parmağını ayırdı.

★ Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى عَنْ مَالِكِ بْنِ عَمْرٍو الْقُشَيْرِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ ضَمَّ يَتِيماً مِنْ بَيْنِ أَبَوَيْنِ مُسْلِمَيْنِ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ حَتَّى يُغْنِيَهُ اللَّهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ" رواه أحمد والطبراني وفيه علي بن زيد وهو حسن الحديث وبقية رجاله رجال الصحيح.

13515. Amr b. Mâlik el-Kuşeyrî bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah kendisine yetinceye kadar bir yetimi Müslüman anne baba arasında yediğine ve içtiğine katarsa cennet ona vacip olur"* dediğini işittim.

★ Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ali b. Zeyd vardır ki hadisi hasen biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥١٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ زُرَارَةَ بْنَ أَوْفَى يُحَدِّثُ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ ، يُقَالُ لَهُ : أَبُو مَالِكٍ أَوِ ابْنُ مَالِكٍ ، سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ ضَمَّ يَتِيمًا بَيْنَ مُسْلِمَيْنَ فِي طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ حَتَّى يَسْتَغْنِيَ عَنْهُ ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ أَلْبَتَّةَ ، وَمَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ ، أَوْ أَحَدَهُمَا ثُمَّ لَمْ يَبَرَّهُمَا ، ثُمَّ دَخَلَ النَّارَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً كَانَتْ فَكَاكَهُ مِنَ النَّارِ "

رواه أبو يعلى والسياق له وأحمد باختصار والطبراني وهو حسن الإسناد.

13516. Zürare b. Evfa, kavminden kendisine Ebû Malik veya İbn Malik denen bir adamdan bildiriyor ki o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisini kurtarıncaya kadar bir yetimi iki Müslüman (karı-kocanın) arasında yediğine ve içtiğine katarsa elbette cennet ona vacip olur. Kim anne babasına veya onlardan birine yetişir de onlara iyilik etmeyip cehenneme girerse Allah onu rahmetinden uzak tutsun. Hangi Müslüman bir Müslüman köleyi azat ederse bu, onun cehennemden azadı olur"* dediğini işitmiş.

---

1 Ahmed (5/250, 265); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7821). Bunun senedinde Ubeydullah b. Zahr vardır ki zayıf bir râvidir. Bak: *Zühd, İbnü'l-Mübarek* (655).

2 13410 no'lu hadisin tekrarı.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Lafız, ona aittir. Ahmed de hadisi kısaltarak vermiştir. Taberânî de bunu rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

١٣٥١٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ، ثنا أَبُو الأَسْعَدِ مِنْ وَلَدِ بَشِيرِ بْنِ عَقْرَبَةَ الْجُهَنِيِّ، وَكَانَ يَنْزِلُ عَسْقَلانَ فِي الرَّمْلَةِ فِي قَرْيَةٍ طُورٍ، فَحَدَّثَنَا عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ عَقْرَبَةَ الجُهَنِي قَالَ : لَقِيتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ فَقُلْتُ : مَا فَعَلَ أَبِي ؟ قَالَ : اِسْتُشْهِدَ رَحِمَةُ اللهِ عَلَيْهِ " . فَبَكَيْتُ فَأَخَذَنِي فَمَسَحَ رَأْسِي وَحَمَلَنِي مَعَهُ وَقَالَ : " أَمَا تَرْضَى أَنْ أَكُونَ أَنَا أَبُوكَ وَتَكُونَ عَائِشَةُ أُمُّكَ ؟ "

رواه البزار وفيه من لا يعرف.

13517. Beşîr b. Akrabe el-Cühenî dedi ki: Uhud günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştım ve "Babam ne yaptı?" diye sordum. *"O şehit oldu. Allah rahmet eylesin"* dedi. Bunun üzerine ben ağladım. Beni tutup başımı okşadı, yanında taşıdı ve: *"Razı olmaz mısın; ben baban olayım, Âişe de annen olsun?"* dedi.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanınmayan raviler vardır.

١٣٥١٨- أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَكْرٍ السَّهْمِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا فَايِدٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : بَيْنَا نَحْنُ قُعُودٌ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَتَاهُ غُلامٌ فَقَالَ : بِأَبِي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، غُلامٌ يَتِيمٌ وَأُخْتٌ لَهُ يَتِيمَةٌ وَأُمٌّ لَهُ أَرْمَلَةٌ ، أَطْعِمْنَا أَعْطَاكَ اللَّهُ مِمَّا عِنْدَهُ حَتَّى تَرْضَى ، قَالَ : فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا أَحْسَنَ مَا قُلْتَ يَا غُلامُ ، انْطَلِقْ إِلَى أَهْلِنَا فَأْتِنَا بِمَا وَجَدْتَ عِنْدَهُمْ مِنْ طَعَامٍ " ، فَأَتَى بِلالٌ بِوَاحِدَةٍ وَعِشْرِينَ تَمْرَةً ، فَوَضَعَهَا فِي كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَفَّيْهِ إِلَى فِيهِ فِيهِنَّ التَّمْرُ ، وَنَحْنُ نَرَى أَنَّهُ يَدْعُو لِلتَّمْرِ بِالْبَرَكَةِ ، ثُمَّ قَالَ : " يَا غُلامُ سَبْعًا لَكَ ، وَسَبْعًا لأُمِّكَ وَسَبْعًا لأُخْتِكَ ، فَتَعَشَّى بِتَمْرَةٍ وَتَغَدَّى بِأُخْرَى " ، فَلَمَّا انْصَرَفَ الْغُلامُ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ إِلَيْهِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ ، فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ ، ثُمَّ قَالَ : جَبَرَ اللَّهُ يُتْمَكَ وَجَعَلَكَ خَلَفًا مِنْ أَبِيكَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَدْ رَأَيْتَ مَا صَنَعْتَ بِالْغُلامِ يَا مُعَاذُ " ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، رَحْمَةً لِلْغُلامِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[1] Ebû Ya'lâ (926). Bak: Ahmed (4/344 ve 5/29). Ebû Ya'lâ'nın isnâdında Ali b. Zeyd b. Cüd'ân vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Bezzâr (1910). Bezzâr demiştir ki: Bu hadisin sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ : " وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ ، لا يَلِي أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ يَتِيمًا فَيُحْسِنُ وِلايَتَهُ ، إلا جَعَلَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ دَرَجَةً ، وَأَعْطَاهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةً ، وَكَفَّرَ عَنْهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَيِّئَةً "

رواه البزار بتمامه وروى أحمد طرفا من أوله ثم قال : فذكر الحديث بطوله وفي الإسناد فائد أبو الورقاء وهو متروك

13518. Abdullah b. Ebî Evfâ anlatıyor: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında otururken bir çocuk geldi ve dedi ki: "Anam babam sana feda olsun, yâ Resûlallah! Bu yetim bir çocuktur, onun yetim bir kız kardeşi ve dul bir annesi var. Memnun oluncaya kadar elindekilerden bize yedir ki Allah da sana yedirsin." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne güzel söyledin ey çocuk! Haydi, ailemize git de bize onların yanında bulduğun yiyeceği getir"* dedi. Derken Bilal yirmi bir hurma getirdi ve onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) avucuna koydu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de avucuyla onun ağzına işaret etti. Biz onun bu şekilde Allah'tan bereket istediğini düşündük. Sonra şöyle dedi: *"Ey çocuk! Yedi tanesi sana, yedisi annene, yedisi de kız kardeşine. Birini akşam ye, birini de sabah."* Nitekim çocuk Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından ayrılacakken Muâz b. Cebel ayağa kalkıp elini çocuğun başına koydu ve şöyle dua etti: "Allah senin yetimliğini kapatsın ve babanın yerine bir halef versin". Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Muâz! Çocuğa ne yaptığını gördüm"* dedi. Muâz da: "Yâ Resûlallah! Çocuğa acıdığım için bunu yaptım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) da o sırada: *"Muhammed'in canı kudret elinde olan Zât'â and olsun ki Müslümanlardan hiç kimse yoktur ki bir yetime rastladığında (onun başını okşarsa) Yüce Allah onun her kılında bir derece yaratmasın, onun her kılında bir sevap vermesin ve ondan her kılı karşılığında bir günahı affetmesin"* buyurdu.

★ Bunu tam metniyle Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ahmed de başından bir kısmı rivayet etmiş, sonra şöyle demiştir: "Hadisin devamı uzuncadır". Senedinde Fâid Ebû'l-Verkâ vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥١٩- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ أَبُو أَيُّوبَ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ ، عَنْ عَبْدِ السَّلامِ بْنِ عَجْلانَ الْهُجَيْمِيِّ ، حَدَّثَنَا أَبُو عُثْمَانَ النَّهْدِيُّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

[1] Bezzâr (1911). Bezzâr demiştir ki: Bu hadisin sadece bu vecihten merfu olduğunu biliyoruz.

وَسَلَّمَ : " أَنَا أَوَّلُ مَنْ يُفْتَحُ لَهُ بَابُ الْجَنَّةِ ، إِلا أَنَّهُ تَأْتِي امْرَأَةٌ تُبَادِرُنِي ، فَأَقُولُ لَهَا : مَا لَكِ ؟ وَمَنْ أَنْتِ ؟ فَتَقُولُ : أَنَا امْرَأَةٌ قَعَدْتُ عَلَى أَيْتَامٍ لِي.

رواه أبو يعلى وفيه عبد السلام بن عجلان وثقه أبو حاتم وابن حبان وقال : يخطئ ويخالف وبقية رجاله ثقات

13519. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennetin kapısını ilk açan ben olacağım, bununla birlikte bir kadının (cennetin kapısını açmak üzere) beni geçmeye çalıştığını görünce: «Ne oluyor, sen kimsin?» diye soracağım. O da: «Dünyadayken yetim kalan çocuklarımın başını bekleyen bir kadınım» diye cevap verecek"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdusselam b. Aclân vardır ki Ebû Hâtim ile İbn Hibbân onu güvenilir görmüştür. Ancak İbn Hibbân: "Bazen hata eder ve muhalif rivayette bulunur" demiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٢٠ - وعنه قال : قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ كَفَلَ يَتِيْماً لَهُ ذُو قَرَابَةٍ أَوْ لا قَرَابَةَ لَهُ فَأَنَا وَهُوَ فِي الجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ وَضَمَّ إِصْبَعَيْهِ وضم إصبعيه"

رواه البزار وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس.

13520. Yine ondan: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse, akrabasından veya başkasından olan bir yetimi uhdesine alsa, ben onunla Cennette şu şekilde olurum"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu söylerken iki parmağını birleştirdi.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir.

١٣٥٢١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا الْقَاسِمُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ شَرِيكٍ قَالَ : نَا الْهَيْثَمُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ تَمِيمِ بْنِ طَرَفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ ضَمَّ يَتِيمًا لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ حَتَّى يُغْنِيَهُ اللَّهُ عَنْهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه المسيب بن شريك وهو متروك.

13521. Adiy b. Hâtim dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse, akrabasından veya başkasından olan bir yetimi, Allah onu kurtarana kadar uhdesine alsa, o kimseye Cennet vacip olur"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Müseyyeb b. Şerîk vardır ki metrûk bir ravidir.

---

1 Ebû Ya'lâ (6651).

2 Bezzâr (1912). Leys, âhir ömründe ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir râvidir; ancak müdellis raviler arasında sayılmamıştır.

١٣٥٢٢ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا عِمْرَانُ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَكَمَ يُحَدِّثُ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ آوَى يَتِيمًا أَوْ يَتِيمَيْنِ ، ثُمَّ صَبَرَ وَاحْتَسَبَ كُنْتُ أَنَا وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ " ، وَحَرَّكَ أُصْبُعَيْهِ السَّبَّابَةَ وَالْوُسْطَى"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفهم .

13522. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir veya iki yetimi barındırırsa, sabır eder ve sevabını da ümid ederse, ben onunla Cennette şu iki parmak gibi olurum"* buyurdu. -Hz. Peygamber bunu söylerken şehadet parmağı ile orta parmağını çevirdi-

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٥٢٣ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ الْفَرَائِضِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحُنَيْنِيُّ ، ثنا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ"

رواه الطبراني وفيه إسحاق بن إبراهيم الحنيني وثقه ابن حبان وقال : يخطئ وضعفه الجمهور وبقية رجاله وثقوا.

13523. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yetimin geçimini üzerine alan kimse ile ben cennette işte böyleyiz"* buyurmuştur.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İshâk b. İbrâhîm el-Huneynî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüş ve "bazen hata eder" demiştir. Çoğunluk ise onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir sayılmıştır.

١٣٥٢٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلَوَيْهِ الْقَطَّانُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْعَطَّارُ ، ثنا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ كَفَلَ يَتِيمًا لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ إِلا أَنْ يَكُونَ عَمِلَ عَمَلا لا يُغْفَرُ"

رواه الطبراني وفيه داود بن الزبرقان وهو متروك.

13524. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisine veya başkasına ait bir yetimin bakımını üstlenirse cennet ona vacip olur; ancak affedilmeyecek bir amel işlemiş olması müstesna"* buyurdu.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8120).

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Dâvud b. ez-Zibirkân vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥٢٥ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْقَاضِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا عِيسَى بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبِرَكِيُّ ، قَالُوا : ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ حَنَشٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ قَبَضَ يَتِيمًا بَيْنَ مُسْلِمَيْنِ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ إِلا دَخَلَ الْجَنَّةَ الْبَتَّةَ إِلا أَنْ يَعْمَلَ ذَنْبًا لا يُغْفَرُ لَهُ ، وَمَنْ أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْهِ فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ لَمْ يَكُنْ لَهُ عِنْدِي ثَوَابٌ إِلا الْجَنَّةَ " ، قِيلَ : وَمَا كَرِيمَتَيْهِ ؟ قَالَ : " عَيْنَاهُ " ، قَالَ : " وَمَنْ عَالَ ثَلاثَ بَنَاتٍ فَأَنْفَقَ عَلَيْهِنَّ وَأَحْسَنَ أَدَبَهُنَّ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَعْرَابِ : أَوِ اثْنَتَيْنِ ؟ قَالَ : " أَوِ اثْنَتَيْنِ " ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : هَذَا مِنْ كَرَائِمِ الْحَدِيثِ وَغُرَرِهِ" قلت : روى الترمذي بعضه رواه الطبراني وفيه حنش بن قيس الرحبي وهو متروك.

13525. İbn Abbâs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim iki Müslüman (anne baba) arasında bir yetimi tutup yedirip içirirse bağışlanmayacak günahı hariç Allah onu elbette cennete sokar. Kimin iki kerimesi (kızı) gider (ölür) de buna sabreder ve sevabını Allah'tan beklerse ona cennetten başka karşılık yoktur"* buyurdu. "İki kerimesi nedir?" diye soruldu. *"İki gözbebeği"* dedi ve: *"Kim üç kız çocuğuna bakar, onların geçimini sağlar, onları güzelce terbiye edip evlendirirse Allah onu cennete sokar"* buyurdu. Bu sırada bedevilerden biri dedi ki: "Ya iki tane olursa?" *"İki tane olursa da (öyledir)"* dedi.

İbn Abbâs ekledi: "Bu (anlatılan ince noktalar), hadisin kıymetli kısmı ve ilgi çekici yönlerindendir."

★ Ben derim ki: Tirmizi bu hadisin bir kısmını rivayet etmiştir.

Bunu da Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Haneş b. Kays er-Rahabî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11816).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11542); Ebû Ya'lâ (2457) -benzer metinle-.

١٣٥٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنِي أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنْ بِنْتٍ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " كَافِلُ الْيَتِيمِ لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ إِذَا اتَّقَى مَعِي فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ " ، يَعْنِي الْمُسَبِّحَةَ وَالْوُسْطَى"

وقال في طريق أخرى : عن أم سعد بنت لمرة الفهري عن أبيها وبنت لمرة لم أعرفها وبقية رجاله ثقات.

13526. Murre'nin bir kızı, babasından Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Kendisine veya başkasına ait bir yetimin bakımını üstlenen kimse, (büyük günahlardan) sakındığı takdirde cennette benimle şöyle olacaktır"* -yani işaret parmağı ile orta parmağı gibi birbirine yakın-.

★ Taberânî başka bir tarikle de bu rivayeti Murre el-Fihrî'nin kızı Ümmü Saîd'in babasından naklettiğini söylemiştir.[1] Ben Murre'nin kızını tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٢٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ ، عَنْ أُمِّ سَعْدٍ بِنْتِ عَمْرٍو الْجُمَحِيَّةِ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ كَفَلَ يَتِيمًا لَهُ ، أَوْ لِغَيْرِهِ مِنَ النَّاسِ ، كُنْتُ أَنَا ، وَهُوَ فِي الْجَنَّةِ كَهَاتَيْنِ " رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13527. Amr b. Murre el-Cumahî'nin kızı Ümmü Saîd dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisine veya başka insana ait bir yetimin bakımını üstlenirse ben o kimse ile cennette şöyle olacağım"* dediğini işittim.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٥٢٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ الْمَوْصِلِيُّ الْعُمَرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ الْمَوْصِلِيُّ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ ، عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْخَزَّازِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " مِمَّا أَضْرِبُ يَتِيمِي ؟ ، قَالَ : مِمَّا كُنْتَ ضَارِبًا مِنْهُ وَلَدَكَ غَيْرَ وَاقٍ مَالَكَ بِمَالِهِ ، وَلا مُتَأَثِّلٍ مِنْ مَالِهِ مَالا "

رواه الطبراني في الصغير وفيه معلى بن مهدي وثقه ابن حبان وغيره وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/320). Ümmü Saîd binti Kurre hakkında İbn Hacer *Takrîb*'de: "O, makbul biridir" dedi. Bunun senedinde ise Enîse vardır ki tanınmamaktadır.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/98).

13528. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), "Ya Resûlallah! Ben hangi gerekçe ile yanımdaki yetimi dövebilirim?" dedim. *"Kendi malını korumak için onun malını riske atmaksızın ve onun malından kendine kazanç sağlamaksızın, çocuğunu hangi sebeple dövüyorsan, onu da o sebeple dövebilirsin"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muallâ b. Mehdî vardır ki kendisinde zayıflık olmakla birlikte İbn Hibbân ve başkaları onu güvenilir görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٢٩ - وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزى قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُنْ لِلْيَتِيْمِ كَالْأَبِ الرَّحِيْمِ " قلت : فذكر الحديث وهو في الزهد . ورجاله ثقات.

13529. Abdurrahman b. Ebzâ bildiriyor: Hz. Dâvud (aleyhisselâm) dedi ki: "Yetime karşı merhametli bir baba gibi ol!"

★ Ben derim ki: Hadisin devamı vardır. Zühd bölümündedir. Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٥٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقِ بْنِ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نا صَالِحٌ النَّاجِي ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْيَتِيمُ يُمْسَحُ رَأْسُهُ هَكَذَا " وَوَصَفَ صَالِحٌ أَنَّهُ وَضَعَ كَفَّهُ وَسَطَ رَأْسِهِ ، ثُمَّ أَحْدَرَهَا إِلَى مُقَدَّمِهِ أَوْ إِلَى جَبْهَتِهِ " وَمَنْ كَانَ لَهُ أَبٌ هَكَذَا " وَوَصَفَ أَنَّهُ وَضَعَ كَفَّهُ عَلَى مُقَدَّمِ رَأْسِهِ مِمَّا يَلِي جَبْهَتَهُ ثُمَّ أَصْعَدَهَا إِلَى وَسَطِ رَأْسِهِ"

رواه البزار والطبراني في الأوسط بنحوه إلا أنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : " إِذَا كَانَ الْغُلامُ يَتِيمًا فَامْسَحُوا رَأْسَهُ هَكَذَا إِلَى قُدَّامٍ، وَإِذَا كَانَ لَهُ أَبٌ فَامْسَحُوا بِرَأْسِهِ هَكَذَا إِلَى خَلْفٍ مِنْ مُقَدَّمِهِ " وفيه محمد بن سليمان وقد ذكروا هذا من مناكير حديثه.

13530. Abdullah b. Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yetimin başı şöyle okşanır"* diyerek tarif etti. Ravi Sâlih bunu şöyle tavsif etti: "Avucunu başının ön tarafına koydu, sonra başının ortasına doğru çıkardı, sonra ön tarafına veya alnına doğru indirdi." Hz. Peygamber *"Babası olanın başı da şöyle okşanır"* diyerek tarif etti. Bunu da: "Avucunu başının ön tarafına koydu, sonra başının ortasına doğru çıkardı" şeklinde tavsif etti.

★ Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta -benzer metinle- Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ancak Taberânî'nin lafzı şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yetim*

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (244). Taberânî demiştir ki: "Mualla b. Mehdî bunun rivayetinde tek kalmıştır."

bir çocuğun başını şöyle arkadan öne doğru okşayınız. Eğer babası varsa önden arkaya doğru şöyle okşayınız."

Senedinde Muhammed b. Süleymân vardır ki bu hadisi onun münker hadisleri arasında sayarlar.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْخَادِمِ)

Hizmetçi Hakkında

١٣٥٣١-حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ هِشَامٍ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، حَدَّثَنِي جَدِّي إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لِلْمَمْلُوكِ عَلَى سَيِّدِهِ ثَلاثُ خِصَالٍ : لا يُعَجِّلُهُ عَنْ صَلاتِهِ ، وَلا يُقِيمُهُ عَنْ طَعَامِهِ ، وَيُشْبِعُهُ كُلَّ الإِشْبَاعِ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه من لم أعرفهم وعبد الصمد بن علي ضعيف وقد تقدم الإحسان إلى الخادم في كتاب العتق.

13531. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kölenin efendisi üzerinde şu üç hakkı vardır: Namazında acele ettirmemek, yemek yerken kaldırmamak ve karnını iyice doyurmak"* buyurduğunu bildirdi.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır. Abdussamed b. Ali zayıf bir ravidir.

Köle Azat Etme kitabında hizmetçiye iyi davranma konusu geçmişti.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْجَارِ)

Komşu Hakkında

١٣٥٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ حَدَّثَنِي خُمَيْلٌ أَنَا وَمُجَاهِداً عَنْ نَافِعِ بْنِ عَبْدِ الْحَارِثِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْجَارُ الصَّالِحُ وَالْمَرْكَبُ الْهَنِيءُ وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

---

[1] Bezzâr (1913); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1301). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin Resûlullah'tan (sallallâhu aleyhi ve sellem) sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. Bunu rivayette Muhammed b. Süleymân'a kimse katılmamıştır. O, Basra valisi idi. Biz bunu yazdık; çünkü bunu sadece bu kanaldan ezberledik." Zehebî de *Mîzanu'l-İ'tidâl*'de onun biyografisini verirken bu hadis hakkında uydurma olduğunu söyler. Bak: *ed-Daîfa* (1072).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1123).

13532. Nâfi' b. Abdilhâris dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şunlar kişinin saadetindendir: İyi komşu, rahat binek ve geniş mesken"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٣٣ - وَعَنْ ابْنِ عُمَرْ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَيَدْفَعُ بِالرَّجُلِ الصَّالِحِ عَنْ مِائَةِ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ مِنْ جِيْرَانِهِ الْبَلاَءَ ثُمَّ قَرَأَ : ﴿ وَلَوْلاَ دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الأَرْضُ ﴾"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه يحيى بن سعيد العطار وهو ضعيف.

13533. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah salih bir kişi sayesinde komşularından yüz hane halkı üzerinden belayı defeder"* buyurdu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sonra şu âyeti okudu: **"Eğer Allah insanlardan bir kısmını diğeriyle savmasaydı elbette yeryüzü bozulurdu."** (Bakara Sur. 251)

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yahyâ b. Saîd el-Attâr vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥٣٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا عُثْمَانُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ الطَّرَائِفِيُّ ، ثنا أَبَانُ بْنُ الْمُحَبَّرِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْتَمِسُوا الْجَارَ قَبْلَ الدَّارِ ، وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ"

رواه الطبراني وفيه أبان بن المحبر وهو متروك

13534. Râfi' b. Hadîc bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evden önce komşu arayın, yoldan önce yol arkadaşı"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebân b. el-Muhabber vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ahmed (3/407). Bunun senedinde Humeyl vardır ki durumu bilinmez. İbn Hibban onu güvenilir görmüştür.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4379).

(بَابُ حَقِّ الجَارِ وَالوَصِيَّةِ بِالْجَارِ)

Komşu Hakkı ve Komşuya İyi Davranma

١٣٥٣٥ - حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ الْأَلْهَانِيُّ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوصِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ" رواه أحمد والطبراني بنحوه وصرح بقية بالتحديث فهو حديث حسن.

13535. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) komşuya çok iyi davranmayı tavsiye ettiğini işittim; öyle ki komşuyu komşuya varis kılacak zannettim.

★ Ahmed ve benzer metinle Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bakiyye, hadisi tahdis yoluyla aldığını açıklamıştır, bu yüzden hasen hadistir.

١٣٥٣٦ - وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الجِيْرَانُ ثَلاَثَةٌ : جَارٌ لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ وَهُوَ أَدْنَى الجِيْرَانِ وَجَارٌ لَهُ حَقَّانِ وَجَارٌ لَهُ ثَلاَثَةُ حُقُوقٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ حَقٌّ وَاحِدٌ فَجَارٌ مُشْرِكٌ لاَ رَحِمَ لَهُ لَهُ حَقُّ الجِوَارِ وَأَمَّا الَّذِي لَهُ الحَقَّانِ فَجَارٌ مُسْلِمٌ لَهُ حَقُّ الإِسْلاَمِ وَحَقُّ الجِوَارِ وَأَمَّا الَّذِي لَهُ ثَلاَثَةُ حُقُوقٍ : فَجَارٌ مُسْلِمٌ ذُو رَحِمٍ لَهُ حَقُّ الإِسْلاَمِ وَحَقُّ الجِوَارِ وَحَقُّ الرَّحِمِ. رواه البزار عن شيخه عبد الله بن محمد الحارثي وهو وضاع.

13536. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşular üçtür: Bir hakkı olan komşu ki bu, komşuların en altıdır; iki hakkı olan komşu ve üç hakkı olan komşu... Bir hakkı olan komşu; akrabalığı olmayan müşrik komşudur. Onun yalnız komşuluk hakkı vardır. İki hakkı olana gelince bu, Müslüman komşudur ki onun bir Müslümanlık hakkı, bir de komşuluk hakkı vardır. Üç hakkı olana gelince; bu, akraba olan Müslüman komşudur. Onun Müslümanlık hakkı, komşuluk hakkı, bir de akrabalık hakkı vardır"* buyurdu.

★ Bunu hocası Abdullah b. Muhammed el-Hârisî'den Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Bu ravi, hadis uyduran biridir.

١٣٥٣٧ - وَعَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِلْجَارِ حَقٌّ " رواه البزار وفيه إبراهيم بن إسماعيل بن مجمع وهو ضعيف.

---

[1] Ahmed (5/267); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7630).

[2] Bezzâr (1896). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisin Hz. Peygamber'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu isnâddan başka bir isnâdla rivayet edildiğini bilmiyoruz."

13537. Saîd b. Zeyd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşunun hakkı vardır"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbrâhîm b. İsmâîl b. Mücemmi' vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا هِشَامٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أَبِى الْعَالِيَةِ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ أَهْلِى أُرِيدُ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِذَا أَنَا بِهِ قَائِمٌ وَإِذَا رَجُلٌ مُقْبِلٌ عَلَيْهِ فَظَنَنْتُ أَنَّ لَهُمَا حَاجَةً فَجَلَسْتُ فَوَاللَّهِ لَقَدْ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى جَعَلْتُ أَرْثِى لَهُ مِنْ طُولِ الْقِيَامِ ثُمَّ انْصَرَفَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ قَامَ بِكَ هَذَا الرَّجُلُ حَتَّى جَعَلْتُ أَرْثِى لَكَ مِنْ طُولِ الْقِيَامِ . قَالَ أَتَدْرِى مَنْ هَذَا . قُلْتُ لاَ . قَالَ ذَاكَ جِبْرِيلُ يُوصِينِى بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَلَّمْتَ عَلَيْهِ لَرَدَّ عَلَيْكَ السَّلاَمَ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13538. Ensar'dan bir kişi anlatıyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gitmek üzere ailemle yola çıktım. Onu ayakta buldum, bir adam da ona yönelmişti. (Konuştukları) bir meseleleri var diye düşündüm ve oturup bekledim. And olsun Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kadar ayakta kaldı ki uzun uzadıya ayakta kalışına ağıt yakmaya başladım. Sonra adam onu bıraktı. Ayağa kalkıp dedim ki: "Yâ Resûlallah! Bu adam seni o kadar ayakta tuttu ki uzun uzadıya ayakta kalışına ağıt yakmaya başladım." Buyurdu ki: *"Bunun kim olduğunu biliyor musun?"* "Hayır" dedim. *"Bu, Cibril'dir. Bana komşuya iyi davranmayı o kadar tavsiye etti ki, komşuyu komşuya varis kılacak zannettim. Eğer sen ona selam verseydin mutlaka senin selamını alırdı"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٣٩- حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمِ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَبَّادُ بْنُ مُوسَى السَّعْدِيُّ ، ثنا يُونُسُ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ ، قَالَ : مَرَرْتُ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الصَّفَا وَاضِعًا خَدَّهُ عَلَى خَدِّ رَجُلٍ ، فَذَهَبْتُ فَلَمْ أَلْبَثْ أَنْ نَادَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ ، مَا مَنَعَكَ أَنْ تُسَلِّمَ ؟ " ، فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، رَأَيْتُكَ فَعَلْتَ بِهَذَا الرَّجُلِ شَيْئًا لَمْ تَفْعَلْهُ بِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْطَعَكَ مِنْ حَدِيثِكَ ، فَمَنْ كَانَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : " كَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ

[1] Bezzâr (1900).

[2] Ahmed (5/32, 365).

السَّلامِ ، وَقَالَ : مَا لِمُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ لَمْ يُسَلِّمْ ؟ ، أَمَا إِنَّهُ لَوْ سَلَّمَ لَرَدَدْنَا عَلَيْهِ السَّلامَ " ، قَالَ : فَمَا قَالَ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : " مَا زَالَ يُوصِينِي بِالْجَارِ ، حَتَّى كُنْتُ أَنْتَظِرُ أَنْ يَأْمُرَنِي بِتَوْرِيثِهِ "

رواه الطبراني وفيه عياش بن موسى السعدي وقد ذكر ابن أبي حاتم عباد بن مؤنس وروى عنه اثنان فإن كان هذا ابن مؤنس فرجاله ثقات وإلا فلم أعرفه.

13539. Muhammed b. Mesleme dedi ki: Safa'dan geçerken baktım ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) orada yanağını bir adama dayamış bir halde duruyor. Çok geçmeden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana seslenerek: *"Ey Muhammed b. Mesleme! Selam vermene mani olan nedir?"* diye sordu. Muhammed b. Mesleme dedi ki: "Yâ Resûlallah! İnsanlardan kimseye yapmadığın bir şeyi bu adama yaptığını gördüm ve senin sözünü kesmek istemedim. O kimdi, yâ Resûlallah" (dedim) Buyurdu ki: *"O, Cibril idi."* "Ne dedi?" diye sordu. *"Bana komşuya iyi davranmayı öyle tavsiye etti ki, komşunun komşuya varis olacağını emredecek sandım"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abbâd b. Mûsa es-Sa'dî vardır ki İbn Ebî Hâtim onun adını Abbâd b. Mu'nis olarak vermiştir. Ondan iki kişi rivayette bulunmuştur. Buradaki İbn Mu'nis dışındaki ravileri, güvenilir ravilerdir ki, onu tanımıyorum.

١٣٥٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى، ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُبَشِّرٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ وَرَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجِبْرِيْلُ يُصَلِّيَانِ حَيْثُ يُصَلَّى عَلَى الْجَنَائِزِ فَقَالَ الرَّجُلُ : يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي رَأَيْتُهُ مَعَكَ ؟ قَالَ : " وَهَلْ رَأَيْتَهُ ؟ " . قَالَ : نَعَمْ . قَالَ : " لَقَدْ رَأَيْتَ خَيْراً كَثِيْراً هَذَا جِبْرِيْلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَازَالَ يُوصِيْنِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "

رواه البزار وفيه الفضل بن مبشر وثقه ابن حبان وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات.

13540. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebrail (aleyhisselâm) ile cenaze namazı kılınan yerde namaz kılarken bir adam geldi. Adam: "Yâ Resûlallah! Bu yanında gördüğüm adam kimdir?" diye sordu. Hz. Peygamber: *"Onu gördün mü?"* dedi. Adam: "Evet" deyince; *"And olsun ki sen çok hayır gördün! Bu, Cebrail'dir. Bana komşuya*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/234). Bu ikisi Abbad b. Mûsa veya İbn Munis'in tek kaldığı bir rivayetidir.

iyi davranmayı o kadar tavsiye etti ki komşuyu komşuya varis kılacak zannettim" buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Fadl b. Mübeşşir vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir sayarken başkaları zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، وَعَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ، ثنا شُعْبَةُ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَرَاهِيجَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا زَالَ جَبْرِيْلُ يُوصِيْنِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ"

رواه البزار وفيه داود بن فراهيج وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله ثقات.

13541. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrail bana komşuya iyi davranmayı o kadar tavsiye etti ki, komşuyu komşuya varis kılacak zannettim"* dediğini bildiriyor.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Dâvud b. Ferâhîc vardır ki kendisinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٤٢ - وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا زَالَ جِبْرِيْلُ يُوصِيْنِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ " رواه البزار وفيه محمد بن ثابت بن أسلم وهو ضعيف.

13542. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrail bana komşuya iyi davranmayı o kadar tavsiye etti ki, komşuyu komşuya varis kılacak zannettim"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Muhammed b. Sâbit b. Eslem vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥٤٣ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَنْطَبٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَقَدْ أَوْصَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه المطلب بن عبد الله بن حنطب وهو ثقة وفيه ضعف وبقية رجاله رجال الصحيح.

---

[1] Bezzâr (1897).

[2] Bezzâr (189)9; İbn Hibbân (512); Ahmed (7514, 9912, 10686) -aynı isnâdla- ve başka bir sahih isnâdla 9744. hadis. Dâvud, Ebû Hureyre'den yaptığı rivayette tek kalmamıştır.

[3] Bezzâr (1899). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadisin Enes'den sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz."

13543. Zeyd b. Sâbit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"And olsun Cebrail bana komşuya iyi davranmayı o kadar tavsiye etti ki komşuyu komşuya varis kılacak zannettim"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muttalib b. Abdillah b. Hantab vardır ki kendisinde zayıflık olmakla birlikte güvenilir bir ravidir. Diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٤٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ خَالَوَيْهِ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى نَاقَتِهِ الْجَدْعَاءِ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ ، يَقُولُ : " أُوصِيكُمْ بِالْجَارِ " ، حَتَّى أَكْثَرَ ، فَقُلْتُ : إِنَّهُ لَيُوَرِّثُهُ"

رواه الطبراني وإسناده جيد.

13544. Ebû Umâme dedi ki: Veda haccında Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) kulağı kesik devesi üzerinde konuşurken dinledim; *"Size komşuya iyi davranmayı tavsiye ederim"* diyordu. Bunu o kadar söyledi ki kendi kendime "Komşuyu komşuya varis kılacak" dedim.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٥٤٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا عُتْبَةُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الرَّخْصِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْهُذَلِيِّ ، عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا حَقُّ جَارِي عَلَيَّ ؟ ، قَالَ : " إِنْ مَرِضَ عُدْتَهُ ، وَإِنْ مَاتَ شَيَّعْتَهُ ، وَإِنِ اسْتَقْرَضَكَ أَقْرَضْتَهُ ، وَإِنْ أَعْوَزَ سَتَرْتَهُ ، وَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ هَنَّأْتَهُ ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَزَّيْتَهُ ، وَلا تَرْفَعْ بِنَاءَكَ فَوْقَ بِنَائِهِ فَتَسُدَّ عَلَيْهِ الرِّيحَ ، وَلا تُؤْذِهِ بِرِيحِ قِدْرِكَ إِلا أَنْ تَغْرِفَ لَهُ مِنْهَا "

رواه الطبراني وفيه أبو بكر الهذلي وهو ضعيف.

13545. Muaviye b. Hayde bildiriyor: "Yâ Resûlallah! Komşumun benim üzerimdeki hakkı nedir?" diye sordum. *"Hastalandığında onu ziyaret edersin, öldüğünde cenazesine katılırsın, borç istediğinde borç verirsin, muhtaç olduğunda gizlersin, bir hayra kavuşunca tebrik edersin, başına bir felaket gelince teselli edersin, binanı onun binasından yukarıya yükseltip rüzgârını enegellemezsin, -yemekten ona verme durumu hariç- tencerenin kokusuyla onu rahatsız etmezsin"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ebû Bekir el-Hüzelî vardır ki zayıf bir ravidir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4914).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7523).
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/419).

١٣٥٤٦ - حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، قَالَ : نا عَمِّي عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نا أَبُو مُسْلِمٍ قَائِدُ الأَعْمَشِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا طَبَخَ أَحَدُكُمْ قِدْرًا فَلْيُكْثِرْ مَرَقَهَا ، ثُمَّ لِيُنَاوِلْ جَارَهُ مِنْهَا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبيد الله بن سعيد قائد الأعمش وثقه ابن حيان وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات.

13546. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri tencereyi ocağa koyduğunda yemeğin suyunu fazla koysun ve sonra ondan komşusuna da versin"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde A'meş'in yol göstereni Ubeydullah b. Saîd vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَتْ : " كُنْتُ مَرَّةً فِي أَرْضٍ قَطَعَهَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَبِي سَلَمَةَ ، وَالزُّبَيْرِ مِنْ أَرْضِ النَّضِيرِ ، فَخَرَجَ الزُّبَيْرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَنَا جَارٌ مِنَ الْيَهُودِ ، فَذَبَحَ شَاةً فَطُبِخَتْ فَوَجَدْتُ رِيحَهَا ، فَدَخَلَنِي مِنْ رِيحِ اللَّحْمِ مَا لَمْ يُدْخِلْنِي مِنْ شَيْءٍ قَطُّ وَأَنَا حَامِلٌ بِابْنَةٍ لِي تُدْعَى خَدِيجَةَ ، فَلَمْ أَصْبِرْ فَانْطَلَقْتُ فَدَخَلْتُ عَلَى امْرَأَتِهِ أَقْتَبِسُ مِنْهَا نَارًا لَعَلَّهَا تُطْعِمُنِي ، وَمَا لِي مِنْ حَاجَةٍ إِلَى النَّارِ ، فَلَمَّا شَمَمْتُ رِيحَهُ ، وَرَأَيْتُهُ ازْدَدْتُ شَرًّا ، فَأَطْفَأْتُهُ ، ثُمَّ جِئْتُ الثَّانِيَةَ أَقْتَبِسُ مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ الثَّالِثَةَ فَلَمَّا رَأَيْتُ ذَلِكَ قَعَدْتُ أَبْكِي وَأَدْعُو اللَّهَ ، فَجَاءَ زَوْجُ الْيَهُودِيَّةِ فَقَالَ : أَدَخَلَ عَلَيْكُمْ أَحَدٌ ؟ قَالَتْ : لا إِلا الْعَرَبِيَّةُ أَتَتْ تَقْتَبِسُ نَارًا ، فَقَالَ : فَلا آكُلُ مِنْهَا أَبَدًا أَوْ تُرْسِلِي مِنْهَا إِلَيْهَا ، فَأَرْسَلَتْ إِلَيَّ بِقَدْحَةٍ ، وَلَمْ يَكُنْ فِي الأَرْضِ شَيْءٌ أَعْجَبُ إِلَيَّ مِنْ تِلْكَ الأَكْلَةِ " قال ابن بكير : القدحة : الغرفة"

رواه الطبراني وفيه ابن لهيعة وحديثه حسن وبقية رجاله رجال الصحيح.

---

[1] Bezzâr (1901) -başka bir isnâdla-; Ahmed (3/377). Bütün kanalları toplandığında hadis *hasen* olmaktadır. Bak: *es-Sahiha* (1368).

Bu bölüme **Zevâid** olarak yapılan bir ilave:

Havvâ'dan Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurduğu nakledilmiştir: *"Ey Müslüman kadınlar! Sizden biri, yanmış koyun paçasından bir yemek bile olsa, komşusuna yapacağı iyiliği basit görmesin."* Bunu sahih bir isnâdla Ahmed (6/434) ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* (719) rivayet etmişlerdir.

13547. Esmâ binti Ebî Bekir anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Nadir yurdunda Ebû Seleme ve Zübeyir'e verdiği arazideydim. Zübeyir, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte çıktı. Bizim bir Yahudi komşumuz vardı, o bir koyun kesip pişirdi. Ben bunun kokusunu aldım. Etin kokusu öylesine içeri girmişti ki daha önce hiçbir şeyden bu kadar koku gelmemişti. Ben o sırada Hatice adındaki kızıma hamileydim. Sabredemeyip evden çıktım ve ateş almak üzere komşunun hanımına gittim. Belki etten bana yedirir diye ümit ettim. Aslında ateşe ihtiyacım yoktu. Etin kokusunu iyice alınca daha kötü oldum ve ateşi söndürdüm. Sonra aynı şekilde ateş almak üzere ikinci defa gittim, sonra üçüncüye gittim. Bu durumumu görünce oturup ağladım ve Allah'a dua ettim. Sonunda Yahudi kadının kocası geldi ve: "Eve biri mi girdi?" diye sordu. Kadın: "Hayır, yalnız Arap kadın ateş almaya geldi" dedi. Adam da dedi ki: "O kadına bundan vermeden asla yemem!" Bunun üzerine kadın bana bir kepçe (yemek) gönderdi. Yeryüzünde o yemekten daha çok hoşuma giden bir şey olmamıştır."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn Lehîa vardır ki hadisi hasen biridir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٥٤٨ - حَدَّثَنَا أَبو هَمَّامٍ ، حَدَّثَنَا عَوْبَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَتْ : قُلْتُ : " يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يَكُونُ لِي جَارَانِ ، أَحَدُهُمَا : بَابُهُ قُبَالَةَ بَابِي ، وَالآخَرُ : شَاسِعٌ عَنْ بَابِي ، وَهُوَ أَقْرَبُ فِي الْجِدَارِ ، فَبِأَيِّهِمَا أَبْدَأُ ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ابْدَئِي بِالَّذِي بَابُهُ قُبَالَةَ بَابِكِ "

قلت : هو في الصحيح بغير سياقه رواه أبو يعلى واللفظ لأحمد والطبراني في الأوسط وفيه عوبد بن أبي عمران وهو متروك.

13548. Müminlerin annesi Hz. Âişe diyor ki: "Yâ Resûlallah! Benim iki komşum bulunuyor, birinin kapısı benim kapımın karşısında; diğeri de kapımdan uzakta. Ancak duvar itibariyle o daha yakın. Ben (iyiliğe öncelikle) hangisinden başlayayım?" Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kapısı senin kapının karşısında olandan başla"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Bu hadis, başka ifadelerle *Sahîh*'te mevcuttur.

Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Anlatım Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî'ye aittir. Senedinde Avbed b. Ebî İmran vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/103-104).

[2] Ebû Ya'lâ (4961). Lafız ona aittir. Ahmed de rivayet etmiştir (6/175, 187, 193, 239).

١٣٥٤٩ - وَعَنْ مُعَاوِيَةِ بْنِ حِيْدَةَ قَالَ : قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَاباً" رواه الطبراني وفيه مسعدة بن اليسع وهو كذاب.

13549. Muaviye b. Hayde dedi ki: Ben: "Yâ Resûlallah! Benim iki komşum var; bunların hangisine hediye vereyim?" diye sordum. *"Kapısı sana daha yakın olana"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mes'ade b. el-Yesa' vardır ki hadis uyduran bir ravidir.

(بَابُ إِكْرَامُ الجَارِ)

Komşuya İkram

١٣٥٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيِّ عَنْ رِجَالٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلْيُكْرِمْ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَقُلْ حَقًّا أَوْ لِيَسْكُتْ. وفي رواية : " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ " ثلاث مرات " وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ " ثلاث مرات" رواه كله أحمد بأسانيد ورجال الأول رجال الصحيح غير علقمة بن عبد الله المزني وهو ثقة.

13550. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grup, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa Allah'tan sakınsın ve komşusuna ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa Allah'tan sakınsın ve misafirine ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa ya hakkı söylesin, ya da sussun."*[2]

١٣٥٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الرِّجَالِ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَسَمِعْتُهُ مِنَ الْحَكَمِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الرِّجَالِ قَالَ قَالَ أَبِي فَذَكَرَهُ عَنْ أُمِّهِ عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/421). Taberânî bunu iki isnâdla rivayet etmiştir; diğerinde Mes'ade yoktur.

[2] Ahmed (5/24).

جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ" رواه أحمد ورجاله ثقات.

13551. Diğer rivayet ise şöyledir: *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin."* -Bunu üç defa söyledi-. *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa komşusuna iyilik yapsın"*. -Bunu da üç defa söyledi-

★ Bunların hepsini birtakım isnâdlarla Ahmed rivayet etmiştir.[1] Birincinin ricali, güvenilir bir ravi olan Alkame b. Abdillah el-Müzenî hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَحْفَظْ جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ"

رواه أحمد والطبراني وإسنادهما حسن . قلت : وبقية هذه الأحاديث في الضيافة.

13552. Hz. Âişe, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa komşusuna eziyet etmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin, ya da sussun. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa misafirine ikramda bulunsun"* buyurduğunu aktarmıştır.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١١٥٥٣ - حَدَّثَنَا حَسَنٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللّهِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيَحْفَظْ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ "

13553. Abdullah b. Amr, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa komşusunu gözetsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin, ya da sussun."*

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] İkisinin isnâdı da hasendir.

---

[1] Ahmed (5/412).
[2] Ahmed (6/69).

Ben derim ki: Bu hadislerin geri kalan kısmı misafirlik bölümündedir.

(بَابُ فِيمَنْ يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ)

Komşusu Açken Doyanlar Hakkında

١٣٥٥٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الأَثْرَمُ ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ ، ثنا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، ثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا آمَنَ بِي مَنْ بَاتَ شَبْعَانًا وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ وَهُوَ يَعْلَمُ بِهِ "

رواه الطبراني والبزار وإسناد البزار حسن.

13554. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yanındaki komşusu açken bunu bile bile tok yatan kimse bana iman etmemiştir"* buyurdu.

★ Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Bezzâr'ın isnâdı hasendir.

١٣٥٥٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ , عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَشِيرٍ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُسَاوِرِ , قَالَ : قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَهُوَ بِنَخْلِ ابْنِ الزُّبَيْرِ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالَّذِي يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ "

رواه الطبراني وأبو يعلى ورجاله ثقات.

13555. İbn Abbâs, İbnü'z-Zübeyr'in hurmalığında iken şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşusu aç olup da karnını doyuran kimse, mümin değildir"* buyurdu.

★ Taberânî ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[3] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٥٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رِفَاعَةَ قَالَ بَلَغَ عُمَرَ أَنَّ سَعْداً لَمَّا بَنَى الْقَصْرَ قَالَ انْقَطَعَ الصُّوَيْتُ فَبَعَثَ إِلَيْهِ مُحَمَّدَ بْنَ مَسْلَمَةَ فَلَمَّا

---

[1] Ahmed (6621). Senedinde İbn Lehî'a vardır ki zayıf bir ravidir. 13622 no'da gelecek hadise bakınız.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (751); Bezzâr (119). Taberânî demiştir ki: "Bu hadisin Enes'den sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz." İbnü'l-Cevzî de *İlel*'de (873) bunu rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Esrem bunu Hâm ve Ebû Hilal'den rivayet ederdi." Ebû Hâtim er-Râzî de şöyle demiştir: "O, hadisi münker biridir."

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12741). Senedinde Ebû Nuaym Dırâr b. Sured vardır ki zayıf bir ravidir. Benzer şekilde Ebû Ya'lâ (2699) ve Hâkim de *Müstedrek*'te (4/167) rivayet etmiştir. Zehebî de bunu sahih görüp muvafakat etmiştir. Bu hadisin şahidleri vardır. Bak: *es-Sahîha* (148).

قَدِمَ أَخْرَجَ زَنْدَهُ وَأَوْرَى نَارَهُ وَابْتَاعَ حَطَباً بِدِرْهَمٍ وَقِيلَ لِسَعْدٍ إِنَّ رَجُلاً فَعَلَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ ذَاكَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ. فَخَرَجَ إِلَيْهِ فَحَلَفَ بِاللَّهِ مَا قَالَهُ فَقَالَ نُؤَدِّى عَنْكَ الَّذِى تَقُولُهُ وَنَفْعَلُ مَا أُمِرْنَا بِهِ. فَأَحْرَقَ الْبَابَ ثُمَّ أَقْبَلَ يَعْرِضُ عَلَيْهِ أَنْ يُزَوِّدَهُ فَأَبَى فَخَرَجَ فَقَدِمَ عَلَى عُمَرَ فَهَجَّرَ إِلَيْهِ فَسَارَ ذَهَابَهُ وَرُجُوعَهُ تِسْعَ عَشْرَةَ فَقَالَ لَوْلاَ حُسْنُ الظَّنِّ بِكَ لَرَأَيْنَا أَنَّكَ لَمْ تُؤَدِ عَنَّا. قَالَ بَلَى أَرسَلَ يُقْرِئُكَ السَّلاَمَ وَيَعْتَذِرُ وَيَحْلِفُ بِاللَّهِ مَا قَالَهُ. قَالَ فَهَلْ زَوَّدَكَ شَيْئاً قَالَ لاَ. قَالَ فَمَا مَنَعَكَ أَنْ تُزَوِّدَنِى أَنْتَ قَالَ إِنِّى كَرِهْتُ أَنْ آمُرَ لَكَ فَيَكُونَ لَكَ الْبَارِدُ وَيَكُونَ لِى الْحَارُّ وَحَوْلِى أَهْلُ الْمَدِينَةِ قَدْ قَتَلَهُمُ الْجُوعُ وَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يَشْبَعُ الرَّجُلُ دُونَ جَارِهِ"

رواه أحمد وأبو يعلى ببعضه ورجاله رجال الصحيح إلا أن عباية بن رفاعة لم يسمع من عمر.

13556. Abâye b. Rifâa anlatıyor: (Halife) Ömer, (valisi) Sa'd'ın saray yaptığını haber aldı. Sesler kesilince ona Muhammed b. Mesleme'yi gönderdi. Muhammed onun bulunduğu yere gidince bir dirheme odun satın alıp çakmağını çıkardı ve ateşini yaktı. Sa'd'a bunu haber vererek: "Bir adam şöyle şöyle yaptı" dediler. O da: "O, Muhammed b. Mesleme'dir!" dedi ve yola düşerek onun yanına gitti, söylediklerinde Allah adına yemin ederek dedi ki: "Senin söyleyeceklerini yerine getireceğiz ve bize emredileni yapacağız". Bunun üzerine kapıyı yaktı, sonra ona azık vermeye yöneldi, ancak Muhammed bunu kabul etmedi. Bu sırada Ömer'e doğru bir öncü yola çıktı; ancak Muhammed ondan önce davrandı. Gidişi ve dönüşü on dokuz gece sürdü. Ömer'in yanına varınca ona dedi ki: "Eğer senin hakkında hüsnü zannımız olmasaydı görevi yerine getirmediğini düşünecektik." O da şöyle karşılık verdi: "Özür dileyerek ve söylediklerinde Allah'a yemin ederek sana selam gönderdi." Ömer: "Sana azık olarak bir şey verdi mi?" diye sordu. O: "Hayır" dedi. Bunun üzerine: "Peki senin bana azık getirmene ne mani oldu?" diye sordu. O da şöyle dedi: "Senin için azık vermelerini emretmeyi hoş görmedim. Çünkü o takdirde soğuk yemek senin, sıcağı benim olur. Bir de etrafımdaki şehir halkı açlıktan kırılmıştı. Ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Kişi komşusunu bırakıp kendisi doyamaz»* dediğini işittim."

★ Ahmed ve -bir kısmını- Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir; ancak Abâye b. Rifâa, Ömer'den hadis işitmemiştir.

---

[1] Ahmed (390).

١٣٥٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ أُعْطِيكُمْ وَأَدَعُ أَهْلَ الصُّفَّةِ تَلَوَّى بُطُونُهُمْ مِنَ الْجُوعِ" رواه احمد

وفيه عطاء بن السائب وقد اختلط.

13557. Hz. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karınları açlıktan kıvranırken, Ehl-i Suffe'yi bırakıp size veremem"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde Atâ b. es-Sâib vardır ki âhir ömründe ezberi bozulmuş bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ لَهُ جَارٌ فَقِيرٌ لاَ يَصِلُهُ)

Fakir Bir Komşusu Olup da Onunla İlgilenmeyen Hakkında

١٣٥٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْمَوَيْهِ الْجَوْهَرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ الْهَاشِمِيُّ ، ثَنَا الْمُنْذِرُ بْنُ زِيَادٍ الطَّائِيُّ ، نَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ ، اكْسُنِي ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ ، اكْسُنِي ، فَقَالَ : " أَمَا لَكَ جَارٌ لَهُ فَضْلُ ثَوْبَيْنِ ؟ " قَالَ : بَلَى ، غَيْرُ وَاحِدٍ . قَالَ : " فَلا يَجْمَعُ اللهُ بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ فِي الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه المنذر بن زياد الطائي وهو متروك.

13558. Enes b. Mâlik dedi ki: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "Yâ Resûlallah! Beni giydir!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise ondan yüz çevirdi. Adam yine: "Yâ Resûlallah! Beni giydir!" dedi. Hz. Peygamber de: *"Senin iki elbiseden fazla elbisesi olan komşun yok mu?"* diye sordu. Adam: "Var, hem de birçok komşum var" dedi. Bunun üzerine: *"Allah seninle onu cennette bir araya getirmez"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Münzir b. Ziyad et-Tâî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ حَدُّ الجِوَارِ)

Komşuluğun Sınırı

١٣٥٥٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَقُّ الجَارِ أَرْبَعُونَ دَاراً هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا يَمِيناً وَشِمَالاً وَقُدَّامَ وَخَلْفَ"

رواه أبو يعلى عن شيخه محمد بن جامع العطار وهو ضعيف . وحديث كعب بن مالك في باب أذى الجار.

[1] Ahmed (596 ve 838). Bunun uzun metinle başka lafızları vardır. Atâ'dan rivayette bulunan Süfyân b. Uyeyne, ezberi bozulmadan önce ondan hadis dinlemiştir.

13559. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşu hakkı dört taraftan kırk evdir. Şöyle, şöyle, şöyle, şöyle; sağdan, soldan, önden ve arkadan"* buyurdu.

★ Bunu şeyhi Muhammed b. Câmi' el-Attâr'dan –ki o zayıf bir ravidir- Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ka'b b. Mâlik hadisi ise Komşuya Eziyet bölümündedir (no. 13566).

(بَابُ مَا جَاءَ فِي جَارِ السُّوءِ وَإِمَامُ السُّوءِ وَزَوْجَةُ السُّوءِ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْهُمْ)

Kötü Komşu, Kötü İdareci ve Kötü Hanım Hakkında

١٣٥٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَسِيدٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَةَ وَأَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ الأصبهانيون، قَالُوا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِصَامِ بْنِ يَزِيدَ، حَدَّثَنَا أَبِي، عَنْ سُفْيَانَ، عَنْ مَنْصُورٍ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ، عَنْ نُعَيْمِ بْنِ ذِي حُبَابٍ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ثَلاثَةٌ مِنَ الْعَوَاقِرِ : إِمَامٌ إِنْ أَحْسَنْتَ لَمْ يَشْكُرْ وَإِنْ أَسَأْتَ لَمْ يَغْفِرْ وَجَارُ السُّوءِ إِنْ رَأَى خَيْرًا دَفَنَهُ وَإِنْ شَرًا أَذَاعَهُ وَامْرَأَةٌ إِنْ حَضَرْتَ آذَتْكَ وَإِنْ غِبْتَ عَنْهَا خَانَتْكَ"

رواه الطبراني وفيه محمد بن عصام بن يزيد ذكره ابن أبي حاتم و لم يجرحه و لم يوثقه وبقية رجاله وثقوا.

13560. Fadale b. Ubeyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç kişi belâlardandır: Kendisine iyilik yaptığın zaman teşekkür etmeyen, kötülük yaptığın zaman bağışlamayan idareci. Senden iyilik görürse gizleyen, kötülük görürse de etrafa yayan kötü komşu. Yanına vardığın zaman sana eziyet eden, yanından uzaklaştığın zaman ise arkandan sana ihanet eden kadın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Isâm b. Yezîd vardır ki İbn Ebî Hâtim onu zikretmiş, ancak ne cerh etmiş, ne de tadil yapmıştır. Diğer ravileri, güvenilir görülmüştür.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي أَذَى الْجَارِ)

Komşuya Eziyet

١٣٥٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدٍ الأَنْصَارِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا ظَبْيَةَ الْكَلاَعِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ الْمِقْدَادَ بْنَ الأَسْوَدِ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ مَا تَقُولُونَ فِى الزِّنَا . قَالُوا حَرَّمَهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَهُوَ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ لأَنْ يَزْنِىَ الرَّجُلُ

---

1 Ebû Ya'lâ (5982). Bunun senedinde de Abdusselâm b. Ebi'l-Cenûb vardır ki hadisi metrûk biridir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/318-319).

بِعَشْرِ نِسْوَةٍ أَيْسَرُ عَلَيْهِ مِنْ أَنْ يَزْنِىَ بِامْرَأَةِ جَارِهِ . قَالَ فَقَالَ مَا تَقُولُونَ فِى السَّرِقَةِ . قَالُوا حَرَّمَهَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَهِىَ حَرَامٌ. قَالَ لأَنْ يَسْرِقَ الرَّجُلُ مِنْ عَشْرَةِ أَبْيَاتٍ أَيْسَرُ عَلَيْهِ مِنْ أَنْ يَسْرِقَ مِنْ جَارِهِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات.

13561. Mikdâd İbnü'l-Esved anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabına zina hakkında sordu. Ashâb: "Haramdır, Allah ve onun Peygamberi onu haram kılmıştır. O, kıyamet gününe kadar haramdır" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına şöyle dedi: *"Kişinin on kadınla zina etmesi, komşusunun karısı ile zina etmesinden onun için daha hafif bir durumdur"* buyurdu. Yine ashâba: *"Hırsızlık hakkında ne dersiniz?"* diye sordu. Ashâb: "Haramdır, onu Yüce Allah ile onun Peygamberi haram kılmıştır" dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin on evden çalması da, komşusundan çalmasından daha hafif bir durumdur"* buyurdu.

★ Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٥٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِى الأَعْمَشُ عَنْ أَبِى يَحْيَى مَوْلَى جَعْدَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلاَنَةَ تُذْكَرُ مِنْ كَثْرَةِ صَلاَتِهَا وَصِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا غَيْرَ أَنَّهَا تُؤْذِى جِيرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ هِىَ فِى النَّارِ . قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّ فُلاَنَةَ تُذْكَرُ مِنْ قِلَّةِ صِيَامِهَا وَصَدَقَتِهَا وَصَلاَتِهَا وَأَنَّهَا تَصَدَّقُ بِالأَثْوَارِ مِنَ الأَقِطِ وَلاَ تُؤْذِى جِيرَانَهَا بِلِسَانِهَا قَالَ هِىَ فِى الْجَنَّةِ" رواه أحمد والبزار ورجاله ثقات.

13562. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Falan kadının çok namaz kıldığından, çok sadaka verdiğinden, çok oruç tuttuğundan, ancak dili ile komşusuna çok eziyet ettiğinden söz ediliyor, ne dersiniz?" Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"O cehennemde olacaktır"* buyurdu. Adam yine dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Falan kadının az (nafile) oruç tuttuğundan, az sadaka verdiğinden, az namaz kıldığından, süzme peynir gibi şeylerden az sadaka verdiğinden, bununla beraber dili ile komşularına eziyet etmediğinden söz ediliyor, ne dersiniz?" *"O cennette olacaktır"* buyurdu.

★ Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir ravilerdir.

---

1 Ahmed, 6/8; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/256).

2 Ahmed (2/440); Bezzâr (1902).

١٣٥٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاللَّهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لاَ يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لاَ يُؤْمِنُ . قَالُوا وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْجَارُ لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ . قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا بَوَائِقُهُ قَالَ شَرُّهُ"

قلت : لأبي هريرة في الصحيح : " لا يدخل الجنة من لا يأمن جاره بوائقه " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13563. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz!"* dedi. "Kimdir o yâ Resûlallah!" dediler; *"Komşusu kendisinin bevâikinden emin olmayan kimse"* buyurdu. "Yâ Resûlallah! Bevâiki nedir?" diye sordular; *"Kötülüğü"* buyurdu.

★ Ben derim ki: *Sahîh*'te Ebû Hureyre'ye ait şu hadis vardır: *"Komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse Cennete giremez."*

Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٦٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَنَفِيُّ ، ثَنَا أَيُّوبُ بْنُ عُتْبَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ ، عَنْ أَبِيهِ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي لا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه أيوب بن عتبة ضعفه الجمهور وهو صدوق كثير الخطأ.

13564. Talk b. Ali, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse mümin değildir"* buyurduğunu haber verdi.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Eyyûb b. Utbe'yi çoğunluk zayıf görmüştür. Çok hata eden dürüst bir ravidir.

١٣٥٦٥ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ : " مَا هُوَ بِمُؤْمِنٍ مَنْ لَمْ يَأْمَنْ جَارُهُ بَوَائِقَهُ " رواه أبو يعلى وفيه ابن إسحاق وهو مدلس

13565. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse mümin değildir"* buyurduğunu işittim.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn İshâk vardır ki müdellis bir ravidir.

---

[1] Ahmed (7865). Buhârî'de de buna yakın bir anlatımla verilmiştir (*Feth*, 10/372).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8250).

١٣٥٦٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفَّى ، ثنا يُوسُفُ بْنُ السَّفَرِ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي نَزَلْتُ فِي مَحِلَّةِ بَنِي فُلانٍ ، وَإِنَّ أَشَدَّهُمْ لِي أَذًى أَقْدَمُهُمْ لِي جِوَارًا ، فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَبَا بَكْرٍ ، وَعُمَرَ ، وَعَلِيًّا ، يَأْتُونَ الْمَسْجِدَ فَيَقُومُونَ عَلَى بَابِهِ ، فَيَصِيحُونَ ثَلاثًا : " أَلا إِنَّ أَرْبَعِينَ دَارًا جَارٌ ، وَلا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ خَافَ جَارُهُ بَوَائِقَهُ"

رواه الطبراني وفيه يوسف بن السفر وهو متروك.

13566. Ka'b b. Mâlik bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelip şöyle dedi: "Yâ Resûlallah! Ben Filan oğullarının mahallesinde konakladım. Onların içinde bana en şiddetli sıkıntıyı veren bana en yakın komşum oldu." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hemen Ebû Bekir, Ömer ve Ali'yi Mescid'e gidip kapısında şöyle seslenmeleri için gönderdi: *"Dikkat edin! Kırk ev komşu sayılır. Komşusu şerrinden korkan kimse cennete giremez!"*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yûsuf b. es-Sefer vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥٦٧ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا الْخَلِيلُ بْنُ رَاشِدٍ النُّوشَجَانِيُّ ، ثنا رُوَيْمُ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِئُ ، ثنا سَوَّارُ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ شَقِيقٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى فَاطِمَةَ ، فَقَالَ : يَا بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ ، هَلْ تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَكِ شَيْئًا تُطْرِفِينِيهِ ؟ فَقَالَتْ : يَا جَارِيَةُ ، هَاتِي تِلْكَ الْجَرِيدَةَ ، فَطَلَبَتْهَا فَلَمْ تَجِدْهَا ، فَقَالَتْ : وَيْحَكِ ! اطْلُبِيهَا ، فَإِنَّهَا تَعْدِلُ عِنْدِي حَسَنًا وَحُسَيْنًا ، فَطَلَبَتْهَا فَإِذَا هِيَ قَدْ قَمَّتْهَا فِي قُمَامَتِهَا ، فَإِذَا فِيهَا : قَالَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ مَنْ لَمْ يَأْمَنْ جَارُهُ بَوَائِقَهُ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يُؤْذِ جَارَهُ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ ، إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيِيَّ الْحَلِيمَ الْعَفِيفَ الْمُتَعَفِّفَ ، وَيُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْبَذِيءَ السُّؤَالَ الْمُلْحِفَ ، إِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الإِيمَانِ ، وَالإِيمَانَ فِي الْجَنَّةِ ، وَالْفُحْشَ مِنَ الْبَذَاءِ ، وَالْبَذَاءَ فِي النَّارِ"

[1] Ebû Ya'lâ (4252). Bunun senedinde de Saîd b. Sinân vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/73).

رواه الطبراني وفيه سوار بن مصعب وهو متروك

13567. İbn Mes'ûd dedi ki: Bir adam Hz. Fatıma'ya gelip şöyle dedi: "Ey Resûlullah'ın kızı! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) senin yanında hatıra olarak bir şey bıraktı mı?" Fatıma da dedi ki: "Ey cariye, şu hurma dalını getir!" O da aradı, fakat bulamadı. Bunun üzerine Fatıma dedi ki: "Yazık sana, onu (yine) ara! O, benim yanımda Hasan ile Hüseyin'e denktir." Aramaya devam etti ve onu süprüntünün içinde buldu. Hurma dalında şunlar yazılıydı: "Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem): «*Komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse müminlerden değildir. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa komşusunu incitmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin, ya da sussun. Şüphesiz Allah canlı, halim ve iffetli olanı sever. Hayâsız, ağzı bozuk, ısrarla dilenen kimseden nefret eder. Muhakkak ki utanma duygusu, imandandır. İman cennettedir. Hayâsızlık müstehcenliktendir. Müstehcenlik de cehennemdedir*» buyurdu."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Sevvâr b. Mus'ab vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥٦٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ أَبِي عُمَرَ ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ، قَالَ : " جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْكُو جَارَهُ ، فَقَالَ : اطْرَحْ مَتَاعَكَ عَلَى الطَّرِيقِ فَطَرَحَهُ فَجَعَلَ النَّاسُ يَمُرُّونَ عَلَيْهِ وَيَلْعَنُونَهُ فَجَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَقِيتُ مِنَ النَّاسِ ، قَالَ : وَمَا لَقِيتَ مِنْهُمْ ؟ قَالَ : يَلْعَنُونِي ، قَالَ : قَدْ لَعَنَكَ اللَّهُ قَبْلَ النَّاسِ ، قَالَ : فَإِنِّي لا أَعُودُ فَجَاءَ الَّذِي شَكَاهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَهُ : ارْفَعْ مَتَاعَكَ فَقَدْ كُفِيتَ "

رواه الطبراني والبزار بنحوه إلا أنه قال : " ضع متاعك على الطريق أي على ظهر الطريق " . فوضعه فكان كل من مر قال : ما شأنك ؟ قال : جاري يؤذيني . فيدعو عليه فجاء جاره فقال : رد متاعك فلا أؤذيك أبدا وفيه أبو عمر المنبهي تفرد عنه شريك وبقية رجاله ثقات.

13568. Ebû Cuhayfe dedi ki: Bir adam, komşusunu Hz. Peygamber 'e (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: "*Eşyanı taşıyıp, yol üzerine koy*" buyurdu. Adam Peygamber'in tavsiyesini yerine getirdikten sonra bu eşyaya rastlayan herkes, o kötü komşuya lanet etmeye başladı. Bunun üzerine o komşu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelip: "İnsanlardan karşılaştığım ve gördüğüm (bu hakaret ve lanet) nedir?" dedi. Hz. Peygamber: "*İnsanlardan ne gördün ki?*" diye

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10442).

sordu. "Bana lanet ediyorlar!" dedi. *"İnsanlardan önce sana Allah lanet etti"* buyurdu. Adam: "Ben bundan vazgeçmem!" dedi. Sonra onu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) şikâyet eden adam geldi. Ona: *"Eşyanı kaldır; bu sana yeter"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî ve benzer metinle Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ancak Bezzâr'ın ifadesi: *"Eşyanı yol üzerine koy"* dedi; o da koydu. Oradan geçen herkes "Bunun neyi var?" demeye başladı. O da: "Komşum bana eziyet ediyor" dedi. Bunun üzerine komşusuna beddua etmeye başladılar. Bunu gören komşusu gelip: "Eşyanı kaldır, artık sana asla eziyet etmeyeceğim" dedi.

Senedinde Ebû Ömer el-Menbehî vardır ki Şerîk ondan rivayetinde tek kalmıştır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٦٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي الْحَوَارِيِّ ، ثنا الْوَلِيدُ ، ثنا شَيْبَانُ ، عَنْ يَحْيَى ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا قَلِيلَ مِنْ أَذَى الْجَارِ " رواه الطبراني ورجاله ثقات

13569. Ümmü Seleme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Komşuya eziyetin azı olmaz"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٥٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِرْسٍ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ ، ثَنَا ابْنُ مُعَاذٍ يُونُسُ بْنُ تَمِيمٍ الزُّرَقِيُّ ، ثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْمَدِينِيُّ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ عَنْبَسَةَ الْمَدِينِيُّ السَّعْدِيُّ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِ جَارِهِ ، فَنَظَرَ إِلَى عَوْرَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ ، أَوْ شَعْرِ امْرَأَةٍ ، أَوْ شَيْءٍ مِنْ جَسَدِهَا ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ النَّارَ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن عنبسة وهو وضاع.

13570. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim komşusunun evine göz atıp da Müslüman kardeşinin edeb yerini, hanımının saçını veya vücudunun bir yerini görürse, onu cehenneme sokmak Allah üzerine haktır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yahyâ b. Anbese vardır ki hadis uyduran biridir.

---

[1] Bezzâr (1903); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/1340) ve -aynı isnâdla- Hâkim, *Müstedrek* (4/166; Zehebî de onun sahih hükmüne muvafakat etmiştir).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/258).

١٣٥٧١ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثَنَا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ ، فَقَالَ : " لا يَصْحَبْنَا الْيَوْمَ مَنْ آذَى جَارَهُ " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ : أَنَا بُلْتُ فِي أَصْلِ حَائِطِ جَارِي ؟ فَقَالَ : " لا تَصْحَبْنَا الْيَوْمَ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه يحيى بن عبد الحميد الحماني وهو ضعيف

13571. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gazaya çıkarken dedi ki: *"Komşusuna eziyet eden kimse bugün bize eşlik etmesin!"* Bunun üzerine oradakilerden biri: "Ben komşumun bahçesinin dibine işemiştim" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen bugün bize eşlik etme"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Yahyâ b. Abdilhamîd el-Hımmânî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ خُصُومَةِ الْجِيرَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)

Kıyamet Günü Komşuların Çekişmesi

١٣٥٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي عُشَّانَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلُ خَصْمَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَارَانِ"

رواه أحمد والطبراني بنحوه وأحد إسنادي الطبراني رجاله رجال الصحيح غير أبي عشانة وهو ثقة.

13572. Ukbe b. Âmir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü iki hasmın ilk tarafları iki komşudur"* buyurdu.

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Taberânî'nin iki isnâdından birinin ricali, güvenilir bir ravi olan Ebû Uşşâne hariç, *Sahîh* ricalidir.

(بَابُ فِيمَنْ يَصْبِرُ عَلَى أَذَى جَارِهِ)

Komşusunun Eziyetine Sabredenler

١٣٥٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا الأَسْوَدُ بْنُ شَيْبَانَ عَنْ يَزِيدَ أَبِي الْعَلاءِ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشِّخِّيرِ قَالَ بَلَغَنِي عَنْ أَبِي ذَرٍّ حَدِيثٌ فَكُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَلْقَاهُ فَلَقِيتُهُ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَا ذَرٍّ بَلَغَنِي عَنْكَ حَدِيثٌ فَكُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَلْقَاكَ فَأَسْأَلَكَ عَنْهُ. فَقَالَ قَدْ لَقِيتَ فَاسْأَلْ. قَالَ قُلْتُ بَلَغَنِي أَنَّكَ تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ثَلاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَثَلاثَةٌ

[1] Ahmed (4/151); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/303, 309).

يُبْغِضُهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ" قَالَ نَعَمْ فَمَا أَخَالُنِى أَكْذِبُ عَلَى خَلِيلِى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلاَثاً يَقُولُهَا. قَالَ قُلْتُ مَنِ الثَّلاَثَةُ الَّذِينَ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ رَجُلٌ غَزَا فِى سَبِيلِ اللَّهِ فَلَقِىَ الْعَدُوَّ مُجَاهِداً مُحْتَسِباً فَقَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ وَأَنْتُمْ تَجِدُونَ فِى كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِهِ صَفًّا﴾ وَرَجُلٌ لَهُ جَارٌ يُؤْذِيهِ فَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُ وَيَحْتَسِبُهُ حَتَّى يَكْفِيَهُ اللَّهُ إِيَّاهُ بِمَوْتٍ"

قلت : فذكر الحديث وقد رواه النسائي وغيره غير ذكر الجار رواه أحمد والطبراني واللفظ له وإسناد الطبراني وأحد إسنادي أحمد رجاله رجال الصحيح.

13573. Mutarrif b. Abdillah anlatıyor: Bana Ebû Zer'in hadisi ulaşıyordu, onu merak edip görüşmek istiyordum. Nihayet görüştüm ve dedim ki: "Ey Ebû Zer! Bana senin hadisin ulaşıyordu, ben de seni merak edip görüşmek istiyordum." O da: "Hay babana rahmet, işte gördün, sor soracağını" dedi. "Bana ulaşan bir hadise göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuş: *«Şüphesiz Yüce Allah üç kişiyi sever, üç kişiden de nefret eder.»*" Ebû Zer dedi ki: "Dostum Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) adına onun üç kez dile getirdiği bir hususta yalan söyleyeceğimi sanmıyorum!" Ben: "Peki, Yüce Allah'ın sevdiği üç kişi kimdir?" dedim.

Şu karşılığı verdi: "Biri, Allah yolunda sabrederek ve sevabını Allah'tan umarak gaza eden ve öldürülünceye kadar savaşan kimsedir. Siz bunu Yüce Allah'ın yanınızdaki Kitab'ında bulursunuz." Sonra şu âyeti okudu: **"Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir yapı gibi saf bağlayarak savaşanları sever."** (Saff Sur. 4) Ben dedim ki: "Başka kim?" "Kendisine eziyet veren kötü komşusu olan ve Allah ona karşı kendisine hayatla veya ölümle kâfi gelinceye kadar onun eziyetine sabreden kimse" dedi.

★ Ben derim ki: Aslında hadis devam ediyor. Bunu Nesâî ve başkaları komşu bahsi olmadan rivayet etmişlerdir.

Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Anlatım Taberânî'ye aittir. Taberânî'nin isnâdı ile Ahmed'in iki isnâdından birinin ricali, *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Ahmed (5/151, 153, 176); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1637) –uzun metinle-; Tirmizî (2696 ve 2697); Nesâî (5/81).

(بَابُ الإِخَاءُ بَيْنَ الْمُسْلِمِيْنَ)

Müslümanlar Arasındaki Kardeşlik

١٣٥٧٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى، قَالَ: نا سَعِيدٌ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ الْعَوَّامِ، قَالَ: نا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ، عَنْ يَعْلَى بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ آخَى بَيْنَ الزُّبَيْرِ وَابْنَ مَسْعُودٍ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير ورجال الأوسط ثقات.

13574. İbn Abbâs dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Zübeyr ile İbn Mes'ûd arasında kardeşlik tesis etti.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın ricali güvenilir kimselerdir.

١٣٥٧٥ - حَدَّثَنَا قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسْ قَالَ : آخَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بَيْنَ أَصْحَابِهِ آخَى بَيْنَ سَلْمَان وَأَبِي الدَّرْدَاء وَبَيْنَ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ وَبَيْنَ صَعْبِ بْنِ جُثَامَةَ"

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح.

13575. Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı arasında kardeşlik tesis etti; Selmân ile Ebû'd-Derdâ arasında, Avf b. Mâlik ile Sa'b b. Cessâme arasında kardeşlik kurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٧٦ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ ، قَالَ : قُلْتُ " يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، آخَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَ حَمْزَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ"

رواه البزار والطبراني ورجال البزار رجال الصحيح وكذلك أحد إسنادي الطبراني.

13576. Zeyd b. Hârise bildiriyor: Dedim ki: "Yâ Resûlallah! Sen benimle Hamza arasında kardeşlik bağı kurdun."

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (933); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12816); Hâkim, *Müstedrek* (3/314).

2 Ebû Ya'lâ (3404).

★ Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ricali *Sahîh* ricalidir. Taberânî'nin iki isnâdından biri de öyledir.

١٣٥٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ شَبِيبٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ، عَنْ عِكْرِمَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : آخَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَحَمْزَةَ" رواه البزار وفيه إسحاق الفروي وهو متروك.

13577. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Zeyd b. Hârise ile Hamza arasında kardeşlik bağı kurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde İshâk el-Herevî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ نُمَيْرٍ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : كَانَ زَيْدُ بْنُ حارثة مولى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أخا حمزة آخى بينهما رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

13578. İbn Abbâs dedi ki: -Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı- Zeyd b. Hârise, Hamza'nın kardeşi idi; onlar arasında kardeşliği Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tesis etmişti.[3]

١٣٥٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي سَلَمَةَ، ثنا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَكَّائِيُّ، عَنْ حَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ مِقْسَمٍ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فِي ابْنَةِ أَخِي : آخَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنِي وَبَيْنَ أَبِيهَا"

وفي إسنادهما الحجاج بن أرطاة وهو مدلس وبقية رجالهما رجال الصحيح.

13579. Yine İbn Abbâs'dan bir rivayet şöyledir: Zeyd b. Hârise erkek kardeşimin kızı hakkında demiş ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benimle o kızın babası arasında kardeşlik tesis etti."[4]

★ İkisi de Taberânî'ye aittir. Bu ikisinin isnâdında Haccâc b. Artae vardır ki müdellis bir ravidir. Her ikisinin diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٨٠ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسِ بْنِ ثَوْرِ بْنِ مَازِنٍ ، أن جَدَّهُ مَازِنَ بْنَ خَيْثَمَةَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4659); Bezzâr (1917); Ebû Ya'lâ (7210); Ahmed (1/230) -mutavvel olarak-.

[2] Bezzâr (1916); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4658).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4660).

[4] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4661); Ahmed (2040).

، وَهَبِيلَ بْنَ كَعْبٍ أَحَدُ بَنِي مَازِنٍ بَعَثَهُمَا مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ يَوْمَ نَزَلَ بَيْنَ السَّكُونِ ، وَالسَّكَاسِكِ ، وَقَاتَلَ حَتَّى أَسْلَمَ النَّاسُ وَافِدِينَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " فَآخَى بَيْنَ السَّكُونِ ، وَالسَّكَاسِكِ" رواه الطبراني ورجاله ثقات.

13580. Amr b. Kays b. Sevr b. Mâzin oğullarından biri olan Asil b. Ka'b bildiriyor: Muâz b. Cebel, Sekûn ile Sekâsik arasında konakladığında -Amr b. Kays'ın dedesi- Mâzin b. Hayseme ile Mâzin oğullarından biri olan Hübeyl b. Ka'b'ı elçi gönderdi, sonunda halk Müslüman olup Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldi, Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem) o zaman Sekûn ile Sekâsik arasında kardeşlik tesis etti.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٥٨١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ الْخَطِيبُ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ أَبِي حَرْبٍ الصَّفَّارُ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، ثنا جِسْرُ بْنُ فَرْقَدٍ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " آخَى بَيْنَ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، وَسَلْمَانَ" رواه الطبراني وفيه جسر بن فرقد وهو ضعيف . وتأتي أحاديث نحوها.

13581. Ebû Umâme'den bildirildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Selmân ile Ebu'd-Derdâ arasında kardeşlik tesis etti.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Cisr b. Ferkad vardır ki zayıf bir ravidir. Buna benzer hadisler gelecektir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الحِلْفِ)

Ant ve Antlaşmalar Hakkında

١٣٥٨٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ شَهِدْتُ حِلْفَ الْمُطَيَّبِينَ مَعَ عُمُومَتِى وَأَنَا غُلاَمٌ فَمَا أُحِبُّ أَنَّ لِى حُمْرَ النَّعَمِ وَأَنِّى أَنْكُثُهُ . قَالَ الزُّهْرِىُّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُصِبِ الإِسْلاَمُ حِلْفاً إِلاَّ زَادَهُ شِدَّةً وَلاَ حِلْفَ فِى الإِسْلاَمِ" وَقَدْ أَلَّفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالأَنْصَارِ"

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار ورجال حديث عبد الرحمن بن عوف رجال الصحيح وكذلك مرسل الزهري.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/340).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8084).

13582. Abdurrahman b. Avf, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mutayyebûn andına amcalarımla katıldım. Ben o zaman çocuktum. Onu bozma karşılığında kızıl tüylü develer verseler, istemem"* buyurduğunu bildiriyor.

Zührî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahiliye devrinde olan herhangi bir anlaşmayı, İslam ancak şiddet yönünden artırmıştır. İslam'da (Cahiliye devrinin) yeminli ahitleşmesi yoktur"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Kureyş ile Ensâr arasında ülfet tesis etmiştir.

★ Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Abdurrahman b. Avf'ın hadisinin ricali, *Sahîh* ricalidir. Zührî'nin mürseli de böyledir.

١٣٥٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، ثنا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي حُمْرَ النَّعَمِ ، وَإِنِّي نَقَضْتُ الْحَلِفَ الَّذِي فِي دَارِ النَّدْوَةِ "

رواه الطبراني وفيه مرزوق بن المرزبان و لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح.

13583. İbn Abbâs, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Daru'n-Nedve'deki ahdi bozma karşılığında kırmızı develerimin olması beni memnun etmez"* dediğini bildiriyor.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Merzûk b. el-Merzubân vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٥٨٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى ، أَنَّ بُدَيْلَ بْنَ بِشْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ ، أَخْبَرَهُ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي جَدِّي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ فِي حَفْلَةٍ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ خُزَاعَةَ ، وَكَتَبَ إِلَيْهِمْ ، وَإِلَى بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ وَسَرَوَاتِ بَنِي عَمْرٍو : " سَلامٌ عَلَيْكُمْ ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكُمُ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنِّي لَمْ أَثِمَّ بَالَكُمْ ، وَلَمْ أَضَعْ فِي جَنْبِكُمْ ، وَإِنَّ أَكْرَمَ أَهْلِ تِهَامَةِ عَلَيَّ لأَنْتُمْ وَمَنْ تَبِعَكُمْ مِنَ الْمُطَيَّبِينَ ، وَقَدْ أَخَذْتُ لِمَنْ هَاجَرَ مِنْكُمْ مِثْلَ مَا أَخَذْتُ لِنَفْسِي ، وَلَوْ هَاجَرَ بِأَرْضِهِ غَيْرَ سَاكِنِ مَكَّةَ ، وَإِنَّكُمْ غَيْرُ خَائِفِينَ مِنْ قِبَلِي ، وَلا مُخَوَّفِينَ " رواه الطبراني وفيه جماعة لم أعرفهم.

---

[1] Ahmed (1655 ve 1676); Ebû Ya'lâ (844, 845, 846); Bezzâr (1914).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11778). Bunun senedinde (Merzûk değil) Mesrûk vardır ki o, yanılgıları olan dürüst biridir.

13584. Budeyl b. Verkâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hudeybiye günü antlaşmaya Huzaa'yı da kattı. Onlara ve Amr oğullarının reislerine, Budeyl b. Verkâ'ya şu mektubu gönderdi: "*Selam olsun sizlere. Şüphesiz ben, huzurunuzda kendisinden başka ilah olmayan Allah'a hamd ederim. Gelelim söze; muhakkak ki ben ne sizin olan bir şeye zarar ve ziyan verdim, ne de size endişe verdim. Sizler, benim en çok takdir ettiğim Tihâme ahalisisiniz. Bu sözlerim, sizler ve sizi takip eden Mutayyibîn (koku sürünerek and içenler) içindir. Bundan ayrı, ben kendi nefsim için nasıl hareket ettimse, sizin aranızdan çıkan Muhacirler için de aynı şekilde hareket ettim. Yani kendi topraklarından ayrılarak kim hicrete kalktıysa, Mekke'de oturup yerleşemez. Siz benim tarafımdan asla bir korkuya ve endişeye düşürülmediniz.*"

Mektup bu şekilde veya buna benzer ifadelere sahiptir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir grup ravi vardır.

١٣٥٨٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ الْمِصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ بْنِ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ ، حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ ، أَبِيهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ بِشْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ بِشْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ سَلَمَةَ بْنِ بُدَيْلٍ ، عَنْ أَبِيهِ بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ ، قَالَ سَلَمَةُ : دَفَعَ إِلَيَّ أَبِي بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ هَذَا الْكِتَابَ ، وَقَالَ : يَا بُنَيَّ هَذَا كِتَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَوْصُوا بِهِ ، وَلَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا دَامَ فِيكُمْ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى بُدَيْلِ بْنِ وَرْقَاءَ وَبُسْرٌ وَسَرَوَاتُ بَنِي عَمْرٍو فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكُمُ اللَّهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنِّي لَمْ أَثِمَّ بَالَكُمْ ، وَلَمْ أَضَعْ فِي جَنْبِكُمْ وَإِنَّ أَكْرَمَ أَهْلِي مِنْ تُهَامَةَ عَلَيَّ أَنْتُمْ ، وَأَقْرَبُهُ مِنِّي رَحِمًا ، وَمَنْ تَبِعَكُمْ مِنَ الْمُطَيَّبِينَ ، فَإِنِّي قَدْ أَخَذْتُ لِمَنْ هَاجَرَ مِنْكُمْ مِثْلَ مَا أَخَذْتُ لِنَفْسِي ، وَلَوْ هَاجَرَ بِأَرْضِهِ غَيْرَ سَاكِنِ مَكَّةَ إِلا مُعْتَمِرًا ، أَوْ حَاجًّا ، وَإِنِّي لَمْ أَضَعْ فِيكُمْ إِذْ سَلَّمْتُ ، وَإِنَّكُمْ غَيْرُ خَائِفِينَ مِنْ قِبَلِي ، وَلا مُحَصَّرِينَ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنَّهُ قَدْ أَسْلَمَ عَلْقَمَةُ بْنُ عُلاثَةَ ، وَابْنَا هَوْذَةَ وبايَعَا ، وهَاجَرَا عَلَى مَنْ تَبِعَهُمْ مِنْ عِكْرِمَةَ وَأَخَذَ لِمَنْ تَبِعَهُمْ مِنْكُمْ مِثْلَ مَا أَخَذَ لِنَفْسِهِ ، وَإِنَّ بَعْضًا مِنْ بَعْضٍ أَبَدًا فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ " ، قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ : وَحَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : سَمِعْتُ أَشْيَاخَنَا يَقُولُونَ هُوَ خَطُّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ"

قال أبو محمد : وحدثني أبي قال : سمعت أشياخنا يقولون : هو خط علي بن أبي طالب رضي الله عنه رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1187).

13585. Seleme b. Budeyl b. Verkâ anlatıyor: Babam Budeyl b. Verkâ bana şu mektubu verip dedi ki: "Ey oğlum! Bu, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) mektubudur. Ona göz kulak ol. Bu mektup sizde oldukça hayır üzere olmaya devam edersiniz:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Allah'ın Resûlü Muhammed'den (sallallahu aleyhi vesellem) Büdeyl b. Verkâ ile Bişr ve Amr oğullarının liderlerine...

Size Allah'a olan övgülerimi gönderirim. Ki ondan başka tanrı yoktur. Hemen ifade edeyim ki ne ben sizin olan bir şeye zarar ve ziyan verdim, ne de sizin taraftan bana bir saldırı vuku buldu. Sizler, benim en çok takdir ettiğim ve akrabalık yönünden kendime en yakın bulduğum Tihâme ahalisisiniz. Bu sözlerim, sizler ve sizi takip eden Mutayyibîn (koku sürünerek and içenler) içindir. Bundan ayrı, ben kendi nefsim için nasıl hareket ettimse, sizin aranızdan çıkan muhacirler için de aynı şekilde hareket ettim. Yani kendi topraklarından ayrılarak kim hicrete kalktıysa, umre ve hac müstesna, Mekke'de oturup yerleşemez. Sizinle sulh anlaşması akdettikten sonra size asla endişe vermedim; siz benim tarafımdan asla bir korkuya düşürülmediniz ve kuşatılmadınız. Yine ilave edeyim ki Alkame b. Ulâse ile Avn'ın iki oğlu Müslüman olup İkrime kabilesinden kendilerine tabi olanlar adına biat edip hicret ettiler ve kendi adlarına söz verdikleri şeylerin aynısını kendilerine tabi olanlar için de söz verdiler. Böylece biz müsaade olunmuş konular ve alanlarda (=hill) olduğu kadar yasaklanmış konular ve alanlarda da (=harem) bir ve tek yapıdayız."

Ebû Muhammed: Babam bana dedi ki: "Büyüklerimizin «Bu mektubu Ali b. Ebî Tâlib yazmıştır» dediğini duydum."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٥٨٦ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ حُمَيْدٍ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا حِلْفَ فِي الإِسْلامِ ، وَمَا كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَمْ يَزِدْهُ الإِسْلامُ إِلا شِدَّةً أَوْ حِدَّةً"

رواه أبو يعلى وأحمد باختصار ورجالهما رجال الصحيح.

13586. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'da ant yoktur. Cahiliyede olanı ise İslam ancak şiddet ve keskinlik bakımından artırmıştır"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve –kısaltarak- Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1188).

١٣٥٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ مُغِيرَةُ أَخْبَرَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ شُعْبَةَ بْنِ التَّوْأَمِ عَنْ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحِلْفِ فَقَالَ مَا كَانَ مِنْ حِلْفٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَتَمَسَّكُوا بِهِ وَلَا حِلْفَ فِي الإِسْلَامِ" رواه أحمد وأخرجه الطبراني.

13587. Kays b. Âsım'ın bildirdiğine göre o, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) ant hususunda sormuş, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Cahiliye devrinde olan anda sıkıca sarılın. İslam'da ise (kabileler arası) ant yoktur"* buyurmuş.

★ Ahmed rivayet etmiş, Taberânî de tahric etmiştir.[2]

١٣٥٨٨ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللهِ ، عَنِ ابْنِ جُدْعَانَ ، عَنْ جَدَّتِهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا حِلْفَ فِي الإِسْلامِ ، وَأَيُّمَا حِلْفٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَلَمْ يَزِدْهُ فِي الإِسْلامِ إِلا شِدَّةً"

رواه أبو يعلى والطبراني وفيه جده ابن أبي مليكة و لم أعرفهما وبقية رجاله ثقات.

13588. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam'da ant yoktur. Ant ancak Cahiliye'de idi. İslam'da bunlar ancak şiddet bakımından artmıştır"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve Taberânî rivayet etmiştir.[3] Bunun senedinde onun dedesi İbn Ebî Muleyke vardır ki ikisini de tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٨٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ سَهْلٍ الْمَازِنِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ فُرَاتِ بْنِ حَيَّانَ الْعِجْلِيِّ ، أَنَّهُ سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ حِلْفِ الْجَاهِلِيَّةِ ، فَقَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَعَلَّكَ تَسْأَلُ عَنْ حَلِيفِ لَخْمٍ وَتَمِيمٍ ؟ " , قَالَ : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " لا يَزِيدُ الإِسْلامُ إِلا شِدَّةً"

ورجاله وثقوا وفي بعضهم ضعف.

13589. Furât b. Hayyân el-Iclî'den haber verildiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Cahiliye andını sormuş, Resûlullah da

[1] Ahmed (2911); Ebû Ya'lâ (2336); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11740); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (291-*Mecmau'l-Bahreyn*). Bunların senedinde Kadı Şerîk vardır ki o zayıf bir râvidir. Simâk'ın İkrime'den rivayetinde de zaman zaman karışıklıklar vardır.

[2] Ahmed (5/61); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/337); Bezzâr (1915). Bezzâr demiştir ki: "Bu hadisin Kays'dan muttasıl olarak sadece bu isnâdla rivayet edildiğini biliyoruz. Belki de Şu'be bunu mürsel yapmıştır." Sahih bir hadistir.

[3] Ebû Ya'lâ (6902); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/375). Bu ikisinin senedinde de Ali b. Zeyd b. Cud'ân vardır ki zayıf bir râvidir.

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Belki de sen Lahm ve Temîm andını soruyorsun?"* buyurmuş, o da: "Evet, yâ Resûlallah!" demiş. Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de şu cevabı vermiş: *"İslam ancak onun şiddetini artırmıştır."*[1]

★ Bazılarında zayıflık olmakla birlikte ravileri güvenilir görülmüştür.

(بَابُ الزِّيَارَةِ وَإِكْرَامِ الزَّائِرِيْنَ)

Ziyaret ve Ziyaretçilere İkram

١٣٥٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَاهُ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُكْثِرُ زِيَارَةَ الأَنْصَارِ خَاصَّةً وَعَامَّةً فَكَانَ إِذَا زَارَ خَاصَّةً أَتَى الرَّجُلَ فِي مَنْزِلِهِ وَإِذَا زَارَ عَامَّةً أَتَى الْمَسْجِدَ"

رواه أحمد وفيه راو لم يسم وبقية رجاله رجال الصحيح.

13590. Abdullah b. Kays bildiriyor: "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'ı hem özel ve hem de genel olarak sık sık ziyaret ederdi. Özel olarak ziyaret edeceği zaman kişinin evine gider; genel ziyaret içinse mescide giderdi."

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde adını vermediği bir ravi vardır. Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٩١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ ، حَدَّثَنَا مَيْمُونُ بْنُ عَجْلانَ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ أَتَى أَخًا لَهُ يَزُورُهُ فِي اللَّهِ ، إِلا نَادَاهُ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ : طِبْتَ ، وَطَابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ ، وَإِلا قَالَ اللَّهُ فِي مَلَكُوتِ عَرْشِهِ : زَارَ فِيَّ ، وَعَلَيَّ قِرَاهُ ، فَلَمْ أَرْضَ لَهُ بِقِرًى دُونَ الْجَنَّةِ"

رواه البزار وأبو يعلى ورجال أبي يعلى رجال الصحيح غير ميمون بن عجلان وهو ثقة.

13591. Enes bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kul, sırf Allah rızası için müslüman kardeşini ziyaret ederse, mutlaka gökten ona biri şöyle seslenir: «Güzel bir davranışta bulundun. Cennet de artık sana helâl olmuştur.» Allah da muhakkak Arş'ının hükümranlığında: «Kulum benim için ziyarette bulundu. Onu ağırlamak da bana düşer» buyurur ve onun için Cennetten başkasına razı olmaz"* buyurdu.

★ Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Ebû Ya'lâ'nın ricali, güvenilir bir ravi olan Meymûn b. Aclân hariç *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/322).

[2] Ahmed rivayet etmiştir.

١٣٥٩٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلاثَةَ ، نا عُثْمَانُ بْنُ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَامِرَ ، عَنْ لَقِيطِ بْنِ عَامِرٍ أَبِي رَزِينٍ الْعُقَيْلِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا أَبَا رَزِينٍ ، إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا زَارَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ شَيَّعَهُ سَبْعُونَ أَلْفِ مَلَكٍ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ , يَقُولُونَ : اللَّهُمَّ ، كَمَا وَصَلَهُ فِيكَ فَصِلْهُ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمرو بن الحصين وهو متروك.

13592. Ebû Rezîn Lakît b. Âmir el-Ukaylî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Ebû Rezîn! Muhakkak ki bir Müslüman, bir din kardeşini ziyaret ettiğinde onu yetmiş bin melek teşyi eder ve ona dua ederek «Ya Rabbi! O senin rızan uğrunda kardeşini yokladığı gibi, sen de onu yokla» derler"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. el-Husayn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٥٩٣ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ الْجَعْدِ الْوَشَّاءُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زِيَادٍ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِرِجَالِكُمْ فِي الْجَنَّةِ ؟ " قُلْنَا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " النَّبِيُّ فِي الْجَنَّةِ ، وَالصِّدِّيقُ فِي الْجَنَّةِ ، وَالشَّهِيدُ فِي الْجَنَّةِ ، وَالْمَوْلُودُ فِي الْجَنَّةِ ، وَالرَّجُلُ يَزُورُ أَخَاهُ فِي نَاحِيَةِ الْمِصْرِ ، لا يَزُورُهُ إِلا لِلَّهِ فِي الْجَنَّةِ"

قلت : فذكر الحديث وقد تقدم في النكاح في حق الزوج على المرأة هو وبقية طرقه.

13593. Enes b. Mâlik diyor ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben size Cennetlik olanlarınızı bildireyim mi?"* buyurunca, "Olur, yâ Resûlallah!" dedik, o da: *"Peygamber cennettedir, sıddîk cennettedir, şehrin bir tarafındaki kardeşini sırf Allah için ziyaret eden kimse de cennettedir"* dedi.

★ Ben derim ki: Bu hadisin devamı vardır. Nikâh bahsinde kocanın hanımı üzerindeki hakları anlatılırken bu kısım ve geri kalan bölümü geçmişti.

١٣٥٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سَيَّارٌ قَالَ حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِي ابْنَ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ حَبِيبٍ خَتَنُ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْلِحِي لَنَا الْمَجْلِسَ فَإِنَّهُ يَنْزِلُ مَلَكٌ إِلَى الأَرْضِ لَمْ يَنْزِلْ إِلَيْهَا قَطُّ " رواه احمد وفيه تابعي لم يسم وبقية رجاله ثقات.

---

[1] Bezzâr (1918); Ebû Ya'lâ (4140). Ravi Meymûn b. Aclân'ı İbn Hibbân'dan başka güvenilir gören olmamıştır. İbnü'l-Mübârek de *Zühd*'de bunu rivayet etmiştir (709).

13594. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Bize meclis hazırla; zira yeryüzüne öyle bir melek inecek ki daha önce oraya asla inmemiştir"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Senedinde adını vermediği bir tâbiî vardır. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٥٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ سَلَمَةَ ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ خَالِدٍ الْخُزَاعِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوَاخِي بَيْنَ الاثْنَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَتَطُولُ عَلَى أَحَدِهِمَا اللَّيْلَةُ حَتَّى يَلْقَى أَخَاهُ فَيَلْقَاهُ بِوُدٍّ وَلُطْفٍ ، فَيَقُولُ : كَيْفَ كُنْتَ بَعْدِي ؟ وَأَمَّا الْعَامَّةُ فَلَمْ يَكُنْ يَأْتِي عَلَى أَحَدِهِمَا ثَلاثٌ لا يَعْلَمُ عِلْمَ أَخِيهِ"

رواه أبو يعلى وفيه عمران بن خالد الخزاعي وهو ضعيف.

13595. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından iki kişi arasında öyle bir kardeşlik tesis ediyordu ki onlardan birine (ayrı kaldıkları bir) gece (bile) uzun geliyordu. Nihayet kardeşiyle karşılaştığında onu sevgi ve nezaketle kucaklıyor ve: "Benden sonra nasıl oldun?" diye soruyordu. Genele gelince; onlardan biri üç gün geçtiği halde kardeşinin durumunu bilmezdi."

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde İmrân b. Hâlid el-Huzâî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بُجَيْدٍ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ بُجَيْدٍ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِينَا فِي بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ فَأَتَّخِذُ لَهُ سَوِيقَةً فِي قَعْبَةٍ لِي فَإِذَا جَاءَ سَقَيْتُهَا إِيَّاهُ" رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن ابن إسحاق مدلس.

13596. Ümmü Buceyd dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Amr b. Avf oğullarında iken bize gelirdi. Ben ona bir kapta kavut hazırlar, geldiğinde ona içirirdim."

★ Ahmed rivayet etmiştir.[3] Ravileri güvenilir ravilerdir; ancak İbn İshâk müdellistir.

---

[1] Ahmed (6/294).

[2] Ebû Ya'lâ (3338). Bunun senedinde de Abdullah b. Seleme el-Basrî vardır ki metrûk bir ravidir.

[3] Ahmed (6/383) -uzun metinle-.

١٣٥٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ أَنَّ أَبَا الْمَلِيحِ قَالَ لأَبِي قِلاَبَةَ دَخَلْتُ أَنَا وَأَبُوكَ عَلَى ابْنِ عُمَرَ فَحَدَّثَنَا أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَلْقَى لَهُ وِسَادَةً مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهَا لِيفٌ فَلَمْ أَقْعُدْ عَلَيْهَا بَقِيَتْ بَيْنِي وَبَيْنَهُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

13597. İbn Ömer bildiriyor: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna girdiğimde bana içi lif dolu bir yastık uzattı; ben ona oturmadım, ikimizin arasında kaldı."

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٥٩٨ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ بْنِ أَبُو الْعَبَّاسِ الْمَوْصِلِيُّ ، حَدَّثَنَا الْعَلاءُ ، الْمُعَلَّى ، بْنُ مَهْدِيٍّ الْمَوْصِلِيُّ ، حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ خَالِدٍ الْخُزَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : دَخَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ فَأَلْقَى لَهُ وِسَادَةً ، فَقَالَ : مَا هَذِهِ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْخُلُ عَلَيْهِ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فَيُلْقِي لَهُ وِسَادَةً إِكْرَامًا لَهُ وَإِعْظَامًا لَهُ ، إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ" رواه الطبراني في الصغير وفيه عمران بن خالد الخزاعي وهو ضعيف.

13598. Enes b. Mâlik anlatıyor: Hz. Ömer, Selmân-ı Fârisî'nin ziyaretine gitti. Selmân ona bir yastık uzattı. Ömer ona, "Bu nedir ey Ebû Abdillah?" diye sordu. Selmân: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Bir Müslüman, her hangi bir Müslüman kardeşini ziyaret ettiğinde, eğer o kimse ziyaret edene ikram ve hürmet olsun diye altına bir yastık verirse, Cenâb-ı Hak onun günahlarını bağışlar*» buyurduğunu işittim" cevabını verdi.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İmran b. Hâlid el-Huzâî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٥٩٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُعَلَّى بْنُ مَهْدِيٍّ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ : نا عِمْرَانُ بْنُ خَالِدٍ الْخُزَاعِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : دَخَلَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى وِسَادَةٍ ، فَأَلْقَاهَا لَهُ ، فَقَالَ سَلْمَانُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولِهِ ، فَقَالَ عُمَرُ حَدَّثَنَا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُتَّكِئٌ عَلَى وِسَادَةٍ

---

[1] Ahmed (2/96).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (761). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Selmân'dan sadece bu isnâdla rivayet edilir. İmrân b. Hâlid bunda tek kalmıştır." Taberânî'nin şeyhi Kâsım b. Abdissamed el-Mavsılî'nin biyografisi verilmemiştir.

، فَأَلْقَاهَا لِي ، وَقَالَ : " يَا سَلْمَانُ ، مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَدْخُلُ عَلَى أَخِيهِ ، فَيُلْقِي لَهُ وِسَادَةً إِكْرَامًا لَهُ ، إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ" رواه الطبراني وفيه عمران بن خالد الخزاعي وهو ضعيف.

13599. Enes b. Mâlik bildiriyor: Selmân, Hz. Ömer'i ziyarete gitti. O sırada Ömer bir yastığa dayanmıştı. Ömer yastığı Selmân'a attı. Selmân da: "Allahu ekber! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) doğru söylemiş" dedi. Ömer: "Ey Ebû Abdillah! Bize hadisi söyle bakalım" deyince o şu karşılığı verdi: "Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in huzuruna girdiğimde bir yastığa dayanmıştı, onu bana attı ve: *«Ey Selmân! Bir Müslüman her hangi bir Müslüman kardeşini ziyaret ettiğinde, eğer o kimse ziyaret edene ikram olsun diye bir yastık verirse, Cenâb-ı Hak onun günahlarını mutlaka bağışlar»* buyurdu."

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İmrân b. Hâlid el-Huzâî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٠٠ - أَخْبَرَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الصَّلْتُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو هَمَّامٍ الْخَارَكِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْطَلِقُوا بِنَا إِلَى بَنِي وَاقِفٍ ، نَزُورُ الْبَصِيرَ ، رَجُلٌ كَانَ مَكْفُوفَ الْبَصَرِ"

رواه البزار واللفظ له والطبراني ورجال البزار رجال الصحيح غير إبراهيم بن المستمر العروقي وهو ثقة.

13600. Cübeyr b. Mut'im der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haydi kalkın, Vâkıf oğullarına gidip Basîr'i (basiretli, gözü gören kimseyi) ziyaret edelim"* buyurdu. Basîr, (aslında) gözü görmeyen biriydi.

★ Bezzâr ile Taberânî rivayet etmiştir.[2] Anlatım Bezzâr'a aittir. Bezzâr'ın ricali, güvenilir bir ravi olan İbrâhîm b. el-Müstemir el-Arûkî hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٠١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ، ثنا سُفْيَانُ، يَعْنِي: ابْنَ عُيَيْنَةَ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " انْطَلِقُوا بِنَا إِلَى بَنِي وَاقِفٍ ، نَزُورُ الْبَصِيرَ"

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح غير موسى بن عبد الرحمن المسروقي وهو ثقة إلا أن البزار قال : لم يروه من حديث جابر إلا حسين بن علي الجعفي وأحسبه أخطأ فيه.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6068); *el-Mu'cemu'l-evsat* (1599). Taberânî demiştir ki: "İmrân bunda tek kalmıştır."

[2] Bezzâr (1920 ve 1921); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1533).

13601. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Haydi Vâkıf oğullarına gidip Basîr'i (basiretli, gözü gören kimseyi) ziyaret edelim."*

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Güvenilir bir ravi olan Mûsa b. Abdirrahman el-Mesrûkî hariç ricali, *Sahîh* ricalidir. Ayrıca Bezzâr şöyle demiştir: "Câbir hadisini Hüseyin b. Ali el-Cu'fî'den başka kimse rivayet etmemiştir. Zannedersem o, bu hadiste hata etmiştir."

١٣٦٠٢ - حَدَّثَنَا أَبو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءَ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ . وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَوْنٍ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ لأَصْحَابِهِ حِينَ قَدِمُوا عَلَيْهِ : " هَلْ تَجَالَسُونَ ؟ " قَالُوا : لَيْسَ نَتْرُكُ ذَلِكَ ، قَالَ : " فَهَلْ تَزَاوَرُونَ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، إِنَّ الرَّجُلَ مِنَّا لَيَفْقِدُ أَخَاهُ فَيَمْشِي فِي طَلَبِهِ إِلَى آخِرِ الْكُوفَةِ حَتَّى يَلْقَاهُ ، قَالَ : " فَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا بِخَيْرٍ مَا فَعَلْتُمْ ذَلِكَ" رواه الطبراني وإسناده منقطع.

13602. Avf bildiriyor: Öğrencileri geldiğinde Abdullah (b. Mes'ûd) onlara: "Birlikte oturur musunuz?" diye sordu; onlar da: "Bunu hiç terk etmeyiz" dediler. "Peki, birbirinizi ziyaret eder misiniz?" diye sordu; "Evet ey Ebû Abdirrahman, bizden birinin kardeşi gözünden ırak olunca yürüyerek ta Kûfe'nin sonuna kadar gider ve onunla görüşür." Bunun üzerine: "Siz bunu yaptığınız müddetçe muhakkak ki hayır üzere olmaya devam edersiniz" dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdında kopukluk vardır.

١٣٦٠٣ - وَعَنْ حَبِيْبِ بْنِ إِبْرَاهِيْمِ بْنِ سَبِيْطٌ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى عَبْدِ اللهِ بْنِ الحَارِثِ بْنِ جُزْءُ الزُّبَيْدِي فَرَمَى إِلَيْهِ بِوِسَادَةٍ كَانَتْ تَحْتَهُ وَقَالَ : مَنْ لَمْ يُكْرِمْ جَلِيْسَهُ فَلَيْسَ مِنْ أَحْمَدِ وَلاَ مِنْ إِبْرَاهِيْم عَلَيْهِمَا السَّلاَم" رواه الطبراني ورجاله ثقات

13603. Habîb b. İbrâhîm b. Sebît (veya Basît)'in bildirdiğine göre o, Abdullah b. el-Hâris b. Cez' ez-Zubeydî'yi ziyarete gitmişti. Abdullah ona altındaki yastığı atıverdi ve: "Kim meclis arkadaşına ikramda bulunmazsa, ne Ahmed'den, ne de İbrâhîm'dendir (sallallahu aleyhi vesellem)" dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir ravilerdir.

---

[1] Bezzâr (1919). Ayrıca demiştir ki: "Bunu merfû yapanın ancak Cu'fî olduğunu biliyoruz. Zannedersem bunda hata etmiştir. Çünkü hafızlar bunu İbn Uyeyne -Urve- Mücahid b. Cübeyr yoluyla *mürsel* olarak rivayet etmişlerdir."

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8979).

١٣٦٠٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نصرَ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ، ثنا طَلْحَةُ، يَعْنِي: بْنَ عَمْرٍو، عَنْ عَطَاءٍ، يَعْنِي: ابْنَ أَبِي رَبَاحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يا أبا هريرة زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا" رواه البزار والطبراني في الأوسط وقال البزار: لا يعلم فيه حديث صحيح.

13604. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ebû Hureyre! Seyrek ziyaret et ki (sana yönelik) sevgi artsın"* dedi.

★ Bu hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr demiştir ki: "Bu hususta sahih bir hadis bilinmemektedir."

١٣٦٠٥ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ يَزِيدَ الْبَحْرَانِيُّ، قَالَ: نا عُوبَدُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا" رواه البزار وفيه عويد بن أبي عمران وهو متروك.

13605. Ebû Zer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Az az ziyaret et ki (sana karşı) sevgi artsın"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Avbed b. Ebî İmrân vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٦٠٦ - حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ زُفَرَ الْمِصْرِيُّ، ثنا أَبُو أَسْلَمَ مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ الرُّعَيْنِيُّ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ، عَنْ مَكْحُولٍ، عَنْ قَزَعَةَ بْنِ يَحْيَى، عَنْ حَبِيبِ بْنِ مَسْلَمَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا" رواه الطبراني في الثلاثة وفيه محمد بن مخلد الرعيني وهو ضعيف.

13606. Habîb b. Mesleme el-Fihrî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Az az ziyaret et ki sevg artsın"* buyurdu.

★ Bunu üç *Mu'cem*'inde Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Muhammed b. Mahled er-Ruaynî vardır ki zayıf bir ravidir.

---

1 Bezzâr (1922 ve 2107); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (1775); İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (1235, 1236, 1237 ve 1238).

2 Bezzâr (1923); İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (1232). Bezzâr demiştir ki: "Ebû Zer'den bu hadisin sadece bu kanaldan rivayet edildiğini biliyoruz. Ebû İmrân'dan da rivayette bulunanın sadece oğlu Avbed olduğunu biliyoruz. O kuvvetli biri değildir. İlim ehli ondan hadis rivayet etmiştir."

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3535); *M. es-Sağîr* (296). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Habîb b. Mesleme'den sadece bu isnâdla rivayet edilir." (Taberânî'nin şeyhi) Ezher b. Züfer el-Mısrî, rivayetinde tek kalmıştır (Onun biyografisi verilmemiştir). İbnü'l-Cevzî de bunu *el-Ilelü'l-Mütenâhiye*'de vermiştir (1239). Hâkim de *Müstedrek*'de vermiştir (3/347).

١٣٦٠٧ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا" رواه الطبراني في الأوسط وفيه ابن لهيعة وحديثه حسن وبقية رجاله ثقات.

13607. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Az az ziyaret et ki sevgi artsın"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İbn Lehîa vardır ki hadisi *hasen* biridir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٦٠٨ - وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " زُرْ غِبًّا تَزْدَدْ حُبًّا " رواه الطبراني وإسناده جيد.

13608. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Az az ziyaret et ki sevgi artsın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الضِّيَافَةِ)

Misafir Ağırlama Hakkında

١٣٦٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ وَحَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لاَ خَيْرَ فِيمَنْ لاَ يُضِيفُ" رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير ابن لهيعة وحديثه حسن.

13609. Ukbe b. Âmir, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafir ağırlamayan kimsede hayır yoktur"* dediğini bildiriyor.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[3] İbn Lehîa hariç ki o da hadisi *hasen* olan biridir, ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيُّمَا ضَيْفٍ نَزَلَ بِقَوْمٍ فَأَصْبَحَ الضَّيْفُ مَحْرُوماً فَلَهُ أَنْ يَأْخُذَ بِقَدْرِ قِرَاهُ وَلاَ حَرَجَ عَلَيْهِ " رواه أحمد ورجاله ثقات.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (87). Hadis, çoğul sîgasıyla verilmiştir.

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (1233 ve 1234). Ayrıca demiştir ki: "Bu hadislerden sâbit (sahih) olan yoktur. Birincisinde Ahmed b. İsa vardır ki İbn Maîn onun hakkında şöyle der: "Allah'a şehadet ederim ki Ahmed b. İsa yalancıdır." İkincisinin tarikinde ise Süveyd vardır ki o güvenilir biri değildir."

[3] Ahmed (4/105).

13610. Ebû Hureyre, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir misafir bir topluluk yanında konaklayıp da (yemek verilmeyip ağırlamadan) mahrum bırakılırsa misafirlik miktarı kadar hakkını (karnın doyuracak kadar yiyecek) alabilir, bunun ona sakıncası olmaz"* dediğini bildiriyor.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٦١١ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَأْمُرُ بِقِرَى الضَّيْفِ"

رواه الطبراني والبزار وإسناده ضعيف.

13611. Semure b. Cundub der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) misafir ağırlamayı emrederdi.

★ Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] İsnâdı zayıftır.

١٣٦١٢ - حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْحَارِثِ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو الرَّقِّيُّ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ أَوْ زِيَادِ بْنِ الْمُغِيرَةِ عن أبي هريرة : قَالَ : وَسَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " لِلضَّيْفِ عَلَى مَنْ نَزَلَ بِهِ مِنَ الْحَقِّ ثَلاثٌ ، فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ ، وَعَلَى الضَّيْفِ أَنْ يَرْتَحِلَ لا يُؤْثِمُ أَهْلَ مَنْزِلِهِ"

قلت : رواه أبو داود باختصار رواه أبو يعلى والبزار وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجاله ثقات.

13612. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirin yanında konakladığı kimse üzerinde üç gün hakkı vardır. Bundan fazlası sadakadır. Misafire de bundan sonra geçip gitmesi ve hane halkını günaha sokmaması düşer"* dediğini işittim.

★ Ben derim ki: Ebû Dâvud da bunu kısaltarak rivayet etmiştir.

Bunu Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٦١٣- حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَأَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيُّ ، قَالا : ثنا غَالِبُ بْنُ حُجْرَةَ ، حَدَّثَتْنِي أُمُّ عَبْدِ اللَّهِ

---

1 Ahmed (2/380).

2 Taberânî bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (7061) şu ifadeyle vermiştir: "Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) misafir ağırlardı." Bunu Bezzâr da rivayet etmiştir (1924).

3 Ebû Ya'lâ (6134); Bezzâr (1930). Leys b. Ebî Süleym, ihtilata düştüğünden dolayı zayıf bir râvidir. Onu müdellisler arasında saymamıştır. Ziyâd b. Ebi'l-Mugîre veya Ziyâd b. el-Mugîre hakkında ise cerh veya tadil yapmamıştır.

بِنْتُ مِلْقَامٍ ، عَنْ أَبِيهَا ، عَنْ أَبِيهِ التَّلِبِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ :
" الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، حَقٌّ لازِمٌ ، فَمَا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ فَصَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه من لم أعرفه.

13613. Telib bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bu, gerekli olan bir haktır. Bundan sonra olanı (fazlası) da sadakadır"* dediğini işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٦١٤ - حَدَّثَنَا حَسَنٌ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ، عن أبي سعيد الخدري قَالَ
قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ . قَالَهَا ثَلاثًا
قَالَ وَمَا كَرَامَةُ الضَّيْفِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا جَلَسَ بَعْدَ ذَلِكَ فَهُوَ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ"

رواه أحمد مطولا هكذا ومختصرا بأسانيد وأبو يعلى والبزار وأحد أسانيد أحمد رجاله رجال الصحيح.

13614. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kimse Allah'a ve kıyamet gününe inanıyorsa misafire ikram etsin"* buyurdu. Bunu üç defa söyledi. Dediler ki: "Yâ Resûlallah, misafire ikram nasıl olur?" *"Üç gün. Bundan sonra oturursa bu ona (ev sahibine) sadakadır"* buyurdu.

★ Ahmed bunu bu şekilde uzun ve muhtasar olarak birtakım isnâdlarla rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ ve Bezzâr da rivayet etmiştir.[2] Ahmed'in isnâdlarından birinin ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦١٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ بُهْلُولٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو شِهَابٍ عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ
مُسْلِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ
أَيَّامٍ ، وَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ ، وَكُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ" رواه البزار ورجاله ثقات.

13615. Abdullah b. Mes'ûd, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bundan fazla olanı sadakadır. Her iyilik sadakadır"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Ravileri güvenilir ravilerdir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1297).

2 Ahmed (3/76) -uzun olarak- ve (3/7-8, 21, 37, 64, 85-86); Bezzâr (1931 ve 1932); Ebû Ya'lâ (1244).

3 Bezzâr (1928).

١٣٦١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، نا أَبِي ، نا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ " رواه البزار ورجاله ثقات.

13616. İbn Ömer, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bundan fazla olanı sadakadır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٦١٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ شُعَيْبٍ النَّحْوِيُّ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ كُرَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه رشدين بن كريب وهو ضعيف.

13617. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bundan fazla olanı sadakadır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Rişdîn b. Küreyb vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦١٨ - وَعَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ عَنْ أَبِيهِ طَارِقٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَالَ : الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا كَانَ فَوْقَ ذَلِكَ فَمَعْرُوفٌ" رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13618. Ebû Mâlik el-Eşcaî, babası Târık'tan Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misafirlik üç gündür. Bundan fazla olanı iyilik sayılır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٦١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نَا أَبُو عَامِرٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْهَادِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ، فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ ، وَالضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ " رواه البزار والطبراني ورجال البزار رجال الصحيح.

---

[1] Bezzâr (1929). Senedinde Mübârek b. Fedâle vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8199).

13619. Zeyd b. Hâlid, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, misafirine ikrâm etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, ya hayır söylesin, ya sussun. Misafirlik üç gündür. Bundan fazla olanı sadakadır"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Bezzâr'ın ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٢٠ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحِ بْنِ مُسْلِمٍ، ثنا مَنْدَلٌ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عن ابن عباس قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلاَ يُؤْذِي جَارَهُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ" رواه البزار وفي بعض رجاله ضعف وقد وثقوا.

13620. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, komşusunu incitmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, misafirine ikrâm etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, ya hayır söylesin, ya da sussun"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Güvenilir görüldükleri halde ravilerinden birinde zayıflık vardır.

١٣٦٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ ، نَا أَبِي ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ "

رواه البزار وفيه محمد بن ثابت البناني وهو ضعيف.

13621. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, misafirine ikrâm etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, ya hayır söylesin, ya sussun"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[3] Senedinde Muhammed b. Sâbit el-Bünânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٢٢ - وعن عبد الله بن عمرو أن رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ و مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْراً أَوْ لِيَصْمُتْ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ"

---

[1] Bezzâr (1925); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5187) -muhtasar olarak-.

[2] Bezzâr (1926); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10843) -muhtasar olarak-. Bunun ikisinde de Mendel b. Ali –ki o zayıf bir râvidir- ile Ebû Salih Bâzâm vardır –ki o da zayıf ve müdellis bir râvidir-.

[3] Bezzâr (1927).

رواه الطبراني وأحمد وإسنادهما حسن . ويأتي في كتاب الزهد في باب الصمت حديث عائشة وغيرها.

13622. Abdullah b. Amr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, misafirine ikrâm etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, ya hayır söylesin, ya sussun. Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ediyorsa, komşusuna ikrâm etsin"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Taberânî ve Ahmed rivayet etmiştir.[1] Her ikisinin isnâdı da hasendir. Zühd kitabının susmak bölümünde Hz. Âişe hadisi ve diğerleri gelecektir.

١٣٦٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بنِ أَسْلَمَ الصَّدَفِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ ، ثنا طَلْقُ بْنُ السَّمْحِ ، نا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ دَخَلَ عَلَيْهِ قَوْمٌ يَعُودُونَهُ فِي مَرَضٍ لَهُ ، فَقَالَ : يَا جَارِيَةُ هَلُمِّي لأَصْحَابِنَا وَلَوْ بُسْرًا ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَكَارِمُ الأَخْلاقِ مِنْ أَعْمَالِ الْجَنَّةِ"

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده جيد.

13623. Humeyd et-Tavîl bildiriyor: Hastalığında bir grup Enes'i ziyarete geldiğinde Enes şöyle demiş: "Ey cariye! Kırıntı da olsa arkadaşlarımıza bir şeyler getir! Zira ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): «*Üstün ahlâkî değerler (mekârim-i ahlâk), cennet amellerindendir*» dediğini işittim."

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٦٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْعَصَرِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبَّادٍ أَنَّهُ سَمِعَ بَعْضَ وَفْدِ عَبْدِ الْقَيْسِ وَهُمْ يَقُولُونَ قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاشْتَدَّ فَرَحُهُمْ بِنَا فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى الْقَوْمِ أَوْسَعُوا لَنَا فَقَعَدْنَا فَرَحَّبَ بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَعَا لَنَا ثُمَّ نَظَرَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَنْ سَيِّدُكُمْ وَزَعِيمُكُمْ . فَأَشَرْنَا جَمِيعاً إِلَى الْمُنْذِرِ بْنِ عَائِذٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهَذَا الأَشَجُّ . فَكَانَ أَوَّلَ يَوْمٍ وُضِعَ عَلَيْهِ هَذَا الاِسْمُ لِضَرْبَةٍ بِوَجْهِهِ بِحَافِرِ حِمَارٍ فَقُلْنَا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ فَتَخَلَّفَ بَعْدَ الْقَوْمِ فَعَقَلَ رَوَاحِلَهُمْ وَضَمَّ مَتَاعَهُمْ ثُمَّ أَخْرَجَ عَيْبَتَهُ فَأَلْقَى عَنْهُ ثِيَابَ السَّفَرِ وَلَبِسَ مِنْ صَالِحِ ثِيَابِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى

---

[1] 13553 no'lu hadisin tekrarı. İsnadı zayıftır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (6646); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (985). Bu ikisinin senedinde Talk b. es-Semh vardır ki meçhul biridir. Ebû Hâtim, *Ilelü'l-Hadis*'te (2/112) "Bu asılsız (batıl) bir hadistir" der. Bak: *ed-Daîfa* (1280).

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ بَسَطَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِجْلَهُ وَاتَّكَأَ فَلَمَّا دَنَا مِنْهُ الأَشَجُّ أَوْسَعَ الْقَوْمُ لَهُ وَقَالُوا هَا هُنَا يَا أَشَجُّ. فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَوَى قَاعِدًا وَقَبَضَ رِجْلَهُ هَا هُنَا يَا أَشَجُّ . فَقَعَدَ عَنْ يَمِينِ النَّبِىِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَوَى قَاعِداً فَرَحَّبَ بِهِ وَأَلْطَفَهُ ثُمَّ سَأَلَ عَنْ بِلاَدِهِ وَسَمَّى لَهُ قَرْيَةً قَرْيَةً الصَّفَا وَالْمُشَقَّرِ وَغَيْرَ ذَلِكَ مِنْ قُرَى هَجَرَ فَقَالَ بِأَبِى وَأُمِّى يَا رَسُولَ اللّٰهِ لأَنْتَ أَعْلَمُ بِأَسْمَاءِ قُرَانَا مِنَّا. فَقَالَ إِنِّى قَدْ وَطِئْتُ بِلاَدَكُمْ وَفُسِحَ لِى فِيهَا . قَالَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الأَنْصَارِ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الأَنْصَارِ أَكْرِمُوا إِخْوَانَكُمْ فَإِنَّهُمْ أَشْبَاهُكُمْ فِى الإِسْلاَمِ أَشْبَهُ شَىْءٍ بِكُمْ أَشْعَاراً وَأَبْشَاراً أَسْلَمُوا طَائِعِينَ غَيْرَ مُكْرَهِينَ وَلاَ مَوْتُورِينَ إِذْ أَبَى قَوْمٌ أَنْ يُسْلِمُوا حَتَّى قُتِلُوا . قَالَ فَلَمَّا أَنْ أَصْبَحُوا قَالَ كَيْفَ رَأَيْتُمْ كَرَامَةَ إِخْوَانِكُمْ لَكُمْ وَضِيَافَتَهُمْ إِيَّاكُمْ . قَالُوا خَيْرَ إِخْوَانٍ أَلاَنُوا فُرُشَنَا وَأَطَابُوا مَطْعَمَنَا وَبَاتُوا وَأَصْبَحُوا يُعَلِّمُونَنَا كِتَابَ رَبِّنَا وَسُنَّةَ نَبِيِّنَا صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْجَبَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَرِحَ بِهَا ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا رَجُلاً رَجُلاً فَعَرَضْنَا عَلَى مَا تَعَلَّمْنَا وَعَلِمْنَا فَمِنَّا مَنْ عُلِّمَ التَّحِيَّاتِ وَأُمَّ الْكِتَابِ وَالسُّورَةَ وَالسُّورَتَيْنِ وَالسُّنَّةَ وَالسُّنَّتَيْنِ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْ أَزْوَادِكُمْ شَىْءٌ . فَفَرِحَ الْقَوْمُ بِذَلِكَ وَابْتَدَرُوا رَوَاحِلَهُمْ فَأَقْبَلَ كُلُّ رَجُلٍ مِنْهُمْ مَعَهُ صُبْرَةٌ مِنْ تَمْرٍ فَوَضَعَهَا عَلَى نِطْعٍ بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَوْمَأَ بِجَرِيدَةٍ فِى يَدِهِ كَانَ يَخْتَصِرُ بِهَا فَوْقَ الذِّرَاعِ وَدُونَ الذِّرَاعَيْنِ فَقَالَ أَتُسَمُّونَ هَذَا التَّعْضُوضَ . قُلْنَا نَعَمْ ثُمَّ أَوْمَأَ إِلَى صُبْرَةٍ أُخْرَى فَقَالَ أَتُسَمُّونَ هَذَا الصَّرَفَانَ . قُلْنَا نَعَمْ ثُمَّ أَوْمَأَ إِلَى صُبْرَةٍ فَقَالَ أَتُسَمُّونَ هَذَا الْبَرْنِىَّ . فَقُلْنَا نَعَم. قَالَ أَمَا إِنَّهُ خَيْرُ تَمْرِكُمْ وَأَنْفَعُهُ لَكُمْ . قَالَ فَرَجَعْنَا مِنْ وِفَادَتِنَا تِلْكَ فَأَكْثَرْنَا الْغَرْزَ مِنْهُ وَعَظُمَتْ رَغْبَتُنَا فِيهِ حَتَّى صَارَ عُظْمَ نَخْلِنَا وَتَمْرِنَا الْبَرْنِىُّ. قَالَ فَقَالَ الأَشَجُّ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ أَرْضَنَا أَرْضٌ ثَقِيلَةٌ وَخِمَةٌ وَإِنَّا إِذَا لَمْ نَشْرَبْ هَذِهِ الأَشْرِبَةَ هِيجَتْ أَلْوَانُنَا وَعَظُمَتْ بُطُونُنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تَشْرَبُوا فِى الدُّبَّاءِ وَالْحَنْتَمِ وَالنَّقِيرِ وَلْيَشْرَبْ أَحَدُكُمْ فِى سِقَاءٍ يُلاَثُ عَلَى فِيهِ . فَقَالَ لَهُ الأَشَجُّ بِأَبِى وَأُمِّى يَا رَسُولَ اللّٰهِ رَخِّصْ لَنَا فِى مِثْلِ هَذِهِ. فَأَوْمَأَ بِكَفَّيْهِ وَقَالَ يَا أَشَجُّ إِنْ رَخَّصْتُ لَكَ فِى مِثْلِ هَذِهِ . وَقَالَ بِكَفَّيْهِ هَكَذَا شَرِبْتَهُ فِى مِثْلِ هَذِهِ . وَفَرَّجَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَبَسَطَهَا يَعْنِى أَعْظَمَ مِنْهَا حَتَّى إِذَا ثَمِلَ أَحَدُكُمْ مِنْ شَرَابِهِ قَامَ إِلَى ابْنِ عَمِّهِ فَهَزَرَ سَاقَهُ بِالسَّيْفِ . وَكَانَ فِى الْوَفْدِ رَجُلٌ مِنْ بَنِى عَصِيرٍ يُقَالُ لَهُ الْحَارِثُ قَدْ هُزِرَتْ سَاقُهُ فِى شُرْبٍ لَهُمْ فِى بَيْتٍ تَمَثَّلَهُ مِنَ الشِّعْرِ فِى امْرَأَةٍ مِنْهُمْ فَقَامَ بَعْضُ أَهْلِ ذَلِكَ الْبَيْتِ فَهَزَرَ سَاقَهُ بِالسَّيْفِ. قَالَ فَقَالَ الْحَارِثُ

لَمَّا سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَعَلْتُ أُسْدِلُ ثَوْبِى لأُغَطِّىَ الضَّرْبَةَ بِسَاقِى وَقَدْ أَبْدَاهَا اللَّهُ لِنَبِيِّهِ صلى الله عليه وسلم" رواه أحمد ورجاله ثقات.

13624. Şihâb b. Abbâd'ın bildirdiğine göre kendisi, Abdü'l-Kays heyetinden bazılarının şöyle anlattığını işitmiş: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittik; bizim gelişimize çok sevindiler. Cemaatin yanına varınca bize yer açtılar, oturduk. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizimle merhabalaştı ve bize dua etti ve *"Sizin efendiniz ve lideriniz kimdir?"* diye sordu. Biz de hep birden Münzir b. Âiz'i gösterdik. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eşecc bu mudur?"* diye sordu. -Bu isim ona ilk olarak [yüzüne] merkep toynağıyla vurduğunda konmuştu.- Biz de: "Evet yâ Resûlallah!" dedik. Eşecc, heyetten geri kalıp onların bineklerini bağladı ve eşyalarını topladı. Sonra heybesini aldı ve yolculuk elbisesini çıkarıp en güzel elbisesini giydi. Sonra Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) doğru yöneldi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o sırada ayaklarını açmış, dayanarak oturmuştu. Eşecc ona yaklaşınca topluluk ona yer açtı ve: "Buraya otur, ey Eşecc!" dediler. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ise ayaklarını topladı ve doğrularak: *"Buraya, ey Eşecc!"* dedi. Böylece Eşecc Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sağına oturdu. Hz. Peygamber ona merhaba deyip iltifat etti ve memleketinden sordu. Onlara memleketlerini köy köy saydı; es-Safa, el-Meşkar ve Hecer köylerini saydı. Bunun üzerine Eşecc şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah! Siz köylerimizin isimlerini bizden daha iyi biliyorsunuz!" Hz. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben sizin memleketinize uğradım, orası bana çok ferah geldi."* Sonra Ensar'a dönüp: *"Ey Ensar topluluğu! Kardeşlerinize ikram edin. Zira onlar, İslam'da sizin benzerlerinizdir. Onlar, saç ve cilt bakımından size en çok benzeyen kimselerdir. Bir kavim, öldürülünceye kadar Müslüman olmamakta diretttiği sırada onlar, zorlama ve sertlik olmadan, kendi gönülleriyle Müslüman oldular"* buyurdu.

Sabah olunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşlerinizin ilgisini ve sizi misafir edişlerini nasıl buldunuz?"* diye sordu. Dediler ki: "Kardeşlerimiz çok iyi insanlar. Döşeklerimizi yumuşak tuttular, yemeklerimizi hoş yaptılar, gece ve sabahleyin bize Yüce Rabbimizin Kitab'ını ve Peygamberimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetini öğrettiler. Bu sözler Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hoşuna gitti ve buna çok sevindi. Sonra bize yönelip bize öğreticilik yapacak kimseleri birer birer takdim etti. Biz de öğreneceklerimizi öğrendik. Kimimize Tahiyyat duası, kimimize Ümmü'l-Kitâb (Fatiha), bir iki sure, veya sünnetler öğretildi. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü bize dönüp: *"Yanınızda azıklarınızdan bir şeyler var mı?"* diye sordu. Bunu sorması

heyetin hoşuna gitti. Hemen bineklerinin yanına gittiler ve onlardan her biri bir yığın hurmayla geldi ve onu Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) önündeki sergiye koydu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), bir arşından (=zirâ) uzun, iki arşından kısa olan ve dayanmak için kullandığı elindeki değneği ile işaret ederek: *"Buna Ta'dûd mu dersiniz?"* diye sordu. "Evet" dedik. Sonra başka bir yığına işaret edip: *"Buna Sırfân mı dersiniz?"* diye sordu. "Evet" dedik. Sonra başka bir yığına işaret edip: *"Buna Bürnî mi dersiniz?"* diye sordu. "Evet" dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin hurmalarınızın içinde, en iyisi ve size en faydalısı işte budur"* buyurdu. Anlatan ekledi: "Bu elçiliğimizden (yaşadığımız topraklar)a döndüğümüzde bu hurmanın dikimini artırdık. Ona olan rağbetimiz arttı. Öyle ki en büyük ağacımız ve hurmamız Bürnî cinsi oldu."

Ravi anlatmaya devam ediyor: Eşecc, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedi ki: "Yâ Resûlallah! Bizim arazimiz ağır (sert) ve verimsizdir. Biz şu içeceklerden (şıradan) içmediğimiz zaman yüzlerimiz soluyor ve karınlarımız şişiyor." Bu söz üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Şu kapları (şıra yapmakta) kullanmayın: Dubbâ (su kabağından yapılmış testiler), hantem (topraktan mamul küp) ve nakîr (hurma kökünden oyulan çanak). Sizler ağzı bağlanan deri kırbadan için."* Bu sırada Eşec dedi ki: "Anam babam sana feda olsun Yâ Resûlallah, -avucunun içini göstererek- bari şu kadarı için bize müsaade et!" Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle karşılık verdi: *"Ey Eşec!* (Avucunun içini göstererek) *Eğer şu kadarına müsaade edersem* (avucunu daha da genişleterek) *şu kadarını içersin* -yani daha fazlasını-. *Böylece sizden biri bunu içer ve damarları kabararak amcasının oğlunun bacağına kılıçla vuracak hale gelir."* Heyetin içinde Adal kabilesinden Hâris adında bir şahıs vardı. Bu şahıs o içecekten içmiş ve sarhoş olmuş, şiir okuyarak bir kadından bahsetmiş, o ev halkından biri de kalkarak kılıçla onu bacağından yaralamıştı. Hâris diyor ki: "Bunları Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitince, utancımdan elbisemi yaramın üstüne çekerek örtmeye çalıştım. Fakat Allah onu Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) haber vermişti bile."

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٦٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَابَانَ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُسْتَمْلِيُّ ، نَا يَعْقُوبُ الزُّهْرِيُّ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ دَاوُدَ مَوْلَى الْخُزَاعِيِّينَ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ بْنِ عَامِرِ بْنِ نُمَيْرِ بْنِ خَرَشَةَ الثَّقَفِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ نُمَيْرِ بْنِ خَرَشَةَ ، قَالَ : وَفَدْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَدْرَكْنَاهُ

[1] Ahmed (3/432 ve 4/206).

بِالْجُحْفَةِ ، فاسْتَبْشَرَ النَّاسُ بِقُدُومِنَا ، فَأَسْلَمْنَا ، وَأَمَرَهُمْ بِالْقُدُومِ مَعَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ ، وَكَانَ يَحْضُرُ إِخْوَانُهُمْ مِنَ النَّاسِ كُلَّ عَشِيَّةٍ عَلَيْهِمْ ، وَعَلَى غُرَبَاءِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِينَ قَدِمُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ يَحُضُّ عَلَى تَضْيِيفِهِمْ ، فَيَقُولُ : " إِخْوَانُكُمْ ضِيفَانُكُمْ ، كُلُّ امْرِئٍ بِقَدْرِ مَا وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ " ، فَيَقُومُ الرَّجُلُ فَيَأْخُذُ الرَّجُلَ وَالرَّجُلَيْنِ ، وَكَانَ الَّذِي يَأْخُذُ ثَلاثَةً عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن يزيد المستملي وهو وضاع

13625. Numeyr b. Hareşe es-Sekafî anlatıyor: Heyet olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittik. Ona Cuhfe'de yetiştik. İnsanlar bizim gelişimize çok sevindi. Müslüman olduk. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara kendi yanında Medine'ye gelmeyi emretti. O, halktan kendine kardeş olanları misafir etmeye teşvik ederek şöyle diyordu: *«Kardeşleriniz sizin misafirlerinizdir. Herkes Allah'ın kendisine verdiği imkân nispetinde misafir alacak.»* Böylece birisi kalkarak bir kişi veya iki kişi alıyordu. Abdurrahman b. Avf ise üç kişi almıştı.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Muhammed b. Yezîd el-Müstemlî vardır ki hadis uyduran biridir.

(بَابُ أَدَبُ الضَّيْفِ)

Misafirin Uyacağı Âdab

١٣٦٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَسَّانَ الْفَرَائِضِيُّ أَبُو غَسَّانَ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ الْمُرَادِيُّ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَلْبَسَهُ اللَّهُ نِعْمَةً فَلْيُكْثِرْ مِنَ الْحَمْدِ لِلَّهِ ، وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللَّهَ ، وَمَنْ أَبْطَأَ رِزْقُهُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ قَوْلِ : لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ ، وَمَنْ نَزَلَ مَعَ قَوْمٍ فَلا يَصُومَنَّ إِلا بِإِذْنِهِمْ ، وَمَنْ دَخَلَ دَارَ قَوْمٍ فَلْيَجْلِسْ حَيْثُ أَمَرُوهُ ، فَإِنَّ الْقَوْمَ أَعْلَمُ بِعَوْرَةِ دَارِهِمْ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وزاد فيه : " وإن من الذنب المسخوط به على صاحبه الحقد في الحسد والكسل في العبادة والضنك في المعيشة "

وفيه يونس بن تميم ذكره الذهبي في الميزان وذكر هذا الحديث في ترجمته و لم يذكر عن أحد تضعيفه.

13626. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kime bir nimet giydirirse, Allah'a hamd etmeyi çoğaltsın. Kimin sıkıntıları*

çoğalırsa Allah'tan bağışlanma dilesin. Kimin rızkı gecikirse «Lâ havle velâ kuvvete illâ billah=Güç ve hareket ancak Allah'tandır» demeyi çoğaltsın. Kim bir topluluğa misafir olursa, onların izni olmadan nafile oruç tutmasın. Kim bir topluluğa uğrarsa, onların gösterdiği yere otursun. Çünkü onlar, evlerinin mahrem yerlerini daha iyi bilirler" buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şu ilaveyle hadisi vermiştir: *"Muhakkak ki şunlar, sahibine gazap olunmasına sebep olan günahlardandır: Hased ederek kin gütmek, ibadette tembellik ve geçimde darlık."*

Bunun senedinde Yûnus b. Temîm vardır ki Zehebî onu *el-Mîzan*'da zikretmiş, onun biyografisini verirken de bu hadisi zikretmiştir. Onun zayıf olduğuna dair kimseden nakil yapmamıştır.

(بَابُ النَّهْيِ عَنِ التَّكَلُّفِ)

Tekellüfte Bulunmanın Yasaklanması

١٣٦٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ شَابُورَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ عَنْ شَقِيقٍ أَوْ نَحْوَهُ شَكَّ قَيْسٌ أَنَّ سَلْمَانَ دَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ فَدَعَا لَهُ بِمَا كَانَ عِنْدَهُ فَقَالَ لَوْلَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا أَوْ لَوْلَا أَنَّا نُهِينَا أَنْ يَتَكَلَّفَ أَحَدُنَا لِصَاحِبِهِ لَتَكَلَّفْنَا لَكَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط بأسانيد وأحد أسانيد الكبير رجاله رجال الصحيح.

13627. Şakîk bildiriyor: Selmân'ın yanına bir adam gitmişti. Selmân yanında bulunandan ona ikram edilmesini istedi ve dedi ki: «Eğer Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bizden birinin arkadaşına tekellüfte bulunmasını yasaklamasaydı sana tekellüfte bulunurdum (imkânlarımı zorlayarak ikram ederdim)."

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (965); Zehebî, *Mîzanu'l-İ'tidal* (4/478). Yûnus b. Temîm'in Evzâî'den aktardığı batıl bir rivayettir. Daha önce geçen 5221. hadise bakınız.

Bu bölümün **zevâidi** olarak yapılan ilave:

Şerîk b. Seleme anlatıyor: Bir gece Ömer b. el-Hattâb'a misafir oldum; bana deve budu ve soğuk deve başı yedirdi. Bir de zeytinyağı yedirip: "Bu, Yüce Allah'ın Peygamberine (sallallâhu aleyhi ve sellem) bahsetmiş olduğu mübarek zeytinyağıdır" dedi. Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir (89). Senedinde meçhul raviler vardır.

★ Bunu Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta birtakım isnâdlarla Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in isnâdlarından birinin ricali, *Sahîh* ricalidır. Bezzâr ise Ebû Vâil kanalıyla rivayet etmiştir.

١٣٦٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ، قَالَ : ذَهَبْتُ أَنَا وَصَاحِبٌ لِي إِلَى سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ، فَقَالَ سَلْمَانُ : " لَوْلا أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَانَا عَنِ التَّكَلُّفِ لَتَكَلَّفْتُ لَكَ ، ثُمَّ جَاءَ بِخُبْزٍ وَلَحْمٍ " ، فَقَالَ صَاحِبِي : لَوْ كَانَ فِي مِلْحِنَا صَعْتَرٌ ، فَبَعَثَ سَلْمَانُ بِمَطْهَرَتِهِ فَرَهَنَهَا ، ثُمَّ جَاءَ بِصَعْتَرٍ ، فَلَمَّا أَكَلْنَاهُ ، قَالَ صَاحِبِي : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي مَتَّعَنَا بِمَا رَزَقَنَا ، فَقَالَ سَلْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : " لَوْ قَنِعْتَ بِمَا رَزَقَكَ اللَّهُ لَمْ تَكُنْ مَطْهَرَتِي مَرْهُونَةً " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح غير محمد بن منصور الطوسي وهو ثقة.

13628. Şakîk b. Seleme bildiriyor: Ben bir arkadaşımla Selmân el-Farisî'nin yanına gittim. Selmân: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) eğer tekellüfü yasaklamasaydı size tekellüfte bulunurdum" dedi. Sonra ekmek ile tuz getirdi. Arkadaşım dedi ki: "Ah tuzun yanında bir de kekik otu olsaydı!" Hemen Selmân matarasını gönderip rehin bıraktı ve karşılığında kekik otu getirtti. Yedikten sonra arkadaşım şöyle dedi: "Verdiği rızka karşı bize kanaat ettiren Allah'a hamd olsun!" Bunun üzerine Selmân: "Eğer Allah'ın sana verdiği rızka kanaat etseydin, benim mataram rehin bırakılmazdı" dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Güvenilir bir ravi olan Muhammed b. Mansûr et-Tûsî dışında ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ: " نَهَانَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَكَلَّفَ لِلضَّيْفِ مَا لَيْسَ عِنْدَنَا "

13629. Selmân der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımızda olmayan şeyleri satın almak suretiyle misafire karşı ikrâmda (maddi yönden) kendimizi zorlamamızı bize yasakladı.[3]

---

[1] Ahmed (5/441); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6083). Ben bunu *"Keşfu'l-Estâr an Zevâidi'l-Bezzâr"* adlı eserde bulamadım.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6085).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6187).

(بَابُ فِيمَنْ اِحْتَقَرَ مَا قُدِّمَ إِلَيْهِ)

Kendisine Takdim Edilen Şeyi Hakir Görenler

١٣٦٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيُّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ دَخَلَ عَلَى جَابِرٍ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدَّمَ إِلَيْهِمْ خُبْزاً وَخَلاًّ فَقَالَ كُلُوا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ نِعْمَ الإِدَامُ الْخَلُّ . إِنَّهُ هَلاَكٌ بِالرَّجُلِ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْهِ النَّفَرُ مِنْ إِخْوَانِهِ فَيَحْتَقِرَ مَا فِي بَيْتِهِ أَنْ يُقَدِّمَهُ إِلَيْهِمْ وَهَلاَكٌ بِالْقَوْمِ أَنْ يَحْتَقِرُوا مَا قُدِّمَ إِلَيْهِمْ .

قلت : هو في الصحيح باختصار رواه أحمد والطبراني في الأوسط وأبو يعلى إلا أنه قال : " وكفى بالمرء شرا أن يحتقر ما قرب إليه "

وفي إسناد أبي يعلى أبو طالب القاص و لم أعرفه وبقية رجال أبي يعلى وثقوا.

13630. Abdullah b. Ubeyd b. Umeyr dedi ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grupla Câbir yanıma geldi. Onlara ekmek ve sirke ikram edildi. Câbir ise dedi ki: "Yiyin, zira ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sirke ne güzel katıktır! Muhakkak ki arkadaşlarından bir grup yanına geldiğinde evinde bulunanları onlara takdim etmeyi hakir görmesi, kişinin helaki demektir. Aynı şekilde kendilerine takdim edilenleri hakir görmeleri de bir toplumun helakidir"* buyurduğunu işittim.

★ Ben derim ki: Bu hadis kısa metniyle *Sahîh*'te yer almıştır.

Bu hadisi Ahmed, Taberânî (*el-Mu'cemu'l-evsat*) ve Ebû Ya'lâ rivayet etmişlerdir.[1] Ancak Ebû Ya'lâ şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Kendisine takdim edilenleri hakir görmesi kişiye kötülük olarak yeter!"*

Ebû Ya'lâ'nın isnâdında Ebû Tâlib el-Kâss vardır ki onu tanımıyorum. Ebû Ya'lâ'nın diğer ravileri, ise güvenilir görülmüştür.

١٣٦٣١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ ، قَالَ : صَنَعْتُ طَعَامًا فَدَعَوْتُ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشَ ، فَبَلَغَنِي عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ : إِنَّ وَضَّاحًا دَعَانَا عَلَى عِرْقٍ عَائِرٍ ، وَرُمَّانٍ حَامِضٍ ، قَالَ : فَلَقِيتُ رَقَبَةَ بْنَ مَسْقَلَةَ ، فَشَكَوْتُهُ إِلَيْهِ ، فَقَالَ : أَكْفِيكَ ، فَلَقِيَهُ ، فَقَالَ : " يَا أَبَا مُحَمَّدٍ ، دَعَاكَ أَخٌ مِنْ إِخْوَانِنَا فَأَكْرَمَكَ ، ثُمَّ تَقُولُ : عَلَى عِرْقٍ عَائِرٍ ،

[1] Ahmed (3/471); Ebû Ya'lâ (1981 ve 2201) -muhtasar olarak-. Ebû Tâlib el-Kâss, Yahyâ b. Ya'kûb b. Müdrik'tir, güvenilirdir.

وَرُمَّانٍ حَامِضٍ ؟ ! أَمَا وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُكَ إِلا شَرِسَ الطَّبِيعَةِ ، دَائِمَ الْقُطُوبِ ، سَرِيعَ الْمَلَلِ ، مُسْتَخِفًّا بِحُقُوقِ الزَّوْرِ ، كَأَنَّكَ تُسْعَطُ الْخَرْدَلَ إِذَا سُئِلْتَ الْحِكَايَةَ" رواه أبو يعلى وإسناده حسن

13631. Ebû Avâne bildiriyor: Yemek yapıp Süleymân el-A'meş'i davet ettim. Sonra bana: "Doğrusu Vaddâh bizi düşük bir kuru kemikle ekşi bir nar yemeye davet etti" dediği haberi ulaştı. Ravi diyor ki: "O sıralar Rakabe b. Maskale ile karşılaştım ve Süleymân'ı ona şikâyet ettim. O da: "Ben onun hakkından gelirim" dedi. Derken Rakabe onunla karşılaştı ve şöyle dedi: "Ey Ebû Muhammed! Kardeşlerimizden biri seni davet edip sana ikramda bulundu. Sen ise kalkmış «Bizi düşük bir kuru kemikle ekşi bir nara davet etti» diyorsun! Şunu bilesin ki ben seni ancak kötü tabiatlı, daima asık suratlı, çabuk sıkılan ve ziyaret hakkını küçümseyen biri olarak bildim. Âdeta sen, kendisinden hikmet sorulduğunda burnuna hardal çeken birisin!"

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

(بَابُ فِيمَنْ قُدِّمَ إِلَيْهِ طَعَامٌ فَلْيَأْكُلْ وَلاَ يَسْأَلْ عَنْهُ)

Kendisine Yemek Sunulan Kimse O Yemeği Sormadan Yesin

١٣٦٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ يَعْنِي ابْنَ خَالِدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ فَأَطْعَمَهُ طَعَاماً فَلْيَأْكُلْ مِنْ طَعَامِهِ وَلاَ يَسْأَلْهُ عَنْهُ فَإِنْ سَقَاهُ شَرَاباً مِنْ شَرَابِهِ فَلْيَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِ وَلاَ يَسْأَلْهُ عَنْهُ"

رواه أحمد وأبو يعلى وفيه مسلم بن خالد الزنجي وثقه ابن معين وغيره وضعفه أحمد وغيره وبقية رجالها رجال الصحيح.

13632. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri müslüman kardeşini ziyarete gittiğinde, yemek ikram ederse yesin ve o yemekten sual etmesin. İçecek bir şey ikram ederse içsin ve ondan sual etmesin"* buyurdu.

★ Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Müslim b. Hâlid ez-Zencî vardır ki İbn Maîn ve daha başkaları onu güvenilir görürken Ahmed ve başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

---

[1] Ebû Ya'lâ (2644). Senedinde Muhammed b. Ukbe se-Sedûsî vardır ki çok hata eden dürüst bir ravidir.

[2] Ahmed (2/399); Ebû Ya'lâ (6358). Heysemî bunu (8043) Taberânî'yi *(el-Mu'cemu'l-evsat)* kaynak göstermiştir.

(بَابُ شُكْرِ الْمَعْرُوفِ وَمُكَافَأَةُ فَاعِلِهِ)

İyiliğe Teşekkür Etmek ve İyilik Yapanı Ödüllendirmek

١٣٦٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شَرِيكٍ الْعَامِرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَدِيٍّ الْكِنْدِيِّ عَنِ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَشْكَرَ النَّاسِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَشْكَرُهُمْ لِلنَّاسِ"

13633. Eş'as b. Kays dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlardan Yüce Allah'a en çok şükredenler, insanlara en çok teşekkür edenlerdir"* buyurdu.[1]

١٣٦٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لاَ يَشْكُرُ النَّاسَ"

رواه كله أحمد والطبراني ورجال أحمد ثقات.

13634. Diğer rivayet ise şöyledir: *"İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a da şükretmez."*

★ Bunların tamamını Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٦٣٥ - حَدَّثَنَا ذَاكِرُ بْنُ شَيْبَةَ الْعَسْقَلانِيُّ ، بِقَرْيَةِ عَجَّسَ ، حَدَّثَنَا أَبُو عِصَامٍ رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ ، عَنْ أَبِي الزُّعَيْزِعَةِ ، وَسَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَثِيرًا مَا يَقُولُ لِي : يَا عَائِشَةُ ، مَا فَعَلَتْ أَبْيَاتُكِ ؟ ، فَأَقُولُ : وَأَيُّ أَبْيَاتِي تُرِيدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَإِنَّهَا كَثِيرَةٌ ؟ ، فَيَقُولُ : فِي الشُّكْرِ ، فَأَقُولُ : نَعَمْ بِأَبِي وَأُمِّي ، قَالَ الشَّاعِرُ : ادْفَعْ ضَعِيفَكَ لا يَحُرْ بِكَ ضَعْفُهُ يَوْمًا فَتُدْرِكَهُ الْعَوَاقِبُ قَدْ نَمَا يُجْزِيكَ أَوْ يُثْنِي عَلَيْكَ وَإِنَّ مَنْ أَثْنَى عَلَيْكَ بِمَا فَعَلْتَ كَمَنْ جَزَى إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا أَرَدْتَ وِصَالَهُ لَمْ تَلْفَ رَثًّا حَبْلَهُ وَاهِي الْقُوَى قَالَتْ : فَيَقُولُ : " يَا عَائِشَةُ ، إِذَا حَشَرَ اللَّهُ الْخَلائِقَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَالَ : لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِهِ اصْطَنَعَ إِلَيْهِ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِهِ مَعْرُوفًا هَلْ شَكَرْتَهُ ؟ فَيَقُولُ : أَيْ رَبِّ ، عَلِمْتُ أَنَّ ذَلِكَ مِنْكَ فَشَكَرْتُكَ عَلَيْهِ ، فَيَقُولُ : لَمْ تَشْكُرْنِي إِذَا لَمْ تَشْكُرْ مَنْ أَجْرَيْتُ ذَلِكَ عَلَى يَدَيْهِ" رواه الطبراني في الصغير والأوسط عن شيخه ذاكر بن شيبة العسقلاني ضعفه الأزدي.

---

[1] Ahmed (5/211-212); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (648).

13635. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında iken çoğu zaman bana: *"Ey Âişe! Beyitlerini ne yaptın?"* derdi. Ben, "Onlardan çok var. Hangilerini istiyorsun ey Allah'ın Resûlü?" dediğimde O, *"Şükür hakkındakini"* buyurdu. Ben, "Olur. Annem ve babam sana feda olsun. Şâir şöyle diyor" derdim:

"Zayıf kimseyi aradan kaldır da sana bir gün onun zayıflığı zulmetmesin.

Aksi takdirde sonradan gelen olaylar, ona yetişir de büyütür onu.

İyilik yaptığın kişi sana ya karşılığını verecek ya da seni övecektir.

Yaptığına karşılık seni öven, mükâfat vermiş gibi olur.

Asil kişi ile dostluk ve iyilik bağı kurmak istediğin zaman,

Az bir kuvvet, o dostluk bağını koparmaya yetmez."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle buyururdu: *"Ey Âişe! Kıyamet günü Allah mahlûkatı mahşerde topladığında kullarından birinin kendisine iyilik ettiği bir kuluna «Ona teşekkür ettin mi?» diye sorar. O kul şöyle der: «Evet ya Rabbi! O iyiliğin Senden olduğunu bildim ve Sana şükrettim.» Yüce Allah ise: «Eliyle sana iyilik ettiğim kimseye teşekkür etmedikçe bana da şükretmiş olmazsın» buyurur."*

★ Bu hadisi *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta hocası Zâkir b. Şeybe el-Askalanî'den Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ezdî bu raviyi zayıf görmüştür.

١٣٦٣٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي سُمَيْنَةَ ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عِيسَى التَّمَّارُ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّا ، ثنا عَبَّادُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ مُبَشِّرِ بْنِ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِيهِ أُسَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا يَشْكُرُ اللَّهَ مَنْ لا يَشْكُرُ النَّاسَ " رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم.

13636. Ebû'l-Melîh, babası Usâme vasıtasıyla Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmez"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٦٣٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الأَزْرَقُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ نُعَيْمٍ ، ثنا الْجُرَيْرِيُّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَشْكَرُ النَّاسِ لِلَّهِ أَشْكَرُهُمْ لِلنَّاسِ "

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (454). Zâkir ise yalancı biridir.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (519).

رواه الطبراني وفيه عبد المنعم بن نعيم وهو ضعيف.

13637. Usâme b. Zeyd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah nazarında insanlar içinde en çok şükreden kimse, insanlara en çok teşekkür edendir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulmun'im b. Nuaym vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ، ثنا إِسْرَائِيلُ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنْ جَرِيرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَشْكُرْ لِلنَّاسِ لَمْ يَشْكُرِ اللهَ" رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13638. Cerîr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim insanlara teşekkür etmezse o, Allah'a da şükretmemiştir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٣٩ - حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ أَبُو الزِّنْبَاعِ، قَالَ: نا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ، قَالَ: نا أَسْبَاطُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ طَرِيفٍ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ " رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

13639. Ebû Saîd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara teşekkür etmeyen, Yüce Allaha'a da şükretmemiştir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] İsnâdı hasendir.

١٣٦٤٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبَّادٍ ، عَنْ عُرْفُطَةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنِ اصْطَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَجَازُوهُ ، فَإِنْ عَجَزْتُمْ عَنْ مُجَازَاتِهِ فَادْعُوا لَهُ ، حَتَّى يَعْلَمَ أَنَّكُمْ شَكَرْتُمْ ، فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ يُحِبُّ الشَّاكِرِينَ"

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الوهاب بن الضحاك وهو متروك وهو عند أبي داود والنسائي بلفظ : حتى تروا أنكم قد كافأتموه بدل : " حتى يعلم أن قد شكرتم " . دون ما بعده.

13640. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim size bir iyilik yaparsa onu ödüllendirin. Eğer ödüllendiremiyorsanız ona dua edin ki*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (425).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2501).
[3] Ahmed, 3/32, 73, 74; Ebû Ya'lâ (1122); Tirmizî (1956).

sizin kendisine teşekkür ettiğinizi bilsin. Zira Allah şâkirdir, şükredenleri sever" buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulvehhâb b. Dahhâk vardır ki metrûk bir ravidir. Bu hadis Ebû Dâvud ve Nesâî'de de *"Sizin kendisine teşekkür ettiğinizi bilsin"* ifadesi yerine şu ifadeyle geçmiştir: *"Ki sizin onu ödüllendirdiğinizi düşünebilsin."* Ayrıca bu kaynaklarda devamı da verilmemiştir.

١٣٦٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سَكَنُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَتَى إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَلْيُكَافِئْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَلْيَذْكُرْهُ فَمَنْ ذَكَرَهُ فَقَدْ شَكَرَهُ وَمَنْ تَشَبَّعَ بِمَا لَمْ يَنَلْ فَهُوَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط وفيه صالح بن أبي الأخضر وقد وثق على ضعفه وبقية رجال أحمد ثقات.

13641. Hz. Âişe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kime bir iyilik yapılırsa, elinde imkân olması durumunda ona mukabelede bulunsun. Şayet imkân bulamazsa, diliyle övgüde bulunsun. Zira diliyle övgüde bulunmak suretiyle sahibine şükretmiş olur. Kim de kendisine verilmeyen şeyle süslenmeye kalkarsa, başkasına ait iki sahte elbise giyen biri gibi olur"* buyurduğunu haber vermiştir.

★ Bu hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Sâlih b. Ebi'l-Ahdar vardır ki zayıf bir ravi olduğu kesindir. Ahmed'in diğer ravileri, güvenilir ravilerdir.

١٣٦٤٢- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنْ مُوسَى بْنِ طَلْحَةَ ، عَنْ طَلْحَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أُولِيَ مَعْرُوفًا فَلْيَذْكُرْهُ فَمَنْ ذَكَرَهُ فَقَدْ شَكَرَهُ ، وَمَنْ كَتَمَهُ فَقَدْ كَفَرَهُ" رواه الطبراني وفيه من لم أعرفه.

13642. -Ubeydullah'ın oğlu- Talha'dan bildirildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir iyilik görürse, ondan bahsetsin. İyilikten bahseden kimse ona şükretmiş olur. Kim de onu söylemeyip gizlerse nankörlük etmiş olur"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٦٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ بْنِ مُطَيَّبٍ الْمِصِّيصِيُّ ،وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا أَحْمَدُ بْنُ النُّعْمَانِ الْفَرَّاءُ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (29). Bunun senedinde de Velîd b. Abbâd ile Urfuta vardır ki meçhul kimselerdir.

[2] Ahmed (6/90).

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (211). Daha önce geçen 609 numaralı hadiste Heysemî onun isnâdını güzel görmüştür.

عُمَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَتَى إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ ، فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَادْعُوا لَهُ" رواه الطبراني وفيه يحيى بن يعلى الأسلمي وهو ضعيف.

13643. Hakem b. Umeyr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim size bir iyilik yaparsa onu ödüllendirin. Eğer bunu (ödüllendirecek bir şey) bulamazsanız ona dua edin"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yahyâ b. Ya'lâ el-Eslemî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٤٤ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ الرَّبَذِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا قَالَ رَجُلٌ لأَخِيهِ : جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ"

رواه الطبراني في الصغير وفيه موسى بن عبيدة الربذي وهو ضعيف.

13644. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisine yapılan bir iyiliğe karşı, «Cezâkellâhu hayran=Allah seni hayırla ödüllendirsin» derse, iyilik yapana karşı övgünün en güzelini yapmış olur"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Mûsa b. Ubeyde er-Rebezî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ يَمْشِي فِي شِدَّةِ حَرٍّ انْقَطَعَ شِسْعُ نَعْلِهِ فَجَاءَهُ رَجُلٌ بِشِسْعٍ فَوَضَعَهُ فِي نَعْلِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ تَعْلَمُ مَا حَمَلْتَ عَلَيْهِ رَسُولَ اللَّهِ لَمْ يَعْلُ مَا حَمَلْتَ عَلَيْهِ رَسُولَ اللَّهِ"

رواه أحمد والطبراني وفيه علي بن يزيد الألهاني وهو ضعيف.

13645. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şiddetli sıcakta yürürken ayakkabısının bağı koptu. Bu arada bir adam ayakkabı bağıyla gelip onu Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ayakkabısına bağladı. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer Resûlullah'a yaptığın iyiliği bir bilsen! Resûlullah'a yaptığının üstünde bir şey yoktur"* dedi.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3189).
[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1184).

★ Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ali b. Yezîd el-Elhânî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٤٦ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : " لَوْ قَالَ لِي فِرْعَوْنُ : بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ ، قُلْتُ : وَفِيكَ ، وَفِرْعَوْنُ قَدْ مَاتَ" رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح.

13646. İbn Abbâs dedi ki: "Bana ölmüş olduğu halde Firavun bile «Allah sana bereket versin» dese ben ona «Sana da» derim."

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricalidir.

(بَابُ إِتْمَامُ الْمَعْرُوفِ)

İyiliği Tamamlamak

١٣٦٤٧ - حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ الْحَسَنِ الطَّبَرَانِيُّ الْبَزَّارُ الْمُعَدِّلُ ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ بَشِيرٍ الطَّبَرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَيْسٍ الضَّبِّيُّ ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتِتْمَامُ الْمَعْرُوفِ أَفْضَلُ مِنَ ابْتِدَائِهِ"

رواه الطبراني في الصغير وفيه عبد الرحمن بن قيس الضبي وهو متروك.

13647. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyiliği tamamlamak, ona başlamaktan daha faziletlidir"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Abdurrahman b. Kays ed-Dabbî vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ شُكْرُ الْقَلِيلِ)

Aza Şükretmek

١٣٦٤٨ - أَبُو وَكِيعٍ الْجَرَّاحُ بْنُ مَلِيحٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللهَ وَالتَّحَدُّثُ بِنِعْمَةِ اللهِ شُكْرٌ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفُرْقَةُ عَذَابٌ"

رواه عبد الله . وأبو عبد الرحمن راويه عن الشعبي لم أعرفه وبقية رجاله ثقات.

---

[1] Ahmed (5/265); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7865).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10609).

[3] Taberânî, *M. M. es-Sağîr* (432). Bunun senedinde de Ebû'z-Zübeyr vardır ki müdellis bir ravidir. Taberânî'nin şeyhi Hâmid b. el-Hasan et-Taberânî el-Mu'dil'in biyografisi verilmemiştir.

13648. Nu'mân b. Beşîr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aza şükretmeyen çoğa da şükretmez. İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a da şükretmez. Allah'ın nimetini söylemek şükür, saklamak ise nankörlüktür. Cemaat rahmet, ayrılık ise azaptır"* buyurdu.

★ Bunu Abdullah rivayet etmiştir.[1] Şa'bî'den rivayette bulunan Ebû Abdirrahman'ı ise tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٦٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ الصَّيْدَلَانِيُّ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَائِلٌ فَأَمَرَ لَهُ بِتَمْرَةٍ فَلَمْ يَأْخُذْهَا أَوْ وَحَّشَ بِهَا. قَالَ وَأَتَاهُ آخَرُ فَأَمَرَ لَهُ بِتَمْرَةٍ قَالَ فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ تَمْرَةٌ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ فَقَالَ لِلْجَارِيَةِ اذْهَبِي إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَأَعْطِيهِ الأَرْبَعِينَ دِرْهَمًا الَّتِي عِنْدَهَا"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير عمارة بن زاذان وثقه جماعة وضعفه الدارقطني.

13649. Enes anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına bir dilenci geldi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona bir hurma verilmesini emretti; ancak o bunu almadı veya verileni az buldu. Daha sonra bir başkası geldi, ona da bir hurma verilmesini emretti. Dilenci bunun üzerine: "Sübhanallah! Allah'ın Resûlün'den (sallallahu aleyhi vesellem) bir hurma ha!" diyerek sevindi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de cariyeye: *"Ümmü Seleme'ye git ve de ki, yanındaki kırk dirhemi buna versin"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Umâra b. Zâzân hariç –ki çoğunluk onu güvenilir görmüş, Dârekutnî ise zayıf addetmişti- ravileri, *Sahîh* ricali'dir.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا سُئِلَ عَنْ حَالِهِ)

Hâli Hatırı Sorulduğunda Kişi Ne Der?

١٣٦٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ - يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْقَى رَجُلًا فَيَقُولُ يَا فُلَانُ كَيْفَ أَنْتَ. فَيَقُولُ بِخَيْرٍ أَحْمَدُ اللهَ. فَيَقُولُ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَعَلَكَ اللهُ بِخَيْرٍ فَلَقِيَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ كَيْفَ أَنْتَ يَا فُلَانُ. فَقَالَ بِخَيْرٍ إِنْ شَكَرْتُ. قَالَ فَسَكَتَ عَنْهُ فَقَالَ

---

[1] Ahmed (4/375); oğlu Abdullah (4/375) –uzun metinle-. Bu ikisinin senedinde de Cerrâh b. Melîh b. Adiy vardır ki yanılgıya düşen dürüst bir ravidir. İbn Maîn ise onu yalancı sayarak "O, hadis uydururdu" demiştir. Ebû Sâlih'ten rivayette bulunan odur.

[2] Ahmed (3/155, 260).

يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّكَ كُنْتَ تَسْأَلُنِي فَتَقُولُ جَعَلَكَ اللَّهُ بِخَيْرٍ . وَإِنَّكَ الْيَوْمَ سَكَتَّ عَنِّي فَقَالَ لَهُ إِنِّي كُنْتُ أَسْأَلُكَ فَتَقُولُ بِخَيْرٍ أَحْمَدُ اللَّهَ فَأَقُولُ جَعَلَكَ اللَّهُ بِخَيْرٍ وَإِنَّكَ الْيَوْمَ قُلْتَ إِنْ شَكَرْتُ فَشَكَكْتَ فَسَكَتُّ عَنْكَ".

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح غير مؤمل بن إسماعيل وهو ثقة وفيه ضعف.

13650. Enes'den bildiriliyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kişiyle karşılaştığında ona: *"Ey filan, nasılsın?"* diye sorardı. O kişi de: "İyiyim, Allah'a hamd ederim" derdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah sana iyilik versin"* diye dua ederdi. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) biriyle karşılaştı ve ona: *"Ey filan, nasılsın?"* diye sordu. O kişi de: *"İyiyim, eğer şükrettiysem"* diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Adam da: "Ey Allah'ın Peygamberi, sen benim halimi sorardın ve «Allah sana iyilik versin» diye dua ederdin! Bugün ise sustun ve bana bir şey söylemedin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Ben sana halini sorardım; sen de: «İyiyim, Allah'a hamd ederim» derdin. Ben de sana «Allah sana iyilik versin» diye dua ederdim. Bugün ise «İyiyim, eğer şükrettiysem» diye cevap verdin. Böylece tereddüt ettin; ben de bu nedenle sana bir şey söylemedim"* dedi.

★ Bunu Ahmed rivayet etmiştir.[1] Müemmil b. İsmâîl hariç -ki o da kendisinde zayıflık olmakla beraber güvenilir biridir- ravileri, *Sahîh* ricalidir.

(بَابُ فِيمَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَخَيْرُ النَّاسِ وَشِرَارِهِمْ)

Hayrı Umulan Kişiler, İnsanların En Hayırlıları ve En Şerlileri

١٣٦٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَيْثَمٌ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ يَعْنِي الصَّنْعَانِيَّ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ عَلَى نَاسٍ جُلُوسٍ فَقَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِكُمْ مِنْ شَرِّكُمْ . فَسَكَتَ الْقَوْمُ فَأَعَادَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ خَيْرُكُمْ مَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَيُؤْمَنُ شَرُّهُ وَشَرُّكُمْ مَنْ لَا يُرْجَى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمَنُ شَرُّهُ" رواه أحمد بإسنادين ورجال أحدهما رجال الصحيح.

13651. Ebû Hureyre anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) oturan bir gruba rastladı, onların başında durup: *"Sizin hayırlınızı, şerlinizden ayırt ederek bildireyim mi?"* dedi. Oradakiler ise bir şey demeyip sustular. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bunu üç defa

[1] Ahmed (3/241).

tekrarladı. Sonunda içlerinden biri: "Olur, yâ Resûlallah!" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin en hayırlınız, kendisinin hayrı umulan ve şerrinden emin olunan kimsedir. Sizin en şerli olanınız ise, kendisinden iyilik umulmayan ve şerrinden emin olunmayan kimsedir"* buyurdu.

★ Bunu iki isnâdla Ahmed rivayet etmiştir.[1] Bunlardan birinin ricali, *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٥٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، ثنا عِيسَى بْنُ مَيْمُونٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ يُحَدِّثُ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ : " أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِشِرَارِكُمْ ؟ " قَالُوا : بَلَى ، إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " فَإِنَّ شِرَارَكُمُ الَّذِي يَنْزِلُ وَحْدَهُ ، وَيَجْلِدُ عَبْدَهُ ، وَيَمْنَعُ رِفْدَهُ " ، قَالَ : " أَفَلا أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكُمْ ؟ " قَالُوا : بَلَى إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " مَنْ يُبْغِضُ النَّاسَ وَيُبْغِضُونَهُ ، قَالَ : أَوَ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكُمْ ؟ " قَالُوا : بَلَى إِنْ شِئْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " الَّذِينَ لا يَقْبَلُونَ عَثْرَةً ، وَلا يَقْبَلُونَ مَعْذِرَةً ، وَلا يَغْفِرُونَ ذَنْبًا ، قَالَ : أَفَلا أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ ؟ " قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " مَنْ لا يُرْجَى خَيْرُهُ ، وَلا يُؤْمَنُ شَرُّهُ "

رواه الطبراني وفيه عنبس بن ميمون وهو متروك.

13652. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin kötülerinizi bildireyim mi?"* diye sordu. "Olur, dilersen bildir, yâ Resûlallah!" dediler. Buyurdu ki: *"Sizin kötüleriniz, tek başına konaklayan, kölesini kırbaçlayan ve onun yardım etmesine mani olandır."* Yine buyurdu ki: *"Bundan daha kötüsünü bildireyim mi?"* "Evet, dilersen bildir, yâ Resûlallah!" dediler. Buyurdu ki: *"İnsanlardan nefret eden ve insanların da kendisinden nefret ettiği kimsedir."* Yine buyurdu ki: *"Bundan daha kötüsünü bildireyim mi?"* "Evet, dilersen bildir, yâ Resûlallah!" dediler. *"Hatayı affetmeyen, özür kabul etmeyen ve günahı bağışlamayan kimselerdir."* Yine buyurdu ki: *"Bundan daha kötüsünü bildireyim mi?"* "Olur, bildir, yâ Resûlallah!" dediler. *"Kendisinden hayır umulmayan ve şerrinden emin olunmayan kimsedir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Anbes b. Meymûn vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Ahmed (2/368, 378); Tirmizî (2263). Bu hadisin, Tirmizî nedeniyle bu kitapta bulunmaması gerekir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10775).

١٣٦٥٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكٌ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِشِرَارِكُمْ ؟ " ، قَالُوا : بَلَى ، قَالَ : " شِرَارُكُمْ مَنْ يُتَّقَى شَرُّهُ وَلا يُرْجَى خَيْرُهُ ، وَخِيَارُكُمْ مَنْ يُرْجَى خَيْرُهُ وَلا يُتَّقَى شَرُّهُ "

رواه أبو يعلى وفيه مبارك بن سحيم وهو متروك.

13653. Enes bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size kötülerinizi bildireyim mi?"* diye sordu. "Olur" dediler. Buyurdu ki: *"Kötüleriniz, kötülüğünden sakınılan ve hayrı umulmayan kimselerdir. İyileriniz de hayrı umulan ve kötülüğünden sakınılmayan kimselerdir."*

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mübârek b. Suhaym vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ يَصْلُحُ لَهُ المَعْرُوفِ)

İyilik Yapılmaya Uygun Kimseler

١٣٦٥٤- حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا مَنِيعُ بْنُ السَّرِيِّ بْنُ الضَّحَّاكِ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حُمَيْدٍ الْيَزَنِيُّ ، عَنْ مَرِيحِ بْنِ مَسْرُوقٍ الْهَوْزَنِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ الْمَعْرُوفَ لا يَصْلُحُ إِلا لِذِي حَسَبٍ ، أَوْ دِينٍ ، أَوْ لِذِي حِلْمٍ " رواه الطبراني وفيه سليمان بن سلمة الخبائري وهو متروك.

13654. Ebû Umâme'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki iyilik, hasep sahibi (soylu), dindar veya hilim sahibi kimselerden başkasına yaraşmaz"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süleymân b. Seleme el-Habâirî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٦٥٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : لاَ تَدْخُلُ بَيْتَكَ إِلاَّ تَقِيًّا وَلاَ تُوَلِّ مَعْرُوفَكَ إِلاَّ مُؤْمِناً" رواه الطبراني في الأوسط وفيه من أعرفهم.

13655. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evine takva sahibi olandan başkasını sokma, iyiliğini de ancak mümine yönelt"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanıdığım raviler vardır.

---

[1] Ebû Ya'lâ (3910).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7652). Aynı şekilde bunda da tanınmayan raviler vardır. Bak: *ed-Daîfa* (779).

١٣٦٥٦ - وَعَنْ عَائِشَةِ مَرْفُوعاً قَالَتْ : لاَ تَصْلُحُ الصَّنِيْعَةُ إلاَّ عِنْدَ ذِي حَسَبٍ أَوْ دِيْنٍ كَمَا لاَ تَصْلُحُ الرِّيَاضَةُ إلاَّ فِي النَّجِيْبِ" رواه البزار وفيه عبيد بن القاسم وهو كذاب.

13656. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Egzersiz nasıl soylu at için elverişli olursa, iyilik de ancak hasep sahibi (soylu) veya dindar kimseye uygun olur"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ubeyd b. el-Kâsım vardır ki hadis uyduran biridir.

(بَابُ أَحْبِبْ حَبِيْبَكَ هَوْناً مَا عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيْضَكَ يَوْماً مَا)

Sevdiğini Ölçülü Sev, Belki O Bir Gün Nefret Ettiğin Kişi Olabilir

Bu konu daha önce geçmişti.

(بَابُ تَنَقَّهْ وَتَوَقَّهْ)

Tenakkah ve Tevekkah: Arkadaşı İyi Seç ve Ona Karşı Dikkatli Ol veya Günahlardan Sakın ve Cezasından Uzak Dur!

Bu konu da geçmişti.

(بَابُ اخْبُرْ تَقْلُهْ)

Tecrübe Et ki Bilesin

Bu konuların hepsi Edeb kitabında geçti.

(بَابُ سَيَكُونُ النَّاسُ ذِئَابٌ)

İnsanlar Kurtlar (Gibi Açgözlü ve Hırslı) Olacak

Bu konu da Edeb kitabında geçti.

(بَابُ مُدَارَاةُ النَّاسِ وَمَنْ لاَ يُؤْمَنُ شَرُّهُ)

İnsanları İdare Etmek ve Kötülüğünden Emin Olunmayan Kimseler

Bu konu Edeb kitabında geçmişti; ancak şu kadar bir eksik kalmıştı:

---

[1] Bezzâr (1954). Bezzâr demiştir ki: "Bu şekilde rivayette bulunanın yalnız Ubeyd b. el-Kâsım olduğunu biliyoruz. O, hadisi *leyyin* olan biridir. Bu, münker bir hadistir." Kudâî de bunu rivayet etmiştir (*Müsnedü'ş-Şihâb* (871).

١٣٦٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا خَلِيفَةُ بْنُ خَيَّاطٍ ، وَماهِرُ بْنُ نُوحٍ ، قَالا : ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ مَعْرُوفٍ ، ثنا عَوْنُ بْنُ أَبِي رَاشِدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ رَبِّ الْكَعْبَةِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَوَّلَ هَذِهِ الأُمَّةِ خِيَارُهُمْ ، وَآخِرَهُمْ شِرَارُهُمْ مُخْتَلِفِينَ مُتَفَرِّقِينَ ، فَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يَأْتِي إِلَى النَّاسِ مَا يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ " رواه الطبراني وفيه المفضل بن معروف و لم أعرفه وبقية رجاله ثقات

13657. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki bu ümmetin evveli hayırlı olanlarıdır. Sonu da ihtilafa ve ayrılığa düşmüş olarak sonuncularıdır. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa ölümü ona, kendisine yapılmasından hoşlandığı şeyi insanlara yaparken gelsin"* buyurdu

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Mufaddal b. Ma'rûf vardır ki onu tanımıyorum. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ حَقِّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ)

Müslümanın Müslüman Üzerindeki Hakkı

١٣٦٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ . وَيَقُولُ وَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا تَوَادَّ اثْنَانِ فَفُرِّقَ بَيْنَهُمَا إِلاَّ بِذَنْبٍ يُحْدِثُهُ أَحَدُهُمَا وَكَانَ يَقُولُ لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ عَلَى أَخِيهِ مِنَ الْمَعْرُوفِ سِتٌّ يُشَمِّتُهُ إِذَا عَطَسَ وَيَعُودُهُ إِذَا مَرِضَ وَيَنْصَحُهُ إِذَا غَابَ وَيَشْهَدُهُ إِذَا مَاتَ وَيُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيَهُ وَيُجِيبُهُ إِذَا دَعَاهُ وَيَتْبَعُهُ إِذَا مَاتَ . وَنَهَى عَنْ هِجْرَةِ الْمُسْلِمِ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثٍ" رواه أحمد وإسناده حسن.

13658. İbn Ömer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle derdi: *"Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz."* Ve yine o şöyle derdi: *"Canım elinde olan Zât'a and olsun ki iki kişi birbirini sevdiğinde, onların arası ancak birinin işlediği günahla ayrılır."* Yine o şöyle derdi: *"Müslümanın kardeşi üzerinde iyilik olarak altı hakkı vardır: Aksırdığında ona teşmit eder (yerhamükallah der), hastalandığında onu ziyaret eder, olmadığı zaman ona sadakat gösterir, ona şahitlik eder, karşılaştığında ona selam verir, davet ettiğinde ona icabet eder, öldüğünde cenazesini takip (teşyi) eder."*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10517).

O, müslümanın kardeşiyle üç günden fazla dargın durmasını da yasakladı.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[1] İsnâdı hasendir.

١٣٦٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلِيطٍ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي أَزْفَلَةٍ مِنَ النَّاسِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ التَّقْوَى هَا هُنَا قَالَ حَمَّادٌ وَقَالَ بِيَدِهِ إِلَى صَدْرِهِ

رواه أحمد بأسانيد وإسناده حسن . ورواه أبو يعلى بنحوه

13659. Selît oğullarından biri anlatıyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. O, insanlardan bir grupla beraberdi. O'nun: *"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz. Takva buradadır"* dediğini işittim. (Ravi) Hammâd dedi ki: "Bunu söylerken elini göğsüne götürdü."

★ Bunu birtakım isnâdlarla Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. Ebû Ya'lâ da benzer metinle rivayet etmiştir.[2]

١٣٦٦٠ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادِ بْنِ أَنْعُمٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي زِيَادَ بْنَ أَنْعُمٍ ، يَقُولُ : إِنَّهُ جَمَعَهُمْ مَرْسَى لَهُمْ فِي الْبَحْرِ وَمَرْكَبُ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : كُلَّمَا حَضَرَ غِذَاؤُنَا أَرْسَلْنَا إِلَى أَبِي أَيُّوبَ وَإِلَى أَهْلِ مَرْكَبِهِ ، فَأَتَى أَبُو أَيُّوبَ ، فَقَالَ : دَعَوْتُمُونِي وَأَنَا صَائِمٌ ، فَكَانَ عَلَيَّ مِنَ الْحَقِّ أَنْ أُجِيبَكُمْ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لِلْمُسْلِمِ عَلَى أَخِيهِ الْمُسْلِمِ سِتُّ خِصَالٍ وَاجِبَةٍ فَمَنْ تَرَكَ خَصْلَةً مِنْهَا فَقَدْ تَرَكَ حَقًّا وَاجِبًا لأَخِيهِ : إِذَا دَعَاهُ أَنْ يُجِيبَهُ ، وَإِذَا لَقِيَهُ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيْهِ ، وَإِذَا عَطَسَ أَنْ يُشَمِّتَهُ ، وَإِذَا مَرِضَ أَنْ يَعُودَهُ ، وَإِذَا مَاتَ أَنْ يَتْبَعَ جَنَازَتَهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَهُ أَنْ يَنْصَحَهُ " ، قَالَ أَبِي : وَكَانَ فِينَا رَجُلٌ مَزَّاحٌ ، وَكَانَ عَلَى نَفَقَاتِنَا رَجُلٌ ، فَكَانَ الْمَزَّاحُ يَقُولُ لِلَّذِي يَلِي الطَّعَامَ : جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا وَبِرًّا ، فَلَمَّا أَكْثَرَ عَلَيْهِ جَعَلَ يَغْضَبُ يَشْتُمُهُ ، فَقَالَ الْمَزَّاحُ : يَا أَبَا أَيُّوبَ كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ إِذَا قُلْتُ لَهُ : جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا وَبِرًّا غَضِبَ وَشَتَمَنِي ؟ فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ : كُنَّا نَقُولُ : مَنْ لَمْ يُصْلِحْهُ الْخَيْرُ أَصْلَحَهُ الشَّرُّ ، فَأَقْلِبْ لَهُ ، فَلَمَّا جَاءَ الرَّجُلُ قَالَ لَهُ الْمَزَّاحُ : جَزَاكَ اللَّهُ شَرًّا وَعُسْرًا فَضَحِكَ الرَّجُلُ وَرَضِيَ ، وَقَالَ :

---

[1] Ahmed (5357). Senedinde İbn Lehîa vardır ki zayıf bir ravidir.

[2] Ahmed (5/71); Ebû Ya'lâ (6228). İkisinde de Hasan-ı Basrî vardır ki müdellis bir ravidir, *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

إِنَّكَ لا تَدَعُ بِطَالَتَكَ عَلَى كُلِّ حَالٍ ، فَقَالَ الْمَزَّاحُ : جَزَى اللَّهُ أَبَا أَيُّوبَ خَيْرًا وَبِرًّا ، فَقَدْ
قَالَ لِي رواه الطبراني وعبد الرحمن وثقه يحيى القطان وغيره وضعفه جماعة وبقية رجاله ثقات

13660. Abdurrahman b. Ziyâd b. En'um bildiriyor: Babamın şöyle dediğini işittim: -O, onları limanda ve Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin gemisinde toplamıştı- Öğle yemeği vakti gelince Ebû Eyyûb'a ve onun gemisindekilere adam gönderdik ve davet ettik Ebû Eyyûb da geldi. (Ebû Eyyûb) dedi ki: "Ben oruçlu olduğum halde beni davet ettiniz. Size icabet etmem benim üzerimde bir haktır. Zira ben Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *«Müslümanın Müslüman kardeşi üzerinde vacip olan altı haslet vardır. Kim bunlardan bir hasleti terk ederse vacip olan bir hakkı terk etmiştir. Bunlar: Davet ettiğinde ona icabet etmesi, karşılaştığında ona selam vermesi, aksırdığında teşmit etmesi (yerhamükallah demesi), hastalandığında onu ziyaret etmesi, öldüğünde cenazesini teşyi' etmesi, nasihat istediğinde nasihat etmesi»* buyurduğunu işittim."

Ravi diyor ki: Aramızda şakacı bir kişi ile yemeğimize bakan bir adam vardı. Şakacı olan, yemeğe bakana dedi ki: "Allah senin hayrını ve iyiliğini versin!" Bu sözü ona çokça söyleyince kızmaya ve sövmeye başladı. Bunun üzerine şakacı dedi ki: "Ey Ebû Eyyûb! Ben kendisine «Allah senin hayrını ve iyiliğini versin» dediğimde öfkelenip bana söven biri hakkında ne dersin?" Ebû Eyyûb da: "Biz derdik ki: Hayrın ıslah edemediği kimseyi şer ıslah eder. Onun için sen bu sözü tersine çevir!" dedi. Nihayet o adam gelince bu şakacı ona: "Allah sana kötülük ve zorluk versin!" dedi. Bu söz üzerine adam güldü, bundan memnun oldu ve dedi ki: "Şu bir gerçek ki sen her dâim yiğitliğini elden bırakmıyorsun." Şakacı da: "Allah, Ebû Eyyûb'un hayrını ve iyiliğini versin! Bunu bana o söyledi" dedi.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[1] Abdurrahman'ı Yahyâ el-Kattân ile başkaları güvenilir görmüş, çoğunluk ise zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٦٦١ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَلُولٍ ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ ، ثنا سَعِيدٌ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ ،
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُجَيْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ : " حَقُّ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ سِتُّ خِصَالٍ : يُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيَهُ ، وَيُشَمِّتُهُ إِذَا عَطَسَ ،
وَإِذَا دَعَاهُ أَنْ يُجِيبَهُ ، وَإِذَا مَرِضَ أَنْ يَعُودَهُ ، وَإِذَا مَاتَ أَنْ يَشْهَدَهُ ، وَإِذَا غَابَ أَنْ يَنْصَحَهُ "

13661. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin mümin üzerindeki hakkı altı haslettir: Karşılaştığında ona selam*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4076).

verir, aksırdığında onu teşmit eder (yerhamükallah der), davet ettiğinde ona icabet eder, hastalandığında onu ziyaret eder, öldüğünde ona şehadet eder, yokluğunda ona sadakat gösterir" buyurdu.

١٣٦٦٢ - وفي رواية : " حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ بَشِيرٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الصَّبَّاحُ بْنُ مُحَارِبٍ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ : إِنْ مَرِضَ عَادَهُ ، وَإِنْ مَاتَ شَهِدَ جَنَازَتَهُ ، وَإِنْ مَرَّ سَلَّمَ عَلَيْهِ ، وَإِنْ عَطَسَ شَمَّتَهُ ، وَإِنْ دَعَاهُ وَلَوْ عَلَى كُرَاعٍ أَجَابَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين رجال أحدهما ثقات

13662. Diğer rivayette ibare şöyledir: *"Onu paça yemeğine bile davet etse davetine icabet eder."*

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki isnâdla Taberânî rivayet etmiştir. Bunlardan birinin ricali güvenilir kimselerdir.

١٣٦٦٣ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ أَبِي شَيْبَةَ يَحْيَى بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ الْوَهَّابِ الْمَكِّيِّ عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ النَّصْرِيِّ عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْمُسْلِمُ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَعِرْضُهُ وَمَالُهُ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يَخْذُلُهُ وَالتَّقْوَى هَا هُنَا . وَأَوْمَأَ بِيَدِهِ إِلَى الْقَلْبِ قَالَ وَحَسْبُ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ .

قلت : عزاه في الأطراف باختصار إلى أبي داود في غير رواية اللؤلؤي

رواه أحمد والطبراني ورجاله ثقات

13663. Vâsıla b. el-Eska' dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Her müslümanın müslümanlar üzerine kanı, ırzı ve malı haramdır. Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz. Takva buradadır.* -Bunu söylerken eliyle kalbine işaret etti-. *Bir kimseye müslüman kardeşini hakir görmesi şer olarak yeter."*

★ Ben derim ki: Bunu Mizzî *el-Etrâf*'da, muhtasar olarak irâd edip Ebû Dâvud'un Lülüî rivayetinden başka bir versiyonuna dayandırmıştır.

Bu hadisi Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ravileri güvenilir ravilerdir.

---

[1] Ahmed (3/491); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/74).

١٣٦٦٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ , وَيَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ , قَالا : ثنا أَبُو صَدَقَةَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى الْقَرَاطِيسِيُّ , حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ زِيَادٍ الْحَضْرَمِيُّ , قَالَ : لَقِيَ مَالِكُ بْنُ دِينَارٍ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَهُوَ رَاكِبٌ عَلَى حِمَارٍ سَاقِطَةٍ أُذُنَاهُ رَثُّ السُّرُجِ وَالثِّيَابِ , فَقَالَ لَهُ سَالِمٌ : مِمَّنِ الرَّجُلُ ؟ فَقَالَ : مِنْكَ وَإِلَيْكَ وَمِنْ بَعْضِ مَوَالِيكَ , فَقَالَ : حَدَّثَنِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَ أَخُو الْمُسْلِمِ لا يَظْلِمُهُ , وَلا يَخُونُهُ , وَلا يُسْلِمُهُ فِي مُصِيبَةٍ نَزَلَتْ بِهِ , وَإِنْ تَلْفَ خِيَارَ الْعَرَبِ وَالْمَوَالِي يُحِبُّ بَعْضُهُمْ بَعْضًا حُبًّا لا يَجِدُونَ مِنْ ذَلِكَ بُدًّا , وَإِنْ تَلْفَ شِرَارَ الْفَرِيقَيْنِ يُبْغِضُ بَعْضُهُمْ بُغْضًا لا يَجِدُونَ مِنْ ذَلِكَ بُدًّا " رواه الطبراني وإسناده جيد

13664. Ubeyd b. Ziyâd el-Hadramî anlatıyor: (Meşhur zahid) Mâlik b. Dinar, kulakları aşağı düşmüş, eğeri ve örtüsü eskimiş bir merkebe binmiş halde iken Ömer b. el-Hattâb'ın oğlu Abdullah'ın oğlu Sâlim ile karşılaştı. Sâlim ona: "Kimlerdensin?" diye sordu. O da: "Sendenim, sana aidim ve senin bazı azatlılarındanım" diye cevap verdi. Bunun üzerine şu karşılığı verdi: "Babam, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şu hadisi nakletti: *"Müslüman müslümanın kardeşidir. Onu yardımsız bırakmaz, ona ihanet etmez, başına gelen musibette onu yalnız bırakmaz. Birbirini seven Arapların ve mevâlinin iyileri göçüp gitse de bundan başka çareleri yoktur. Yine iki grubun birbirinden nefret eden şerlileri göçüp gitse de bundan başka çareleri yoktur."*

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٦٦٥ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْفَرَّاءِ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " لِلْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ مِنَ الْمَعْرُوفِ : يُسَلِّمُ عَلَيْهِ إِذَا لَقِيَهُ ، وَيُجِيبُهُ إِذَا دَعَاهُ ، وَيُشَمِّتُهُ إِذَا عَطَسَ ، وَيَشْهَدُهُ إِذَا تُوُفِّيَ ، وَيَنْصَحُ لَهُ بِالْغَيْبِ ، وَيُحِبُّ لَهُ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ "

رواه الطبراني وقال : لم يرفعه أبو جعفر الفراء ورفعه أبو إسحاق السبيعي ولم يسق إسناده إلى أبي إسحاق ورجاله ثقات

13665. Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: "Müslümanın Müslüman üzerinde meşru ölçülerde altı hakkı vardır: Karşılaştığında ona selam verir, davet ettiğinde ona icabet eder, aksırdığında ona teşmitte bulunur,

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13239).

öldüğünde ona şahitlik eder, yokluğunda ona sadık olur, kendisi için istediğini onun için de ister."

★ Taberânî rivayet etmiş[1] ve şöyle demiştir: "Ebû Câfer el-Ferrâ bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırmamıştır, Ebû İshâk es-Sebî'î ise rivayeti Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırmıştır. O, bunun ravi zincirini Ebû İshâk'a sevk etmemiştir." Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٦٦٦ - حَدَّثَنَا أَبو عُبَيْدَةَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَسْكَرِيُّ , ثنا وَهْبُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّامِيُّ , ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ , حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ قَهْرَمَانُ آلِ الزُّبَيْرِ , عَنْ سَالِمٍ , عَنْ أَبِيهِ , قَالَ : سَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ , فَقَالَ : " مَنْ يَعْرِفُهُ ؟ " فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ : أَنَا , قَالَ : " اسْمُهُ ؟ " قَالَ : لا أَدْرِي , قَالَ : " مَا اسْمُ أَبِيهِ ؟ " قَالَ : لا أَدْرِي , قَالَ : " فَمَنْزِلُهُ ؟ " قَالَ : لا أَدْرِي , قَالَ : " لَيْسَتْ هَذِهِ بِمَعْرِفَةٍ , حَتَّى تَعْرِفَ اسْمَهُ وَاسْمَ أَبِيهِ وَقَبِيلَتَهُ , إِنْ مَرِضَ عُدْتَهُ , وَإِنْ مَاتَ اتَّبَعْتَ جِنَازَتَهُ " رواه الطبراني وفيه عمر بن دينار قهرمان آل الزبير وهو متروك

13666. İbn Ömer dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamı sorarak: *"Onu kim tanıyor?"* dedi. İçlerinden biri: "Ben" diye cevap verdi. *"Onun adı nedir?"* diye sordu; adam: "Bilmiyorum" dedi. *"Babasının adı nedir?"* diye sordu; adam: "Bilmiyorum" dedi. Bunun üzerine: *"Bu tanıma değildir. Ta onun adını, babasının adını ve kabilesini bilinceye, hastalandığında onu ziyaret edip ölünce cenazesini teşyi edinceye kadar onu tanımış sayılmazsın"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Zübeyir ailesinin kahramanı Amr b. Dînâr vardır ki metrûk bir ravidir.

(بَابُ إِكْرَامُ الْمُسْلِمِ)

Müslümana İkram Etmek

Bu konu Edeb kitabının başlarında geçmişti.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9748).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13227).

(بَابُ أَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ)

Kendin İçin İstediğini İnsanlar İçin de İste!

١٣٦٦٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ ، ثَنَا هُشَيْمٌ ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ ، قَالَ : سَمِعْتُ خَالِدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْقَسْرِيَّ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : يَا يَزِيدُ ، " أَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ "

13667. Hâlid b. Abdillah el-Kasrî babasından, o da dedesinden bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun dedesi Yezîd b. Esed'e: *"Kendin için istediğini insanlar için de iste!"* buyurdu. [1]

١٣٦٦٨ - وفي رواية عن خالد أيضا قال : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الرُّزِّيُّ أَبُو جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ قَالَ حَدَّثَنَا سَيَّارٌ أَنَّهُ سَمِعَ خَالِدَ بْنَ عَبْدِ اللهِ الْقَسْرِيَّ وَهُوَ يَخْطُبُ عَلَى الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُحِبُّ الْجَنَّةَ . قَالَ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ فَأَحِبَّ لِأَخِيكَ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ . رواه عبد الله والطبراني في الكبير والأوسط بنحوه ورجاله ثقات

13668. Diğer bir rivayette Hâlid'in şöyle dediği yer alır: Babam bana dedemden nakletti: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Cenneti ister misin?"* diye sordu. Ben de: "Evet" dedim. *"O halde kendin için istediğini kardeşin için de iste"* buyurdu.

★ Bunu Abdullah (b. Ahmed b. Hanbel) ile *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٦٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ ، قَالَ : نَا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نَا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ خَيْثَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُزَحْزَحَ عَنِ النَّارِ ، وَيَدْخُلَ الْجَنَّةَ فَلْتَأْتِهِ مَنِيَّتُهُ وَهُوَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، وَيَأْتِي إِلَى النَّاسِ مَا يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى إِلَيْهِ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه ليث بن أبي سليم وهو مدلس وبقية رجاله ثقات

13669. Abdullah b. Amr b. el-Âs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cehennemden uzak tutulmayı ve cennete girmeyi isterse ölümü*

---

[1] Ahmed (4/70, 71). Oğlu Abdullah bunu rivayet etmemiştir. Ayrıca Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/238); Ebû Ya'lâ (911).

[2] Ahmed (4/70). Oğlu Abdullah bunu rivayet etmemiştir. Bak: *es-Sahîha* (72).

ona, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederken, bir de kendisine yapılmasından hoşlandığı şeyi insanlara yaparken gelsin" buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Leys b. Ebî Süleym[1] vardır ki müdellis bir ravidir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ رَحْمَةِ النَّاسِ)

İnsanlara Merhamet Etmek

١٣٦٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ مَنْ لاَ يَرْحَمُ النَّاسَ لاَ يَرْحَمُهُ اللَّهُ .

رواه أحمد وفيه عطية أي العوفي وهو ضعيف وقد وثق وبقية رجاله رجال الصحيح

13670. Ebû Saîd el-Hudrî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu bir gerçektir ki insanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Senedinde Atıyye –yani el-Avfî- vardır ki zayıf bir ravidir; güvenilir de görülmüştür. Diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٦٧١ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ يَقُولُ : لَنْ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَرَاحَمُوا قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّنَا رَحِيمٌ . قَالَ : " إِنَّهُ لَيْسَ بِرَحْمَةِ أَحَدِكُمْ صَاحِبَهُ وَلَكِنَّهَا رَحْمَةُ النَّاسِ رَحْمَةُ العَامَّةِ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

13671. Ebû Mûsa el-Eş'arî'den bildirildiğine göre, o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işitmiş: *"Birbirinize merhamet etmedikçe asla iman etmiş olmazsınız"*. Ashâb dediler ki: "Yâ Resûlallah! Hepimiz merhametli insanlarız." *"Doğrusu bu, sizden birinin arkadaşına merhameti demek değildir; lakin bu, insanlara merhamettir, genele merhamettir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٧٢ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " ارْحَمْ مَنْ فِي الأَرْضِ يَرْحَمْكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ " رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح

---

[1] Leys, ezberi bozulduğundan dolayı zayıf bir râvidir. Müdellisler arasında sayılmamıştır.

[2] Ahmed (3/40); Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred* (95).

13672. Cerîr dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yerdekilere merhamet et ki, göktekiler de sana merhamet etsin"* dediğini işittim.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ricali *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ سَعْدٍ الْكِنْدِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لا يَضَعُ اللَّهُ رَحْمَتَهُ إِلا عَلَى رَحِيمٍ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كُلُّنَا يَرْحَمُ ، قَالَ : " لَيْسَ بِرَحْمَةِ أَحَدِكُمْ صَاحِبَهُ يُرْحَمُ النَّاسُ كَافَّةً "

رواه أبو يعلى ورجاله وثقوا إلا أن ابن إسحاق مدلس

13673. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Canım elinde olan zâta and olsun ki, Allah rahmetini merhametli olandan başkasının üzerine indirmez"* buyurdu. Dediler ki: "Yâ Resûlallah! Hepimiz merhametliyiz." Bunun üzerine: *"Bu, sizden birinin arkadaşına merhameti değildir; bütün insanlara merhamet etmesidir"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Ricali güvenilir görülmüştür; ancak İbn İshâk müdellis biridir.

١٣٦٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ارْحَمْ مَنْ فِي الأَرْضِ ، يَرْحَمْكَ مَنْ فِي السَّمَاءِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الثلاثة ورجال أبي يعلى رجال الصحيح إلا أن أبا عبيدة لم يسمع من أبيه فهو مرسل

13674. Abdullah b. Mes'ud dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yerdekilere merhamet et ki, göktekiler de sana merhamet etsin"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve üç *Mucem*'inde Taberânî rivayet etmiştir.[3] Ebû Ya'lâ'nın ravileri, *Sahîh* ricalidir; ancak Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir. Bundan dolayı hadis mürseldir.

١٣٦٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَرِّمِيُّ : نا أَبُو نُعَيْمٍ : نا شَرِيكٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ لا يَرْحَمُ لا يُرْحَمُ "

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2502).

2 Ebû Ya'lâ (4258). Senedinde Sa'd b. Sinân vardır ki zayıf bir ravidir.

3 Ebû Ya'lâ (5063); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10277); *el-Mu'cemu'l-evsat* (1406); *M. es-Sağîr* (281).

رواه البزار والطبراني وفيه عطية وقد وثق على ضعفه وبقية رجال البزار رجال الصحيح

13675. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Merhamet etmeyene, merhamet olunmaz"* buyurdu.

★ Bezzâr ve Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Atıyye vardır ki zayıflığına rağmen güvenilir görülmüştür. Bezzâr'ın diğer ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١٣٦٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْعَوَّامِ ، قَالَ : نَا الْحَنَفِيُّ ، قَالَ : نَا أَبُو بَكْرٍ النَّهْشَلِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ لا يَرْحَمُ لا يُرْحَمُ " رواه البزار وفيه من لم أعرفه

13676. İmrân b. Husayn, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Merhamet etmeyene, merhamet olunmaz"* buyurduğunu bildirmiştir.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٦٧٧ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَمْرٍو السَّلَفِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْعَلاءِ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي شَيْبَةَ الرُّهَاوِيِّ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ لَمْ يَرْحَمِ النَّاسَ لَمْ يَرْحَمْهُ اللَّهُ " رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن

13677. İbn Mes'ûd dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara merhamet etmeyene, Allah da merhamet etmez"* dediğini işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

١٣٦٧٨ - وَعَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حَيْدَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لاَ يَرْحَمِ الْمُسْلِمِيْنَ فَلَنْ يَرْحَمَهُ اللهُ . وفيه زكريا بن أبي عبيدة وفيه ضعف

13678. Muâviye b. Hayde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanlara merhamet etmeyene Allah asla merhamet etmeyecektir"* buyurdu.

★ Bunun senedinde kendisinde zayıflık olan Zekeriyya b. Ebî Ubeyde vardır.

١٣٦٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ، قال: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْحَذَّاءُ الْوَاسِطِيُّ، قال: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ، قال: ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ غَالِبٍ، قال: نا هِشَامُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ

---

[1] Bezzâr (1952); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13488). Bezzâr'ın isnâdında yine Kadı Şüreyk vardır ki zayıf bir râvidir.

[2] Bezzâr (1953).

مَرْثَدٍ، عَنِ أَبِي حَبِيبَةَ، عَنْ الأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ لاَ يَرْحَمُ الْمُسْلِمِيْنَ فَلَنْ يَرْحَمَهُ اللهُ

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه . قلت : وتأتي أحاديث في التوبة من هذا الباب

13679. Eş'as b. Kays dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslümanlara merhamet etmemiş olana, Allah asla merhamet etmeyecektir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

Ben derim ki: Tövbe bölümünde bu konuya dair hadisler gelecektir.

(بَابُ مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مِنْ أَهْلِ الإِيْمَانِ)

Ehl-i İman İçinde Müminin Misali ve Yeri

١٣٦٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ أَنْبَأَنَا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتٍ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ مِنْ أَهْلِ الإِيمَانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ يَأْلَمُ الْمُؤْمِنُ لأَهْلِ الإِيمَانِ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ لِمَا فِي الرَّأْسِ .

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط ورجال أحمد رجال الصحيح

13680. Sehl b. Sa'd es-Sâidî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz iman ahalisi içinde mümin, vücuttaki baş mesabesindedir. Nasıl ki vücut baştaki ağrıdan elem duyar, mümin de iman ahalisinin acısından elem duyar"* buyurduğunu bildiriyor.

★ Bu hadisi Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٦٨١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا أَبُو سُهَيْلٍ نَافِعُ بْنُ مَالِكٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ سَعْدٍ ، صَاحِبِ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْزِلَةُ الْمُؤْمِنِ مِنَ الْمُؤْمِنِ ،

[1] Ahmed (5/340); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5743). Daha önce geçen 13094. hadise bakınız.

مَنْزِلَةُ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ ، مَتَى مَا اشْتَكَى الْجَسَدُ اشْتَكَى لَهُ الرَّأْسُ ، وَمَتَى مَا اشْتَكَى الرَّأْسُ اشْتَكَى سَائِرُ الْجَسَدِ " رواه الطبراني وفيه عبد الله المديني وهو متروك

13681. -Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi- Beşîr b. Sa'd dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müminin mümine karşı konumu, başın vücuttaki konumu gibidir: Vücut ne zaman rahatsızlanırsa baş da bunun için rahatsızlanır; baş ne zaman rahatsızlanırsa vücudun sair azaları da rahatsızlanır"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdullah el-Medînî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٦٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا عَلِيُّ بْنُ بَهْرَامَ ، قال : نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، عَنْ غَالِبِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ، وَسُفْيَانَ ، وَمُحَمَّدِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْءَمَةِ ، عَنْ أَبِي هريْرَةَ ، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه صالح بن نبهان وهو ضعيف

13682. Ebû Hureyre ve Ebû Saîd'den Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğu nakledilmiştir: *"Mümin mümin için bir bina gibidir; birbirini kenetler."*

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Sâlih b. Nebhân vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ مَكَارِمُ الأَخْلاَقِ وَالعَفْوُ عَمَّنْ ظَلَمَ)

Üstün Ahlâkî Nitelikler ve Zulmedeni Affetmek

١٣٦٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلاَنَ عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا بُعِثْتُ لأُتَمِّمَ صَالِحَ الأَخْلاَقِ . " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

13683. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben iyi ahlâkı tamamlamak için gönderildim."*

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] Ricali *Sahîh* ricalidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1223).

[2] Ahmed (2/381). Senedinde Ebû Sâlih Bâzâm vardır ki eleştiriye uğramıştır.

١٣٦٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْخُزَزِ بْنِ عَمْرٍو ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ بَشِيرٍ الطَّبَرَانِيُّ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيُّ ، نا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِتَمَامِ مكارمِ الأَخْلاقِ ، وَكَمَالِ مَحَاسِنِ الأَفْعَالِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمر بن إبراهيم القرشي وهو ضعيف

13684. Câbir b. Abdillah dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Allah beni, güzel ahlâkî nitelikleri tamamlamak ve güzel davranışları kemale erdirmek vazifesiyle gönderdi"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ömer b. İbrâhîm el-Kuraşî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ دَاوُدَ بْنِ أَسْلَمَ الصَّدَفِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْحَكَمِ ، ثَنَا طَلْقُ بْنُ السَّمْحِ ، نا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، « فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَكَارِمُ الأَخْلاقِ مِنْ أَعْمَالِ الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط في حديث تقدم في الضيافة

13685. Enes dedi ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güzel ahlâkî nitelikler, cennet davranışlarındandır"* buyurduğunu işittim.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Misafirlik bölümünde geçmiş bir hadistir.

١٣٦٨٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُعَافَى بْنِ أَبِي حَنْظَلَةَ ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدٍ الصَّيْدَاوِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي الْجَوْنِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحٍ الْمَدَنِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ ، وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الأُمُورِ ، وَيَكْرَهُ سَفْسَافَهَا "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه

13686. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah güzeldir; güzelliği sever, ahlâkın yüce olanlarını sever, adi olanlarını sevmez"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde tanımadığım ravi vardır.

---

[1] Bezzâr (1967).

١٣٦٨٧ - وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ كَرِيْمٌ يُحِبُّ الْكُرَمَاءَ وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الأُمُورِ وَيَكْرَهُ سَفْسَافَهَا

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه إلا أنه قال : " يحب معالي الأخلاق " . ورجال الكبير ثقات

13687. Sehl b. Sa'd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Yüce Allah cömerttir; cömert olanları sever, işlerin yüce olanlarını sever, bayağı olanlarını sevmez"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ancak *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Ahlâkın yüce olanlarını sever." el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٦٨٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ إِلْيَاسَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عُثْمَانَ ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ مَعَالِيَ الأُمُورِ وَأَشْرَافَهَا ، وَيَكْرَهُ سَفَاسِفَهَا "

رواه الطبراني وفيه خالد بن إلياس ضعفه أحمد وابن معين والبخاري والنسائي وبقية رجاله ثقات

13688. Hüseyin b. Ali dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah; işlerin yüce ve şerefli olanlarını sever, adi olanlarını sevmez"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Hâlid b. İlyâs vardır ki Ahmed, İbn Maîn, Buhâri ve Nesâî onu zayıf görmüştür. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٦٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ حَدَّثَنِى عَلِىُّ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ الْبَاهِلِىِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ لَقِيتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَابْتَدَأْتُهُ فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَخْبِرْنِى بِفَوَاضِلِ الأَعْمَالِ فَقَالَ يَا عُقْبَةُ صِلْ مَنْ قَطَعَكَ وَأَعْطِ مَنْ حَرَمَكَ وَأَعْرِضْ عَمَّنْ ظَلَمَكَ.

13689. Ukbe b. Âmir anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştım; elini tutup: "Yâ Resûlallah! Bana erdemli davranışları bildir" dedim. *"Ey Ukbe, seninle ilişkiyi kesenle bağını devam ettir, sana vermeyene ver, sana zulmedenden yüz çevir"* buyurdu.[3]

١٣٦٩٠ - وفي رواية : " وَاعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ "

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5928).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2894).
[3] Ahmed (4/148); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/270).

رواه أحمد والطبراني وأحد إسنادي أحمد رجاله ثقات

13690. Bir rivayet ise şöyledir: *"Sana zulmedeni affet"*.

★ Bunu Ahmed ve Taberânî rivayet etmişlerdir.[1] Ahmed'in iki isnâdından birinin ravileri güvenilir ravilerdir.

١٣٦٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا نُعَيْمُ بْنُ يَعْقُوبَ بْنِ أَبِي الْمُتَّئِدِ أَبُو الْمُتَّئِدِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي يَذْكُرُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَلا أَدُلُّكَ عَلَى أَكْرَمِ أَخْلاقِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ ؟ أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ ، وَأَنْ تُعْطِيَ مَنْ حَرَمَكَ ، وَأَنْ تَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ " رواه الطبراني في الأوسط وفيه الحارث وهو ضعيف

13691. Hz. Ali dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Sana dünya ve âhiretin en değerli ahlâkını söyleyeyim mi? Seninle ilişkiyi kesenle ilişkini sürdürmen, sana vermeyene vermen ve sana zulmedeni affetmendir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde el-Hâris vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٩٢ - وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عَجْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى خَيْرِ أَخْلاَقِ الدُّنْيَا وَالأَخِرَةِ ؟ مَنْ وَصَلَ مَنْ قَطَعَهُ وَعَفَا عَمَّنْ ظَلَمَهُ وَأَعْطَى مَنْ حَرَمَهُ رواه الطبراني وفيه محمد بن جابر السحيمي وهو متروك . ورواه مرسلا وفيه من لم أعرفه

13692. Ka'b b. Ucre dedi ki: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size dünya ve âhiretin en değerli ahlâkını söyleyeyim mi? Kişinin kendisiyle ilişkiyi kesenle ilişkisini sürdürmesi, kendisine zulmedeni affetmesi, kendisine vermeyene vermesidir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Muhammed b. Câbir es-Suhaymî vardır ki metrûk bir ravidir. Taberânî bunu mürsel olarak da rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir ravi vardır.

١٣٦٩٣ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَايِدٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ، قَالَ : " أَفْضَلُ الْفَضَائِلِ أَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ ، وَتُعْطِيَ مَنْ حَرَمَكَ ، وَتَصْفَحَ عَمَّنْ شَتَمَكَ " رواه الطبراني وفيه زبان بن فائد وهو ضعيف

13693. Muâz b. Enes, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Faziletlerin en üstünü; seninle ilişkiyi kesenle ilişkini sürdürmen, sana vermeyene vermen ve sana söveni bağışlamandır"* buyurduğunu bildirmiştir.

---

1 Ahmed (4/158-159).

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/155).

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Zebbân b. Fâid vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٩٤ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ عَمِّهِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَحْلُمُ عَنْ مَنْ جَهِلَ عَلَيْكَ ، وَتَعْفُو عَنْ مَنْ ظَلَمَكَ ، وَتُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ ، وَتَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ" رواه البزار وفيه يوسف بن خالد السمتي وهو كذاب

13694. Ubâde b. es-Sâmit dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size Allah'ın sayesinde dereceleri yükselttiği şeyleri bildireyim mi?"* buyurunca: "Olur, yâ Resûlallah!" dediler. *"Sana karşı cahillik edene halim davranırsın, sana zulmedeni affedersin, sana vermeyene verirsin, seninle ilişkiyi kesenle bağını devam ettirirsin"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[2] Senedinde Yûsuf b. Hâlid es-Semtî vardır ki hadis uyduran biridir.

١٣٦٩٥ - وَعَنْ عُبَادَةِ أَيْضاً قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِمَا يُشَرِّفُ اللهُ تَعَالَى بِهِ الْبُنْيَانُ وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتُ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ : " أَنْ تَحْلُمَ عَلَى مَنْ جَهِلَ عَلَيْكَ وَأَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَتُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ وَتَعْفُو عَنْ مَنْ ظَلَمَكَ "

رواه الطبراني وفيه أبو أمية بن يعلى وهو ضعيف

13695. Yine Ubâde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Size Yüce Allah'ın sayesinde (cennetteki) binaları yücelttiği ve dereceleri yükselttiği şeyleri bildireyim mi?"* "Olur, yâ Resûlallah!" dediler. *"Sana karşı cahillik edene karşı ağırbaşlı davranman, seninle ilişkiyi kesenle bağını devam ettirmen, sana vermeyene vermen ve sana zulmedeni affetmendir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Ebû Umeyye b. Ya'lâ vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٩٦ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، قَالَ : نا أَبُو أُمَيَّةَ بْنُ يَعْلَى الثَّقَفِيُّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ يَحْيَى الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَشْرُفَ لَهُ بُنْيَانٌ ، وَيُرْفَعَ لَهُ دَرَجَاتٌ ، فَلْيَعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَهُ ، وَيُعْطِ مَنْ حَرَمَهُ ، وَيَصِلْ مَنْ قَطَعَهُ "

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/188) ve Ahmed, 83/438). Bunun senedinde de İbn Lehîa vardır ki zayıf bir râvidir.

[2] Bezzâr (1947).

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه أبو أمية بن يعلى وهو ضعيف

13696. Ubey b. Ka'b dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kendisi için (cennette) binaların yüceltilmesini ve derecelerinin yükseltilmesini isterse, kendisine zulmedeni affetsin, kendisine vermeyene versin, kendisiyle ilişkiyi kesenle bağını devam ettirsin"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Ebû Umeyye b. Ya'lâ vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حَاسَبَهُ اللَّهُ حِسَابًا يَسِيرًا ، وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ " ، قَالُوا : مَا هُنَّ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ؟ قَالَ : " تُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ ، وَتَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ ، وَتَعْفُو عَنْ مَنْ ظَلَمَكَ " ، قَالَ : فَإِذَا فَعَلْتُ هَذَا فَمَا لِي يَا نَبِيَّ اللَّهِ ؟ قَالَ : " يُدْخِلُكَ اللَّهُ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه سليمان بن داود اليمامي وهو ضعيف

13697. Ebû Hureyre dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç şey vardır ki onlar kimde olursa Allah onu kolay bir hesaba çeker ve onu rahmetiyle cennete sokar"* buyurdu. Biri: "Yâ Resûlallah! Anam babam sana feda olsun, onlar nedir?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Sana vermeyene verirsin, sana gelmeyene gidersin, sana zulmedeni affedersin."* Adam: "Bunları yaparsam bana ne var, ey Allah'ın Peygamberi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah seni cennete sokar"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٦٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِى سَعِيدٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً شَتَمَ أَبَا بَكْرٍ وَالنَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فَجَعَلَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْجَبُ وَيَتَبَسَّمُ فَلَمَّا أَكْثَرَ رَدَّ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ فَغَضِبَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَامَ فَلَحِقَهُ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يَشْتُمُنِى وَأَنْتَ جَالِسٌ فَلَمَّا رَدَدْتُ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ غَضِبْتَ وَقُمْتَ قَالَ إِنَّهُ كَانَ مَعَكَ مَلَكٌ يَرُدُّ عَنْكَ فَلَمَّا رَدَدْتَ عَلَيْهِ بَعْضَ قَوْلِهِ وَقَعَ الشَّيْطَانُ فَلَمْ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (534).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (913) Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi Yahyâ b. Ebî Kesîr'den sadece Süleymân b. Dâvud rivayet etmiştir."

أَكُنْ لأَقْعُدَ مَعَ الشَّيْطَانِ . ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ ثَلاَثٌ كُلُّهُنَّ حَقٌّ مَا مِنْ عَبْدٍ ظُلِمَ بِمَظْلَمَةٍ فَيُغْضِي عَنْهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلاَّ أَعَزَّ اللَّهُ بِهَا نَصْرَهُ وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ عَطِيَّةٍ يُرِيدُ بِهَا صِلَةً إِلاَّ زَادَهُ اللَّهُ بِهَا كَثْرَةً وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ يُرِيدُ بِهَا كَثْرَةً إِلاَّ زَادَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا قِلَّةً .

قلت : روى أبو داود منه إلى قوله : " فلم أكن لأقعد مع الشيطان "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط بنحوه ورجال أحمد رجال الصحيح

13698. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashabıyla otururken bir adam Hz. Ebû Bekir'e diliyle sataştı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) tebessüm etmeye başladı ve onun bu sessizliğinden hoşlandı. Adam dil uzatmaya devam edince Hz. Ebû Bekir bazı sözlerle adama karşılık verdi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kızdı ve ayağa kalktı. Ebû Bekir hemen ardından ona yetişip: "Yâ Resûlallah! O adam bana söverken sen oturuyordun, ama ben onun bazı sözlerine karşılık verince sen kızdın ve kalktın" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"İşin doğrusu şöyle: Senin yanında bir melek vardı; senin adına cevap veriyordu. Ancak sen onun bazı sözlerine karşılık verince şeytan gelip oturdu. Ben ise şeytanla beraber oturacak değilim."* Ardından şöyle dedi: *"Ey Ebû Bekir, üç şey vardır ki hepsi haktır: Bir şekilde zulme uğrayıp da ondan Yüce Allah için intikam almaktan vazgeçen hiçbir kul yoktur ki, Allah bu sayede onu yardımıyla desteklemesin. Bir kişi, akrabasıyla iyi ilişkiler kurma maksadıyla verme kapısını açarsa mutlaka Yüce Allah bu sayede bolluğunu artırır. Yine bir kişi, malını çoğaltmak maksadıyla isteme kapısını açarsa Allah bundan dolayı mutlaka onun kıtlığını artırır."*

★ Ben derim ki: Ebû Dâvud bu hadisi *"Ben ise şeytanla beraber oturacak değilim"* sözüne kadar rivayet etmiştir.

Bu hadisi Ahmed ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Ahmed'in ravileri, *Sahîh* ricali'dir.

١٣٦٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي ابْنَ مُهَاجِرٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ جِيءَ بِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ جَاءَ بِي عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَزُهَيْرٌ فَجَعَلُوا يُثْنُونَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ تُعْلِمُونِي بِهِ قَدْ كَانَ صَاحِبِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ . قَالَ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَنِعْمَ الصَّاحِبُ

---

[1] Ahmed (2/436).

كُنْتَ. قَالَ فَقَالَ يَا سَائِبُ انْظُرْ أَخْلَاقَكَ الَّتِي كُنْتَ تَصْنَعُهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَاجْعَلْهَا فِي الإِسْلَامِ أَقْرِ الضَّيْفَ وَأَكْرِمِ الْيَتِيمَ وَأَحْسِنْ إِلَى جَارِكَ .

قلت : رواه أبو داود باختصار رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

13699. Sâib b. Abdillah bildiriyor: Beni Mekke'nin fethi günü Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüler. Beni Osman b. Affân ile Züheyr götürdü. Beni onun yanında övmeye başladılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise onlara: *"Onu bana anlatmaya kalkmayın. O Cahiliye döneminde benim arkadaşımdı"* buyurdu. Bunun üzerine o da: "Evet, yâ Resûlallah! Sen ne güzel arkadaştın" dedi. Hz. Peygamber de: *"Ey Sâib! Cahiliye devrinde yapmakta olduğun şu huylarını gözet ve onları İslam devrinde de yap: Misafir ağırla, yetime ikram edip komşuna iyilik et"* buyurdu.

★ Ben derim ki: Ebû Dâvud da bunu kısa metinle vermiştir.

Ahmed rivayet etmiştir.[1] Ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٧٠٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ، ثنا رَوَّادُ بْنُ الْجَرَّاحِ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحُرِّ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ وَاحِدَةٌ مِنْ ثَلَاثٍ فَلَا يَحْنِي مِنْ عَمَلِهِ : تَقْوَى تَحْجِزُهُ عَنْ مَعَاصِي اللهِ أَوْ حِلْمٌ يَكُفُّ بِهِ سَفِيهًا أَوْ خُلُقٌ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ كَانَ فِيهِ وَاحِدَةٌ مِنْ ثَلَاثٍ وَزَوَّجَهُ اللهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ : مَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ أَمَانَةٌ خَفِيَّةٌ شَهِيَّةٌ فَأَدَّاهَا مَخَافَةَ اللهِ أَوْ رَجُلٌ عَفَا عَنْ قَاتِلِهِ أَوْ رَجُلٌ قَرَأَ : ﴿ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ ﴾ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ

رواه الطبراني عن شيخه إبراهيم بن محمد بن عرق وضعفه الذهبي

13700. Ümmü Seleme, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şu üç şeyden biri kendisinde olmayan kimse amelinden sevap devşiremez: Allah'a isyan etmekten alıkoyan takva veya kendini bilmeze karşı koyacağı ağırbaşlılık, yahut insanlar arasında onun sayesinde yaşayabileceği ahlâk"* buyurduğunu bildiriyor.

Yine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şu üç şeyden biri kimde olursa, Allah onu iri gözlü hurilerle evlendirir: Yanında gizli ve iştah kabartan bir emanet olup da Allah korkusuyla onu yerine veren kimse, katilini affeden adam veya her namazın ardından «Kul huvallahu ehad» okuyan kimse."*

★ Bunu, şeyhi İbrâhîm b. Muhammed b. Irk'dan Taberânî rivayet etmiştir. Zehebî onu zayıf görmüştür.

[1] Ahmed (4/425).

١٣٧٠١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ ، ثنا حَكِيمُ بْنُ خِذَامٍ ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ عَفَا عِنْدَ قُدْرَةٍ ، عَفَا اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْعُسْرَةِ " رواه الطبراني وفيه العلاء بن كثير وهو ضعيف

13701. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim gücü yettiği zaman affederse, zorluk gününde Allah da onu affeder"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Alâ b. Kesîr vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فَضْلُ قَضَاءِ الحَوَائِجِ)

İhtiyaçları Karşılamanın Fazileti

١٣٧٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ زَيْدٍ الْعَمِّيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَشَى إِلَى حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا حَسَنَةً إِلَى أَنْ يَرْجِعَ مِنْ حَيْثُ فَارَقَهُ ، فَإِنْ قُضِيَتْ حَاجَتُهُ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ، وَإِنْ هَلَكَ فَيَا مِنْ هَالِكٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ "

رواه أبو يعلى وفيه عبد الرحيم بن زيد العمي وهو متروك

13702. Enes dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Müslüman kardeşinin ihtiyacı için yürüyüp giderse, Allah onun attığı her adıma bir sevap (hasene) yazar. Ayrıldığı yere dönene kadar bu böyle devam eder. Eğer kardeşinin ihtiyacı giderilirse, anasından doğduğu gün gibi günahlarından sıyrılıp çıkar. Eğer ölürse, bilsin ki hesapsız cennete giren nice ölüler vardır"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdurrahman b. Zeyd el-Ammî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٠٣ - حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ ، قَالَ : نا مُحَمَّدٌ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ زَيْدٍ الْعَمِّيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا سَبْعِينَ حَسَنَةً "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عبد الرحيم بن زيد العمي وهو متروك

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7585).

[2] Ebû Ya'lâ (2789). Bunun senedinde Muhammed b. Bahr el-Hüceymî vardır ki hadisi münker ve yanılgısı çok olan biridir. Zeyd el-Ammî zayıf bir râvidir. Hasan-ı Basrî de müdellistir, *an'ane* yoluyla rivayette bulunmuştur.

13703. Yine Enes dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Müslüman kardeşinin ihtiyacı için yürüyüp giderse, Allah onun attığı her adıma yetmiş sevap (hasene) yazar"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Abdurrahman b. Zeyd el-Ammî vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَحْرٍ ، حَدَّثَنَا الْمُعَلَّى بْنُ مَيْمُونٍ الْمُجَاشِعِيُّ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَلْطَفَ مُؤْمِنًا أَوْ خَفَّ لَهُ فِي شَيْءٍ ، مِنْ حَوَائِجِهِ ، صَغُرَ ذَاكَ أَوْ كَبُرَ ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُخْدِمَهُ مِنْ خَدَمِ الْجَنَّةِ"

رواه البزار وفيه معلى بن ميمون وهو متروك

13704. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir mümine zarafet gösterir yahut küçük olsun büyük olsun onun ihtiyaçlarından birazını hafifletirse, Allah cennet hizmetçilerinden bir hizmetçiyi ona vermeyi üzerinde bir hak bilir"* buyurdu.

★ Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muallâ b. Meymûn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٠٥ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، ثنا عَبْدُ الْحَكِيمِ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا زِيَادُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : مَنْ أَغَاثَ مَلْهُوفًا كَتَبَ اللهُ لَهُ ثَلاثًا وَسَبْعِينَ حَسَنَةً وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ يُصْلِحُ اللهُ بِهَا لَهُ أَمْرَ دُنْيَاهُ وَآخِرَتِهِ وَاثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِي الدَّرَجَاتِ

رواه أبو يعلى والبزار وفي إسنادهما زياد بن أبي حسان وهو متروك

13705. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim dertli birine yardım ederse, Allah ona yetmiş üç hasene yazar ki bunlardan sadece biri, onun dünya ve âhiret işlerini düzeltmeye yeter, yetmiş ikisi de derecelerini yükseltir"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[2] İkisinin isnâdında da Ziyad b. Ebî Hassân vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Bunu Bezzâr'da bulamadım. Ebû Ya'lâ (4093). Senedinde Salt b. Haccâc vardır ki İbn Adiy onun için: "Hadisi münkerdir" demiştir. Haccâc el-Hassâf ise meçhul biridir. Yezîd er-Rakkâşî de zayıftır.

[2] Ebû Ya'lâ (4266); Bezzâr (1950). Ziyâd b. Ebî Hassân hakkında Hâkim şöyle demiştir: "O, Enes ve başkalarından uydurma hadisler rivayet etmiştir. Şu'be onun bilgisine ve yalancılığına çok şiddetli hücum ederdi." Bak: *ed-Daîfa* (749).

١٣٧٠٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ، عَنْ أَنَسٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الخَلْقُ عِيَالُ اللهِ فَأَحَبُّهُمْ إِلَى اللهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِيَالِهِ رواه أبو يعلى والبزار وفيه يوسف بن عطية الصفار وهو متروك

13706. Enes'in bildirdiğine göre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mahlûkat, Allah'ın ailesidir; dolayısıyla onlar içinde Allah'a en sevimli olanlar, O'nun ailesine (yaratıklarına) karşı en faydalı olanlardır"* buyurdu.

★ Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1] Senedinde Yûsuf b. Atıyye es-Saffâr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ كَعْبٍ، ثنا مُوسَى بْنُ عُمَيْرٍ، عَنِ الْحَكَمِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَلْقَمَةَ، عَنْ عَبْدِ اللهِ يَعْنِي ابْنَ مَسْعُودٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الخَلْقُ كُلُّهُمْ عِيَالُ اللهِ فَأَحَبُّ الخَلْقِ إِلَى اللهِ أَنْفَعُهُمْ لِعِيَالِهِ

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وفيه عمير وهو أبو هارون القرشي متروك

13707. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mahlûkatın hepsi, Allah'ın ıyalidir (ailesidir); dolayısıyla mahlûkat içinde Allah'a en sevimli olanlar, O'nun ıyaline karşı en faydalı olanlardır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *M. el-Kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde metruk bir ravi olan Umeyr –ki o, Ebû Harun el-Kuraşî'dir- vardır.

١٣٧٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الشَّافِعِيُّ ، قال : نا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ السِّمْسَارُ ، قال : ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَيْسٍ الضَّبِّيُّ ، قال : ثنا سُكَيْنُ بْنُ سِرَاجٍ ، قال : نا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَجُلا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ وَأَيُّ الأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ ، وَأَحَبُّ الأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ سُرُورٌ تُدْخِلُهُ عَلَى مُسْلِمٍ ، أَوْ تَكْشِفُ عَنْهُ كُرْبَةً ، أَوْ تَقْضِي عَنْهُ دِينًا ، أَوْ تَطْرُدُ عَنْهُ جُوعًا ، وَلَأَنْ أَمْشِيَ مَعَ أَخٍ لِي فِي حَاجَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتَكِفَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ ، يَعْنِي مَسْجِدَ الْمَدِينَةِ ، شَهْرًا ، وَمَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ ، وَمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ ، وَلَوْ شَاءَ أَنْ يُمْضِيَهُ أَمْضَاهُ ، مَلأَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَلْبَهُ أَمْنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ،

[1] Ebû Ya'lâ (3315); Bezzâr (1949).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10033).

وَمَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي حَاجَةٍ حَتَّى أَثْبَتَهَا لَهُ ، أَثْبَتَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدَمَهُ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزِلُّ فِيهِ الأَقْدَامُ "

رواه الطبراني في الثلاثة وفيه سكين بن سراج وهو ضعيف

13708. İbn Ömer bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Yâ Resûlallah! İnsanlardan Allah'a en sevimli olan kimdir ve Allah'a en sevimli olan amel nedir?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yüce Allah'a en sevimli olan, insanlara en faydalı olandır. Allah'a en sevimli olan amel, bir sıkıntısını gidermek, borcunu ödemek veya karnını doyurmak suretiyle mü'mini sevindirmendir. Bir ihtiyacı için din kardeşimle beraber yürümem, bana şu Medine mescidinde bir ay itîkâfa girmemden daha sevimlidir. Kim öfkesini yutarsa, Allah onun kusurlarını örter. Kim intikam almaya gücü yettiği halde öfkesini yenerek intikam almaktan vazgeçerse, Allah kıyamet gününde onun kalbini refah ile doldurur. Kim ihtiyacı görülünceye kadar kardeşiyle beraber yürürse, ayakların kaydığı günde Allah onun ayaklarını sabit kılar"* cevabını verdi.

★ Bunu üç *Mu'cem*'inde Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Sukeyn b. Sirâc vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٠٩ - حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ السَّرْحِ الرَّمْلِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هِشَامِ بْنِ يَحْيَى بْنِ يَحْيَى الْغَسَّانِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي هِشَامِ بْنِ يَحْيَى ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ رُوَيْمٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ كَانَ وَصْلَةً لأَخِيهِ الْمُسْلِمِ إِلَى ذِي سُلْطَانٍ فِي مَبْلَغِ بِرٍّ أَوْ تَيْسِيرِ عَسِيرٍ أَعَانَهُ اللَّهُ عَلَى إِجَازَةِ الصِّرَاطِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ دَحْضِ الأَقْدَامِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير وفيه إبراهيم بن هشام النسائي وثقه ابن حبان وغيره وضعفه أبو حاتم وغيره

13709. Hz. Âişe dedi ki: Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Müslüman kardeşinin bir iyiliğe ulaşması konusunda veya zorluğu kolaylaştırmasında bir yetkiliye aracılık ederse, Allah kıyamet günü ayakların kaydığı anda, sırattan geçerken ona yardım eder"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde İbrâhîm b. Hişâm en-Nesâî vardır ki İbn Hibbân ve başkası onu güvenilir görürken; Ebû Hâtim ve daha başkaları onu zayıf addetmiştir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13646); *M. es-Sağîr* (861). Senedinde Abdurrahman b. Kays ed-Dabbî vardır ki metrûk bir ravidir, Ebû Zür'a ve başkaları onu yalancı saymıştır. Bak: *es-Sahîha* (1494).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (451); İbn Hibban, *Sahîh* (530) -İbrâhîm b. Hişâm tarikinden-.

١٣٧١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا أَحْمَدُ بْنُ طَارِقٍ الْوَابِشِيُّ , ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَلْقًا خَلَقَهُمْ لِحَوَائِجِ النَّاسِ يَفْزَعُ النَّاسُ إِلَيْهِمْ فِي حَوَائِجِهِمْ أُولَئِكَ الآمِنُونَ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ "

رواه الطبراني وفيه عبد الرحمن بن أيوب وضعفه الجمهور وحسن حديثه الترمذي وأحمد بن طارق الراوي عنه لم أعرفه وبقية رجاله رجال الصحيح

13710. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak Allah'ın yarattığı öyle kimseler vardır ki, onları insanların ihtiyaçlarını gidermeleri için yaratmıştır. İhtiyaç anında insanlar onlara sığınır. İşte onlar, Allah'ın azabından emniyette olacak kimselerdir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdurrahman b. Eyyûb vardır ki çoğunluk onu zayıf görmüş, Tirmizî ise onun hadisini hasen addetmiştir. Ondan rivayette bulunan Ahmed b. Târık'ı ise tanımıyorum. Diğer ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٧١١ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ النَّيْسَابُورِيُّ الأَعْرَجُ ، قَالَ : نَا إِدْرِيسُ بْنُ يُونُسَ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ عُمَرَ بْنِ سَاجٍ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ وَهْبٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ كَانَ وَصْلَةً لأَخِيهِ الْمُسْلِمِ إِلَى ذِي سُلْطَانٍ فِي مَبْلَغِ بِرٍّ أَوْ إِدْخَالِ سُرُورٍ رَفَعَهُ اللَّهُ فِي الدَّرَجَاتِ الْعُلَى مِنَ الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني وفيه من لم أعرفهم ورواه بإسناد آخر ضعيف ورواه في الأوسط

13711. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim, Müslüman kardeşinin bir iyiliğe ulaşması konusunda veya onu memnun edecek bir hususta bir yetkiliye aracılık ederse, Allah onu cennette en yüce derecelere yükseltir"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım raviler vardır. Taberânî bunu başka bir zayıf isnâdla da rivayet etmiştir. Ayrıca *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta da rivayet etmiştir.

١٣٧١٢ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ , ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَلْمٍ الْعُمَيْرِيُّ , ثنا مَالِكُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ النُّكْرِيُّ , عَنْ أَبِيهِ , عَنْ جَدِّهِ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ , عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : إِنَّ اللَّهَ قَالَ : " أَنَا خَلَقْتُ الْخَيْرَ وَالشَّرَّ , فَطُوبَى لِمَنْ قَدَرْتُ عَلَى يَدِهِ الْخَيْرَ , وَوَيْلٌ لِمَنْ قَدَرْتُ عَلَى يَدِهِ الشَّرَّ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13334). Senedinde İbn Eyyûb değil, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem vardır ki zayıf bir râvidir.

رواه الطبراني وفيه مالك بن يحيى النكري وهو ضعيف

13712. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz Yüce Allah: «Ben hayrı da şerri de yarattım. Kendi eliyle hayır yapmasını takdir ettiğim kişiye ne mutlu! Kendi eliyle şer işlemesini takdir ettiğim kişiye de yazıklar olsun» buyurdu"* dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Mâlik b. Yahyâ en-Nukrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧١٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلَاثَةَ ، عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهْ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ عِنْدَ أَقْوَامٍ نِعَمًا يُقِرُّهَا عِنْدَهُمْ مَا كَانُوا فِي حَوَائِجِ النَّاسِ ، مَا لَمْ يَمَلُّوهُمْ فَإِذَا مَلُّوهُمْ نَقَلَهَا مِنْ عِنْدِهِمْ إِلَى غَيْرِهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه عمرو بن الحصين وهو متروك

13713. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah'ın bazı topluluklar nezdinde nimetleri vardır; insanların ihtiyaçlarını görüp bundan bıkmadıkça, o nimetleri onların yanında tutar. Bundan bıktıklarında ise o nimetleri başkalarına nakleder"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Amr b. el-Husayn vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧١٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْأَنْمَاطِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ حَسَّانِ السَّمْتِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَيْدٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نَا الأَوْزَاعِيُّ ، عَنْ عَبْدَةَ بْنِ أَبِي لُبَابَةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا اخْتَصَّهُمْ بِالنِّعَمِ لِمَنَافِعِ الْعِبَادِ ، يُقِرُّهُمْ فِيهَا مَا بَذَلُوهَا ، فَإِذَا مَنَعُوهَا نَزَعَهَا مِنْهُمْ ، فَحَوَّلَهَا إِلَى غَيْرِهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه محمد بن حسان السمتي وثقه ابن معين وغيره وفيه لين ولكن شيخه أبو عثمان عبد الله بن زيد الحمصي ضعفه الأزدي

13714. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah'ın bazı toplulukları vardır; kulların menfaatleri için nimetleri onlara özgü kılmıştır, onları sarf ettikleri müddetçe, o nimetleri onların arasında tutar. Nimetleri sarf etmeyip tuttuklarında ise onları ellerinden çekip alır ve başkalarına havale eder"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ile *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Muhammed b. Hassân es-Semtî vardır ki gevşek olmakla birlikte İbn Maîn ve başkaları onu güvenilir görmüştür; ancak Ezdî, onun şeyhi Ebû Osman Abdullah b. Zeyd el-Hımsî'yi zayıf görmüştür.

١٣٧١٥ - وَبِهِ : حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ نِعْمَةً فَأَسْبَغَهَا عَلَيْهِ ، ثُمَّ جَعَلَ شَيْئًا مِنْ حَوَائِجِ النَّاسِ إِلَيْهِ فَتَبَرَّمَ ، فَقَدْ عَرَّضَ تِلْكَ النِّعْمَةَ لِلزَّوَالِ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده جيد

13715. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kendisine nimet verip de bunu bolca ihsan ettiği ve daha sonra insanların ihtiyaçlarından biri kendisine iletildiğinde memnuniyetsizlik gösteren hiçbir kul yoktur ki bu nimeti yok olmaya terketmiş olmasın"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٧١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْخَلالُ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنَ اعْتِكَافِ عَشْرِ سِنِينَ ، وَمَنِ اعْتَكَفَ يَوْمًا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ جَعَلَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ ثَلاثَ خَنَادِقَ ، كُلُّ خَنْدَقٍ أَبْعَدُ مِمَّا بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ " رواه الطبراني في الأوسط وإسناده جيد

13716. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kardeşinin ihtiyacını gidermek için kalkıp giderse, bu onun on sene itikâfından daha hayırlı olur. Allah, kendi rızası için bir gün itikâfa giren kimse ile cehennem arasında üç hendek yaratır; bunlardan her bir hendek, doğu ile batı arasından daha geniştir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[3] İsnâdı ceyyiddir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (5295); Ebû Nuaym, *Hilye* (6/115 ve 10/215) ve el-Hatîbu'l-Bağdâdî, *Tarih*'inde (9/459). Bu hadise mutabaat eden hadisler vardır. Bak: *es-Sahîha* (1692).

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-Ilelü'l-Mütenâhiye* (857). Senedinde Abdullah b. Cerîr b. Cebele ile Bişr b. Ubeyd vardır ki zayıf ravilerdir. Abdurrahman b. Abdillah b. Atıyye ise meçhul biridir. İbnü'l-Cevzî der ki: "Bu, sahih olmayan bir hadistir." Ukaylî de şöyle der: "Bu konuda bazı hadisler rivayet edilmiştir ki içlerinden sağlam olanı yoktur."

[3] el-Hatîbu'l-Bağdâdî *Tarih*'inde (4/126) ve İbnü'l-Cevzî *el-Ilelü'l-Mütenâhiye*'de (855) rivayet etmiştir. İbnü'l-Cevzî demiştir ki: "İbn Ebî Ruvvad'dan başkasının bunu Atâ'dan rivayet ettiğini bilmiyoruz. Ondan da Hasan b. Bişr b. Seleme el-Becelî rivayet etmiştir.

١٣٧١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أُسَيْدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : نا الْعَلاءُ بْنُ مَسْلَمَةَ بْنِ عُثْمَانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ الْقُرْقُسَانِيُّ ، قَالَ : نا الأَوْزَاعِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً ، جَعَلَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُعْبَتَيْنِ مِنْ نُورٍ عَلَى الصِّرَاطِ يَسْتَضِيءُ بِضَوْئِهِمَا ، عَالَمٌ لا يُحْصِيهِمْ إِلا رَبُّ الْعِزَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه العلاء بن سلمة بن عثمان وهو ضعيف

13717. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim müslümanın bir sıkıntısını giderirse, Yüce Allah onun için kıyamet günü sırat üzerinde nurdan iki parça yaratır; onların ışığıyla sayısını ancak İzzet Rabbi'nin bileceği âlemler aydınlanır"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Alâ b. Seleme b. Osmâın vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧١٨ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ الْفَرَجِ ، نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو ، نا شَرِيكٌ ، وَجَرِيرٌ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ أَحَبَّ الأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إسماعيل بن عمرو البجلي وثقه ابن حبان وضعفه غيره

13718. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki farzlardan sonra Yüce Allah'a amellerin en sevimli geleni, müslümanı sevindirmektir"* buyurmuştur.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde İsmâîl b. Amr el-Becelî vardır ki İbn Hibbân onu güvenilir görmüş, başkaları ise zayıf addetmiştir.

١٣٧١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَادَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا جَهْمُ بْنُ عُثْمَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَسَنِ بْنِ حَسَنٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِدْخَالَ السُّرُورِ عَلَى أَخِيكَ الْمُسْلِمِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه جهم بن عثمان وهو ضعيف

Abdurrahman b. Yûsuf b. Hırâş dedi ki: Hasan b. Bişr, hadisi münker olan biridir." *Takrîb*'de şöyle geçer: "Hasan b. Bişr, hata eden dürüst biridir."

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (260) *-Mecmau'l-Bahreyn*); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11079). Senedinde Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir râvidir.

13719. Hasan b. Ali, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşini sevindirmen, şüphesiz ki (ilahi) bağışlanmayı gerektiren hususlardandır"* buyurduğunu nakletmiştir.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Cehm b. Osman vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رُسْتَةُ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَالِمِ بْنِ رُشَيْدٍ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَاضِي ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَدْخَلَ عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ سُرُورًا لَمْ يَرْضَ لَهُ اللَّهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه عمر بن حبيب القاضي وهو ضعيف

13720. Hz. Âişe, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Müslümanlardan bir ev halkını sevindirirse, Allah bunun sevabı olarak o kulunu Cennete sokmaktan başkasına razı olmaz"* buyurduğunu bildirdi.

★ Bunu *M. es-Sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ömer b. Habîb el-Kâdî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٢١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُعَاذٍ الْفَقِيرُ التُّسْتَرِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ الْمَكِّيُّ ، حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَقِيَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ بِمَا يُحِبُّ لِيَسُرَّهُ بِذَلِكَ سَرَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني في الصغير وإسناده حسن

13721. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her kim Müslüman kardeşini sevindirmek için onu Allah'ın sevdiği bir şeyle karşılarsa, Yüce Allah da onu kıyamet günü sevindirir"* buyurdu.

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[3] İsnâdı hasendir.

١٣٧٢٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الثَّعْلَبِيُّ ، قال : ثنا شُعَيْبٌ الأَنْمَاطِيُّ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ ، قَالَ : قَالَ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2731).

[2] Taberânî, *M. es-Sağîr* (910).

[3] Taberânî, *M. es-Sağîr* (1178). Ayrıca demiştir ki: "İbn Ebî Bezze bu rivayette tek kalmıştır." O, Ahmed b. Muhammed b. Abdillah b. el-Kâsım b. Ebî Bezze el-Mekkî'dir, hadisi münker olan biridir. Yine bunun senedinde Hasan-ı Basrî vardır ki müdellis bir ravidir, an'ane yoluyla rivayette bulunmuştur. Hakem b. Abdillah hakkında da Ebû Hâtim şöyle der: "Hadis ezberleyen biriydi, ancak o meçhuldür." İbn Hibbân da şöyle demiştir: "Hatalar yaptığı olmuştur." Bak: *ed-Daîfa* (1286).

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِهِ ، نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرَبَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ عَلَى مُؤْمِنٍ عَوْرَةً ، سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً ، فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَتَهُ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير وفيه شعيب بياع الأنماط وهو مجهول

13722. Ka'b b. Ucre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir Müslümanın sıkıntılarından birini giderip onu ferahlatırsa, Allah da kıyamet günü onu sıkıntılarından kurtararak ferahlatır. Kim bir müminin ayıbını örterse Allah da onun ayıbını örter. Kim bir müminin bir sıkıntısını giderirse, Allah da onun sıkıntısını giderir"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde halı satıcısı Şuayb vardır ki meçhul bir ravidir.

١٣٧٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ ، ثنا مُصْعَبُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا يَزَالُ اللَّهُ فِي حَاجَةِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ " رواه الطبراني ورجاله ثقات

13723. Zeyd b. Sâbit, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinin ihtiyacını gidermeye devam ettikçe, Allah da kulun ihtiyacını gidermeye devam eder"* buyurduğunu bildirdi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٧٢٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ، قَالَ: نا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ، قَالَ: أَنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فِي الدُّنْيَا ، فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ مُسْلِمٍ ، سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُسْلِمٍ ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَاللَّهُ فِي حَاجَةِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفي الكبير طرف من آخره وفيه عبيد الله بن زحر وقد وثقه جماعة وضعفه آخرون وبقية رجاله ثقات

13724. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim dünyada bir Müslümanın sıkıntısını giderirse, Allah da bu sayede onun*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/158). Bunun senedinde de Leys b. Ebî Süleym vardır ki zayıf bir râvidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4801).

kıyamet günü sıkıntılarından birini giderir. Kim bir Müslüman'ın ayıbını örterse, kıyamet günü Allah da onun ayıbını örter. Bir kul, kardeşinin ihtiyacını görmeye devam ettikçe Allah da o kulun ihtiyacını görmeye devam eder" buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de bunun son kısmı mevcuttur. Senedinde Ubeydullah b. Zahr vardır ki çoğunluk onu güvenilir görürken başkaları zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٧٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ : نا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالا : " مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ أَظَلَّهُ اللَّهُ تَعَالَى بِخَمْسَةٍ وَسَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَدْعُونَ لَهُ ، وَلَمْ يَزَلْ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ حَتَّى يَفْرُغَ ، فَإِذَا فَرَغَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَجَّةً وَعُمْرَةً وقد تقدم في الجنائز في عيادة المريض

13725. Abdullah b. Ömer ile Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim müslüman kardeşinin ihtiyacı için kalkıp yürürse, Yüce Allah onu yetmiş beş bin melekle gölgelendirir. Melekler ona dua ederler ve o, işini bitirinceye kadar rahmet içine dalmaya devam eder. İşi bitirince de Allah ona bir hac ve bir umre sevabı yazar"* buyurdu. Hadis aslında devam ediyor.

★ Bu hadis, Cenazeler kitabında hasta ziyareti bahsinde geçmişti.

١٣٧٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَمْرٌو ، قَالَ : نا صَدَقَةُ ، عَنِ الأَصْبَغِ ، عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ صَدَقَةَ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ ، وَإِنَّ صَنَائِعَ الْمَعْرُوفِ تَقِي مَصَارِعَ السَّوْءِ ، وَإِنَّ صِلَةَ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمُرِ ، وَتَقِي الْفَقْرَ ، وَأَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ : لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ ، فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ ، وَإِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ تِسْعَةٍ وَتِسْعِينَ دَاءً ، أَدْنَاهَا الْهَمُّ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه أصبغ غير معروف وبقية رجاله وثقوا وفيهم خلاف

13726. Muaviye b. Hayde, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Muhakkak ki gizli verilen sadaka, Rabbin gazabını söndürür. Şüphesiz yapılan iyilikler kötü belalardan korur. Sıla-i rahim ömrü artırır ve fakirliği uzaklaştırır. Lâ havle velâ kuvvete illâ billah (=Güç ve hareket ancak Allah'tandır) sözünü çoğalt; zira bu, cennet hazinelerinden bir hazinedir. Şüphesiz ki bunda her hastalığa şifa vardır ki bu hastalıkların en aşağısı tasa ve kaygıdır."*

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Asbağ vardır ki tanınmayan biridir. Kalan ravilerinde ihtilaf olmakla birlikte güvenilir görülmüşlerdir.

١٣٧٢٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْهُذَلِيِّ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اللِّسَانُ " . قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا صَدَقَةُ اللِّسَانِ ؟ قَالَ : " الشَّفَاعَةُ يُفَكُّ بِهَا الأَسِيرُ ، وَيُحْقَنُ بِهَا الدَّمُ ، وَتَجُرُّ بِهَا الْمَعْرُوفَ وَالإِحْسَانَ إِلَى أَخِيكَ ، وَتَدْفَعُ عَنْهُ الْكَرِيهَةَ " رواه الطبراني وفيه أبو بكر الهذلي وهو ضعيف

13727. Semure b. Cundub, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Sadakanın en faziletlisi lisanla olanıdır."* Denildi ki: "Yâ Resûlallah! Lisan sadakası nedir?" *"O, şefaattir (aracılıktır). Bu aracılık; esiri kurtarır, kan dökülmesine mani olur, din kardeşine iyilik ve ihsanın gelmesine sebep olur ve bununla bir fenalığı def edersin"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Ebû Bekir el-Hüzelî vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ فِيمَنْ رَحِمَ طَالِبُ حَاجَةٍ)

İhtiyacını Arz Edene Acıyan Kimseler

١٣٧٢٨ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِسْحَاقَ الْوَاسِطِيُّ النَّاقِدُ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ أَصْحَابُهُ ، فَأَطَافَتْ بِهِمْ فَلَمْ تَجِدْ مَكَانًا ، فَفَطِنَ لَهَا رَجُلٌ فَقَامَ وَجَلَسَتْ ، فَقَضَتْ حَاجَتَهَا ثُمَّ قَامَتْ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلرَّجُلِ : " أَتَعْرِفُهَا ؟ " قَالَ : لا ، قَالَ : " أَفَرَحِمْتَهَا رَحِمَكَ اللَّهُ " ثَلاثًا

رواه الطبراني وفيه عبد الحميد بن سليمان وثقه أبو داود وغيره وضعفه ابن معين وغيره وبقية رجاله ثقات

13728. Sehl b. Sa'd anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashabıyla birlikte iken bir kadın geldi. Kadın etraflarında dolaştı; ancak yer bulamadı. Bir adam onun durumunu anlayıp ayağa kalktı, kadın da oturdu ve işini gördü. Sonra kalkıp gitti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o adama: *"Sen onu tanıyor musun?"* diye sordu. Adam: "Hayır" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen onu*

---

1 4687 no'lu hadisin tekrarı.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6962); Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb* (1279).

merhamet ettin (ve yer verdin), Allah da sana merhamet etti" buyurdu. Bunu üç defa tekrarladı.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Abdulhamîd b. Süleymân vardır ki Ebû Dâvud ve başkaları onu güvenilir görürken İbn Maîn ile daha başkaları onu zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا يَفْعَلُ طَالِبُ الحَاجَةِ وَمِمَّنْ يَطْلُبُهَا)

İhtiyaç Sahibi Ne Yapar ve Kimden Yardım İster?

١٣٧٢٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ , ثنا عَمْرُو بْنُ الْمُسَاوِرِ الْعَتَكِيُّ , ثنا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : لا تَطْلُبَنَّ حَاجَةً إِلَى أَعْمَى , وَلا تَطْلُبَنَّهَا لَيْلا , وَإِذَا طَلَبْتَ الْحَاجَةَ , فَاسْتَقْبِلِ الرَّجُلَ بِوَجْهِكَ , فَإِنَّ الْحَيَاءَ فِي الْعَيْنَيْنِ , وَبَاكِرْ حَاجَتَكَ , فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " اللَّهُمَّ بَارِكْ لأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا "

رواه الطبراني وفيه عمرو بن مساور وهو ضعيف

13729. İbn Abbâs dedi ki: İhtiyacını asla bir köre arz etme ve ona geceleyin çare arama. İhtiyacını istediğinde kişiye yüzünle yönel; çünkü utanç, iki gözdedir. İhtiyacını erken vakitlerde ara; zira Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Ümmetim için erken vakitleri bereketli kıl"* diye dua etmiştir.

★ Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Amr b. Musâvir vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٣٠ - ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ كرار، عَنْ عُمَرَ بْنِ صَهْبَانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اُطْلُبُوا الخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط وفيه عمر بن صهبان وهو متروك

13730. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı güzel yüzlülerin yanında arayın"* buyurdu.

★ Bunu Bezzâr ile *-el-Mu'cemu'l-evsat*'ta- Taberânî rivayet etmiştir.[3] Senedinde Ömer b. Suhbân vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أُسَيْدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو أَنَسٍ كَثِيرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ خَالِدٍ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ مُسْلِمٍ الْمَكِّيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5854).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10679 ve 12966).

[3] Bezzâr (1948). Ayrıca demiştir ki: "Ömer b. Suhbân, hadiste *leyyin* biridir."

: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَتَاهُ اللَّهُ وَجْهًا حَسَنًا وَاسْمًا حَسَنًا ، وَجَعَلَهُ فِي مَوْضِعٍ غَيْرِ شَائِنٍ ، فَهُوَ مِنْ صَفْوَةِ اللَّهِ مِنْ خَلْقِهِ " ، وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : قَالَ الشَّاعِرُ :

أَنْتَ شَرْطُ النَّبِيِّ إِذْ قَالَ يَوْمًا فَابْتَغُوا الْخَيْرَ فِي حِسَانِ الْوُجُوهِ

رواه الطبراني في الصغير والأوسط وفيه خلف بن خالد البصري وهو ضعيف

13731. Abdullah b. Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah kime güzel bir yüz ve güzel bir isim ihsan eder de, o kimse bunları kıymetten düşürecek bir söz söylemez ve harekette bulunmazsa, o kimse, Allah'ın yarattıklarının seçilmişlerinden olur"* buyurdu.

İbn Abbâs dedi ki: Nitekim şair şöyle demiştir:

"Hani bir gün: «Hayrı parlak yüzlülerin yanında arayın»

Dediğinde sen Hz. Peygamber'in şartı olmuşsun."

★ Bunu *M. es-Sağîr*'de ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Halef b. Hâlid el-Basrî vardır ki zayıf bir ravidir.

١٣٧٣٢ - وَعَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَرَاهُ رَفَعَهُ قَالَ : " اطْلُبُوا الْخيرَ إِلَى حِسَانِ الْوُجُوهِ

" رواه الطبراني وفيه عبد الله بن خراش بن حوشب وثقه ابن حبان وقال : ربما أخطأ وضعفه غيره وبقية رجاله ثقات

13732. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı güzel yüzlülerin yanında arayın"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî rivayet etmiştir.[2] Senedinde Abdullah b. Hırâş b. Havşeb vardır ki İbn Hibbân "Bazen hata eder" diyerek onu güvenilir görmüş, ondan başkası ise zayıf addetmiştir. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir.

١٣٧٣٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَائِشَةَ التَّيْمِيُّ ، قَالَ : نا صَفْوَانُ بْنُ عِيسَى ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اطْلُبُوا الْحَوَائِجَ إِلَى حِسَانِ الْوُجُوهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه طلحة بن عمرو وهو متروك

13733. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhtiyaçları güzel yüzlü kimselere arz edin"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *M. es-Sağîr* (635). Halef, hadis uydurmakla itham edilmiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11110).

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde Talha b. Amr vardır ki metrûk bir ravidir.

١٣٧٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِعَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْتَمِسُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ "

رواه الطبراني من طريق يحيى بن يزيد بن عبد الملك النوفلي عن أبيه وكلاهما ضعيف

13734. Yezîd b. Husayfa, babasından, o da dedesinden Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı güzel yüzlü kimselerin yanında arayın"* buyurduğunu bildirdi.

★ Bunu Yahyâ b. Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî—onun babası tarikiyle Taberânî rivayet etmiştir.[1] Her iki ravi de zayıftır.

١٣٧٣٥ - وَعَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْتَمِسُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ " رواه أبو يعلى وفيه من لم أعرفهم

13735. Hz. Âişe'den, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı güzel yüzlülerin yanında arayın"* buyurduğu nakledilmiştir.

★ Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[2] Senedinde tanımadığım raviler vardır.

١٣٧٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعُتْبِيُّ ، قَالَ : ثنا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَلْقَاوِيُّ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ السُّدِّيُّ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اطْلُبُوا الْفَضْلَ إِلَى الرُّحَمَاءِ مِنْ أُمَّتِي ، تَعِيشُوا فِي أَكْنَافِهِمْ ، وَلا تَطْلُبُوهَا مِنَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ ، فَإِنَّهُمْ يَنْتَظِرُونَ سَخَطِي "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه محمد بن مروان السدي الصغير وهو متروك

13736. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayrı ümmetimden merhametli olanların yanında arayın. Onların yakınlarında yaşayın. Kalpleri katı olanların yanında hayır aramayın. Zira onlar benim memnuniyetsizliğimi gözetirler"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde küçük Muhammed b. Mervan es-Süddî vardır ki metrûk bir ravidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/396).

[2] Ebû Ya'lâ (4759). *Daîfu'l-Câmii's-Sağîr*'de (1002) bu hadisi Taberânî'yi (*el-Mu'cemu'l-kebîr*) kaynak göstermiştir.

(بَابُ شُكْرُ الْمَعْرُوفِ وَالثَّنَاءِ عَلَى فَاعِلِهِ)

تَقَدَّمَ فِي الكراسة قَبْلَ هَذِهِ

İyiliğe Teşekkür Etmek ve Onu Yapanı Övmek

Bu konu daha önceki bölümlerde geçmişti.

(بَابُ كِتْمَانُ الْحَوَائِجِ)

İhtiyaçları Gizlemek

١٣٧٣٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ ، حَدَّثَنَا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتَعِينُوا عَلَى إِنْجَاحِ حَوَائِجِكُمْ بِالْكِتْمَانِ ، فَإِنَّ كُلَّ ذِي نِعْمَةٍ مَحْسُودٌ "

رواه الطبراني في الثلاثة وفيه سعيد بن سلام العطار قال العجلي : لا بأس به وكذبه أحمد وغيره وبقية رجاله ثقات إلا أن خالد بن معدان لم يسمع من معاذ

13737. Muâz b. Cebel dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhtiyaç duyduğunuz bir şeyi gerçekleştirirken onu gizli tutmaya gayret edin. Çünkü her nimet sahibine haset edilir"* buyurdu.

★ Bunu üç *Mucem*'inde Taberânî rivayet etmiştir.[1] Senedinde Saîd b. Selâm el-Attâr vardır ki Iclî onun hakkında "bir mahzuru yoktur" ifadesini kullanır, Ahmed ve başkaları da onu hadis uydurmakla suçlar. Diğer ravileri, güvenilir kimselerdir; ancak Hâlid b. Ma'dân, Muâz'dan hadis işitmemiştir.

١٣٧٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُصَيْرٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لأَهْلِ النِّعَمِ حُسَّادًا ، فَاحْذَرُوهُمْ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه إسماعيل بن عمرو البجلي وهو ضعيف وقد وثقه ابن حبان

13738. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Doğrusu nimet sahipleri için hasetçiler vardır; onlardan sakının"* buyurdu.

★ Bu hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde İsmâîl b. Amr el-Becelî vardır ki zayıf bir ravidir. İbn Hibbân ise onu güvenilir görmüştür.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/94); *M. es-Sağîr* (1186). Bu hadisin şahidleri vardır. Bak: *es-Sahîha* (1453).

(بَابُ إِكْرَامُ النِّعَمِ وَتَقْيِيْدِهَا بِالطَّاعَةِ)

Nimetlerin Kadrini Bilmek ve İtaat ile Onları Bağlı Tutmak

١٣٧٣٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ شُعْبَةَ ، بَصْرِيٌّ ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَحْسِنُوا جِوَارَ نِعَمِ اللَّهِ ، لا تُنَفِّرُوهَا ، فَقَلَّمَا زَالَتْ عَنْ قَوْمٍ فَعَادَتْ إِلَيْهِمْ " رواه أبو يعلى وفيه عثمان بن مطر وهو ضعيف

13739. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah'ın nimetlerine komşuluğu güzel yapın; onları (nimetleri) ürkütüp kaçırmayın. Bir kavimden nimetler geçip gitmişlerse bir daha onlara geri dönmeleri çok az olmuştur."*

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1] Senedinde Osmân b. Matar vardır ki zayıf bir ravidir.

(بَابُ الإِحْسَانُ إِلَى الدَّوابِّ)

Hayvanlara İyi Davranmak

١٣٧٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ بَحِيرٍ رَجُلٌ مِنَ الْحَيِّ قَالَ سَمِعْتُ ضِرَارَ بْنَ الأَزْوَرِ قَالَ أَهْدَيْنَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِقْحَةً قَالَ فَحَلَبْتُهَا قَالَ فَلَمَّا أَخَذْتُ لأُجْهِدَهَا قَالَ لاَ تَفْعَلْ دَعْ دَاعِيَ اللَّبَنِ .

رواه أحمد والطبراني وقال : " دع دواعي اللبن ودع لي " . بأسانيد ورجال أحدها رجال ثقات

13740. Dırâr b. el-Ezver dedi ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir süt devesi hediye ettik, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu sağdı. Ben de (memede) kalan sütü iyice çıkarmaya yeltendiğimde bana: *"Bunu yapma! Sütü getirecek kadar bir miktar bırak"* buyurdu.

★ Birtakım isnâdlarla Ahmed ve Taberânî rivayet etmiş[2], Taberânî şu ifadeyle hadisi vermiştir: *"Sütü getirecek kadar bir miktar bırak, bana bırak!"* Ahmed'in isnâdından birinin ravileri, *Sahîh* ricalidir.

١٣٧٤١ - وَعَنْ نُقَادَةَ قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ : يَا نُقَادَةُ أَبْغِنِي نَاقَةً حَلْبَانَةً رَكْبَانَةً غَيْرَ أَنْ لاَ تُولَدَ وَالِدَةٌ قَالَ : فَجِئْتُ فَبَغَيْتُهَا فِي نَعَمٍ فَلَمْ أَجِدْ نَاقَةً مَرِيّاً ذَلُولاً

---

[1] Ebû Ya'lâ (3405). Onun şeyhi Muâz b. Şu'be el-Basrîdir, hakkında cerh veya tadilden bahsetmemiştir.

[2] Ahmed (4/276, 311, 322, 339); oğlu (4/76); Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8127, 8128, 8129, 8130 ve 8131).

وَوَجَدْتُهَا فِي نَعَمِ ابْنِ عَمٍّ لِي فَقَدِمْتُ بِهَا عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : " يَا نُقَادَةُ أَبْقِ دَوَاعِيَ الدَّرِّ " أَوْ قَالَ : " دَوَاعِيَ اللَّبَنِ " رواه الطبراني

13741. Nukâde anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Nukâde! Bana hem süt veren, hem de binek olarak kullanılan bir deve ara ve annesini yavrusundan ayırmadan getir"* dedi. Gidip develer arasında aradım; fakat hem sütü bol olan, hem de binek olarak kullanılan bir deve bulamadım. Sonunda amcaoğlumun develeri arasında onu buldum ve onu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) getirdim. Bana: *"Ey Nukâde! Sütü getirecek kadar bir miktar (memede) bırak"* dedi.

★ Taberânî rivayet etmiştir.

١٣٧٤٢ - وَفِي رِوَايَةٍ : بَعَثَ عَمِّي بِلَقُوحٍ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي : اِحْلِبْهَا " . فَحَلَبْتُهَا فَقَالَ : " يَا نُقَادَةُ دَعْ دَوَاعِي اللَّبَنَ " . قَالَ : فَتَرَكْتُ أَخْلاَفَهَا قَائِمَةً لَمْ تَنْفُضِ اللَّبَنَ كُلَّهُ

وهذه الرواية رواها الطبراني في الكبير والأوسط وفي إسناد الرواية الأولى : إسحاق الفروي وهو متروك وفي إسناد الثانية : يعقوب بن محمد الزهري وهو متروك وجماعة لا يعرفون

13742. Diğer rivayet ise şöyledir: Amcam beni bir süt devesiyle Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Onu sağıver!"* dedi, ben de sağdım. Bunun üzerine: *"Ey Nukâde! Sütü getirecek kadar bir miktar (memede) bırak"* buyurdu. Nukâde diyor ki: "Ben de geriye kalanı öylece bıraktım, sütün tamamı sökülüp gelmedi.

★ Bu rivayeti *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Birinci rivayetin isnâdında İshâk el-Ferevî vardır ki metruk biridir. İkincinin isnâdında da Ya'kûb b. Muhammed ez-Zührî ve durumları bilinmeyen birkaç ravi vardır.

١٣٧٤٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا سَعِيدٌ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْمُبَارَكِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ جُنَادَةَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَجُلٍ يَحْلِبُ شَاةً فَقَالَ : أَيْ فُلاَنُ إِذَا حَلَبْتَ فَأَبْقِ لِوَلَدِهَا فَإِنَّهَا مِنْ أَبَرِّ الدَّوَابِّ

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجال الكبير رجال الصحيح غير عبد الله بن جبارة وهو ثقة

13743. Abdullah b. Amr dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyun sağan bir adama rastladı ve ona: *"Ey filan, onu sağdığın zaman yavrusu için de süt bırak; zira bu davranış, hayvanlara yapılan iyilikten sayılır"* dedi.

★ Bunu *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri, güvenilir bir ravi olan Abdullah b. Cubara hariç, *Sahîh* ricalidir.

١٣٧٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُرَجَّى بْنُ رَجَاءٍ الْيَشْكُرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي سَلْمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ سَوَادَةَ بْنَ الرَّبِيعِ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلْتُهُ فَأَمَرَ لِي بِذَوْدٍ ثُمَّ قَالَ لِي إِذَا رَجَعْتَ إِلَى بَيْتِكَ فَمُرْهُمْ فَلْيُحْسِنُوا غِذَاءَ رِبَاعِهِمْ وَمُرْهُمْ فَلْيُقَلِّمُوا أَظْفَارَهُمْ وَلَا يَعْبِطُوا بِهَا ضُرُوعَ مَوَاشِيهِمْ إِذَا حَلَبُوا . رواه أحمد وإسناده جيد

13744. Sevâde b. er-Rebî' bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim ve ondan yiyecek istedim. O da bana (üç ilâ dokuz yaş arasında) bir deve verilmesini emretti. Sonra bana: *"Evine gittiğinde ailene söyle de develerinin yemlerini iyi versinler. Onlara söyle, tırnaklarını kessinler ve hayvanlarını sağdıklarında memelerini tırmalamasınlar"* buyurdu.

★ Ahmed rivayet etmiştir.[2] İsnâdı ceyyiddir.

١٣٧٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ قَالَ أَلْتُ جَابِرًا أَبْصَرْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى رَاكِبًا فَقَالَ نَعَمْ. ثُمَّ أَتَاهُ رَجُلٌ قَدِ اشْتَرَى نَاقَةً لِيَدْعُوَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهَا فَكَلَّمَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَلَّمَ ثُمَّ دَعَا لَهُ رواه أحمد وإسناده حسن

13745. Ebu'z-Zübeyr dedi ki: Câbir'e: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) binekli halde namaz kıldığını gördün mü?" diye sordum. "Evet" dedi ve devam etti: "...Sonra deve satın almış bir adam geldi ve o devenin bereketli olması için Allah'a dua etmesini istedi. Adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile namaz kılarken konuştu; ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Selam verdiğinde de ona dua etti."

★ Ben derim ki: Deve kıssası ve ona dua edilmesi bahsi olmaksızın bu hadis, *Sahîh*'te geçmiştir.

Bunu da Ahmed rivayet etmiştir.[3] İsnâdı hasendir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* (889). Taberânî demiştir ki: "Bu hadis Abdullah b. Amr'dan sadece bu isnâdla rivayet edilir."

[2] 9327 no'lu hadisin tekrarı. Bu hadis, Bezzâr'da ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (6482) mevcuttur.

[3] Ahmed (3/337). Senedinde İbn Lehîa vardır ki zayıf bir râvidir. Ahmed'deki rivayette şu ifade yer alır: "Adam selam verinceye kadar Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) sustu. Selam verince ona dua etti."

١٣٧٤٦ - وعَنْ عَبْدِ الله بْنِ عَمْرُو أَنَّ رَسُولَ الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ فَوَجَدَ نَاقَةً مَعْقُولَةً فَقَالَ : " أَيْنَ صَاحِبُ هَذِهِ الرَّاحِلَةِ ؟ " . فَلَمْ يَسْتَجِبْ لَهُ أَحَدٌ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَصَلَّى حَتَّى فَرِغَ فَوَجَدَ الرَّاحِلَةَ كَمَاهِيَ فَقَالَ : " أَيْنَ صَاحِبُ هَذِهِ الرَّاحِلَةِ ؟ " فَاسْتَجَابَ لَهُ صَاحِبُهَا فَقَالَ : أَنَا يَا نَبِيَّ الله . فَقَالَ : " أَلاَ تَتَّقِي اللهَ تَعَالَى فِيْهَا ؟ إِمَّا أَنْ تَعْقِلَهَا وَإِمَّا أَنْ تُرْسِلَهَا حَتَّى تَبْتَغِي لِنَفْسِهَا " رواه الطبراني وإسناده جيد

13746. Abdullah b. Amr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını kıldı, bağlı bir deve görüp: *"Bu binek devenin sahibi nerede?"* diye sordu. Ancak kimse ona cevap vermedi. Ardından Mescid'e girip namaz kıldı. Namazı bitirince devenin aynı halde olduğunu gördü ve: *"Bu binek devenin sahibi nerede?"* diye sordu. Bu defa sahibi ona cevap vererek: "Benim, ey Allah'ın Peygamberi!" dedi. Hz. Peygamber de: *"Sen bunun hakkında Yüce Allah'dan korkmaz mısın? Ya ona yem ver, ya da kendisine yiyecek bir şeyler araması için salıver"* buyurdu.

★ Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdı ceyyiddir.